2.

OPINIONES IN IVRE COMMVNES,

SECVNDVM ALPHABETI SERIEM COLLECTAE

PER

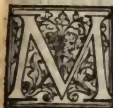
Excellentiss. ac Cæleberrimum Iureconsultum D. Ioa. Baptistam à Villalobos Toletanum. Cunctis tam in Scholis profitentibus, quàm in palatijs versantibus apprime vtiles, nec non necessariæ: Cum Additionibus in hac secunda editione nouiter appositis.

Cum Priuilegijs Pij IIII. Summi Pontificis & Illust. Senat. Veneti. per decennium.

Vincentius Luchinus Bibliopola Romanus excudebat.
VENETIIS. M D LXIIII.

PIVS PAPA IIII.

OTV *proprio, &c. Cum ficut accepimus: dilectus filius* Vincentius Luchinus *Bibliopola in* Alma *urbe noftra commorans, ad communem omnium ftudioforum utilitatem, fua propria impenfa quamplura opera in iure ciuili & canonico & diuerfos libros Græco, Latino, in* Italicum *& alios fermones & econuerfo trāf latos, & per commiffarios & inquifitores approbatos, hactenus non impreffos imprimi facere intendat in hac* Alma Vrbe*, fiue Venetijs, uel Lugduni, aut ubi illa commodius imprimi facere poterit: non mediocres, quinimmo maximos fumptus eum fubire oporteat atque labores, Dubitatq; ne huiufmodi opera & libri poftmodum ab alijs impreffori bus &* Bibliopolis *abfque eius licentia imprimantur: quod in maximum eius damnum & præiudicium tenderet.* Nos *propterea eundem* Vincentium *fpetialibus fauoribus & gratijs profequen. & eius indemnitati confulere uolentes, motu fimili eidem* Vicentio *nequis opera & libros prædicta, neq; eorum aliqua per ipfum imprimenda, per decem an nos poft impreffionem dictorum operum & librorum à quo quā fine ipfius licētia imprimi, aut uendi, feu uenalia teneri poffint concedimus & indulgemus: inhibentes omnibus, & fingulis utriufque fexus Chrifti fidelibus ubiq; exiftentibus & præfertim* Bibliopolis *& librorum impreffori bus etiam* Almæ Vrbis *noftræ huiufmodi ac per uniuerfum terrarum orbem conftitutis, fub excommunicationis latæ fententiæ: in terris uero fanctæ* Romanæ *ecclefiæ mediate, uel immedia*

tè subiectis, etiam quingentorum ducatorum auri & insup amissionis librorum pœna, toties quoties contrauentum fuerit, ipso facto & absque aliqua declaratione incurrēda, p una eidem Vicentio loco damnorū, et pro alia partibus Camerę apostolicę applicandis: prout nos ex nunc prout ex tūc applicamus intra decenniū ab impressiōe dictorū operū & librorū respectiuè cōputan. dicta. operà et libros sine eiusdē Vincentij expressa licentia dicto decennio durante imprimere, uendere, seu uenalia habere, & ad nundinas, seu ut uulgò dicitur ferias trāsmittere audeāt, uel præsumant: Mandantes uniuersis uenerabilibus fratrib' nostris, Archiepiscopis, Episcopis, eorūq; Vicarijs in spiritualibus in statu tempora li sanctæ Romanæ ecclesiæ etiā legatis sedis apostolicæ, et ipsius status gubernatoribus et alijs ad quos spectat et pertinet: ut quoties pro ipsius Vincentij parte requisiti, uel eorum aliquis fuerit requisitus eidem Vincentio efficacis defensionis præsidio assisten. præmissa ad omnem dicti Vincentij requisitionem contra inobedientes et rebelles per censuras ecclesiasticas, etiam sæpius aggrauādo. et per alia iuris remedia authoritate apostolica exequātur, ac inuiolabiliter obseruari faciant. Volumus autē et apostolica authoritate decernimus, quod præsentis motus proprij trāsumptis et exemplis etiam in ipsis operibus et liberis impressis plena et eadē fides prorsus ubique tā in Iudicio quā extra habeatur quæ præsēti originali haberetur. Quodq; præsens motus proprius in Acie campi flore, et in ualuis Cācellariæ apostolicæ huius Almæ urbis affigatur, et ibidem per affixionem publicetur; et sic affixus et in ipsis operibus et liberis pro tempore impressis, impressus perinde arctet omnes quos tangit ac si eisdem personaliter intimatum fo-

pet. Et quòd præsentis nostri motus proprij sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat in iudicio et extra: regula nostra in contrariam edita non obstante. Non obstant. apostolicis ac in prouincialibus et Synodalibus Concilijs editis generalibus uel specialibus constitutionibus et ordinantium statutis etc. etiam iuramento etc. roboratis cæterisq; contrarijs quibuscunque cum clausulis opportunis et consuetis.

Nomina librorum, uidelicet in primis opiniones communes per ordinem Alphabeti per Baptistam de Villalobos collectas etc.

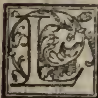
Planet motu proprio. I.

PRIVILEGIVM
ILLVSTRISS. SENATVS VENETI.

IERONYMVS *Priolus Dei gratia Dux Venetiarum etc. uniuersis et singulis Magistratibus, et officialibus urbis huius nostræ Venetiarum, nec non Rectoribus quarumcunque terrarum, et locorum nostrorum, cæterisque ministris, et repræsentantibus nostris, ad quos præsentes aduenerint; fidelibus dilectis salutem, & dilectionis affectum. Significamus uobis heri in consilio nostro Rogatorum captam fuisse partem tenoris infrascripti. uidelicet, che per autorità di questo conseglio sia concesso al fidel Vincenzo Luchino libraro in Roma, che niun altro che lui, ò chi harà causa da lui: non possa per anni dieci stampare, ne far stampare, ne altroue stampata, uendere in questa città, ne sotto il dominio nostro l'operà intitolata Opiniones in iure communes, sotto pœna di ducati ducento, & di perdere tutti li libri, della qual un terzo uada alle cose pie, l'altro al'accusatore, & l'ultimo al ufficio che fara l'essecutione: essendo egli tenuto presentar la prima stampata alli Proueditori nostri de commun per farli limitar il pretio, et osseruare tutto quello che è disposto in materia di stampe. Quare authoritate supradicti consilij mandamus uobis ut supradictam partem obseruetis, et ab omnibus obseruari faciatis. Dat. in nostro Ducali Palatio Die 18. Nouembris. Indictione iiij.*

M. D. L. X.

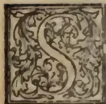
ANTO. AVGVSTINVS EPISCOPVS ALLIFANVS BAPT. VILLALVPIO. S.

IBRVM, quem cõmunium opinionũ inscripseras; quod mihi & argumentum valde placebat, & opus ipsum magna diligentia abs te conscriptum, multum in iudiciis auxilii tam iudicibus, quam aduocatis allaturum esse uidebatur; in uulgus edendum Vincentio Luchino meo dedi, Neq; enĩ mihi oportere uidebatur diutius domi continere, quod tam multis esset adiumento futurum. Odi autem id genus hominum uehementer, qui & suos partus suffocant, & alienos in domestico carcere includunt, & pene in sepulchro condũt; non minus, quàm eos, quorum opera & ipsis, & cæteris tam deest, quod habent. quàm quod non habent. ut illos omittamus, qui aliena pro suis uendicant, in quos lege Fabia agi potest. Quod si bene de genere humão meretur, qui ita uiuunt, ut patriæ, parẽtibus, & amicis, atq; cæteris hominibus, quod in se est, præsidio sunt qui hæc multorum adiumẽta detrahũt, uti male de humano genere meritos ab omnibus explodi oportet. Tu igitur fruere hac gloria, mi Baptista; qui, cum receptas has sententias, in quas celebres Iuriscõsulti cõueniunt, uideas per te fieri omnibus

communes;ut facile sit cuicunque hoc tibi libello accepto, quid de quaque re ab interpretibus iuris recipiatur, indicare: tum tibi omnes facilè hoc beneficio deuinxisti. Iam uero, quæ addidisti ex legibus Regiis Hispaniæ Vlterioris súpta, sunt quidem à tuis maximi muneris loco libenter accepta. quod uero in dies maiora animo concepisti, ea non solum abs te omnes expectant, sed etiá flagitant: in quibus hoc etiam est, ut hæc ipsa multo fiant tua diligentia pleniora. uides enim latius patere hoc argumétum: cum non potueris (quis autem id posset) omnes omniũ bibliothecarum libros iuris utriusque euoluere? Interea tamen & hæc ipsa libenter accipimus, & quæ polliceris, auide expectamus. Me quidem certe habebis semper omnium rerum tuarum beneuolum fautorem; quippe quem uel de hoc libri tui munere, quo me ante aliquot annos donasti, multum amare cõfitear, ac præ me feram. Vale Calendis Februarii. 1561.

AD LECTOREM

I non ignorare cupis benigne Lector, quorum authorum uestigia in hoc tam utilissimo, & grauissimo opere, secutus Author fuerit noster: & quorum sententias, communes que opiniones sparsim celeberrimorum Iureconsultorum, & ueterum, nec non recẽtiorum, lecturas, atque responsa percurrendo, in unum, opusculo hoc congesserit: hic non absonum, apponi eorum si non omnium nomina, pleraque saltem, fore duxi. Vt etiam authori ipsi innumeras grates persoluere omnes non desinamus propter ingentes quos pro communi omnium utilitate, sumpsit labores: qui ad praxim ipsam omnia spectantia flosculla, (ut teruo non intuenti oculo uidere fas erit) ex tam uasto, & amplissimo campo lecta nobis obtulerit. Vale.

AVTHORVM NOMINA SEQVVNTVR,

A

Anto. Maſſagalles.
Albericus.de Roſate.
Angel.lect.conſt.et 7.de.malefic.
Alexan.lect.et Conſt.
Albert.brunus.
Afflicta deciſ.& ſuper Conſtit.
Abbas Panor.
Antonius de Butrio.
Alciatns:
Antonius Nicenus.
Antonius de Tremo.
Antonius corſettus.
Antonius de Fano.
Aymon, Grauetta.
Anton.rubeus.
Auferius deciſ.tolo.
Andreas Tiraquellus.
Antonius Corſettus.
Andreas barbatia.
Amodeus de Caſtello.
Allegationes lappi.
Andreas de Iſernia.
Auguſtinus Beros.

B

Bonifacius de Vitalinis.
Bartholomæus Sybila.

Bartolus.
Baldus.
Balbus.
Boerius.
Bellonus.
Bertrandus.
Bertholamæus Brixiensis.
Benedictus de Plumbino.
Baldus Nouellus.
Baptista de sanc. Blasio.
Bartholomæus Soccinus.

C

Cæsar Conturdus.
Christophorus de Castiliono.
Compostellanus.
Cinus.
Corneus.
Cæpolla.
Cassaneus in consue. Burgu.
Carolus de Grassatio.
Couarrub resolut.
Curtius senior.
Curtius iunior.
Cardinalis.
Cassiadorus decis.
Calcaneus.

D

Dinus.
Decius lect. et con.
Dida Segu.

Emilius Ferettus.
Eigidius Belamera.
Egrionarius Baronis.
Aeneas de Falconibus.
Federicus de Senis.
Franciſcus Duarenus.
Franciſcus Arias.
Forianus.
Fulgoſius.
Fortunius Garcia.
Fellinus.
Franciſcus Aretinus.
Ferdinandus de Lozes.
Giorgins Nata.
Gaſpar de Peruſtio.
Geminianus.
Gozzadinus.
Gomeſſius
Guido papa deciſ.& lect.
Gofredus.
Guillelmus Budæus.
Guillielmus Mainerius.
Guillielmus de Benedictis.
Gigas 7.de penſionibus.
Hieronymus Griti.
Hieronymus Albanus.
Hoſtienſis.
Henricus Bſoich.
Hippolytus de Marſilijs.
Hieronymus Cagnolinus.

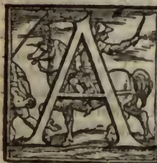
Herculanus.
Ioannes de Turrecrematá.
Iacobus de Arená.
Iacobus debel Viso.
Ioan. Calderinus.
Ioan. Caccialupus.
Ioan. Bertachinus.
Ioannes de lignalis.
Ioannes Campegius.
Ioannes staphileus.
Iacobus Aluaroth.
Ioannes de Amicis.
Ioannes bapt. neu...s.
Ioannes Andreæ.
Innocentius.
Iason. Isernia.
Ioannes de Anania.
Imola.
Ioannes Monachus.
Ioannes Igneus.
Iacobus Butricarius.
Ioã. Baptista de sanc. Seuer.
Iacobinus de sanc. Georgio.
Ioannes Maurus.
Ioannes Lupus.
Ioannes Duran.
Ioannes de Garo.
Ioannes Nicol.
Ioannes Crotus.
Ioannes de Seluá.

Herculanus.
Ioannes de Turrecremata.
Iacobus de Arena.
Iacobus de bel Viſo.
Ioan. Calderinus.
Ioan. Caccialupus.
Ioan. Bertachinus.
Ioannes de lignalis.
Ioannes Campegius.
Ioannes ſtaphileus.
Iacobus Aluaroth.
Ioannes de Amicis.
Ioannes bapt. neu'is.
Ioannes Andreæ.
Innocentius.
Iaſon. *Iſernia.*
Ioannes de Anania.
Imola.
Ioannes Monachus.
Ioannes Igneus.
Iacobus Butricarius.
Ioã. Baptiſta de ſanc. Seuer.
Iacobinus de ſanc. Georgio.
Ioannes Maurus.
Ioannes Lupus.
Ioannes Duran.
Ioannes de Garo.
Ioannes Nicol.
Ioannes Crotus.
Ioannes de Selua.

Ioannes Caroſius.
Ludouicus Romanus.
Ludouicus Bologninus.
Laurentius Siluanus,
Lancilotus Politus.
Lucas de Penna.
Lambertus de iure patron.
Lanfrancus de Oriauo.
M.Antonius Bardus.
Marianus Soccinus.
Martinus Laudenſis.
Maranta.
Marcus Antonius Blancus.
Nicolaus de Beloi.
Nellus in 7 de bannitis.
Neuizanus in ſylua.
Niguſatius.
Odofredus.
Oldradus in conſi.
Otolaranus.
Petrus folerius.
Placentinus.
Paris de Puteo.
Paulus Grillandus.
Petrus de Bella per.
Præpoſitus.Alex.
Paulus Caſtrenſis.
Petrus de ancharano.
Petrus Nunius.
Petrus Rauennas.

OPINIONES IN IVRE COMMVNES,

SECVNDVM ALPHABETI Seriem collectæ per Excellentiss. Iur. V. Consultum. D. Baptistam à Villalobos Toletanum

1
Bsens Causa reipublicæ restituitur ad appellãdum. Fran. de are. consi. 160.nu. 7.communem dicit.

ADDITIO. Ratio est quia absens ex causa probabili, voluntarie non dicitur absens. Rebuff. in Tract. de priuil.scol. Priuil.77. nu. 2. & ob tale impedimentum non currit tẽpus glo. dilationes in clem. teste. de uer. sig. Vulcur.in.l.si finita. §. Iulianus nu.88.ff.de dan.infec. Si vero partim causa Reip.partimq; ex sua causa propria fuerit absens, considerabitur quod principaliter obseruabat per. l. siquis nec causam. ff. si cer. pet. & in terminis Ias. in.l. non solum. §. si cum iure, nume.2.ff.de no.operi. nunt. glo. negocij in. l. non vere. ff. ex quib. cau. maio. & Tiraquel.de retrac.munic.§.30.in glo.1.nu. 6.Si autem dubium fuerit, præsumitur suum principale motiuũ fuisse pro suo facto priuato, vt nota.Ba in.c.dilecti nu.4. de appella. vnde voluntaria absentia dicetur quæ restitutionem impedire videtur. Paris in cons.99.Adriano,nu.11.& seq.vol.4.& tex. in-

l. & quid ita.ff. ex quib.cau. maio. Sed an & quando & quomodo absentia excuset, & quę sit causa ad restituen. & an absentia vel presentia presumatur & quando incipiat currere tempus, per Bero.in.c.1.vbi per plures num.de in inte. resti. Tiraquel. in eo. trac. §.35.in glo.3.nu.1. & an semper restitutio, executionem impediat, aliqua per. M. Ant. Bardum Senen. in suo Tract. De Tempore Vtili & Continuo, in Cap. Quinto, nu.1.&.2.*.

* § Concordat cum hac communi, l. x.ti.xxiij. part.3. & cum hac. l. & communi concordat, l. fi. C. de restitutione in integrum, quæ videtur limitari per l. is qui rei publicę caussa.ff.ex qui.caus. maio. cum absens dimisit procuratorem qui illum indefensum reliquit: quia tunc non restituitur, quod planè est contra tex. in l. sed etsi per Prætorem. §. hæc clausula.ff. eo. quas, ll. concordat glos. dicens l. is qui, habere locum, quando procurator est soluendo, altera autem cum non sit soluendo, quam solu. Io. Mau. de restitu. in integrum, c.352. repellit. Et concludit, quòd si absens dimisit procuratorem idoneum qui non appellauit: restituitur, si autem non erat idoneus, nõn restituitur, quas solutiones nostra cõmunis opinio & Are. non tenent. Aliàs dicunt indistinctè restitui, & l. 10. vltra id videtur innuere quòd si dimisit procuratorem, non sit necessaria restitutio: sed quòd oportet appellare infra decem dies post aduentum. Vt aliquid ob rempublicam tribuatur, cum generaliter dominus qui propter negligentiam procuratoris fuit grauatus in non appellando, si procurator est non soluendo: restituitur vt appellet, secundum glos. Bar. & Bal. in l.i. §. fi. ff. quando appella. & Fulgo. in l.i. §. si procurator. ff. si quis ius dic. non optem. & Sali. in authe. hodie. C. de appel. quos refert Ias. in d. §. si procurator. num. 13. vbi ponit regu. & limit.

Et nota omnes istas opiniones vsque ad num. 8. pro intell.d.l.x.& l.xviij.tit.xxix. par.iij. & vi. Io. Mau. a.c.332.vsque ad c.352.pro intel.dictarum legum.

2 ¶ Effectus istius restitutionis operatur quòd subducatur de medio tempus absentiæ, vel impedimenti; Balbus de prescri. part.6.q.i. casu.22.nu.26.cõem dicit.

3 ¶ Restitutio ista debet peti infra quadriēnium & terminari l.superuacuam. C. de tempo.in integ. resti. & currit à tempore læsionis completæ completa maiori ætate, vel post cessauit impedimentum, & sic finita præscriptione, ante tamen non currit quadriennium, Balbus ibi nu.27.communem dicit.

4 ¶ Quadriēnium autem licet sit assignatū ad petendam restitutionem post completam læsionem: tamen si læsio sit per minus tempus restitutio est postulāda, post lapsum illius temporis, vt sunt decem dies ad appellandum, infra illud tempus debet peti: vel si per vnum diem fuerit impeditus causa reipublicæ restitutio est petenda infra illum diem; Balbus in d.q i. num. 28. communem dicit.

5 ¶ Tempus istud quadriennij licet sit in prosecutione continuum: tamen à principio est vtile, & sic non currit nisi à tempore scientiæ, vel potentiæ petitionis, Balbus de præscr.in 6.par.q.i.casu 22.nu. 28.in fine communem dicit.

ADDITIO. Quia ergo non currit nisi à die scientiæ, vt dicit etiam Ang.in l.absentia. §.siquis nu.1.ff de appella. ideo dicitur vtile à principio & ex postfacto cõtinuū, quam opi.etiam secutus fuit M.Ant.Bardus in Tract.de Temp. Vti. & contin.in cap.3. Sub nu.7. licet aliqui etiā teneant quòd probabiliter ignorans poterit petere restitutionem etiam post centum annos, quod videtur mirabile, vt ibi per eum.*.

6 ¶ Fallit in ecclesia: quia semper tempus est vniforme: id est quadrienniū licet læsio sit minoris tēporis

Idem ibi eo.nu. 28.in fine communem dicit.
7 ¶ Tempus infra quod causa restitutionis est terminanda, semper est vniforme : id est quadriennium à die petitæ restitutionis, Idem num. 28. communem dicit.
8 ¶ Nota quòd absentibus causa reipublicæ non ita fauetur, sicut minoribus: quia minores restituuntur ad integram causam; absentes autem solum ad appellandum: Tiraquel.de vtroq; retra.de retra. lignager. §.35.glos.4.nu.46. communem dicit.
ADDITIO. Distinguas, Aut absens defensus fuit, & vera est dicta opi.cõmunis, Ias. in. l. cum quidam num.9.cir.med.ff. de acquir. hær. aut non defensus, quo casu & ad appellan. & ad totam causam restituitur stante probabili impedimento & æquitate Ias.in. l.non quicunq;.§.si ex bonis, nu.10.ff.de leg.1. Abb. in.C.ex rõne,nu.1. & .9.de appella. Alber.in dictio. in ver. Absens ibi, Adde quòd absens; ac etiã in alijs, prout de anno in iure protomis. absenti concesso, cum tempus non currat nisi à die scientiæ Iac.nouel. in Tract.iur.protomis.in. §. 7. nu. 3. & alijs casibus saltim per clausul.generalem, siqua mihi iusta causa.&c.vt toto tit. C. de temp.in inte.restit.cũ tit.seq. & ibi scrib.& tit.ff.ex quib.caus.maio.*.
¶ Nota tamen quòd licet in hoc magis fauetur minoribus absentibus, tamen milites causa reipublicæ restituuntur ipso iure: minores autem subueniuntur petitione restitutionis, Bar. & alij in lege 1. C.de iur. & fac.igno.& Ias. cons. 159.vol. 2. quod etiam facit pro intel. d.l. 10. & 18.de d. Ias. meminit Tiraquel. in d. §. 35. glos. 4.num.50.
9 ¶ Amplia istam communem quòd in tantum est vera: quòd si currat longissima prescriptio: nihilominus competit restitutio infra quadriennium: Tiraquel. ibi num.47. cõmunem dicit de hoc ui. in vers. restitutio

tutio infra.

10 ¶ Absens quando potest condemnari secundum formam statuti in causa criminali, potest & procurator interuenire, Angel. in l. pe. §. ad crimen ff. de publi. iudi. Falle. 9. communem dicit, quem refert Augu. in addit. ad Angel. de malef. in verbo qui iudex videns quòd inquisitus in addit. incipient; tu auté in hac materia. Sed Alex. cons. 116. vol. 2. magis communem dicit contrariam quòd non potest admitti.

* § Vt possimus deuenire ad aliquem intellectum l. regni. nota quòd absens de iure ciuili non potest condemnari l. in absentem. ff. de pœn. & l. absentem. C. de accusa. pœna. maiori relegatione. exceptis tribus casibus, primus faciens aliquem spadonem. l. cornelia. §. cõstitutum. ff. ad l. corne. de sicca. secundus, repertus in venali perfidia apparitor in l. ne diu. C. de pœnis, tertius, in crimine læsæ maiestatis, per constitutioné Henrici, quos refert. Hippolytus in l. cornelia. §. cõstitutum numero 7. & Cæpol. in consil. 40. num. 8. in crimin. Et in istis virificatur nostra cõmunis. vt per Hippo. in d. §. cõstitutum & Cępo. in consi. 49. ex quibus stante l. 9. ti. 2. l. 3. ordi. & l. 2. ti. 17. li. 8. & pragma. si. compluteñ de iure. Regio, cum per prædictas ll. absens de quocunque crimine potest condemnari, etiam si pœna sit capitalis: videtur quòd indistinctè in omni causa criminali intentata contra absentem potest interuenire procurator. Sed contrarium tene. per l. 7. ti. 9. par. 3. ibi el mismo por su persona relatam. in d. pragma. 201. C. penul. compluten. vbi innuitur in causa criminali non posse interuenire procuratorem, pro absenti; bene tamen interuenit excusator proponens causas absentiæ: vt habetur in d. l 7. ibi no viniere en su persona delante el Iuz Gadoz a estar derectio o Enyare mostrar escusa derectra, por que no pudo venir. de quo per Ang. de malefi. in ver-

bo Iudex videns quod inquisiti, vers. quæro an talis bannitus & hic ad excusandam absentiam, vel contumaciam l.pe.in fi.ff.de pub.iu.l.i.ff.an per ali.cau.ap. de quo per Bar.in con.100. & vi. Corn. con.fi.l. 3.& con.122.l.4.& Dec.con.429. & nota tex.in l.seruum quoq; §.publicæ de procura.ff. quòd quilibet non tanquam procurator, sed tanquam quilibet potest interuenire ad defendendum absentem, vel eius innocentiam. Et istum tex. ad hoc not. & sic illum intelligit Caro.mol.in addi.ad Alex.consi.116.vo.2.in ve. procurator.. Ex quibus dicuntur duæ differentiæ, inter ius cōe & regni, in d. ll. prima quòd absens in causis criminalibus etiam maioribus relegatione condemnatur. Secunda, quòd non admittitur procurator, licet in hoc sit cōformis legi cōmuni vt per Alex.in d.con. 116. Erit enim tertia quòd contumax fictus æque punitur, Sicut Verus, ibi faciendo pregonar en aquel lugar do solia morar el emplazado y si morada no le Allaren deue ser pregonado alli do el hietro se hizo. Pro quo est notandum quòd sententia non valet contra absentem non verum contumacem : vt quia non fuit inuentus personaliter l.eaque.C.quomodo, & quando iudex. quia vera comtumacia non dicitur etsi facta sit citatio ad domum, vel in valuis ecclesiæ: nisi probetur notitia citationis sc̄d'm Ange. in l. 1. §. biduum.ff.quando appel. sit, & per Io.de Ro. de. 48. in nouis. quia etiam si citatus ad domum, præsumatur sciuisse citationem : secūdum glo.in l. si legibus. C. de episco. audi. non tamen dicitur verus contumax. Inn.in c. fi. de eo qui mit. in pos. & Feli. in c. cum sit romana. de appell. quia fictiones non habent locum quando agitur de incurrenda pœna. Io. An.in c.cognoscentes de const.& Iafre.de. 3. Quarta quia cum secundum opinionem Docto. licet verus contumax non possit appellare: fictus tamen appellat secun.

cum: gl. cõmuniter approbatam in cle. i. de dolo. & con. vt per Imol. ibi de quo per Bar. in l. fi. C. de in interesti. & Bal. in l. non eo die. C. qñ prouo. non est necesse. & glo. in l. i. C. quando appel. non reci. & Bar. in l. & post edictum §. fi. ff. de iudi. & in l. properandum. §. & si quidem. C. eo. ti. & Inno. in c. i. vt lite non contestata & gl. in c. non solum de appe. in 6. & Ange. in. §. i. Insti. de obli. quę ex deli. nascũ. & Io. de Imol. in con. 126. De iure autem regio fictus contumax de quibus in d. ll. non appellat: quia in dictis legibus contumax habetur pro confesso: quæ verba secũdum Pet. de Anch. in repe. c. i. de constitu. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure & Imol. in l. insulam ff. de verbo. oblig. & Alexan. & Aret. in c. at si clerici de iudi. nu. 19. post Bar. in l. obseruare quorum. appel. non reci. C. important quòd contumax non appellet licet Bal. in l. ita demum in vers. restat nunc videre nu. 6. C. de procura. teneant contrarium. Et Nellus. in trac. banni. in 4. par. i. tempo. in. i. q. & alij quos refert Ludo. Carr. in repe. d. l. obseruare nu. 37. Sed tamen primam opinionem tene, & ita obseruatur, tũc etiam quia in dicta. l. complutensi datus est ordo si compareat infra annum quòd audiatur: & Iudex de innocentia absentis debet inquirere, & tenetur vt per Fran. de are. cons. 146, etiam publicatis attestationibus ad defensam absentis potest testes recipere vt per Bar. in l. 4 §. hoc autem. ff. de damno infecto & in l. 2. in fi. ff. de quæsti. & Bald. post Bar. in authen. atqui semel. C. de proba. & Doct. in cap. fraternitatis de testi. & Ias. in l. si quis. C. qui testa. face. possunt. num. 7. etsi inuenit eum sine culpa: est absoluendus. vt eleganter dicit Bar. in cons. 100. quem refert & sequitur Hypo. in l. i. §. si quis nu. 71. ff. de q̃st. vbi cõgerit plures alios idem tenentes: Et idem disponit dicta pragma. à contrario sensu, ibi si por el dho proceso par-

caerc.quæ ay prouanca vastante para le condepnar Et ad intel. d. pragma. nota dictum satis notabile quòd fugiens si sponte reuertitur, omnem suspitionem criminis purgat l.i.C.de reci.re.non enim dicitur recessisse habens animum redeundi. l. quid si fugitiuus. §.i.ff. de ædi .edicto sicut nec auis quæ ex nido euolat, breue reuersura, recessisse dicitur. Bar. in l.i.C. de ser. fugi. Et habuisse animum reuertendi præsumitur qui infra annum venit.per d.l.i.& .c.cum contumacia de hære.in 6. & ob hanc causam licet inducat semiplenam probationem fuga contra fugientes: tamen si sponte reuertitur:in totum diluitur. vt tenet Corasi.in l.admonendi num. 75. ff. de iure iuran. Et plus dicit Ias.in l. admonendi num. 90. in lectu.post Bar. in l.raptores.C.de Episco.& cler. quòd fugiens de carcere. Si denuo esset incarceratus etiam inuitus. quòd propter illam fugam non est condemnandus. quæ faciunt pro limita.l.34.li.8.ti.18.in ordi. vbi disponitur quod carceratus fugiens de carcere habetur pro fractore.& circa dictam l.vi.aliàs 8. limi.per Episco. Calagu. in suis regulis in ver. fuga. Item nota q ita sunt de substantia, in dicta pragma.bamna, ac tempora quòd si non fuerint ad vnguem obseruata, non potest absens condemnari,& haberi pro confesso: & ita in indiuiduo dicũt Bald.& Ias.in authen.quæ supplicatio num.5. C. de præci.impe.offe. & Alexan.in l.2.num.9.ff.de iudi. per glo.in clem.i. de vit. & honest. cler. in verbo tertio. Et in c.i.de mili. vasal. qui cõ.est, in verbo tertiam vocationem, in versi. fœn. & vi. Alber.brunũ in tra.de for.& solen. in arti.ex quibus consistant forma vers.37.fo.mihi 21.& in articulo quando censetur aliquid tradi pro forma conclu. 16. ex quibus si contra absentem de stilo alicuius curiæ obseruentur alij termini in procedendo. vt est in Compostella beati Iacobi. non vendicant sibi locum

poenæ istarum legum. Et si post sententiam capiatur absens: audiendus est super omnibus contentis in processu. & sententia tam in poenis corporalibus, quam pecuniarijs, & ita pluries practicaui cum ibi essem iudex maior: præcipue cum forma tradita à statuto dicatur substantialis, Deci. in cons. 429. num. 5. & de materia dictarum ll. vi. Ange. & suam add. Augusti. in tra. mles. in verbo videns, quòd inquisiti per totum & Hippo. in pract. in. §. postquam a nu. 35. vsque ad num. 62. & in cons. 64. num. 43. & in con. 117. nu. 36. & in cons. 134. num. 11. & Cassan. in consue. burgun. rubri. 1. §. 7. in princ. num. 10. vsque ad finem & Ludo. Carre. in practi. crimi. in princ. num. 65. cum alijs & Iserni. & Matthæ. de afflicti. in consti. Neapo. incipienti Grandis. ti. 1. in libro 2. & de materia posteaquam hæc scripsi reperi Petrum Nunium de exequendis mandatis regum, cons. 15. vbi congerit quatuordecim correctiones iuris communis per d. leges. 7

Nota circa l. i. tit. 3. lib. 3. ordi. quæ loquitur de non contestanti infra nouenium & l. 5. ti. 16. li. etiam 3. ordi. de citato ad audiendam sententiam, quòd cõtumacia in d. ll. debet esse vera: & non sufficit ficta, vt per Bart. in l. qui. se non obtulit. §. condemnatum. ff. de re iudi. & Ias. ibi nu. 32. item nota circa d. l. i. quòd requiritur quòd dicta petitio sit posita in iudicio parte præsente vel procuratore suo. Vt per Anto. in c. 2. de dila. & Panor. in c fi. de iudi. & in tantum operatur ficta confessio in d. l. i. quòd pars non admittitur ad probandũ contrarium, vt per Ias. in l. error. C. de iur. & fac. igno. num. 6. & 7. reprehendentem Alexan. tenentem contrariũ de quo per Franc. de Are. cõse. 146. 11

Nota etiam quòd licet per dictam l. non requiratur sententia; sed hoc est intelligendum verum quò ad ipsum fictum confitentem, secus tamen quò ad suum hæredem quia requiritur sententia secundum Bal. in

l. 2.C.de.eden.num.27.quia confessio ficta hæredem nō præiudicat, vt tenet Bar. in l. i. de priua. deli. ver. item quæro, & nota etiam quòd dicta confessio dicitur iudicialis & solennis vt tenet Areti. in c.at si clerici nu. 21.de iudi.exCino.& Bal.in l.quoniam.C.de his qui nota; infa. & de materia istius legis vid. Hypo. sin.27.& Alexand.in addi.ad Bar. in l.transigere. C.de transacti.circa tamen l.5.ti.16.vi.l.3.ti.22.par. 3.& l.9.ti.23.par.ea;& quod Doctores tractant maxime Io.de Imol.in l.ex consẽsu.ff. de appel.& in l.diuus el i.ff.de in inte. resti. & glos.in cle.i.de dolo.& contumacia in glos. fi. vbi dicitur quòd non dicitur contumax nisi pars apparuerit ad accusandam contumaciam. Et vi. Bal.in l.falsus. C. de.fur. & Alexand. in l.contumacia.ff.de re iudica.

11 ¶ Absentiæ causas volens proponere, non requiritur quòd habeat mandatum,Præpo.in cap.si quando 2.q. 6.nu.21.communem dicit.

Additio. Ita etiam dicit Ang.in l.liberto.§.litem in iudicio.ff.de neg.ges.vbi quilibet amicus sicut potest in causa criminali allegare absentiā amici l. seruum quoq;.§.i. ff.de procura.ita & in ciuili causa, & probari tunc etiam debet absentia per ipsum allegantem vt ibi per Ang.in.§.primo nu.3.nec talis allegās tenetur appellare, nisi procurator fuerit, Quid autem si fuerit inimicus ille allegans? Vide Ang.in d.§. litem,nu.2.*.

12 ¶ Limita hāc communem si velit defendere tanquā procurator:quia tunc non admittitur sine mandato Ias.in l.is qui.num.7.C.qui testa.fac.po,communem dicit.

Additio. Hanc limitationem limita in duobus casibus, primo ꝙ hoc intelligat in causis ciuilibus, cū in criminali procu.nō audiatur nisi in pecuniarijs Ang.in l.seruum quoque. §. publicæ nu.1.& 6.ff de pro-

procur. Secundo limita nisi de potestate & licentia Principis absoluta procur. cōpareret, sed de ordinaria nō posset Ang. ibidem nu. 5. Inocen. in. c. veniens de accusa. Imo. in l. penul. §. ad crimen & ibi Alexā. ff. de pub. iudi. cum alijs, & hæc est cōmunis. ¶ Contrariam tamen opi. tenuit Bar. in d. §. publicæ, qui licet inspecto toto corpore iur. Ciuilis vbi ferè semper & vt plurimum, vere nec mendose locutus fuit, Nihilominus aliquibus in locis, paucissimis tamē, errauit, cuius opi. non seruatur in practica, cum quandoq; bonus dormitat Homerus, pro vt in d. §. publicæ ibi dic ergo, Vbi procur. dicit admitten. in causa Criminali ad innocentiam excusandā, cuius opi. non seruatur, vt ibi dicit Ang. & alij sequūtur, ac alios errores qui in sequentibus Additionibus venient in proposito, annotabo, Quorum errorum aliquos etiam collegit Marti. Lauden. in quodam libell. Notularum Bartoli, & Ant. Nice. recollegit Contrarietates eiusdem, in suo libro. Contrariet. Bartoli. *.

* § De iure regio habes l. 10. ti. 5. pa. 3. & l. 5. & 14. li. i. ti. x. fo. ll. de quo per tex. in c. i. de procura. quòd coniuncta persona quę non excedit 4. gradum: & Maritus pro vxore, & socius pro socio, & cohæres pro choærede, & alij de quibus in d. ll. cum cautione admittuntur: de rato tam ad agendum, quàm ad defendendum: extraneus autem solum admittitur ad defendendum cum dicta cautione. Et cirra d. l. 10. nota vnum, quòd si à principio egit sine mandato: & lis est contestata, non petita cautione, quòd amplius per reum non potest peti cautio, quod videtur contra l. licet de procura. C. cum exceptio falsi procuratoris possit opponi etiam post litem contestatam; vt concludit Alexand. ibi cum reddat iudicium retro nullum, sed tamen pro concordia, dic quòd dicta l. 10. loquitur cum coniunctus agit pro coniuncto & concorda

cum l.Pomponius.§.fi.de procu.ff.glos.in c.i.de pro cura. de quo per Bologni. in addi. ad Io. de Anna.in cons. 104. post Cin. in l.inuitus. C. de procura.l.autem licet, loquitur in extraneo agente sine mandato: & de materia falsi procuratoris, vi. Io.de Anna.cons. 96.& Bologni.in addit.

¶ Nota etiam quòd licet maritus possit agere pro vxore sine mandato,tamen si semel mandatum recepit,amplius non potest agere sine mandato. Ias. in l. maritus C.de procura.nu.8. cómunem dicit.

13 Accusari licet pœnitentem de delicto, hanc dicit cómunem Fran.Aret.in cap.accusasti nu.5.de accusa.

Accusatio, sicut inquisitio debet continere locum, & tempus.Aret.in cap.qualiter, & quando el secondo.§.debet nu.115.communem ait.

Accusator quando nó persequitur suam,vel suorum iniuriam:si plures velint vnum accusare,parte opponente,Iudex debet eligere vnum, qui persequatur accusationem;si tantum pars non opponit: valet iudicium;communem testatur idem Aret. in cap. olim nu. 10. de accusat.extra.

Fallit si plures constituunt procuratorem ad accusandum, tunc Procurator nomine omnium prosequitur causam,vt ipsemet Aret.ibidem communem dicit,& respondet ad dictum Bart.in l.pen.§.ad crimen.ff.de publi.iudic.dicens quòd quando accusator non prosequitur suam, vel suorum iniuriam: non potest instituere procuratorem.Quod intelligit, quando accusator nó se deberet inscribi ad pœnam Talionis,secus tamen cum per obligationem suorum causam iam prosequitur,quod nota.

14 ¶ Actio oritur ex pacto nudo de iure canonico.Bapti.deSan.Blasio in rubri.de cre. q. 25.distin.3. Alci. in cap.cum contingat nu. 173. de iur.iuran. & Cor. cons. 2.vo.i.litera b.communem dicit.

Aditio.

ADDITIO. Quinimmo hodie attenta dispositione canonica & ei inhærendo, dicitur nullum pactũ esse nudum, cum vestiatur fomento dictę legis quæ pacta nuda confirmat, & talis confirmatio pacti nudi vestimentum dicitur, vt de cõmuni dicit Bero. in c. primo nu. 174. de iudi. Vbi etiam in nu. seq. accommodato argumento probare nititur idem posse dici de iure Ci. quod cum sit extra cõmunem omitto, & eo magis hoc, si de bono & æquo agatur. Paris in cõs. 34. in ista consultatione nu. 11. Vol. primo.*.

14 § Concordat cum hac communi l. 3. ti. 8. lib. 3. ordi. & li. 1. ti. 2. li. i. fo. ll. vbi dicta l. disponit quòd absenti acquiritur obligatio facta cuicunque personę quę est contra l. 7. ti. 2. par. 5. Sed tene dictam l. 3. & circa intellectum illius legis nota verbum notabile Bar. in l. 1. §. sublata. ff. ad Trebel. quem refert Dida de sequ. in l. filius. ff. de verbo. oblig. nu. 75. quòd si ex forma statuti alteri per alterum acquiritur actio: intelligitur de directa; quæ limitat communem opi. de notario acquirenti alteri, quod intelligitur de vtili. secundum Alci. in c. cum contingat de iure. iuran. num. 133. & infra in verbo notarius, quam intellige quãdo statutũ diceret quòd transfertur de vno ad alium: vt per Bal. in d. §. sublata & Iason.

15 ¶ Limi. istam communem in pollicitatione, Fortu. gratia. in c. i. de pactis nu. 12. in, 6. & Alci. in rub. nu. 8. ff. de verbo. obliga. communem dicit.

* § Vt tironibus satisfiat: pollicitatio in hac limit. dicitur cum stamus solum in promissione: vt si prommitterem centum Petro absenti, nullo acceptante pro eo antequam accepteтur prommissio, si reuocetur: non inducitur obligatio. de quo per d. Fortu. in d. c. l. & Docto. in Rubri. ff. de ver. vbi dicitur quòd postquã pollicitatio est acceptata: iam enim transit in pactum. & hoc videtur innuere dicta l. 3. ibi. En qualquier

Manera quę vno se qui so obligar aberte. Cum ex pol licitatione nulla etiam naturalis obligatio inducitur, vt per Bar. in l. si vnus. §. pactus nu. 16. ff. de pac. & Alcia. in d. rubri. nu. 7. & naturalis obligatio inest ex simultaneo consensu. l. i. C. de pactis.

Aduerte quòd in d. l. 3. pactum nudum, & stipulatio ęquiparantur: & cum ęquiparatorum idem sit iudic. glos. in capi. si postquam de elec. in 6. dicendum est, quòd sicut obligatus ex stipulatione pœnitens non tenetur ad factum; sed ad interesse, secundum communem opinionem: ita obligatus ex pacto vt per Deci. in repe. c. i. de iudi: nu. 20.

16 ¶ Limi. tamen istam communem nisi aliàs obligatio esset facta cum iuramento: quia tunc præcise tenetur ad factum Fortu. Gartia. in d. l. i. nu. 16. communem dicit. & dictus Fortu. per plura fundamenta. stante dispositione l. i. de pactis, & d. l. 3. concludit non esse necessarium iuramentú ad hoc quòd obligatus teneatur pręcise ad factum: Et intellige d. l. 3. & istam communem quò ad obligationem principalem: secus quò ad accessoriam. vt in fideiussore. secundum Bal. in l. i. in fi. de pactis nu. 9. vbi dicit fideiussionem factam per nudum pactum absque stipulatione esse nullius momenti, & vi. Dec. cons. 93. nu. 3.

17 ¶ Nota quòd ex pacto nudo geminato oritur actio de iure ciuili, Alci. in rub. de verbo. oblig. ff. nu. 14. communem dicit.

18 ¶ Nota etiam ad limitationem d. communis, quòd si pollicitatio fiat pręsenti & tacenti, valet: quia videtur consentire, Alci. in d. rubric. numer. 3. communem dicit.

19 ¶ Actio de dote competit filiæ, & non patri. licet dos sit profectitia quando stipulatum sit dotem tradi filiæ; & pater habebit administrationem, & vsufructum, Cur. Iuni. cons. 152. nu. 1. & 3. communem di-

dicit.

ADDITIO: Amplia vt dicta filia possit actionem habere si voluerit, etiam quòd stipulatum non fuerit sibi dotem tradi; prout si promissores constan.matri monio dotem, seu dotis partem non soluerint, neque stipulati fuerint solu.matrim.eis dotem restitui, cum statim mulier intelligit tacite stipulata: & actio sibi quęsita pro dicta dote, siue eius parte nondum soluta Paris.in cons.95. Vidi processum, nu.2. & seq.vol.2.

¶ Et in hac materia dixit Bar. in l. si cum dotem cir. prin.ff.sol. mat. quòd licet pactum nudum de appropriando sibi actionem dotis factum à patre non valeat, tamen inducitur præsumpta donatio in casu obmisso. Quæ opi. reprobatur per Bal. Frã.de are.Sali. Ang. Imo. Rom.Pau.de cas.Alex. & moder. aliquos in d.l.si cum dotem,cir. prin. licet maior pars nominatorum doctorum fortè ob reuerentiam & auctoritatem Bartoli, ipsum non nominauerint, altera vero pars vt Imo. & Alex. apertè dicant tenere contra opi.Bar. & dicunt actionem ipsam inter patrem & filium communem esse reputandam, & an dicta actio competens patri & filio vnica sit, vel duæ, per Alberi.in l.qui hominem.§.qui gener.ff.de.solu.*.

* § Nota istam communem ad declarationem l. 30. ti.2.par.4.dicens quòd soluto Matrimonio, viua filia, dos restituitur patri, & filię, quam intellige; si stipulatum sit tradi filię, competit ipsi filię actio: & pater habebit vsufructum tamen per l. 47. in ordi. tamen filia nupta, est liberata in perpetuum à potestate patris: & efficitur sui iuris, & sic soluto matrimonio actio de dote competit filię: & habebit vsufructum excluso patre. vt per Rode. Suarez in l.9. ti.2. li.3.fo. l. in fine in quibus etiam repellitur cõmunis opinio posita in verbo foemina & vid. Anto. gumer. in de tau.l.53.

20 ¶ Actio dotis non nascitur nisi soluto matrimonio. Io.Cora.in l.qui liberos num.41.ff.de ritu nup.communem dicit.

21 ¶ Fallit viro vergente ad inopiam, quia potest peti ante solutum matrimonium. Gomes.in §.fuerat insti tut.de acti.communem dicit nu.41.

22 ¶ Amplia istam fallentiam etiam si non ex sua culpa, sed casu acciderit paupertas: Io.Lupus.in repet.c. per tuas.de dona.inter.vi.& vxo.num. 24.in princi. communem dicit.

* §Contrarium istius ampliationis habetur per l.29. ti.2.par.4: vbi disponitur totum contrarium, immo quòd si non ex culpa mariti mulier non potest repetere dotē de qua meminit do.Io.Lupus in col.9.nu.6. & 24.de quo etiam per Segu.de bonis lucra.constante matrimonio nu. 91. Et nota satis notabile verbum Episcopi Calagu. in repor. ad d.Io.Lupum in verbo Maritus si male non administrat, quòd licet mulier non possit repetere à viro per d.l.9.dotem: tamen ab alijs creditoribus, vt illa preferatur. Et vt dos assignetur: sibi repetit. quod quotidie in practica venit: Et quando mulier potest repetere dotem vi.d.l. 29.& l. 8.ti.29.par.3.& d.Io.Lupus con.46.& 100.nu. 23. Nota tamen quòd hęc actio repetitionis dotis durante matrimonio ob paupertatem mariti, non habet locum in extraneo: cui restituenda est dos post solutum matrimonium, idem Gomes.in d.§.fuerat & nu.communem dicit.

23 ¶ Actio hypotehcaria quæ cōpetit mulieri pro dote sortitur effectum à tempore dotis promissæ. Boe.dec. 331.nu.1.communem dicit.

* §No.istam communem ad intel.l.17.ti.2.par.5.& l. 23.ti.13.par.5.

24 ¶ Actio hypothecaria tacita quæ competit mulieri pro dote, non tollitur per expressam postea secutam.

Boe.

Boe.dec.332.nu.communem dicit.

25 ¶ Actio hypothecaria cedi potest debitori.Boe.deci. 335.nu.3.communem dicit;vbi cócluditur posse cedi extraneo contra Bar.in l.fideiusso. ff. de fideiussor.

26 ¶ Actio iniuriarum ciuilis, est perpetua.Io. Balbus de prǫscri.par.4.q.1.nu.3.cômunem dicit.

* §. De iure regio durat per annum tantum l. 22.ti. 9. par.7.& vi.in verbo delicta infra.
Nota autem quòd actio iniuriarũ ciuilis quæ durat in perpetuum,solum est in tribus casibus de quibus in l. cornelia. ff. de iniur. prætoria tamen non durat nisi p annum l.si conuicij C.de iniur.

27 ¶ Actione iniuriarũ tenetur qui dicit alicui,tu mentiris,licet dicat prouocatus, & verum: Boe. in consue. bitu.consu.1.ex Bar.in.§. ait prætor ex l. apud Labeonem ff.de iniu.cômunem dicit.

28 ¶ Actione iniuriarũ nõ tenetur qui alicui obijcit crimen quod conuenit reipublicæ vt pateat si probat. Boe.ibi cómunem dicit.

* §. De iure regio siue conueniat reipublicæ, siue nõ, si verum dicat:& probet non tenetur l. 1. ti.9.par. 7. vt aliqui intelligunt:Sed tñ intellige dictam legem secũdum istam cõmunem,& dicta l. hoc insinuat ibi por quæ los facze dores del mal se recelen de lo facer.

29 ¶ Amplia istã cõmunem si obijcitur alicui in iudicio, vel ad excludendum accusationem, vel ad excipiendum,Alex.in l.3.ff.de libe.& posthu.cõmunem dicit secundum Boe.ibi.

30 ¶ Restringe istã ampliationẽ, si probet,licet mitius puniatur.Boe.in consi.1.post constit.bitur.cõmuuem dicit ex.Anca in consi.135.

31 ¶ Actio personalis cum mala fide nullo tempore præscribitur.Balb9 de præs.in 4.par.q.8.nu.2.cõem dicit. ADDITIO.Bar.in l.sequit.§.si viuã.ff.de vsuca.dix.ꝙ malę fidei debitor prǫscribit in actionibus ꝑsonalibus

cum fundamentũ huius pręscriptionis stet secun.etiã in sola negligentia non petentis, & non in facto & animo pscribentis. Quod dictũ reprobat Bal. in l. prima nu. 12. C.de seruit. & aqua,& in auctẽ.ad hęc nu.8. C.de vsur.Ang.in d.§.si viam,nu. 2. & ibi Imo.dicens se ita cõsuluisse & alij scrib.Alex.in cõs.185.Viso titulo qstionis,nu.26.cir.fi.Inonc.Ant.de But. Abb.Imo. & alij in c.fi. de prescri. cũ alijs, ac ipsemet Bar.quasi tacite se retractan. contrarium tenuit in l. oẽs populi, col.7.in uer.idem in legibus, Sed in d.§. si viam iudicio ecclesię se remittit. *.

Noto & aliũ errorem Bar. in l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter.ff. ex quib. cau. maio.col. 3. disting. inter actiones reales & personales in restitutione vsucapionis finitę in pręsentia,quia restitutio conceditur,quãuis vsucapio in pœnitentia sit finita secun.opi. Bulg. quã cõmuniter Doc.sequũtur contra Bar.in l.quod tẽpore. C. de restit.mil. & ibi Bal. nu.3.vbi etiam Bar. met.cir.med.vr̃ tenere opi.Bulg.*.

32 ¶ Actio confessoria, & negatoria nõ solum competit pro seruitutibus,sed etiam pro alijs iuribus incorporalibus:vt pro iurisdictione, pręsentatione, Guidagio, passagio, vel pro alijs similibus Ia. in l. si prius.ff. de noui.oper. nun.nu.4.in fi.cõmunem dicit.

33 ¶ Actio cõfessoria,aut negatoria ad hoc quòd competat.requiritur contradictio.Et sufficit verbalis facta in iudicio etiam si in libello de illa non fiat mẽtio,Ias. in d.l.si prius nu.16.& 18.cõmunem dicit.

34 ¶ Actio,seu accusatio criminalis cum tollitur per viginti annos ita etiam & inquisitio tollitur. Balbus de præscri.quarta parte quartę par.q.2.nu.2. cõem dicit.

35 ¶ Actio in libello non est exprimenda de necessitate; si tamen exprimatur minus aptè:libellus tamen valet, Iaso.in l. edita actio c.de eden.nu.3. cõmunem dicit. ADDITIO. Sufficit.n. ꝙ ex narratis colligatur, & ita practi-

practicatur,quam practicam tradit glo.Bar. & cõmuniter oẽs in l.prima in prin.ff. de eden.& can.in c.dilecti de iudi.Parif.in conf. 76. ad resolutionem num. 6. Vol. primo.*.

* § De iure regio idem disponitur in l. 2. ti. 1. li. 3. ordi. & nota. quòd per illam legem ꝓceditur in causa sola veritate inspecta, & vi. quindecim effectus istius clausulę ad practicã necessarios per Ruber. Mara. de ordi.iudici.par.4.dist.9.nu. 32.cum seq. & alios effectus dictę clausulę vid.per Caro.de grassatio.in regul. Franciæ ius. 12.ver.tertio est notãdum. Et nota inver. hinc est verbum satis notabile ex Bal.per illum tex.in c.tuę.vt lite non con.& Iaso.in l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.de re iu.& gl.in l.1.§.si quis argentum.ff.de posi.& Roma.in l.non solum. §. sed probari.ff.de. no. ope.nu.quòd executio facta pro vero debito vigore illius clausulę,non reuocatur ꝑpter ordinẽ non seruatũ, quod summè notandum est contra iudices faciles ad reuocandum executionem propter modicum quid ordinis non seruatum pręcipue in pręconijs.Et vi.plura accumulata ad intel. d.l.2. per Nuniũ in respõ. primo post tract.de exequendis mandatis regum per to.

36 ¶ Actio negatoria, vel confessoria competit contra impedientes præsentare; Roc. in ver. ius de iu.patro. num.6.cõmunem dicit.

37 ¶ Actio oritur ex sñia confirmante,& non ex confirmata:cõmunem dicit Ias.in l.1.nu.11.& post eum ibidem Ripa nu.15.ff.de re iudic.

38 ¶ Actio iudicati oritur ex sñia lata in actione reali,ita dicit communiter tenere Docto.Fran. Rip. in l.mi.§. iudicati.nu.6.ff.eod.

39 ¶ Actio oritur ex sententia arbitri cum pęna, vel fine pœna post emologationem tacitam, vel expressam,de iure Canonico magis cõmunem inquit Alex. in l. ait prætor in princi.nu.3.ff.eodem.

40 ¶ Actio ex stipulatu competens extraneo ad dotem restituendã est stricti iuris, cõmunem testatur Ripa in l.2. in princi. nu. 32. ff. sol. matri. & in l.1. numero. 23. eodem titulo.

41 Actio ex stipulatũ competens marito habet naturam bonæ fidei, communem ait idem Rip. in d.l.1. num. 23. ff. sol. matri.

42 ¶ Actiones plures personales etiam dissimiles possũt in eodem libello accumulari, Gommesius in c. dispendia de res. nu. 33. li. 6. cõmunem dicit.

ADDITIO. An in realibus & personalibus seu criminalibus plures actiones intentari possint, & quę pro Alber. in l. ad officiũ nu. 1. C. com. diuid. & in l. conductores nu. 4. C. locati. ¶ Et nota in hac materia actionum quod Bar. in l. 1. cir. fi. ff. de eo q certo loc. tenuit quòd actio arbitraria facit vt quis in quolibet loco cõueniat, Quę opi. cõmuniter á glo. Iac. But. Guil. Ang. & alijs ibi reprobatur dicentes, q debet cõueniri in loco idoneo. s. domicilij, siue ibi fuerit præsens siue nõ, ideo cauti notarij hodie apponũt vt quis cõueniri possit in tali & tali loco, & alibi vbicunq; fuerit inuẽtus.

43 ¶ Actor non potest suspendere petitorium, & proponere possessorium retinendæ asserendo nolle procedere in petitorio, donec sit expeditum possessoriũ, cõmunem inquit Rip. in l. naturaliter. §. nihil cõmune nu. 154. ff. de acquir. posses.

44 ¶ Actor si in libello expressit diem contractus, & testes deponentes de contractu, si dicãt nõ recordari de die, tamen probant; cõmunem testatur subtilis Aret. in c. qualiter, & quando. §. debet nu. 130. extra de accusa. ex sentẽtia Bar. in l. is qui reus ff. de publ. iudic. Quam tamen intelligit Aret. quando in libello est inserta clausula. Non adstringens se ad probationem superfluam. &c.

45 ¶ Actor intentans accusationem criminalem, & petit

tit reum condemnari,poteſt incidenter petere damnũ reſtituti,& indemnem conſeruari, idem Aret.in d.c. qualiter,& quando.§.ad corrigẽdos.nu. 139. cõmunẽ dicit,& Bar.in l.interdum ff.de publi.iudic.

46 ¶ Actor ſuſpendens petitorium,& interdictum recu perandæ intentans, etiam ſi in poſſeſſorio obtinuerit, debet probare petitoriũ.aliàs ſuccumbet, Io. Cora. in l. naturaliter §.nihil.commune,verſ.explicitis nu.22. de acqui.poſſe.ff.cõmunem dicit.

47 ¶ Actore non probante tam in ciuilibus,quàm in cri minalibus,reus debet abſolui,Iaſ.in l.non eſt nouum. nu.5. C. de eden.cõmunem dicit. & quando reus eſt ſolus abſoluẽdus ab inſtantia cauſæ,vi.Thomã Grma. vo.31.& Coua.in reſo.lib.1.c.1.nu.8.

ADDITIO. Fallit vt quando actor eſt poſſeſſor, & reus non poſſeſſor, qui petunt ſibi beneficium adiudi cari,cum tunc quilibet ſit actor & reus,& neutro pro bante quilibet ab impetitione alterius abſoluitur, & ſi reus tunc dedit obiectũ et non probauit,debet in expẽ ſis condemnari,& alijs ſimil.caſibus vt per Nice.Milis in ſuo repert. in ver. Actore. *.

Acta facta in ciuili iudicio non faciunt fidem in criminali.Feli.in c.at ſi clerici.nu.12.de iudi.cõmunem dicit.& Io.à Ripa in l.is apud.nu.40. C.de ædẽ.faciũt tamen fidem ad inquirẽdum per.l.quòd euitãdi.C.de condi.ob cauſam.

48 ¶ Acta facta inter alios non probant: faciunt tamen qualem qualem probationem.Io.de Ripa in d. l. is apud.num.36.communem dicit.

49 ¶ Acta facta in vna inſtantia inter eaſdem perſonas fidem faciũt in alia,Cur.Iuni.in l.2.nu.93.C.de eden. commumem dicit.

50 ¶ Fallit ſi non eſſent teſtes publicati: quia non faciũt fidem,Cur.Iuni.in d.l.2.& Feli.in c.cũ cauſa de teſti. cõmunem dicunt. Et de confeſſione ſi in alio iudicio

probet in verbo confessio.

Et nota distinctionem Anto. in c. Albericus de testi. quem refert Marã.in specu. aureo in 5. par.nu. 56. in quęstione dñe quæritur an possint dicta testium publicari in secunda instantia? quòd aut testes sunt viui: & iterum sunt producendi si tamẽ sunt mortui: possunt publicari:& validum est suũ testimonium.quod nota.

51 ¶ Actus sequens in spiritualibus aduersus iuramentũ tenet Alci.in c.cum contingat de iur.iuran.num.180. communem dicit.

52 ¶ Nota quòd licet pro actis præsumatur; tamẽ potest probari contrarium quàm in eis sit contentum.Coua. in reso.c.i.lib.1.nu.9.cõmunem dicit ex glos. in le.1. C. de iur. hasta. fisca. li. 10. & in c. quoniam contra de probat.

53 ¶ Actus legitimus non recipit conditionem, nec diem;intelligitur de actibus expressis,secus tamen in alijs Coua.in epi.4.cap.3.nu.4.cõmunem dicit.Qui autem sint casus expressi vi. glos. in l.actus de regul. iuris.ff.& Dinum in c.actus de re iud.in 6.

54 ¶ Actus præsumitur ex vi mandati etiam si post longum tempus adimpleatur.Alci.de præsum.in regu.2. præsum.23.nu.12.cõmunem dicit.

* § Nota istam cõmunem ad intel.l.17.ti.10.par.7.& l.10.& 11.ti.4 fo.ll.de committente vim de mandato alterius.

54 ¶ Administratores tenentur ad damnum contigens si aggressi sunt negotia insolita, etiam si ex fortuito casu contingat.Cur.Iuni.cons.19.numero.2.communem dicit.

* § Concor.cum l.33.ti.12.par.5.

55 ¶ Amplia in tãtum hanc cõmunem esse veram quòd non recompensantur lucra cum damnis quando aggressi sunt insolita idem Iuni.cõem dicit.

* § Per istam & præcedentem cõmunem, ampliãtur ll.

27.&

27.& 29.ti.12.par.5.
56 ¶ Administratores publici non possunt remittere debitum liquidum paciscendo, sed bene negligendo, Ias.in l.præsens nu.15.C.de transact. cōmunem dicit.
57 ¶ Administratori reiplublicæ conuenit ne ædificia suę administrationis pereant ruina.Cur.iuni. cōsi.19. nu.8.cōmunem dicit.
§ Concor.cum hac communi l.23. de correctorijs.Et
* nota quòd in tantum est vera hæc communis quòd si alii sint officiales subalterni ad illud opus peragendum,quòd si principalis ex causa hac puniatur:nō potest peteř ab aliis subalternis, idē.Iuni. nu.8. cōmunē dicit. Et nota aliud quòd opus publicum firmatur per quindecim annos,& si post perijt,non dicitur perijsse ex defectu magistri operis l.21. ti.32.par.3.
¶ Adoptiuus si habet potestatem succedendi in feu-
58 do:non distinguitur aut feudum sit nouum:aut antiquum.Cur.Iuni.consil. 138.nu.7.cōmunem dicit.
¶ Aduenæ.possunt prorogare iurisdictionem illius
59 qui illam exercet inter subditos. Ias.in. l. testamenta. nu.1.C.de testam.communem dicit. licet illas non possint prorogare vltra suam iurisdictionem: vt in consulibus mercatorum qui cognoscūt de causis mercantiæ: ultra illos casus etiam mercatores non prorogant vt per Iaso.ibi,quam cōmunem dicit.
¶ Aduocatus qui propriam causam prosequitur non
60 repetit salarium si vincat causam.Boe.decis.210.nu.3. cōmunem dicit. Fallit tamen si perdidit aduocare in aliā causa:quia potest petere interesse.Hippo. in Rub. ff.de fideiusso.nu.313.
¶ Aduocati salarium debet solui post litem solutam.
61 Ias.in l.diem functo num.11.ff.de off.asse.cōem dicit.
§ De iure regio Habes l.2. in ord. aduo. disponentem
* quòd quarta pars debet solū in principio litis, & alia quarta pars cum fit publicatio testium: & quarta lata

ſententia;& alia quarta in fine cauſę.

62 ¶ Aduocatus in vna cauſa pro vno etiam ſi mutetur inſtantia non aduocabit pro alio,Petrus Minus de exequen.mand.Regum c.2. fo. 26. cõmunẽ dicit ex gloſ. in l.fin.ff.de poſtulan.

63 ¶ Aduocatus qui ſe obligauit defendere in cauſa: nõ tenetur defendere in cauſa appellationis à diffinitiua, ſecus tamen ab interlocutoria,Iaſ.in l.ita demum nu. 8.C.de procura.cõmunem dicit.

§ Contrarium diſponitur per l. 2.in ordi. aduocatorũ cum cauſa appellationis eſt ventilanda in loco vbi eſt aduocatus.

64 ¶ Fallit ſi interlocutoria eſſet tractanda in loco remoto,Iaſ.in l.inuitus numero 14. de procu. C. communem dicit.

65 ¶ Aduocatus non tenetur iurare cauſam bonam patrocinari: quia aboleuit ab vſu iuramentum, Iaſ. in l. rem non nouam , numero 2. C. de iudic. communem dicit.

§ De iure regio habes l.1. iuncta l.2. quæ videtur innuere contrarium & vi.l. 18. in ordi .aduo. quæ diſponit aduocatum teneri ad recipiendam relationem cauſæ in ſcriptis vt poſſit reddere rationem de iuſtitia partis.

66 ¶ Aduocatus ſalariatus de publico tranſmittit totum ſalarium hæredibus etiam ſi ipſe moriatur ante tempus,Cur.Iuni.in l.diem functo.numero 53.ff.de aſſeſſo.cõmunem dicit.

Et de iſto ſalario aduocatorũ vide in verbo ſalariũ. ADDITIO.An autem & quãdo aduocatus & procur. poſſint eſſe teſtes pro eo pro quo fuerunt aduocati & procur. an vero poſſint deponere contra ipſum & in fauorem partis aduerſæ, Alber. in l. deferre numero 2.& ſeq ff.de vir. fiſ. Pariſ. in conſ.70.pro reſolutione dubij numero 1.vſq; ad numerũ 12.Vol.4.,& Bero.in

c.ex

c.ex literis,nume.59.de proba. Milis in repert in ver. Testis.Et an si fuit aduoc.& ꝓcur.in prima instan.pos sit testificari in causa appellationis, idem Alber. in l. ita demum numero 5. C.de procur.*.

67 ¶ Adulterij pœna bene in masculino est pœna mortis magis communem ait Alexan. conf. 13. numero 3. libro 7.

68 ¶ Adultera perdit dotem ex sententia iudicis.Coua. in epi.4.c.7.§.nu.1.cõmunem dicit ex Panor.in c.plerunque de dona.inter.vi.& vxo.

* § Nota istam cõmunem ad intellectũ l.15.41.17.par. 7.& concor. cum hac cõmuni l.82. in ordi.tau.iuncta l.1.ti.7.lib.4.fol.ll.Et de pœna adulterij de iure regio vi.l.1.ti. 7.li.4.& l.2.ti.15.li.8.ordi.& quæ habes in verbo matrimonium ; quam communem intellige tam in vxore vera,quàm putatiua secundum glos.cõmuniter approbatam in c. plerũque de dona.inter vi. & vxo.quam cõmunem dicit Io. Lupus in repe.C. de dona.inter vi.& vxo.col.142.§. 36.nu.3.Et idẽ est in lucris acquisitis durãte matrimonio,vt habetur in l.4. ti.6.li.3.fo. ll. quæ faciunt ad declarationem & ampliationem l.1.ti.3.li.3.fol.ll.

69 ¶ Nota quòd exceptio adulterij contra mulierem re petentem dotem,durat in perpetuũ,Balbus de præscr. in 4.par.q.2.cõmunem dicit,nu.9.

70 ¶ Aes alienum tenetur soluere hæres, & non vsufructuarius,Deci con.90. Io. Duran.in arte restan.tit.vi. Pau.cõmunem dicunt.

71 ¶ Affectionis ratio nõ habetur in furto:Anto.Nice.in concor.glos.concor.85.cõmunem dicit.

72 ¶ Affinitas contrahitur ex sola,copula.etiam illicita, Coua.in epi.4.q.6.§.7.nu.3.cõmunem dicit.

73 ¶ Agens ex contractu cõditionali,debet probare cõditionem purificatam ad intentionem suã fundandã, Bellonus cons.59.nu.3.cõem dicit.

74 ¶ Agens ante tempus duplicatur tempus in odiũ agẽtis. Anto.de tremo.in addi.ad Bona.in practi.exce, numero 25.in verbo conditionem in rubri. quib⁹mo, suo nomi.cõmunem dicit.

75 ¶ Agens petitorio,& possessorio recuperãdæ,si prius obtinet in possessorio,& nõ probet se dominium, non debet obtinere in petitorio;cõmunem inquit Alexan. & post eum Rip. in l.naturaliter.§.nihil cõmune nu. 148.cum seq.ff.de acquir.possess.

76 ¶ Agens cõtra aliquem ad decem,& si fuit cõdemnatus in quinque,si de alijs quinq; nihil dictum sit nõ ei nocet,quãdo post agere ad residuum.Gorad.consi. 1. nu. 5.cõmunem dicit, ex sententia glos.in l. 1.in verb. minus ff.si aduer.rem iudic.

77 ¶ Agnatis defertur hæreditas per statutum excludens fœminam stantibus agnatis, & actio competit eis pro ea consequenda; Ias.in l.seruo. legato. §. si testator.de leg. 1.quem refert Io. Nico.in l.generaliter nume.46. C.de secund.nupt.

78 ¶ Agenti possessorio recuperandæ obstat absolutoria lata contra eum in petitorio Io. Cora.in l.naturaliter. §.nihil cõmune vers.explicitis nu.3.ff.de acqui.posse. communem dicit.

79 ¶ Alienari ꝓhibita possunt dari ex causa dotis.Petr. Raue.in alpha,aure.in ver.alienatio cõmunem dicit.

80 ¶ Restringe hanc cõmunem quòd potest dari descendentibus tantum:Idem ibi cõmunem dicit. Et Coua. in suis resolu.lib. 3.cap.6.nu.10.vi.alios idem dicentes,& Amplia. d. cõmunem & ad dotem restituendã etiam post appositum grauamen, Auenia. con.61. & Soci.con.23.vo.3. & Rube.cons.78.nu.1. cõmunem dicit,& Coua. in verbo quarto magis cõem dicit.

* § Concordat cum l. 14.ti.7.par.3.quam legem intelligẽ cum restrictione prædicta: & limita cõmunẽ legẽ si cum prohibitione hominis concurreret prohibitio legis

gis: vt ꝑ Ant.corse.in notabili in verbo prohibitio & vi.Boe.dec.129.per totum.

81¶ Alienari non possunt res ecclesiæ nisi ex causa necessaria, vel vtili ecclesiæ, vel ex causa pietatis, vel damni euitandi.Cur.Iuni.cons.130.nu.3. cōmunem dicit.

82¶ Alienare prohibit⁹,potest nihilominus alienare bona mobilia quæ seruando seruari non possunt; Fran. Aret.in cap.prælatorum,de accusat.nu.10.cōmunem dicit:ex Innoc.ibidem.

83¶ Alienationis prohibitio potest fieri per iudicem, Petrus Raue. in alpha. aure. in verbo alienatio communem dicit.

84¶ Alienationis prohibitio facta filijs, non extenditur ad nepotes, ac familiæ non egreditur quartum gradū, Ias.in l.si fili⁹familiàs. §. diui.ff.de leg.primo & Dec. cons.377.Io.Duran.in arte testan.ti. 8.cau.2. Cur.Iu, cons.3.nu.1.cōmunem dicit.

85 ¶ Alienationis prohibitio extra familiam non est tantæ potentiæ quin successor possit habere hæredem ex testamento, vel ab intestato qui non sit de familia vt proximiorem cognatū,Ias.in d.§.Diui & Duran.cau. 6.nu.2.cōmunem dicit.

86¶ Amplia istas cōmunes etiam si expresse per testatorem esset pohibita alienatio: potest alienari ex causa dotis,Iaso.in authen.resquę C.cōmu.deleg.nu.59.& Decius cons. 519. cōmunē dicunt. Et alij quos refert Coua.in d.c.6. in secundo casu vbi etiā limita. si aliàs per testatorem sit expressum: quòd non alienetur nisi ex causa dotis quam, opinionē dicit tenere Cur.Iuni. in d. authen. resquę & alios, reprobata opinione Castrensis cons.80. lib. primo dicentis contra vim quòd non possit per testatorem prohiberi & Coua. dicit pro opinione Cur.Iuni.& aliorum esse l. 26.tau.vbi pater potest meliorare filium in tertio bonorum,& imponere quodcunque grauamen. & ꝙ nō alienet etiam ex

causa dotis. Sed in nostro casu distinguerem, aut sum in casu d.l.27.cum iam alij fratres non priuantur legitima quæ inter filios est tota substantia patris: præter tertium, & quintum per l.3.tau. quæ potest vni prælegare. Et in hoc casu bene dicit Iunior: si tamen sumus in casu in quo pater de nouo constituit maioricatum; & filij priuantur sua legitima saltē naturali. Nimirū; Si dicamus posse alienari bona maioricatus pro dote; cū legitima naturalis non possit tolli filijs: vt habetur in verb. legitima. Et in hoc casu standum opinioni Castrensis non dubito: quam distinctionem ipse Coua. in fi. d. c. 6. videtur sentire dum dicit quòd contingit in his bonis in quibus testator liberè disponere possit, quod nota.

87 ¶ Amplia secundo non solum quo ad dotem alteri præstandam, sed etiam ad restituendam dotem per grauatum etiam post fideicommissum receptū, Ioan. de Anna. cons. 61. nume. 3. & Bologni. ibidem communem dicunt.

88 ¶ Limita primo, si alienationis prohibitio sit facta sub his verbis, vt semper in familia remaneant & proprietas, & possessio, ex nomine, & genere ipsius testatoris in alium nunquam transferantur: sed semper integra remaneāt in familia sine aliqua detractione trebellianicæ. Sunt hæc verba tantæ potentiæ quòd nec momē to possunt extra familiam esse in perpetuum. Duran. ti. 8. cau. 2. cōmunem dicit.

89 ¶ Limita secundo, si alienatio sit proihibita extra certum genus personarum, censetur & prohibita hæredis institutio: Cur. Iuni. consi. 121. numero 2. communem dicit.

90 ¶ Alienationis ꝓhibitio simpliciter facta extra familiam absolutè nō inducit fideicōmissū: Sed facta alienatione in extraneos, cōem dicit Dec. consi. 23. in prin.

91 ¶ Alienatione prohibita extra familiā nō prohibet

qu.s

quis habere extraneum hæredem ab intestato. Alex. consil. 59. col. 5. lib. 7 & Dec. consil. 23, col. 1. in prin. cõmunem tenet.

92 ¶ Alienationis prohibitio facta hæredi extenditur ad nepotes & ad alios, Iaso. in l. filius familiás §. diui. ff. de legi. cõmunem dicit.

93 ¶ Limita istam cõmuné si hæres est nominat' nomine proprio. Tiraquel. de vtroque retra. conuentionali glo. 6. nu. 24. §. 1. cõem, dicit quam restringit Ferdi. de loazes in d. §. diui. quem refert Tiraquel. de vtroque retra. in præfat. nu. 49. si alia res prohibita alienari sit maiorum: quia tunc etsi sub nomine proprio extenditur ad hæredem hæredis. quod nota.

94 ¶ Alienationis prohibitio si est facta contemplatione alicuius, vel aliquo modo alicui prodest: valet, Cur. Iuni. consi. 121. nu. 1. cõmunem dicit: quia sine causa non valeret, Iaso. in l. qui Romæ numero 36. ff. de verbo. oblig.

• § Ex hac cõmuni recipit magnum robur. l. 55. par. 5. ti. 5. prohibens alienationé rei cõmunis postquã inter socios super illa re est susceptũ iudicium: tamen si nõ est cœptũ: potest: extraneo vendi, & socius potest retrahere iuxta l. 70. in ordi. tau. qui venit ad intellectum l. 12. ti. delas vendas cõprans li. 3. fo. ll. & l. 6. ti. 5. ordi. quæ leges loquuntur de retractu.

95 ¶ Alienari non potest res subiecta restitutioni ob necessitatem prouenientem ex delicto possidẽtis, Ias. in authe. res quæ numero 20. C. communia de legatis cõmunem dicit.

96 ¶ Alienationis prohibitio cum hypotheca speciali illius rei, facit quòd alienatio nõ valeat: ꝙ non faceret generalis, Anto. de Fano. in trac. de pigno. in 2. par. nu. 5. cõmunem dicit.

97 ¶ Fallit in contractu locationis quòd si res est locata cum prohibitione locationis, etiam si sit generalis, ta-

men non valet alienatio in præiudicium locationis, idem Fanus nu.6.mem.1.cõmunem dicit, quæ tamen valeret si alienatio nõ esset prohibita etiam si facta esset specialis hypotheca rei locatæ. si offerat interesse, Fanus ibi nu.6.cõmunem dicit.

98 ¶ Alienatione prohibita per statutum in forensem, si testator mandat vt vendantur forensi: valet venditio, Alexand.in l.si dignum ff.ad leg.falcid.cõmunẽ dicit: quem refert Alci.in l.2.nu.12.ff.de verbo.obli.

ADDITIO. Nota ꝙ ꝓhibita alienatione non intelligit ꝓhibita alienatio necessaria vt tradit Bal. in authẽ. resque.C.cõm.de lega.Alber.in 2.par.stat.in quæst.2. ꝓut in epo ꝓhibito & iurãte nõ alienare bona ecclesię in consulto Rom. Pont.quia non intelligitur vbi imminet necessitas, quo casu non solum ius non resistit, sed assistit, & ita fuit aliàs tãtum in vrbe in sacro Rot. Auditorio, vt tradit M. Ant.Bardus in Tract.de temp. Vti.& Contin.in Cap.12.sub nu.12.*.

99 Aliquis comprehendit etiam fœminam: cõmunem dicit, Dec.consi.57.nu.1.

¶ Alius aliã aliud est repetitiua similiũ.Cur.Iuni.cõsi. 283.nu.2.cõmunem dicit.

100 ¶ Amicitia simplex nõ inducit præsumptionem in testẽ vt repellatur à testimonio, Marcus An.in trac.de ind.in nu.170.cõmunem dicit.

101 ¶ Annus inceptus nõ habetur pro completo quãdo ex dispositione iuris, vel statuti requirit ꝙ cõtrahẽtes sint alicuius ætatis: secus si dicit quòd ab eo existentibus in tali ætate contrahitur secundum glo. in cle.si. de ætate & quali.quã cõem dicit Fran.Cur. Iuni.cõsi. 113.vol.1.quam refert Coua.in epi.4.c.2.nu.2.

• ¶ No.istam cõmunem ad intel.l.6.ti.1.par.4.

102 ¶ Annus qui datur, & ex causa biennium ad prosequendũ appellationem, dicitur ad inchoandũ processum, & appellationem exercendam. Gui. Papa consi. 73.in

73. in princ.cõmunem dicit.
ADDITIO. Etiam idem Guid.in sing.615.primũ fatale, vbi etiam de tertio anno & Frã. Marc.in decis. 1184.nu.26.& seq.Et an & quando concedatur secundus & tertius annus aliqua p M.Ant.Bard.in Tract.de Temp.Vti.& contin.in Cap.b.per totum.*.
* § Concor.cum l.3.ti.16.li.3. ordi.Et nota circa istam l.quòd si post terminũ istius legis sẽtẽtia proferatur pro appellante:est ipso iure nulla, secundum Bal.in l. superuacuum C.de tempo.in integrũ resti. nu.3.quẽ refert glo.in l.8.ti. 19. par.6: Et nota etiã circa d.l.in final. ver.e si por culpa del juez fincare de lo librar pague las costas y dapnons allas partes, quod verbũ est intelligẽdum si cum instantia partis, & protestatione necessaria post conclusum in causa petatur à partibus: aliàs sententia remanet deserta.de quo vi.Phili.Fran. in c.ex ratione col.11.de appel.& Prapo.nu.36.& vi: quæ habes infra in verbo instantia & vi.etiam in verbo appellatio.nu.120. vbi tractatur de impedimentis quæ impediunt appellationem prosequi.
103 ¶ Annui redditus emptio, de iure licita est:Io. de Ripa in li.1.de legi.c. 19. nu.6. cõmunem dicit.& vi: Io.de Ana.c.in ciuitate de vsu,& de hac materia copiosius vi.per Didadũ Picarro.in tracta.de censi.in consi: super statuto ville de gaud apipe.
104 ¶ Antiquum dicitur, quod excedit metás centum annorũ adhoc quòd credatur de solennitatibus extrinsecis, Ias.in l. cum aliquibus nu.7. C. de iur.deli.cõmunem dicit.
105 ¶ Nota quòd antiquum generaliter dicitur quod excedit metas centum annorum, Hiero. Cagno.in l. velle in fi.ff.de reg.iu.cõmunem dicit.
106 ¶ Nota etiam quòd tunc dicitur antiquum adhoc quòd testes de auditu,aut de credulitate admittantur, vel ad hoc quòd famã probet si decursi sunt centũ an-

ni Aymon in tracta. de anti. tempo. in 1. parte nu.4. cōmunem dicit approbata opinione Inno. in c. veniēs de verbo.signifi.

107 ¶ Nota quòd licet probationes leuiores sufficiant in antiquis : tamen quando appareat iustitia rei, vel possidentis: plena probatio requiritur contra eum, Aymon in d. tracta. in verbo viso de fama nu. 32.cōmunem dicit ex Inno.in c.cum causam de proba.

108 ¶ Appellare non licet à Iudice non impartiente offi cium suum non postulatum; cōmunē inquit Ripa in l.4.§.hoc iudicium nu.87.ff.de da.infect.

109 ¶ Appellatio reducit causam ad illum pristinū statū post lit.cōtestat, Maran.in specula.Aureo parte 4.dist. vi.nu.16.cōmunem dicit.

ADDITIO. Ideo Capic.in decis.28.in causa magnifici nu.6.dixit ꝙ quæ opponi debent in causa principali ante litem cōtestatam, nō possunt opponi in causa appellationis,& condēnatus in prima instantia pendēte secunda non potest soluere ad effectum euitan. quadruplū vel aliā pęnā, vt in ciuilib⁹ interesse, nec potest morā purgare, nisi forte libellus alternatiuus esset, vt tradit M.Anto.Bard.in Tract.de Temp.Vti.& contin. in Cap.3.nu.3.*

110 ¶ Appellatio non potest tolli per statutum. Anto. Nice.in concor.glo.concor.6.in fi.cōem dicit.

111 ¶ Intellige in statuto inferiorum, Io.de Ripa in c.1. nu.45.de res.cōmunem dicit.

112 ¶ Appellatio, inspecto præsenti statu, extinguit sententiam:sed futuro considerato, solū suspendit, Anto. de Tremo. in addi. ad Bona:in practi. exceptionem in rubri.de impe.execu.nu.1.cōmunem dicit.

113 ¶ Fallit in executione, vel mandato exequēdo, quia non suspendit nec extinguit: ad hoc quòd executio impediatur. Alci.in l.1.§.si quis ita ff.de ver.oblig.cōmunem dicit, tamen valet appellatio, vt in simili dicimus

mus de possessione Io.Cora.in l.naturaliter.§.nihil cõmune ff. de acquir. posse. nu.8. & sic debet intelligi Oria. in c.quoniam contra falsam de proba. in verbo interlocutionem.& Soci.in tracta.fallent.in verbo appellatio re.2.& Alex.consi.95.nu.5.

• § Nota istam cõem ad intellectum l. 16 t.stili.

114 ¶ Fallit etiã prima in casibus expressis in l. 11.ti.16. li.3.ordi.& in l.16.& 13.& 14.ti.23.par.3.& in alijs casibus quos enarrat Nice. in concor.gl.concor.6. vbi ponit 121. casus in quibus non habet locũ appellatio: quem vide. Et nota quòd per d.l.16.euacuatur vnum quod quotidie torquet doctores: an in criminalibus in quibus condemnatus non admittitur appellans: an sit necessarium quòd sit conuictus,& confessus vel si vnũ sufficit.d.l.declarat vnum tamen sufficere ibi por buenos testigos o por su conoscimento. cum ad veritatem desiunctiuè sufficiat quòd vna pars sit,vera vt traddũt docto.in c.inter cæteras de rest.

115 ¶ Appellatio sub his verbis,appello ad competentẽ iudicem, valet:Rober. Maran. in ordi.iudi.par.6.nu. 120.cõmunem dicit ex Bar.in l.1.§. siquis ver.quæro quid si aliquis ff.de appel.

116 ¶ Amplia ad appellationem alternatiuã. Feli.in c. 2.nu. 2.de appell.cõmunem dicit.

117 ¶ Intellige istas cõmunes,si certioretur ad quẽ appellet infra decẽ dies:q dantur ad appellandũ. Alexan. in consi.79.nu.5.vo.7.cõmunem dicit.

118 ¶ Appellatio prima est prosequẽda,Maranta par.6. nu.132.cõmunem dicit ex Bar.in l.cũ procurator.§.si dominus ff.de no.ope.nun.

119 ¶ Amplia si secunda sit in scriptis: & prima fuerit viua voce in continenti à sententia diffinitiua facta: idem Maranta cõmunem dicit ex Bar.in d.§.si dominus,& Pau.consi.7. vol.1. & consi. 270. & Ludo.Ro. consi.41.& Panor.in c.delicto de appell. licet Alex.in

d.§.si dominus tenuerit contrarium.

120 ¶ Appellatio interlocutoria non potest fieri viua voce. Sed in scriptis: definitiua tamen sic. dummodo fiat incontinenti, Maranta ibi numero 124. cõmunem dicit ex Corneo.cons. 95. vo.4. & Bal. in l.litigatoribus.ff.de appell.

121 ¶ In continenti, in hoc dicatur dum iudex sedet pro tribunali non se diuertens ad actus extraneos etiam si per totũ diem stet in foro sedens pro tribunali: Maran. in d.trac.de ordi.iudi.par.6. numero 525. cõmunem dicit quem videas.

ADDITIO. Simile in teste q. debet incõtinenti dictũ suũ corrigere, qd intelligitur antequã à presentia examinantis discedat, & q nõ diuerterit Abb.Bal.Feli.in c. præterea de testi.cogen. Si vero testis notæ fidei & authoritatis fuerit, poterit se corrigere vsq; ad publicationem, per M.Ant.Bard.in Tract.de Temp. Vti. & contin.in Cap. 11. nume.2. cum tribus sequen.prout etiam in testamento, vt ibi per eum.

* § Nota istas cõmunes ad intel.l.22.ti.23.par.3.& l.5. ti.16.lib.3.ordi.& nota quòd licet per d.l.5. cõtumax non appellet: potest tñ tertius pro suo interesse appellare.Bar.in l.1.§.inter.ff.qui.appel.non licet. Et not. l.3.ti.2. lib.6. ordi.quòd citatus nõ dicitur contumax etsi compareat coram iudice in secunda hora licet sit citatus ad primam, si solitus est ius reddere etiam in secunda.

122 ¶ Appellatio non debet pronunciari deserta per iudicem à quo ex solo lapsu anni, sed requiritur quòd labatur biennium, Maran. numero 220. magis communem dicit ex Bar. in authen. ei qui appellat. C. de tempo. appel.

123 ¶ Appellatio, cum copia iudicis non potest haberi necesse est q fiat coram honestis, viris saltem coram vno viro honesto & tabellione, & testi. Præpo. in c.si iustis

iustis nu.8.de appell.cõmunem dicit.
ADDITIO. Et hoc cum protestatione de absentia aut alio impedimento iudicis c.fi. & ibi scrib. cõmuniter de appella.etiam si fiat corã simplici sacerdote, refertM.Anto.Bard.in Tract.de Temp. Vti.& contin. in Cap. 3. numero 2.*.
* § Nota istam cõem ad intel.l.22.ti.23.par.3.
124 ¶ Appellatio extraiudicialis facta iudici requirit expressionem causæ,vel probabilis coniecturæ:secus tamen si fiat parti; Panor. in c.tum sit Romana nu. 10. de appell.cõmunem dicit.
125 ¶ Appellatio tam iudicialis, quàm extraiudicialis non suspendit factum de præterito.Deci.in c.bonæ de appel. numero 17. cõmnnem dicit, & sic intelligitur c.constitutis de appel.
126 ¶ Appellans non potest deserere appellationem si appellato interest: vt appellatio prosequatur, & sic eo inuito non potest renuntiare appellationi. Gomes.de triena.q.54.vers.hinc voluit.cõmunem dicit.
127 ¶ Appellato impedito prosequi suam appellationẽ per principem,non currit tempus primi anni,Deci.in c.ex ratione nu.6.de appellat.cõmunem dicit.
128 ¶ Impedito, facto inferioris iudicis, conceditur secundus annus; Deci. in d.c. ex ratione. numero. 7. cõmunem dicit.
129 ¶ Impeditus in secundo anno, restituitur solum ad tempus in quo durauit impedimentum. idem ibi nu. 12.cõmunem dicit.
130 ¶ Nota quòd impeditus etiam ex facto iudicis ad hoc,quòd restituatur vel concedatur secũdus annus: nõ requiritur quod ipse protestetur, Hiero.Cagno.in l.in omnibus.ff.de reg.iuris num.15.cõmunem dicit. Et ne putes contrariari huic cõmuni quæ posita sunt in verbo annus nu.93.92.illud est quando stat per partes quod non petit & protestetur cum instantia:hic aũt

non stat per partes, sed solū per iudicem. Et nota omnes istas opiniones cōmunes ad intel. & ampliationē & limita l. 3. ti. 16. lib. 3. ordi. de qua in d. nu. 3.

ADDITIO. De impedimento ad appellan. & prosequendo tradit M. Ant. Bard. in Tract. de Temp. Vti. & Contin. in cap. 4. per totum, Vbi de impedimento ex facto appellati, ex facto Principis seu Iudicis, ex facto appellati, ex facto appellantis & appellati simul, & ex facto tertij prouenientis, & an & quando tale tempus currat. *.

131 ¶ Appellatur de iure canonico à possessorio, non autem de iure ciuili. Cur. Iun. consi. 168. nu. 39. cōem dicit, quam intellige quòd nō appellatur, id est appellatio executionem non impedit tamen bene procedit appellatio; Io. cora. in §. nihil commune nnmero. 8. ff. de acqui. posse.

ADDITIO. Bar. in l. 2. ff. de appella. recip. dix. ꝙ etiā de Iur. Ci. à possessorio appellatur quāuis executioni sentētia mittatur, Quæ opi. cōmuniter nō tenetur, vt per Bal. in l. 2. C. de epis. audi. glo. & Bar. met, Cin. & Bal. in l. prima. C. si de moni. poss. fue. ap. *.

* § De iure regio si sunt duæ conformes sententiæ in iudicio possessorio: non appellatur. li. 18. in ordi. de Madrid.

132 ¶ Appellatus non potest præfigere terminum appellanti: sicut potest appellans sibi præfigere, Panor. in cap. personas nu. 6. de appellat. cōem dicit.

133 ¶ Arbiter, vel arbitrator excedens fines mandati retractatur talis excessus: Cur. Iuni. consi. 79. nume. 2. communem dicit.

* § Concor. cum l. 34. ti. 4. par. 3.

134 ¶ Arbiter cum clausulis amplissimis solum potest lædere in sexta parte Cur. iuni. cōsi. 79. nu. 4. & consi. 126. nu. 13. cōmunem dicit.

135 ¶ Amplia quòd potestas etiam amplissima dat arbitris

bitris non facit quin pro enormi læsione nō possit peti reductio laudi. Decius consi. 39. numero 6. communem dicit.

§ Per has cōmunes intellige l.27.ti.11.par.3.& l.9.& 17.ti.8.li.5.ti.10.par.5.quæ in diuersis casibus loquūtur: cum à parte aliquid moderandum relinquitur ad arbitrium alterius partis.

ADDITIO. In præsenti materia Bar.in l.si societatē. §.arbitrorum.ff.pro soc.dix.quòd enormis læsio vsque ad sextam partem totius quod petitur, dicitur, Quæ opi. cōmuniter non tenetur, quia Iudicis arbitrio relinquitur glo.inuer. definierit in.§. pretium instit.de empt.& vend.Cin.in l.fi.C.de contr.emp.rain.in rep. l.si libertus. ff.de oper.liber.& Bal. in l.prima in prin. C.si ad ver. vendi. pig. cum alijs. Et similiter circa reductionem Bar.in d.§. arbitrorum tenet quòd causā reductoria infra biennium petatur, Quæ opi.non seruatur licet in totum non approbet, quia durat 30. annis l. sicut. C. de præscript. 30. an.& Bal. in l.fi. C. de contr.emp.*.

136 ¶ Nota quòd si in compromisso sit renunciatuum appellationi, & reductioni ad arbitriū boni viri: talis renunciatio non valet. Cur. Iuni. consil.79. nume.4. cōmunem dicit.

§ De iure regio est l.35.ti.4.par.3.quæ prohibet appellationē nisi in casibus l. 34.eo ti. sed d.l.intellige nisi aliàs lædatur vltra sextam partem vt in numero. 104. Nota tamen quod per l. 43. in ordi.de madud.sententia arbitrorum cum debet mandari executioni non obstante appellatione datis fideiussoribus,& cū alijs in ea contentis,& de materia d. l. 43. vi. in verbo compromissum.

137 ¶ Arbiter non acquirit alteri sine cessione Panor.in procе.decreta nu.23.cōmunem dicit.

138 ¶ Arbitris electis, si vnus præmoriatur sententia

aliorum est nulla: Cur.Iuni.consi. 79.nume. 1.communem dicit.
* § Concordat cum l.78.ti.4.par.3.vbi ponit limitationem ad istam cōmunem quam vide.
139 ¶ Arbitri dati secundum formam statuti, magis accedunt ad naturam delegatorum quàm ordinariorū, & sic si diuersas sententias protulerunt: adeundus est superior vt confirmet quam maluerit. Ias.in l.duo iudices nu.9.ff.de regu.iur.cōmunem dicit.
140 ¶ Arbitratorum sententia non producit effectum, ac actionem nisi post triginta annos. intra quos semp potest peti reductio ad arbitriū boni viri Io. de Ripa. in cap.2.de ref.nu.5. & Deci. con.39. nu.60.cōmunē dicit, non intelligas istam communem in arbitris iuris quia à sententia istorum appellatur infra decē dies per l.fi.ti.4.par.3.
141 ¶ Arbitratores non coguntur eligere tertium in casu discordiæ: Deci.in c.cum speciali de apel.num.7. cōmunem dicit.
* § De iure regio arbitratores non possunt compelli, tamen partes & arbitratores per ordinarium possunt compelli ad eligendum tertium l.29.ti.4.par.3.si non sit data potestas arbitratoribus vt eligant tertium, sed si data est sibi potestas ad petitionem cuiusque partis possunt compelli l.26.eo.ti.
142 ¶ Arra quæ datur in contractu sponsaliorum redditur ad dātem soluto matrimonio, Præpo.in c.gemma despon.cōmunem dicit.
* § Differunt tamē istæ arrę ab arris de quibus loquitur l.1.& 2.ti.2.li.3.fo.ll. & lex.50.cum sequēti in decis. tau. quæ datur in præmiū pudicitiæ quæ etiam potest assignari mulieri corruptæ l.1.ti.2.li.3.fo.ll.& l.6.ti. 1.li.3.fo. iungo quæ mulieres sūt nec sunt donationes propter nuptias de quibus loquitur l.1.ti.11.par.4.& l.7.& 23.ti.11.ea;par.& Pala.Ruber.in reper.cum de donat

donat.inter vi,& vxo. col.2. in prin.nu. 1. & 2. Nota quòd istæ arræ de quibus loquitur l. 50. tau.debet excedere decimam partem bonorum mariti per d.l.nec obstat pragma. 101.i curijs de Madrid. de anno 1534. quia illa pragma. nõ loquitur nisi in Iocabilibus & in hoc decept⁹ est additionator ad do. de segma in l. 1.§. si vir nu, 134.ff.de acqui.posse.quia in iure regio maximum discrimen est inter arras,& Iocalia.vt probatur in l.52. in d. ordi. tau. & soluto matrimonio, arræ de quibus loquitur d.l.50. sunt mulieris & suorum hæredum etiam ab intestato per l.51.tau. Iocalia autẽ sunt mariti cùm distinctione de qua in d.l.52. & per illam legem intelligitur l. 3.ti.11.par.4.de qua per Io.Lupũ in d.repe.rubri.col.6.§.3.nu.5. nec obstat verbum appositum in d. pragma. ni en otra cosa,quia dictio alia est repetitiua similium, vt dictum est nu. 79. & cum sit facta mentio in d.pragma. de vestibus & Iocalibus & de illis intelligenda vt euitetur legum correctio. Et nota quod dictum est arram non posse excedere decimam partem bonorum quæ intelliguntur nisi,

Aliàs contractus arrarum sit iuratus secundum Alexand. cõs. 27.vo.1.& Segu.in l,1.§.si vir nu.138.ff.de acqui.poss.& Io.Lupus in.d. reper.Ru.col.101.§.24. sed Rodericus Guarz, in l.1.di delas Arras. q.3. fo.ll. 32.tenet non firmari iuramento promissionem.per l. vi.li.3.foro iudi, incipi.muchas vezes quæ opinio corroboratur per d, Alci.in c.cum contingat nu. 13 4. de iur.iuran. vbi dicit quòd quoties per statutum annullatur contractus & iuramentum: quòd iuramentum nullum robur contractui præstat quominus saltẽ compellatur recipiens relaxare iuramentum vt in expresso tenet Fed.de Senis con. 272.& d.l.6. fuit sancita ꝑ omnes prælatos Hispaniarum in consi. 4. toletano Honorio papa primo & Sisuando rege Hispaniæ & Gallaciæ.& si non potest dici statutum laicale;;nec est

facienda vis in potestate statuentium quæ dictum Io. Lupum torquet,& cogitãdũ reliquit:sed præsuppofita l.1.tau.quæ præter partitas,ac ordinamenta, ac pragmaticas omnes alias ll.repellit:nec standum esse foris declarat nisi quatenus sunt in obseruantia:nulli dubiũ est d.l.6. nullum robur obtinere & dicenti esse in obseruantia, incumbit onus probandi,vt in simili determinat d.Rode. in proœ.folio 2.& 3.non tamen ita exactè sicut consuetudo, vbi ponit duas limitationes prima,sit esset notoria obseruantia alicuius l.fori.quia tunc sufficit proponere ac allegare notorietatem licet non probetur;vt per Bal.in l.generaliter.C. de epis.& cle.secunda, si testes non recordentur casum accidisse secuudum Cin.in l.2.C.quæ sit longa consue.sed contra Roderi. inquãtum dicit quòd dicenti esse in obser uantia incumbit onus probandi,est l.4.ti.1.li.5.ordi. in.fi.loquens de l.2.ti.li.3.fo.ll. in qua cauetur quòd soror quæ est in potestate fratrum,si matrimoniũ contrahit,priuatur hæreditate, & in d.l.4. disponitur qđ dicta l.2. obseruetur dicens no enuargante que porluengo tienpo no aya sido vsada. pues por otras nuestras leyes non fueron reuocadas, & sic dicens quòd non sit in vsu:ille debet probare cum ll. semper sint in viridi obseruantia l.arriani. C. de hęredi. Domini in c.1.de consti. in 6. Panor. in ca. Ioannes de cle. coniu. & Feli.in c.i. de tregua. & pace & vi.l.4.ti.4. libro 1.ordi.

Nota quòd dictæ arrę de quibus loquitur d.l.50.nõ confiscantur ex delicto mariti l.3.ti.8.lib.8. ordi.& proprietas illorum debet reseruari filijs primi matrimonij. si maritus secundo nupserit Fran.Cremon.in fin.172.& l.23.ti.11.par.4.& l.26.ti.73.par.5. Et de istis arris vi.in verbo pœna.

143 ¶ Archiepiscopus potest delegare cõsecrationem Episcopi.Alci.in c.ꝙ sedem de offi.ordi.cõem dicit.

Archiepis-

144 ¶ Archiepiscopus potest visitare Diœcesim suorum suffraganeorum etiam non data negligentia suffraganei. Fran. de Aret. in c. sicut olim, de accusat. nu. 13. cō munem dicit approbata glos. ibi ex tex. c. fin. de censi. libro 6.

145 ¶ Archidiaconus, nec alius prælatus inferior non potest imponere nec petere charitatiuum subsidium nisi hoc habeat ex priuilegio vel consuetudine Boe. decis. 133. nu. 2 cōem dicit. & vi. in verbo charitatiuū.

§ Concor. cum l. 8. tit. 23. par. 1. quæ loquitur de charitatiuo subsidio.

146 ¶ Argumentum à contrario sensu non solum sumitur in legibus, sed etiam in contractibus bonæ fidei & stricti iuris, & in vltima voluntate, & in mandatis, & in res. Cur. iun. in l. 1. nu. 59. ff. de offi. eius cui. man. est iurisd. cōmunem dicit.

147 ¶ Amplia in statutis, idem nu. 85. cōem dicit.

148 ¶ Limita istam ampliationem, si resultaret correctio iuris communis, idem nume. 96. & in consi. 93. nu. 4. cōmunem dicit.

149 ¶ Restringe istam limitationem si aliàs statutum de nihilo seruiret in sensu directo: si argumentū à contrario sensu non sumeretur, idem Iuni. consi. 93. num. 6. cōmunem dicit.

150 ¶ Fallit primo dicta regula generalis, nisi sequeretur aliqua turpitudo si sumeretur argumentū a cōtrario sensu, Idem Iuni. in d. l. 1. ibi secūda datur generalis limitatio cōmunem dicit.

151 ¶ Fallit secundo si resultaret correctio legū, Idem ibi cōmunem dicit.

152 ¶ Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates valet. Cur. Iuni. consi. 171. numero 3. communem dicit.

Arrogato descendente qui institutus est à patre, & ab arrogāte, substitutis diuersis, vel sine substitutione

ſubſtitutus à patre naturali, vel hæres patris ab inteſta to ſuccedit in bonis patris naturalis, ſubſtitutus ab arrogante vel eius hæres ab inteſtato ſuccedit in bonis arrogantis, Iaſ. in l. arrogator numero. 39. ff. de adopti. cõmunum dicit.

153 ¶ Aſcendentes poſſunt per ſtatutum priuari legitima in totum, Io. de Ripa. de legi. reſpon. 7. nu. fi. cõmunem dicit in legitima deſcendentiũ vi. infra in verbo legitima nu. 65.

154 ¶ Aſſertioni illius ſtatur cum aliquid permittitur cum cauſa quòd ſit cauſa Bello. con. 49. nume. 12. cõmunem dicit.

155 ¶ Aſſeſſorem imperitum eligens, tenetur, & obligatur ex ſententia iniuſta, Cur. Iuni. in Ru. de offi. eius cui. nu. 25. ff. cõmunem dicit.

156 ¶ Attentata poſt appellationem iudicialem ſunt omnia reuocanda: poſt appellationem autem extraiudicialem ſolum ea quæ ſunt contra appellationem, Deci. in c. bonæ nu. 18. de appellat. cõem dicit.

157 ¶ Atteſtationes non publicatæ, etiam inter eaſdem perſonas corã alio iudice non probant, Feli. in c. cauſamque nu. 13. de teſtibus cõmunem dicit: etiam ſi iudex coram quo producũtur ſit ſecundæ inſtantiæ Alexand. conſi. 82. nu. 20. vol. 3. cõmunem dicit quem refert Feli. in d. ca. cauſamque.

158 ¶ Auocatio cauſæ facta per Papam, operatur quòd facta per iudicem etiam ignorantem aduocationem, non valeat, Io. de Ripa in c. cum. m. de conſt. num. 96. cõmunem dicit.

159 ¶ Intellige ſi fiat motu proprio papæ, ſecus tamen ſi ad petitionem partis, Idem ibi cõem dicit.

160 ¶ Auocatio cauſæ dicitur eo ipſo quòd Romanus pontifex incipit cognoſcere; Idem Ripa. ibi nu. 197. cõmunem dicit.

161 ¶ Authoritas doctorum ſolum eſt probabilis & nõ neceſſaria,

necessaria, Cur. Iuni. consi. 160, nu. 4. & consi. 136. nu. 8. cōmunem dicit.

162 ¶ Authen. quas actiones. C. de sacrosanctis ecclesijs habet locum in quolibet loco pio vel villa. Cur. Iuni. consi. 174. nu. 38. cōmunem dicit.

163 ¶ Authe. sacramenta puberum C. si aduersus ven. habet locum in donationibus, Cur. iuni. consi. 141. nu. 2. cōmunem dicit, & ante eum Dec. consi. 182. col. 2. in princ.

164 ¶ Auus excludit in successione neptis fratres non vtrinque coniunctos, Bello, con. 24. in princ. communem dicit ex glos. in l. i. ff. de iur. & fac. igno. in ver. potiorem.

* § De iure regio quicumque ascendens excludit fratrē defuncti per l. 7. tau.

165 ¶ Auus potest hodie pupillariter substituere nepoti preterito ex filio emancipato, cōem asserit Franc. Rip. in l. 2. nu. 31. de vulg. & pupil.

B

1 BAptismus tollit omnem pœnam spiritualem non temporalem cōmunem, dicit Io. de Anna. in c. de his colu. 2. de accusat. & Dec. consi. 130. numero 2.

2 ¶ Baptizatus baptismo Ioannis, iterum deberet baptizari baptismo Christi. Præpos. in ca. dedit baptismū 1. q. 1. dicit cōmunem.

3 ¶ Banniti nostri temporis æquiparātur relegatis. Cur. iuni. con. 182. nu. 8. Alexand. in l. ex facto. ff. ad Trebel. cōmunem dicit.

4 ¶ Bannitus licet per sententiam possit occidi: non tamen infra tempus, cum agitur contra bannum, vel sententiam per viam nullitatis vel appellationis: Ias. in l. possidere. §. si seruum quem numero 8. ff. de acqui.

posse.communem dicit.

5 ¶ Bannitus non ammittit ea quæ sunt iuris ciuilis:sed solū ciuitatis iura illius in qua est bannitus: Cur.Iuni. consi.182.nu.4.cōmunem dicit.

6 ¶ Amplia istam communem etiam quo ad bona existentia in illa ciuitate. Gozad.in consi 96. numero.7. communem dicit.

* § De istis bannitis & relegatis vid.l.3. cum sequentibus.ti.18.par.4.

7 ¶ Barbarius de quo in l. barbarius. ff. de offici. præto. nec liber,nec verus prętor fuit:Iaso.in d.l.barbari⁹nu. 1.& 19.& 23.cōmunem dicit.

8 ¶ Beneficiatus contrahens matrimonium, ipso iure perdit beneficium. Coua.in epi.4. ca.6.§.4. numero. 4.& per Raue.in compe.iuris de cle.coniunga. communem dicunt.

9 ¶ Intellige dictā cōmunem in matrimonio de pręsēti: secus tamen in sponsalibus de futuro.Panor.in ca.i.de cler.con.cōmunem dicit.

10 ¶ Beneficium si permutatur irrequisito patrono:tenet permutatio,licet veniat annullanda;Bertran con.193. vo.2.nu.2.cōmunem dicit.

11 ¶ Beneficia in dubio censentur realia Bello. con. 20. nu.8.cōmunem dicit ex Bart. in l. fi.ff.de ser. lega. & Decius consi.262.

12 ¶ Beneficium ecclesiasticū si vni conferatur, & iterū secūdo,præfertur prior,Et si secundus adeptus sit possessionē. Couar.i resoluti c.16.li.13.cōem ait ex Dyn. in reg.qui prior,de reg.iur.l.6.

13 ¶ Binubis mulier secundo nubens licet euitet pœnas: non tamen introductas in fauorē filiorum Deci.consi. 83.& 230.& Io.Duran.in arte testan. ti.6.cau.18.Io. nico.in consi.de secun.nupti. & Io.de garro.in l.1.C. de secū.nupt.nu.72.& Deci.in c.ecclesię sanctę Marię nu.35.de.constit.cōmunem dicit.

¶ Ex

14¶ Ex quo priuatur succeſſione filij impuberis, ſi cõtraxit non petito tutore ante contractũ matrimoniũ. Io. Nico. in d. conſi. nu. 2. cõmunem dicit.

15¶ Fallit primo ſi contrahat de licentia viri: quia euitat omnes pœnas binubentis: Io. cora. in li. 3. miſcel. c. 1. nu. 12. comunem dicit, quam intellige, ſi non habeat filios: quia eorum requiritur etiam licentia. Io. Cora. in l. filium quẽ nu. 30. cum ſequen. C. fami. hercif. ſed tamen Io. de Ripa in l. fœminæ de ſecun. nupti. C. nu. 19. & Deci. in d. c. eccleſiæ ſanctæ Mariæ num. 35. de conſti. indiſtinctè cõmunem dicit.

16¶ Fallit ſecundo, quia licet mulier teneatur reſeruare proprietatem bonorum lucratorũ in primo matrimonio prouenientium ex bonis mariti præmortui: non tamen bona illa quæ prouenerunt ex donationibus factis ab extraneo. Io. de Ripa d. l. fœminæ num. 52. cõmunem dicit: etiã ſi contẽplatione viri facta ſit. Deci. in d. cap. eccleſiæ ſanctæ Mariæ nu. 35.

17¶ Fallit tertio, ſi mulier inſtituatur hæres à filio non facta differentia ſi contraxit matrimonium ſecundũ, ante vel poſt mortem filij ſuccedit cum aliis filiis. Io. Garro. in authen. ex teſtamento nu. 5. & 13. de ſecun. nupti. cõmunem dicit.

18¶ Fallit quarto, in ſucceſſione Aui, quia licet mater priuetur ſucceſſione filiorũ: & tenetur reſeruare proprietatem bonorum filijs quæ prouenerunt à patre, non tamen extenditur ad bona quæ ab auo prouenerunt filijs, Io. de Garro. in d. authen. ex teſtamento numero. 27. cõmunem dicit.

19¶ Fallit quinto, ſi non ſupereſt aliquis filius ex illo matrimonio; quia tunc in omnibus ſuccedit, etiã quo ad proprietatem idem nu. 46. cõem dicit.

20¶ Amplia illam cõmunẽ in qua cauetur quòd mulier tenetur reſeruare filijs primi matrimonij omnia lucra, quæ ad mulierem peruenerunt ex primo matri-

monio:quod in tantum est verum : ꝙ licet abstinuerit se à tertijs nuptijs: lucra habita ex secundo matrimonio licet ad filios primi matrimonij pertineant omnia lucra illius matrimonii,nihilominus filii primi matrimonii succedunt vnà cũ filiis secundi in lucris habitis ex dicto secundo matrimonio.Io. Nico.in l.generaliter nu.13.C.de secun.nupti.cõmunem dicit.

21 ¶ Amplia secundo, istã materiam,ꝙ non solũ mulier secũdo nubens incurrit in pœnas introductas in fauorem filiorum: sed & mulier luxuriose viuẽs incidit in omnes pœnas binubentis,tam in illis quæ sũt sublatæ, quã in istis,si adsunt filii primi matrimonij.Io. Nico. in d.l.generaliter nu.15.cõmunem dicit.

* Plus dicit l.9.ti.12.lib.3.fo.ll. ꝙ si mulier luxuriose viuit post mortẽ mariti: perdit donationem factã ei ꝑ maritum,& l.5.ti.4.par.5. ordi.dicit ꝙ perdit omnia acquisita durãte matrimonio , etiam si non sit additũ ꝑ maritũ,ꝙ caste viuat.Io.Lupus in repe.rub.de dona. inter vir.& vxo.col.370.§.67.nume.4. de quibus per d.Io.Lupũ in d.rub.col.36.§.11.nu.5.& in col.369.§. 67. per totum. Quid tamen de tutela,vel de dote, & quid de successione filiorum mariti descendentium ab intestato? de dote tractat Pau.Castrensis in l.sororem. C.qui.vt indig.& Iaso.in l.fideicõmissum.C.de fideicommis. & Feli. & Deci. in cap. pastoralis, de iudi. Alci.in trac. præsumpti.re 2.pre.9.& Boe.q.338. Panor. in cap. vxoratus de conuers. coniu.Io.Lupus in repe.rub. col.369.§.67.numero. 6. Ludo. Ro. Sing. 311. ex quibus elicitur hæc conclusio. Mater vitam inhonestam agens post mortem viri , perdit dotem de rigore : secus tamen de æquitate , paraphernalia , & lucra quæcunque de bonis mariti prouenientia ex æquo , & iusto deperdit .quo ad tutelam,vid.Io.de Garro .in d. authen. eisdem de secun. nupti.C.nume. 16.& 20.& Boe.in d.q.338.ex quibus fac

fac conclusionem, mater meretricando, vel fornicando post mortem viri perdit tutelam filiorum. De successione. vid. Pau. de castro in l. omnem. C. ad Tertulli. & Bal. in marga. in ver. mater. & Io. de Garro. in authē. ex testamento de secun. nupti. num. 30. & Cifonta. in l. 6. in deci. tau. & Hypo. sing. 688. ex quibus resultant conclusio & correlaria sequentia.

Mater luxuriosè viuens post mortem mariti. infra vel post annum luctus priuatur successione bonorum prouenientium à patre filijs descendentibus ante pubertatem, ex quo sequitur quòd filijs descendentibus post pubertatem non priuatur mater successione eorum. Sequitur & secundum, quòd mater non priuatur successione bonorum per filios acquisitorum aliunde quàm ex bonis patris etiam si mater meretricetur.

12 ¶ Amplia tertio, ad maritum quia dictae poenae ita astringūt maritū, sicut mulierē. Dec. con. 230. & 87. & Io. duran. in arte testan. ti. 6. cau. 18. cōem dicit.

13 ¶ Maritus secundo nubens, filijs stantibus primi matrimonij, priuatur proprietate omnium bonorum ad eum deuolutorum titulo lucratiuo ex bonis mulieris prędefūctę. Io. Nico. in l. generaliter nu. 8. C. de. secū. nupti. Io. de Ripa in l. foeminae. §. illud de secun. nupti. nu. 1. C. cōmunem dicit.

• § Concor. cum ista cōmuni l. 15. tau. & nota. istam cōmunem in quātum dicit lucratiuo titulo: secus tamen in bonis lucratis durāte matrimonio, quia de his tam vir, quàm vxor possunt disponere cum habeant dominium, & possessionem soluto matrimonio illorum l. 14. tau. de qua. vid. per Bal. in l. fi. C. de bonis lu. constāte matrimomio nu. 86.

14 ¶ Ex quibus maritus succedēs vni ex filijs primi matrimonij, tenetur reseruare deuolutam successionem alijs filijs superstitibus ex primo matrimonio. Io. Nico. in d. l. generaliter nu. 9 cōmunem dicit.

25 ¶ Item si maritus lucratur certam partem dotis ex statuto & transit ad secunda vota tenetur reseruare partē illā filijs primi matrimonij. Io. Nic.in d.l.genealiter nu.38. & Io.de Ripa.in l.fœminæ eo.tit.numero.47. cōmunem dicit.

26 ¶ Nota ꝙ si pater alienat bona quæ tenetur reseruare filijs primi matrimonij: & filius superstes instituatur hæres vniuersalis per patrem, cum teneatur de euictione;nō vendicat rem alienatam Io. Nico.in d.l.generaliter nu.33.cōem dicit & vid.in verbo filius.

27 ¶ Amplia istam cōmunem etiam quo ad legitimam: cum legitima non sit nisi deducto ære alieno.Io. Nic. ibi nu.32.in 2.par.cōmunem dicit,ex glos. in l.cum à matre.C. de rei.vendi. quam intellige si pater tenetur de euictione:aliàs potest repetere filius contra factum patris,idem ibi nu.33. cōmunem dicit ex Bar. Angel. Paul.& Corne.in l.fi.§.in cōputatione de iur.delib.C.

* § Nota istam communem & secundum eum intel. l.23.ti.13.par.5.

28 ¶ Maritus binubis qui tenetur reseruare bona. filijs primi matrimonij:non tenetur satisdare de eis conseruandis.Io.Nico.in d.l.generaliter nu.19. cōem dicit. & intelligit cōmunem,si est soluendo.

* § Nota istam cōem ad intel.l.15.in deci.tau.

29 ¶ Maritus binubētis qui ex forma statuti lucratur certam partem dotis,nō habebit, filijs primi matrimonij stantibus,nisi eam partem quę vni ex dictis competit. Bertran.in l.hac.edictali.de secun.nupti.C. num.20. cōmunem dicit.

30 ¶ Fallit nisi aliud de mente statuti comprehendatur; idem nu.21.cōmunem dicit.

31 ¶ Nota quòd illud aufertur marito ex dispositione l. hac edictali non est mere legitima, sed est pœna.quā filij lucrantur ex illa l.idem nume. 10. vers.ita tamen cōmunem dicit.

Item.

32 ¶ Item nota q͏̃ per statutum potest derogari legi hac aedictali, vbi maritus habebit plusquam vnus ex filijs superstitibus: idem Bertran. nu. 81. cōem dicit.

33 ¶ Bigamus non est qui contraxit cum corrupta ab eo Panor. in c. cum te. de cleri. coniug. cōmunem dicit.

* § Concordat cum l. 35. ti. 5. par. 1.

34 ¶ Bona alicuius non sufficere ad soluendum debita, probatur per modum traditum per glo. in l. cū de legi. ff. de proba. etiā si agatur de magno praeiudicio, cōem asserit Io. Fran. a Rip. in l. si constāte nu. 18. ff. sol. matr.

35 ¶ Bona mariti nō sunt tacite hypothecata pro alimētis vxoris. Roma. consi. 454. cōmunem dicit.

36 ¶ Bona paraphernalia si sunt in dominio mariti soluto matrimonio, condici possunt: si autem dominium non est translatum in maritum cum sint in bonis vxoris, soluto matrimonio vēdicantur. Cur. Iuni. con. 93. nu. 12. cōmunem dicit.

* § Nota istam cōem ad intell. l. 17. ti. 11. par. 4.

37 ¶ Bona dotalia si alienentur per mulierem constante matrimonio etiam de cōsensu viri, alienatio est nulla. Rod. Suarez. in l. 1. ti. de las arias. fo. 40. col. 2. cōem dicit, quam intelligit nisi confirmetur morte, quem vi.

38 ¶ Bona subiecta fideicommisso pro restitutione dotis alienari possunt. Deci. con. 119. in princi. Et hoc etiam si obligatio restitutionis dotis facta sit post fideicommissum, ibid. col. 11. versi. hoc probatur.

ADDITIO. Ratio est quia fideicommissa amplianrur, & declarantur per rationem & causam quibus disponentes ad illa facienda moti fuerunt, qđ attendi debet, Paris. con. 72. ad veram, nu. 87. Vol. 4. Quod dictum & cōmunis opi. fallit vt p Paris. in cons. 52. in hac. nu. 33. vsque ad 38. Vol. 2.*.

39 ¶ Bona fides requiritur in praescriptione triginta annorum. Deci. consi. 267. cōmunem dicit.

* § Nota istam cōmunem cū sequen. ad intel. l. 63. tau.

quæ loquitur in præscriptione trigenaria.

40 ¶ Bona fides semper præsumitur in possessore, etiam absque titulo vbi ius nō contradicit Balb.in l.celsus.de vsuc.par.3.vers. tertia habet, cōclu. nu.9. cōem dicit nisi contrarium probetur. Coua.in regul. possessor de re.iur.ti.6.§.6.nu.2.par.2.cōmunem dicit ex glossa in c.si diligenti de præscr.

41 ¶ Fallit nisi appareat aliàs antiquorum possessor: idē in 4. conclu. communem dicit & illam tertius non potest opponere.

42 ¶ Restringe illam limit. si possessio secunda durauit per triginta annos: quia præsumitur bona fides, idem in d.l.celsus cōmunem dicit.

43 ¶ Amplia istam restrictionem etiam si possessor triennalis ingressus sit possessionem propria authoritate. idē Coua.in reg.possessor par. 2. §.8. nu.3. cōmunem dicit ex Bar.in l.vlti.C.vnde vi.

44 ¶ Bona futura non veniunt in alienatione bonorum. Cur.Iuni.consi. 199.nu.15.cōmunem dicit.

45 ¶ Bonorum possessio non est misti imperij.Cur.Iuni. in l.1.nu.32.ff.de iur.omni.iu.cōmunem dicit.

46 ¶ Bonorum possessio potest delegari: idem ibi communem dicit.

47 ¶ Bonorum possessio, vnde liberi, non agnita transit ad descendentes. Alexand.consi.20. vol.1.& in l.emācipata.C.qui.admi.communem dicit quem refert Io. Duran.in arte testan.ti.11.cau.14.

C

1 CAducitatis pœna solum habet locum volente domino.Cur.Iuni.consi.110.numero.23. communem dicit.

ADDITIO. An requiratur Sententia declaratoria voluntatis vel simplex voluntas sufficit, pro Iaf. in l.in emphitheo-

emphitheoticarijs nu.12. C.de iur. emphit.cum alijs per eû adductis,& per Feli.in alijs casibus in c. primo col.13.num.23.de constit.& Alber.in l.lex vectigali, num.3.ff.de pignor. Quo vero ad expulsionem idem Alber.in d.nume.3.dicit cômunem esse opi.quòd authoritate iudicis fieri debeat, & numero 6. vbi si per biennium pensio soluta non fuerit & postea sit recepta, Sed an in contractu emphit.finita generatione dominus emphitheotã in se orare patiatur intelligatur tacite renouasse, sicut in colono & inquilino dicitur Ias.in l.prima,numero 65.& seq.eo.tit.cômunem esse opi. quòd quando contractus requirit scripturam pro vt emphitheoticus,nûquam ex patientia intelligitur renouatus, & nota. Bal. in l. vni. numero 32. C. quando non petent. par. In reliquis autem de tacita renouatione & continuatione locationis & societatis ponit etiam.M. Ant. Bard.in Tract. de Temp. Vti:& contin.in Cap.4.nu.10.*.

2 ¶ Calumniari videtur qui non probat. Præpo. in c.si quenquam. §. notandum numero. 7. 2. q. communem dicit.

3 ¶ Charitatiuum subsidium si petatur per Episcopum: & subditi dicunt non adesse causam rationabilem ad soluendum: sunt eligendi arbitri, vt de causa cognoscant, si tamen subditi conquerantur de Episcopo qđ ipsos grauat sine rationabili causa metropolitanus iudex erit.Remigi.de charita.subsidi.q.6.in fin.communem dicit.

4 ¶ Nota quòd cum agitur de charitatiuo subsidio: plenariè est cognoscendum. Remigi. ibi in q. 7. communem dicit.

5 ¶ Charitatiuum subsidium non potest remitti, idem q.42.cômunem dicit.

6 ¶ Charitatiuum subsidium quod in totû non petatur: non præscribitur,idem q.50.côem dicit.

7 ¶ Charitatiuum subsidium debet solui per illum qui fructus percepit. Et non per nouum possessorem, idem q. 59. cōmunem dicit.

8 ¶ Charitatiuum subsidiū non exigitur à monasterijs, idem q. 34. cōmunem dicit

9 ¶ Charitatiui subsidij exactio est de iure diocesano, idem q. 14. cōmunem dicit.

10 ¶ Capituli consilium, & non consensus requiritur in postulando per Episcopū charitatiuum subsidiū, idem q. 32. cōmunem dicit.

11 ¶ Cambia, dummodo non excedant cōmunem cōsuetudinem, sunt licita. Ias. in l. 1. nu. 39. de summa trin. cōmunem dicit.

ADDITIO. Intelligas de cambiis veris, licitis & realibus vt refert ita multos tenere Hie. de Luca. in Tract. de cambi. in vlt. termino seu. §. numero. 22. Bal. in rub. C. de constit. pecu. & Paris. in consi. 91. Viso, numero. 2. Vol. i. cum aliis, Quo vero ad cambia sicca, & quæ sint cambia sicca per eundem in eo. loco numero. 19. & 25. *.

12 ¶ Canon si personaliter concedit dispensationem, ex hoc videtur concessa dispensatio etiam in delictis grauioribus adulterio. Franc. Aret. in c. at si clerici. §. de adulteriis nu. 13. de iudic. cōmunem ait ex Io. And. in c. dilectus, de tempor. ordinat.

13 ¶ Canonicus non potest agere pro canonico sine mandato. Io. de Ripa. in. c. cum in num. 61. de consti. Cōmunem dicit.

14 ¶ Canonum computatio in gradibus consanguinitatis est aspicienda in vtroq; iure. Coua. in epi. 4. c. 6. §. 5. num. 8. commuuem dicit.

15 ¶ Capitulum potuit de locato non debet extendi ad feudum: cum loquitur in Emphiteosi Deci. consi. 138. num. 5. cōmunem dicit.

16 ¶ Capit. pastoralis, de exceptioni. non solum habet locum

locum in dilatorijs exceptionibus sed etiam in prætorijs: quia iudex potest assignare tempus ad illas proponendas. Ias. in l. pro tribunali num. 26. de re iudi. ff. communem dicit.

§ De iure regio est taxatum tempus infra quod dictæ exceptiones tam peremptoriæ, quàm dilatoriæ sunt proponendæ. tam per l. 2. ti. 6. lib. 3. ordi. quàm per l. 8. in ordi. de Madrid. in pragma. Et nota circa d. ll. dictũ notabile. Ias. in l. 2. num. 23. de re. iu. ff. quod iudex nõ potest abbreuiare dictum tempus, & de istis Excepti. vid. in verbo exceptio.

17 ¶ Capitulum rei integrandę datur contra singularem successorem, possidentem cum titulo, & bona fide. Io. Cora. in. §. nihil cõmune vers. expeditur nu. 66. ff. de acqui. posse. cõmunẽ dicit, & Rip. in l. rem quæ nobis nu. 27. inquit ita cõmuniter tenere tam Legistas, quã Cononistas. ff. eod.

18 ¶ Amplia dictum capitulum etiam contra titulo possiddentem. Io. de Ripa de le. li. 1. respon. 1. nume. 83. communem dicit.

19 ¶ Amplia secundo, d. c. non solum pro recuperanda possessione rerum immobilium, sed etiam mobiliũ. Ias. in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. posse. numero. 19. communem dicit.

20 ¶ Amplia tertio, non solum pro rebus ecclesiæ: sed etiam laicorum competit remedium illius c. Io. Cora. in. §. nihil commune vers. expeditis numero. 98. ff. de acquir. posse. communem dicit. & Ripa. in. l. rem quę nobis nu. 25. ff. eod.

21 ¶ Limita dictum c. si concurrant titulus, possessio, ac bona fides: quia tunc contra singularem nõ competit. Io. de Ripa in c. 8. de dona. in fi. communem dicit. de quo per Panor. in c. ad sedem de resti. spol. & Alexan. in consi. 91. vol. 5.

22 ¶ Captatoria voluntas ad pias causas volet: magis cõ-

munem dicit: Alex. consi. 14. col. fin. nu. 9. lib. 1.

23 ¶ Causa vel credulitas iusta excusat à pœna. Cur. iuni. consi. 132. nu. 11. communem dicit.

24 ¶ Causa non præsumitur in dispensatione principis contra ius gentium. Alci. de præsump. re. 3. præsum. 8. communem dicit.

25 ¶ Causa in qua agitur ad pœnam applicandam parti: etsi agitur pro delicto: dicitur ciuilis, secus si pœna applicetur fisco. Ias. in Rub. de iud. ff. numero. 2. communem dicit.

26 ¶ Causa meri, & misti imperii non potest delegari propter infirmitatem Anto. de Tremo. in addit. ad bona in pra. excepti. in rub. de impe. & exce. quæ contra ref. in verbo profisci. nu. 7. cõmunem dicit.

§ De iure regio ordinarius nõ potest delegare causam in quam venit imponenda pœna capitis vel mutilationis membri, vel in causa status, nisi sit absens: de Mandato regis. & tunc delegatus cognoscit in causa vsque ad sententiam; & supersedit vsque ad aduentũ ordinarii qui causam decidat li. 18. ti. 4. par. 3. & vid. in ver. delegari nu. 37.

27 ¶ Causæ minimæ quæ dicantur: relinquuntur arbitrio iudicis. Ias. in. l. imperium num. 32. ff. de iu. omni. iudi. communem dicit.

29 ¶ Cautio, verbum quãdo est prolatum à lege ciuili: intelligitur de nuda promissione: si autem à lege prætoria, est cum pignore, aut fideiussore Ias. in l. sancimus. nu. 1. C. de verbo. signi. cõmunem dicit.

30 ¶ Cautio, cum est prestanda de consilio sapientis: simpliciter non adiecto quod prestet idoneum, vel sufficientem, vel similem, nõ tenetur præstare fideiussorẽ, aut pignus, nec sapiens hoc potest declarare. Ias. in d. l. sancimus. nume. 4. communem dicit.

31 ¶ Cautio quæ est præstanda. per vsufructuarium non potest remitti à testatore. Ias. consi. 40. vo. 1. communem

munem dicit.

§ Nota istam cõem ad intel.l.21.& 22.ti.31.par.3.

32 ¶ Cedẽs bonis non liberatur ab obligatione naturali, nec ciuili sed cõpetit exceptio. Anto.de Tremo. in addit.ad Bona.in practi. exceptio. ru. de impe. excepti. quæ contra res. numero. 10. in verbo fecerit communem dicit.

§ No. istam cõem ad intel.li. 1.ti. 5.par. 5. & vid. in verbo condemnatus.

33 ¶ Cessio ex causa donationis non insinuata, est nulla. Cur.iuni.consi.126.num.14.communem dicit.

34 ¶ Cessionarius agens suo nomine non tenetur à principio facere fidem de cessione, communiter ita teneri dicit Alex.in l. Aristo.ff.de acquir.hæred. refert Dec. consi.311.numer.1

35 ¶ Censualista canonem nõ soluẽs nõ priuatur censu. Deci.consi.138.nu.5.communem dicit.

36 ¶ Certioratio nõ requiritur aliqua cum contrahitur, cum minore iuramento mediante. Io. Mau.in trac.de resti.in integ.c.114. & Ias.in authen.sacram.nu. 56. C.si ad ver.vendi.communem dicit.

§ Nota istam communem ad intellectum .l. 3. ti. 12. par.5.vbi dicitur quòd si mulier certioretur non iuratur velleiano.

37 ¶ Citatio est fundamentum ordinis iudiciarij tam in diffinitiua, quã interlocutoria quæ parit præiudicium parti. Ant.de Tremo in addit.ad Bona.Cur.in prac.de excepti.in rub.de impe. execu. num. 17. in verbo alii casus.communem dicit.

§ Concor.cum hac cõmuni proce. ti.7.par.8.

38 ¶ Amplia cum Papa committit cum clausula si constiterit, vel si ita compereris: aliàs est nullũ, quicquid fit. Ias.in l.certum est nu. 19.C.vnde.legi.cõem dicit.

39 ¶ Amplia secundo, in inhibitione facienda per iudicẽ appellationis: quia non potest fieri sine citatione par-

tis. Iaſ. in l. nequicquam. nu. 31. ff. de offi. præto. communem dicit.

40 ¶ Amplia tertio, in diſpenſatione facienda in præiudicium agnatorum ad aliquem actum. Coua. in epi. 4. c. 88. §. 8. num. 5. communem dicit.

41 ¶ Reſtringe primo iſtam ampliationem in legitimatione facienda per patrem: quia tunc non requiritur citatio agnatorum: Cur. iuni. conſi. 75. & Iaſ. conſ. 10. vol. 3. & idem Cur. iuni. conſi. 157. nu. 3. & Coua. in d. epi. quarti c. 8. §. 9. num. 7. communem dicit.

42 ¶ Reſtringe dictam reſtrictionem quò ad excludendum ſubſtitutũ, quia requiritur citatio. Deci. con. 85. & Coua. in d. §. 9. nu. 8. cõmunem dicit & vid. in verb. legitimatus num. 63. cum. ſequen.

43 ¶ Reſtringe ſecundo, dictam tertiam ampliationem: ſi facta per mortem patris, appareat voluntas principis volentis legitimatum ſuccedere in hæreditate: cum præiudicio ſucceſſorum, quia tũc valet etiam ipſis nõ citatis. Iaſ. in l. gallus. §. & quid ſit tantũ. ff. de liber. po ſtu. communem dicit

44 ¶ Reſtringe hanc reſtrictionem ſi iam ſit adita hæreditas per ſucceſſorem: quia oportet citare adeuntes. Coua. in d. §. 9. num. 9. communem dicit ex Ruino. in d. §. & quid ſi tantum.

45 ¶ Fallit primo, dicta communis nu. 6. in abſolutione iuramenti ad effectum agendi: quia non requiritur citatio. Alci. in ca. cum contingat nu. 114. de iur. iuran. communem dicit: ſed ſi petitur abſolutio ad effectum diſſoluendi contractum ex toto, citatio requiritur. idem Alci. ibi magis communem dicit.

46 ¶ Fallit ſecundo ſi præiudicium ſit minimum. Iaſ. in l. necquicquam. ff. de offi. præto. nu. 23. communem dicit. vid. triginta & vnam limitationem ad dictam regulam in ſpecu. aureo per Rober. Maran. in ſexta par. in primo membro iudi. à prin. vſque ad nume. 38. &

vid.

vid. quindecim supra centum per Nice. in concor. glos. conf. 52.

47 ¶ Citatio præsumitur interuenisse etiam si in sententia non sit facta mentio de citatione. Iaf. in l. si se obtulit. §. condemnandum. numero. 8. ff. de re iudi. communem dicit.

48 ¶ Amplia primo in antiquis quæ excedunt metam triginta annorum: Bello. consi. 49. cõmunem dicit.

49 ¶ Amplia secundo, in ingrossatione instrumenti in antiquissima ingrossatione præsumitur citatio Boe. dec. 37. num. 8. communem dicit.

50 ¶ Citatio domini, q dedit procuratorem ad causam, non facit eum contumacem, veram, & communem testatur Rip. in. l. Furioso col. 2. nu. 10. ff. de re iudic.

51 ¶ Citatio in casibus, in qubus non requiritur: si tamen fiat minus solennis: tenet actus. Anto. nice. in cócor. glo. concor. 52. in fi. communem dicit.

52 ¶ Citatio ad omnes actus, etiam à diffinitiua, operatur quòd non sit necessaria alia citatio: etiam si citatus non sit de longinquis partibus. Iafre. Balbus decis. 42. communem dicit. Intellige istam communem, quando daretur contumatia partis, & fuerit còminata sententia vt per Nice. vbi supra limit. decima.

53 ¶ Citatio prima potest incipere à procuratore Iaf. in l. eum qui. nu. 1. C. de procu. communem dicit.

54 ¶ Fallit in vniuersitate quia citatio prima debet fieri in collegio, seu vniuersitate Balbus decis. 80, communem dicit.

55 ¶ Citatio in criminalibus, debet fieri de commissione iudicis: aliàs est nulla. Mar. Ant. in trac. de ind. nu. 334. communem dicit.

56 ¶ Citatio inualida, conualidatur per comparitionem subsecutam: Balbus de præs. in 2. specie. 2. par. 6. par. princ. q. 1. communem dicit.

57 ¶ Amplia istam communem etiam si nulla citatio in-

teruenіat ſi citandus cōparet ſpōte valet actus Sebaſti. Vanti.de nullitate proceſ.§. quibus mod. ſen. nul. re pa.numero. 116. communem dicit ex Bal. Alex. in l.i. ff.de feri.

58 ¶ Citatio non ſufficit probare impedimentum:ſed qđ aggreſſus fuit,adimplere,& non potuit. Boe.deciſ.49. nu.5.communem dicit.

§ De iure regio tenetur excuſatorē mittere l.5. ti.3.l. 2.fol.ll. & ſic intel.l.11.ti.7. par.3.quas intellige vt in communi ſequenti.

59 ¶ Limita ſi impedimentum eſt notorium. Boe.nu. 7. communem dicit.

60 ¶ Ciuis nouus non tenetur ad collectas impoſitas pro debitis veteribus.Brunus de Aumēto conclu. 5. limita.x,communem dicit.

61 ¶ Ciuitas ſine licētia ſu pioris poteſt ſtatuere.Gozad. conſi.35.num.16.magis cōmunem dicit.

62 ¶ Clauſula,rato manente pacto,ponitur in odium cōtrauenientium adde. Feli.in c. intelleximus. de iudi. communem dicit.

63 ¶ Clauſula,ſaluo iure addendi,vel minuendi,non operatur quòd poſt litem cōteſtatam,poſſit aliquid addi, vel minui in libello. Iaſo.in l.ædita actio num.41.C. de æden.communem dicit.

64 ¶ Clauſula,ex certa ſcientia Principis,ſi expreſſe non ponatur:ſufficit quòd apprehendatur. Feli.in cap.ſi quoniam de ſenten.exco.communem dicit.

65 ¶ Clauſula,quælibet quæ poteſt Principem retardare ad concedendum, requiritur quòd exprimatur in diſpenſatione.Cur.iuni.conſi.83. communem dicit.

66 ¶ Clauſula, non obſtante in reſcripto principis operatur quòd tale reſcriptum valeat etiam cōtra ius, etiam ſi auferatur ius tertio. Cur. iuni. conſi. 157. num. 23. communem dicit.

67 ¶ Clauſula codicillaris habet vim ſideicommiſſi: etiā teſtamento

testamento nullo causa petitionis: communem dicit Deci.consi.490.num.10.vers.simile non obst.

68 ¶ Clausula quòd procedatur absque recusatione, etiā a Principe: intelligitur de friuola. Anto.de Tremo.in addit.ad bona Cur.in practica exceptionum in rubri. de impe.& excepti.quæ contra,res.nu.8.in vers.libellum communem dicit.

69 ¶ Clerici nunquam fuerunt de iurisditione laicorum; & cōstitutiones de hoc loquentes potius sunt declaratoriæ, quàm de nouo promulgatoriæ glos. in c. imperator 96.distin.quam cōmunem dicunt Cardi.in c. perpendimus de senten.exc.in repet.& Alci.in c.cùm non ab hominibus de iudi.nu.2.

70 ¶ Amplia quòd laicus nō potest esse iudex clerici etiā in realibus nec coram eo cōueniri, Anto.de Tremo.in addi.ad Bona.in rubr.qui.mo.suo.nu.39.in verbo sub iudicibus secularibus communem dicit.

* § Concordat cum hac communi l.57.ti.6.par.1.nisi realia processerunt à rege vel alio potenti coram eo, vel si clericus est hæres laici, & ratione eius cōueniatur, debet coram iudice laico respondere; vel si vendidit coram iudice laico, tenetur de euictione per d.l.57. quod planè est contra glo. in c. clericus nullus. in ver.secularem 11.q.1.& glos.in ca. siquis in ius.de re. iu.li.6.& tenet Anto.in c.quia v.de iudi.Et Ias.adijcit alios plures tenentes in authe.quas actiones nu.39.de sacrosan.eccl.C. vbi videtur dicere hāc esse cōmunem opi.sed iudices seculares obseruant d.l.57.& vid. Ruber.in specu.aure.in 5.par.princ. nume.13.vbi dicit quòd licet lis sit cœpta: denuo est inchoāda coram iudice ecclesiastico,& dicit magis communem, Petrus autem Nunius in c.1. de execut. manda. regij fo.15. nu.29.col.3. dicit illam l.57. intelligendam quando lis erat cœpta cum defuncto, vel quia res erant obligatæ ex noxa data à defuncto,& non ita indistincte. quæ

interpretatio salua eius pace violat literam: verba legis sunt, otiosi, quando el clerigo hereda los bienes del home lego ertio alguno demanda contra aquel clerigo per razon del auerque heredo, odedanon quæ vniesse hecho tenudo es el clerigo de fazer derecho ante aquel iuzgador leglar dole furie aquel dequien hereda el auer si fuesse viuo, Ecce enim legem non distinguentem si lis sit cœpta necne: quia licet sit verum quòd quando lis est cœpta cũ defuncto, hæres tenetur coram illo iudice litem finire vbi cœptum est iudiciũ secundum cõmunem opinionem. vt per Anto. de Tremo. in addi. ad bona. in practi. excepti. in rubr. qui. modis ad fi. vers. item non audiuntur in hærede clerico, magis communis est contraria: & sic non quadrat distinctio cum vnum, & reliquum sit prohibitum: sed est dicendum d.l. 57. respicere ius ciuile, & opinionem doctorum antiquorum qui tenuerunt per l. hæres absens. ff. de iudi. vbi Alberi. dicit pergami fuisse conclusum clericos hæredes laici posse conueniri coram iudice laico, licet contrarium sit de iure canonico. quod nota,

71 ¶ Fallit in clerico degradato actualiter: quia iudex laicus potest eum punire absque aliqua traditione. Alci. in d.c. cum non ab homine. nume. 108. cõem dicit.

§ Nota istam cõmunem pro intel. l. 60. ti. 6. par. 1.

72 ¶ Fallit secundo, si reconueniatur per laicum, quia in illo casu iudex secularis erit suus iudex. Cur. iuni. in l. 2. nu. 48. ff. de iurisd. omni. iudi, cõmunem dicit. concor. cum dicta l. 57. ti. 6. par. 1. si non data opera laicus molestet clericũ vt reconueniatur per Maran. in spec. aureo par. 4. dist. 7. nu. 44.

73 ¶ Fallit tertio, si clericus est vassallus: quia subest domino laico: & coram eo potest cõueniri de feudo. Feli. in c. cæterum nu. 3. de iudi. cõmunem dicit.

74 ¶ Amplia istam tertiam limitationem procedere non

solum

ſolum ſi vertitur quæſtio ſuper proprietate: ſed etiam ſuper poſſeſſione. Aret. in c. cæterum num. 24. de iudic. cõmunem dicit ex Panor. ibi. Quam ibidem intelligit quando agitur per interdicta poſſeſſoria: ſecus tamen ſi intentatur emenda iniuriæ, vel damni paſſi, vel quando agitur criminaliter de poſſeſſione ad pœnam. Tunc enim iudex ordinarius, & non dominus cognoſcit ex Imo. & Moder. in d. c. cæterum.

75 ¶ Reſtringe iſtam limitationem, ſi clericus vaſſallus regis vocetur à Rege & à Papa eodem tempore: potius tenetur obedire Papæ, quàm Regi Præpo. in cap. cum parati nu. 20. de appel. cõmunem dicit.

* § Nota iſtam reſtrictionẽ ad intel. l. 24. ti. 2. lib. 3. ordi. imponentis pœnam eccleſiaſticis non venientibus ad mandatum regis.

76 ¶ Fallit quarto ſi clericus inueniatur in fraganti delicto; quia poteſt capi à familia poteſtatis, vt tradatur iudici eccleſiaſtico Feli. in ca. ſi. vero nu. 2. de ſenten. exco. communem dicit.

77 ¶ Amplia iſtam fallẽtiam ad priuatum qui poteſt capere clericum in fraganti crimine fauore reipublicæ. Feli. in d. c. ſi vero cõmunem dicit.

78 ¶ Amplia ſecundo, ſi clericus in delictis eſt ſuſpectus de fuga: poteſt capi, vt Epiſcopo ſuo tradatur ſine metu excommunicationis, Epiſcopo ratum habente vere vel ficté. Alciat. in cap. cum non ab homine de iudic. nu. 94. communem dicit.

79 ¶ Amplia tertio, in creditore, quia poteſt capere clericum abſque mandato. Alci. in d. c. cur. non ab homine num. 74. communem dicit.

80 ¶ Fallit quinto, de conſuetudine regni quia princeps cognoſcet de vi. & de iniurijs inter eccleſiaſticos l. 5. ti. 1. li. 2. ordi. quæ habuit ortum a. c. princeps 23. q. 5. & c. regum ea. cauſa & q. & tex. iuncta gloſ. in verbo reges. in c. filijs. 26. q. 7. licet contra iſta iura & con-

ſuetudinem, vid.text.in c. placuit & in c. inolita 11. q.1.c.qualiter & quando de iudic.authen.ſtatuimus. C.de epiſcopis & cler. & Rota deciſ.840. in anti. dicens conſuetudinē non poteſt introduci quòd clericus ſubiaceat iudici ſeculari:q̄bus iuribus vnico verbo reſpondetur, quòd hęc iura generalia ſunt:alia aūt ſpecialia per reg. generi. de reg iuris in.6. Speciale enim eſt in violentijs,& iniurijs præcipuè cum ſuperior non ſit in regno, qui de illis poſſit cognoſcere vt notat.Naua.in præfati c.cum cōtingat in 16.cauſa cū agitur de remedijs in allega.in litera y. de reſcri. & de dicta l.5.vid.Nunium de obſequendis mandatis regum c.1.nu.25.& vid.Guillel.bene.in c.rainutius in par.& vxorem nu.410. & 347. & in verſ. abſque liberis el 2. nume. 45.

ADDITIO Limita etiam quia clericus qui ante clericatum deliquit poteſt de illo delicto à ſeculari iudice puniri,& hāc limitationem limita, niſi ante cōmiſſum delictum votum clericatus feciſſet,& ſic retrotrahitur,& hoc ſi fraudulenter feciſſet. Oldra. in cōſi. 4. Quod laicus,& refert hoc dictum M. Anto. Bard. in Tract.de tempo.vti.& contin.in Cap.11.nu.13.*.

81¶ Clericum excommunicatum percutiens,incidit in excommunicationem, Panor. in c. contingit el. 1. de ſen.excōmu.communem dicit.

82¶ Clericus propter adulterium detruditur in monaſterium & deponitur ab officio,& beneficio. Coua.in epiſt.4.c. 7.§.7. num. 19. & Epiſcopus Calagu.Io.a luco.in prac.crimina.c.79.communem dicit.

83¶ Clericus ſi per inſidias interfecerit aliquem,debet verbaliter degradari,non autem actualiter: & ſic eſt intelligendus tex.in ca. 1.de homicid. Franc.de Aret. in c cum ab homine nu.80.de iud.communem dicit.

84¶ Clericus per ſimplicem fornicationem non deponitur. Feli.in ca. at ſi clerici nume. 8. de iudic. communem

communem dicit.

85¶ Clericus concubinarius est priuandus beneficio: & tenetur ad restituendum fructus perceptos. Bello. con si. 56. cōmunem dicit. ex Feli. in c. postulasti de res. & tamen. vid. consilium Basileum de concubinarijs.

86¶ Clericus potest torqueri, Panor. in c. post cessionem de reg. iuris communem dicit.

87¶ Fallit, si non sit diffamatus: quia etiam præcedentibus indicijs, vel cōfessione non potest torqueri: nisi sit diffamatus. Dec. in c. at si clerici. de iudi. num. 9. & Hipo. in singu. 55. communem dicit.

88¶ Clericus paruæ parochiæ potest diffamari Panor. in c. inquisitionis. §. fi. de accusa. cōmunem dicit.

89¶ Clericus habet omnia priuilegia concessa militibus armatæ militię. Ias. in l. miles nu. 11. ff. de re. iur. & sic non potest conueniri vltra id quod facere potest. communem dicit.

90¶ Clericus in patrimonialibus non gaudet priuilegijs concessis ecclesiæ nisi in casibus à iure expressis Bal. bus in trac. de præs. par. 5. q. 5. nu. 2. cōmunem dicit.

91¶ Nota quòd statutum in quo cauetur quòd primogenitus succedat in hæreditate paterna, etiam stantibus alijs liberis, sortitur effectum contra clericum, vel filios qui effecti sunt clerici: Io. de Ripa in li. 1. de legi. respō. 2. nu. 2. & in respo. 6. nu. 11. cōmunē dicit.

92¶ Clericus est vsufructuarius, & non vsurarius de fructibus beneficij: Fran. de aret. in c. ex literis de proba. Io. Lupus in repe. rub. de donat. inter vir. & vxo. col. 355. communem dicit.

93¶ Intellige istam cōmunem in vita: nam in morte est vsurarius; Bello. consi. 3. nu. 2. communem dicit.

94¶ Limita hunc intell. in beneficiato simplici: quare semper est vsufructuarius idem. Bello. nu. 6. communem dicit.

95¶ Limita secundo, si est consuetudo in contrarium:

quòd ſemper ſit vſufructuarius:& quòd poſſit teſtari Bello.ibi num.9.cõmunem dicit ex Gemi. in c. fin. de offi.ordi.& vid.late per Nunium in reſpon.19.per totum:& præcip.num.15.poſt tracta.de exequendis mandatis regum.

96 ¶ Clericus habens patrimonium ſufficiens,ſi ſeruit eccleſiæ,poteſt viuere de bonis eccleſiæ, Præpo. in c. illi autem 12.q.1.communem dicit.

97 ¶ Clerici trahẽtes clericos coram iudice laico,perdunt cauſam per ſententiam,non ipſo iure, Panor. in c.ſi.diligenti de for.compet.nu.8.communem dicit.

98 ¶ Clericorum appellatione,in fauorabilibus veniunt canonici &dignitas,in odioſis non,Alcia.in l.2. ff. de verbo.obli.nu.9. communem dicit.

99 ¶ Cognatio ſpiritualis non contrahitur per nuntium nec per procuratorem.Coua.in epi.4.c.6.§.4.nu.6.cõmunem dicit ex deciſ.Tholo.157.

100 ¶ Collatio bonorum non fit cum aſcendens ſuccedit deſcendenti:vt ſi pater ſuccedat filio, vel nepoti Iaſ. in l.ſi emancipata.num.28. C.de coll. cõmunẽ dicit.

101 ¶ Collatio beneficii facta cum conditione,ſi vacat; valet;licet non electio.Couar.in reſol. cap. 16. lib. 3. num.2.communem dicit ex Gomeſ.in regula de veroſim.notit. obitus q. 1.

ADDITIO. Ratio quare collatio tenet, videtur eſſe nequando exiſtentia conditionis iuris (quæ tempore collationis ignorabatur) apparet, vana reputetur. l. nullum intereſt.ff.de condi.& de mo.prout in ſimile ſi mulier contrahens ſecundas nuptias nõ certificata ad plenum de morte primi viri,matrimonium tenet, ſi eo tempore mortuus fuerat,,c.in præſentia de ſponſalib. & ibi.glo. & ſcrib.*.

102 ¶ Collegii ius poteſt remanere penes vnum.Panor. in c.2.de poſtul. communem dicit.

103 ¶ Collegio eccleſiaſtico deſtructo, vel quia deceſſerunt.

runt;oẽs vel fuerunt priuati propter delictũ,remanet ius,& priuilegium penes ipsam ecclesiam: secus in collegio seculari,quia nõ remanet aliquod ius,Panor. in d.cap.2.communem dicit.

104 ¶ Commissio iudicis in citatione non præsumitur; Aret.consi.33.nec præsumuntur facta.Feli.in c.1. de iudi.conclu.1.communem dicunt.

• § Concor.cum l.1.ti.2.fo.ll.& pragma.201.in princ. quia nuntio non creditur nisi iuxta officium suum. Io.And.in addit.ad Specu.de citatione.§.1.in principio & Dida.de segu.in l.si ex legati causa nu.58.ff. de verb.oblig.

105 ¶ Communitas,seu.vniuersitas non obligatur per priores:nisi eis specialiter sit cõmissum.Alexan. cõsi. 135.vol.7.nu.1.communem dicit.

106 ¶ Cõmunitas,seu concilium non potest dare immunitatem ciui,secus tamen extraneo,qui ciuis efficitur,Bello.consi.37.nu.1.& 2.comnem dicit.

107 ¶ Communis opinio est tenenda nisi opinio particularis fulciatur meliori ratione.Cur.iuni.consi.63. nu.3.& consi.160.nu.12. communem dicit:pro qua est tex. in l. si quis de condi. inde . C.vbi Imperator motus est per rationem minoris partis cõtra maiorẽ, & etiã est tex.in l.1.C.de vet.iu.enucle.ver.sed nec, quare doctores imitantur aues:quia quando vna volat: omnes aliæ sequũtur Deci.consi.481.nu.12.& more pecudum vnũ sequuntur.Bellonus con. 59.nume.12. licet verum sit quòd opinio communis habet vim cõ suetudinis. Bal. in c. ne immitaris de const. Et nota quòd in conflictu opinionum est illa tenenda quam sequitur consuetudo:Remigi.de charitati. subsidi. in q.an ecclesia,& clerici sint immunes in regula.240.cõ munem dicit.& vide septem regulas per Stepha. de Phedericis de interpretatione iu.par. vlti. pagi.196. vsque ad finem quarum prima est quòd in conflictu

opinionum illa sequatur quæ consuetudine est appro bata.vt in opi.glos.l.fi.C.de dona.int. vir. & vxo.quá consuetudo approbat:etsi destruat textum.
Secunda, quando non constat de consuetudine illa est sequenda quæ altero iure comprobatur.
Tertia,cum nec altero iure nec cósuetudine appro-batur:illa est sequenda quæ efficatioribus rationibus comprobatur,ex glos.in l.minime.ff.de legi.
Quarta,si ratio euidens non apparet:quæ tutior est, eligitur.arg. c.iuuenis de sponsa.
Quinta,illa opinio eligenda est: quæ est fauorabilis, & propterquam res valet,& non pereat.c.si vir de co gna.spirituali.
Sexta,quòd illa opinio est tenenda:quæ à prudentiori bus est approbata.c.in canonicis, 19.distin.vt sũt glo. in iure ciuili.Bal.in l.precibus. C.de impuber.& Innoc.& Io.Anto.in iure canonico, legistis in materia legati,& canonistis in canonica,quia vnus quisque præsumitur in arte sua l.1.C.de ven.inspi.c.proposui sti de probat.
Septima,illa opinio est tenenda:quæ à pluribus com-probatur.arg.l.quòd maior.ff.ad.municipa.
108 ¶ Commutatio summarum in odiosis non fit, secus in fauorabilibus.Ias.in.l.si idem.cum eodem ff.de iu-risd.omni.iudi.num.3.communem dicit.
109 ¶ Compensatio tollit ipso iure delictum:si opponatur,secus tamen.Ias.in §.in bonæ fidei.nu.80.& insti. de acti.communem dicit. vbi ponit aliquas limit.
• § Ex hac potest opponi compensatio contra instrumẽ-tum habens executionem paratam secundum. Segu. in l.si ex legati.ff.de verbo.oblig.num.212. quæ facit ad intel.l.4.& 5.ti.8.l.3.ordi.
110 ¶ Compensatio admittitur in deposito de expensis factis in ipso deposito glos. cõmuniter approbata se-cundum Fulgo.in l.si plures.ff.de posi.cõmuné dicit.
Contra

* § Contrarium est determinatum de iure regio per l. 10.ti.3.par.5.
111 ¶ Compensatio admititur in alio contractu præter depositum dum tamen de facili possit liquidari quod relinquitur arbitrio iudicis. Ias.in d.§.in bonæ fidei. nu.72.insti.
* § De iure regio est sublatum arbitrium iudicis.quippe qui taxatus est terminus decem dierum ad istam liquidationem faciendam per l.20.ti.14.par.5.
112 ¶ Compensatio admittitur de pecunia ad pecuniã: licet pecunia sit debita in specie: Alexan. in l.si fundus,§.si seruus & ibi Ias.ff.si certum petatur communem dicit.
* § Nota istam communem ad ampliationem l. 21.ti. 14.par.3.
113 Compensatio admittitur in commodato Panor. in ca.2.de depo si. communem dicit.
114 ¶ Compensatio non fit de legato ad debitum, quando legatur res certa, etiam in debito necessario: nisi alias testator declarauerit, Durã.in arte testa.ti.6.cau. 5.num.3.communem dicit.
ADDITIO. Et an & quando fiat compensatio de vna quantitate diuersi generis ad alteram, vel diuerso genere ad aliud diuersum genus Tind.in tracta.de cõpensa. artic. 3 .nu. 7. vbi nulla de compensatione & eius effectu, in artic. 10.*.
115 ¶ Compromissum in arbitrum, & arbitratorem in dubio pręsumitur processisse vt arbitrator: Alci.in trac.de præsum.re 3.præsum.35.in fi.cõmunẽ dicit.
116 ¶ Compromitti in ordinarium tanquam in arbitratorem, potest. Præpo.in c.fames 3. q. 7. cõmunem dicit, & si compromittatur in ordinarium, tãquam in arbitrum sententia erit nulla: cum sit inhabilis. Segu.in l.1.§.si vir nu. 160.de acquir.posse.ff. quæ faciunt ad intel.l.fi. in ordi. de madrid.in pragma. vbi

mandatur executio fieri sententiæ arbitri quæ est intel ligēda, si aliàs arbiter erat habilis, vt notat. Bart. in l. 2. §. ptor. ff. qui. satis. cogantur. & idē est determinatum in sentētia arbitratorū per l. 8. in curijs de Madrid. de Anno. 1542. Et nota quòd licet sit verū qđ de iure cō muni iudices possint esse arbitratores ; vt hic patet, & in glos. sed etsi seruum. §. siquis iudex. ff. de arbi. & comprobatur in l. 24 ti. 4. par. 3. sed per l. 9. ti. de correctorijs est prohibitū vt in se non recipiant arbitramentum : & nota quòd licet per dictas ordinationes non possit opponi exceptio aliqua: tamen exceptio quod compromissum non valuit, vel nouationis, vel contrarij laudi potest opponi. vt ꝑ Bal. in l. si causam nu. 4. C. de execu. rei iudic. Item nota quòd licet dispositum in d. l. solum habeat locum super ijs super quibus fuit compromissum: nam aliàs laudum post Emologatum non valet: vt per Bal. in §. sententia de pace constan. in vsu feu. allegans c. examinata de con firma. vtil. vel inut. tamen arbiter pro bono pacis, potest opponere manum etiam ad non deducta in compromisso vt per plura deducit Corsettus singul. ī vers. arbiter. Et nota etiam aliud ad intel. illius legis: quòd licet ad hoc quòd habeat executionem paratam, requiritur quod deducatur compromissum, & sententia, ac alia contenta illa l. quod limitatur si aliàs sententia fuit lata præsentibus partibus, & non contradicentibus: quia tunc sufficit solum sententiam producere vt mandetur executioni, vt ꝑ Alex. in cōsi. 84. nu. 3. & 4. vol. 5. & nota aliud quod licet data sit potestas arbitris ad prorogandum terminum compromissi: tamen prorogatio debet ītimari partibus, vt notat Deci. cōsi. 39. num. 2. quam cōmunem dicit vbi dicit, quòd licet arbitri possint procedere partibus absentibus, nihil ominus partes sunt citandæ: aliàs sententia est nulla. vbi vide, plura de nullitate compromissi.

Additio

ADDITIO in materia compromissi dix. Bar. in l. 3. §. tam etsi in fi. ff. de arbi. q si in compromisso arbitratoris apposita sint hæc verba eligen. eum vt bonum virum, impeditur reductio ad arbitrium boni viri, quæ opi. nõ est tuta, quia Iac. But. in l. cum autem C. de arbi. & ibi Bal. bene in nu. 3. dicit q cõmuniter seruatur q non obstan. quacunq; cautela verborum potest propter enormem læsionem reductio peti ad arbitriũ boni viri, per rationes ibi positas. ¶ Nota etiam aliũ errorem Bar. in eadem materia, in authen. nisi breuiores in fi. C. de sen. ex breuic. recit. vbi creditur dicto arbitratoris si in cõpromisso apposita est clausula, q in scriptis & sine scriptis ꝓcedere possit. Quæ opi. cõmuniter non seruatur vt not. Cin. & Bal. in l. ne in arbitris, vbi etiam idem met. Bar. C. de arbi. & can. in c. cum à nobis. de resti. & in cap. statuen. 2. q. 6. nisi saluan. Bar. dicas q credatur arbitratoribus in his, quæ sunt parui præiudicij, aliàs sequeretur absurdum, q posset adire iudicem dicen. plene fuit coram me probatum, & nunq̃ eius opi. placuit Ang. quæ semper sibi visa fuit periculosa, vt in d. authen. nu. 3. ¶ Similiter alius error in. d. materia cõpromissi vt in. l. qui Romę. §. duo fratres cir. prin. ff. de verb. obli. & ante Bar. etiã dię. q succumbens in causa reductoria indistincte tenetur ad pœnam in compromisso appositam, Quæ opi. cõmuniter reprobatur, vt per Bal. in l. si iudex nu. 2. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & alij maxime Ang. in d. §. duo fratres nume. 3. dicens q idem met. Bar. consuluit contrarium.

117 ¶ Conditio quæ tacite inest: ita impedit natiuitatem obligationis, sicut expressa. Deci. consi. 2. nume. 4. communem dicit.

118 ¶ Conditio si concipiatur in vltimis voluntatibus quæ potuit contingere, tamen modo non potest. vt si Titius viuet qui iam tempore adiectæ cõditionis mor

tuus erat :reijcitur, vt ipossibilis Bar. in l. ff. 1. de cődi. & domo. Coua. in epi. 4. c. 3. par. 3. §. 2. cőmunē dicit.

119 ¶ Conditio institutionis, & legati cum vere non ad impleatur: tamen habetur pro completa ex legis dispositione, & competit actio ex testaméto. Ias. in l. mater num. 7. C. de insti. & substi. communem dicit.

120 ¶ Conditionis euentus non constituit debitorem in mora. Deci. consi. 2. num. 4. communem dicit.

121 ¶ Conditionalia verba in fideicommisso non denotant quem à testatore vocatum ad commodum hæreditatis. Alexan. consi. 105. communem dicit.

122 ¶ Condemnatus in amputatione manus: non præsumitur in debiliori. Alci. trac. de præs. re. 3. præsum. vlti. in fi. communem dicit.

123 ¶ Condemnatus per iudicem ecclesiasticum de delicto misto potest iterum conueniri per iudicem secularé. Alci. in c. perniciosam num. 128. de offi. ordi. communem dicit.

* § Nota istam communem ad intel. l. 2. ti. 8. li. 8. ordi. & pragma. 1. in pragma. & ad legem factam in curijs toletanis anno. 1525. loquétem de blasphemijs. & ad intel. l. 8. ti. 2. li. 8. ordi. contra vsurarios & ad intel. l. 3. ti. 14. par. 7. & pragma. 3. de sortileg. & ad intel. l. 2. ti. 21. par. 7. & pragma. 85. de sodomiticis quæ crimina sunt misti fori, & etiam sacrilegia sunt misti fori. vt per Maria. in ca. cum sit de foro compet. vnum tamen nota, quòd si aliquis committit delictum cum sacrilegio, prius ecclesia de sacrilegio est satisfacienda, quàm fiscus de calumnia. vt est l. 104. stili. Et nota etiam quòd licet iudex secularis possit cognoscere de vsurarijs: est intelligendum quo ad pœnam, non tamen ad declarandum an sit contractus vsurarius: cú ad eum non spectet vt per Panor. & Docto. in c. cum sit de for. compet. & Alci. in c. perniciosam de offi. ordi. num. 77. sed solum punire quando contractus est

aperte

aperte vsurarius:quia licet laicus nō potest se intromittere in l.canonica:tamen ad eius obseruantiam,potest imponere pœnam per glos. singu.in cle. ne Romani de electi.ex qua recipit maximum robur l.8.ti.2.l.8. & l.1. ordi.l. tau.imponens pœnam contrahenti matrimonium clandestinum.

124 ¶ Condemnatus propter delictum in pœnam pecuniariam:si omnem soluerit minimo pretio dempto, debet pœna corporali affligi.Boe.dec.349.nu.8.communem dicit.

125 ¶ Condematus in pœnam pecuniariam,si. non habet vnde soluat;petente illo,in cuius fauorem est condemnatus:debet luere pœnam in corpore:idem communem dicit.

§ De iure regio debitor cedit bonis:& ponitur in manu creditoris vt illi seruiat per tempus debiti.vt in l. 2.ti.8.li.3.fo.ll.& l.5.ti.13.li.5.ordi.vbi reformatur l.fo.& l.4.ti.5.par.etsi sunt alij creditores,ille cui traditur:tenetur ligare eum cum circulo serico grosso vt digitum,& debitor tenetur portare eum super loram vestimenti vt habetur in pragma. 82. idem videtur faciendum in pœna pecuniaria imponenda propter delictum vt est l.105.stili.quam legem intellige in pecunia applicanda parti ex furto;vt fuit determinatū in curijs vallis Oleti.Anno domini.1538.non tamen in alijs delictis;poterit tamen iudex moderare pœnā si est pauper per l.3.ti.22. par. 5.quam intellige in multa, secus in pœna.vt per Iaso.in l.siquis, nu.28.ff. de iurisd.omni.iudi.vbi de hac mater.Et vid. Panor. in c.nisi specialis de offi. delega. quod intellige nisi pœnalia statuta loco pœnę vt in habente monetas falsas:quia si non habet centum marabetinos,erit in vinculis per annum vt in l.1.lib.3.ti.10.fo.ll.& condemnatus in expensis litis,debet carcerari si non habet vnde.soluat l.99.& 168.stili.nisi aliàs,erit salarium ad-

uocati quod remititur amore Dei si non habet: vnde soluat. Nota quòd sicut creditor tenetur præstare alimenta carcerato: ita & cessionarius. Segu. in l. si ex legati num. 94. ff. de verb. obli.

126 ¶ Conditio mista si deficit, per casum mortis facit deficere legatum, cõmunem videri ait Dec. in consi. 485. num. 4.

127 ¶ Conducens scienter rem propriam ab alio quasi non propriam, nõ perdit dominium, Alexan. in. l. si alqua num. 10. ff. de acquir. posse. communem dicit. & ibi Rip. nu. 16. & nu. 18. secus tamen si ignorante rem esse propriam, quia tunc nec dominium, nec possessionem perdit. Hiero. Cagno. in l. nec pignus nume. 8. ff. de re iudi. communem dicit.

128 ¶ Conducens rem propriam ab alio, tanquam rem illius, perdit possessionem Rip. tenet cõmunem in l. si aliquam rem num. 19. ff. de acquir. poss. & acquiritur locatori: vt ibidem ipse Rip. pariter communem ait nume. 22.

129 ¶ Conducens rem suam, vt suam, non perdit dominium, Rip. in d. l. si aliquam rem nu. 26. & 29. Conductio rei suæ non valet: communem asserit idem Rip. ibidem nu. 32.

130 ¶ Confessio coniugum probat inter eos matrimonium interuenisse, Cur. iuni. consi. 28. nume. 2. communem dicit.

* § Concor. l. 2. ti. 3. par. 4. contra matrimonium de quo tractatur, vel contra aliud non valet l. 6. ti. 13. par. 3.

131 ¶ Confessio non est probatio: Hipo. in rub. de proba. num. 74. & Feli. in rub. de probat. num. 2. communem dicit, De iure regio confessio dicitur probatio l. 8. ti. 14 par. 3. ex qua lege Petrus Nuni. in respon. 18. nu. 8. tenet contra Roder. Suarez in l. post rem vers. sed pulchrum. ff. de re iudi. dicentem quòd etiam post decem dies datos ad probandas exceptiones in

executione

executione admittitur confessio partis. quod Nunio non placet ante solutionem debiti, quod nota.
132 ¶ Confessio extraiudicialis nihil operatur, Feli. in c. etsi clerici de iudi. communem dicit.
§ Quo ad materiam huius cõmunis cum sequentibus de istis cõfessionibus extraiudicialibus nota. l. 2. tit. 7. li. 2. fo. ll. dicentes confessionem extraiudicialem non probare nisi testes sint vocati specialiter ad hoc, tempore cõfessionis: vel si facta sit in scriptis, vel in hora mortis. quia tunc probat contra se; non tamen contra alium: & vid. l. 7. ti. 13. par. 3.
133 ¶ Fallit primo, de iure canonico: quia plene probat etiam absente parte. Alci. in rub. de verb. obli. ff. num. 8. & Feli. in c. si cautio de fid. instru. cõmunem dicit.
134 ¶ Ex quo infertur, quòd in terris subiectis ecclesiae, absente parte plenè probat: Cur. Iuni. conf. 168. num. 12. cõmunem dicit. licet Alexãd. consi. 323. vol. 2. cõmunem dicat contrariam: quem Deci. consi. 63. reprehendit & dicit communem priorem.
135 ¶ Fallit secundo, quòd licet non probet: facit tamen indicium Alci. in c. cum non ab homine. num. 98. de iudi. Marcus Anto. in trac. de indit. & tortu. nu. 204. cõmunem dicit: quam intelligit Cal. in l. vna. C. de cõfes. nisi reus reuocauerit antequã ponatur ad torturã.
§ De iure regio licet reuocet: nihilominus facit magnam praesumptionem. vt in l. 132. stili.
136 ¶ Amplia dictũ Bal. etiam si confessio sit geminata: quia praetextu erroris potest reuocari. Ias. in l. errorẽ. num. 8. communem dicit. de errore calcu. C.
137 ¶ Fallit tertio, quia licet non probet confessio absente parte: facta autem ex causa, quae si vera esset: obligaret, confitentem inducit legatum, Cur. iuni. consi. 96. nu. 3. communem dicit.
§ Si pars, vel eius procurator esset praesens: probat confessio extraiudicialis; si esset causa, vt habetur in l. 7.

ti.13.par.3.& pro intel.istius legis vid.infra.

138 ¶ Fallit quarto, in confessione liberationis quia etiã absente parte.probat:Bal.consi.466.vol. 4. cõmunem dicit:Contrariam dicit cõmunem Io.de Ripa in l.cõdictionis.C.de pactis num. 21.ex mente Feli. in c.si cautio de fide.instru.num.32.& tene secundam.

139 ¶ Fallit quinto, quo ad semiplenam probationem Aimon de antiq.tempo.par.1.in versi.propositum nostrum nu.30.communem dicit ex Bar. in l.admonendi de iure iurand. ff.

140 ¶ Confessio facta parte præsente, si expresse pars nõ acceptet; non probat. Alci.in rub.ff.de verbo.nu.3.& Ias.in l. errorum.3.C.de iuris & fac.ignoran. communem dicit.

141 ¶ Confessio facta in vno iudicio, prçiudicat in alio. Panor.in.c.per inquisitionem num.12.de electi. communem dicit. De actis vid.in verbo acta & in verbo processus infra.

* § Confessio iudicialis ad hoc quòd probet: de iure regio, aut præiudicet requiruntur sex: ætas maior in confitente, spontanea voluntas, & non vi vel per metum contra confitentem, parte, vel procuratore præsente, & super re certa, & non contra naturam, vel leges: vt habetur in l. 4.ti.13.par.3.& vi.l.1.ti.7.lib.2.fo.ll. & l.2.ti.3.& l.11.ti.4.par.3.& vid. plures casus quãdo confessio præiudicet per Hippol.singu. 329.

142 ¶ Fallit primo, in confessione clerici facta coram iudice seculari: quia nõ probat, nec facit indicium. Mar. Anto. de inditijs & tortu.nu.114. communem dicit.

143 ¶ Fallit secundo, in confessione procuratoris facta in vno iudicio, quia non præiudicat domino in alio. Panor.in d.c.per inquisitionem cõmunem dicit.

144 Fallit tertio, in his quæ non dependent à voluntate partis: quia eis non prçiudicat confessio. Ias.in l. error num.12.C.de iur.& fac.igno.communem dicit.

Confessio

145 ¶ Confessio conditionalis vnius actus qui simul & semel fuit adhibitus: non potest pro parte acceptari: vt si confiteatur recepisse decem ex mutuo cum conditione de soluendo infra annum, vel sub aliqua alia conditione; secus tamẽ si ex conditione quæ post actũ interuenit: vt si confiteatur recepisse, & soluisse: bene acceptatur pro parte. Boe. decis. 339. nu. 3. cõem dicit.

146 ¶ Limita primam partem communis in confitente homicidium commisisse: sed ad suam defensionem, quia acceptatur pro parte: & tenetur probare ad suam defensionem factum, aliàs punitur. Ias. in l. vt vini nu. 13. ff. de iusti. & iur. cõmunem dicit, quam intelligit ad condemnandum, non autem ad pœnam corporalẽ & Panor. in c. auditis de præscripti.

147 ¶ Amplia secundam partem communis, si per statu tum tenetur præcisè respondere positionibus. aliàs habetur pro confesso. vt si dicat, si mutuum accepi, restitui; Boe. in decis. 339. nume. 4. cõmunem dicit.

§ Nota istam communem ad intel. l. 1. ti. 4. li. 3. ordi. & hodie sublata est omnis dubitatio per l. 11. in ordi. de madrid. in pragma. vbi est dispositum positionibus esse respondendum per verbum confiteor, vel nego, aliàs habetur pro confesso.

Nota in d. l. 1. ibi y. asi lo deue luego el iuez pronunciar poz. sententia. Et sic ante pronunciationem; non erit condemnatus, et si moriatur ante nunciantem: hæres non tenetur ex tali confessione per l. manifeste in fi. ff. de iur. iuran. & vid. Fran. Curt. iuni. consi. 59. & quæ habes in verbo absens supra.

148 ¶ Confessio admittitur contra præsumptionem iuris, & de iure. Panor. in c. is qui fidem de spons. Alci. in trac. de præsump. par. 2. num. 6. communem dicit.

149 ¶ Amplia ad probationem per indirectum quia admittitur etiam contra præsumptionem iuris, & de iure. Aymon. de antiqui. tempo. par. 4. vers. ista materia

singularitatis nu.14.communem dicit glos.in cle.1. de probat.

150 ¶ Limita quando præsumptio non est in fauorem partium, vt in matrimonio, in quo non admittitur cõfessio contra præsumptionem iuris, & de iure. Coua. in epi.3.c.4.communem dicit.

151 ¶ Confessio facta in tormentis, etiam si sit perseuerata, non præcedentibus indicijs, est nulla: Ias. consi. 188.vol.2.num.2.communem dicit.

§ Nota istam communem ad intel.l.4.& 6.ti.30. par. 7.& l.5.ti.13.par.3.

152 ¶ Cõfessio socij in criminibus, in casibus in quibus potest interrogari de cõsortibus: non est sufficiens indicium, nisi alia sint indicia ad torturam, Boe. decis. 319.nu.1.& 2.Tho.Grama. in voto 6.nume.2. communem dicit.

153 ¶ Confessio mariti in instrumento dotali se recepisse & habuisse mille in dotem præsumitur tempore dotis recepisse: & non ex interuallo. Alci.de præsum.re. 2.nu.8.præsumpt.35.communem dicit.

154 ¶ Confessio de dote recepta, non firmatur iuramento. Cur.Iuni.consi.95.nume.4.communem dicit.

155 ¶ Confessio dotis cum constat animo donandi: licet non præiudicet marito, tamen confirmatur morte; Cur.iuni.consi.95.nu.6.communem dicit.& vid. infra in verbo dos.

156 ¶ Confessio recepti, ex quo non constat de actuali muneratione: præsumitur facta ex causa donationis Curt.in d.consi.num.3.communem dicit.

157 ¶ Cõfessio filij præiudicat parti: sicut vera probatio Boe.decis.221.numer.17.communem dicit.

158 ¶ Confessio de dote recepta facta constante matrimonio, censetur facta in fraudem legis, & sic non nocet nec marito, nec creditoribus: quando fuit renunciatum exceptioni non numeratæ dotis. Hanc magis commu-

communem inquit Alexan.consi.142.col.1.vol.5.&
Ioan.Crot.in l.si constante col.52.versi.secunda conclusio.ff.sol.matri.

159 ¶ Confessio facta in iudicio possessorio summarie, facit fidem in petitorio plenario, cómmunem ait Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune nu. 120. de acquir.poss.

160 ¶ Confitens confessori sua peccata, tenetur patefacere confessori etiam notoria, & nota ipsi sacerdoti. Naua.in c.1.vers.status cui.officium num.61.de poenit. distin.2. communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad intel. l.25.& 26.ti.4. par.1.loquentium de sacramento poenitentiæ.

161 ¶ Confirmatio etsi facta ex certa scientia: non censetur confirmatum inualidum cum præiudicio tertij Io.de Ripa.de legi.li.1.respon.2.nu.6.cõmunẽ dicit.

162 ¶ Consanguinei.verbum legaliter debet intelligi & proprie nisi constet de communi vsu loquendi: qui tamen vsus qualis sit: debet plenè ꝓbari. Curt.Iuni.cõs. 176.num.6.communem dicit.

163 ¶ Cõsanguinei non habita distinctione de agnatis, vel cõsanguineis, succedunt consanguineo ab intestato vsque ad decimum gradum. Coua.in epito de successio.ab intestato.conclu.11.communem dicit.

§ De iure regio succedunt vsque ad duodecimum gradum l.6.ti.13.par.5. Et nota istam communem ad intel.illius l.inquantum assignat differentiam de agnatis, & solum quo ad fratres; vel eorum filios, in alijs autem nõn fit differentia per istam communem. Et in quantum d.l.extendit successionem vsque ad duodecimum gradum: intellige secundum computationem legalem, & ciuilem: vt per Præpo. in arbo.consan.nume. 49.

164 ¶ Nota quòd quando agitur de successione patrum, vel auunculorum, filius fratris succedit in locum pa

tris:fuccedunt in ftirpe, & non in capita,fecus tamen in qualibet alia fucceffione cõfanguineorum,quia fuc ceditur in capita. Iafon. confi.173.nu.2. vol.4. communem dicit.

* § Concordat cum l. 5.ti.13.par.6. de quo per l.8. in deci.tau.

165 ¶ Amplia iftas communes,non folum in bonis allo dialibus,fed etiam in feudalibus:quia quando fpecialiter in feudalibus non inuenitur aliquid difpofitum, regulantur ifta bona fecundum ius commune.Iaf.in d.confi.communem dicit.

166 ¶ Confenfus Epifcopi,qui debet interuenire in donatione iuris patronatus:poteft interuenire poft donationem factam Lamber. in tract.de iur. patro.in 2. par.pri.libri q.1.ar.10.nume.5.communem dicit.

167 ¶ Confenfus domini feudi in alienatione feudi per vaffallum facienda,in quem tranflatum eft feudum de voluntate domini,eft adlubendus, & non vaffalli, qui tranftulit, Hiero. Cagno.in l.focij mei nu.9.ff.de reg.iur.communem dicit.

168 ¶ Confilium doctiffimi viri excufat ab expenfis partem.Cur.confi.19.num.4.communem dicit.

169 ¶ Confilium qui tenetur exigere,non tenetur Segu. Aymon.confi.1.communem dicit.

170 ¶ Conftitutionis tempus non obferuans, non dicitur obferuare formam conftitutionis.Curt.iuni.cõfi. 166.num.4.communem dicit.

* § Extende de iure regio quo ad tempus vel pretium rei locatæ vt eft in l.4.ti.8.par.5.

171 ¶ Conftitutio corrigens,etiam pœnalis, extenditur ex identitate rationis. Addi. Imol.in cle.1.de ref. cõmunem dicit.

172 ¶ Conftitutum pofitum in contractu regulatur fecundum naturam cõtractus.Iuni.conf. 131.num. 12. communem dicit.

Conftituti

173 ¶ Constituti clausula ratione incertitudinis, nihil operatur.Iuni.consi.120.nu.5.communem dicit vid. in verbo possessio,
174 Consuetudo non probatur per testes singulares. Deci.consi.215.communem dicit.
175 ¶ Consuetudo,si est per legem, sublata, non potest de nouo introduci,quia lex simpliciter reprobans consuetudinem,non solum intelligitur de præteritis sed etiam de futuris.Iason.in l. cunctos populos nu.74. C.de summa trini.Imol.in c.cum ab omni de vit. & honest.cler.nu.3.& Alex.in l.si mihi & tibi.§.in legatis.ff.de lega. 1. communem dicit. De iure regio cum consuetudo non possit introduci sine scientia Regis.l.5.ti.2. par. 1. per consuetudinem tollitur talis lex iuxta d.Anto.quem refert Roc.in c. fi.de consue. fol.53.limit.tertia.
176 ¶ Consuetudo,vel statutum debet obseruari respectu solennitatis actus. Panor.consil.52.vol. 2. communem dicit.
177 ¶ Amplia etiam ad testamentum,quia per consuetudinem potest tolli solennitas testamenti:Boe. in consuetu.bitu.in Rub.des costumes concens les testames.§.1.communem dicit,approbat opini. Bart. in l. 1.C.de sacrosan.eccles.
* § Nota istam communem ad intel.l.3.ti.2.li. 5. ordi. & l.3.in ordi.tau.
178 ¶ Consuetudo de alienando vtile dominium ecclesiæ,certo modo non potest extendi ad alium modum etiam vtiliorem ecclesiæ.Iuni. consi.158.nu.12.communem dicit.
179 § Consuetudo quæ sit rationabilis:relinquitur arbitrio iudicis Io.Nicol.in florib. iuris patronat. lib. 1. num. 15.asserit communem,ex Io.And.in c.1.de constit.in vi.super verbo.rationabilia.
180 ¶ Consuetudo probatur per Doctores dicentes ita

esse consuetudinem communem dicit Deci. consi. 540.nu.10.& in l.11.§.mutui datio,in vltima lectura nu.13.cum sequen.ff.si cer.pet.& Alexā. quamuis ipse discrepet.in l. post dotem num.29. ff. sol. matri.

181 ¶ Consuetudo,vt probetur requiritur quòd testes deponant de visu actus,cuius consuetudo allegatur, & quòd deponant de frequentia,& temporis diuturnitate,& actus tales factos fuisse vt appareat interuenisse tacitum consensum populi, communem asserit Deci.in consi.489.nu.25.

182 ¶ Cōsuetudo etiam iniusta,excusat à pœna:Gomes. in cap.1.de consti.nu.131.lib.6.communem dicit.

183.¶ Consuetudo introducitur per decem annos. Ias. in l.de quibus.ff.de legi.num.47.communem dicit. concor.cum hac communi l.5.ti.2. par.1. ibi diem,o viente annos.intellige istam communem quando est præter ius Io.mona.de iur.patro.li.1.num.17.communem dicit ex glos.in c.fi.de consue.li.6.

184 ¶Nota quòd adhoc quòd consuetudo introducatur, non requiritur quòd in contradictorio iudicio introducatur:Panor.in c.fi.nu. 16. communem dicit:quem refert Tiraquel.de primo geni.q.91.infin.

185 ¶ Consuetudo specialis non vincit legem.Ias. in d. l.de quibus nu.50.communem dicit.

186 ¶ Nota quòd simile consuetudinis nō vincit legem Ias.in d.l.de quibus num.14.communem dicit.

187 ¶ Consuetudo,ad hoc quòd obliget vniuersitatem ad aliquid faciendum, requiritur quòd introducatur sciente, ac consentiente tota vniuersitate, vel saltem maiori parte.Io.de Ripa de legi.li. 1.respon. 20. nu.

188 ¶ Consuetudo operatur circa decimarum quantitatem,& si minus decima soluatur. Balbus de prescr. par.5.q.5.communem dicit.

189 ¶ Cōsuetudo potest facere inhabilem qui aliàs erat habilis de iure communi.ad contrahendum matrimonium

monium.Coua.in epi.4.c.6.§.9. nume. 19. cōmmunem dicit ex glo.in c.super his de consan & affin.

ADDITIO,consuetudo an verificetur in vna vice vel duabus vel pluribus vicibus & an in feudis vel alijs cōsuetudinibus,Præposit.in ti.qui feud.da. poss. nu. 27.in vsi.feud.& aliqua per M.Ant Bard. in tract. de temp.vti.& cōtin.in cap. 14.nu.8.vbi videtur facere differentiam inter solitum & consuetum.*.

190 ¶ Consulens aliàs facturo, non tenetur de delicto postea cōmisso.Imol.in c. 1.de offi.deleg.Feli.in cap. sicut dignum de homic.nu.7.Panor.in cap.nuper de sent.exco.cōmunem dicunt;licet Panor.ibi teneat cōtrarium.Hiero. Cagno.in l.consilij non fraudulenti num.9.ff.de reg.iur.dicit quòd consulens non facturo,tenetur in totum:consulēs autem facturo, mitius punitur:& hanc distinctionem tenet etiam Deci. in d.c.1.nu.9.& communem dicunt.

*-§ Nota istam cōmunem ad intel.l.2.ti 2.par.7.loquentis de consulente ad crimen læsæ maiestatis & l. 1.& 9.ti.7.par.7.de consilio falsi,vel falsæ monetæ.& l.4. &.18.ti.14.par.17.de consulente filium.aut seruum circa furtum domesticum.

191 ¶ Contractus cui relinquitur.in arbitriū alicuius: si est formatus,valet, aliàs non. Cur.iuni.consi. 126. num.13.communem dicit.

192 ¶ Contractus permutationis dicitur in quo contrahentes intenderunt permutare: etiam si interueniat pretium.Boe.decis.144.nu.1.cōmunem dicit.

ADDITIO.quia si contrahentes animo vendendi cōtraxerint,venditio,si permutādi,permutatio,si donādi,donatio dicitur,maxime si verba etiam conueniāt Tiraquell. de retract. municipi. §.30. in glo.1. nu.2. 3.7.9.11. & seq. vbi si dubium erit de quo contractu senserint,inspiciuntur verba:si autem ex verbis non dinoscitur,inspicitur quod pluris est, vt si pretium

F

præponderat, venditio, si species superat, permutatio censeatur & alia ad materiam retractus. *.

193 ¶ Contractus celebratus pro se, & filijs & hæredibus, nõ comprehendit extraneos hæredes. Alex. cõsi. 56. num. 2. vol. 2. magis cõmunem dicit ex Butr. in c. dudum, de electi. & in cap. examinata, de iudic.

194 ¶ Contractus est licitus, si dentur monasterio quinquaginta ducati, vt alatur per totam vitam. Iaso. in l. cunctos populos. num. 63. in princip. lecturæ. C. de summa trini. communem dicit.

195 ¶ Contrarietas in iure non est admittenda: immo potius superfluum. Iuni. consi. 74. nu. 13. cõmunem dicit. Et si contrarietas sit inter ius canonicum & ciuile in non cõcernentibus peccatum; ius canonicum obseruatur in terris ecclesiæ: ciuile autem in terris imperij. Cur. Iuni. cõsi. 136. num. 4. cõmunem dicit: Deficiente iure regni recurrendum est ad ius canonicum, & non ad leges. Io. Lupus in re. iu. de donat. inter vir. & vxo. colum. 6.

196 ¶ Contumacem non notorium, vel manifestum iudex non potest multare sine citatione, Aret. in ca. 1. nu. 61. de iudic. testatur cõmunem ex Bar. in l. 11. ff. si quis in ius vocat. non ierit.

197 ¶ Conuentio inter duos de successione alicuius diuidenda, non valet: etiam cum iuramento: nisi de consensu illius de cuius successione agitur. & in voluntate vsque ad mortem durante. Iuni. consi. 98. num. 3. communem dicit.

198 ¶ Amplia istam cõmunem ad pactum de hæreditate viuentis, etiam inter filios. Ias. in l. de quæstione. C. de pactis num. 5. communem dicit.

* § Concor. hæc ampliatio cum l. 13. ti. 5. par. 5.

199 ¶ Copulæ natura est ampliare quantum potest, etiã si ponatur inter duo substantiua absque relatiuo. Ripa. de resc. c. 2. nu. 47. communem dicit.

Copulatiuæ

200 ¶ Copulatiuę quando plura ponuntur, quorum vnū venit vt accedens seu qualificans, aliud oportet probare vtrunque Ripa in d.c.2.nu.59.cōmunem dicit.

201 ¶ Copulatiuorum, non requiritur concursus, quando ponitur copula inter personas inter quas cadit ordo charitatis. Ripa.nu.54.communem dicit.

ADDITIO. Regulariter copula requirit concursum copulatorum Lancil. Gallia.in l. gallus.§. & quid si tantum nu.11.ff.de lib.& post. Fallit tamen vt ibi per eum. Quādo autem cōcursus requiratur ponit Tho. Calā.in l.prim. nu.74.eo.tit.& alia de copula ponit M.Ant.Bar.in tract.de Tempo. vti.& contin. in cap. 19.nume.16.*.

202 ¶ Correctio fraterna caddit sub præcepto peccati mortalis. Pręp.in c.si peccauerit 2.q.1.Arc.in c.noui. de iudi.communem dicit.

203 ¶ Correctus in casibus, in quibus non potest interrogari de alijs, facit vt iudex possit inquirere. Mar. Anto.in trac.de indic.& tortu.389.cōmunem dicit.

204 ¶ Correlatiuorum idem est iudicium, etiam in pœnalibus. Io.Nico.in l.generaliter nu.26.C. de secun. nupt.communem dicit.

205 ¶ Corrumpens libros archiuij publici, comprehenditur sub pœna legis siquis.ff. de iurisd. omni. iudi. Ias.in.d.l.nu.40.communem dicit.

206 ¶ Creditor non dicitur, cui ex delicto, vel legato debetur. Ripa in rubr.ff.si cer.peta.num.92.cōmunē dicit.quæ facit ad intel.l.2.ti.8.li.3.fo. ll. & aliarum legum de quibus in verbo condemnatus.

207 ¶ Creditor, adhoc quòd possit habere regressum cōtra fideiussores, vel contra tertios possessores, requiritur non solum denunciatio nuncij posita in actis quòd non inuenit bona debitoris: sed requiritur pronunciatio iudicis. Ias. in l. stipulatio.§. habet autem nu.7.ff.de noui.ope.nu. communem dicit.

108 ¶ Creditor, cui fuit promissum certa die soluere, vel dare pignora: adueniẽte die, potest precisè cogere debitorem ad soluendum. cõmunem inquit Rip. in l.4.§.fi. ex quæstione nu.9.ff.de re iudic.

109 ¶ Creditor qui merces vendidit debitori ex quo con tractu ortum fuit creditum: si debitor fugit, non est potior in revendita alijs creditoribus prioribus, vterque Imol. in l.si cum dotem.§.fi.ff.solu.matri. & Fanus de pigno. & Hipol. in 5.par.mem. 2. num.8. com munem dicit.

110 ¶ Amplia istam cõmunem ad creditorem ex mutuo, qui non est potior in re empta ex pecunia mutuata. Anto.de Fano.in 2. par. mem. 1. nume. 13. communem dicit.

111 ¶ Limita primo, si pecunia fuit mutuata ad illam rem emendam. Fanus in 5.par.mem. 2. nu. 8. communem dicit.

* § Concor. cum l.30.ti.13.par.5. & intel. prout in cõmuni sequenti & vi.l.27. & 28. & 29. eiusdem tituli.

112 ¶ Restringe istam limitationem quantum ad actionem personalem: non habens hypothecam etiam generalem, præfertur creditori ex mutuo ad rem emendam: cum actio mutuantis sit personalis: & non præiudicat actioni reali, idem Fanus nu.8. cõmuné dicit.

113 ¶ Limita secundo, in re empta ex pecunia ecclesiæ. Io.de Ripa in l.iuris consulto nu.6.ff.in qui.casi.pig. vel hipot.contrah. cõmunem dicit. & vid. per eum regulas, & limitationes alias.

114 ¶ Creditor cui datus est fundus pignori, cui annexũ est ius patronatus benefici): nõ potest præsentare. Io. Igne.in l.1.§.seruus pignori nu.3.ff.ad syll. communem dicit.

* § De iure regio est l.9.ti.11.par.1. quæ videtur dispo nere contrarium etiam in locatore: sed dictam legem intellige in pignore, in quo non est spes luitionis: de

quo

quo per Io. Igneum in d. §. seruus, num. 8. & in locatore nō ad modicum tempus per glos. in c. ex literis de iu. pa. & Pau. de Castro consi. 361. vol. 1. & Cæsar. Iamb. de iu. patro. ar. 2. q. 8. par. 2. li. 1.

215 ¶ Creditore succendente debitori cōfunditur actio hypothecaria Io. Cora. in l. frater à fratre nu. 20. ff. de condi. indebi. communem dicit.

216 ¶ Credulitas etiam fatua excusat à pœna doli, Cur. Iuni. consi. 19. num. 4. communem dicit.

D

1 DAmnatus de crimine ciuiliter efficitur infamis. Io. de Imol. in l. infamem. ff. de publi. iudic. communem dicit.

* § Concor. cum l. 2. ti. 6. par. 7. in fin.

2 ¶ Damnum emergens ex contractu matrimonij non potest peti, nisi dolosè pars se habeat, Panor. in c. gemma despons. communem dicit.

3 ¶ Dans pecuniam, non præsumitur animo donandi; Soci. in l. cum quid. ff. si cer. peta. communem dicit.

4 ¶ Fallit si est in parua quantitate. Io. Lupus in repe. rub. de donat. inter vir. vxo. col. 30. §. 11. nu. 1. communem dicit.

5 ¶ Datare in solutū creditori debitor vlterius non admittitur ad reluendū. Deci. cōsi. 558. col. 1. versi. in cōtrarium tamē Datio cohæredis extranei licet nō tollat suitatem quantum ad impediendum transmissionem, tollit tamen suitatem quantum ad confirmationem pupillaris substitutionis; communem ait Rip. in l. 1. nu. 166. ff. de vulg. & pup.

ADDITIO. Datio nominis debiteris in solutum sufficit, licet cessus non soluerit, Paris. in consi. 69. Si iuris nu. 14. vol. 4. ac etiam qđ sit facta per traditionem alicuius rei in solutum, nec locus est oblationi cautionis

quia solutum fuit. Alex. in l. si finita. §. Iulianus in fi. ff. de dan. infec. circa quod noto errorem Bar. in d. §. Iulianus nu. 53. vbi quandoq; datur creditori res in solutum qui tunc efficitur dominius, sed rediens & volens debitum soluere audietur infra biennium. Quae opi. reprobatur, vt p Spec. Imo. Salic. Pau. de Cas. Ange. & alios, vt refert. Alex. in d. §. nu. fi. & Dec. in cōs. 558. in causa magnifici nu. 2. qui dicunt q data re in solutum amplius dans non auditur, & hanc cōmunē esse. Noto in hoc vnum singulare, q data re in solutū non habet locum remedium l. 2. C. de rescind. vend. cum pro dicta quantitate sic æstimata sibi est imputādum si minoris valeat, Ias. in l. à diuo pio. §. si pignora nu. 3. ff. de re iud. Paris. in cōs. 81. cōsultus, nu. 38. vol. 2. nisi forsan fuisset enormissima læsio. *.

6 ¶ Debitor si impetrauit moratoriam exceptionem, debitores illius possunt vti eadem exceptione contra eum. Io. de Ripa in Rub. de rest. nu. 4. cōmunē dicit.

7 ¶ Nota quòd iste debitor qui impetrauit moratoriam exceptionem debet præstare cautionē creditori. Pyrrhus Cōlue. Aure. de executione ex locato. c. 18. communem dicit ex l. vniuersa. C. de preci. impe. offeren. vbi etiam Ias. dicit quòd non præiudicat hæc exceptio credito iurato.

8 ¶ Debitor alteratiuè ex stipulatione, quando verba stipulationis ad ipsum referuntur: potest eligere quē maluerit. Io. de Ripa in l. inter cæteras nu. 70. de res. communem dicit.

9 ¶ Debitor obligatus alternatiuè ad dandum animal vel centum satisfacit: si tempore solutionis sit animal debilius quàm tempore obligationis. Iuni. conse. 24. communem dicit.

*. § Nota istam cōmunem ad corroborationem l. 2. & 9. & 39. ti. 14. par. 5. vbi cauetur quòd obligatus ad dādum animal ad certum tempus, si interim moriatur

anim al

animal sine fraude obligati liberatur, Et plus dicit d. l.39. quòd promittens equum, aut mulũ, quòd vno mortuo extinguitur obligatio: & non tenetur ad dandum alterum, Et de istis debitis alternatiuis vid. l. 24. titu. 11. par. 5. & l. 23. tit. 9. par. 6. & l. 22. tit. 15. par. 7. & Afflictum in decis. Neapo. 397.

10 ¶ Debitor alternatiuè ex stipulatione, quando verba stipulationis ad ipsum referuntur: potest eligere quẽ maluerit. Io. de Ripa. in c. inter cæteras nu. 70. de resc. communem dicit.

11 ¶ Limita in obligato in pascha ad dandum centum, aut pignus: quia non satisfacit dando pignus: sed compellitur præcisè ad centum. Ias. in l. si se obtulit. §. si ex conuentione num. 6. ff. de re iud. & Io. de Ripa in d. c. inter cæteras communem dicunt.

12 ¶ Debitor coactus per superiorem; vt soluat iniuste ob iniuriam creditoris, periculum est creditoris. Ias. in cons. 27. vol. 3. communem dicit.

§ In simili dicit l. 7. ti. 8. par. 5. quòd si aliquis habet vineam, vel arbores alicuius, & ad iniuriam suam inimici eius fecerunt aliquod damnum: tenetur ad damnum domino.

13 ¶ Debitor obligatus ad dandũ certam quantitatem, soluendo partem, liberatur in parte, si creditor velit accipere: aliàs nõ. Alci. in l. 2. §, & harum. ff. de verbo: oblig. communem dicit.

14 ¶ Debitor in quantitate non liquida potest offerre certam quantitatem, & dare fideiussorem de residuo, si apparuerit plus debere. Cur. Iuni. consi 122. num. 69. communem dicit.

ADDITIO. Debitor soluens rem alienam creditori in solutum recipienti extinguit obligationem etiam fideiussoris. M. Ant. Bard. in tract. de temp. vti. & cõtin. in cap. 18. sub. nu. 23. cõem dicit. Quod specialiter limitari potest ex benignitate vt fraudibus obuiet

videlicet nisi debitor decoxerit,& hoc idem in vrbe tempore. D. Thom. de Tanis Sacrę rot. Aud. Rota tanquam Iudex ęquitatis ne debitor & fideiussor colluderent,tenuit q. creditori detur regressus cõtra fideiussorem, vt per eundem Bardum in eo.loco.*.

15¶ Debitum ciuile tantum,quocunque errore si soluatur:semper repetitur vt in obligatione literarum confessiones mutuæ sub spe futuræ numerationis ex qua nascitur ante biennium sola ciuilis. Ias. in l. cum quis nu.5.C.de iur.& facti.ignoran.communem dicit.

16¶ Decretum præsumitur factum solenniter & ex iusta causa:& vera. Alci.in trac.de præsump.re, 3. præsum. 10.communem dicit.

17¶ Nota,decretum interpositum esse causa cognita, statur assertioni iudicis asserentis. Aymon de antiq. tempor.in 2.par.in verbo,sed ista limitatio. nu.15. communem dicit.

18¶ Delegatio potest fieri vt petat consilium alicuius tertij:etiam si sit subdelegatio. Feli.in ca.si pro debilitate de offi.delega.communem dicit.

19¶ Delegatio dicitur quando aliquis dat debitorem suum,vel expromissorem,etiam non debitorem: per quem delegans liberatur, Aret.consi.5.num 1.& Affli.deci.Neap.353.num.4.cõmunem dicit ex Bar. in l.delegari.ff.de nouatio.12.

20¶ Delegatus post tempus datum ad cognoscendum, potest proferre sententiam;si pœna est apposita iudici non determinanti. Feli.in c.de causis de offic. de leg. communem dicit.

21¶ Delegatus post sententiam latam,non habet plus cognitionis. Feli.in c.ex literis de offic. de leg. communem dicit.

22¶ Fallit primo,si non obseruauerit formam mandati: quia etiam post sententiam potest reuocare acta, & de nouo cognoscere. Feli.in c.qualiter & quando de accusat.

accusat.cōmunem dicit,& Ripa in l.quod iussit. col. 14 num.66.ff.de re iudi.
23 ¶ Fallit secundo,quia potest mandare executioni suā sententiam.Panor.in c.significasti de offic. deleg. Anto.de Tremo.in addi.ad Bona.c. in practi.exceptio.in rubri.de res. num. 4.communem dicit.
24 ¶ Amplia dictam limitationem, non solum quo ad suam sententiam,sed etiam illius qui vice sua iudicauit. Ias.in l.cum specialis num.5.C. de iudi. communem dicit.
25 ¶ Restringe istam limitationem,& ampliationem in delegato principis:nam legatus inferioris non potest mādare executioni suam sententiam:tamen admonere & excōmunicare potest.Feli.in c.significasti de offic.de lega.communem dicit.
26 ¶ Delegatus principis,siue ante,siue post litem contestatam,potest facere citationem realem,seu personalem.Cur.iuni.in l.2.num.39.ff.de iurisd.omni.iudi. & Ias.in l.cui iurisdictio num. 22. ff. eo. ti. communem dicit.
27 ¶ Delegatus inferioris à principe nō potest, siue ante, siue post litem cōtestatam facere citationem personalem.Iuni.in d.l.2.num.18.communem dicit.
28 ¶ Fallit,si timetur de fuga. idem ibi.num. 30. communem dicit.
29 ¶ Delegatus datus sub nomine dignitatis,non transit ac successorem quando quis habet dignitatem non nomine proprio.Ias.in l.more.num.65. ff. de iurisd. omni.iudi.communem dicit.
30 ¶ Delegatus non potest minuere,nec augere quadrimestre quod datur iudicatis ad soluendū Ias.in l.qui. tribunali num.5.ff.de re iudic.communem dicit.
31 ¶ Delegatus potest sibi eligere locum vbi ius dicat. Iuni.in Rub.ff.de offi.eius cui man.est iurisd.nume. 22.communem dicit.

32¶ Delegatus,quando est periculum in mora:vt in insigni latrone,potest imponere pœnam mortis. Iuni. in l.1.ff.de offi. eius cui. nu. 65. cõmunem dicit. Et plus dicit Alci.in c.quòd sedem nu. 83. de offi. ordi. esse cõmunem opi. quòd delegato mero imperio in casu in quo delegatio subsistit : delegatus potest procedere ad vltimum supplitium.

33¶ Delegatus non potest mittere in possessionem ex primo decretro.Ias.in l.iubere num. 18. ff.de iurisd. omni.iudi.communem dicit.

34¶ Delegatus inferioris à principe post litem contestatam potest subdelegare tam in ciuilibus, quàm in criminalibus.Petr.Nuni de exeq. mand. Regum c. 1. fol. 10.col.4.cõmunem ait,ex glos. in l. vnica. C. qui pro sua iurisd.

35¶ Delegatus etiam à principe,non potest subdelegare cum potestate subdelegandi:quod potest ordinarius. Maran.in trac.de ord.iud.parte quarta nu.58. communem asserit ex Ias.in l. 1. de offic.eius.

36¶ Delegare potest princeps causas meri, & misti imperij.Iuni.in d.l. 1.num.73.communem dicit.

37¶ Amplia ad delegatum principis qui potest sub delegare causas meri ac misti imperij. Cur.in d.l. 1.nu. 74.& Alci.in d.c.quòd sedem.nu.81.cõmunẽ dicunt.

38¶ Amplia secundo, in ordinarium propter infirmitatem.Iuni.in d.l. 1.num.81.communem.dicit.

* § Nota istas cõmunes cum sequentibus ad intel. l. 19. ti.4.par.3. dicentis delegatum à principe posse subdelegare.

39¶ Restringe istam ampliationem ad infirmitatem grauem, non tamen ad leuem idem Iuni.nu.81.com munem dicit.

40¶ Amplia tertio,in ordinario propter absentiã necessariam idem Iuni.nu.68.communem dicit.

41¶ Nota quòd absentia necessaria præsumitur,idem nume.

num.69. communem dicit.

* § Nota istas omnes, cum alijs quatuor sequentibus ad intel.l.5.ti.15.li.1.ordi.quę assūpta est a l.2.ti.6.li.1. fo.ll. vbi disponitur quòd propter infirmitatem, vel etiam ex alijs causis prætores quos vulgo dicimus aldens, possunt cōmittere alteri exercitium iurisditionis: dummodo locum tenens sit bonus vir: & iuret ad ministraturum ius, & iustitiam. Et nota quòd iste locumtenens potest omnem iurisditionem exercere: tamen non potest ad mortem quenquam condemnare, licet possit absentes pronuntiare esse confessos, vt habetur in l.129. in ll. stili. licet 18.ti.4. par.3. excipiat etiam mutilationem membri, & causa status tamen per l. stili. sola mors excipitur. Aduerte, quòd iudex ordinarius datus à Rege, ex istis causis potest alteri cōmittere iurisditionem lege hac permittente: aliàs de iure cōmuni, cum isti iudices ordinarij sint solum administratores vt per Bal. in c. cum vigesimū nu.3. de offi. deleg. & vsurarijs non potest dare vsurarium alium vt in l.2. de vsu: quæ etiam per plura cō probat Alci. in paradoxis. li.2.c.6. nō possunt vicarios constituere in iurisditione. vt per Caro. Molin. in con sue. par.1. in mate. feuda. ti.1. §.1. glos.5. vers. le fief. nu.57. cum sequente ex quibus possimus concludere iudices ordinarios creatos ab inferioribus recognoscentibus superiorem, non posse constituere vicarios: nisi de mandato domini: quod cogita hodie, correctoribus ciuitatum per Regem datur facultas ponendi vicem gerentem cum creatur corrector in casibus permissis quem aliàs non poterant ponere per l.10. ti.16. li.2. ordi. sine expresso mandato. Et de istis vicem gerentibus vide Petrum Nunium in c.3. correctorum de exequen. man. regum.

42 ¶ Nota secundo, quòd ordinarius non potest delegare ea quæ sunt meri, & misti imperij. propter multi-

tudinem causarum idem. Iuni. in d. l. 1. nu. 83. communem dicit de offi. eius cui mand. est iurisd.

43 ¶ Fallit prima, ampliatio: si in cõmissione principis est appositum verbum præcipimus. Feli. in c. eam te de resc. & in c. si ꝓ debilitate de offi. de leg. Cur. Iuni. in d. l. 1. num. 80. communem dicit.

44 ¶ Fallit secundo, si est onerata conscientia delegati; quia non potest subdelegare. Soci. cons. 95. vol. 1. col. 3. communem dicit.

45 ¶ Fallit tertio, si est electa industria personę delegati, idem Soci. communem dicit.

46 ¶ Fallit quarto, quando delegantur ea quæ sunt concessa in signum supremæ potestatis, Cur. Iuni. in d. l. 1. num. 8. communem dicit.

47 ¶ Fallit quinto, in actuali missione in possessionem: quia licet possit subdelegari cognitio de mittendo in possessionem: non tamen ipsa missio Cur. iuni. in l. 1. de iurisd. omni. iud. ff. nu. 36. communem dicit.

48 ¶ Amplia istam quintam limitationem ad missionẽ in possessionem ex primo decreto. Ias. in l. iubere nu. 70. ff. de iurisd. omni. iudic. communem dicit.

50 ¶ Fallit sexto, quando agitur de remotione actuali tutoris vt puniatur, quia solus præsidens cognoscit: secus tamen ad remotionem ciuilem. Iunior in l. cognitio nu. 7. ff. de offi. eius cui mand. cõmunẽ dicit.

51 ¶ Fallit septimo, in causa criminali, Albe. in l. 1. ff. de offi. eius cui mand. cõmunem dicit, sed Ias. ibi tenet contrariam esse cõmunem. sed Boe. in deci. 6. nu. 8. & 9. & 10. concordat dicens quòd tota causa non potest subdelegari: sed tamen articulus causæ sic.

52 ¶ Fallit octauo, in subdelegato principis, Iuni. in d. l. 1. de offi. eius nu. 80. communem dicit.

53 ¶ Delegatus ad vniuersitatem causarum potest subdelegare authoritatem præstandã in manumissione. Cur. iuni. in l. mandata. num. 7. ff. de offi. eius, communem

munem dicit.

54 ¶ Nota quod Episcopus potest delegare causas clerici, laico: Iuni. in rub. ff. de offic eius cui. nu. 20. communem dicit.

55 ¶ Delicta præscribuntur p viginti annos, Boe. decis. 76. nu. 6. communem dicit.

* § Cōcor. cum l. 5. ti. 7. par. 5. quæ loquitur in falsario: adulterium autem accusatur vsque in quinquenniũ l. quinquennium. ff. de adulte. l. 4. ti. 13. par. 7. actio de dolo durat per biennium ad interesse, ex damno proueniens agitur per triginta annos l. 6. ti. 17. par. 7. & hoc damnum non est illud de quo loquitur l. 4. tit. 7. l. 5. ordi. Et circa illam l. vid. Geral. in sing. 72. ponentem regulam, & limita.

56 ¶ Delicta quæ dicuntur grauia: relinquitur arbitrio iudicis. Alci. in cap. cum non ab homine, nu. 28. de iudi. communem dicit.

* § L. 33. ti. 5. par. 1. tria delicta grauia dicit: crimen hæresis, simonia, & homicidium voluntarium. sed nota istam communem ad ampliationem illius legis.

57 ¶ Delinquens potest puniri in loco delicti, & in locum originis secundum statuta loci delicti, & Alci. in c. perniciosam, num. 67. de offi. ordi. cōmunē dicit.

ADDITIO Quando autem hoc procedat vt puniri possit in dictis locis videas dicta per Ant. Rosell. in tract. de indulgen. nu. 248. cum tribus seq.*.

* § Nota istam cōmunem ad declarationem l. 32. ti. 2. par. 3. vbi ponitur locus, vbi reus delinquens potest conueniri: & etiam ad intel. l. 1. & 2. ti. 17. li. 8. ordi. loquentium de remissionibus faciendis per iudices ad requisitionem iudicis procedentis. Et circa dictas remissiones vid. l. 18. ti. 1. par. 7. per quam approbatur opi. Bar. in l. si cui. §. si cum sacrilegium. ff. de accusa. dicentis remissionem esse necessariam: & per d. l. 1. reprobatur glo. in l. à Diuo Pio. § sententiam in verbo

in prouincijs.ff.de re iudi.dicens in ciuilibus nō habere locum remiſſionem quæ cōmuniter approbatur & per d.l.diſponitur contrarium: tamen dicta gloſ. poteſt adaptari ad intel. l.5.ti.2.li.3.ordi. vbi diſponitur quòd abſens ex contumatia poteſt citari etiam in alieno territorio:quod plane intelligendum eſt in criminalibus,ſecus tamen in ciuilibus, ratione contractus,iuxta tex. in.§. contrahentes de for. compe. li.vj.& d.l.1.ti 7.& l.5.eſt intelligenda in iudice delicti cognoſcenti.& non in iudice domicilij vt per Panor.in c.fi.de for.compe.ex quibus limitatur noſtra cōmunis in hoc regno.Et vid.diſt.Panor. in d.c. fi.diſtinguentem inter crimina grauia,& leuia:& ſecundum eius diſtinctionem intellige dictas leges.

58 ¶ Denunciatio Euangelica in prælatis eſt de præcepto.Alci.in c.nouit num.20.de iudic. cōmunē dicit.

59 ¶ Denunciatio Euangelica non requirit trinam monitionem vt dicebat Hoſti.ſed ſufficiunt quæ.Panor. in c.in omni negotio nu.3 de teſti.cōmunem dicit.

60 ¶ Denunciationem euangelicam poteſt facere criminoſus:cum denunciat pro proprio intereſſe, Alci. in cap.nouit num.14.de iudic.communem dicit.

* § Amplia ad accuſationem pro propria iniuria,quam poteſt facere accuſatus de aliquo crimine graui. l. 4. ti. 1. par. 7.

61 ¶ Defendere promittens,de iure,& facto:nō tenetur armis defendere.Hiero. Cagno.in l.non videtur.nu. 5. ff.de reg.iur. communem dicit.

62 ¶ Deportatus cui ex teſtamento,vel ab inteſtato delata eſt hæreditas,eſt incapax, & ſuccedunt alij inſtituti, vel venientes ab inteſtato ac ſi deportatus inſtitutus non eſſet,Alexan.conſi.26.in princ. li. 1. magis communem ait.

63 ¶ Depoſitarius,qui ſe obtulit depoſito:tenetur etiam de leuiſſima culpa,Barba.in c.bona fides,de depo. cōmunem

munem dicit.
64 ¶ Depositarius, qui recipit aliquid pro deposito: tenetur de leui culpa. Panor. in d.c. bona fides nu. 3. de depo. communem dicit.
* § Nota istas cõmunes: & vid. l. 4. ti. 3. par. 5. & l. 1. ti. 15. li. 3. fo. ll.
65 ¶ Dictio perinde, cum apponitur cum dictione per omnia, importat omnimodam æqualitatem. Io. Igne. in l. 1. §. seruus num. 14. ff. ad sill. communem dicit.
66 ¶ Dies indultus à lege miserationis gratia, non impedit natiuitatem neque exercitium actionis. Io. Franc. à Ripa in l. intra dies, in princ. ff. de re iud. dicit hanc opin. communiter receptam.
ADDITIO. Diem termini aliqui in terminum computari tenuerunt, aliqui verò contrarium, Attenta autem varia opi. Cæs. Contar. in l. diffamari, in quest. 14. nu. 92. magis cõmunem dicit non cõputari, quod amplia ac limita vt per Tiraquell. de retrac. munic. in §. primo, glo. 11. nu. 20. vsque ad bi. & tetigit etiam M. Ant. Bard. in tract. de temp. Vti. & contin. in cap. 3. sub nu. 1.*.
68 ¶ Diætæ computantur à loco domicilij. Do. de Rota in deci. 643. in antiq. communem dicunt.
* § Pragma. 25. computat istas diętas à fine diœcesis illius qui conuenitur: & quælibet dieta habet decem leucas in d. pragma. & in l. 8. ti. 3. li. 2. fo. ll.
69 ¶ Difficultas excusat à mora: etiam in obligationibus dandis, hanc dicit. cõmunem antiquorum vsque ad Alex. sed quòd postea Recent. contrariam cõmuniter tenent, Purpur. in l. quod te nu. 63. ff. si cert. pet.
70 Dilatio signata à lege, siue cum mysterio iudicis siue sine eo, iudex non potest abbreuiare, vel prorogare: nisi aliud inueniatur in lege expressum vel quando tempus datur à lege: supplendo defectum iudicis. Ias. in l. pro tribunali. nu. 22. ff. de re iud. cõmunẽ dicit.

ADDITIO Istæ dilationes & aliæ siue à lege sitæ ab homine datę an & quando prorogari & breuiari possint, & de tempore.x.dierum ad appellandum aliqua per M.Ant.Bard.in tract.de temporibus Vti. & contin in cap.3.nu.4.& seq.*.

* § Nota istam cõmunem ad intel.l. 1. ti. 3. li. 3. ordi. quæ loquitur in contestatione.& l. 1. & 4. de terminis iudicij.& l.2.ti.6.de destinatoria proponenda,& probanda,& de alijs terminis ad d.l.positis.

71 ¶ Dilatio per iudicem data, potest ab eo cõmutari, reuocari, vel abbreuiari. Iafre. Balbus dec. 333. communem dicit.

* § Intellige hanc cõmunem: nisi cui facta fuit dilatio, incepisset vti illa, vt per d. Balbum quam nota, pro intel.l.2.ti.15.par.3.

72 ¶ Dilatio secunda non potest dari: nisi causa cognita etiam si iudex coartauerit primam: cõmunem testatur Ripa in l.11.num.32.de re iudic.

73 ¶ Diœcesis appellatione venit etiam ciuitas in materia larga, secus in stricta. Alci. in c. perniciosam nu. 2.& 3.de off.ordi.communem dicit.

74 ¶ Dispensatio principis sine causa, valet: si tamen alteri cõmittat faciendam: non valet nisi causa sit adhibita. Cur.iuni.consi.75.communem dicit.

* § Nota istam cõmunem ad intel.l.20.ti.27.par.5.vbi dicitur, quòd Episcopus potest dispensare in omnibus casibus in quibus non est prohibitum, quam intelige in criminibus maioribus adulterio vt habetur in verbo Episcopus.

75 ¶ Fallit in dispensatione facta per Papam contra ius diuinum, vel canonicum fundatum in ratione diuina vel naturali: quia in hac dispensatione debet esse causa expressa, aliàs non valet. Io.de Ripa.in c.2.de resf. respon.nu.19.communem dicit.

76 ¶ Dispensatio Romani pontificis in affinitate, proueniente

niente ex cõiunctione carnali,& matrimonio: oportet quod vtrunque exprimatur videlicet affinitas, & publica honestas.Coua in epi.4.c.6.§.7.num.4. communem dicit.

77 ¶ Dispensatio romani Pontificis de crimine,non solum operatur in via inquisitionis:sed etiam accusationis,Deci.consi.136.nu.1.communem dicit.

78 ¶ Dispensatio nõ extenditur ad casum minorem, vel habentem maiorem rationem.Cur. iuni. nu.95. nu. 7.communem dicit.

79 ¶ Disposito hominis verificatur in primo actu. Cur. Iuni.consi.178.num.27.cõmunem dicit, de quo tamen plenè omnino videndus est Tiraquel.in l.Boues. §.hoc sermoe.ff.de verb.signi.

80 ¶ Distributum per verbum,quodlibet tribuit actum cuilibet in solidum.Bello. consi. 20.nu. 2.cõmunem dicit.ex Bart.in l. hoc articulo. ff. de hære. insti. & Cur.Iuni.consi.49.quam intellige quando verba distributiua sunt apposita inter distributiuos principales:secus tamen,si ad eorum successores referatur vt si institutus est Petrus,& Sempronius:& quilibet eorum,Tunc vnicuique in solidum actũ tribuit: tamen si instituatur titius, & Gaius & filij cuiuslibet eorũ, vel si cõcedatur pro Sempronio,& pro qualibet eius filio,vel eius descendenti:tunc vno ex filiis decedentibus,mortuo,non accrescit alteri ita in terminis consuluit Petr.de Anch.consi.245.& Cur.iuni.consi.55.

81 ¶ Diuisionem non potest prohibere testator.Cur. iuni.consi.112.nu.1.communem dicit.

82 ¶ Diuisio inter fratres,si sit faciẽda:non debet maior facere partes,& minor eligere,sed fit diuisio sorte,vel officio iudicis,Ias.in l.si duobus,num.7. C. cõmunia delegat.communem dicit.

83 ¶ Diuisio inter fratres præsumitur:si diu fuerint separati:vnus quisque partem possidens,Boe.deci.58. Ias.

consi. 127. vol. 1. cõmunem dicunt. Et istud diu. intelligitur per decennium: vt post Alex. cõmunem etiam dicit Stepha. Bertrand. consi. 344. vol. 1.

84 ¶ Limita si esset inęqualitas possessionis, Balbus de præs. par. 3. q. 16. num. 45. communem dicit.

§ Nota istas cõmunes ad intel. l. 8. ti. 6. li. 3. fo. ll. & l. 5. ti. 13. li. 3. ordi. quæ assumpta est à l. 2. ti. 11. lib. 2. fo. ll. quæ leges dicunt inter fratres habentes rem pro indiuiso: possidens ex tempore, non iuratur quæ leges concordant cum cõmuni Posita: in ver. præscriptio num. 290. est intelligenda non quo ad præsumptionem, vt hic, de qua per Alexan. consi. 96. vol. 2. & Deci. consi. 79. num. 3.

Nota tamen, & intellige dictas leges nisi aliàs vnus fratrum per triginta annos possedisset: vt est glos. notabilis iuncto tex. in. §. 1. de perpe. & tempor. acti. insti. quam glos. in d. l. 8. Suarez à. nume. 38. vsque in finem per plura comprobat: dicens, quòd verbum perpetuo positum in dispositione, non trascendit triginta annos. vbi dicit, quòd licet filio non currat tempus ad se immiscendum in hæreditate paterna per l. licet. C. de iur. deli. currit tamen tempus triginta annorum. Et hanc opi. dicit magis cõmunem in num. 40. versi. intellige. ad quod accedit dictum Angeli, & Bart. in l. siquis decurio. C. de decur. li. 10. quòd præscriptio quadrigenaria nõ censetur exclusa per constitutionem omnem præscriptionem excludẽtem, quod etiam tenet Ange. in l. 1. ff. de concu. quem refert Curt. Iuni. consi. 158. nu. 13. quod est etiam ex mente d. l. 5. ordi. & l. 2. fori. iuncta l. 21. ti. 29. par. 3. quia in. d. l. 5. sunt æquiparatę res furtiuæ, & fratrum. & per l. 21. res furata præscribitur per triginta annos, & sic res fratrum cum de æquiparatis idem sit iudicium. glo. in c. si postquam dę ele. in vi. Ange. in. §. 1. in prin. insti. de legi. paren. tute. not. 3. per tex. in l. si

quis seruo.C.de fur.& ibi gl.Bar.& doct.& notat glo. in l. quanquam.ff.de legi.quod etiam corroboratur per glos.in.c.solicite de resti. spoli.iuncto verbo.Balbi.de præscri.in.4.par.q.24.vbi dicitur quòd remedium canonis reintegrandæ, competit perpetuò, & per gl.dicitur non excedere triginta annos,& Balbus dicit communem opinionem.

85 ¶ Diuisio non inducitur ex petitione, & solutione partis debiti ab vno ex correis debendi receptæ non expresso quod petebatur,& soluebatur pro virili,Balbus deci.789.communem dicit.

86 ¶ Diuisio simplex cum clausula de non contraueniẽdo, non videtur causare renunciationem fideicommissi nisi aliter constet ex mente diuidentium. Cur. Iun.consi.49.nu.12.& ante eum.Dec.consi.243.nu.2.communem inquiunt.

87 ¶ Diuisio si petatur reformari non ex eo quòd non potuit fieri,sed ex eo quòd altera pars minus recepit, diuisio in totum non dissoluitur,sed arbitrio iudicis tollitur læsio,vel in alia re ad arbitrium non læsi. Lud. Gozad.consi.44.num.15.cõmunem ait, ex Bar. Bal. Doct. in l.1.C.communem diuid.

88 ¶ Doctor qui per viginti annos publicè legit efficitur Illustris. Ias. in l. quæcunque num.12.ff.de offic. eius, communia dicit.

89 ¶ Doctor habet dignitatem,cõmunem testatur, Feli. post Io.de Anan.in cap.quanto nu.1.extra de.magist.

90. ¶ Dolus quando requiritur ad incurrendam pœnam: non sufficit lata culpa,Ias.in l.in actionibus num.23. ff.de in litem iuran.cõmunem dicit,quam refert, & sequitur Coua in epi.4.ca.6,§.8.nu.21.

91 ¶ Dolus præsumitur quandò interuenit enormissima læsio.Cur.iuni.consi.141.nu.16.cõmunem dicit.

92 ¶ Dolus præsumptus potest remitti, Hyero. Cagno. in l.contractus num.101.ff.de reg.iur.cõmunẽ dicit.

* § Intellige istam cōmunem in dolo præterito, non tamen in futuro. Bar. in l. aurelia. §. Gaius. ff. de libera. lega. Segu. in. ex legati causa numer. 28. ff. de verb. obli. pro quibus est l. 29. ti. 15. par. 5.

93 ¶ Dolus si dedit causam contractui bonæ fidei: reddit contractum ipso iure nullum: si tamen erat stricti iuris, venit annullandus. Coua, in reg. possessor. de reg. iur. parte secunda. §. 6. num. 6. cōmunem dicit ex glos. in. §. actionem instit. de actioni.

94 ¶ Domicilium solum retinetur vsque ad annum, & non vlterius, Boe. deci. 13. num. 8. communem dicit.

95. ¶ Domicilium mariti, statutum est attendendum cum agitur de lucranda dote per maritum: & non ius cōmune: nec statutum domicilii vxoris. Cur. Iuni. consi. 120. num. 6. & Ias. in l. arrogator nu. 44. ff. de adopti. & in l. 1. C. de summa, tri. in prima lectu. nume. 24. & in 2. nu. 60. & Coua in epi. 4. c. 7. num. 6. communem dicit.

96 ¶ Amplia istam cōmunem: non solum quando agitur de lucranda dote, sed etiam si agatur de restituenda, quia non potest conueniri in loco contractus sed domicilii. Coua ibi communem dicit.

97 ¶ Limita nisi bona vtriusque vxoris, & mariti sint in alio loco: non. n. statutum illius loci est attendendum. Anto. Rube. consi. 71. communem dicit.

98 ¶ Limita secundo, si matrimonium sit contractum eo animo vt in loco vxoris ambo vitam agant. Coua. in d. c. 7. nume. 7. communem dicit. ex Bald. in l. finali. C. si anno, compet. iudi. aliàs limit. vt per Ias. in d. l. arrogator & in l. 1.

* § Circa materiam istarū cōmuniū vid. l. 24. ti. 11. par. 4. vbi dicit quòd quo ad dotē, vel ad arras, vel lucra habita durante matrimonio est attendendum statutum, vel consuetudo loci vbi contractum est matrimonium quod nota.

99 ¶ Nota quod si vir,& vxor destinentur viuere in aliquo loco: Et contingat quòd matrimonium dissoluatur in alio: considerabitur consuetudo, & statutum loci vbi matrimonium fuit perfectum vel fuit destinatum per eos & non domicilium vbi matrimonium dissoluitur, Boe.in consue.bitu.in rub.des costumens cõmune cruens les mariges.§.4. cõmunem dicit. ex Fel.in c,1. despon.

100 ¶ Dominium non transfertur ex simplici traditione, sine titulo,& causa: quando illa causa non subest nec re, nec spe: secus tamen si speratur ꝙ reuiuiscat, Anto.Gomes.in l.45.tau.num.30. communem dicit ex Bar.in l.sub conditione in fi.ff.de solut.num.9.

101 ¶ Dominium per contractum habilem, sola traditione simplici transfertur: idem Anto.Gomez. in d. l. num.90.cõmunem dicit ex glos.& docto.in l.si fundum.ff.de fun.dota.

102 ¶ Nota quòd licet sola pollicitatione obligatur quis ecclesiæ, & pio loco, vt in l. 1.ff.pollic.non tamen ex sola pollicitatione, sine traditione acquirit ecclesia, vel pius locus dominium, idem ibi nu.91.cõmunem dicit ex glos.& docto. in l. siquis quem. ff. de polli. §.res etenim.

103 ¶ Dominiũ ex pluribus causis prouenientibus post acquisitum, non retinetur: secus si à principio cõcurrant plures tituli. Anton.Gomez.in l.45.tau. nu. 98. cõmunem dicit ex glos.in l.in munerationibus.§. ex pluribus.ff.de solu.

104 ¶ Dominium rei transactæ non transfertur per transactionem : & sic renuncians liti per transactionem, non tenetur de euictione.idem Gomez.nu.71. cõmunem dicit ex docto. in l.pen.de vsu. pro empto. & Azo.in summa de vsuc.pro empt.numer.29.

105 ¶ Restringe istam cõmunem ad rem deductam in iudicio; si tamen detur alia res diuersa, vt à li te. disce

datur si res erat dantis, dominium transfertur, sin autem dat causam vsucapiendi, idem in d.nu.71.cõmunem dicit ex Bar.& Paulo c.in l. 1.ff.pro empto.& sic dicit intelligenda l.pe.c.pro empto.

106 ¶ Nota quòd si ista res quæ traditur, vt renuncietur, euincatur à tertio tenetur de euictione traddens, idem ibi num.73.cõmunem dicit.ex doctο.in l.si pro fundo.C.de transact.

107 ¶ Dominium probatur per cõmunem opinionem, vel famam, Cassa.in consue. Burgu.rubr.§. 2. glos.& l.pruebe.num.15.communem dicit.

Additio limita veram esse in antiquis, Gabr.Sarap. in annotatio.ad Sing.Mathes.12.nu.23.Sed quia probatio dominij solet esse difficilis. An quando & quomodo probetur vel præsumat vt per instrumentum locationis pro M.Ant.Bard.in tract.de temp. vti.& cõtin.in ca.18.nu.2.vbi de alijs probationibus dñij.*

108 ¶ Dominium transfertur per sententiam Ias.in l. ex hoc iure num.45.ff.de iust.& iure cõmunem dicit.

109 ¶ Dominium rei legatæ transit in legatarium à morte testatoris fictè ab adita tamen hæreditate; verè Anto.Nice.in cõcor. glos.conco.93.cõmunem dicit.

110 ¶ Dominium non amittit confitens habere in emphitheusim rem suam. Ioã. de Ripa in l. conductionis num.23.C.de pactis cõmunem dicit.& vid.supra in verbo conducens num.120.

111 ¶ Dominium non probatur per instrumentum locationis inter conductorem,& locatorem quãdo agitur actione reali contra conductorem, Alexan.consi.121. vol.4.num.4.communem dicit.

112 ¶ Dominium rei non est necesse probari per actorem agentem cum vendente, vel hærede eius Mathe. Affi.in Neapo.deci.40.communem dicit.

113 ¶ Dominus præsumitur per vim extraxisse vassallis seruitium in quolibet anno præstandum, nisi domi-

nus

nus probauerit voluntariam præstationem, Couar. in c.possessor, de reg.iur.in 6.§.4. Parte. 11. num. 1. communem dicit ex Alex.consi.1.num.12.vol.4.

114 ¶ Dominus non potest cogere suos subditos venire ad suum furnum, vel molendinum, nec posset hoc in ducere statuto, nec valet. Couar.ibi.§.4.num.7.communem dicit ex Socc.consi.272.vol. 1. & si valeret, tamen non ligaret Clericos, vel Ecclesiast. idem ibidem cōmunem ait versi.hanc.etsi promittatur ex Ias. in l.quo minus.q.25.num.156. ff.de flumin.

115 ¶ Dominus propria authoritate potest intrare in re emphitheota si emphitheota cessauit à solutione per biennium, Deci.consi.146.num. 7. cōmunem dicit. & Corne.consi.271.vol.3. litera b.magis communem dicit.

116 ¶ Dominus potest ratificare sententiam latam in fauorem falsi procuratoris.Iaso.in l. licet de procura. num.10.communem dicit.

117 ¶ Amplia etiam ad sententiam latam in fauorem collegij, vel vniuersitatis agentis sine authoritate superioris: quia superior potest ratificare, Fran. de Are. in c.causam quæ de iudi.num.34.communem dicit.

118 ¶ Domino currente ad brauium, si cadit equus: & relicto sessore equus, præ alijs currit ad brauium: dominus consequitur brauium.Raue. in alphab.Aur. in verbo brauium cōmunem dicit.ex Cin.in l.gallus §.si eius.ff.de lib.& posthu.

119 ¶ Domo vendita, censetur venditus hortus si est additus per domum aliàs secus. Ias. l. beneficium.ff. de consti.princ.num.14.communem dicit.

ADDITIO & hoc ratione connexitatis, quia connexitas operatur vt vnitas censeatur, cum connexorum idem sit iudicium vulg. iuribus, prout in alio casu vendita domo intelliguntur venditę statuę, si domui cohęrent & sint affixę & connexę, l.nemis.C.de ędif.

priua l.senatus.ff.de contr.emp.cum alijs,& ita fuit iudicatum in vrbe in sacro Rote auditorio Cora Iac. Cardinali Puteo tunc Aud.vt refert M.Ant.Bard. in tract.de temp.vti.& contin.in cap.18.num.20.*.

120 ¶ Donatio iuris præsentandi facta laico, non valet sine consensu Episcopi, magis communem ait Phil. Dec.consi.541.

121 ¶ Donatio facta filio causa studij non valet, magis communem dicit Fran.Rip.in l.1.num.140.sol.mat.

122 ¶ Donatio inter virum & vxorem, habet conditionem tacitam si donans prædecesserit, Alci.in c.cum contingat num.106.de iu.iuran.communem dicit.

123 ¶ Fallit in donatione iurata, quia statim sortitur suum effectum:Soci.in suis fallen.re 104.in vers.donatio cõmunẽ dicit, sed circa istam fallentiam variæ sunt doctorum opiniones, Cur.Seni.consi.66.num.6. dicit donationem inter coniuges non firmari iuramento, vbi dicit cõmunem, Alci.tamen in d.c.cum contingant, num.197.contrariam dicit magis cõmunem licet sibi non placeat:Io.lupus in d.rubri.de donat.inter vir.& vxo.§.fi.in fi.num.1.dicit cõmunem nostram limitationem: & obseruari in practica. & idem Io.de Ripa in suis respon.li.3.de dona.c.4.& c.17.num.1.& Coua.in rub.de testa.par.2.num.20. communem dicit limitationem.

• § De iure regio, donatio inter virum & vxorem infra annum contractus matrimonij non valet: post annum, si filius superueniant: itidem non valet nisi in quinto bonorum l.6.tit.1.lib.3..fo.iuzgo.si tamen filii non superueniãt valet l.3.ti.12.lib.3.fo ll.quam legem limita: vt in nostra cõmuni si donans prędecesserit: cum qua concor.l.4.ti.11.par.4.sed limita dictam cõmunem: & quòd non sit necessarium quòd prędecesserit donans quando donans non efficitur pauperior ex donatione: etiã si donatarius efficiatur

tur ditior per l.5.ti.11.par.4. vel si recipiens non efficitur ditior:etiam si donans efficitur pauperior. vt in l.6.ti.11.par.ea.Nota quòd hæc donatio inter coniuges,ad hoc quo morte confirmetur: requiritur traditio vt per Io.Lupum in repe.rubri. col. 434.vsque ad col. 439.§.35.vers. aduerte nunc per totum. vbi vid.aliqua per quæ fit traditio.

124 ¶ Nota quòd ad confirmationem istius donationis, sufficit traditio ficta Anto.gomez.in l, 45. tau. num. 3.cõmunem dicit ex glos.in l.2.C.de dote cau.& nõ nume.Et nota quòd si donatio inter coniuges sit reciproca;non requiritur traditio adhoc quòd confirmetur morte:vt eleganter dicit Pau.Castren.in l.si pater ff de dona.inter vir.& vxo.de quo meminit Io. Lupus in rep.rubri.colu.235.§.50.num.17.de donat. inter vir.& vxo.& vid.eundem Io.Lupum col. 34.§. 75. per totum.

125 ¶ Donatio, quæ morte confirmatur: non censetur inter fratres:quia habet vim legati.Io.de Ripa in suis respon.li.3.de dona.c.9.num.8.communem dicit.

126.¶ Donatio simplex facta per patrem filio,in potestate,mortuo fratre:non confertur:ex quo facta non valet,sed per mortem confirmatur.Iaso. in l. ex testamento num.10.C.de colla. communem dicit.

127 ¶ Fallit primo,si est donatio iurata:quia statim valet,Alci.in c.cum contingat num. 207. de iur. iuran. Io.de Ripa de dona.iu d.num.8,& decis.cõ. 688. & con.266.& 239.& Io.Duran.in arte testam.ti.3.cau. 2.communem dicit.

128 ¶ Fallit secundo, in quantum dicit:quòd valet statim,quòd est conferenda in donatione facta filio existenti sub patria potestate ex causa studij,quæ statim valet.& non confertur.Segu.in l.vnum ex familia. §. sed si fundum num.131.ff. de lega.2. & Iaso. in l. 1. num.52.ff.solu.matrimonio cõmunem dicunt con-

trariam immo quod conferatur dicit magis cōmunem Ripa in l. 1. ff. solu. matri. num. 104. sed opi. Dida de Segu. & Ias. approbatur per l. 5. ti. 15. par. 6. vbi disponitur valere donationem, & non conferri: quam limita in peruerso scholari vt per Stellam re colla. in vers. quæ res sint quæ non cadunt in collationem vt per Alexand. in authen. quod locum de colla. C. & Iaso. & vid. Cora. in l. frater à fratre num. 64. ff. de cōd. indebi. & ad hoc pertinet quod dicit Tiraquellus de cessante causa in vers. priuilegij causæ num. 207. vbi dicit esse cōmunem opinionem, quòd priuilegium concessum scholasticis, comprehendit discolas ex Domini, in prooemi. 6. licet sibi non placeat.

129 ¶ Donatio simplex facta filio emancipato confertur. Iaso in l. ex testamento num. 14. C. de colla. cōmunem dicit.

130 ¶ Amplia istam cōmunem, quia non solum est conferenda cum alio filio sub potestate, sed etiam cum emancipato Iaso. in d. l. ex testamento cōmunē dicit.

131 ¶ Donatio facta filio per patrem, & sub eius potestate inducit obligationem naturalem. Io. cora. in l. frater à fratre. §. quæsitum num. 46. ff. de condi. indebi. communem dicit.

132 ¶ Nota qđ ad hoc quòd donatio facta filio sub patria potestate, cōfirmetur morte, requiritur traditio glo. in l. Papinianus. ff. de donat. inter vi. & vxo. communiter approbata vt per Ias. in d. l. frater à fratre num. 46. Et nota quòd hæc traditio sufficit si fiat per tradditionem veram, vel fictam vt per clausulam constituti, vt notat glos. in l. 2. C. de inoff. testa. & Segu. in l. num. § sed si fundum. ff. de legat. 2.

§ In istis donationibus factis per patrem filijs, de iure regio disponitur per l. 17. in decis. tau. quòd pater sine filiis sub potestate, vel emancipatis potest donare tertium, & quintum bonorum: & potest reuocari ta-

lis

lis donatio vsque ad mortem donantis:nisi sit ex causa onerosa, vel cum alio tertio facta donatio:& illud tertium, & quintum est, q pater potest in vita, vel in morte donare, vel legare siue vni, siue pluribus filijs per l.26.tau.& non requiritur iuramentum ad validitatem donationis:& teneo, quòd de iure regio non habet locum d.l.3.ti.4.par.5. nec l.5.ti.15. par. 6.de quibus in num.97.nec cõmunis opinio.dicti nu. stantibus alijs filijs quia priuarentur sua legitima: cum iuramentum non debet operari in preiudicium tertij:per tex.in c.quamuis de pactis in 6. & in c. veniens de iur.iuran.ex quibus cõcludit Alci.in c.cum contingat num.30.de iur.iurand.cum aliis sequentibus,quòd alienatio fundi dotalis cum iuramento,licet operetur contra mulierem, non tamen astringit filias quin possint petere reuocationem iuramento non obstante,quem vide.tamen iuramentum producit effectum in patre donante:quòd pater non poterit reuocare dictas donationes:cum iam sortitæ sint effectum per d.opi.num.96.& q ad istum effectum remanet d.ll. par. incorreptæ. Et etiam ex iuramento producitur alius effectus:quòd ex dicta donatione nõ deducitur tertium & quintum:in quibus alius frater eius & melioratus,sed dictæ donationes comprehenduntur sub tertio & quinto per l.75.in ordi. tau. Et nota quod stante d.l.26.tau.non habet locum cõmunis opinio:de qua per Iasõ.in l.si quando telis. §. generaliter.C.de inoff.testa.quòd donata filiis inter viuos non conferuntur,nec computantur in legitima: cum per d.l.non potest legari, nec donari filiis vltra tertium, & quintum etiam plurimis. item nota stante l. 17.tau. disponente donationem, secuta traditione quòd non potest reuocari:q non solum habet locum in filio emancipato:sed etiam in eo qui est sub potestate patria,vt per Io.Lupum in d.l.nu.15.Item nota,

quòd per l.in curiis matricii, centesima prima Pater non potest, meliorare filiam donatione inter viuos vltra legitimam quod per d. l. non reprobatur melioratio facienda in testamento secundum l. 9. ti. las mandas li. 3. folio ll. & de istis donationibus vid. Nunium in dictionario litera c.

133 ¶ Nota quòd donatio facta etiam ab infirmo, si mentio mortis non est facta in ea censetur inter viuos, Ripa in li. 3. respon. de dona. c. 9. num. 7. communem dicit.

134 ¶ Donatio facta inter prohibitos propter bene merita, etiam si merita in specie exprimantur: probanda sunt merita vt in donatione concubinæ facta per militem vel clericum. Cora. in l. frater à fratre. §. quæsitum num. 55. ff. de cōdi. inde. cōmunem dicit & vi. in verbo merita.

§ Nota istam cōmunem ad intel. l. 3. ti. 9. li. 5. quæ loquuntur de dona. regalibus.

135 ¶ Donatio generalis non comprehendit rem debitam donatori ex fideicommisso. Boe. dec. 33. communem dicit.

136 ¶ Donatio omnium bonorum tam præsentium quam futurorum non valet. Cur. iuni. consi. 25. num. 1. Pano. consi. 48. vol. 2. Io. Duran. in arte testan. tit. 10. cau. 2. communem dicit.

137 ¶ Amplia etiam si interueniat iuramentum. Cur. iuni. in d. consi. 25. num. 6. communem dicit.

138 ¶ Fallit primo, si sit donatio vniuersalis omnium bonorum: quia valet, & intelligitur solum de præsentibus. Ias. con. 5. vo. 3. communem dicit.

139 ¶ Fallit secundo, in donatione omnium bonorum post mortem; quia etiam præsumitur de præsentibus Ias. in d. consi. 5. respon. ad tertium cōmunem dicit.

§ De iure regio donatio omnium bonorum, etiam præsentium, non valet l. 7. ti. 12. li. 3. fo. ll. & l. 69 tau. Et si quis

quis habet filios, vel descendentes poterit donare extraneis solum quintam bonorum per.d.l. 7. filiis autem tertiam & quintam l.6.& 17.tau. habens autem descendentes, potest donare etiam extraneis tertiam bonorum l. 18. tau. si non habet descendentes nec ascendentes potest donare tertiam partem bonorum non tamen omnia etiam pręsentia per d.l.69.& vide plures limita per Soci.in re. 108.

140 ¶ Fallit tertio, si fiat ecclesiæ Anto.Gamez. in l.69. tau.num.7.comunem dicit ex Bar.in l.fi.C. de pactis, sed tamen ecclesia tenetur donatorem alimentare l. sunt qui,cum tribus sequen.ff.de reg.iur. & pro hoc est l.1 ti.fi.par.5.quam etiam testatur cōmunē Dec. consi.488.num.5.

141 ¶ Donatio omnium bonorum mobilium, & immobilium non comprehendit iura. & actiones: quia sunt tertia species separata.Iaso.consi. 5.vol. 3. communem dicit.

142 ¶ Donatio de fundo trium iugerum,etiam si plura sint iugera:omnia comprehendit: secus tamen si de iugeribus facta sit donatio. Alex.cō:nsi. 106. vol. 6, & Deci.consi.347.cōmunem dicunt:quam declarat Deci.quando est facta mentio de confinibus & vip.Cur. Iuni cōsi.131.vbi concludit cum distinctione, quam dicit ibi cōmunem:aut incepit contractus à iugeribus, & tunc non comprehenduntur plura quàm nominata si tamen incepit à fundo, etiam si plura sint iugera comprehenduntur : & sic est intelligendus tex.in l.si fundum ff.de euicti.

143 ¶ Donatio cuiuslibet partis bonorum reuocatur per superuenientiam filiorum:Io.deRipa in l.1 q.7.num. 15.C.de reuocan.donat communem dicit.

144 ¶ Amplia etiam si sit iurata. idem Ripa q. 3. num. 7.communem dicit.

145 ¶ Amplia secundo, in donatione cuiuscunque

rei particularis Io.Nico. in addit. ad Alc.in trac. de præsumpti.re. 1.par. 13.communem dicit.

146 ¶ Fallit,si res donata sit minima. d. Io. Nico. num. 4.communem dicit.

* ¶ Donatio cum clausula si contingerit reuocare testamentum:est inutilis:& non firmatur iuramento,quia tollit factionem testamenti. Alexan. consi. 156. vol. 6.cõmunem dicit.licet antiquitus communis opinio erat contra. vt per Io.Duran.in arte testã.ti. 10.cau.2.

147 ¶ Donatio facta ecclesiæ,valida fuit.Angel.in proœmi. insti. communem dicit.

148 ¶ Donatio facta. ambasiatoribus, non præsumitur facta contemplatione principis, sed illorum.Alci.de præsump.re 1.præsum. 18.nu. 2.communem dicit.

149 ¶ Donatio facta per auum nepoti, censetur aduentitia:& non acquiritur patri.Alci.ibi.in fin. communem dicit.

150 ¶ Donatio quæ incipit à traditione, & non à promissione,donator non tenetur de euictione. Cur. iuni.consi.178.num.27.communem dicit.

* § Nisi malitiosè donauerit,quia tenetur dare donatario tertiam partem pretii,donatario tamen ignorante l.13.ti.7.par.3.si tamen donatarius sciuerit rem esse alienam,& receperit in donationem,emptionem,vel permutationem,reddit eam domino cum duplo.l. 6. ti.10.fo.ll.li.3.& vid.do.Io.Lupus in repe.rub.de donat.inter vir.& vxo.col.340.§.65.num.54. & vid.l. 6.ti.13.li.4.fo.ll.

151 ¶ Donatio non dicitur solum ex hoc simulata,quòd donans semper perseuerauerit in possessione.Cur. Iuni.consi.108.num.11.cõmunem dicit:quam intellige quo ad ipsos contrahentes, secus tamen quo ad tertium creditorem.Imol.cõsi.55.&Panor.in c.dilectus el.1. de præben.& Boe.in consue.Bituri, in rubr.de dona.§.primo & relinquitur arbitrio iudicis inspecta

qualitate

qualitate personarum,& rerum.vt perBal.cō.70.nu. 5.vol.1.& vid.Tiraquel. de cōsti.par.3.lim.9.p totā.

152 ¶ Donatio,nec alius contractus in dispositionibus contraius,non venit appellatione venditionis: secus tamen,si sunt conformes iuri.Pe.Raue.in alpha. aure.in vers.alienatio,communem dicit.

153 ¶ Donatio non præsumitur quando debitor.aliquid simpliciter dedit creditori,sed compensatio. Io. Cora.in l.frater à fratre nume.4.ff.de condi.indeb. communem dicit.

154 ¶ Donatarii præsentia cum taciturnitate, consensum inducit:& donationis validitatem.Hier. Cagno. in l.semper qui non prohibet num. 5. ff. de reg. iur. communem dicit.

155 ¶ Donata sponsæ per consanguineos sponsi, soluto matrimonio,sunt hæredis mariti,& non sponsæ.Cagno.in l.contractus num.48.ff.de reg.iur. cōmunem dicit,tamen per plura Alci.de præsum.re.1. præsum. 318.tenet contrariam.quem vide,&tene communem.

§ De iure regio intellige istam in pretiosis,non tamen in aliis.Ang.l.32.ti.11.par.4.de qua in verbo vestes num.33.& vid. Io. Lupum in repet. rub. de donat. inter vir.& vxo.col.32.§.11.num.3.& consi. 187.§. 44.num.1.& 2.qui contra communem inducebat l. 2. ti. 3. li. 3. fo. ll.

156 ¶ Donare causa mortis non potest mulier stante statuto, quòd non possit contrahere sine consensu agnati.Ias.in l.2.de le.1.ff.cōmunem dicit:licet Alci. in l.2.de verb.obli.nu.10.ff.veriorem dicat cōtrariā.

157 ¶ Dos dicitur esse ius vniuersale,& incorporale, cōmunem dicit.Ripa.in Rub.ff.solut.matr.num.43.

158 ¶ Dos competens non dicitur:si sit minus legitimè. Deci.consi.379.num.4.& 181.num.5.cōmunē dicit.

159 ¶ Dos est magis priuilegiata quàm fiscus. Alci. de præsum.re.3.præsum.31.num.4.& Goza.cōsi.97.nu.

12.communem dicit.
160 ¶ Dos propriè dicitur ante copulam,& transductionem vxoris, adeoq; vir habebit lucrum ex dispositione statuti,quod mortua vxore sine liberis vir lucretur tertiam partem dotis,cõmunem dicit Corn.in l.non siue, post Bal. & Fulgo. C. de bon. quæ liber. Idem Corn.consi.84.licet elegãter li.3.& Bal.Nouel.communem quoque appellat in tract.de dote,in vi. parte priuileg.38.sed contrariam opinionem cõmunem dicit.Socc.in l.cum fuerit.ff.de condit.& demonst.Feli.in Rub.de sponsalib.col.11. & sequen. Dec. consi. 67.col.fin.Corne.sibi cõtrarius consi.248.In præsenti cõsultatione.li. 2.vt p Rip.in Rubri.ff.sol.mar.nu.68
161 ¶ Dos propriè dicitur soluto matrimonio, cõmunem inquit.Idem Ripa ibidem num.71.& 72.quæ intelligitur ante restitutionem,vt latè prosequitur Socc. consi.121.visa contingentia col.antepen.& seq. li. 1. de quo per Ripam vbi supra.
162 ¶ Amplia etiam ad hypothecam tacitam:Fanus de Pigno.& Hipo.in 2.par.mem.4.nu. 109.cõem dicit.
163 ¶ Nota quòd priuilegium tacitæ hypothecæ competens doti,non transit ad extraneum. Fanus ibi num. 67.communem dicit.
164 ¶ Bona mariti,etiam minoris,sũt tacitè hypothecata pro dote,idem Fanus num.73.communem dicit.
165 ¶ Dos data ab auo matri computatur nepotibus in legitima.Cur.Iuni.consi.180.num.2.& Ripa li.3. de dona.c.10.num.3.& Alci.de præsum. re 1.præsum. 16.num.4.in fin.communem dicit.
166 ¶ Dos restituta,si alteri est restituenda: dicitur dos si tamen non est restituenda: dos non.dicitur.Ias.in l maritus.num.9.C.vnde vir.& vxor.cõmunem dicit
167 ¶ Dos non est restituenda mulieri: nec competit actio ei de dote:durante matrimonio nisi in casu inopiæ viri, vel alterius obligati ad restituendam dotem.

tem. Fanus de pig. & hipo. par. 8. mem. 2. num. 1. communem dicit.

§ Nota istam cõmunem cum sequentibus ad intel. l. 29.ti.11.par.4.& vide quæ habes in verbo actio dotis num.18.cum sequentibus.

168 ¶ Amplia etiam, si maritus sit excõmunicatus. Io. Cora.in l.qui liberos.num.112.ff.de ritu nupt.communem dicit.

169 ¶ Amplia secundo,etiam si dicatur dos inofficiosa: quia non repetitur à viro durante matrimonio.Io.Lupus in repet.c.per vestras de donat.inter vir.& vxo. §.24.num.3.cõmunem dicit.de qua per Coua.in epi. 4.c.8.§.6.nume.12.

170 ¶ Amplia tertio,quòd in tantum est vera: quòd si maritus restituit dotem sine causa mulieri:non liberatur maritus,quin teneatur restituere iterum dotem hæredibus vxoris.Io.Cora.in d.l.qui liberos num. 114.communem dicit.

171 ¶ Dos à patre profecta, soluto matrimonio, debet apud filios remanere.Cur.Iuni.cõs.43.num.9.communem dicit.

172 ¶ Amplia etiam,si per patrem stipulata sit sibi reuerti liberis stantibus,si liberi adsunt tempore mortis filiæ.statim est dos ipsius matris:& filij ex successione matris veniunt,& non aui.Io.Nico.in l.generaliter numer.46.C.de secun.nupti. cõmunem dicit.

173 ¶ Dos confessata durante matrimonio, non valet nec confessio.Ias.con. 32. vol. 3. cõmunem dicit. de qua per Bello.con.47.& Boe.deci.330.& Io.de Ripa in l.fœminę,num.36.de secun.nupt.Et non astringit maritũ.Ludo.de Goza.cõs.28.nu.22. cõmunẽ dicit.

174 ¶ Amplia,etiam si sit iurata talis cõfessio.Cur.Iuni. cõs.95.numer.4.communem dicit.de qua plenè per Coua.in suis reso. lib. 1.ca.7.

175 ¶ Limita primo,quo ad effectum donationis: quia

licet confessio non prçiudicet viro:tamen habet vim donationis:& confirmatur morte donantis.Io.de Ripa in l.fœminæ.de secun.nupt.num.36.C.cōmunem dicit.de quo in verbo,confessio.

* ¶ Nota, & intellige istam cōmunem, in confessione facta post annum contractus matrimonij de iure regio:argumento l.3.ti.12.li.3.fo.ll. vbi validatur donatio coniugum inter se post annum contractus matrimonij:si non sint filii legitimi:& coniuges possunt post annum facere inter se societatem omnium bonorum:vt.in l.9.ti.6.lib.3.fo.ll.de quo per Ioan. Lupum in repe.rub.de dona.inter vi.& vxo.col.260. §.cum coniuges sint socij in damnis,& delictis l.14. ti.20.li.3.fo.ll.Fallit tamen d l.24.si ipsa mulier renunciet cōmodum, ac damnum:l.227.stili.cum qua cōcor.l.60.in ordi.tau.Item si maritus, & vxor in solidum obligentur:mulier tenetur, si cedit obligatio in fauorem illius, aliàs tamen non,nisi obligatio fiat pro debito fiscali:quia licet non sit versum in commodum mulieris,nihilominus tenetur l.61.tau. Nec obstat l. 25.ti.13.par.5.quia illa lex loquitur quando maritus solus obligatur,quia tunc bona mulieris non censentur obligata:secus tamen,quando ipsa obligatur.vt in d.l.61.Item nota dictum solenne Petri de Ancar.cōsi. 308.quod confessio dotis post decem annos habetur ac si fuisset verè numerata.

176 ¶ Limita secundo,si præcessit antea quàm matrimonium contrahatur,promissio dotis:& post cōtractum matrimonij sequatur cōfessio statim:valet confessio: & non potest opponi exceptio non numeratæ dotis: cum præsumatur donatio,Bello consi.4.num.7.communem dicit.ex Bald.Cino,& Paulo in l.in contractibus.C.de non numer.pecu.& Matthæ.de Afflictis. deci.402.

177 ¶ Item nota,quòd in tantum hoc est verum: ꝙ donatio

natio hæc præsumitur ex confessione dotis: & quòd non sit sub spe numerationis: quod etiam si non apponatur renunciatio non numeratæ pecuniæ: non potest opponi. Soci. con. 79. vol. 4. cõmunem dicit. & Rubr. consi. 78. magis communem dicit.

178 ¶ Item nota, quòd confessio mariti de dote recepta habetur pro traditione. Bellonus consi. 4. num. 10. communem dicit.

179 ¶ Item nota, quòd etiam si excedat hæc donatio quingentos aureos, & non sit insinuata: morte confirmatur. Secundum magis cõmunem opinionem vt per Bello. in d. consi. 4. num. 11. Contra Cur. Iuni. consi. 95. in fi. & vide Bello. ibi de valore quingentorũ aureorum ad quorum numerationem esse attendendum dicit quòd 72. auri in tempore l. sancimus. C. de dona. per glos. in l. fi. ff. de in ius vocan. & Ias. in d. l. fi. & in l. 2. §. ex his. ff. de verbo. obli. faciebant librã auri, Et auri moderni sunt minoris valoris quia nonaginta sex auri faciunt libram vnam. & sic libra variata est in quarta parte valoris: & sic valebit donatio vltra septingentos aureos, vt per Paul. in l. fi. C. cõmunia de leg. & sequitur Feli. in cap. conquerente de offic. ordi.

* § De iure regio iuxta pragma. 120. c. 1. quingenti auri de quibus in d. l. sancimus. sunt mille auri: de quibus nunc vtimur. Nam per dictam pragma. taxatur Marca auri in. 75. aureis: & marca est medietas libræ; libra enim ex centum & quinquaginta aureis cõstat qui computati iuxta d. l. sancimus excedunt millenarium. Sed nota verbum Alci. in l. hæc enunciatio. ff. de ver. signi. vbi dicit, nobis videtur aureum quo hodie vtimur ex generali omnium populorum consuetudine, subrogatum esse illi veteri, & ideò, quæ de solido, de iure ciuili statuta sunt: ad nostrum vsum licet leuioris referenda sunt.

180 ¶ Sublimita primam limitationem, ad preiudicium

creditoris:quia licet præiudicet hæredibus matris,nō tamen creditoris. Bello.cōſi.47.num.4. cōmunem di cit,quem vide & nota.

181 ¶ Nota,quòd creditores,adhoc quòd eis nõn præiudicet:debent opponere exceptionem nõ numeratæ dotis intra tempora iuris,aliàs præiudicat eis: & nocet confeſſio. Matthæ.de afflit.deci.402.cōmunem dicit.licet alij tenuerint cōtrarium:vt per Coua.in reſo. lib.1.cap.7.num.6. vbi.nititur concordare: dicens quòd hæc cōmunis opinio procedat cum confeſſio pręceſſerit matrimonio:ſi tamen poſt matrimonium, confeſſio emanauit: non præiudicat creditoribus, quin poſſit etiam poſt tempus exceptionis non numeratæ dotis opponi. & dicit hoc eſſe ex mente Bar. & doctorum in l.ſi conſtante.ff.ſolu.matri.quod nota.

182 ¶ Dotem tenetur præſtare pater filiæ,etiam nuptæ: & poteſt cogi officio iudicis,Paul.de Caſtro in l.ſi ſocer.ff.ſolu.matri.Anto.de tremo.in addi.ad Bona: in practi.excepti.in rub.qui.mo.ciui.num.12.in verbo quaſi caſtren.communem dicit.

183 ¶ Amplia primo,etiam ſi contraxit matrimonium abſque ſua voluntate,etiam ante vigeſimum quintum annũ:ſi cõtrahat cũ digno. Cur.Iuni. in authen. res quæ nũme.25.C.cõmunia de leg.cõmunem dicit.

184 ¶ Amplia ſecundo,etiam ſi maritus ſit diues. Fran. de Ripa in l.1.ff.ſolu.matr.num.54 cõmunem dicit.

185 ¶ Amplia tertio, etiam ſi filia ſit dotata. & perdiderit dotem,nõ tamen ſua culpa,tenetur pater iterum dotare.Io. Lupus in repe c.per veſtras de dona. inter vi.& vxo.col.373.in fi.§.27.num.6. cõmunem dicit explosa gloſ.in l.2.verſ.dos.ff.ſolu. matri. quæ dicebat in quocunque caſu patrem teneri. Et notá quòd ſi pater præſtitit dotem priori viro:& filia ſecundo cõtrahat,& præſtetur dos per patrem: cenſetur animo compenſandi,& non dicitur de nouo præſtare. Boe. deci.

dec. 137.cõmunem dicit ex Bar.in q. an. mulier habens amplam dotem.

§ Nota istas cõmunes ad intel.l.3.ti.11.part.4. mater tamen filiam dotare non compellitur l. fin. C. de iur. doti.quod fallit in matre heretica,vel iudea,filia autem catholica l.9.ti.2.par.4.& Io.Lupus in re. iu. de dona.inter vir.& vxo.col.86.§.21.num.4.pro quo ad ducit l.9.titu. 2. par. 4.

186 ¶ Amplia quarto, ad auum paternum: qui tenetur neptem dotare.d.Io.Lupus in repe.c.per vestras col. 367.§.27.num. 1.communem dicit.

§ Concor.cum l.8.ti.11.par. 4. quando filia non habet vnde se dotare possit.

187 ¶ Amplia quinto,ad fratrem qui tenetur dotare sororem ex eodem patre natam.Io.Lupus in repe. d. c. col.371.§.27.num. 3.communem dicit.

§ De iure regni videtur idem innuere l.18.ti.16.par. 5.& pro ea est l.4.ti.1.li.5.ordi.quæ loquitur de sorore contrahente matrimonium sine licentia fratris.

188 ¶ Dotata dicitur filia cui dos à patre in testamento relicta est ita quòd venit excludenda à successione vigore statuti,quòd stantibus masculis, filia dotata non succedat,cõmunem ait.Ripa in rub. ff. sol. mat. numero.61.

189 ¶ Dotis fructus impuberi traditæ,& si dos sit marito tradita ab impubere cedunt doti,Cum impubes non possit donare. Gozad. consi. 33. num. 11. cõmunem dicit,& sic est intelligenda glos. in l. 11. C. de dot. promis. Secus in maiore quæ tradidit dotem sponso:qui sustinuit onera matrimonij,quod nota.

190 ¶ Dubius præscribit. Feli.in cap.fi.nu.9.de præscri. communem dicit.

191 ¶ Intellige istam cõmunem si post inchoatam præscriptionem,successit dubitatio:secus tamen,si à principio. Balbus de pręscri.in.2.par.3.par.q.2.cõmunem

dicit.& vid.in verbo præscriptio.

192 ¶ Duces, Marchiones, & Comites perpetuò inuestiti censentur: Principes in ducatu, marchionatu, ac comitatu. & omnia possunt in subditos suos quæ potest Imperator in orbe. Cur. Iuni. cons. 61. num. 9. & Bello. consi. 95. num. 10. cōmunem dicit ex Decio consi. 403.

193 ¶ Amplia ad alium principem, qui exercuit iura imperij per tempus: de cuius initio non est memoria hominum in contrarium. Bello. consi. 51. nume. 3. cōmunem dicit. ex Marti. Laudē. de principe q. 11.

194 ¶ Duo casus æquiparati in lege antiqua, dispositum in vno, censetur etiam in alio, etiam in materia odiosa. Bello. cōsi. 69. num. 1. cōmunem dicit. ex glos. in l. si quis seruo. C. de fur. & glos. in c. de mulcta de præben. & ibi Panor. & Dec. in l. factum. §. in pœna. ff. de re iud. & Rip. in l. si constante num. 69. ff. sol. matrimo. Duo rei promittendi possunt interuenire pro dote restituenda, cōmunem dicunt recentes à Ripa in l. si constante num. 55. ff. sol. matri.

195 ¶ Duplex causa si sit in casu, & si vna cesset: non tamen cessat effectus. Bello. consi. 8. num. 5. cōmunem dicit. ex Deci. in cap. cum cessante de appel.

196 ¶ Intellige, quando causa cessans tendit ad eundem effectum: secus, si ad contrarium, Idem ibi cōmunem dicit ex Bar. in l. sciendum. ff. qui satisd. cogan.

E

1 ECclesia non teneur ad collectas pro rebus soli tis collectari, cum imponantur personis. Bello consi. 40. num. 3. communem dicit.

* § Intellige istam cōmuuem secundum legem 55. par. 5. ti. 6. in bonis datis ecclesiæ in dotem: cum de nouo edificatur ecclesia vel datur pro sepultura, tamen de

 bonis

bonis postea quæsitis vel ex emptione, vel ex alio titulo tenetur ecclesia collectas soluere, vel ad dandum hominibus bona, qui collectas soluant. vt in l. 53. eo ti. Et hanc distinctionem, quam leges istæ sentiunt. ponit Car. in cle. 1. de immu. ecclesię q. 2. quem refert Berta. de gabel. par. 6. num. 12. Et istam distinctionem intellige: cum onera sunt certa, & perpetua annexa ipsis rebus: secus, tamen in alijs, vt per Panor. consi. 53. vol. 1. vbi cōmunem dicit. de quo per Cal. in con. 2. de censi. & Gemini. con. 19. & Pet. de Ancha. consi. 303. & Angel. consi. 73. Et pro hac opinione cōmuni, & intellectu Panor. est l. 1. ti. 3. li. 1. ordi.

2 ¶ Fallit primo, hæc cōmunis: in quo sentit quòd ecclesia, nec personæ ecclesiasticæ nō tenentur ad collectas quæ imponuntur personis: quia limitatur pro refectione pontium, murorum, & fossate, quia in his casibus tenetur ad collectas. Io. de Ripa de ref. li. 2. ca. 2. num. 6. & in cap. 26. num. 25. communem dicit.

§ Concordat cum cōmuni l. 52. & 54. ti. 6. par. 1. & cum l. 20. ti. 32. par. 3. & cum l. 1. ti. 3. li. 1. ordi.

3 ¶ Fallit secundo, cum collecta imponitur pro redimenda vexatione imposita tam laicis, quàm clericis: & sic pro bono cōmuni totius reipublicæ. Io. de Ripa de ref. li. 2. ca. 20. num. 70. communem dicit.

§ Concor. cum l. 1. ti. 3. li. 1. ordi. & cum d. l. 52.

§ Fallit tertio, in clerico coniugato qui tenetur ad collectas l. 13. ti. 1. li. 1. ordi. & hoc est de iure cōmuni cum non gaudeant nisi priuilegio fori, & canonis c. 1. de cler. coniug. li. 6.

§ Fallit quarto, in gabellis quæ apud nos dicitur Alcauala; quia clerici vendentes, tenentur ad illas d. l. 13. & l. 4. ti. 4. lib. 6. ordi. quæ leges sunt corruptæ per l. 3. in quaternione de gabellis, vbi disponitur idem qđ de iure cōmuni est statutum in c. fi. de vi. & honest. cleri. qđ cleri. qui se abstinent à negotijs: gaudent priui

legio clericali.immiscentes autem tenentur ad dictas gabellas soluendas. Et nota, quòd in casu in quo clericus tenetur ad dictas gabellas: laicus qui emit, tenetur ad illas soluendas: iuxta dictam legem quartam, & in hoc non est reuocata ad instar illius qui emit ab extraneo qui tenetur retinere gabellas, vt habetur in l.100.d.quartæ.

Nota quòd si bona retenta ab ecclesia, vel à clerico transeant ad laicum: tenetur laicus ad omnia onera. quia mutata persona, mutatur qualitas rei l. Paulus & l. licitatio. ff. de publ. vecti. Deci. in l. omnibus nu. 2. ff. de reg. iu. & Ripa in li. 2. de res. cap. 72. num. 17. cõmunem dicit. Et sic arrendatores fructuũ ecclesiarum tenentur ad gabellas, ad quas clericus non tenetur, vt in expresso tenet Archi. in ca. quanquam de censi. in 6. & Ias. in authen. quas actiones num. 41. C. de sacro. san. ecclesi. quod intellige, quando res quę transit ad alium, non est exempta, si tamen sit immunis, ad quemcuunque transeat: non collectabitur vt dicimus de re empta per ignobilem à nobili: quòd si res est exempta à collecta: ignobilis non tenetur vt per Io. Andr. in addit. ad Specu. de censi. per l. ætatem. §. rebus. ff. de censi. quam refert Tiraquel. de nobili. c. 20. num. 165. & nota pro intel. d. l. 73. ti. 1. li. 1. ordi. vbi. dicit quòd clericus emens tenetur ad gabellas: ex qua lege colligitur quòd emptor teneatur ad gabellas: illud est conforme iuri cõmuni: vt per decis. tholos. 451. per l. debet. ff. de ædili edicto quæ per plura comprobat eius addit. Sed tamen contrarium est determinatũ de iure regio per l. 2. d. quater. de gabel. vbi disponitur ꝙ venditor teneatur ad gabellas, & non emptor.

Nota quòd cum in d. quater. l. 1. taxat gabellam in decima parte rei venditæ: Illa decima pars debet intelligi deductis expensis proxenetæ, & aliorum & sic si vendita est pro centũ, & proxeneta habuit decem: nonaginta

nonaginta erit pretium vt ab illis deducatur decima vt per Bart.in l.sed si.§.cuidam.ff.de condi.&demon. quem refert Gomez.in l.8.num. 10. in decis. tau. & tenet Ias.in l.non amplius.ff.de.le.1.Item nota aliud notabile in hac materia: quod si partes dissentiant de venditione nondum res tradita,non debetur gabella:quae per plura comprobat. Caro.Moli.in consuet. feuda.ru.1.§.3.glos. 5.q. 2.per totum quod intelligendum est per traditionem veram, non tamen fictam vt notant Alber.Fulgo.Pau.& Ias.in l.ab emptione ff. de pactis:Et hanc dicit veriorem d.Molin.d.num.15. licet cōtrarium videatur tenere Bal.& Angel. in d. l. ab emptione & alij quos refert d.Caro.Molin.& Anto.Gomez.in l.45.tau.nu.95.Sed vide plura de hoc per Tiraquel.de consti.l. 26.par.3.num. 6. & quae habes in vers.emphytheota.

4 ¶ Ecclesiae non infertur poena exilij, proprie loquendo,Alci.in c.cum non ab homine num.110.de iudic. cōmunem dicit.

5 ¶ Ecclesiae res in casu,in quo pōt dari in emphytheosim,potest concedi in perpetuum filijs,& nepotibus, & successoribus non tamen extraneis Ludo. Gozad. consi. 25.num.20.ait cōmunem ex Panor.in c.in praesentia de probat.num.29.

6 ¶ Ecclesia praescribit cōtra ecclesiam.Iaso.in authen. quas actiones num.13.C.de sacro. sanc. eccle. communem dicit.

7 ¶ Nota quòd haec praescriptio qua vtitur ecclesia contra aliam: debet esse quadragenaria,Balbus de praes. par.5.in princ.communem dicit.

7 ¶ Ecclesia infra quadriennium,restituitur aduersus praescriptionem à tempore laesionis,Iaso.in d.authen. num.33.cōmunem dicit.& praescriptionis completae, Balbus in 5.par.q.2.communem dicit.

9 ¶ Nota quòd quadriennium quod datur ad restituen-

dum ecclesiæ, nō currit in vita prelati alienantis. Balbus ibi cōmunem dicit. vid. in verbo absens, num. 2, cum sequentibus.

10 ¶ Ecclesiā succedens priuato, cōtra quem erat inchoata præscriptio decem, vel viginti annorum præscriptio perficitur: secundum priuilegium ecclesiæ. Ias. in d. authen. quas actiones num. 36. & Balbus in d. q. 2. cōmunem dicunt.

11 ¶ Ecclesia habebit bona præmorientis, non expectata morte alterius: cum vir, & vxor ingressi sunt monasterium: statuentes quòd bona sua post mortem illorum venirent ad ecclesiam. Ias. in l. cum quidam nu. 7. C. de impub. & alijs substit. communem dicit.

12 ¶ Ecclesiæ vacantis bona administrabuntur per Episcopum, vel instituere valentem. Panor. in c. num. 12. de appel. communem dicit.

13 ¶ Ecclesiasticus iudex potest compellere iudicem laicum, vt præstet sibi auxilium: p excōmunicationē laicus tñ non compellit clericum ad præstandum. Alci. asserit cōmunem in c. perniciosam, num. 123. de offic. ordi.

14 ¶ Edere sententiam, vel acta, potest compelli pars appellata per iudicem appellationis sub pœna priuationis. Ias. in l. is apud quem num. 12. C. de eden. communem dicit.

15 ¶ Edere tenetur reo actor instrumenta, ac rationes ad fundandas suas exceptiones, Ias. in l. & quæ à diuo num. 1. de eden. communem dicit.

16 ¶ Edenda non sunt instrumenta actori per reum ad intentionem suam fundādam, etiam si reus sit fiscus, etiam si pœna sit pecuniaria. Ripa. in l. 1. de eden. nu. 11. & in l. is apud quem nu. 22. eo. ti. cōmunē dicunt.

17 ¶ Fallit primo, in ecclesia. Ripa in d. l. 1. nu. 13. communem dicit.

18 ¶ Fallit secundo, in actore agenti pro matrimonio,

pro

pro dote, pro alimentis, pro libertate propria; idem Ripa num. 13. communem dicit.

19 ¶ Fallit tertio, in mercatore vel in eo qui de necessitate officij tenetur conficere librum. Iaso. in l. 1. C. de eden. num. 55. cõmunem dicit, & vid. in verbo ratio nem, numero. 4.

* § Concor. cum l. 17. ti. 2. par. 3.

20 ¶ Editio instrumentorum fit non iure actionis, sed officio iudicis, idem Ripa num. 20. in d. l. 1. & Decius num. 19. communem dicunt.

21 ¶ Edendus est libellus reo suis expensis, & non actoris. Ripa in d. l. edita nu. 12. C. de eden. cõmunẽ dicit.

22 ¶ Edictum, facta præsentatione beneficij, est ponendum iuxta c. fi. de elect. in vi. Lamb. de iur. patro. par. 2. ti. 2. q. 6. ar. 2. num. 4. communem dicit.

23 ¶ Aedificare potest dominus aream in qua cadit stillicidium: dummodo seruitus stillicidij non impediatur: & ædificans stillicidium recipiat. Bello. consi. 61. num. 5. cõmunem dicit. ex glos. & Bar. in l. seruitutis §. si seruitus. ff. de serui. & Soci. consil. 141.

24 ¶ Aedificare castrum ad æmulationem priuati, nulli est licitum, Boe. dec. 3 20. num. 9 communem dicit.

25 ¶ Item nec ędificare, vt videat hortos religiosorum, aut monialiũ nemo potest. Boe. ibi, cõmunem dicit.

26. ¶ Aedificium factum in re dotali, nõ cedit solo: quamuis medietas expensarum sit alterius coniugis. Boe. in consue. bitu. in reg. descostumes desmariales. §. 2. cõmunem dicit ex Iaso. in l. senatus. §. Marcellus. ff. de lege 1.

27. ¶ Electus de consensu partium, vel de mandato iudicis, vt secundum peritiam artis deponat, debet iurare: aliàs nõ stabitur eius responsioni. Crotus in trac. de testi. in 6. parte. communem dicit.

* § Nota istam cõmunem ad ampliationem. l. 23. ti. 6. par. 3. de teste non iurato deponente, de quo in ver-

bo testis num.93.

28 ¶ Nota quòd licet cum iuramento deponat: nihilominus probatio in contrarium admittitur. Alexan. in l.qui bona.§.qui damnum. ff.de damno infecto. communem dicit. Et vid. Coua. in reso, li. 2. cap. 13. numero. 4.

29 ¶ Item nota, quòd partes non sunt citandę ad videndum iurare, vel ad depositionem illius qui de arte deponit, vel de consensu ambarum partium. Deci. in c. 2. de testi. communem dicit.

30 ¶ Limita istam cōmunem: si persona est electa absente parte. quia licet possit eligi à iudice, vel à parte, absente alia parte, & valet electio, vt per Bar. cōmuniter approbatum in l. Theopompus. de dote prælegata. C. tamē si absēte parte fuit electa: debet pars citari ad videndum iurare, Feli. in c. quia iudicante de rescrip. communem dicit.

31 ¶ Electio prælati mortui potest fieri ante sepulturam: Guid. Papa consi. 206. num. 1. communem dicit.

32 ¶ Item de nocte valet: licet sit inhonestum. Io. de Ripa de res. li. 2. cap. 13. num. 5. communem dicit.

33 ¶ Electio in vltimis voluntatibus est inuariabilis. Cur. Iuni. consi. 159. num. 1. communem dicit.

* § Concor. cum ll. 15. & 16. ti. 9. par. 6.

34 ¶ Emancipatus pro parte non potest quis esse. Alci. de præsum. reg. 2. præs. 2. num. 4. communem dicit.

35 ¶ Emens rem alienatam à fisco, statim est securus vt tertius prætendens hæreditatem ad eum pertinere, habeat recursum contra fiscum, & non contra ementem. Bello. cōsi. 51. in fin. cōmunem dicit. quam intelligit dictus Bellonus in casu in quo liquidatur dicta cōmunis: secus tamen, si fiscus vendidit tanquam vacantem, quæ non vacabat. & non habet locum. l. bene à Zenone. C. de quadrien. præscrip.

36 ¶ Eemens certos redditus pro vita, valet emptio ratio

ne

ne incertitudinis vitæ. Iaso. in l. 1. de summa trini. C. nume. 63. communem dicit.

37 ¶ Emptor secundus cui res tradita est: præfertur primo, etiam si vendens sit persona ecclesiastica, Iaso. in l. quoties de re. vendi. C. num. 19. cõmunem dicit.

* § Nota istam cõmunem ad ampliationem l. 50. ti. 5. par. 5. quæ concordat cum d. l. quoties. Et vide aliam ampliationem in ver. iuramentum, num. 137.

38 ¶ Emptori non tenetur venditor de euictione, quæ nõ fuit demandata etiam si sciat litem moueri. Alexan. in l. 2. §. voluntatem num. 12. ff. solut. matrimonio. & Io. de Ripa in cap. cum in de cõsti. num. 166. & Petr. Raue. in alpha. aureo in verbo vendere. cõmunem dicit. & Rauenna. ponit duas limitationes.

* § Nota istam cõmunẽ cũ sequentibus ampliationibus ad intel. & ampliationem l. 32. ti. 5. par. 5. & l. 7. ti. 10. fo. ll. li. 3. Et vid. l. 36. ti. 5 par. 5. vbi ponit casus in quibus venditor nõ tenetur de euictione. Et vide l. 21. ti. 8. par. 5. de cõductore impedito vti, & frui re locata.

39 ¶ Amplia primo, quòd non solum requiritur q. denunciet litem esse motam emptor venditori: sed tenetur offerre libellum, & citationem in authentica forma. Io. de Ripa in d. cap. cum in. de consti. num. 163. communem dicit.

* § De iure regio emptor tenetur saltem ante publicationem denunciare venditori: aliàs non tenetur venditor l. 32. ti. 5. par. 5.

40 ¶ Item non solum requiritur quòd denunciet litem esse motam, sed requiritur etiam quòd protestetur quòd veniat ad litem recipiendam: Ripa ibi nu. 165. communem dicit.

41 ¶ Nota quòd si absente venditore emptor protestetur, quòd non potest venditor inuenire ad faciendam denunciatonem: hæc protestatio nõ eũ adiuuat, si veniẽte venditore nõ denunciet: quia videtur à protestatio

ne receſſiſſe.Iaſo.in l.de pupillo.§.ſiquis ipſi num. 4ı ff.de noui.opē.nunc.communem dicit.
41 ¶ Emptor qui nō denunciat litem motam venditori: nullum ius defendendi habenti:non poteſt agere contra ipſum de euictione: cōmunem dicit Dec. conſi. 74.col.fin.
43 ¶ Emptor rei Eccleſiaſticæ nō gaudet īmunitate gabellæ:licet eccleſia gauderet,cōmunem teſtatur Andr. Tiraquel.de Retrac.ti.1.§.1.gloſ.13.num.12.
44 ¶ Emphitheoticus contractus de neceſſitate requirit Scripturam.Iaſ.in l.1.nume.61.C.de iur.emphi.communem dicit.
ADDITIO Cōmunem etiam teſtatur Imo.in c.potuit de loca.Sed hanc cōmunem non ſeruat conſuetudo,vt dicit Ant.de Butr.in d.c. potuit,num. 13.*.
45 ¶ Emphitheoticus contractus de ſubſtantia,nō requirit quòd certa quantitas prꝙſtetur.Iaſo.ibi num.3.cōmunem dicit.
46 ¶ Emphiteotica res præſumitur,ſi poſſidens tanquā emphitheoticam,diu ſoluerit canonem.Iaſ.in d.l.1. num.55.communem dicit.
47 ¶ Diu in hac materia dicitur ad cauſandam hanc prꝙſumptionem quando lapſi ſunt triginta anni, Iaſon. ibi eo.nu.155.cōmunem dicit. Et idem dicit Balbus de prꝙſ.in 3.par.q.16.col.16.num.36.
ADDIDIO Vnde limitatur illud dictum ꝙ contractus emphit.ſcripturam requirat prout addidi ſupra in ver.caducitatis ſub num.1. cir.fi.quia in hoc caſu præſumitur ſcripturam & contractum præceſſiſſe, ſi dicto tempore quis fundum poſſedit ac pro eo canonem ſoluit. Alber. autem in l.in emphitheoticariis. C.de.iur.emphit.nu.10.dicit talem contractum emphit.præſumi ſi per 40.annos penſionem ſoluerit,vnde dici poteſt ꝙ dixerit.40.ex abundanti,licet ad cauſand.dictam præſcriptionem ſufficiant 30.*.
Nota

48 ¶ Nota quòd emphitheosis perpetua præsumitur præcessisse solenniter: si diu fuit possessa res, tanquam emphitheotica si res erat priuati: secus tamen, si erat ecclesiæ: quia non præsumitur perpetua, sed vsque ad tertiam generationem. Balbus de præscr. par. 3. q. 10. co. 16. nume. 35.

49 ¶ Emphitheosis si finatur, qa finitę sūt generationes, consanguineus emphitheotæ, potest petere à Prælato, vt renouet emphitheosim, & facit iniuriā nō reuocādo, & potest adiri superior per viam appellationis, vel quærelę, vt compellatur renouare, Barbat. in c. 1. nu. 18. de locat. dicit cōmunem ex Bar. in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & ęsti. Quam intelligit Panor. in c. bonæ el 11. de postul. prælat. num. 28. quando prælatus extraneo vult conferre, secus tamen si apud se vult habere. Et vide octo limitationes ad istam cōmunem per Corsett. in addit. Abb. ibidē in verb. renouationem.

50 ¶ Emphitheosis concessa vsque ad tertiam generatiōnem expletam comprehendit non solum Nepotes, sed etiam pronepotes, si tamen concedat in tertiam generationem: non comprehendit nisi nepotes Lud. Gozad. consi. 25 numer. 17. cōmunem dicit ex Alex. consi. 125. vol. 5.

51 ¶ Emphitheosim recipiens ab Ecclesia rem propriā, non vt propriam, sed vt rem Ecclesiæ contractus non valet, cōmunem dicit Fran. Ripa in l. si aliquam nu. 34. ff. de acqui. posses.

52 ¶ Emphitheosi finita per generationem, & non propter culpam, Emphitheota retinet melioramenta, cōmunem ait. Dec. cōsi. 518. colum. 1. nu. 2. & per totū.

53 ¶ Emphitheosis ecclesiastica quę secūdum consuetudinem solet dari vsque ad tertiam generationem masculinam, si datur vsque ad fœminam, vel in perpetuum vitiatur pro parte pro qua nō erat consuetudo;

valet tamen quo ad aliam partem. Iaſ.l.qui rem aliquam.C.de ſacro.ſan.eccle.num.21.cōmunem dicit l.licet ſibi non placeat. Decio tamen placet num.22. & nota vnam concluſionem per eum traditam ibi num.19.& 20.quòd res eccleſiaſtica quæ ſolita eſt dari in emphitheoſim:poteſt concedi abſque ſolennitate per tex.in c.2.de feu. & ibi Abbas:& ſolitum probatur per duas vices conceſſas intra quadraginta annos per Bal.in l.de quibus.ff.de legi.

54 ¶ Emphitheoſis eccleſiaſtica pro filiis,& nepotibus tranſit ad eos:etſi non ſint hæredes.Cur. Iuni. conſi. 78.num 4.communem dicit.

ADDITIO An autem per dicta verba tranſeat ad filias fœminas ad quas etiam emphitheoſis eccleſiaſt. trāſit,vt habetur in.§.emphitheoſim in authē.de non alien.colla.2.& maſculinum concipiat fœmininum vulg.iuribus Saly.videtur dicere ꝙ ſic in l. 2. C. de iur.emphit.in.q.17.Contrariam tamen opi.cōmunē dicit.Corſett.in repert.ad Abb. in ver. emphitheoſis facta pro ſe.Illud autem ꝙ maſculinum cōcipiat fœmininum diſtinguit Archid.in. c. ſiquis ſuadente, num.4.cum duobus ſeq.17.q 4.cum addi. Superan. Sed ſi diceret pro ſe & liberis ad differentiam pro ſe & filiis tunc contineretur filia fœmina vt in latiori vocabulo Pet.de Ancha.in cōſ.125.Viſis,nu. 2.Alex. conſ.61.Super eo,per totum vol.primo. *.

55 ¶ Amplia,etſi filius repudiet hæreditatem, Alci. de præſum.reg.1.preſ.31.in princ.cōmunem dicit.

56 ¶ Amplia ſecundo,etſi non ſit facta de filiis mentio: quia in dubio prẹſumitur & pro filiis recepta, Iaſ. in l.emphyteuticariis nu. 188.C.de iur. emphi. cōmunem dicit.Et ideo cum indiſtincte conceditur, non tranſit ad hæredes extraneos.Cur.Iuni. cōſi. 130. nu. 5.cōmunem dicit.& Deci. in conſi. 171. & Segura. magis cōmunem dicit.in l.cohæredi.§. cum filiæ.ff. de vul-

de vulga.& pupil.num.160.& Anto. Rube. in repe. §. quidam rectè de liber.& posthu. ff. col. 69. versi. penul.colligitur conclusio Decii ex consi.411.
57 ¶ Amplia istam secundam partem istius cōmunis: quia sicut tacitè non comprehenduntur hæredes extranei in cōcessione emphitheotica de rebus ecclesię: ita nec expressè potest concedi vt ad extraneos transeat. Anto.Rube.in §.quidam rectè d.l. Gallus. ff. de lib.& posthu.col.74.cōmunē dicit ex Decio cōsi. 71.
58 ¶ Restringe tamen istam ampliationem, si concedatur in perpetuum cū solennitate. .c.fine exceptione: quia tunc potest concedi vt transeat ad hæredes extraneos, idem Anto.rube.colu.74.ex Decio in d.cōsi. 71.communem dicit.
§ Et ex hoc dicit dictus Segu.ibi quòd stante l.9.fo. ll.ti.delas mandas, quòd stantibus liberis, non potest testator tertiam bonorum legare extraneis: quòd si fiscus succedit in bonis defuncti, non succedit in d. tertium:& ad corroborationem d. l. 9. est l. 25. tau. Vide infra in verbo, fiscus, num. 105. Et nota quòd emphitheosis priuati si sit concessa tali lege, quòd non transeat ad extraneum: si bona emphitheotæ cōfiscentur, non transit ad fiscum. Segu. in d.§.num. 162.communem dicit.ex Bart.in l.si finita.§.si de vectigalibus. ff.de damno infecto.
59 ¶ Amplia istam restrictionem, si recipiatur emphitheosis pro se,& pro hæredibus quibuscunque: quia tunc cōprehenduntur hæredes extranei. Anto.Rube. in.d.§.quidam rectè col.37.vers.pro responsione cōmunem dicit.
60 ¶ Restringe istam ampliationem secundam: si aliàs sit apposita in emphiteosi clausula,& quibus dederit, quia tunc bene transit ad extraneos hæredes, Cur. Iuni.consi.130.num.2.communem dicit.
61 ¶ Amplia tertio, quòd pater recipiens emphitheosim

ecclesiasticam pro se,& filijs suis:non potest vni donare,nec signare, Stepha. Bertran.consil.138. vol. 2. quem refert,& sequitur Addi. Alci.in trac. præs. reg. 1.præsum.31.communem dicunt.

62 ¶ Amplia quarto,quòd pater non potest vni ex filijs prælegare,Alexan.consi. 24. volun. 4.magis cómunem dicit.Ias. autem in l. emphitheoticarijs de iure emphi. C.num.211.distinguit:quem vide.

63 ¶ Amplia quinto,etiam si pater recipit emphitheosim mediáte pecunia. Antó. Rube.in rep.§.quidam rectè d.l.gallus de liber.& posthu.ff.col.67.in fi.versi.quartus casus.cómunem dicit licet dicat in puncto iuris veriorem esse contrariam per l.fi.ff.de assigna. liber.

64 ¶ Nota quòd emphitheosis cõcessa pro se,& filijs, nõ facta mentione de hæredibus,nõ cóprehendit fœminas,Deci.in l.fœminæ de reg.iur.cómunem dicit. & in consi.336.nu.3.quia in cõtractibus, appellatione filiorũ nõ veniũt fœminæ.Bar.in l. 1.ff.de verbo.oblig.

65 ¶ Nota secundo, quòd cum emphitheosis sit accepta per patrem pro se,& filijs & hæredibus: non potest succedere filius,nisi sit hæres. Alexan. in consi. 129. vol.5.& Io.Duran.in arte testan.ti.11. cau. 10. communem dicit.

66 ¶ No.tertio,quod si pater acquisiuit emphitheosim à priuato pro se,& filijs:tũc acquiritur filijs vt hæredibus, Ant.Rube.col.68.vers.quintus & vltimus casus, communem dicit.

67 ¶ Emphitheota alienãs salua voluntate domini, cadit de iure suo.Ripa.in c. cum m.de consti. num. 8. communem dicit.

68 ¶ Amplia istam cõmunem,etiam si non verè tradit: sed fictè per clausulam constituti. Tiraquel. de constitu.par.3.limit.26.numer.6.communem dicit.

69 ¶ Fallit primo,si alienatio sit facta saluo consensu domini,non aliàs nec alio modo. idem Ripa ibi communem

munem dicit.
70 ¶ Fallit secundò si non tradit: quia etsi alienet sine consensu domini, non cadit à iure suo. Iaso. in l.cum dubitatur.num.132.C.de iur.emphi. cômuné dicit.
71 ¶ Nota quòd si emphitheota alienat, & tradit: etsi celeriter redimat: cadit à iure suo. Ias. ibi num. 135. cômunem dicit quæ cômunis procedit de rigore iuris, secus de æquitate: præcipue si dominus est ecclesia: quia clerici non debent in pœnis esse tenaces: præcipuè vbi eorum conditio non deterioratur. c. fraternitatis. 12.q.2.secundum Anto. de Butri.consi. 34.in fi.quod nota.
72 ¶ Fallit tertio, quãdo fuit data potestas emphitheotę vt possit alienare cui voluerit: quia tunc potest irrequisito domino alienare. Ias.in l.3.de iur. emphi. C. num.7.communem dicit.
73 ¶ Fallit quarto, in donatione vel legato etsi sit emphitheota, fisci, vel priuati: potest legare, vel donare sine eo quo denunciet domino. Ias.ind d.l.3.& in l.si domus.§.fi.num.31.ff.de lega.1.& Cur.Iuni.cõsi.130. num.8.cômunem dicunt. Et deceptus est Io.Duran. in arte testan.ti.6.cau.46.dicens Iasonem tenuisse contrarium.& secundum Iaso.hæc denunciatio non est ad finem vt spectetur dominus si velit sibi donari, sed ad finem vt dominus recognoscatur & sibi soluatur laudimium ex approbatione, quã dominus facit: & cum hoc stat cômunis opinio; & sic emphitheota, licet possit donare: non tamen tradere, vt tenet Caro Molin.in addi.ad Alexan.consi.120.in versi.donari. quod nota.
§ Nota has cômunes ad limitationem l.29.ti.8.par.5.
74 ¶ Amplia istam limitationem ad emphitheotam ecclesiæ: quia potest donare saluo iure ecclesiæ, Ias.in d. l.3.num.72.cômunem dicit. In possessionem tamen non potest eum inducere anteaquam ecclesia sit cer

tiorata, Cur. Iuni. in d. consil. 130. in fi. quod nota.

75 ¶ Emphitheota priuatur per nõ solutionem canonis: etsi sit vnius numi. Ias. in l. qui rem alienam C. de sacro. san. ecclesi. num. 16. communem dicit.

76 ¶ Amplia, et si ignorabat rem esse emphitheoticam: & non soluit canones per tempus statutum: cadit in cõmissum, sed tamen restituitur. Io. de Imol. in cap. potuit de locato num. 56. cõmunem dicit. Et vide in verse. restitutio. num. 52.

77 ¶ Amplia, q̃ si plures sint emphitheotæ: & vnus non soluit canonem, etsi omnes alij soluant: cadunt in cõmissum. Alci. in l. 2. num. 97. de verbo. obli. ff. communem dicit.

§ Nota istas communes ad intel. l. 28. ti. 8. par. 5.

78 ¶ Fallit primo, si dominus noluerit: quia tunc non cadit in cõmissum: & tertius non potest opponere quòd nõ soluit canonem. Ias. in l. emphitheotecarijs. num. 11. de iur. emphi. communem dicit.

79 ¶ Fallit secundo, si per impetum guerræ non potuit laborare agrum emphitheoticum: taliter quòd nihil collegit, non tenetur ad pensionem: si tamen tantum collegit quod sufficiat pro pensione: ad totam tenetur. Imol. in ca. potuit de locat. quem refert Ias. in l. 1. de iure emphi. num. 92. C. & in l. possideri. §. in admittenda. ff. de acqui. posse. num. 6. cõmunem dicit.

§ De iure regio in locatione l. 22. tit. 8. par. 5. disponit quòd si inquilinus, propter impetũ guerræ, vel aliàs, vel per alium casum fortuitum, non percipit fructus qui sufficiant ad soluendam pensionem, deductis expensis si velit, potest domino dare omnes fructus. & per l. 23. sequentem. si locatio est facta per duos, vel tres annos quòd cõfertur fructus duorum annorum, & facta locatione deductis expensis, superest pro pensione soluenda: dominus recipit. aliàs recipit quod sit perest tantum.

80 ¶ Fallit tertio: si inueniatur quòd non soluit nisi vnum annum, quia requiritur biennium continuum vnum post alium; secus tamen si interpellatur quia non cadit. Deci. consi. 138. num. 7. commuuem dicit.
18 ¶ Fallit quarto, si soluit per tres annos proximiores: quia presumitur soluisse per alios anteriores ab illis tribus, Curt. Iuni. consi. 96. num. 5. cōmunem dicit.
¶ Nota istam cōmunem etiam ad intel. l. 28. ti. 8. par. 5. & intellige istam cōmunem, quando solutio trium annorum fuerit facta, quælibet de per se vnaquæque singulis annis, secus si simul & semel soluisset secundum Bal. in l. 2. de dot. prommis. num. 2. & alios quos congerit addi. q. 235. in tholosa decis.
82 ¶ Nota quòd emphitheota & non dominus, tenetur probare soluisse canonem: licet negatio domini sit fundamentum suæ intentionis. Ias. in l. in emphitheoticariis. num. 132. de iure emphi. C. communem dicit.
83 ¶ Nota quòd solutio probatur per duos testes. Ias. in d. l. emphitheoticarijs. nume. 134. communem dicit.
84 ¶ Nota quòd si emphitheota promisit soluere pensionem sub certa pœna: dominus non potest consequi si nō soluit illa duo, videlicet adiectionem, & penam, nisi ad omnia se obligauerit emphitheota. Ias. ibi nu. 144. communem dicit.
85 ¶ Nota quòd emphitheota non compellitur soluere in æstimatione pecuniæ alteratæ, sed in æstimatione pecuniæ tempore contractus, Addi. Angel. in l. cum quod. ff. de reb. cred. communem dicit.
86 ¶ Emphitheota tenetur ac solutionem canonis, conditione ex lege zenonia. Ias. consi. 8. num. 1 & in l. 1. num. 68. de iure emphi. C. communem dicit.
87 ¶ Emphiteota priuati si deteriorat rem emphitheoticam: potest priuari. Ias. in l. qui rem aliquam num. 6. C. de sacro. san. eccle. communem dicit.
88 ¶ Amplia, ad cessionem arborum, quia vassallus, vel

emphitheota non potest scindere arbores. Ias.in l. diuortio.§.si fundum.ff.solu.matri. num. 4. cōmunem dicit.vbi vide duas limit.

89 ¶ Nota qđ si emphitgeota priuatur emphitheosi,propter culpam suam;priuatur etiam melioramento.tamen si priuatur propter generationem finitam, vel propter tempus, non perdit melioramenta. Deci. in l.qui rem.C.de sacro,san.eccle.num. 14. cōmunem dicit. Et quæ dicantur melioramenta vide per Pau.de Castro consi. 170. vol. 2.

90 ¶ Empitheotæ duo,si diuidant inter se:nō debent soluere laudemium,vel quinquagesimam.Ias.in d. l. 3. C.de iure emphi.num.47.communem dicit.

91 ¶ Episcopus non est dandus nisi in magnis ciuitatibus.Alci.in c.perniciosam de off.ordi. num. 2. communem dicit.

92 ¶ Episcopus in aliena Diocesi, absque licentia Diocesani potest portare annulos,& celebrare in pontificalibus,Panor.in c. 1.num. 7. vt lite penden. cōmunem inquit ex glos.in clem.in Archiepiscopum, de priuileg.

93 ¶ Episcopus non dispensat in delictis maioribus adulterio : nisi inueniatur concessum. Feli.in. c.at si clerici.§.de adulterijs num. 1.de iudi. cōmunem dicit.

94 ¶ Episcopus cum adultero, & incestuoso dispensat. ibi Feli.communem dicit.

95 ¶ Episcopus moniales exemptas propter iniectionem manuum in clericum. ex cōmunicatas absoluit. Panor.in c.monialibus de sent.excom. cōmunem dicit.

96 ¶ Episcopus non potest excōmunicare laicum iudicem secularem exemptum: cum impartitur brachii auxilium,si non præstat.Alcin. in ca.perniciosam de off.ordi.num. 127.communem dicit.

97 ¶ Episcopus tenetur adimplere mandatum Romani Pontificis,directum capitulo:sede vacante,si inuenit non

non adimpletum. Pano. in c. eam te de ref. num. 4. cõmunem dicit.

98 ¶ Epiſcopus audiens miſſam ſine ſolẽnitate priuatè, etſi ſit excõmunicatus: non efficitur irregularis. Præpo. in ca. ſi quis epiſcopus 11. q. 3. communem dicit.

99 ¶ Epiſcopus cõmittens crimen læſæ maieſtatis contra principem, non debet degradari actualiter: ſed ſolum verbaliter. Cur. Iuni. conſ. 159 num. 1. cõmunẽ dicit.

100 ¶ Epiſcopus delicti, priuationis beneficii digni, poteſt ferre ſententiam, ſuper beneficium, exiſtens extra ſuam dioceſim. Panor. in ca. poſtulaſti de for. compet. communem dicit.

101 ¶ Epiſcopus, vt ſuſpectus recuſatus, vel cauſam minori remittere, vel delegare de conſenſu partium debet, non tamen eligere delegatum. Panor. in c. ſiquis contra de for. compet. communem dicit.

102 ¶ Aeſtimatio nõ facit emptionem quando pretium non eſt condignum rei, cõmunem dicit Pariſius in conſi. 81. num. 11. l. 3.

103 ¶ Exceptio dilatoria non appoſita ante litem conteſtatam, in prima inſtantia, non poteſt poni nec in ſecunda. Iaſ. in l. ita demum num. 7. de pro cu. communem dicit.

Et vide 5. limita. per eum.

§ Nota iſtam cõmunem cum ſequenti ad intel. l. 2. ti. 6. li. 3. ordi. & ad c. 8. l. 42. in pragma & l. 2. ti. 8. li. 3. ordi. & l. 1. ti. 4. li. 3. ordi.

104 ¶ Fallit primo, niſi opponatur exceptio contra procuratorem: vt puta, quòd ſit monachus: quia poteſt opponi & poſt litem conteſtatam. Anto. de Tremo. in add. ad bona. in pra. exceptio. in rubri. de impe. & excepti. quæ contra reſ. num. 9. verſ. 6. fallit. communem dicit.

105 ¶ Fallit ſecundo, ſi exceptio dilatoria non erat orta reo ignorante, vel ex errore non propoſuit: quia po-

test proponere. Iaſ. in l. error. num. 19. de iur. & fac. igno. communem dicit.

106 ¶ Exceptio dilatoria ſolutionis debet proponi ante litis conteſtationem. Præpo. in c. ſiquis. 3. q. 6. communem dicit.

107 ¶ Exceptio eſt actionis excluſio. Defenſio autem repulſio intentionis. Couar, in regio. poſſeſſor, de reg. iur. in vi. num. 4. cõmunem dicit. ex gloſ. in cap. 1. de lit. conteſt. in 6. ex Soc. in Rub. de except. Hinc eſt quòd exceptio non excludit intentionem, quam ſine actione experitur. Idem ibidem ex Dec. in Rub. de excep. extra cõmunem aſſerit, ex quo infertur negationem non eſſe exceptionem cum non excludat actionem, idem ibi num. 4. in. verſi. quarto Plane cõmunem dicit.

108 ¶ Exceptio dominii, etiam quæ in promptu offertur probanda: aliter quàm per ſententiam latam in petitorio, non obſtat agenti poſſeſſorio retinendæ, dicit cõmunem Aret. in l. ſi de eo. §. fin. ff. de acquir. poſſeſ. quod dicit notand. Ripa. in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 98. eo. ti.

109 ¶ Exceptio, tu es conſanguineus, non potes eſſe iudex: ſi non opponatnr, valet tamen iudicium. Iaſ. in l. qui iurſditioni. nume. 6. ff. de iuriſ. omni. iudi. communem dicit.

110 ¶ Nota quòd licet exceptio ſolutionis non ſit appoſita: ſi conſtat ex actis eſſe natam cum obligatione ante litem conteſtatam, abſoluitur reus, aliàs autem ſi poſtea nata fuit: condemnabitur ex prima obligatione. Anto. de Tremo. in addi. ad bona, in pra. exceptionem in rub. de impe. excepti. quæ contra reſ. num. 9. in verbo ante litem cõteſtatam cõmunẽ dicit.

111 ¶ Exceptio peremptoria poteſt opponi, etiam poſt ſententiam: ſi agatur prima actione, & non actione in factum ex prima ſententia. Balb. dec. 13. communem

nem dicit.

112 ¶ Exceptionibus omnino contrarijs,reus poteſt op ponere,& ſe defendere. Hiero. Cagno.in reg. nemo. num.3.ff.de re iud.communem dicit.

113 ¶ Exceptio,quæ ſecundum ſtatutum,non poteſt op poni:tamen res poterit detineri loco pignoris. Boe. dec.42.num.15.communem dicit.

114 ¶ Exceptio nullitatis,licet per ſtatutum tollantur omnes exceptiones:non cenſetur ſublata. Cur. Iuni. conſi.119.num.3.communem dicit.

§ Nota iſtam cõmunem ad intel.l.1.& 4.ti.8.li.3. ordi.& hoc q̃ hæc cõmunis videtur innuere l.7.ti. 10. li.2.fo.ll.

115 ¶ Exceptio nullitatis non requirens altiorem indaginem,ſed quæ poteſt in continenti probari: impedit executionem.Iaſ. in l.qui.ſe non obtulit.§.cõdemnatum.num.5.ff.de re iudicata communem dicit.

§ Concor.cũ.l.27.ti.2.par.3.dicens quòd excipiens de domino,ſi ſtatim probat:admittitur,aliàs non.

116 ¶ Amplia iſtam cõmunem ad iudicium poſſeſſorium: vbi non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem.Cur.Iuni.conſi.108. num. 14. communem dicit.

ADDIDIO. Exceptio reſtitutionis in integrum ſimiliter impedit executionem,Alberi.& alij in c. ſuſcitata de in inte.reſtit.quod limita niſi ſit obtenta poſt tres conformes iuxta terminos Clem. primæ de te iudi.limita ſecũdo niſi calumnioſe petatur,lap. alleg. 53.an oporteat num.8.vt de his M. Ant.Bard.in tract. de temp. vti. & contin.in cap.5.num.2.*.

117 ¶ Exceptio indignitatis nõ iuuat poſſidentem hære ditatem;quin teneatur reſtituere: Corne. conſi. 150. vol.2 Io.Duran.in arte teſtam.tit.11. cau.12. cõmunem dicit.

118 ¶ Exceptio adulterij contra mulierem repetentem

dotem

dotem, durat in perpetuum. Balbus de pręſ. 4. par. 2. partis q. 1. communem dicit.

119 ¶ Excipiens contra reſcriptum quòd non fecit mentionem de primo, non ſolum exceptionem proponere, ſed debet appellare à tacita, vel expreſſa reiectione, ad hoc quòd proceſſus ſit nullus. Feli. in ca. ſuborta num. 4. de re iudi. magis communem dicit.

120 ¶ Excõmunicatus teſtari poteſt. Feli. in ca. cum voluntate de ſenten. excom. cõmunem dicit & vid. Coua. in rubri. de teſta. par. 2. num. 18.

121 ¶ Amplia, quia tam actiuè, quàm paſſiuè habet factionem teſtamenti. Io. Dura. in arte teſtan. ti. 1. cau. 10. Barba. in cap. quia ingredientibus de teſta. communem dicit.

122 ¶ Amplia ſecundo, quòd excõmunicatus poteſt contrahere: & valet cõtractus celebratus per eum. Panor. in ca. ſi vero de ſent. excom. cõmunem dicit. & Herculanus in l. ex facto. §. ſiquis rogatus. el. 2. ff. ad trebel. vbi dicit magis cõmunem.

123 ¶ Excõmunicatus, ſi eſt in loco inſigni, etiã ad defendendum, non poteſt eſſe in iudicio per ſe ſed per procuratorem. Feli. in cap. intelleximus de iudi. communem dicit.

§ Nota iſtam cõmunem ad intel. le. 4. ti. 10. li. 2. fo. ll. in fi. & l. ſtili. 176.

124 ¶ Amplia, quòd non poteſt agere contra actionem vt proſequatur iudicium. Feli. ibi num. 7.

125 ¶ Amplia ſecundo, quòd nec poteſt opponere de nullitate ſententiæ. Feli. ibi cõmunem dicit.

126 ¶ Excõmunicatus eſt ſponſus de futuro, percutiens clericum inuentum cum ſua ſponſa, gloſ. cõmuniter approbata in c. 3. de ſent. excom. Coua. in epi. 4. cap. 1. num. 12. communem dicit.

127 ¶ Excõmunicari poteſt notarius contumax ſine monitione. Deci. in c. 1. de iudi. num. 25. communem

nem dicit.

128 ¶ Excõmunicationem nõ euitat quælibet causa: nisi sit iusta: imponens manus violentas in clericum. Alci. in cap. cum non ab homine. de iudi. num. 46. communem dicit.

129 ¶ Executor testamenti non potest vendere nisi pecunia præsente, ad hoc quòd transferat dominium rei venditæ. Ias. in l. à diuo Pio de re iudi. ff. §. sed si emptor, num. 8. communem dicit.

130 ¶ Executor testamenti potest agere contra hæredem, vt fiat executio: & habeat bona. Pyrrhus de executi. instru. cap. 17. in consuet. Aureli. cõmunem dicit, ex Salic. in l. nulli. C. de Episcopis & cler.

131 ¶ Executor testamenti non tenetur cauere de exequẽdo. Pyrrhus ibi cõmunem dicit ex Bar. in l. diuus. ff. cui plusquam.

132 ¶ Executor testamenti non potest alienare, aut distrahere bona defuncti pro executione. Pyrrhus ibi communem dicit ex Bart. in l. alio. ff. de leg.

133 ¶ Executoris testamenti officium, post eius mortem transit ad Episcopum. Cur. Iuni. con. 66. num. 2. communem dicit.

134 ¶ Fallit, nisi sit dictum à testatore vt transeat ad hæredes executoris idem Cur. ibi communem dicit.

135 ¶ Executio simplex, si mandetur fieri, non requiritur citatio: si est facienda in eadem re quæ adiudicata est: secus tamen in alia. Deci. in c. ex ratione nu. 17. cõem dicit de appell. vbi ponit duas limitationes.

136 ¶ Executor mistus, si est maior iudice priori: potest recipere omnes exceptiones infringentes sententiã. Ias. consi. 9. vol. 3. communem dicit.

137 ¶ Executio facta non seruato ordine, vt primo mobilia, & postea immobilia ac deinceps persona capiatur: valet. Ias. in l. à. diuo Pio. §. in venditione de re iudi. num. 10. ff. cõmunem dicit, licet sibi nõ placeat.

dotem,durat in perpetuum.Balbus de præſ.4. par. 2. partis q.2.communem dicit.

119 ¶ Excipiens contra reſcriptum quòd non fecit mentionem de primo,non ſolum exceptionem proponere,ſed debet appellare à tacita,vel expreſſa reiectione,ad hoc quòd proceſſus ſit nullus. Feli.in ca. ſubortu num.4.de re iudi.magis communem dicit.

120 ¶ Excõmunicatus teſtari poteſt.Feli.in ca.cum voluntate de ſenten.excom.cõmunem dicit & vid. Coua.in rubri.de teſta.par.2.num.18.

121 ¶ Amplia,quia tam actiuè,quàm paſſiuè habet factionem teſtamenti.Io. Durã.in arte teſtan.ti.1.cau.10.Barba.in cap.quia ingredientibus de teſta. communem dicit.

122 ¶ Amplia ſecundo,quòd excõmunicatus poteſt contrahere:& valet cõtractus celebratus per eum.Panor. in ca.ſi vero de ſent.excom.cõmunem dicit.& Herculanus in l.ex facto.§.ſiquis rogatus.el.2.ff. ad trebel. vbi dicit magis cõmunem.

123 ¶ Excõmunicatus,ſi eſt in loco inſigni,etiã ad defendendum,non poteſt eſſe in iudicio per ſe ſed per procuratorem.Feli.in cap. intellex imus de iudi. communem dicit.

§ Nota iſtam cõmunem ad intel.le.4.ti.10.li.2.fo.ll. in fi.& l.ſtili.176.

124 ¶ Amplia,quòd non poteſt agere contra actionem vt proſequatur iudicium.Feli.ibi num.7.

125 ¶ Amplia ſecundo,quòd nec poteſt opponere de nullitate ſententiæ.Feli.ibi cõmunem dicit.

126 ¶ Excõmunicatus eſt ſponſus de futuro,percutiens clericum inuentum cum ſua ſponſa,gloſ. cõmuniter approbata in c.3.de ſent.excom.Coua.in epi. 4. cap. 1.num.12.communem dicit.

127 ¶ Excõmunicari poteſt notarius contumax ſine monitione.Deci.in c.1. de iudi. num. 25. communem

nem dicit.

128 ¶ Excōmunicationem nō euitat quælibet causa: nisi sit iusta: imponens manus violentas in clericum. Alci. in cap. cum non ab homine. de iudi. num. 46. communem dicit.

129 ¶ Executor testamenti non potest vendere nisi pecunia præsente, ad hoc quòd transferat dominium rei venditæ. Ias. in l. à diuo Pio de re iudi. ff. §. sed si emptor, num. 8. communem dicit.

130 ¶ Executor testamenti potest agere contra hæredem, vt fiat executio: & habeat bona. Pyrrhus de executi. instru. cap. 17. in consuet. Aureli. cōmunem dicit, ex Salic. in l. nulli. C. de Episcopis & cler.

131 ¶ Executor testamenti non tenetur cauere de exequēdo. Pyrrhus ibi cōmunem dicit ex Bar. in l. diuus. ff. cui plusquam.

132 ¶ Executor testamenti non potest alienare, aut distrahere bona defuncti pro executione. Pyrrhus ibi communem dicit ex Bart. in l. alio. ff. de leg.

133 ¶ Executoris testamenti officium, post eius mortem transit ad Episcopum. Cur. Iuni. con. 66. num. 2. communem dicit.

134 ¶ Fallit, nisi sit dictum à testatore vt transeat ad hæredes executoris idem Cur. ibi communem dicit.

135 ¶ Executio simplex, si mandetur fieri, non requiritur citatio: si est facienda in eadem re quæ adiudicata est; secus tamen in alia. Deci. in c. ex ratione nu. 17. cōem dicit de appell. vbi ponit duas limitationes.

136 ¶ Executor mistus, si est maior iudice priori: potest recipere omnes exceptiones infringentes sententiā. Ias. consi. 9. vol. 3. communem dicit.

137 ¶ Executio facta non seruato ordine, vt primo mobilia, & postea immobilia ac deinceps persona capiatur: valet. Ias. in l. à. diuo Pio. §. in venditione de re iudi. num. 10. ff. cōmunem dicit, licet sibi nō placeat.

§ Nota istam cōmunem ad intel.l.4.ti.8.li.3. in ordi. Et nota dictum solenne Angel. in l. fi. C. de edicto di. adri. super glos. in verbo dispositionibus. & Cur. Iuni. ibi num. 65, dicentem cōtractum per testes probatum habere executionem paratam: licet Bar. & Alexan. in l. 1. in fi. ff. de his quæ in testamento delen. & Pau. in l. nostram. C. de testa. teneat contrarium: quas opiniones concordat Bellonus in consi. 22. num. 9. dicens opinionem Angel. procedere quia contractus est cancellatus, vel deperditus: & testes deponūt de tenore instrumenti, & dictum testium redigitur in scriptis: aliàs autem cum in scriptis dicta testiū non rediguntur, ratio tamen est; quia dicta testium faciunt notorium, sicut instrumentum iuxta tex. in c. significanti de testi. & hoc videtur de mente Petri, & Bal. in d. locis.

138 ¶ Executioni, si per statutum mandetur scriptura priuata alicuius: intelligitur etiam si per alium scribatur, Pyrrhus in cōsue. aure. de executio. instru. ca. 21. cōmunem dicit. ex Angel. in l. cum antiquitus. C. de testam.

§ No. ad intel. l. vlti. in curijs de Madrid. de 1534. annis quæ loquitur de apocha re cognita.

139 ¶ Executionem impedit restitutio in integrum: etsi requirat altiorem indaginem, Iaso. in l. qui se obtulit, §. condemnatum num. 27. ff. de re iudic, communem dicit.

ADDITIO, limita nisi restitutio petatur post tres cō formes seu post duas si per statutum sufficiant duæ, limita secundo nisi calumniose petatur vt addidi supra in ver. Exceptio, sub num. 116, *.

140 ¶ Exhæredatio apposita post omnes gradus, refertur ad omnes gradus superiores ex præsumpta voluntate testatoris, quæ præsumptio est iuris: non tamen de iure. quin nō admittatur probatio in contrarium.

Sequ.

Segu.in.repe l.3.§.fi.de liber.& posthu.num 82.communem dicit.

141 ¶ Exhæredatio facta in principio testamenti, ante gradus, trahitur ad omnes gradus sequentes & ita facta in fine trahitur ad omnes præcedentes, ita communiter teneri dicit Iaso.in l.1.in principio nume.3. C. de liber. præter.

142 ¶ Exhæredare potest pater filium ex iniuria verbali sibi illata per eum.Curt.Iuni.consi.148.num.1.communem dicit.& concordat cum l.4.ti.7.par.6.

143 ¶ Nota quòd si filius postquã cõmisit ingratitudinem pœniteat: viuo patre, non poterit exhæredari, Pyrrhus in consue. Aureli. de successi.c.25.communem dicit.

144 ¶ Exemplum inuentum in archiuo publico, facit fidem, Bello.cons.57.cõmunem dicit. ex Angelo, & Iaſ.in authe.siquis in aliquo documento.C.de eden.

145 ¶ Exemplo creditur, quando est confectum ab eodem notario qui originale confecit.Iaso.in l.quis in aliquo num.3. C.de eden. cõmunem dicit. vid. alia in verbo procurator, num.376.

146 ¶ Expensæ rei qui absolutus est ab instantia propter absentiam actoris, sunt deducendæ de expensis actoris sententiæ diffinitiuæ.Iaſ.in l.properandum.§.etsi quidem num.21.de iudi.C.communem dicit.

149 ¶ Expressum non solum dicitur illud quod verbis insinuatur: sed & illud quod euidentibus signis colligitur. Iaſ. in l. prætor ait nume. 5. ff. de nou. ope. nunt.communem dicit.

150 ¶ Extensio de vno casu ad alium, non prohibetur: etsi in casu extenso sit maior ratio.Gome.in cap.statutum num.39.de reſ.in 6.communem dicit.

151 ¶ Amplia, in facultate dispensandi: quia ex identitate rationis extenditur de vno casu ad alium. Ripa. in respon.1.li.2.de reſ.num.4.communem dicit.

152 ¶ Amplia secundo, in correlatiuis: quia lex pœnalis extenditur de vno correlatiuo ad aliud. Io. Nico. in l. generaliter, nu. 26. C. de secun. nupti. cōmunē dicit.

153 ¶ Limita in correctorijs, qui & ex maioritate rationis nō extenditur. Ias. in l. de quibus num. 14. de legi. ff. & in authen. quas actiones num. 21. C. de sacro. san. eccle. communem dicit.

154 ¶ Restringe istam limitationem, nisi aliàs fiat extensio de stricta significatione vocabuli ad latam: quia & in correctorijs fit extensio. Ias. in rub. de re iudi. num. 13. ff. communem dicit.

155 ¶ Restringe secundo, quando agitur fauore animæ, & pro ea saluanda: & quia tunc fit extensio sine aliqua distinctione. Cur. Iuni. in l. 1. num. 80. ff. de off. eius cui. man. est iuris. communem dicit.

156 ¶ Restringe tertio, quando lex noua correctoria reducit nos ad legem antiquam: quia tunc tanquam fauorablis est extendenda. Cur. Iuni. consi. 99. num. 3. communem dicit.

157 ¶ Restringe quarto, in lege noua æquiparante duos casus. quia disponens super vnum, censetur disponere super alium. Cur. Iuni. consi. 150. num. 4. communem dicit.

158 ¶ Aestimatio facit emptionem. Boe. deci. 327. num. 11. communem dicit.

F

1 FActum alienum promittens, non valet promissio: si tamen adijciatur pœna: valet quo ad pœnam. Cur. Iuni. consi. 124. num. 19. communem dicit.

2 ¶ Falcidia, quæ debetur hæredi ex legatis: si testator dicit quòd integrè legatum soluatur: tenetur hæres dimittere. Iaso. in l. cum quis num. 5. C. de iur. & fac. igno.

igno.magis communem dicit.

3 ¶ Falsi suspitio habetur pro falsitate in ciuilibus. Curt.Iuni.consi. 166. & consi. 132. num. 10. communem dicit.

4 ¶ Falsum cõmittens in causa, perdit causam. quæcumque causa, vel persona sit. Boe. dec. 291. num. 2. communem dicit.

§ Sed & debet puniri pœna falsi l. 3. ti. 12. li. 4. fo. ll. quę habetur in l. 13. ti. 8. li. 2. fo. ll. & iudex potest punire ex officio producentes l. 28. ti. 1. par. 7. ac testes punire, etsi non petatur l. 42. ti. 16. par. 3.

5 ¶ Intellige si corrumpit, vel falsificat acta: secus tamẽ, si falsificat instrumenta, vel corrumpit testes. idem Boe. 291. num. 3. communem dicit.

6 ¶ Fama facit semiplenam probationem. Io. Cora. in l. admonendi. ff. de iu. iura. num. 8. cõmunem dicit. vide Mar. Anto. de indicijs num. 313. & octo casus per Dec. in c. 1. col. 4. versi. in glos. in verbo famam, de appel. in quibus facit semiplenam probationem.

7 ¶ Fama sola non est sufficiens indicium ad torturam. Hippo. sing. 97, cõmunem dicit, & Marcus Anto. in l. fi. de quæsti. ex iudicijs ex processu numer. 313.

§ Concordat cum l. 3. ti. 30. par. 7. quæ lex requirit cum fama, personam esse vilem: Nota tamen quo ad probandam famam, tria præcipuè requiruntur: Primũ, quòd testis dicat à pluribus audiuisse, & nominet particulariter aliquas personas: etsi nõn fuerit interrogatus. Innoc. in c. qualiter, & quando el 2. Bar. in l. de minore. §. plurimum. ff. de. quæsti. secundo requiritur, quòd testis dicat audiuisse à maiore parte populi: (vt in casu sequenti) requiritur tertio quòd testis exprimat causam ꝑpter quã fama. sit orta: vt puta, ex inimicitia, ex minis, ex iniuria, vel ex alia consimili causa. Salic. in l. ea quidem. C. de accusa. Item, & requiritur quartum: quòd fama præcesserit accusationem,

Ancar.consi.253.& de hoc vide plenè per Hippo. in singu.97.& in practi.§.diligetur,num.8.& in consi. 20.& Thomas Grama.in voto.34.& Marc. Anto. in l.fi.de quæsti.ff.in verbo fama,num.3.cum sequenti. & plures alios quos potestis videre per citatos (ne frustra membranas occupem.)

8 ¶Fama sola,si agatur de probando dominio annorum quadraginta,non sufficit:ita cōmuniter teneri dicit Ripa in l.rem quæ nobis num.57.ff.de aquir. poss. Nec probatur etiam dominium de præsenti,cōmunem ait Deci. consi.428.& Ripa in d.l.rem quæ nobis num.58.

ADDITIO. Quo ad probationem dominij de præsenti,disting. vt per Rip.in alleg. l.in num.59.videlicet aut status rei repugnat famę aut non,& in reliquis dic vt addidi supra in litera.D.sub num.107.*

9 ¶Fama in antiquis plenè probat,cōmunis est. vt per Aymō,in tract.de antiquit.temp.in 1.par.te nu.302.

Fama probatur duobus testibus,cōmunem dicit Sali.in l.ea quidem,col.24.vers. venio ad septimam q.C.de accusat.& Deci.consi.272.num.4.

10 ¶Fama,adhoc quòd dicatur esse probata: requiritur quòd testes dicāt se audiuisse à maiori parte populi. Cur.Iuni.consi.172.num.9.communem dicit.

11 ¶Fama in antiquis plenè probat dominium.Aymon de anti.tempo.in prima parte versi.visio.in hac parte prima num.3.cōmunem dicit.ex Decio in c.1.de appel.per quem vide octo casus in quibus fama plenè probat:quem refert Coua.in l.admonendi in fi.ff. de iu.iuran.

12 ¶Amplia,quòd nō solum probat dominium in antiquis:sed sufficit ad probandum dominium de præsenti,vt si volo probare meum dominium: sufficit quòd probem de dominio antiquorum per famam idem ibi num.4.cōmunem dicit.ex Deci. consi.428. reiecta

reiecta coniectura,de qua per Ripam in L. rem quæ nobis.ff.de acquir.posse.

13 ¶ Familia ecclesiæ non gaudet priuilegio fori: secus tamen,in familia Episcopi. Panor. in cap. 2. de foro compet.num.6.cōmunem dicit.

* § Nota,& vid.l.51.ti.6.par.1.

14 ¶ Famulus durante infirmitate,non habet salarium Panor.in c.1.de cleri.ægrot.num.6.cōmunem dicit.

15 ¶ Feudum,si processit à fœmina: fœmininum est iudicandum.Ripa in li.pri.de leg.ca.1.num.74. communem dicit.

16 ¶ Feudum,etsi sit antiquum:agnati transuersales nō succedunt,nisi vsque ad septimum gradum,Ias. in l. certum est, nume.3. C.vnde legit.communem dicit.

17 ¶ Fallit,si sit concessū pro se,& pro descendentibus: quia tunc excedit etiam decimum gradum, Coua. in resol.li.2.c.5.num.4.communem dicit.

18 ¶ Feudum concessum à principe cum clausula, quod tale feudum habeat naturam paterni,& auiti: iudicatur vt antiquum,& auitum vt in illis succedant qui possunt succedere in auito,& antiquo. Iason con. 1. vol.3.& in vsib.feudo.num.90.communem dicit.

19 ¶ Feudum hæreditarium venit in restitutione fide cōmissaria.Curt.Iuni.consi . 101. num. 10. communem dicit.

20 ¶ Feuda singularia , quæ sunt pura in regno Apuliæ:sunt in directo dominio Regis,quamuis regnum sit feudum;ita cōmuniter teneri dicit Deci. consi. 117.in fin.

21 ¶ Feuda acquisita pro se,hæredibus,& successoribus, non transeunt nisi ad illos, ad quos transeunt feuda hæreditaria.Parisi.consi.1.numer.6.lib.1.

22 ¶ Feudum concessum pro se, & hæredibus quibuscunque ,tunc cum verbis geminatis potest transire ad fœminas,& non est restringendum: sed amplian-

dum.Carol.Molin.in addit.ad Alex.cõſi.30.in verbi quibuſcunque. vol. 1.cõmunem aſſerit.
23 ¶ Ex quo feudum receptum pro ſe,& ſuis hæredibus venit in reſtitutione fideicõmiſſi. Cur. Iuni. conſi. 183.num 6.communem dicit.
24 ¶ Feudum non amittitur, etſi ſeruitiá debita pro feudo,per biennium,ac triennium non ſoluãtur.Zaſ. in vſib.feud.numer. 62.dicit magis cõmunem. licet ipſe diſtinguat inter ſeruitia perſonalia,&realia:quia ſi perſonalia, non perduntur:in realibus diſtinguit, aut ſunt parui pretij, & non perditur : ſi tamen eſt maximi,perditur:quod nota.
25 ¶ Feudalia bona nõ poſſunt obligari,nec generaliter nec ſpecialiter. Anto.de Fan de pigno.in 2.par.mem. 2.num.43.communem dicit.
26 ¶ Feudalis res in dubio,non creditur ſed allodialis. Cur.Iuni.in con.184.num.1.communem dicit.
27 ¶ Amplia etiam,ſi feudum ſit factum de caſtro cum omnibus pertinentijs:quæ ſunt in territorio:non præſumuntur bona in d.territorio feudalia,ſed allodialia niſi contrarium probetur, Ballo. conſi. 10. num. 11. cõmunem dicit ex Cur. Iuni. conſi. 108. & 158. & 184 & Matthæ.de Afflic.dec.267.
28 ¶ Feudales conſuetudines ligant eccleſiam, & perſonas eccleſiaſticas.Cur.Iuni.conſi.177.num. 10. cõmunem dicit.& vid.ſupra in verbo.clericus,num.52.
29 ¶ Feudalia bona ſi reuertantur ad eccleſiam, poſſunt infeudari non ſolum extraneis,ſed & conſanguineis prælatorum,dummodo ſint honeſtæ perſonæ,& non eccleſijs oneroſæ,Zaſi.de feud. par.5.num.51. communem dicit ex gloſ, in ca. decenter 89. diſtin. & Panor.in c.vt ſuper de reb.eccleſiæ non alien.
30 ¶ Fictio,ad hoc quòd habeat locum:requiruntur duo extrema habilia.Iaſo.in l.1.num.123.ff.de vſu. communem dicit.

Fictio

31 ¶ Fictio duplex, circa eandem rem non debet concurrere. Ant. Gomez. in l. 45. tau. num. 92. cõmunem dicit ex glos. in l. cum post. §. gener. ff. de iur. doct.

32 ¶ Fideiussor si efficiatur non soluendo, non potest creditor petere, vt alius præstetur, si sumus in fideiussore conuentionali. cõmunem dicit Alex. consi. 60. col. fin. in princ. lib. 5.

33 ¶ Fideiussor non dicitur idoneus, qui non habet immobilia: nisi fideiubeat pro diuite, Hippo. in rubr. de fideiuss. ff. num. 228. communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad intel. l. 1. tit. 18. l. 3. fo. quę loquitur de identitate fideiussoris.

ADDITIO. Nota q̃ si pauper fideiussit pro diuite, omnia bona inter eos aggregantur ac pro vnico patrimonio reputantur saltim quo ad redden creditorẽ cautum. vt per eundem Marsil. in. d. rub. num. 179. In qua materia Nota q̃ licet cõmunis opi. sit q̃ per solutionem factam à principali de re aliena suo creditori in solutum recipienti liberetur & principalis debitor ac fideiussor, insti. quib. mo. toll. ob. in prin. Bar. in. l. si quis. ff. de solu. cõtrarium tamen ex æquitate tenuerunt Domini de Rota in vrbe, rationibus de quibus per M. Ant. Bard. in tract. de temp. Vti. & contin. in cap. 18. sub num. 23. vt dixi supra in litera D. sub num. 14.

34 ¶ Fideiussor in duriorem causam iurans obligatur tanquam principalis. Alci. in c. cum contingat num. 174. de iu. iuran. communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad intel. l. 7. ti. 12. par. 5. & pro eius limitatione, & limita etiam d. l. vt per Segu. in l. si ex legati causa. ff. de verb. obli. vbi dicit, quòd fideiussor potest se obligare sub guarentigia: licet principalis non sit ita obligatus: quia illud nõ dicitur plus sed efficacius. vt in l. Marcellus. ff. de fideius.

35 ¶ Fideiussor, inuito creditore inuitari non potest

Hiero. Cagno.in l.plus cautionis num. 7. ff. de re. iurif.communem dicit.

36 ¶ Fideiuſſor poteſt petere vt liberetur à fideiuſſione: ſi diu ſtetit in obligatione: quod relinquit arbitrio iudicis.Anto.de Tremo. in addi. ad bona c. in prac. excepti.in rub.qui. mo. ſuo. nomi. num. 3. in verbo diu ſtetit.communem dicit.

§ De iure regio dicitur ſtetiſſe diu per annum l. 8. ti. 18.li.3.fo.ll.& cum hac cõmuni concor.l. 14. ti. 12. par. 5.vbi ponit alios caſus in quibus poteſt fideiuſſor petere vt liberetur à fideiuſſione.Sed has ll.& cõmunem intellige niſi aliàs obligatio ſit guarentigia: quia poteſt petere:vt ſtatim liberetur. Dida de Segu. in l.ſi ex legati num.74.ff,de verb.obli. & Suarez in l.poſt rem iudicatam,num.148.ff. de re.iudi. quem intellige poſtquam creditor habet facultatem agendi ſecundum Bald.in l.cum notiſſimi.§.illud.C.de præſ. 30.anno:quod dictum nota pro intel.l.3. ti. 13. li. 3. ordi.de præſcriptione delicti per decem annos, & l. 63. tau. de executione non facienda poſt decem annos.& l.de madrid.anno 1534.de apocha recognita, & de confeſſione facta in iudicio quę in compilatione noua habetur ſub ti.9.l.5.l.3.& 4.

37 ¶ Fideiuſſor poteſt agere contra debitorem ex ſola confeſſione creditoris dicentis recepiſſe debitum à fideiuſſione.Hippo.in rub.de fidei.nu. 265. & Anto. de Tremo. in addi.ad bona,in pract.excepti.in rubri. qui.mo.ſuo.no.nu.39. verſi.ſub iudicibus ſecularibꝰ verſ.fallit.20.communem dicit.

38 ¶ Fideiuſſor eſt idoneus teſtis pro fideiuſſore,ad probandum quòd non fideiuſſerint principaliter. Iaſ. in l.dictantibus,num.8.C.de teſta.communem dicit.

39 ¶ Fideiuſſori nõ citato nõ nocent facta principaliter, Ripa in l.apud,num.34.C.de eden.cõmunem dicit.

40 ¶ Fideicõmiſſum conditionale non tranſmittitur ad hæredes

hæredes. Cur Iuni. consi. 79. num. 1. cõmunem dicit.

41 ¶ Amplia etsi fideicõmissum sit ascendentis quia non transmittitur ad ascendentes. Cur. Iuni. consi. 135. num. 5. & Senior consi. 75. num. 4. & Deci. in consi. 115. in princ. & consi. 574. col. 1. cõmunẽ dicit.

42 ¶ Fideicõmissum relictum eis qui sunt de familia: intelligitur relictum ei qui in agnatione, vel familia tenet primum gradum & proximiorem. Alexa. cõsi. 88. num. 12. vol. 1. communem dicit.

43 ¶ Fideicõmissum conditionale transit ad hæredem decedente fideicõmissaria ante factam sibi restitutionem, cõmunem ait Alexa. in l. cum filio col. 11. de leg. 1. Dec. consi. 490. num. 10. versiculo postremo.

44 ¶ Fideicõmissum remitti non videtur per diuisionem factam inter grauatos onere futuri fideicõmissi, dato quòd partes permittant nõ cõtrauenire diuisioni. cõmunem testatur Deci. consi. 495. col. 4. in fin. versi. sed tamen his non obst.

45 ¶ Fideicõmissaria substitutio non dicitur propriè substitutio: cõmunem dicit Ripa in Rubr. de vulg. & pupil. num. 10.

46 ¶ Fideicõmissum relictum vltimo morienti videtur facta institutio reciproca inter institutos. Cur. Iuni. consi. 3. num. 4. communem dicit.

47 ¶ Fideicõmissum resultat ex sola cõiecturata mente testatoris, etsi ex verbis non constet. Curt. Iuni. consi 121. num. 10. communem dicit.

48 ¶ Ex quibus quando testator ordinat, quòd sua bona vsque in perpetuum remaneant infrascriptis filijs, & hæredibus suis, & eorum descendentibus, resultat substitutio fideicõmissaria, Curt. consi. 3. num. 20. communem dicit.

49 ¶ Fideicõmissum relictum alicui, si sine filijs decesserit, spirat relictis filiabus, Cur. Iuni. cõsi. 139. num. 14. communem dicit.

50 ¶ Fideicōmissum vniuersale trāsit in ecclesiam, vel ciuitatem absque restitutione. Ias. in l. vt interdum, num. 11.C.de sacro sanct.eccle.communem dicit.

51 ¶ Fideicōmissum non dicitur resolutum, vel renunciatum per diuisionem factam inter fratres: etsi promissum sit non contrauenire diuisioni, Bello. consi. 19, num. 8. cōmunem dicit.ex Bar.in l. qui Romæ. §. duo fratres q.1.de verbo. obli. ff. & Deci. consi. 86. numer. 4.

52 ¶ Fallit, si fideicōmissarius sciebat ad se pertinere fideicōmissum: & diuisit:nam videtur resolutum, idē ibi nu. 10.cōmunē dicit.ex Bar.in d.§.duo fratres.

53 ¶ Fideicommissarius non detrahit trebellianicam fideicōmessario secundo: nisi quando hæres primo trebellianicam non detraxit.Io.Duran.in arte testan. ti. 5.cau. 28.communem dicit.

§ Nota illam cōmunem ad intel.l.vlti.ti. 5. par. 6. & l.8.ti.11.par.ea.

54 ¶ Item non detrahit quando testator prohibuit detractionem trebellianicam, Ias.consi. 84. vol. 1. num. 9.communem dicit.

55 ¶ Item & non detrahit, quando testator mandauit restituere plenam hæreditatem, vel quicquid ad eum peruenerit, Gozadi.consi.97.numer.6.cōmunē dicit.

56 ¶ Fideicōmissarius donans in vita, fideicōmissum dicitur donare, & non restituere, Suarez in l.quoniam in prioribus.C.de inoffic.testa.communem dicit.

57 ¶ Nota quòd fideicōmissarius qui rogatus est restituere hæreditatem post mortem suam pauperibus: quòd si in vita restituat, non adimplet voluntatem testatoris. Decius in l.cū tempus de re iur.ff. cōmunē dicit. sed HieronymusCagno.ibi num.6.dicit magis communem contrariam, immo quod adimplet, sed pro cōmuni, Deci.est cōmunis.supra proxima cogita.

58 ¶ Fideicōmissarius, cum conditione, si filij testatoris

non

non superuixissent, non tenetur probare non superuixisse: quia lex præsumit non superuixisse, Alci. de præsum. re. 1. præsum. 49. nu. 6. in fi. cõmunem dicit.

59 ¶ Fides non est seruanda hosti: quam vt hosti, dedit hostis. Zasius in apologia Echii cõmunem dicit. quã intelligit Coua. in epi. 4. ca. 3. §. 2. num. 14. quando fides est data in damnum reipublicæ. vt per Alci. in libello de sing. certa c. 44.

60 ¶ Filia exclusa per statutum à successione patris non potest dicere testamentum nullum. cõmunem ait Phil. Dec. consi. 505. in princ.

61 ¶ Filia excludit substitutum in conditione, si sine filiis, ita cõmuniter concludi inquit idem Deci. cõsi. 520. num. 3. & 5.

62 ¶ Filiatio ex parte matris ita probatur per præsumptiones, sicut probatur ex parte patris, Aug. Bero. in q. 90. nu. 1. cõmunem dicit ex tex. in cap. afferte. de præsump. & Bart. in l. non nudis. ff. de probat.

63 ¶ Filii fam. etiam senes comprehenduntur sub dispositione. l. fin. §. filius autem. C. de bon. quæ liber. vt nõ possint alienare directum dominium bonorum in quibus pater habet vsum fructum viuente patre. Corn. ibi communem dicit.

64 ¶ Filio instituto repudiante, pater præfertur substituto. cõmunem dicit Ripa in l. 1. num. 142. de vulg. & pupil.

65 ¶ Filio ius quæsitum ex contractu patris, potest pater reuocare, Alexan. in l. adoptiuum. §. patronum ff. de in ius vocan. Ias. in l. 11. col. 22. q. 23. C. de iure emphit. & in l. qui Romæ. § Flauius de verb. obli. col. vi. & ibi Socc. col. vi. concl. v. Ripa. in l. fin. q. 65. C. de reuoc. donat. dicunt cõmunem, cõtrariam autem esse cõmunem dicit Bened. in c. Rai nuncius, pag. 335. Illam autem Cagnol. in l. id quod nostrum de reg. iur.

66 ¶ Filius non conficiens inuentarium perdit trebel-

leanicam quòd ista sit magis cõmunis dicit Phil.De. consi.481.num.16.cum sequen.Corne.consi. 168. in ter.dubio,col.4.vol.3.

67 ¶ Filius non assumit locum patris in fideicõmisso. Deci.consi.1.& consi.217.& consi. 480. num. 10. & Alex.consi.26.vol.3.Io.Duran.l.in arte testan. tit.v. Cau.27.cõmunem dicunt, sed Iaso. consi. 158. vol. 11. & Bello.con.50.tenent quòd contraria est magis communis.

68 ¶ Filius,vel filia non tenetur dotare matrem, Ripa in l.1.num.82.sol.matri.communem inquit.

69 ¶ Filius legitimatur per subsequens matrimonium quando parentes poterant copulari vel tempore con ceptionis,vel tempore natiuitatis.Coua in epi. 4.ca. 8.§.2.num.2.communem dicit.

• § Nota quòd idem est ad hoc quòd filii dicantur naturales.l.11.tau. dummodo pater recognoscat eum in filium.

ADDITIO. Et sic actus retrotrahitur si à principio potuerit intercedere,aliàs non,adeo quod duo extrema sint habilia,extremum à quo,& extremum ad quod, & ad dictum tempus fauore filiorum & legitimationis tale matrimoniũ retrotrahitur,vt per M. Anto. Bard.in tract.de temp.vti.|& contin.in cap.11.num. 10 & de tali legitimatione proAnt.Rosell. & Marti. Lauden.in tracta.de legitimatio.per totum.*.

70 ¶ Filius natus ante consecutionem factam à patre, vel de regno,vel dignitate non succedit in dignitate, vel regno.Io.de Ripa in ca.inter cæteras,num.14.de resc.communem dicit.

71 ¶ Filius in dispositione hominis non subintrat in loco patris,magis cõmunem dicit Deci. consi. 1. & Bello.consi.10.num.2.licet ad quæstionem in l.gallus.§.quidam rectè.ff.de liber. & posthum. tenuerit contrariam esse communem.

Additio

ADDITIO. An & quando filius repręsentat personam patris defuncti in successione Paris.in cons. 20. pro vera resolutione,num 23.& 25.cum duobus seq. vol.2.& cons.30.dubitatur,num 2.3.& 28.cum duobus seq.eo vol.quia filius dicitur quodammodo caro patris augumentata,ac eadem caro ex artificio iuris Ciuilis & dominium continuatur de patre in filium, vt dixit M.Anto. Bard.in tract.de tēp.vti.& cōtin.in c.12.nu.2.cum aliis seq. vbi etiam dicit de cōtinuatione possessionis inter eos.in cap.13.*.

72 ¶ Amplia istam cōmunem,etsi intermedium fuerat aliud matrimonium,Ferdinan. de loazes in trac. de matrimonio dubio 12.num.18.& Coua.in epi.4. ca. 8 §.2.num.15.cōmunem dicit. Ias. in l.Pomponius §.quæsitum ff.de acquir.poss.num.5.cap.8.

73 ¶ Intellige istam ampliationem sine præiudicio alterius filij legitimi nati: inter medium, idem Coua. cap.8.§.2.num.28.communem dicit.

73 ¶ Amplia istam cōmunem,& si vnus ex ipsis sit coniugatus: altero autem ignorante secuto posteriori matrimonio, filij efficiuntur legitimi, idem Coua. nu.17.cōmunē dicit ex Cassiado deci.vnica despōsa.

75 ¶ Amplia tertio, non solum quo ad alia:sed etiam quo ad ordines episcopales absq; dispensatione legitimi efficiuntur,idem ibi,num.24. & Boe.deci. 159. communem dicunt.

76 ¶ Amplia quarto,etiam ad reuocandam donationem factam post natiuitatem,matrimonio secuto post donationem,idem ibi nu.29. & ex Ripa in l.si vnquam de reuocan.dona.C.communem dicit.

77 ¶ Amplia etiam,ad successionem feudi. Cur. Iuni. consi.136.num.2.communem dicit.

78 ¶ Fallit primo,nisi conficiantur instrumenta dotalia. Cur.Iuni.ibi num.2.cōmunem dicit.& Ias.in l. cum autem de iusti.C.numer.10.communem dicit.

79 ¶ Fallit secundo, si mulier sit talis cum qua non possit esse matrimonium, secundum bonos mores ciuitatis. Cur. Iuni. consi. 139. num. 14. cōmunem dicit. de istis duabus limitationibus vide quæ habes in verbo legitimatus.
80 ¶ Fallit tertio in filio filij mortui ante contractum matrimonij. Ioan. Nico. in addi. Alci. de præsum. par. 21. in fine communem dicit.
81 ¶ Filius adhoc quo dicatur legitimus: requiruntur duo: primum, quòd matrimonium sit contractum in facie ecclesiæ: & secundum, quòd bona fide contrahatur: etsi inter patres non possit esse matrimonium. Coua. in epi. 4. cap. 8. §. primo. num. 2. ex Ias. in consi. 156. vol. 4. communem dicit.
¶ § Concor. cum. l. 2. ti. 15. par. 4. & cum. l. 3. ti. 3. par. 4. & vi. in verbo legitimatus, num. 43.
82 ¶ Filius legitimatus ingratus patri, perdit legitimā. Coua in epi. 4. cap. 8. §. 2. nume. 2. communem dicit.
83 ¶ Filius, stantibus alijs liberis legitimis, habebit de hæreditate arrogantis quartam quartæ partis: quam habiturus erat ab intestato, nō stantibus liberis. Segu. in l. 1. §. si vir. nu. 69. de acquir. posse. ff. cōmunē dicit.
¶ § De iure regio adoptatus nullam partem habebit: cum arrogatio reddatur nulla, nisi pater velit ei aliud legare de quinta parte bonorum l. 1. ti. 22. li. 3. fo. ll. & vid. Segu. in d. §. si vir de alijs legibus colluctantibus cum istā: & ex illa l. reuocatur. l. 9. ti. 16. par. 4. & de hac communi vid. l. 8. eod. tit.
84 ¶ Filius familiàs nō potest donare patri cuius authoritas requiritur. Corne. cōsi. 194. vol. 1. Io. Durā. in arte testan. cau. 1. numer. 4. communem dicit.
85 ¶ Amplia, & in filia nupta: quia non potest testari de bonis maternis nec de dote. Io. Duran. in testan. ti. 1. cau. 1. communem dicit.
86 ¶ Filius familiàs de bonis aduentitijs, de quibus pater

pater non habet vſufructum:non poteſt teſtari.Iaſ.in l.nemo ex lege num. 2. C. qui.teſta. facere poſſunt, communem dicit.

87 ¶ Fallit,quia de conſenſu patris,poteſt teſtari ad pias cauſas.Iaſ.in l.ſeruum ætatis,num.5.C.qui teſta.facere poſſunt & in l.perfecto,num.10.C.teſta. communem dicit.

88 ¶ Nota quòd ſi teſtando filius ad pias cauſas, ſi aliud legat,non valet legatum:&eſt venientis ab inteſtato. Iaſo.in d.l.perfecto,nume.10. communem dicit.

89 ¶ Filius familiàs ſolus,patre ignorante poteſt adire hæreditatem.Iaſ.in l.bonorum. C.qui admitti num. 17.communem dicit.

90 ¶ Filius in fideicõmiſſarijs ſubſtitutionibus non aſſumit locum patris. Deci.conſi. 1. num. 5. communem dicit.

91 ¶ Fallit,in ſubſtitutione aſcendentium:quia tunc nõ bene filius aſſumit locum patris.Bello.conſi.50.communem dicit.Et ſic ſunt concordandæ iſtæ duæ communes opiniones: de quibus per Io.Duran. in arte teſtan.ti.5.cau.27.quæ concordia eſt ex mente Decij conſi.217.num.2.

92 ¶ Filius naturalis excludit ſubſtitutum,cum ſubſtitutus eſt Titius ſi Gaius deceſſerit ſine filiis,Deci.in ca. in præſentia de proba. Io.Duran. in arte teſtan.ti. 5. cau.15.communem dicit.

93 ¶ Fallit in filia inſtituta,quia teſtator nõ debuit intelligere de filio naturali filię.Deci.in d.ca.in præſentia num.41.communem dicit.

94 ¶ Fallit ſecundo, in filiis ſpuriis.Deci. ibi num. 39. communem dicit.

95 ¶ Fallit tertio,quando naturalis non excluderet ſubſtitutum ab inteſtato.Corne.conſi. 176. vol. 3. litera b.cõmunem dicit:perſona enim quæ non excludit ſubſtitutum ab inteſtato:ſi non adeſſet ſubſtitutio nec

illa existentia idem Corne.consi. 138 .vol. 2. litera; commununem dicit.

96 ¶ Filii naturales,& spurii comprehenduntur in pœnis impositis filiis propter delictum patris, vt est in filiis hæreticorum.Io.Cora.de sena.ff.in l.liberos nu. 11.communem dicit.

97 ¶ Filius familias, si cum pecunia patris acquisiuit: absque aliqua sua opera,nec industria,lucrum est profectitium :& conferendum aut ex sua opera, & industria:aut est aduentitium,& non conferendum: aut dubitabitur,& medietas est aduentitia.Segu.in l. 1. §.si vir num.69.ff.de acquir.posse.communem dicit.

* § Nota istam cõmunem ad intel.l.3.ti.15.par.6.& l. 6.ti.4.li.3.fo.ll.& vi.l.36.cum sequenti ti. 12.par. 5. vbi disponitur an mater,vel auia, vel. victricus habentes in domo filiam, vel priuignam,si tenetur ad soluendum obsequium. Et nota quòd seruitium est soluendum post decem annos l.2.ti. 23. li. 4. fo ll. & l.fi.ti.fi.4.fo.vidi ad arbi. iudi.

98 ¶ Filius familiàs non potest petere,vt pater remoueatur ab administratione per solam alienationem per eum factam de bonis primi matrimonii. Cum ipse filius possit reuocare alienata à possessorib⁹.Io.à Ripa in l.generaliter de secun. nup. C. num. 54. communem dicit.

99 ¶ Fallit,si pater dissipet ita quòd filiis nullus regressus possit dari,idem ibi num.55.cõmunem dicit. Et vid.aliàs limit.per eum ibi,& vi. supra in verbo binubis,num.19.& l.23.ti.3.par.5.

100 ¶ Nota quòd pater cum peruersè administret : non satisfacit,dando cautionem, sed interdicitur administratio.Ripa in d. l. generaliter num. 68. cómunem dicit.& vide in verbo binubis,num.19.

101 ¶ Filio nulla reuocatoria, nulla querela competit contra alienationem onerosam paternam : et si proba-

probauerit fraudem. Carolus Molin. in consl. pari. ti. 1. §. 8. num. 18. glos. 3. cõmunem dicit, licet in contractu simulato ipse teneat contrarium, quem vide.

102 ¶ Filius, patre monacho, habebit legitimam: & patre viuente, secundum ius canonicum: secus tamen de iure ciuili, quia expectabit mortem patris. Iaso. in authen. siqua mulier num. 51. de sacro. san. eccle. C. cõmunem dicit. Et sibi plus placet cõmunis legistarum. num. 52. & 57.

§ De iure regio, pater, vel mater si ingrediatur monasterium intra annum & diem, potest condere testamentum: tempore hoc elapso, si testamentum non sit factum: filii habebunt hæreditatem paternam. & si filii non sint, alii consanguinei propinqui l. 11. ti. 6. li. 3. fo. ll.

103 ¶ Filius ad supplementum legitimæ, agit conditione ex lege. Anto. Ruber. consi. 115. communem dicit.

§ Nota quòd si considerabitur quantum plus, vel minus valuit substantia patris, tempore mortis ipsius patris. Ias. in l. cum quæritur. C. de inoffic. testa. & Io. Vernardum episcopum Calaguritanum in reg. 264. sed nota l. 29. in deci. tau. quòd si dos dicitur inofficiosa, considerabitur tempus mortis constitutę, vel mortis patris quòd filius voluerit.

104 ¶ Nota quòd supplementum legitimæ potest peti in perpetuum: sicut legitima, & non hortatur ad quinquennium, sicut legitima intra quòd agitur querela inoffi. testamenti. Ias. in l. si quis filius num. 6. C. de inoffic. testa. communem dicit.

105 ¶ Nota quòd ista perpetuitas, de qua in cõmuni præcedenti nõ transcendit triginta annos. Balbus de pręscri. q. 23. par. 4. vbi dicit Pau. Alex. ac. Aretinum dixisse esse communem.

106 ¶ Fallit, si viuente patre, acceptauit aliud loco legitimæ: nõ potest plus petere: etsi facultas patris augmentetur

tetur Ripa de legi.li.1.cap.6.num.4.&Cur.Seni.cōſ. vlti.num.3.cōmunem dicunt. reiecta opi. Bal. in c. cum in de conſti.

107 ¶ Filius non perdit legitimam, etſi non conficiat inuentarium.Calca.conſi. 36. & Guido.deci. 53.& Segu.in l.3.§.fi.nu. 110.ff.de lib.& poſthu. Io.Durā. in arte teſtan.ti.11.cau.8.cōmunem dicit.licet Iaſon in l.iuris.C.de qui admin.teneat contrarium.

108 ¶ Filius grauatus reſtituere, poteſt detrahere duas quartas: vnam legitimæ. & alteram trebellianicæ. Cur.Iuni.conſi.160.num.1.& Deci.conſi.203.num. 3.cōmunem dicunt. & conſi.236.col.4.

§ Concor.cum l.1.ti.11.par.6.Et de iure regio pater in extraneos nō poteſt diſponere niſi de quinta parte bonorum per l.9.ti.15.fo.ll.

109 ¶ Fallit,quando teſtator mandauit totam hæreditatem reſtitui:quia nō detrahit niſi legitimam. Bertr. in l.hac edictali.§.ſi tamen.C.de ſecun. nupti. num. 10.cōmunem dicit.Et in hoc caſu eſt intelligenda cōmunis opinio relata per Bertra. in l. hac edictali de ſecun.nupti.C.verſi.tamen nu.10.vbi. dicit quòd filius priuatus de reſtituendo,debet computare trebellianicam in legitimam.

110 ¶ Filius non computat in legitimam quæ detrahitur à nouerca ex diſpoſitione legis:ſed habebit illud, & legitimam.Stepha.Bertran.in authen.hac edictali §.ita tamen nu.10.C.de ſecū.nupti.cōmunem dicit.

111 ¶ Nota quòd ſtante ſtatuto,vel pacto de lucrando dotem per nouercam,vel vitricum,ſtantibus liberis primi matrimonii hi primitus legitimam conſequuntur:reliqua verò bona fratres inter ſe diuident. idem Bertran.numer.11.communem dicit.

112 ¶ Filius ſub poteſtate patris de iure canonico poteſt contrahere matrimonium:ſecus de iure ciuili. Curt.Iuni.conſi.136.num.3.communem dicit.

113 ¶ Amplia, & ad filiam, quæ potest contrahere matrimonium sine licentia patris: & nullam pœnam incurrit, Abbas. in ca. 1. despon. communem dicit.

114 ¶ Amplia secundo. ad filiam emancipatam ante 25. annum. Coua. in epi. 4. 7. par. ca. 3. §. 8. cōmunem dcit. per hanc cōmunem l. 2. ti. delos matrimonios fo. l. & l. 4. ti. 1. lib. 5. ordi. & ll. 19. ti. 1. par. 4.

115 ¶ Fallit, nisi elegerit turpem vitam, Petrus Rauen. in cōpe. iuris canonici col. despon. 2. cōmunem dicit.

116 ¶ Filii per substitutionem factam, si sine filiis decesserint: institutus non censetur vocatus. Curt. Iuni. consi. 96. num. 1. Io. Cora. in miscel. cap. 19. l. 2. communem dicunt.

117 ¶ Filius consequitur dotem matris, tanquam hæres & non ex dispositione aui; si stipuletur dotem tradi, auo non extantibus liberis. Io. Nico. in l. generaliter. num. 46. de secun. nupti. C. communem dicit.

118 ¶ Et sic filii hæredis veniunt ab intestato; & non ex testamento: cum testator instituit filios, & substituit Sempronium si filius sine filiis decesserit. Gui. dec. 39. & Segu. in l. 3. §. fi. ff. de lib. & posthu. num. 178. communem dicunt.

Et filius filii, licet sit positum in conditione: non dicuntur positi in dispositione, & sic non dicuntur vocati ad fideicōmissum. Gozadi. in consi. 104. num. 7. communem dicit.

119 ¶ Filio instituto cum grauamine, si habet cohæredem: competit querela inofficiosi testamenti, si tamen est solus: non competit querela; sed bonorum possessio secundum tabulas. Iaso. in l. filiis matrem. num. 4. de inoff. testa. C. communem dicit.

120 ¶ Filio instituto sub conditione casuali, & in eius defectu exhæredatus, reiicitur conditio, vt testamentum valeat. Cur. Iuni. 148. num. 9. communem dicit.

121 ¶ Filius spurius, sicut non potest habere aliud ex

bonis patris ſtante legitima prole, ita nec nepos, etſi ſit legitimus, & naturalis ex tali filio, Iaſo. in l. hæreditas, num. 8. C. qui. vt iudi. communem dicit.

122 ¶ Filius ſpurius, quòd poſſit inſtitui hæres ex teſtamento nec ſtatuto nec lege municipali ſtatuitur. Coua. in epi. 4. cap. 8. §. 5. num. 6. cõmunem dicit. ex Baptiſta de Sancto Blaſio in reg. omnes populi. ff. de iuſti. & iure fo. 11. co. l.

* § De iure regio per l. 10 in deciſionibus tau. pater poteſt legare filio etiam ex dãnato coitu procreato: et ſi ſint legitimi quintam partem bonorum.

123 ¶ Fallit, quo ad alimenta, quia filii ex quocunque coitu procreati ſunt alimentandi. Coua in epi. 4. ca. 8. §. 6. num. 6. cõmunem dicit ex Aret. in princ. inſti. de iur. na. gen. & ciui.

124 ¶ Amplia ad dotem filiæ quia ſicut tenetur ad alimenta: ita & ad dotem, idem Coua. ibi num. 11. ex Io. Baptiſta de S. Seue. in l. ſiqua illuſtris, col. pe. C. ad orfici.

125 ¶ Fallit ſecũdo, in ſucceſſione fratrum ſi ſũt vterini ex quocunque coitu ſuccedunt agnatis, vel fratribus ab inteſtato. idem ibi, numer. 19. ex Corneo, conſi. 71. vol. 1. communem dicit.

* § De iure regio habes l. 12. ti. 13. par. 6. vbi diſponitur quòd frater vterinus ſuccedit fratri: & nõ fratres ex patre, ſi tamen non ſunt vterini ſuccedunt fratres ex patre ſolum, et ſi adeſt fratri legitimus, & naturalis patri: repellit alios fratres naturales ex patre.

126 ¶ Nota quòd filius non dicitur ex damnato coitu natus, ſi ſit ſuſceptus ex coniugato & ſoluta. Cona ibi numer. 16. cõmunem dicit ex Decio conſi. 311. hanc opinionem videtur ſentire l. 9. tau. Cum filii dicantur ſolum eſſe amnato coitu, cum mater incurrit pœnã mortis, vel ſi ſit ſuſcept⁹ à religioſo, vel moniali, li. et lex. 24. ti. 3. li. 1. ordi. videbatur innuere contrarium

noſt

nostræ cõmuni. sed cũ l.9.sit posterior:illi stãdũ est.
127 ¶ Filius spurius, & naturalis comprehenditur in pœnis impositis filijs propter delictum fratris, vel hæreticorum filij, Io.Cora.de sena.ff. in l. liberos num. 11.communem dicit.
§ Nota istam cõmunem ad ampliationem l.2.ti. 2. par.7.& nota quòd licet filius hæreticorum sit priuatus à successione paterna:non tamen à successione aui catholici secundum Iaco. Butri. in l. 1. C. de hære. insti.quem refert Segu. 2.in l.cohæredi. §.cum filiæ de vulgar.& pupil.ff.nu.73.vide docto.de pala. rub. de obtẽti.re nauariæ.par.5.§.6.& 7.in resp.ad obiecta.
128 ¶ Filio legitimo potest conferri beneficium per patrem vicarium.Deci.consi.129.
129 ¶ Filius ex damnato coitu non potest agere pro patre sine mandato.Ias.in l.exigendi nu.9.C.de procu. communem dicit.
130 ¶ Filius familiàs potest agere sine consensu patris in peculio castrensi:in aduentitio tamen, si pater est præsens in iudicio,compellitur præstare consensum: si tamen est in territorio,expectabitur consensus qui præstãdus est ante litem cõtestatam. Anto.de Tremo in addi.ad bona:in practi.excepti.in rub.qui.mo.suo. no.aui.num.13.in.versi.generaliter.cõmunem dicit.
§ Et ideo clericus pro fructibus beneficij, potest esse in iudicio sine licentia patiens lucrum:vt longe traditur Apala:rub.in repet.rub.col.185.& vt habetur in l.2.lib.5.par. 4. vbi tractat de patre percipiente fructus beneficiorum filij,quod tenetur ad rationem reddendam:
131 ¶ Fallit in filia,quia potest esse in iudicio sine consensu patris cum agit pro dote aduentitia,quæ processit ab auo,vel à matre.Iaso.in l.quòd locum num. 11. C.de colla.communem dicit.
132 ¶ Fallit secundo,quòd filius familiàs potest agere

nomine alieno sine consensu patris idem Anto. num. 14. in verbo sine consensu patris, communem dicit.
§ Dum tamen sit maior 25. annorum per c. qui generaliter. §. licet de procu. in 6. & est l. 5. & ti. 5. par. 3. & sic cõmunis intellecta facit pro intel. l. 7. ti. 2. par. 3.

133 ¶ Fallit tertio, quia filius familiàs potest accusare sine cõsensu patris Anto. de Tremo. ibi cõmunẽ dicit.

134 ¶ Filius familiàs adhoc quòd possit donare causa mortis: requiritur cõsensus patris. Anto. Rube. consi. 46. num. 4. communem dicit.

135 ¶ Nota quòd iste consensus præstandus per patrem, potest præstari per epistolam: Anto. de Tremo, ibi supra, num. 15. in verbo verum, nõ puto cõmunẽ dicit.

136 ¶ Filia potest contrahere matrimonium absq; licentia patris: & nullam pœnam incurrit, Abbas in c. 1. despon. cõmunem dicit. Et illud quod dicitur quòd filia emancipata ante vigesimum quintum annum, non potest contrahere matrimonium sine licentia patris: procedit de honestate, nõn tamen de necessitate approbata: glos. in l. vidua. C. de nupti. quam communem dicit Coua in epi. 4. par. 2. c. 3. §. 8. & vide. quod habes 5. num.

§ Nota quòd hæc cõmunis destruit l. 2. ti. de los matrimonios, fo. ll. & l. 4. ti. 1. li. 5. ordi. de qua vide plura in d. cap. per. vestras de dona. inter. vir. & vxo. colu. 263. & Alexan. con. 1. vol. 3. quæ leges haberent locũ in matrimonio per l. 49. tau. quia tunc non militat ratio ex qua dicitur ll. illas sublatas esse, cùm licet sit verum quòd reges, & principes seculares nõ possunt disponere in cõcernentib⁹ spiritualia, qualia sũt matrimonia: vt per Io. And. cõmuniter receptum in capi. statutum de hære. in 6. & Panor. & Feli. in cap. ecclesia de consti. tamen bene potest imponere pœnas ad obseruationem legis canonicæ per glos. singularem in cle. ne Romani de electi.

¶ Filia

137 ¶ Filia testamentum rumpit si prætereatur: & stante statuto quòd filijs masculis stantibus, filia dotata censeatur exclusa: Alex. & Ias. in l. si quis posthumus. ff. de lib. & posthu. Io. Duran. in arte testan. ti. 3. cau. 5. communem dicit.

ADDITIO. Quoad præteritionem Noto q Bar. in. l. filio pterito, col. pen. ff. de iniust. test. & in. l. posthumo cir. med. C. de bon. poss. con. tab. dicit q filius præteritus tacens per annum excluditur à iure dicendi nullum & approbat testamentum, Quę opi. reprobatur vt per Bal. in. d. l. filio num. 3. ang. num. 6. imol. col. 21. & alij, & bal. in ea. l. posthumo. nu. 3. ang. nu. 5. fran. de Are. num. 4. Alex. num. ib. & alij dicentes filiam non esse exclusam ab iure post annum.*

138 ¶ Fallit si instituatur vltra dotem in quinq; solidos. Io. de Imol. in c. Raimuntius de testa. comuné dicit.

139 ¶ Filia quæ ex lege municipali à successione parentum excluditur: dum supersunt masculi, & post quadraginta annos admittitur. Soci. consi. 63. vol. 1. communem dicit.

140 ¶ Filia, cui mille pater in testamento reliquit: & postea data sit nuptui, & dos sit ei soluta: habebit tantum supplementũ legati. Alex. & Iaso. in l. huius modi. §. si pater. ff. de leg. 1. & Io. Duran. in arte testan. ti. 6. cau. 36. communem dicit.

ADDITIO. Circa filiam Noto q par. in l. obligamur, ver. seu. §. lege, super glossis. ff. de actio. & obli. & in. l. nupta ff. sol. mat. tenet q filia nupta sine consensu patris vel aui, non potest petere dotem à patre vel auo, Quę opi. reprobatur vt per Ang. in d. l. obligamur, num. primo, Imo. in l. prima num. 3. ff. sol. mat. & ibi Alex. nu. 31. Bal. & Ias. in authen. res quæ. C. com de lega. Nic. d. Neap. in rub. sol mat. glos. in d. §. lege, cũ glo. in c. fi. 32. q. 2. & glos. in. c. de raptoribus & ibi Archid. 36. q. 1. Nisi saluan. Bartolum: dicas & rest in

gas quando filia maritum indignum elegiſſet, vt per moder. in rub. &. l. prima ſol. mat. Et limita etiam aliis modis vt per Io. cōpeg. in tract. de dote, in quæſt. 13. numer. 1.*

141 ¶ Filiorum appellatione vbi expreſsè ſunt filij nominati, non veniunt nepotes. Cur. Iuni. conſi. 114. num. 5. communem dicit.

142 ¶ Amplia primo, in ſtatuto excludente filiam propter filium maſculum: quia ſi eſt nepos: excluditur & filia. Iaſ. in l. de quibus. ff. de legi. nu. 16. cōmunē dicit.

143 ¶ Amplia ſecundo, & in fideicōmiſſo: etſi non ſint nominati proprijs nominibus: quia non comprehenduntur nepotes. Bello. in conſi. 50. nu. 5. cōem dicit.

144 ¶ Fallit primo, ſi teſtator nominet filios, honorando illos in inſtitutione, vel ſubſtitutione. Cur. Iuni. cōſi. 128. num. 12. communem dicit.

145 ¶ Fallit ſecundo, quando ſequeretur aliquod durū. Curt. Iuni. conſi. 3. numer. 8. communem dicit.

146 ¶ Fallit tertio, in caſibus in quibus maſculinum cō cipit fœmininum: idem Iuni. num. 12. cōmunē dicit.

147 ¶ Fallit quarto, quando dicit. velle conſeruari in agnatione bona ſua, idem ibi num. 11. cōmunē dicit.

148 ¶ Fallit quinto, quando teſtator fecit mentionem de filiis naſcituris. idem Iunior. ibi nu. 9. cōmunē dicit.

149 ¶ Fallit ſexto, quando diſpoſitio teſtatoris fuit collata in futurum euentum incertum tamen, ſi deceſſerit ſine filijs. Goza. conſi. 4. nu. 13. & 31. cōmunem dicit ex Decio conſi. 391.

150 ¶ Filia dotata ſi ſuperuixit patri: etſi renuntiauit legitimæ, obeſt nepotibus renuntiatio. Bello. cōſi. 15. num. 14. communem dicit ex Bel. in l. pactum. glo. 2. C. de colla.

151 ¶ Filia renuntians legitimæ, ſi moriatur viuo patre, non nocet nepotibus quin poſſint petere, ſi velint ſuccedere non ex capite matris, ſed ſuo, idem Bello. nu.

5. ex

5.ex Bal.in l.fi.C.de pactis, Quia renuntiatio videtur facta si hæreditas ad eam peruenerit, vt per Bertran.consi.138.vol.1.& Goza.consi.75.

152 ¶ Filiatio per tractatum non probatur. Coua.in epi. 4.ca.8.§.3.num.6.cõmunem dicit. Sed Deci. in.cõsi. 54.dicit contrariam cõmunem: sed tamen pro concordia, dic quòd in petitorio solus cõtractus non sufficit: in possessorio, cum agitur ad alimenta, sufficit. Docto.in cap.2.qui filij sunt legi.vel dic, quòd solus sine adminiculis nõ probatur: cum alijs adminiculis sic, vt in simile dicimus de nominatione: nisi sint actus in quo filius nominatur: quæ soli filio cõpetit vt est in emancipatione, ac melioratione, vel similiter Coua.ibi num.7.cõmunem dicit ex Iason.consi.102. vol.4.vi.Ludo.de Gozza.consi 13.per totum.

§ Nota istam cõmunem ad intellectum l.fi.ti.19.par. 4.loquentem de patre negante filium & ad intel. l. 24.ti.5.par.1.

153 ¶ Filiatio probatur si nascatur in domo, & de concubina retenta in domo. Coua.ibi num.8. cõmunem dicit ex glos.in cap.Michael.de fili.presbyter.

§ Concor.cum l.9.ti.14.par.3.

154 ¶ Fiscus præfertur substituto si institutus indignus fuerit: cõmunem testatur Ripa in l. 1. num. 155. de vulg. & pupil. Quæ opinio indubitanter procedit adita hæreditate per indignum, vt ibi per eum.

155 ¶ Fiscus, & priuatus quando concurrunt, & non apparet de potiori iure: si sumus in causa onerosa, præfertur fiscus priuato: si autem causa est lucratiua, præfertur priuatus fisco, Anto.de fano.in tract.de pigno. in 2.par.num.4.num.118.communem dicit.

156 ¶ Fiscus qui habetur loco hæredis in bonis condemnati, non potest facere quod condemnatus non poterat facere, Cur.Iuni.consi.120. cõmunem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad intel.l.7.ti.8, par. 8. & l.

16.ti 7.par.16.& le.2.ti.2.par.17.& l.3.ti.20.par.7. loquentem de bonis quæ ex delicto fisco applicantur: & vid.quæ habes supra in verbo emphitheosis.

157 ¶ Forensis nō potest denuntiare nouum opus quando ædificatur in publico nisi ædificatur in via. Iaso. in l.§.si in publico,num.1.ff.de no.oper.nunt.communem dicit.

158 ¶ Forensis habebit possessionem data ordinatione vt danti ciuitati aliquid detur possessio aliqua:etsi sit prohibitum forensi acquirere in territorio. Hiero. Cagno.in l.fi.ff.de re.iu.numer.8.cōmunem dicit.

159 ¶ Fornarius obligatus ad coquendum panem pro familia:si augeatur cum excessu, nō tenetur nisi vsq; ad numerum familię existentis in tempore prommissionis. Alber.Brunus in tracta.de augmento. conclu. 10.principalis.magis communem dicit.

160 ¶ Francigenæ nō poterunt pupillariter substituere liberis suis quia eos non habent in potestate, cōmunem ait Ripa in l.11.numer.21.ff.de vulg.& pupil.

161 ¶ Frater non excluditur à successione legitimæ fratris propter ingratitudinem,Io.de Garro.in authen. ex testamento numer.40.communem dicit.

162 ¶ Frater tenetur dotare sororem pauperem,communem ait Fulgos.consi.224.Anto.de Mora.& Ripa in l.1.num.83.sol.matr.

163 ¶ Fratres prædicatores possunt capere vt vendant & pretium in eorum vsum conuertant cōmunem dicit.Dec.consi.559.nume.3.

164 ¶ Fratres minores non possunt esse executores testamentorum,cōmunē inquit Dec.con.499.nu.34

165 ¶ Fratris filia non censetur dotata de bonis fratrum existentium in cōmuni,Iason.in l.quod locum num. 6.C.de colla.communem dicit.

166 ¶ Frater,vel socius qui habet domum cōmunem potest compelli per fratrem vt recipiat conductorem idoneum

idoneum in sua parte. Iaso. in l. quanquam. num. 24. C. qui. testa. face. possunt communem dicit.

167 ¶ Fratrum filij succedunt patruo defuncto in stirpem, & non in capit, Zaasi. de feu. par. 8. num. 19. communem dicit ex glos. in cap. satis bene de prohi. feu. aliem. per Loth, licet ipse teneat contra, cum Azone in summa. & Accur. in. §. hoc & in fi. insti. de legi. agna. successi. per tex. in authe. de haere. ab intesta. §. si autem cum fratribus cui opinioni ego astipulor; cum vera sit.

168 ¶ Fratricula, & ei⁹ haeres est incapax fratris mortui successionis, Boe. dec. 25. num. 8. communem dicit.

169 ¶ Fructus ante, vel post aditam haereditatem perceptos bona fide, haeres legatario restituere non tenetur. Alexan. in l. si tibi. §. cum seruus. ff. de lega. 1. Io. Duran. in arte testan. ti. 6. ca. 11. cõmunem dicunt.

170 ¶ Fructus etiam extantes praescribuntur spatio triũ annorum. Balbus in tract. de praes. in 4. par. q. 35. communem dicit.

171 ¶ Fructus bonorum paraphernalium si extant, restituuntur vxori, vel eius haeredibus, si sũt consumpti, restituuntur, si fuerunt percepti contra voluntatem vxoris, si cum eius voluntate, lucratur maritus industriales, secus naturales. cõmunem inquit Dec. consi. 521. colu. 2. versi. sed dubium est.

172 ¶ Fructus rei feudalis non possunt locari. Zas. in epist. feud. parte 9. num. 12. cõmunem dicit, si verò inter partes est cõuentum, q̃ nõ transeat dominium, vel si sit vsque ad Nouennium locatio, bene valet, & sic est intelligenda glo. in l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. 11. quae dicebat locationem nõ esse alienationẽ.

173 ¶ Fructus rei petitae post litem contestatam, restituuntur per victum. Coua. in epi. 4. ca. 8. num. 5. §. 1. cõmunẽ dicit ex glo. in l. ex diuerso. ff. de re vendi.

174 ¶ Fuga est sufficiens indicium ad torturam, si con-

16.ti 7.par.6.& le.2.ti.2.par.17.& l.3.ti.20.par.7. loquentem de bonis quæ ex delicto fisco applicantur: & vid.quæ habes supra in verbo emphitheosis.

157 ¶ Forensis nō potest denuntiare nouum opus quan do ædificatur in publico nisi ædificatur in via. Iaso. in l.§.si in publico,num.1.ff.de no.oper.nunt.communem dicit.

158 ¶ Forensis habebit possessionem data ordinatione vt danti ciuitati aliquid detur possessio aliqua:etsi sit prohibitum forensi acquirere in territorio. Hiero. Cagno.in l.fi.ff.de re.iu.numer.8.cōmunem dicit.

159 ¶ Fornarius obligatus ad coquendum panem pro familia:si augeatur cum excessu, nō tenetur nisi vsq; ad numerum familię existentis in tempore prommis sionis. Alber.Brunus in tracta.de augmento.conclu. 10.principalis.magis communem dicit.

160 ¶ Francigenæ nō poterunt pupillariter substituere liberis suis quia eos non habent in potestate, cōmunem ait Ripa in l.11.numer.21.ff.de vulg.& pupil,

161 ¶ Frater non excluditur à successione legitimæ fra tris propter ingratitudinem,Io.de Garro.in authen. ex testamento numer.40.communem dicit.

162 ¶ Frater tenetur dotare sororem pauperem,communem ait Fulgos.consi.224.Anto.de Mora.& Ripa in l.1.num.83.sol.matr.

163 ¶ Fratres prædicatores possunt capere vt vendant & pretium in eorum vsum conuertant cōmunem di cit.Dec.consi.559.nume,3.

164 ¶ Fratres minores non possunt esse executores testamentorum,cōmunē inquit Dec.con.499.nu.34

165 ¶ Fratris filia non censetur dotata de bonis fratrum existentium in cōmuni,Iason.in l.quod locum num. 6.C.de colla.communem dicit.

166 ¶ Frater,vel socius qui habet domum cōmunem potest compelli per fratrem vt recipiat conductorem idoneum

idoneum in sua parte. Iaso. in l. quanquam. num. 24. C. qui. testa. face. possunt communem dicit.

167 ¶ Fratrum filij succedunt patruo defuncto in stirpem, & non in capit, Zasi. de feu. par. 8. num. 19. communem dicit ex glos. in cap. satis bene de prohi. feu. aliem. per Loth, licet ipse teneat contra, cum Azone in summa. & Accur. in. §. hoc & in fi. insti. de legi, agna. successi. per tex. in authe. de hære. ab intesta. §, si autem cum fratribus cui opinioni ego astipulor; cum vera sit.

168 ¶ Fratricula, & ei⁹ hæres est incapax fratris mortui successionis, Boe. dec. 25. num. 8. communem dicit.

169 ¶ Fructus ante, vel post aditam hæreditatem perceptos bona fide, hæres legatario restituere non tenetur. Alexan. in l. si tibi. §. cum seruus. ff. de lega. 1. 10, Duran. in arte testan. ti. 6. ca. 11. cõmunem dicunt.

170 ¶ Fructus etiam extantes præscribuntur spatio triũ annorum. Balbus in tract. de præs. in 4. par. q. 35. communem dicit.

171 ¶ Fructus bonorum paraphernalium si extant, restituuntur vxori, vel eius hæredibus, si sũt consumpti, restituuntur, si fuerunt percepti contra voluntatem vxoris, si cum eius voluntate, lucratur maritus industriales, secus naturales. cõmunem inquit Dec. consi. 521. colu. 2. versi. sed dubium est.

172 ¶ Fructus rei feudalis non possunt locari. Zas. in epist. feud. parte 9. num. 12. cõmunem dicit, si verò inter partes est cõuentum, q̃ nõ transeat dominium, vel si sit vsque ad Nouennium locatio, bene valet, & sic est intelligenda glo. in l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. 111. quæ dicebat locationem nõ esse alienationẽ.

173 ¶ Fructus rei petitæ post litem contestatam, restituuntur per victum. Coua. in epi. 4. ca. 8. num. 5. §. 1. cõmunẽ dicit ex glo. in l. ex diuerso. ff. de re vendi.

174 ¶ Fuga est sufficiens indicium ad torturam, si con-

currat cum fama. Mar. Anto. in tract. de indi. num. 278. & 277. communem dicit.

• § Nota istam cõmunem ad intel. l. 4. ti. 17. li. 4. fo. ll. & l. 3. ti. 8. li. 2. eiusdem fori.

175 ¶ Fallit, quando post accusationem institutam & post inquisitionem ipse inculpatus fugam arripuit. idem Mar. Anto. num. 179. versi. hęc cõclusio restringitur, cõmunem dicit. ex Bar. in l. 1. C. de bon. eo. vbi etiam dicit aliàs limitationes: si iudex est terribilis, vel habet inimicos, ex Bald. in l. bonæ fidei. C. de iure iuran. Et nota verbum satis soleune dicti Anto. in num. 193. quòd si reus qui aufugerit, fuerit citatus, & bannitus propter istud delictum: quòd sine alio iudicio ex fuga, & contumacia potest quæstionari: & sic debet intelligi. d. Iaco. de belui. quem refert Bal. in l. 1. C. de requ. reis. quòd ex tali absentia, & fuga potest quæstionari: & habet onus probandi innocentiam: quando fuit remissus, siue sponte venit, siue captus. Et notat etiam illud verbum Ias. in l. admonendi in repet. num. 169. quòd si sponte reuersus est in breui ominem suspicionem purgat: quod tendit ad intel. pragma. de contumace contra, quem proceditur de qua in verbo absens, vbi vide dictum solenne Coua. quando dicatur tempus breue ad hoc quo purgetur omnis suspicio.

176 ¶ Fugæ suspicio facit vt iudex incompetens possit capere debitorem, Iuni. in l. 2. ff. de iurisd. omni. iudi. num. 31. cõmunem dicit, vbi ponit ea quæ requiruntur ad hoc quo fugitiuus possit capi: suspicio, testes, cum iuramento, quòd debitum sit liquidum aliàs pro damnis, & interesse non potest capi, ibi num. 38.

• § Nota istam cõmunem ad intel. l. 14. ti. 14. par. 5. & l. 2. ti. 19. li. 3. fo. ll. & l. 12. ti. vlti. lib. 3. eiusdem fori & l. 1. ti. 11. lib. 5. ordi. & l. 4. stili quæ omnes loquuntur de debitore fugitiuo, & de eius bonis. Item nota, quòd

quòd sicut pôt capi ad petitionem debitoris,ita & cessionarij.Segu.in l.si ex legati.ff.de verb.obli.nu 94.

177 ¶ Nota quòd suspicio nõ probatur iuramẽto patris: sed requiritur cognitio summaria cum iuramento. Ant.de Vremo.in addi.ad bona c.Cur.in pract. excepti.in rub.de recusa.num.3.& Io.à Ripa de legi. cap. 13.num.27.cõmunem dicunt:& vid. supra in litera. c.de clerico fugitiuo.

178 ¶ Fugere non tenetur insultatus:nec tenetur de occiso.Ias.in l.vt vim num.38.ff.de insti.& iure communem dicit.

179 ¶ Fugiens ad sacrosanctum sacramentum eucharistiæ,gaudet immunitate ecclesiastica: prout si ad ecclesiam confugeret reus vt inde diuelli non possit. Coua.in resolu.li.2.cap.70. num.6.cõmunem dicit ex Gomesio in.§ pœnales,num.50.insti.de acti.

180 ¶ Furiosus qui habet dilucida interualla:si contrahit,præsumitur contraxisse tempore furoris. Cur. Iuni.in consi.151.num.7.Præpo.in cap.dilectus despõ. el.2.Ias.in l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui & alie.iur.num.1.communem dicunt.

* § Intellige istam cõmunem,quo ad actus,qui paulò post furorem fiunt,Aret.& Imol. in l. 1.ff. de vera. obli.§. fi. vel si laborat furore continuo vt per vnum mensem,vel vnum annum:secus tamẽ si per aliquos actus,quia non præsumitur durare,Alci.in tract.præsũ.re.2.præsũ.18.ex quibus declaratur l.6.ti.2.par.4.

181 ¶ Furiosus licet tempore sanæ mentis occidat aliquem:non potest pœna corporali affligi.Ias.in l.furiosum.C.qui testa.face. possunt, vbi originaliter Bal. communem dicit.

182 ¶ Amplia , etiam si post delictum efficiatur furiosus non debet pœna corporali affligi,in bonis autem condemnabitur,Iaso.ibi nu.7. & 11.cõmunẽ dicit.

183 ¶ Furiosus non citatur cum de curatore prouide-

nu. Piero Capic. in l. furiosi. ff. de re iudi. in fin. communem dicit

G

1 GAbellam contractuum non tenentur soluere ecclesia, vel Clerici. cõmunem ait Deci. consi. 496. numer. 3.

ADDITIO. Aduertas tantum ꝙ si Eclesia releuatur ab onere gabellę, in altero postea potest dici grauata, quia tunc vendit forte rem minoris pretii sub ea ratione & colore ꝙ emptor teneatur ad gabellas, quod in vnum recidit ac resoluat, quia cõmunis epi. est vt dicit Tiraquell. retrac. munic. § primo, in glo. 13. nu. 12. ꝙ emptores rerum Ecclesiasticarum non gaudent immunitate gabellarum siue vectigalium ordinariorum, licet Ecclesia sit exempta vt per iura & authoritas cumprobat.

2 ¶ Gabella est soluenda etiam in foro cõscientiæ: quando est imposita ab habente potestatem imponendi. Bertra. in tract. de Gabellis par. 9. q. 1. cõmunẽ dicit.

3 ¶ Gabella, si debetur de re distrahenda à loco: & res publicetur propter nõ solutionem: si cõtingat plures res distrahi, si de vna soluatur gabella: reliquæ publicantur: non tamen res de qua soluta est, si licitè poterat extrahi: aliàs omnes publicantur, etsi sit soluta gabella de omnibus. Firma. de gabel. in 9. par. in fi. communem dicit.

4 ¶ Gabella, si debet solui secundum statutum per extrahentem aliquam rem à territiorio: non extenditur ad res quæ ad proprium vsum extrahuntur. Ias. in l. certa. §. sed si quis ad opus. ff. de le. 1. num. 7. communem dicit.

5 ¶ Gabella, si secundum statutum debeat solui de aliquibus bonis extractis de aliquo territorio: non comprehendit

prӕhendit res quӕ originaliter non sunt de dicto territiorio, sed per transitum aliunde deportantur, Ias. ibi. num. 71. communem dicit.

6 ¶ Generare non volens, non potest contrahere matrimonium. Io. de Neuiz. in sylua nupti. par. 1. fo. 59. cõmunem dicit.

7 ¶ Generalis dispositio non comprehendit causam dotis. cõmunem dicit Negusan. in tract. de pign. in 1. par. 8. partis principalis, num. 3. ad fin.

H

1 HAeres non compellitur satisfacere pro mortuo in quo non apparuerunt signa contritionis, Panor. in cap. á nobis de sen. excõmu. cõmunem dicit, licet ipse teneat contrarium.

§ Nota istam cõmunem ad restrictionem l. 14. ti. 3. par. 6. dicentis hӕredem teneri pro testatore.

2 ¶ Hӕres tenetur damno dato á defuncto: etsi nec ad ipsum nec ad mortuum aliquid peruenerit, secundũ ius canonicum. Panor. in c. parochiano de sepul. communem dicit.

§ Nota quòd aliud disponitur per l. 3. ti. 15. par. 7. cum intel. l. stili. 68. & de l. 6. ti. 20. li. 3. fo. ll. vbi disponitur quòd si lis non fuit contestata cum defuncto, vel ipsi hӕredes nullum cõmodum receperunt, quòd nõ tenetur dicto damno illato defuncto, quòd procedit de rigore iuris ciuilis, secus tamen de ӕquitate canonica, cum apparuerint in defuncto signa cõtritionis, quia tunc tenetur hӕres exonerare conscentiam defuncti. secus tamen, si non apparuerint. Idem est de iure canonico, quod de ciuili, per longè tradita per Guille. Mainerium in l. sicuti num. 2. ff. de reg. iur. vsque ad num. 9. vbi dicit nostram conclusionem cõmunem. Item nota, quòd in delictis in quibus ma-

moria post mortem potest damnari: de quibus est glos.in summa.24.q.2.& in.§.interdum insti.de hære.quæ ab intestato defer. & glos.in c. à nobis el. 2. de senten.excõ.& Feli.in cap. cum nobis, num. 12. de præscri. & si lis non sit contestata: & procedatur contra absentem, & moriatur: hæres tenetur vt mani festè dicit l.vlti.in pragma.cõplu.de codi.iudi.

3 ¶ Restringe vsque ad vires hæreditarias, & non confecto inuentario, Ant.de fano.de pigno. mem.4. par. 2.num.124.in fi.communem dicit.

4 ¶ Amplia, non solum quo ad dictum: sed etiam quo ad alia de iure canonico. Præpo.in cap.episcopus 12. q.2.cõmunem dicit: & competit contra creditorem totum petentem remedium Euangelicæ denuntiationis. Alci.in ca.nouit.de iudi.num.34.cõmunẽ dicit.

5 ¶ Nota quòd si vnus ex hæredibus non sit soluendo: alius tenetur ex onerare conscientiam defuncti, Alci. in l.2.§.1.num.31.ff.de verb.obli.communem dicit.

6 ¶ Hæres, etsi sit filius: tenetur obseruare contractum factum per patrem: etiam si tangat suam legitimam, Suarez.in l.quoniam in prioribus num. 7. in 7. ampliatione.C.de inoffi.testa.communem dicit.

• § Nota istam cõmunem ad intel.l.24.ti.13.par.5.& vid.rationem supra in verbo binubis, nume.9 de quo vid. p Io.ma.in l.generaliter de secu.nupti.nu.17.C.

7 ¶ Hæres vnusquisque insolidum tenetur adimplere factum indiuiduum ad quod tenebatur testator & vno adimplente, est satisfactum, & alij non incidunt in pœnam. Alci.in l.2.§. cato nu.41.ff.de verb.obli. communem dicit.

8 ¶ Hæres qui confecit inuentarium, etsi dolosè omittat ponere vnam, vel duas res in illo: non tenetur insolidum, vt aliàs teneretur, si nullum inuentarium confecisset. Ias.in l.in computatione.§. licentia, nu.4. C.de iure delib.cõmunem dicit.

Hæres

9 ¶ Hæres condemnatus per sententiã, beneficio inuentarij iuuat. Alexand. in l. ex diuerso. §. fi. ff. solu. matrimonio. communem dicit. Ias. in l. 1. ff. de iur. & fac. igno. num. 17.

10 ¶ Hæres suus, etsi repudiaret hæreditatem: potest re integra reuocare repudiationem, etsi habeat cohæredem extraneũ, Iaso. in l. pupillorũ de repud. & absti. hęre. nu. 2. communem dicit.

11 ¶ Hæres successurus infra tempus primi hæredis, interrogatus si velit succedere; & ipse dicat quòd non, sibi præudicat, Iaso. in rubri. de success. edi. in pri. communem dicit.

12 ¶ Hæres non conficiens inuentarium, non perdit trebellianicam, cõem ait Alex. consi. 2. li. 5. & consi. 62. li. 4. Contrariam verò inquit magis cõmunem Fulgos. in auth. sed cũ testator. C. ad li. iulia. & Deci. consi. 436. col. 5. in prin.

13 ¶ Hæres scriptus in testamento valido de iure ciuili, si agnoscat bonorum possessionẽ, de iure prętorio non est propriè hæres, cõem testatur Ripa in l. 1. nu. 12. ff. de vulg. & pupil.

14 ¶ Hæredis appellatione in materia feudali, soli filij veniunt, ita cõmuniter teneri dicit Deci. consi. 516. numero. 10.

15 ¶ Hæres non adiens hæreditatẽ institutus in re certa, est vniuersalis hęres. Alexa. ĩ l. quoties. C. de hęre. insti. Io. Durã. in arte testan. ti. 6. cau. 2. Mainerius in l. ius nostrum nu. 6. de reg. iu. ff. cõem dicit.

• § Cum hac concor. 3. ti. 5. par. 6. & plus dicit l. 14. 3. par. ea. quòd institutus in re certa, si alius hæres non inueniatur: nec in illo, nec in alio testamẽto, ille erit hæres, & vid. le. 17. eius. ti. infra litera. I. nu. 39.

16 ¶ Hæres si cedit actionẽ forensi contra statutũ, si hoc faciat ex mandato testatoris: non incidit in pœnam statuti. Iaso. in l. iustè possidet. nu. 29. de acqui. posse.

ff.communem dicit.

17 ¶ Hæres institutus tanquam filius reputatus à patre non succedit & veniens ab intestato,ac ipsis deficiẽti bus,fiscus succedit,Iaſ.in l.si pater tuus,num. 10.C.de hęre.insti.cõmunem dicit.

18 ¶ Hæres defuncti prȩsidis habebit integrum salarium totius temporis officij, si tempus nõ sit finitum; Iunior in l.diẽ functo, nu.30.de offic.assess.ff.cõem dicit.vide.in verbo salarium nu.1.

19 ¶ Hæres tenetur ad alendum vxorem defũcti infra annum luctus,Iaſ.in.§.fuerat.insti.de acti.nu.18.cõmunem dicit.

ADDITIO. Limita,nisi hæredes vellent in continenti sol. mat. dotem restituere non expectato aliter lapsu anni,quod facere possunt, nec tenentur hinc ad alimenta ex quo dilatio illa anni in eorum fauorem sit introducta per Bal.in authen. & qui iurat, nu. 61.in fi. C. de bon.aut.iud. poss. Limita secundo nisi infra annum nuberet Cin.in l. fi, C.de bo. mater.Imo.in l. diuortio,nu.4.ff.sol.mat.cum alijs.*

20 ¶ Hæres tenetur ad soluendum æs alienum, & non vsufructuarius.Deci.consi.620. Io.dura.in arte testã. ti.6.cau.42.cõem dicit.

21 ¶ Hæres mariti potest accusare adulterium vxoris cõmissum in vita mariti etsi ignorauerit adulterium, Boe.deci.338.nu.7.cõem dicit.

* § De iure regio, post mortem mariti mulier adultera potest accusari de adulterio cõmisso in vita mariti p sex menses vtiles à tẽpore adulterij cõmissi,non tamẽ post l.3. ti.17. par.7. & nota quòd licet de adulterio non possit mulier accusari absque voluntate viri: vt in l.3.ti.7.li.4. fo.ll. correcta l.2.17.par. 7. maritus tamẽ venit puniendus si fuit adulterij causa l.7.ti. 17. par.7.de quibus ll. vid. Io.Lupum in repe. c.col.233. §.21.num. 23.

Hæres

22 ¶ Hæres institutus, etiam dato substituto vulgariter, ius deliberandi transmittit ad hæredes si decesserit hęreditate non adita, Sciens ad se hęreditatem delatã. Io. Duran. in arte testan. ti. 5. cau. 1. cõem dicit.

23 ¶ Hæredi, ad hæreditatem vendicandam, dantur plura remedia: & respectu possessionis adipiscẽdę, datur primo remedium l. fi. C. de di. diui Adri. vt ostenso testamento non cancellato, nec abolito hæres mittat in possessionem rerum hæreditariarum, quod remedium competit ex testamento, non tamẽ ab intestato. Deci. in d. l. fi. & Bello. con. 35. cõmunem dicunt. Itẽ datur remedium quorum bonorũ vtile l. 1. & Doctores ibi. C. quorum bonorum, quod interdictum datur contra illũ qui possidet pro hære: de quia putat se hęredem, vel ꝓ possessore; quia incumbit possessioni solũ. §. adipiscẽdæ insti. de interdictis. Si verò habet titulũ verum: vt si possidet pro emptore, pro donato, pro dote, sicut petitio hæreditatis non datur contra eum, vt per. Iason; in. §. actionum nume. 218 vbi dicit cõem; nec interdictnm quorum bonorum, sed tamen dicta reg. patitur plures exceptiones de quibus per Iason. ibi & Tiraquel. in tract. leg. morte saisit le vif. par. 2. de 7. num. 13. & Aymon de Grauetta: consi. 73.

24 ¶ Hæredis appellatione non venit fideicõmissarius, Bello. consi. 42. nu. 13. cõmunem dicit

25 ¶ Limita in statutis quę sunt conformia iuri cõmuni, vel præter ius cõmune, idem Bello. nu. 13. cõem dicit & Alexand. in con. 82. vol. 2.

26 ¶ Hæreditate aui priuatur nepos parricidio cõmisso à fratre, Boe. decis. 21. nu. 8. cõem dicit:

27 ¶ Hæreditas defuncti occisi per familiam occisus: nõ debet adiri priusquam familia, ac serui fuerint torti: siue palàm, siue clam fuerit facta mors. Si tamen ab extraneis fiat: si palam, nõ est adeunda antequam accusatio fiat. Si tamen fuerit facta clam: potest adiri: & co-

stea sit accusatio, Iaso.in l.cum frater nu.4.C. de his qui vt indig.communem dicit.

28 ¶ Hæreditate adita, non dicitur amplius herditas. Ia. in l.possessio appellata.§.veteres nu. 18.ff.de acquir. posse.communem dicit.

29 ¶ Hęreditatis aditio est animi, Io.Durã.in arte testã. ti.11.cau.1.communem dicit, sed non probatur nisi per actum, Anto.Nice.in concor.glos.concor.19.vol. 1.commnnem dicit.

39 ¶ Hæreditas potest adiri vsq; ad triginta annos. Ale. in l.licet de iure delib.C.elapsis tamen, possunt filij ex capite, vnde legitimi intra alios trigita adire, Alexan.consi.89.vol.2. Extraneis autẽ ex capite ignorantiæ, restitutio cõceditur. Io. Duran.ti.11.cau.6.cõmunẽ dicit. Balb.aũt in trac.pęrscri.in 4.par.4.par.q.19. dicit quòd cũ filius possit adire hæreditatẽ ex capite, vnde liberi, vnde legitimi, & vnde cognati, quòd ex quolibet c.habet triginta annos ad adeundam hæreditatem paternam: & dicit hanc esse cõmunem. Iaso. autem in l.licet num.1.& 5.de iur.deli.C.dicit quòd extraneis ius adeundi durat per triginta annos. ius aũt immiscendi, qd competit suis: durat etiam per triginta annos solum, & hanc dicit esse cõmunem. Sed Suarez.in l.8.ti delas herencias li.3.fo.ll.num.41.cũ sequenti, concludit cõmunem opinionem esse, quòd filij habeant ex testamento triginta annos ad adeundam hæreditatem: at illis completis habeãt alios triginta annos ab intestato. & sic filij habent sexaginta annos ad adeundam, & petendam hæreditatẽ paternam. Et plus dicit, quòd solum ab intestatò habet sexaginta annos: etsi non sit testamentum. & dicit communem in nu.54. Et nota quòd in quantum dictum est per Suarez. quòd ex testamento habet triginta annos filius: & istis completis habet alios cum solus in tęstamento fuit institutus hæres: secus tamen, quando ha-

do habuit alios hæredes: Quia non habebit nisi illos priores triginta annos vt per Bal. in l. licet. C. de iur. delib. & Ludo. de Gozza. in con. 80. num. 6. quod nota quòd per istud notabile concordant omnes opiniones supradictæ, & concluditur, quòd ius adeundi, & immiscendi præscribitur contra filios per triginta annos, quando sunt alij hæredes: secus tamen, si non sūt alij hæredes: nec descendentes, vt legaliter notat dictus Ludo. de Gozzadinis in con. 56. num. 5. & 13.

§ De iure regni habes l. 7. ti. 14. par. 6. distinguentem, vel detinens possidet cum bona fide, & titulo: & præscribit per decem annos inter præsentes, & viginti inter absentes: aut possidet cum titulo: & mala fide aut sine titulo, & cum mala fide: & præscribit per triginta annos. Quibus elapsis non datur regressus ad hæreditatem adeundam: & ex hac lege videtur approbata cōmunis opinio relata à Iasone. quòd solum sint dati triginta anni ad adeundam hæreditatem ex quocunque titulo.

31 ¶ Hæreditate paterna non adita filio mortuo, transmittitur ad hæredes extraneos. Iaso. in l. cum antiquioribus. C. de iur. delib. nu. 1. cōem dicit, & Tiraquel. in tra. le mort. saisit le vef. par. 2. decla. 5, nu. 21.

32 ¶ Amplia etiam, si non sit agnita iure suitatis. Deci. consi. 331. & consi. 245. & Iaso. consi. 30. vol. 1. communem dicunt.

33 ¶ Amplia secundo, in hærede minoris qui mortuus est ante aditam hæreditatem. Quia succurritur restitutione. Io. Duran. in arte testan. ti. 11. cau. 1. communem dicit: Iaso. in l. si infanti, num. 17. C. de iure. deli. communem dicit,

34 ¶ Restringe istam ampliationem: si est apposita in testamento clausula codicillaris: Quia hæredes in hoc casu petunt hæreditatem ex fideicōmisso, & nō est necessaria restitutio. Alexan. in l. cum filio. ff. de

le. 1. Io. Duran. ibi supra cōmunem dicit.
35 ¶ Limita primam cōclusionem in filio emancipato qui hodie nō transmittit hæreditatem nō aditam ex potentia suitatis: quia licet sit sublata differentia suitatis, ac patriæ potestatis quo ad successionem ab intestato: non tamen in alijs, vt in transmissionibus: Ias. in l. emancipata nu. 6. C. qui admitti. cōmunem dicit.
36 ¶ Hæreditate paterna repudiata cæteris filijs debetur hæreditas æqualiter. Coua. in epi. de successio. ab intestato, consi. 6. communem dicit.
37 ¶ Hæreditatem adire potest precipue seruus vsufructuarius cuius cōtemplatione relictus est seruus vsufructuarius, & non requiritur voluntas proprietarij. Iaso. in l. possessio appellata. §. veteres, num. 37. de acquir. posse. ff. communem dicit.
38 ¶ Hæreditatem adire infans non potest: sed solum pater, aut tutor, aut est maior infante, & minor sine tutore, nec tutor sine minore adire potest. Bello. cōsi. 24. nu. 16. cōmunē dicit ex Soc. cōsi. 89. & Bart. in l. infati. C. de iur. delib. & do. in l. bonorū. C. qui admi.
39 ¶ Nota quòd per quemcunq; actum per quem potest quis adire hæreditatem nomine proprio, cēsetur adire pro alio. Bello. consi. 24. num. 15. cōmunem dicit ex Bart. in l. gerit in fi. ff. de acqui. hære.
40 ¶ Hæreticus, ad hoc quòd quis dicatur: requiruntur saltem duo testes de hæresi, Boe deci. 142. numer. 2. communem dicit.
41 ¶ Hæreticus condemnatus per iudicem æcclesiasticum, non debet de illo cognoscere iudex laicus. Ias. in l. magistratibus, nu. 10. de iure. iurā. cōmunē dicit.
42 ¶ Hæresis crimen est mere ecclesiasticum: ita quòd iudex laicus non potest se intromittere ad cognoscendum de illo. Alci. in l. perniciosam de offi. ordi. num. 37. communem dicit.
ADDITIO. Et hæretici quadruplici pœna puniuntur.

tur.s.excomunicatione,depositione,rerum ablatione & militari persecutione. Albert. in dict. in ver. Hæretici puniuntur,pro vt his temporibus illam Quartam pœnam ac iustam persecutionem à catholicis cũ Ecclesiæ auxilio,vt dicitur cõtra Vgonottos in Gallia indictam & iam executam videmus. Quo vero ad sententiam inquisitionis cõtra ipsos dicit Bar.in l.magistratibus.cir.fi.ff.de iurisd.om.iud. ꝙ executioni dicta sentẽtia non mittitur à Iudice laico, sine nouo processu. Quę opi.non videtur vera,quia contra eum est casus in.c.vt inquisitionis,de hæret. in.6. & arg. in.d.l.magistratibus,num. 6. Nisi saluan.Bartolum dicas,ꝙ verum sit de iure antiquo, quod hodie correctum est per Constitutionem Feder.de qua Bar. notitiam non habuit,vt dicit ibi Ang.

43 ¶ Homicidium,si per statutum mandetur corporaliter puniri:debet intelligi:si per dolum fuit cõmissum. Iaso.in l.1.numer.70.ff.de legi.communem dicit.

44 ¶ Homicida non est priuatus beneficio, sed requiritur sententia. Alci.in cap.cum ab homine,num. 15. de iudi.communem dicit.

45 ¶ Hospitale priuatum non est impetrabile à Papa nec de illo se potest intromittere:licet possit dici pius locus.Curt.Iuni.consi.20.nume.1.cõmunem dicit.

46 ¶ Hypotheca expressa,si nõ est in potestate debitoris recipere pecuniam:incipit à tempore promissionis: si tamen erat in sua potestate à tempore solutionis per l.1.ff.qui po.in pigno.habeam,quam legem intellige generaliter in omni credito,& non in sola dote. Anto.de Fano.de pigno in 2.par.mem.4.nu.78.communem dicit.

47 ¶ Nota quòd hypotheca tacita in dote incipit à die promissionis:si postea sequatur traditio.Idem ibi nu.80.communem dicit.

48 ¶ Hypotheca tacita generalis, quam mulier habeat

pro dote non praeiudicatur, si mulier habeat pro dote speciale pignus: sed concurrunt ambae cum mulier nō possit facere ius dotis deterius. Antoni. de Fano. in 4. mem. 7. par. num. 83. communem dicit.
49 ¶ Amplia, in inquilino, qui prouisus est de speciali hypotheca alicuius rei cōductoris: nam per hanc nō tollitur hypotheca generalis de rebus inuectis in domo conducta. Idem ibi nume. 89. comunem dicit.
50 ¶ Hypotheca generalis quam habet mulier pro dote, est ita efficax quòd praefertur alijs creditoribus habentibus etiam tacitam hypothecam, idem ibi num. 93. communem dicit,
51 ¶ Amplia istam cōmunem ad matrimonium putatiuum cum bona fide contractum, idem ibi nu. 103. commuuem dicit,
52 ¶ Nota quòd licet ista hypohteca trāseat ad filios eiusdem matrimonij, non tamen ad filios, alterius matrimonij, idem ibi. nume. 95. communem dicit.
53 ¶ Hypotheca generali subiciunt merces venales Cro. in l. si constante consi. 44. & seq. solut. matr. dicit communem, & Iaso. in l. qui Romae. §. Callimachus col. 3. verb. oblig.
54 ¶ Hypotheca tacita in bonis tutoris, vel curatoris, & eorum fideiussoris incipit tempore, quo incipit esse tutor, non tempore, quo incipit male administrare, Necusan. in tracti. de pignor. in 4. membro secundae partis principalis, numer. 12. vbi dicit cōmunem, & tenendam.
55 Hypoteheca, siue tacita, siue expressa in cōtractibus conditionalibus retrotrahitur ad diem contractus. hāc cōmunem, & magis veram inquit Necus de Fano in tract. de pignor. in. 1. membro. v. partis principalis numero. 24.
56 ¶ Hypotheca expressa anterior praeualet hypothecae tacitae pro dote cum sit posterior. idem ibi num. 98.
cōmunem

communem dicit.

57 ¶ Amplia quòd hypotheca expressa anterior pręfert hypothecæ etiam expressæ pro dote, idem ibi nume. 100.& 102.communem dicit.

58 ¶ Hypotheca, quam habet conducẽs in rebus illatis, & inuectis in domo conducta, non solum habet locũ quando pro mercede in genere facta fuit locatio, sed etsi facta fuerit pro certa mercede. Anto:de pigno. in 4.mem.4,par,num.137,communem dicit.

59 ¶ Fallit in bonis alienis inuectis, ac illatis quia, non inducitur tacita hypotheca, nisi dominus sciat, & taceat: quia tunc bene inducitur. idem ibi numer.152. communem dicit.

60 ¶ Hypotheca pro legatis, licet constituatur in bonis testatoris, non tamen in legatis. idem ibi num.158. communem dicit.

61 ¶ Fallit, nisi a testatore remittatur, quia tũc nõ inducitur. idem ibi num.162.communem dicit.

62 ¶ Hypotheca generalis omnium bonorum comprehendit tam præsentia, quã futura, & nomina debitorum. idem ibi num.165.communem dicit.

63 ¶ Hypotheca adhoc quò possit intentari cõtra tertios possessores: requiritur qđ fiat excussio in bonis principalis, & quòd sit pronunciatum ꝑ iudicem legitime excussum. idẽ in 8.par.mem.1.nu.11.cõmunẽ dicit.

64 ¶ Item requiritur citatio possessorum, & fideiussorũ, idem ibi num.12.communem dicit.

65 ¶ Amplia etsi hypotheca sit expressa. Anto.de Fa.de pigno.in 8.par.mem.1.nume.31.cõmunem dicit.

66 ¶ Amplia secundo, etsi pro dote. Idem ibi numer.23. communem dicit.

67 ¶ Amplia, etsi bona essent confiscata: quia prius fiscus debet excuti. idem ibi num.15.

68 ¶ Fallit quando actualiter fuit pignus traditum creditori: nam si postea cadat à possessione, vel detentatio:

ne potest vendicari a possessore sine excussione.idem ibi num.18.communem dicit.

I

1 IDoneitas quæ in rescripto apponitur,non requiritur quòd probetur:quamuis posita sit sub conditione. Alci in tract.de præsum.re 3. præsum. 3. communem dicit.

2 ¶ Ignorantia,ad hoc quòd excuset quando de lucro captando agitur:requiritur quòd cõsuluerit volens se iuuare ex ignorantia plures peritiores: & non sufficit vnus.Io.Nico.consi. 1. num. 7.;de secun.nupti. communem dicit.

3 ¶ Amplia ad restitutionem concedendam rustico in contractu contra ius initum:quia debebat consulere duos peritos: & nõ sufficit vnũ consulere Io.Mauri. de resti.in integ cap.88.communem dicit.

4 ¶ Ignorantiam contentorum in testamento patris, præsumitur filius habere. Cur.Iun.consi.8.hæres autem extraneus non, postquam se immiscuit. Hiero. Cagno.in l.qui in alterius.num.12.ff.de re.iu. communem dicit.

5 ¶ Imperator est dominus mundi.Ias.in l.cunctos populos,num.6. C.de summa trinita.cõmunem dicit.

6 ¶ Imperiũ merũ est potestas gladij aiaduertẽdi in facinorosos homines.Alci.in c.quod sedem, num. 58. de offi.ordi.communem dicit.

§ Lex.2.ti.35.par.4.dicit merum imperium est potestas iudicandi,& imperandi qui sunt ex sua iurisditione.

7 ¶ Immunitate ecclesiastica non gaudet, qui per insidias interficit,vel percutit alium: & iste est cõmunis sensus.c.1.de homi.teste Coua.in reso. c. 70. li.1.num.7.ex Anani.& Feli.in d.c.1.

Amplia

8 ¶ Amplia istam cõmunem, ad clericum homicidam per insidias: quia debet actualiter deponi, & tradi curiæ seculari, nõ expectata incorrigibilitate propter atrocitatem criminis. idem Coua. in d. num. 7. cõmunem dicit ex Panor. in ca. cum non ab homine de iudici. licet sibi nõ placeat & cõmunem dicit cõtrariam ex Areti. in d. cap. cum non ab homine & Decio in cap. atsi clerici de iudi. cui ego astipulor.
9 ¶ Imperium mistum est iurisditio: quæ impartitur officio iudicis nobili ad priuatam vtilitatem. Alci. in c. quod sedem de offic. ordi. num. 61. cõmunem dicit.
10 ¶ Impetratio maioris, vel minoris beneficij non facta mentione de beneficijs quæ habet impetrans: non valet, Panor. in c. ad aures nu. 2. de resc. cõmunẽ dicit.
11 ¶ Amplia, quia est facienda mentio de beneficio in specie. Ioan. de Ripa in d. c. ad aures num. 67. communem dicit.
12 ¶ Impetrans beneficium expresso valore, non tenetur probare valorem etsi dicat verum valorem expressisse, Cur. Seni. consi. 127. quem refert. Ripa in d. c. ad aures, num. 7 communem dicit.
13 ¶ Impetrans non debet facere mentionem de nobilitate idem ibi num. 68. commnnem dicit.
14 ¶ Impetrare potest quis beneficium pro alio, sine mãdato, Idem ibi, numer. 94. communem dicit.
15 ¶ Impuberi licet sit sublata potestas testandi: potest tamen cum iuramento, & clausula si in pupillari ęta te decesserit testari, Deci. in l. pupillus ff. de reg. iur. Dura. in arte testan. tit. & cau. 5. communem dicit.
16 ¶ Impubes, si nixus est ad copulam: si propè perfectã ætatem consentit in matrimoninm: contrahit illud. Coua in epi. 4. ca. 4. § primo num. 20. cõmunem dicit.
17 ¶ Iudicium remotum à maleficio, non est sufficiens ad torturam Mar. Anto. de iudi. num. 150. cõmunem dicit. in repe. l. fi. ff. de quæstio.

18 ¶ Fallit in indicio, quòd sit solitus delinquere. Idem ibi num. 148. communem dicit.

19 ¶ Fallit secundo, in graui inimicitia licet non in leui, idem ibi num, 175. communem dicit.

20 ¶ Incẽdium præsumitur ex culpa leuissima. Iason in l. hæreditatis domos. ff. de lega. 1. communem dicit.

21 ¶ Intellige istam cõmunem in culpa leuissima in omittendo, secus tamen in cõmittendo. Coua. in epi. 4. cap. 6. §. 8. numer. 13. communem dicit.

* § Nota istas cõmunes, quæ faciunt ad in intel. l. 10. ti. 5. par. 7. & l. 1 1. ti. 5. li. 4. fo. ll. vbi imponitur pœna incendarijs: Et nota quòd crimen incendiarij est crimen publicum: & potest à quocunque capi l. 2. ti. 29. par. 7. vbi ponit casus in quibus quilibet de populo potest apprehendere malefactorem. & vid. l. 7. ti. 14. li. 2. ordi. quæ ampliat dictam l. 2. Ad omnia delicta in quibus quis inuentus fuerit in fraganti delicto in algazelo tamen.

22 ¶ Indiciorum copia danda est reis. Io. de Ripa. de æden. C. l. 2. num. 8. communem dicit.

23 ¶ Indefinita in materia probationis, non æquipollet vniuersali, Cur. Iuni. cõsi. 17. nu. 13. cõmunem dicit.

24 ¶ Indignitas hæredis si prouenit ex sua culpa, succedit fiscus: si tamen venit errore testatoris succedunt venientes ab intestato. Iason in l. si pater tuus. C. de hæredibus instituendis. numer. 10. cõmunem dicit.

25 ¶ Fallit, si illa culpa respicit offensam certæ personæ; quia illa succedit, si tamẽ hæres est omnino indignus, succedunt venientes ab intestato. Ias. in l. hæreditas. num. 10. C. de his quibus vt in dign. cõmunem dicit.

26 ¶ Nota, quòd sicut succedens tenetur ad legata ad quę ipse indignus tenebatur, si tamẽ succedit fiscus, quia non inuenit qui velit acceptare hęreditatem: non teneatur fiscus ad ea. Ias. in l. eam quam. C. de fideicõis. numer. 13. cõmunem dicit.

Inhabilis

27 ¶ Inhabilis ad testandum,non habilitatur per l. 1. C. de sacro.san.eccle.num. 10. Iaso.cōmunem dicit vide in verbo lex.

28 ¶ Amplia,etsi velit restari ad pias causas,Idem in d. l.in. 2.lectu.num. 15.communem dicit.

29 ¶ Infamis infamia iuris nō potest esse testis.Iaf. in l. 1.num.43.C.de summa tri.communem dicit.

30 ¶ Amplia istam cōem ad executionem ordinis Fran. Aret.in ca.cū ab homine nu.92.de iudic.cōem dicit;

31 ¶ Limita modo in infamia occulta,quia non repellitur à testimonio,nec ad alios actus extraiudiciales: Aret.ibidem cōmūnem asserit ex glos.in l. contra. ff. de testam.& intelligit ampliationem etiam in delictis occultis irrogantibus infamiam , in quibus de iure inducta est suspensio,quod nota.

32 ¶ Infirmus morbo caduco,præsumitur durare in infirmitate:secus tamen in alia infirmitate. Alci.in tra. de præsum.re.2.præsum. 19.in fin. cōmunem dicit,

33 ¶ Ingrossatio instrumenti non valet sine authoritate iudicis etiam per hæredem notarij qui conficit. Boe. dec.45.num.6.cōmunem dicit.& in deci. 36. num. 9.& vide alia octo requisita ad hoc ꝙ ingrossatio per alium facta valeat vt adhibeatur fides ingrossationi per Matthę.de Afflic.in deci. Nea.6.& in hac materia vide dictum singu.Pau.de Castro consi. 195. vol. 2. dicentis citationem partis ex toto non esse necessariam ad ingrossationem instrumenti, licet cum primum producitur in iudicio: possit pars opponere suas exceptiones contra instrumentum.

§ De iure regio adest l.55.ti.18.par.3.de qua meminit prag.37.disponens quòd mortuo notario iudex debet sequestrare omnia instrumenta quæ reperiuntur inter notas notarij mortui : & illa postea sūt tradenda successori qui præstito iuramento,potest redigere in publicā formam & dare partibus quibus competunt sub

distinctione,tamen l. 11.& 12.ti. 19.per ea q̄ reasum pta sunt per l. 5.& 8.& 9.in prag. 204 & ex istis legibus patet manifeste nō esse necessariam citationem partis ad instrumentum publicandum nisi in casibus in qbus p̄iudicium possit generari parti si instrumen tum duplicetur.,quod enumerat l. 10. ti. 19. par. ea & reassumit d.prag. 204.li.8.& in istis non procedit d.Panor.in d.consi. 197 Sed in alijs contractibus non inferentibus præiudicium partibus,nisi semel,citatio nō est necessaria;tam ingrossatione instrumenti notarij præmortui,quàm notarij recipientis per d.ll.& in his est singulare.d.Pau.in d.cons.Quod sanè est intelligendum cum ingrossatur instrumentum per successorem notarij in officio cui tradita fuerunt instrumenta cum solennitatibus:de quibus in d l. 55. & pra.37.secus tamen in alijs notarijs. Quia tūc requiritur citatio,& quòd pręcedant illa octo de quibus per d. Matthæ. quod nota.

34 ¶ Ingratitudo pręterita potest remitti:futura autem non,Hiero,Cagno.in l.contractus,ff.dę re, iu. nume, 104.communem dicit.

35 ¶ Inhibitio iudicis eccleastici nō valet nisi citata parte Ias.in l.si opus nu.6.ff.de noui.op.nūc. cōem dicit.

36 ¶ Amplia,etiam quando inhibitio est facienda per iudicem ecclesiasticū iudici seculari vt supersedeat in negotio quando coram eo dictum,vt est cōtractus vsurarius.Iaso.in l.nequicquam,num. 30. ff. de offi. præpo.communem dicit.

37 ¶ Inquilino,& colono impedito vti frui propter pestem remittitur pensio pro rata. Io. Fran. in tract. de peste,par.1.numer.15.communem dicit.

38 ¶ Inquilino propter sterilitatem,est facienda remissio:quando si pensionem soluerit, deciperetur vltra dimidium iusti pretij,Ludo.de Gozzad. in consi.74. num.2.cōmunem dicit,& cōcor.cum l. 10.ti.8.par.5.

Nota

39 ¶ Nota quòd standum est vulgi opinioni quando quæritur an cresci, vel minui debeat pensio propter sterilitatem, aut augmentum in re locata. Brunus de augmento. 14. conclu. principa. cōmunem dicit.

40 ¶ Nota quòd si fructus rei locatæ ex vi militum perdatur: si fructus sunt sublati à solo perdūtur periculo conductoris, & inquilini & non locatoris. Cur. Iuni. consi. 85. nu. 1. cōem dicit Et vi. in verbo. debitor, nu. 7. ex quo potest dicere limitationem ad istā cōem. Limita istud notabile quādo ex nimicitia domini fructus sunt destructi: qa siue ante, siue post collectionē, pdant sūt periculo domini rei & nō cōductoris. Ludo Gozza. consi. 27. nu. 28. in respon. add. 5. cōem dicit.

41 ¶ Nota quòd emphitheotæ non fit remissio pro sterilitate si aliquid percepit etiam minimum, Bello. consi 21. num. 3. cōmunem dicit ex Bart. in l. 1. C. de iure. emphi. quia id quod dat emphitheota domino: non dat respectu rei. sed in recognitionem dominij. Bar. ibi & Panor. in c. propter sterilitatem de iu. emphi. sed intellige istam cōmunem, quando emphitheota non soluit nisi quid minimum. in recognitionem: secus tamen, si soluit magnum canonem: quia tunc parificatur locationi in omnibus: & sic melioramēta, etsi cesset soluere, nō perdit. Anto. rub. in. re. §. quidā recte. ff. de liber. & posthu. col. pen. versi. ni intersur.

42 ¶ Amplia etiam, si locatio esset per multum tempus. Bello. consi. 21. num. 9. cōmunem dicit. ex Panor. in cap. potuit de loca.

43 ¶ Inquilinus, vel locator potest expelli propter pensionem non solutam. Deci. in l. qui rem num. 17. cōmunem dicit de sacro, san. ecclesię. C.

44 ¶ Nota quòd inquilinus est obligatus ad soluendam pensionem cum instrumento guarentigio, per tacitā rei conductionem non mandabitur executio. ff. si certum peta. numer. 21. communem dicit.

45 ¶ Inquilinus, vel conductor rei vrbanæ, si finita locatione, stetit in re locata per aliquod tempus: pro illo tempore videtur reconduxisse, & tenetur actione ex locato pro illo tempore. Et iste est cõmunis intellectus Paul. in l. itē quærit. §. qui impleto. ff. locati. nu. 8. ADDITIO. Ad hoc vide quod addidi supra in litera. C. sub num. primo.*

46 ¶ Inquilinus, aut colonus non potest denunciare nouum opus, etiam procuratorio nomine, Ias. in l. hoc edicto. §. si ego. ff. de no. ope. nunc. num. 5. cõmunem dicit: quam intellige, quando dominus est præsens, secus si sit absens.

47 ¶ Inimicitia est iusta causa recusandi iudices, & testes, si recusans expresserit causas inimicitiæ: nisi hoc fecerit data opera: vt recuset: Ripa. in cap. 1. de iudi. num. 14. communem dicit.

48 ¶ Inimicitiæ capitales dicuntur cum contenditur de statu, vel de omnibus bonis, vel maiori parte eorum, vt per Bal. in l. athletæ. §. dat remissionem. ff. de excusa. tuto. pro quo est l. 7. in fi. par. 7. tit. fi. de qua meminit Io. Lupus in repet. cap. per vestras, num. 455.

49 ¶ Inquisitio est iudicium extraordinarium. Panor. & Deci. in rub. de iudi. nu. 7. Alci. in c. perniciosam, num. 14. de offi. ordi. communem dicit.

50 ¶ Inquisitio non potest formari per iudicem ordinarium: nisi fama præcedente. Alci. ibi nu. 34. cõem dicit.

51 ¶ Fallit, nisi aliàs, iuxta statutum possit procedere, non seruato ordine: quia tunc non requiritur fama. Alci. ibi num. 47. communem dicit.

* § Hanc cõmunem, cum præcedenti, nota ad intel. l. 1. ti. 1. li. 8. ordi. & l. 11. ti. 2. li. 4. ro. ll.

52 ¶ Nota, quòd inquisitio potest formari contra delinquentem per iudicem territorij: vel domicilij. Sed tamen debet condemnari secundum statutum loci: vbi delictum est commissum. Augu. in addi. ad Ange. de malef.

malef.in ver.hæc eſt quædã inquiſitio.cõmunẽ dicit.
ADDITIO. Bar.in.l.2.§.ſi publico col.2.ff de adult. tenet ꝙ per inquiſitionem generalem &eius probatio nem(prout contra officiales in ſyndicatu;)non poteſt ſequi condemnatio,ſed ex ea capitur informatio, deinde ſequi debet inquiſitio particularis ex qua fiet cõdemnatio ſecundum eum. Quæ opi.non ſeruatur, vt Bal.in l.edita, num.30.C.de eden. &.in.l. iubemus, num.3.C.de proba.&dicit Inoc.in.c bone de electio: ꝙ totus mundus practicat contrarium, cum de iure Ci.tales inquiſitiones ad punitionem fiant,de iure autem Can.non,niſi ad reformationem,& vt ad meliorem vitam Eccleſia ſeu perſonę reducantur vt per Bal.in eo.loco.num.32.niſi in condemnato per inquiſitionem de calumnia,cum ſit infamis,ex quo tenetur ſimilitudine poenę,vt ibi per eum.*

53 ¶ Inſinuatio requiritur in donatione tacita, vel expreſſa. Curt.Iuni.coſi.126.nume.14.cõmunẽ dicit.

54 ¶ Amplia,in remiſſione debiti:quia licet vera donatio nõ ſit,tamen requiritur inſinuatio. Deci.in l.ſi creditori.C.de pactis,& Coua. in ſuis reſolu. li. 2. c. 4. communem dicit.

55 ¶ Fallit primo,ſi ſit iurata,quia iuramentum tollit ſolennitatem inſinuationis.Deci.conſi.229.&Io.Dura. in arte teſtan.ti.1.cau.10.num.3.Curt.ſen. conſi.59. num.2.Corne.conſi.166.vol. 2.Cur. Iuni. conſi. 81. num.6.Alci.in c.cum.contingat de iure.iuran. num. 170.communem dicit.

56 ¶ Fallit ſecundo,in donatione reciproca. Cur. Iuni. conſi.81.num.5.communem dicit.

57 ¶ Fallit tertio,in donatione remuneratoria:quæ non requirit inſinuationem,Bar.in l.ſi pater.§.1.ff.de dona.quia potius dicitur debitum quam donatio l.Aquilius regulus.ff.de dona.& Tiraque.de vtroquæ retrac: fo.241.numer.3.vbi dicit.quod etiam in donatione

remuneratoria non habet locum retractus; quod est multum notandum, pro intel. l. 6. ti. 7 li. 5. ordi. & ta. vid. Segu. in l. ab hærede, num. 90. ff. de le. 1.
§ Fallit quarto, si donatio fiat coram notario ac tabellione publico l. 9. ti. 14. par. 5. quia tabellio est iudex chartularius: vt dicit glos. in l. 1. ff. de iudi. & ex hac causa. in instrumento guarentigio non requiritur causa: quia adest mandatum notarij: vt notat Segu. in l. filius dum in ciuitate est. ff. de verb. obli. num. 3. quæ doctri. multum ampliat l. 4. & 5. ti. 8. lib. 3. ordi. quo ad obligationem guarentigiam sine causa.
58 ¶ Fallit quinto, in donatione ad pias causas. Ripa in l. 3. de legi. cap. 11, numer. 5. communem dicit.
59 ¶ Fallit sexto, in donatione facta filio; vt renunciet legitimę cum fit ob causam, requiritur insinuatio. Ripa in d. l. 3. c. 5. num. 3. de dona. communem dicit.
60 ¶ Instantia de iure canonico durat in perpetuum, gl. in c. venerabilis. de dolo. & contumacia. quam communem dicit Panor. in c. venerabilis de iudi. Barba. in c. de. causas de offic. dele. rationem assignat Phili. Fran. in c. super eo de appella.
§ De iure regio, causa super confectione inuentarij durat per annum. & in causa ciuili durat per tres annos instãtia l. 9. ti. 6. par. 6. in criminali per bienniũ. l. 7. ti. 29. par. 7. causa appellationis durat per annum à die appellationis l. 3. ti. 16. li. 3. ordi, etiam si ex causa iudicis dilatetur. vt in num. 7. Et iudex condemnatus in damnum, & expensis per d. l. 3. & si causa non excedit sex millia marauetinorum: cum appellatio debeat ventilari coram decurionibus ciuitatis: & debet terminari infra quadraginta dies vt in l. 6. ti. 16. li. 3, ordi. Et in curijs vallisoleti. anno. 1523. pe. 95. & nota quòd in d. l. 6. dicitur quòd decuriones habent eligere duos vt de causa, vnà cum iudice qui protulit sententiam cognoscant coram quibus infra. 15. dies
per

per d.l.6.&infra 30.per d.ordina.95.debet pars apel lans concludere:quod intellige, si ipsi decuriones ele gerunt:aliàs tamen parte ipsa instante, vt eligant: nõ currit dictum tempus etiam per triginta annos, vt per Hippo.in sing.51.si pars nõ insistit,vt eligant,sibi præiudicat:& currit tempus instantiæ: vt Hippo. in rub.de fide instru.num.147.& de cursu instantiæ vi. Thomam Grama.in voto.31.per totum.

61 ¶ Instantia. perimitur etiam ex negligentia iudicis. Thoma.Granayo.31.cõmnnem dicit.sed pars restitui tur.Idem ibi numer.12.communem dicit.

62 ¶ Institutio benefici) de iure patronatus laicorum spretis patronis est ipso iure nulla. Bertran.cons. 24. vol.2.communem dicit.

63 ¶ Institutio in re certa,licet quo ad quædam, habeat vim legati:non potest dici legatum : nec institutio ab soluta,sed quędam tertia species.vt participium.Cur. Iuni. consi.190.num.3.communem dicit.

64 ¶ Institutio clerici de beneficio, confert ius plenum instituto sine apprehensione possessionis quando nul lus est in possessione beneficij,Roccus.in versi. ius q. 5.num.9 communem dicit.

65 ¶ Nota quòd institutus in re certa,quò ad adipiscen dã ipsam rem,habetur loco legatarij; sed quò ad alia est in loco hæredis.Ias.in l.quoties nu.3. C. de hære. insti.communem dicit.

66 ¶ Fallit,vniuersali hærede repudiante: tamen quan diu vniuersalis hęres non adit hæreditatem:non ha bet executionem paratam ex vi.l.legis edicto. C. de edid.iui Adria.tolle.quam haberet ipso hærede re pudiante. Ias.in d. edicto.numer.6. cõmunem dicit.

67 ¶ Nota quòd institutus in re certa , hærede vniuer sali repudiante habetur loco hæredis:& sibi accrescit totum:at si à principio nullus sit datus cohæres.Petr. Raue.in alpha.aure.in verbo hæres cõmunem dicit.

68 ¶ Institutio facta de filio sub potestate, sub conditione mista non valet, etsi stetit per eum quo minus conditio non adimpleatur. Ias. in in l. si patet. C. de insti. numer. 77. communem dicit.

Restringe quo ad legitimam: etiam in institutione sub coditione causali. Ia. ibi. numer. 20. cōmunē dicit.

69 ¶ Institutio descendentis sub conditione si suus nascatur sicut valet ita valet de spurio si legitimetur. Cur. Iuni. consi. 84. num. 3. communem dicit.

70 ¶ Nota quod si verbum, relinquo adijciatur vniuersitati bonorum: importat institutionem. Ias. in authen. nouissima de inoffic. testa. C. nume. 33. cōmunem dicit ex glos. in l. his verbis in princ. ff. de hære. insti.

71 ¶ Institutis fratre, & filiis eiusdem fratris, pater & filij ad successionem hæreditariam cēsentur instituti simul, & non successione. Io. Duran. in arte testan. ti. 4. cau. 6. num. 1. cōmunem dicit, & in hac cōmuni fac has conclusiones vt omnis hæsitatio tollatur.

¶ Filius & nepos censetur vacatus, & institutus ordine successiuo propter ordinis necessitatem. Soc in l. gallus. §. quidam rectè de libe. & posthum. communem dicit ex glos. ibi. & secundum eum tunc dicitur ordo necessarius, quando alias rumperetur testamentum, & dispositio irritaretur cum viuente filio, nepos non possit institui.

¶ Instituto patre, & filio ab eo inter quos non cadit affectio charitatis, ratione sanguinis, vel successionis ab intestato censentur in simul vocati nō tamen successiue. Soc. ibi nu. 5. cōmunem dicit vt cum pater, & filius ab extraneo copulatiue essent instituti.

¶ Institutis pluribus sub nomine collectiuo inter quos cadit affectio sanguinis: cēsentur vocati nomine successiuo, non tamen insimul. Soc. ibi cōmunem dicit, nu. 6. Et nota quod ordo successiuus in hoc casu dicitur quod excluso primo, sequens admittitur: & admisso

missio primo, alij excluduntur secundum Pau. quem Soc.sic intelligit & approbat.ibi nu.8,

72 ¶ Instituto monasterio si filiam receperint in monialem; reicitur conditio, tanquam turpis:& remanet institutio vera,Ias.in l.conditioni,num.3.de insti.& Substi.dicit magis cõmunem:licet Alexan. dicat cõmunem contrariam in l.conditioni.

73 ¶ Instrumentum vacillat per vnum ex tribus testibus instrumentarijs.Fran.Cur.Iuni.consi.55.nu.1.cõmunem dicit, tamen fidẽ facit Boe. Deci.12.cõem dicit.

§ Nota istam cõmunem cum sequenti:de iure regio est l.115.& 116.& 117.ti.8.par.3.vbi cauetur quòd quando testes dicunt non recordari de confectis in instruméto:cum essent prę̃sentes:quòd si notarius est bonæ famæ:ei est standum,aliàs si non sit bonæ famæ, vt res non sit de longinquo:omnibus testibus contra dicentibus,creditur testibus,& nõ notario.vel si aliàs probaret negatiuam coartatam loco, vel per instrumentum,vel per quatuor testes: non creditur instrumento per d.l.117.

74 ¶ Instrumentum redditur falsum per duos testes instrumentarios. Cur.Iuni.in d.cõsi.55.cõmunẽ dicit.

75 ¶ Amplia,& per alios duos testes non instrumentarios.Deci.in ca.tertio loco de proba.cõmunẽ dicit.

76 ¶ Fallit,nisi sint alij duo testes coadiuuantes instrumentum.Boe. Dec.118.nume. 26.& Ias.consi.124. communem dicit.

77 ¶ Instrumentum dotis probat quando maritus præstitit alimenta vxori:etsi sit confessionatum.Gozza. consi.42.num.13.communem dicit.

78 ¶ Instrumentum habens plures articulos, vno approbato,nõ cõfertur in omnibus approbatum. Cur.Iuni. consi.166.nu.11.cõem dicit.& Bello.cõsi.56.nu.12.

79 ¶ Amplia,quòd si producatur instrumentum,vel scriptura:potest acceptari pro parte,& pro parte nõ. Av

mon Grauetta de antiq.tempo.par. 1.in argu. de scriptura priuata.num.68. cōmunem dicit, quam limita tripliciter.

80 ¶ Instrumentum factum secundū solennitates vnius loci, vbi quæ probat in tracta.de antiq.tempo.par. 1. in verbo quarto limitatur, num.9. cōmunem dicit ex Bar.in l. 1.C.de summa trin.

• § Nota istam cōmunem, iuncta decisione doct. de Pala.Rubr.in repet.rub.de donati.inter virum & vxorē col.9, ad ampliationem l.5.ti. 8. li. 3. ordi. vbi dicit quòd instrumentum alibi confectum extra regnum, habebit executionē paratam in hoc regno quē vide.

81 ¶ Instrumentum, si inueniatur penes aliquem: cum cautione admittitur sine mandato. Feli.in ca. coram de offi.deleg.quem refert Alci.in trac.præsumpti. re. 1.præsum.33. cōmunem dicit. & Ias.in l. cautio.de procura.C.num. 12.

• § Nota istam cōmunem ad ampli.l.10.ti.5.par.3. & l. 2.ti. 10.li.3. fo.ll.

82 ¶ Instrumentum inuestiturarum feudalium non probat dominium contra tertium possessorem, Cur.Iuni. consi. 18.num.5.communem dicit.

83 ¶ Instrumentum locationis non probat dominium si cōueniatur possessor actione reali ex dominio agentis: secus tamen si conueniatur ex personali actione ex cōtractu locationis intentato contra inquilinum. Cur.Iuni.consi. 158.nume.6.communem dicit.

ADDITIO. De ista probatione dominij per instrumentum, ac alia probatione seu præsumptione, addidi supra in litera.D.sub num. 107.*

84 ¶ Interdictum vnde vi, vel conditio.c.reintegrandæ competit & contra titulo possidentem. Io. à Ripa de legi.c. 1.li. 1.numer. 83.communem dicit.

85 ¶ Intellige quando principalis non est soluendo, quia tunc singularis possessor cōuenitur, Io.Cora.in §.nihil

hil cõmune,nu.45.ff.de acquir. posse.cõmunẽ dicit.

86 ¶ Fallit,quando singularis possedit cum titulo,& bona fide.Io.de Ripa in cap.8.de dona.in fin.cõmunem dicit:quam intellige quando possessor bonæ fidei successit bonæ fidei possessori:alias non,ita Ripa ibi.

87 ¶ Interdicto adipiscendæ quorũ bonorum,agitur ad consequendam possessionem, cum per consuetudinem,aut per statutum est acquisita possessio iuris.Io. à.Ripa in l.1.de legi.c.1.num.80.communem dicit.

88 ¶ Interesse non debetur quando res non est in commertio acquirentis.Io à.Ripa de legi. l.1. cap.2. nu. 26.communem dicit.

89 ¶ Interesse potest cõmitti arbitrio creditoris, Ias. in l.ius iurandum. ff. de iure. iuran. Io.Duran.in arte testan.ti.6.num.48.communem dicit.

90 ¶ Interpellatio non requiritur quando obligatio est facta cum iuramento.Dec.in l.quod te.ff. si cer. peta. cõmunem dicit,alias semper requiritur interpellatio ad inducendam moram,vt per Hippo.singu.147. &341.quod clare insinuatur in l.6.ti.16.li.3.fo.ll.ibi y.luego que podeas delante fuere requerido.Vnum tamen nota:quòd si promissio est facta ad diem certum:dies interpellat l.15.ti.11.par. 5. tamen si dies non est appositus: requiritur interpellatio iudicialis. li.9.ti.14.par.5.ibi lo si elplazo no fuere puesto ante que se lo demandare por iuizio. Quod est cõtra cõmunem sequentem cõprobatam per Segu.in l.si ex legati causa,nu.164.ff.de ver.obli.& Io.Lup.Episcopũ Calaguritanũ in suis fallẽ.re.226.versi.amplia etiã.

91 ¶ Interpellatio extraiudicialis sufficit,si fiat per verba enunciatiua ad inducendam moram.Iaso. in l. si ex legato.ff.de verb.obli.communem dicit.

92 ¶ Interrogare potest iudex post conclusum in causa ad fundandum ius partis de nouo,Alexand.in l.1. §.hoc iudicium .ff. de dan.infe. & Decium in ca. 1.

de iudi. cōmunem dicunt, Sed Decium reprehendit Bello.consi.50.vbi plura vide.

§ Nota istam cōmunem ad ampliationem l.34.ti. 16. par.3.in fi.& nota quòd licet post duos annos non admittitur exceptio non numeratæ dotis, l in contractibus, C.de.non nume.pecu.sed tamen iudex ex suo officio potest petere iuramentum parti super hac exceptione.l.184.stilu.

93 ¶ Inuentarium tenetur facere hæres rogatus de restituendo, aliàs perdit trebellianicam, Corne.consi. 168.vol.3.Io.Durā.in arte testan.ti.5.cau.37.cōmunem dicunt: sed Alexan.consi.67.vol.4.dicit cōmunem contrariam, Sed Decius consi. 480, dicit magis cōmunem primam: etiam in filijs hæredibus, nu. 16.

§ Concor.cum prima l.10.ti.6.par.6.

94 ¶ Fallit in legitima, quia etsi nō cōficiat inuētarium, nihilominus potest detrahere legitimam. Calca. cōsi. 36.Io.Durā.in arte testan ti.11.cau.8.& Giudo.Dec. 53.communem dicunt.

95 ¶ Nota quòd tempus conficiendi inuentarium currit à tempore aditæ hæreditatis, Deci.cōs.633.Roma. cōsi.84.Io.Duran.in arte testan. ti.11.cau.8.& Bello. consi.88.cōmunem dicunt. Et post aditam hæreditatem debet incipere, & finire intra sexaginta dies.

96 ¶ Nota secundo, quòd testator non potest remittere vsufructuario inuentarium, nec cautiones præstādas in vsufru.Bello.consi.54.num.21.cōmunem dicit. ex Soc.cons.131.& Bart.in l.nemo potest, de lega.1.

ADDITIO. Inuentarium hæres de iure antiquo nō conficiebat, & vltra vires hæreditarias ad legata non tenebatur nisi quatenus ei visum esset, hodie per ius auctē.inductū est, ꝙ si integra legata euaderē voluerit, si hæreditas suffectura non esset, ꝙ debeat conficere inuentarium, aliàs tenetur ad omnia legata, & hanc cōmunem dicit Ang.in tracta.de inuentario, nume. 1.Sed

2. Sed an. sit verum indistincte & alijs quaestio. in materia inuentarij per eundem in. d. tract. & Fran. Perorcell. similiter in eo . tract . per totum , & Guid. Pap. in tract. de forma inuentarij per totum.*

97 ¶ Iudex tenetur, secundum ea quae ex actis percipit: sententiam proferre: nō tamen ex eis quae particulari scientia percepit, Coua. in suis resolu. cap. 1. li. 1. nu. 6. magis cōmunem dicit. ex glo. in l. 1. de offi. ordina.

98 ¶ Iudex, si incipit à praecepto: executio nisi sit clausula iustificatoria, actus est ipso iure nullus, Ias. in l. nequicquam. ff. de offi. praeto. num. 6. magis cōmunem dicit,

99 ¶ Iudex ponens aliquem ad torturam iniuste, punitur poena capitis. Hippo. in prac. §. expedita, num. 87. magis communem dicit.

100 ¶ Iudex si dedit licentiam intrandi in possessionem propria authoritate, intelligitur, nisi habeat resistentiam, Ias. in l. iustè possidet, nume. 13. ff. de acquir. posse. commumem dicit.

101 ¶ Iudicis licentia inualida non excusat à poena statuti simpliciter loquētis de intrante in rem alienam, Ias. ibi num. 24. communem dicit.

102 ¶ Nota ꝙ iudicis decretum interpositum ex falsa causa, est nullū, Cur. Iuni. cōsi. 170. nu. 2. cōem dicit.

103 ¶ Iudex ex mero officio excludet actorem actione cauētē, & nō impeditum: secus tamen, si habeat actionem elidibilem, aut ope exceptionis, Balbus de praes. par. 1. q. 8. numer. 2. communem dicit.

104 ¶ Iudex praeparantis, est iudex iudicij praeparati, Cur. Iuni. consi. 152. num. 9. communem dicit.

105 ¶ Iudex prorogatus ex promissione partium de conueniendo coram eo, cum possit pars. poenitere: remanet tamen obligatus ad interesse: & ipse iudex poterit de illo cognoscere. Panor. in c. 1. de iudi. num. 2. communem dicit.

106 ¶ Iudex, si non vult: non tenetur condemnare reum

in expensis factis ante litem contestatam nisi petantur, factis tamen post litem contestatam etsi non petatur, tenetur condemnare. Anto. de Tremo. in add. ad Bona. cur. c. in practi. excepti. de recusa. num. 4. in verbo ratificare communem dicit.
* § Nota istam cōmunem ad intel. l. 6. ti. 13. li. 3. fo. ll. & l. 25 1. stili. & vide quæ habes infra in verbo reus.
107 ¶ Iudex secularis, si in causa incidat causa matrimonij: in materia facti, potest cognoscere de illa. Coua. in epi. 4. ca. 8. §. 12. nu. 3. ex Ias. in l. quoties de iudi. C. cōmunem dicit: quam intellige nisi fuerit facta inhibitio per iudicem ecclesiasticum, Ambro. de Vigna in cā. salubriter de vsufru. numer. 125.
108 ¶ Amplia istam cōmunem ad quamcunq; causam spiritualem, dummodo liquere possit summarie, & de plano, sine discussione. Naua. in cap. cum cōtingat de resc. in primo remedio literaliter cōmunem dicit ex Decio. in cap. 1. de iudic.
ADDITIO. Ratio quare iudex laicus cognoscit, esse poterit, quia tunc sortitur priuilegium causæ principalis intentatæ coram eo, quo ad forum, vt in simili de dote quæ si principaliter & de per se petatur, peti debet coram iud. seculari, si autem accessione ad matrimonium, peti debet coram ecclesiast. vt cōmuniter Moder. excepto Dec. & seq. tenent in authen. quod locum. C. de colla. & M. Anto. Bard. in tract. de tempo. vti. & cōtin. in cap. 15. num. fi.
109 ¶ Nota quòd iudex secularis non potest assignare tempus ad prosequendum causam exceptionis propositæ coram eo, de qua per iudicem ecclesiasticum debet cognoscere, Nec valet statutum super hoc. Ias. in l. pro tribunali, nu. 17. ff. de re. iud. communem dicit.
110 ¶ Iudex secularis in crimine merè ecclesiastico, dum iudex ecclesiasticus petit impartiri suum auxilium: non potest se intromittere in processu, sed solū

exequi

exequi mandatum:secundum canonistas,secus tamé secundum legistas. Alci.in c.perniciosam de offic. or di.nume. 109. Ias. in l. magistratibus,num. 10. ff. de iurisd.omni.iudi.communem dicit.

§ Nota quòd l. 2,ti. 16 par. 7. & pragma. 7. videtur approbare opinionem canonistarum absque limitatione,dum præcipit quòd condemnati per inquisitores hereticæ prauitatis,vel per Episcopum de hæresi puniantur pœnis in d.l.contentis. Et nota istam communem ad intel.l.7.ti.3.lib.1.ordi.& l.26.ti.2,li.3. vbi disponitur quòd iudex ecclesiasticus pro captura laici,vel bonorum secularium inuocet auxilium iudicis secularis:de quo auxilio præstando circa istam l.vide Io.Lupum in ru.C.de dona.col.191.§.48.num.17.& Petrum Bellugam in speculo principum, rub. 11.§. tractandum.& Petr.de Anca.in re.c,ea quæ de re.iu, lib.6.in 11,q,princi. Et si laicus in prestado auxilium excedit,appellabitur ad iudicem superiorem laici: si præstat auxilium iuris, si vero solum præstat auxiliũ facti:appellabitur ad superiorem iudicis inuocantis auxilium,vt per Bar.in l.à diuo Pio.§.sententiam. ff. de re.iudi. de quo meminit Aufrerius in deci. tholosa.q.411.quem vide.

111 ¶ Fallit,nisi pro condemnato esset aliqua presumptio:vt appellatio, vel similia: quia tunc non debet exequi mandatum ecclesiasticum. Alci. ibi numer. 112.communem dicit.

112 ¶ Iudex secularis non prætendit aliquam iurisditionem ob id quòd iudex ecclesiasticus petit sibi impartiri auxilium brachij secularis,Alci, in ca. perniciosam de offio,ordi.numer.17,communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad intel,l,vlti, in curijs toletanis de anno 1525,& l.7.ti.13,li.1.ordi.& l.4.ti. 1. li.3.ordi.in quibus disponitur quòd iudex ecclesiasticus licet cognoscat de aliquibus casibus iter laicos:

tamen facit executionem tam in bonis, quā in personis laicorum: sed per inuocationem auxilij iudex secularis mandabit executioni, de quā l. vide. Docto. de Pala. Rube. in rep. c. per vestras, de dona. inter. vi. & vxo. à co. 192. vsq; ad 214. Vnum tamen nota, iuxta illam l. quòd si iudex laicus in istis casibus excedit in executione: appellabitur ad iudicem superiorem ipsius iudicis laici, non ad ecclesiasticum, vt eleganter dicit Aufreri. in addi. ad Deci. Tholo. q. 411.

113 ¶ Iudex ecclesiasticus non tenetur stare processui facto per iudicem secularem. Feli. in c. at si. clerici. de iudi. communem dicit.

114 ¶ Iudex ecclesiasticus potest compellere iudicem secularem vt præstet sibi auxilium per excommunicationem: laicus tamen clericum non compellit ad præstandum. Alcia. in c. perniciosam, de offi. ordi. nu. 7. & 8. cōmunem dicit. Et de inuocatione istius brachij in hoc regno vide Io. Lupum col. 192. in repet. C. de dona. inter. vir. & vxo.

115 ¶ Iudici vel testi dicenti in articulo mortis protulisse iniquam sententiam, vel falsum testimonium: non creditur. Alci. de præsum. re. 3. præ. 4. numer. 7. communem dicit.

116 ¶ Fallit primo, in suum præiudiciū, & Marcus Ant. in trac. de iudi. numer. 393. communem dicit.

§ Fallit secūdo, nisi aliàs per idoneos testes, vel instrumentum probaretur ex falsis testibus sententiam prolatam: per l. 13. ti. 8. l. 2. fo. ll. & vsque ad quod tempus potest peti: vt sententia reformetur prætextu falsorū testium: vide Henric. in c. licet distin. 2. num. 3. de proba. vbi distinguit, & facit plura membra.

117 ¶ Iudex ecclesiasticus non potest exequi in bonis laicorum sententiam suam, sed debet inuocare brachium iudicis secularis. Feli. in c. significasti, de offi. dele. num. 4. communem dicit.

Nota

§ Nota istam cõmunem ad corroborationem l.7.ti.3. li.1.or.& ratio vera istius cõmunis,& legis,est quia Episcopus nõ habet territorium, vt tenet Oldra cõsi. 17.& vi.quæ habes infra in versi. præscriptio,nume. 244.& per hanc.rationem iustificatur opinio Panor. in d.c.significasti:vbi concludit quòd Episcopus non habens iurisditionem temporalem,non potest habere officiales armatos:licet Deci.ibi teneat contrarium: & Barba.de præstand cardi.in 5.par.2.par.nume.18. vbi vide quibus licitus est vsus armorum.

118 ¶ Iudæus cognoscens christianam absque matrimonio, non vi, nec stupro, nec adulterio, non punitur pœna mortis.Boe.deci.316.num.5.cõmunem dicit.

119 ¶ Iuramentum debet habere tres comites veritatem,iustitiam,& iudicium.Cur.Iuni.consi.141.nu. 9.communem dicit.

120 ¶ Iuramentum inducit obligationem.Io.de Selua. de iu.iuran.par.3.consi.2.cõmunem dicit.

121 ¶ Fallit, si sit sine causa.adde.Feli. in ca.1.de pactis cõmunem dicit;sed hanc intellige de iure ciuili: quia iuramentum non vestit pactum nudum.Iason.in l. siquis maior. C.de trasla.num.23.cõmunem dicit,& vide quæ habes in verb.actio,num.13.

122 ¶ Iuramentum debet obseruari in specifica forma, & non sufficit per æquipollen.Ias.consi.4.vol.3.communem dicit.

123 ¶ Iuramentum firmat contractum:si per statutum prohibeatur,contrahere. Iaso.in Authen. sacramenta, num.53.C.si aduer.ven.communem dicit.

§ Per istam cõmunem videtur euacuari l.6.ti.1. li.3. ordi.de qua vide per Docto.de Pala.rub.in rep.ca. per vestras de dona.inter.vir.& vxo.col.512.§.fina.nu. 30.propè finem repet. sed dicta lex limitatur in contractu minoris.vt in l.59.ti.18.par.3. & in omnibus contractibus in quibus requiritur iuramentũ ad eius

validationem vt in pragma,

124 ¶ Amplia, etsi interuenerit iuramentum ante, vel post contractum, Alci.ibi numer.133, cõmunẽ dicit.

125 ¶ Amplia secundo, quòd in tãtum hæc cõmunis, & præcedens est vera: quòd iuramentum tollit purgationem moræ. Anto.Rub.consi.113.cõmunem dicit. Et nõ requiritur aliqua interpellatio ad hoc quòd incurratur in moram si contractus, vel promissio fiat cum iuramento; Gozza.consi.25.num.10.cõmunem dicit. vbi tamen distinguit: aut quæritur ad hoc quòd pœna contractus debeatur, requiritur interpellatio, secus tamen ad hoc quòd promittens teneatur ad interesse: & sic intelligitur dictum Bal.in c.1.§.ad hoc, in fin. & Alex.in l.quod te.ff.si cer.peta. quæ distinctio est ex mente Boeri.de mora.versi.decimo principa.

126 ¶ Amplia tertio, quòd iuramentum supplet omnes defectus, ac solennitates quæ possunt opponi contra instrumentum in quo interuenit iuramentum: etsi aliunde perueniat quàm ex defectu ætatis, Cur.Iuni. consi.47.num.2.cõmunem dicit.contrariam. Immo, quòd ommissio solẽnitatis probatoriæ de iure ciuili, licet iuramento sit actus decoratus vitiat actum. Alcia.in c.cum contingat.de iu.iuran.nu.151.cõmunem dicit.sed pro concordia, est præsupponendum vnũ: per quod diluitur omnis hæsitatio: quòd iuramentũ nusquam tendit ad supplendum probationis defectum: sed ad ipsius actus confirmationem, vt plenius asserit noster Coua.in repet.c.quamuis de pactis pa.2.§.6. Et ideo nimirum si dicamus quòd ommissio solennitatis probatoriæ non validatur iuramento, in alijs autem solennitatibus sic, vt prima cõis tenet.

127 ¶ Amplia quarto, quòd promittens soluere cum iuramento non recompensat, Gozza.consi.32.nu.15. & 16. cõmunem dicit reprobato Bart.in l.amplius non petetur.ff.rem rat.habe.

Fallit

128 ¶ Fallit primo, quando prohibetur ex ratione, vel natura rei: vt quia ea non sit in cõmertio, Alci. in ca. cũ contingat, num. 179. de iur, iuran. communem dicit.

129 ¶ Amplia quinto. ad contractum vel alienationem rei dotalis mediante iuramento, quia per iuramentum firmatur, Io. Igne. in l. 1. §. si vir. & vxo. num. 145. ff. ad Sillan. cõmunem dicit: licet eam per plura reprobet, quem sequitur Caro. molin. in addi. ad Alę. consi. 27 vol. 1. in versi. salutis, tandem cõcludit quòd licet ipsa mulier teneatur stare contractui iurato: si ex iusta causa restitutionem non impetret, tamen eius hæredes non tenentur nec astringũtur iuramento.

130 ¶ Fallit secundo, si prohibeatur ex fauore publico Alci. ibi. num. 83, communem dicit.

131 ¶ Restringe istam fallentiam: quando fit prohibitio ex fauore priuato: licet in consequentiam resultet fauor publicus, idem ibi num. 92. cõmunem dicit. Et ex hac cõmuni diluitur hæsitatio dę qua queritur iuxta legem 59. tau. reprobantem donationem omniũ bonorum, etiam præsentium, quòd illa lex non habet locum si fiat cum iuramento: cùm lex in fauorem subditorum sit introducta, vt dicitur in simili de donatione excedente quingentos aureos non insinuata: quòd si inueniat iuramentum, valet. An. Gomes, in d. l. 69. cõmunem dicit. ex Panor. & Imol. in cap. cum contingat de iure iuran.

132 ¶ Fallit tertio, in contractu simulato: quia non firmatur iuramento, Bello consi. 48. num. 4. cõmuuem dicit. vt est confessio dotis in fraudem creditorum, Rube. consi. 120. communem dicit.

133 ¶ Restringe istam limitationem: si contrahens iurat omnia, & singula cõtractus esse vera: nam hæc verba operantur vt non possit dici contractus simulatus. Curt. Iuni. consi. 110. nume, 5, communem dicit.

134 ¶ Fallit quarto, ex defectu consensus. Curt. Iuni. con

fi.74.num.3.communem dicit.
§ Iste consensus non cadit in minori quatuordecim annorum,& ideo etiam cum iuramento, nihil valet quod agit l.56.ti.5.par.5.licet Docto. variè loquatur in authen.sacramenta puberum.C.si aduersus vendi ti.de quo per Iaso.nume.7.& Panor.consi. 108. vol. 1. & glos.in c.ex his despons. & Matthæ.de Affli.in deci.Neapo.nu.322.per totum,& vide quæ habes.nu. 86.in.ver.minor.
135 ¶ Fallit quinto,in alienatione facta per filium de bonis in quibus pater habet vsufructum, Cur. Iuni. consi.152,nume.7.communem dicit.
§ Nota istam cōmunem ad intel.l.55.tau. vbi dicitur quòd mulier non potest facere contractum, nec distractum sine consensu viri: durante matrimonio, quòd etiam mediante iuramento,non valet talis contractus:quod etiam est ex mente Coua.in epi.4.ca.7. §.1.num.3.quòd mihi placet.pro quo etiam est communis opinio,de qua in verbo maritus, vbi dicitur quòd maritus habet vsufructum bonorum vxoris durante matrimonio.
136 ¶ Fallit sexto,si ex iuramento inducatur peccatum: non est contractus obseruandus,Alci.in ca. cum contingat de iur.iuran.num.101.communem dicit.
§ Per hanc l.declaratur l.16.ti.11.par.3.
137 ¶ Fallit septimo,si iurans enormissimè læditur:quia per iuramentum nō tollitur enormissima læsio: Cur. Iuni.consi.141.nu.6.cōmunem dicit.& Ioan.à.Ripa in l.2.de donatio.C.nu.10.refutans,Alexā.in cōs.42. & consili.125.vol.1.dicentem cōmunem cōtrariam.
138 ¶ Amplia istam septimam fallentiam etiam si mulier cum iuramento renunciaret enormissimam læsionem:nisi appareat velle donare,Deci.consi.379. communem dicit, & idem Deci.consi.180. nu. 7. cōmunem dicit contra Alexan. postremo pro resolutione istius

hac istius dubij vbi doctores varie loquuntur, vide nostrum Coua. in repet.c. quamuis pactum de pactis li.vj.in 3.par.§.4.à.num.3.vsque ad num.9.vbi. ponit duodecim conclus.& ex secunda,& tertia resultat solutio ad nostram cõmunem, vbi concludit quòd quando læsio fuit enormissima multo maior quàm vltra dimidiam, quòd procedat nostra cõmunis de æquitate, si tamen non multum excessit vltra dimidiam procedat communis, Alexan. vide per eum.

139 ¶ Fallit octauo, in iuramento secundo præstito contra primum, quia non est obseruandum: Fran. de Are. in l. qui iurasse, nu. 18. ff. de iur. iurand. cõmunẽ dicit.

140 ¶ Fallit nono, si per metum extorqueatur, d. Io. de Imol. in c. verum de iure iuran. cõmunem dicit; licet requirat absolutionem, vt per eum ibi.

141 ¶ Nota in hac fallẽtia, quòd iuramentum pręstitum in prima venditione, non operatur quin secunda venditio valeat: licet ipse iurãs teneatur ad factum pręcise: Iaso. in l. quoties, numer. 36. C. de rei vendi. communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad ampliationem l. 56. tit. 5. par. 5. cum qua concordat l. quoties. C. de rei vendic.

142 ¶ Fallit decimo, in casu fortuito: de quo non præsumitur contrahens cogitasse, Io. de Ripa in l. 1. nu. 10. q. 3. C. de reuo. dona. communem dicit.

143 ¶ Fallit vndecimo in promissione de nõ reuocando testamentum, quia tale iuramentum est contra bonos mores; & cõtraueniens: licet sit periurus: actus tamen tenet, Alci. in d. c. cum contingat num. 77. & Anto. de Trem. in addi. ad Bonacursum, in prac. exceptio. in rub. qui mo. nu. 22. & Coua. in rubri. de testa. par. 2. numer. 15. communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ex qua confunditur opinio Dida. de Seg. in l. filius dum in ciuitate est. ff. de verb. obli. num. 23. dicentis quòd iuramentum oppositum

in primo testamento operatur vt secundũ nõ valeat: quia iuramentum habet vim clausulę derogatoriæ, per verbum Bar.in in l.siquis.in princ.de leg.3.& Ia. in l.si mihi.§.in legatis.ff.de leg.1.Et clausula deroga toria habet vim, vt secundum testamentum non va- leat.l.22.ti.1.par.6.possit enim dari certa concordia, quę est ex mente Alcia.in.quantum reprobat opinio. Bar.in d.l.siquis ꝙ opinio cõmunis procedat. quo ad effectum iuramenti:& sic quòd non impediat secun- dum testamentum. Alia autem opi. concernat vim iuramenti & ꝙ testamentum valeat eo mo.quo de iu re valere potest:cum secundũ cõmunem opinionem relatam num.158.infra eo.& vis iuramenti sit, quòd importet idem quod clausula derogatoria:quòd secun dum testamentum non valeat:nisi de eo fiat mentio: & cum hoc recipit maximam extẽsionem d.l.22. co- gita.Et nota aliud satis notabile, quòd iuramentum operatur,& habet vim clausulæ derogatoriæ circa pri mum testamentum habens clausulam derogatoriam, quòd secundum in quo est iuramentum:deroget pri- mum,ac si de eo plena mentio facta esset,vt per Ioa. Lupum in re.c.col.509.§.vltimo num.23. quæ mul- tum conducit ad ampliationem d.l.22.

144 ¶ Fallit duodecimo, in iuramento assertorio con- iugum:quia inter eos non validat donationes, Cur. Iuni.consi.95.num.5.communem dicit.

145 ¶ Fallit tertio decimo, in pacto de futura successio- ne,quia non firmatur iuramento,Cur.Iuni.consi.25. nu.7.cõmunem dicit. Et vide in verbo pactum nu- me. 1. cum sequenti.

146 ¶ Fallit quarto decimo, in obligatione ad carceres. & renunciatione cessionis bonorum:quia non firma- tur iuramento,Alci.in c.cum contingat de iur.iuran. nu.6.cõmunem dicit.Et vide in verb.obligatio,nu.7.

147 ¶ Fallit quinto decimo, in iuramento apposito in donatione

donatione:quę reuocatur per superuenientiam filiorum.per l.2.C.de reuo.dona.Io.Arri.de dona.li.3.C. num.17.communem dicit.
148 ¶ Fallit sexto decimo,in contractu facto per prodigum, quia non firmatur iuramento, Alci. in c.cum contingat de iur.iuran.num. 138. & Boe. in consue. bitu.§.8.communem dicunt.
149 ¶ Amplia istam fallentiam ad alienationem prodigi,Alci.in d.cap.cum contingat, numer. 146.communem dicit.
150 ¶ Fallit decimo septimo,in donatione omnium bonorum,tam præsentium,quàm futurorum: quæ non firmatur iuramento,Cur.Iuni.consili.25. numer. 6. communem dicit.
§ Nota istam cōmunem : & secundùm eam intellige l.10.ti.11.par.5.
151 ¶ Fallit decimo octauo,in confessione mariti de dote recepta,vide supra confessio,contra.Deci.consi. 202.quam refert Bello.consi.4.num.2.
152 ¶ Iuramenti effectus licet non possit tolli per statutum:tamen potest statui quòd in contractu minoris in quo interuenit iuramentum,pſumatur minor dolo inductus:& valet tale statutum,Cur.Iuni.consi.118. numer.6.& Ias.in authen.sacramenta puberum.C. si. aduer.ven.num.85.communem dicit.
153 ¶ Iuramentum,si ex dispositione legis vel statuti defertur:potest tamen aduersarius probare contrarium:Tiraquel.de vtroque retrac.§. 4. glos. 1. de retrac.lignagier,num.2.cōmunem dicit , hæc cōmunis in iuramento statuti,vel legis,secus tamen,si deferatur à patre:quia postea non reuocatur per probationes de nouo repertas l.25.ti.11.par.3.ꝙ, generaliter dicit Bal.in l.in bonæ fidei C.de rebus creditis, partem non esse admittendam ad probandum contra iuramentum delatum:sed Coua in suis reso.c. 13. li.

2.num. 1.dicit relinquendum arbitrio iudicis.

* § Nota istam cõmunem ad intel.l.9.ti.7.par.3.

154 ¶ Iuramentum non defertur in causa famæ. Marc. Anto.in trac.de iudi.numer. 175. communem dicit.

* § Nota ad limit.l.2.ti.12.par.3.vbi dicitur quòd iuramentum defertur parti.

155 ¶ Iuramentum defertur in causa matrimonij habenti semiplenam probationem: quando aliquibus coniecturis coadiuuatur. Cur.iuni.in l. admonendi, num.67.ff.de iur.iuran.communem dicit.

* § Nota ad ampli.d.l.2.

156 ¶ Nota quòd licet pars damna,& interesse dimittat declarãda per aliam partem:& quòd in eis stetur suo iuramento,nihilominus potest peti reductio ad arbitrium boni viri.Coua.in suis reso.ca.13.li.2.num. 1. cõem dicit ex Panor.in c. quinta vallis de iur. iuran.

157 ¶ Iuramentum habet vim clausulæ, vt actus valeat quemadmodum valere potest, Alci.in c.cum contingat de iur.iuran.nu. 184. & 170. cõmunem dicit, & Coua.in.§.relicti d.c.quamuis,par. 2.§.6.conclu. 16.

158 ¶ Iuramento denunciationis euangelicæ creditur, Alci.de præsum.re.3.præs. 16. nu.7.cõmunem dicit.

159 ¶ Iuramento se astringens coram non suo iudice litigare,non potest pœnitere, Feli.in c. 1 de iudi.communem dicit teste Coua in ru.de testa.

160 ¶ Iurisditio iudicis delegati perpetuatur per vnicã citationem etiam non peremptoriam.Præpo.in c. nõ ita 2.q.6.communem dicit.

161 ¶ Iurisditio præuenitur per citationem,Roma. consi.112.num.4.communem dicit.

* § Nota istas duas cõmunes opiniones ad intellectum l.12.ti.7.par.3.& est aduertendum quò ad hoc quòd iudicium dicatur cœptũ: vt ibi causa firmatur, vt in l.vbi cœptũ. ff.de iud. requiritur quòd citatio sit executa:Ad perpetuandam tamen iurisditionem iudicis delegati

delegati,tunc sufficit mandatum de citando, & non executum, secundum Hosti. Ioan. Panor. Petrum de Anca in ca.fi.de offi.delega &Bald.& Anto.Ganfre. & Henri. in ca.licet de offic.delega.Feli. & Deci. in cap.gratum eo. titu. Bart.& Fran. Cur. Iuni. in l.& quia de iuris.omni.iudi.Decis. tholo.q. 340. do. de Rota in antiquissimis de offi.dele.Decis. 1.Et hæc est magis cõmunis opinio vt per Pe.Raue. in compe. iur.de offi.leg.in fi.licet aliud dicat Imol.in d.cap. fin.& Alex.& Ias.in l.more de iu.omni, iudi. ff. qui dicunt cõmunem sententiam esse quod non perpetuetur:præcipuè,Ia.num. 58.De iur.autem regio per litis contestationem perpetuatur iurisditio l. 21. ti. 4.par.3.Et nota quòd secundũ ius ciuile, perpetuatur per solam citationem,executam,& hæc est cõmunis opinio de qua per Ias.in d.l.more.De iure regio requi ritur litis contestatio l. 21,iur.canonico.sufficit Mandatum de citando,etsi non sit executum: quam dicit magis cõmunẽ dictus Raue. sed ad hoc quòd iurisdi tio preueniatur sufficit citatio executa per l. 12. ti. 7. par.3. Et.nota ad intel. istius l. dictum solenne Soc. in consi.41.num.3.quia.tunc dicitur præuenta iuris ditio per citationem,quando pars comparet ad termi num citationis,vel si non comparet:& actor accusat contumaciam:aliàs non:per l. properandum.§. 1. de iudi.C.ibi. contumaciam accusante.

162 ¶ Iurisditio est potestas de publico instructa cum necessitate ius dicendi:& æquitatem statuendi, Alci. in cap.quòd sedem nu.34.de offi.ordi.cõmunẽ dicit.

163 ¶ Iurisditione cõcessa in genere per aliquam dispositionem, censetur concessum merum, ac mistum imperium,Alci.ibi.numer.38.communem dicit.

164 ¶ Fallit,si demandetur iurisditio iudici.simpliciter, quia tunc non comprehenditur merum, ac mistum imperium,Cur.Iuni.in l. 1.de offic.eius cui demand.

est iurisd.nu.23.communem dicit.
165 ¶ Restringe istam limitationem.nisi alias substitua tur loco alterius quia tunc intelligitur commissum, idem ibi numer. 66. & vide quæ habes in versi. de legatus per totum.
166 ¶ Iurisditio,& officium iudicis sunt diuersa. Cur. Iuni.in rub.de iu.omni.iudi.num.21.cōmunē dicit.
167 ¶ Iurisditio cohæret personę:& habetur in territorio ad instar dominij,Iuni.in l.1.de iuris.omni.iudi. ff.num.102.communem dicit.
168 ¶ Iuriditio videtur concessa,concesso territorio,Iunior ibi num.103.communem dicit.
* § De iure regio,si constet ex verbis principem velle trāsferre iurisditionem:transfert,alias non l. 9. ti. 4. par.5.& l.2.ti.9.li.3.ordinati.ꝙ in principe leges claræ sunt:sed in alio inferiore à principe cōmunis habebit locum.& quod dictum est princeps, (si velit.) quod possit iurisditionem concedere,& velle videtur cum exprimit,tamen hoc intellige non in iurisditione suprema,quæ datur in signum vniuersalis recognitionis,vt apertè insinuat l.1.ti.1.li.3.ordi. quia hæc Rex non potest à se abdicare. vt late per Thomam Grama.in voto.28.&.per me in recollectis.iurisditionis.numer.6.& 7.
169 ¶ Fallit,si non sit concessum totum:sed pars. Idem ibidem num.105,communem dicit
170 ¶ Iurisditio totalis acquiritur per vnicum actum iurisditionis,de voluntate domini,tamen ex propria voluntate non acquiritur,nisi in illo actu,An.go.in l. 45.tau.num.37.cōmunem dicit.ex Bar. in l. 3. ff. de acquir.posses.
171 ¶ Iurisditionis possessio non videtur tradita per apprehensionem possessionis rerū, vel castri, etiam de voluntate domini,sine exercitio,Anto.Gomez.ibi num.42.cōmunem dicit.ex Bar.in d.l.3.pro.quo dicit esse

cit esse tex.in arg.in l.quoties la. 2.ff.de serui.

172 ¶ Iurisditio,si duobus insolidum competat: & habeat exercitium iurisditionis in aliquo castro: vno ex eis delinquente,alius non cognoscit de delicto, Feli. in c.prudentiam nu.5.de offi.deleg.cõmunem dicit.

173 ¶ Iurisditio,vel ius exigendi pedagium,vel vectigal dicitur habere continuam causam:ex quo ipsa competit personæ,Balbus de præsc. 2.par.5.par. q. 3. q. 1.communem dicit.

174 ¶ Iurisditionis causæ officio mercennario expediuntur deseruienti actioni ad priuatam vtilitatem, Alci.in cap.quod sedem de offi.ordi.num.66.

175 ¶ Iurisditionem habens solum in certo casu non potest cognoscere: nisi constito per informationem summariam cum casus ille contingens cadat sub sua iurisditione:alias nihil valet quod agitur,Cur. Iuni. consi. 124.num.6.communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad intel.l.23. ti.6. par. 1. in fine de iudice laico qui potest cognoscere in causa clerici.Et ad intel.l.14.ti.2.li.3.or.& l.91. in ll.stili. &l.7.stili.vbi ponuntur casus in qbus curia cognoscit, nam debet prius liquere de casu delicti,Et nota quòd si aliquis accusatur de multis criminibus inter quæ est vnum de contentis in d.legibus;ratione illius,curia cognoscit de omnibus alijs,Cassa.in consue. Burgu.rub. 2.§.1.glos.fi.Et in quantum d.l.14.facit mentionem de miserabilibus personis,quæ illæ sunt: vide Matthæ.de Afflictis decis. Neapo.nu.57.& vide quæ habes in ver.præsumptio num. 320. & nota dictum Bal.in l.vnica,C.quando impera. int. pupi. & vidu. non potest renunciari cum intuitu miserationis fuerit concessum:quem refert glos.in l. 20.ti.23.par.3.

176 ¶ Ius accrescendi habet locum in feudo concesso a principe Ias.in l.si mihi & Titio.ff.de ver.oblig.cõmunem dicit, sed magis cõmunem ait contrariam

Carol. Molin. in addit. ad Alexand. consi. 30. in verb. accrescendi.

177 ¶ Ius accresendi cōpetit instituto in re certa, hære de vniuersali non adeunte hæreditatem. Ias. l. in quoties, nume. 7. C. de hære. insti. communem dicit.

178 ¶ Ius accrescendi, vel non decrescendi competit in indiuiduis, etiam in cōtractibus, Roc. in ver. ius. q. 6. num. 10. communem dicit de iure patron.

179 ¶ Ius offerendi præscribitur. Gui. papa. singu. 906. communem dicit.

180 ¶ Fallit, quo ad proponendum ex vi exceptionis: quia non præscribitur: sed solummodo iure actionis. Balbus de pręscr. in 4. par. 5. par. q. 2. cōmunem dicit.

181 ¶ Ius patronatus acquiritur præscriptione. Deci. consi. 134. num. 4. Io. à Ripa in li. 2. de legi. cap. 2. nu. 13. communem dicit.

182 ¶ Ius patronatus annexū villę transit, cum villa est in feudum concessa, Lamber. in tract. de iur. patro. li. 1. par. 2. q. 7. ar. 1. communem dicit.

183 ¶ Ius patronatus legatum trāsfertur in legatarium si testator habet potestatem transferendi concessam ab Episcopo, Idem Lāber. in par. 2. q. 6. quem refert Io. Duran. in arte testan. ti. 6. cau. 67. cōmunem dicunt, Cur. Iuni. in consi. 87. numer. 6. quòd ius patronatus sine difficultate, transit in hæredem vniuersalem, in legatum tamen effectualiter non transit: nisi accedente consensu. Episcopi, communem dicit.

184 ¶ Ius patronatus habens in aliqua ecclesia collegiata, non potest præsentare principales dignitates illius ecclesiæ, Boe. dec. 32. num. 5. communem dicit.

Intellige istam cōmunem in electione: quia laicus, etiam princeps non potest prætendere electionem prælati ecclesię collegiatæ vel cathedrali: secus tamen in pręsentatione, quas potest sibi reseruare in principio constructionis, vel post acquirere pręscriptione: si

construxit

cōstruxit, vel dotauit vel fundauit, Coua. in. reg. possessor de reg. iuris in. 6. §. 10. nu. 50. magis cōmunem dicit. ex Io. And. in reg. cui alicui, de reg. iu. in 6. Et ex hac causa Hispaniæ reges non solum ex priuilegio quia ab ore inimicorum fidei proprio sanguine totam Hispaniam redemerunt: vt dicit glos. in c. Adrianus 63. distin. sed etiam ex eo quòd fundarunt, construxerunt, & dotarunt, ecclesias cathedrales: ex præscriptione præsentant prælatos ecclesiarum. qđ nota.

ADDITIO. Ius agendi ad, suplementum. Nota circa hoc verbum iuſ. ꝙ Bar. in. l. siquis filium in fi. C. de inoffi. testam. & in cōsi. 14. An. ius agendi, tenet ꝙ ius agendi ad suplementum legitime quinquennio præscribitur, sicut eodem tempore finitur querela testamenti, loco cuius dicit succedetur tale ius agendi ad supplementū, Quę opi. cōmuniter reprobatur, vt per Bal. in authē. presbiteros, num. 1. C. de epi. & cler. & in d. l. siquis filium, num. 6. Ang. in l. Papinianus. §. si conditioni, num. 3. ff. de inoff. testam, vbi contra opi. Bar. dicit sæpius consuluisse, & obtinuisse, cum dicta actio durat annis 30. & in. l. omnimodo, nume. 6. C. eo. titu. & Sali. in. d. l. siquis filium. nu. 8. Iaſ. nu. 5. cum multis alijs, de quibus ferè in omnibus additionibus in dictis locis, & hæc est cōmunis opi. secundū eos. Si uis autem saluare Bart. vide alleg. in dictis additio, seu postillis, & Fran. Cremen. in singu. 128. incip. Antiqua quæstio est inter Bart. & Bal. cum eius apostill.*

L

1 LAboratores conducti ad laborandum agrum litigiosum, si fiat eis protestatio ne agrum colerent: tenentur ad damnum, & ad pœnam Deci. in l. velle, num. 3. cōmunem dicit. ff. de reg. iur.

2 ¶ Laicus, qui ante concilium lateranense habeat decimas ecclesiæ non potest alteri laico concedere, etiã cum authoritate Episcopi. Boe. in consue. bitu. decostumes prediciales. §. 11. communem dicit.
3 ¶ Laicus potest esse arbitrator in re spirituali, Deci. in c. 2. de iudi. num. 2. communem dicit.
4 ¶ Laicus potest esse assessor Episcopi in causa spirituali, Deci. ibi, quam intellige, nisi ipse iudex aliàs esset secuturus suum consilium, vt per Panor. ibi: ex quo infertur, quòd si iudex est ita ignarus ꝙ nescit discernere an consilium sit iustum, nec ne, cum teneatur sequi; vt per Anto. in. ca. cum olim de arbi. quem refert & sequitur Alex. in l. si conuenerit, num. 11. ff. de re iudi. tunc laicus non potest esse assessor. vt per Decium ibi, quem communem dicit.
5 ¶ Laici possunt puniri per Episcopum de adulterio. Alci. in ca. perniciosam, nume. 18. de offi. ordi. communem dicit. & per. intrusionem in monasterium. Coua. in epi. 4. c. 7. §. 7. nume. 20. communem dicit.
6 ¶ Lata culpa non æquiparatur dolo: cum agitur de imponenda pœna mortis, vel mutilationis membri, Hiero. Cagno. in l. contractus num. 10. de re. iur. ff. communem dicit.
7 ¶ Legatus de latere in prouincia sibi cõmissa, ac extra potest subditos absoluere propter iniectionem manuum violentam in clericum, excõmunicatos. etsi sit enormis læsio, Panor. in c. penul. de offi. deleg. communem dicit.
* § Concor. cum l. 23. ti. 9. par. 1.
8 ¶ Nota quòd legatus in prouincia sibi decreta potest adiri per viam simplicis querelę, glos. cõmuniter approbata, secundum Panor. in c. 1. de offi. dele. num. 2.
9 ¶ Legatus nuncius extra prouinciam non potest absoluere quenquam: Panor. ibi communem dicit.
10 ¶ Legatum factum Sempronio, si duxerit vxorem in mille

mille, etsi ordinem ecclesiasticum receperit in c.si efficitur clericus gaudet in mille. Hippol. in rub. de fid. instru. num. 127. ff. communem dicit.

11 ¶ Legatum factum mulieri, vel alicui vt contrahat matrimonium cum A. si ipsa velit: requisita recusauit, et si postea. A. velit: nihilominus debetur, etsi non contrahat: Ias. in l. cum auum. C. de institu. & substi. num. 8. communem dicit.

12 ¶ Legatum relictum vxori, si honeste vixerit, & durauerit in viduitate, post eius mortem quod titius habeat legatum, si ipsa contrahit: non expectata morte, titius habebit legatum, Iaso. in. l. si mater. num. 2. C. de insti. & substi. communem dicit.

13 ¶ Legatum si sit relictum filiæ pro maritanda in A, si filia maritetur cum. B. filia nihilominus habebit residuum, Iaso. in l. filia legatorum de lega. C. nu. 3. communem dicit.

14 ¶ Legatum factum vxori, per hæc verba, relinquo vxori meæ quicquid ad me peruenit nomine dotis: non sunt deducendæ expensæ factæ, Iaso. in l. post dotem numer. 36. ff. solu. matri. communem dicit.

15 ¶ Legatum factum vxori, in quo relinquitur vsufructuaria omnium bonorum, institutis filijs intelligitur solum legata esse alimenta, Gozzad. consili. 99. num. 8. communem dicit.

16 ¶ Limita, si filius moriatur: quia tunc erit verè vsufructuaria omnium bonorum, idem ibi numero. 9. communem dicit.

17 ¶ Legatum factum ecclesiæ intelligitur de parochiali, Ias. in l. 1. C. de sacro. san. eccle. nu. 4. cōmunē dicit.

18 ¶ Legatum annuum relictum ecclesię, vel ciuitati non durat nisi per centum annos, Alexan. consi. 60. vol. 1. cōmunem dicit, quam intellige in vsufructu, relicto ecclesiæ: secus tamen in annuo legato; Iaso. in l. soluto matrimonio, num. 1. ff. solu. matrim,

19 ¶ Legatum pium non debetur nisi adita hęreditate, Iaſ.in l.1.C.de ſacro ſan.eccle.nume.31. & Coua. in repe.c.Rainutius,de teſta.§.3.communem dicunt.

20 ¶ Legatum,ſi factum eſt in teſtamento,minus ſolenne:hæredes non tenentur ad ſoluendum niſi teſtator legatarijs concedat quòd propria anthoritate poſſint apprehendere poſſeſſionem rei legatæ, Io.Duran. in arte teſtan.ti.2.cau.3.communem dicit.

* § Nota iſtam cōmunem cum ſequentibus ad intelli. l.31.ti.14.par.6.

21 ¶ Fallit ſecundo, in obligatione naturali: per quam hæres tenetur ad præſtandum,ſecundum magis communem opinionem,vt per Iaſ. in l. cum quis. C. de iur.& fac.ignor.num.2.

22 ¶ Fallit tertio, quando teſtamentum eſt nullum ex eo quòd teſtator errauit inſtituens quem credebat cōiunctum,cum aliàs non eſſet,Iaſ.in l.eam quam de fideicom.C.num.5.communem dicit.

23 ¶ Fallit quarto,quando teſtamentum eſt nullum ex præteritione:quia non ſunt inſtituti hæredes qui inſtituendi eſſent,Bello.cōſi.53.in princip.cōem dicit.

24 ¶ Nota quòd ſi legatarius poſſidet,etiam ſi teſtamentum ſit nullum: legitimè retinet etiam in foro conſcientiæ,Iaſ.in d.l.cum quis.C.de iur. & fac. ignor. communem dicit.

* § Concor.cum l.31.ti.14.par.5.

25 ¶ Legatum relictum ſpurijs à patre,id cognatis proximioribus defertur, Coua. in epi.4.cap.8.§.5.nu. 5. cōmunem dicit ex Iaſ.in l.2.C.de hære.inſti.& Alex. in l.hæreditas C.de his quibus vt indignis.

* § Et cognatis poximoribus negligentibus per duos menſes,defertur fiſco l.10.ti.13.par.6.

26 ¶ Legatum magnum tollitur rupto teſtamento per natiuitatem poſthumi,Alci.de præſu re. 1. præſumpti.13.communem dicit.

Legatum

27 ¶ Legatum dicitur inutile quod in voluntate alterius relinquitur:nisi sit in piam causam,Ioan.Duran. in arte testan.ti.6.cau.8.communem dicit.

.§ De materia istius cōmunis habes l.11.tit.3.par.6. & l.6.ti.5.li.3 fol.& l.31.cum nouem sequentibus in decis.tau.& l.quæ cum cōmuni.concordat in l.29. ti.9.par.6.quam rogo videas.

28 ¶ Legatum factum cum clausula quòd testator promittit non reuocare:& quòd si reuocauerit quòd donat:non potest mutari,Decis.293.& Io.Duran.in arte testan.cau.3.ti.6.communem dicunt.

29 ¶ Legatum alternatiuum si relinquatur: est electio legatarij.& non hæredis, Salicè in l.plerumque.§.fi. ff.de iu.dotium communem dicit.

30 ¶ Legatum relictum certis personis certi loci. videtur relictum contemplatione loci.Io.Duran.in arte testan ti.6.cau.7.Balbus in consili. 1.volunta. 4. communem dicit.

31 ¶ Legatum de re aliena. ex certa scientia testatoris efficax est:& hæres tenetur euincere, & dare legatario,Alexan.in l.alienam.C.de leg.Duran.in arte testan.ti.6.cau.32.communem dicit.

.§ Concor.cum hac cōmuni l.10.& 37.ti.9.par.6. & res legata venit ad legatarium alio titulo quàm legati:hæres tenetur conferre ei pretium l.44.ti.9.par. 6.quia licet causa fuit adimpleta:non tamen cessauit effectus l.si iam facta & l.conditionum.ff.de condi. & demonst.Bal.in l.filio.legatorum q.2.C.de lega. de quo per Tiraquel de cessante causa in 18.limit.vbi dicit cōmunem opin. Allegat Paul.de castro consi. 148.vol.1.vbi Paul.concludit quòd si ea,cui quis testamento dotem reliquit:nubat interim antequam testator moriatur:sitque ab alio dotata:& tamen debetur legatum ad quod etiam accedit,quòd si testator reliquit decem Bertę,quæ eo tempore testamenti erat

iam nupta:debetur illi legatum ex Bal.in l.vlti.versi, pœnè testator.C. de senten.
32 ¶ Amplia,etsi sit factum de re ecclesiæ: saltem vt detur æstimatio,Cur.Iuni.consi.30.cōmunem dicit.
§ Contrarium disponitur per l.13.ti.9.par.6.vbi dicitur quòd res ecclesiæ non potest legari,nec hæres tenetur ad æstimationem: quæ concordat cum.c.filius de testa.de quo vide l.filius.de testa.
33 ¶ Amplia,etsi sit res fisci.idem ibi num.5.
34 ¶ Amplia.etiam ad rem dotalem,ibi num.6.
35 ¶ Amplia,etiam etsi sit res minoris,idem ibi eo. nu.
36 ¶ Amplia per dictam cōclusionem:etiam si legatum sit factum fratribus minoribus, qui non possunt habere proprium:valet tamen vt reddatur æstimatio, Cur.Iuni.consi.30.num.7.cōmunem dicit:& hic est intelligendus Signor.de homod.consi.40.in fine dicens cōem opinionem esse quòd fratribus mendicantibus non possunt legari annui redditus pro alimētis.
37 ¶ Fallit,si rem habet testator etsi sit fideicōmissum, finiturum tamen morte testatoris: quia hæres non tenetur eijcere,nec dare æstimationem, Ias. in consi. 109.vol.4.& idem in emphitheosim,legatúq; finitur morte testatoris,Ias.in l.vxor.nu.C.de le.cōem dicit.
38 ¶ Legatum factum, priori bibliam, & fratribus pro emenda cappa decem , si prior præcessisset, habebit prior bibliam tantum:si tamen sequatur,habebit vtrūque,Imol.in l.cohærede.§. patrem.ff.de vulga.& pupil.& Ias.in l.doli.de verbo obli.ff.nume.4. communem dicunt,vbi vide Aret.pulchrè loquentem.
39 ¶ Legata data ab instituto,censentur repetita à substituto:nisi aliud appareat de mente testantis,Bello.consi.63.num.5.cōmunem dicit.ex l. non iustam. C. ad trebelle.& l.licet de lega.1.& l.vnica,§.pro secundo &.§.non autem de cadu.tollen.& Ias.in d.l.licet.
40 ¶ Legatum factum nomine expresso hæredis non
censetur

censetur repetitum in substitutione, Alci. de præsum. re. 2. præsum. 35. nume. 3. communem dicit.
41 ¶ Legatum cum conditione in primo testamento, si in secundo simpliciter legetur, reiecta censetur con ditio, Cur. Iuni. consi. 163. nu. 14 communem dicit.
42 ¶ Legatum factum creditori voluntario, debetur, & creditum. secus tamen & in creditore iuris, vel consuetudinis, quia præsumitur pactum animo cõpensan di. Io. Cora. in li. 3. miscella, c. 1. nu. 9. cõmune dicit.
* § Nota istam cõmunem ad intel. l. 15. ti. 6. fo. ll. & l. 3. & vide quæ habes in ver. vxor infra quæ loquitur de bonis duran. matrimonio. num. fi.
43 ¶ Legato alicui facto, actio, vel obligatio quæ affixa est ossibus legatarij: non finitur: etsi finiatur tempus appositum ipsi legato, sed exceptio tantum, dominium autem rei legatę finito tempore, transit in hæredem: sicut translatum erat in legatarium, Iaf. in l. illud. C. de lega. numer. 7. communem dicit.
ADDITIO. Ratio prædictorum est quam cum alijs in hac materia ponit M. Anto. Bard. in tract. de temp. vti. & contin. in ca. 12 sub num. 12. *
44 ¶ Legatis mobilibus, non veniunt nomina debitorum, Iaf. consi. 5. vol. 3. Io. Duran. in arte testan. ti. 6. cau. 9. communem dicit.
45 ¶ Lagata domo, si testator habet plures domos: erit in arbitrium hæredis dare minimum, etsi nullum habeat: legatum est elusorium, Maine. in l. semper in obscuris, nume. 9. ff. de re iur. communem dicit.
46 ¶ Legatario licet tres actiones competãt pro legatis, videlicet personalis ex testamen, rei vendicatio, & hypothecaria per l. 1. C. cõmunia dele. limitatur tamen d. l. quòd actio ex testamento non competit pro legatis factis duntaxat ad honorem, & vtilitatem testatoris, vt constituatur capella: quia tunc competit officium iudicis, Ripa in l. per omnia num. 42. ff. de le. 1.

cōmunem dicit ex Bart. ibi licet sibi non placeat. Immo quòd non solum competant in isto legato actio ex testamento, sed etiam officium iudicis.
47 ¶ Fallit secundo, in legatis quæ sustinentur de iure specialiter: vt in legatis conditionalibus, pro quibus competit Actio in factum, vel officium iudicis. idem ibi, nu. 43. cōmunē dicit vbi vide aliàs limitationes.
48 ¶ Nota quòd. l. 1. inquantum dicit quòd pro legatis competit rei vendicatio; limitatur in vniuersalibus fideicōmissis, vel legatis quia non cōpetit nisi facta restitutione pro herede: sublimitatur in legato vniuersali relicto ecclesiæ, secuta actione per heredem, Idem Ripa ibi, nu. 51. communem dicit.
49 ¶ Limita d. l. quò ad rei vendicationem in legato partis bonorum: quia non competit rei vendicatio, idem ibi, nu. 53. communem dicit.
50 ¶ Limita etiam legato vnius rei facto duobus in solidum quia non competit rei vendicatio. idem ibi, num. 56. communem dicit.
51 ¶ Nota quòd actio hypothecaria quę competit pro legatis non fuit cognita de iure digestorum, idem Io. de Ripa ibi, nu. 64. communem dicit.
52 ¶ Fallit d. l. 1. quia hypothecaria non competit in re legata. idem ibi, nu. 65. cōmunem dicit.
53 ¶ Amplia primo, in legatis pro quibus competit officium, idem ibi, nu. 66. communem dicit.
54 ¶ Legatario non accrescunt quæ acquiruntur ex re legata ante aditam hæreditatem, Pet. Raue. in alpha. aur. in ver. legatam communem dicit.
* § Concor. cum hac cōmuni à contrario sensu l. 37. ti. 9. par. 6. Et quando res legata pluribus, accrescit alijs vide. l. 35. eo, titu.
55 ¶ Amplia, etiam ad legitimam: quia postquam alicui est assignata: non accrescit illi sed patri, vel hæredi, Curt. Seni. consi. 84. nu. 3. contra Bal. in cap. cum. m. Ferrarensis

Ferrariensis de constit.communem dicit.
56 ¶ Legitima filij est tota bonorum:non autem hære ditatis,Dida.de segu.in l.cum Patronus.de l.2.ff.nu. 49.& Boe.decis.24.num.12.communem dicit.
57 ¶ Legitima necessariò est relinquenda iure institutionis filio,Alexand. cons.70.volũ.2.Iaso.in authen. nouissima.C.de in offi.testa.num.16.Ripa in rub. ff. solu.matrim.num. 44.cõmunem dicunt,licet Alexan.in l.inter cætera.de lib.& posthum.ff.dicat communem contrariam de iure.canonico,nu. 31. quem Iaso.refert.& dicit communem contrariam.
58 ¶ Amplia ad legitimam patris,quia debet relinqui iure institutionis,Ias.in d.Authen.nouissima,nu.38. post Alexan.communem dicit.
§ De iure regni cum legitima sit aucta per l.9. & 13. ti.delas mandas fo.ll.& l.1.ti.delas hære.eius fo.legitima potest relinqui quocunq; titulo per Bal. in l.maximum.vitium .C.de libe.præte.quem refert Segu.in l.cum patronis, nu. 42. ff. de leg. 2. licet ipsa dicat quòd tutius est quòd fiat iure institutionis per glo.in ca. Rainũtius de testam.opinionem Bal. Iaso. in d.Authe: nouissima,nu. 24. reprehendit per dictum Imol.in l.si verò.§.de viro.ff.solu.matri. & Ludo.Roma.in l.si quis priore.ff.ad trebell.sed opinionem Bal.approbat l.1.ti. 2.li. 5.ordi. in testamento nũcupatiuo de qua vide Suarez.in l.quoniam in prioribus,in quinta decima limita.C.de inoffici.testa.
59 ¶ Fallit,nisi aliàs priuetur ex causis in glos. in cap. quintauallis de iur.iuran.& in auth. cum de appel. cogno.colla.8.§.causas comprehensis, & ex maiori causa etiam expressis.Cur.Iuni.consi. 182.nu. 10. & Ias.in l.non licet,nu.7.C.de libe.præt.cõmunẽ dicit.
60 ¶ Nota quòd licet requiratur quòd iure institutionis legitima relinquatur: non requiritur quòd tota, sed sufficit quòd aliquid relinquatur:nec filius habet quæ

relam inofficosi:si tota non sit relicta,sed potest pete re ad supplementum,Corn.consi.66.litera 3. vol. 2. cōmunem dicit.legitima patris est triens: Ias. in authe.nouissima.C.de inoffi. testa. quam refert Segu. in l.cum patronus, nu.14.de leg. 2. cōmunem dicit. lex 6.tau.legitima ascendentium est tota hęreditas, dempta tertia parte bonorum de qua filius potest disponere ad libitum,& per istam legem tollitur ambiguitas doctorum in qua quęrebatur vtrum aucta legitima filij,videatur & aucta patris:de qua per Segu.in l.cum patronus nu.14.ff.de lega.2.

61 ¶ Nota,quòd pater potest exhæredare filiū ex iniuria verbali sibi illata,Cur.Iuni.cō.148.nu.1.cōem dicit.

* § Concor.cum hac cōmuni.l.4.ti.7.par.6.

62 ¶ Legitima ex causa minui potest: per statutum tolli autem nō potest, Hiero. Cagno.in l.iura sanguinis ff.de re iureo.nu. 10.cōmunem dicit,Petrus Raue.in alpha.aure in verbo legitima. & Deci. consi. 19. & Boe.deci.188.nu.6.magis cōmunem dicunt, contrariam,quod potest tolli;& Idem dicit Ias.in authe. nouissima.C.de inoffi.testa.sed dictus Hiero. ibi. dicit: quòd legitima quę debetur de iure ciuili in totum potest tolli,quæ autem debetur de iure naturæ non potest,Io.autem Nicola.in addi. Alci. intra præsum. re 1.præsum.8.dicit aut stat rationalibilis causa statuendi:& ex toto potest tolli:aut non est,& non potest, & hanc opinionem dicit magis cōmunem, dummodo ex toto alimenta non tollantur. Et sic coincidit cum.Cagno.& dicit cōmunem ex mente Curt.Iuni. consi. 10.Et de hac cōmuni vide Socc.consi. 150.vol. 1.num.2. & sic est intelligendus Alex.consi.3.vol.7. vbi dicit magis cōmunem opinionem esse ꝙ ex toto possit tolli:quem refert Gozza. consi. 43. nu. 24. ex quo sequitur quòd licet princeps concedat facultatem instituendi maioricatum de omnibus bonis: pater non

ter non poteſt tollere legitimam naturalem alijs filijs: quæ ſuccedit loco alimentorum nec princeps, nec pater eſt tutus ſi alias præſtet talem facultatem, vt per plura deducit Suarez in l. quoniam in prioribus. ff. de inoffi. teſta. ſuper l. 5. §. ſecundo limitabis per totum num. 14. & talis facultas eſt odioſa vt per Palat. rub. rep. de dona inter vir. & vxo. in c. per veſtras. §. 24. nu. 20. ex quibus etiam reſultat quod cum legitima aſcendentium debeat iure ciuili quòd per ſtatutum poteſt tolli: ſecundum cōmunem opinionem de qua in ver. aſcendentes nu. 143. ſupra.

ADDITIO. Circa legitimam & eius emolumentum ac hæreditatem, Ant. de Put. in c. licet nu. 16. de vot. & vot. redem. & in c. ſi hæredes, nu. 6. de teſtam. de mente glo. in d. c. licet diſtringuit, aut hæreditas eſt diuidua aut indiuidua, primo caſu conſeruatur legitima, ſecundo verò, non, prout in ſuceſſione Regni. quia ſi Regnum diuideretur, facilè deſtrueretur Circa quam legitimationem, dicit Bar. in l. ſiuc. § excluditur cir. fi. de iur. patro, & in authē. nouiſſima C. de inoffi. teſta. ꝙ aſcendentibus titulo inſtitutionis non ſit neceſſe habere legitimam, ſicut econtrario, Q uæ opi. practicatur contra Bar. vt dicit Ang. in l. ſi à milite. §. fi. nu. 3. ff. de mili. teſtā. Bal. in authen. ex cauſa, nu. 17. C. de. lib. præte. & in l. omnimodo nu. 2. C. de inoffi. teſta. Imo. in. l. prima. §. ex fundo nu. 3. col. 16. ver. iuxta prędicta reſtat de hær. nſtit, cū alijs de quibus in apoſtill. in dictis locis, & communem dicit hanc Iaſ. in. d. authen, nouiſſima, num. 37. admiraturq; ꝙ Bar. amicum nō inuenerit in ſua opi. tamen aliquando Bal. variauit qui cum Bar. aliqua nado tenuit, vt per Imo. in. d. §. ſi ex fundo.*

63 ¶ Legitimus ille dicendus, qui ex matrimonio contracto in facie eccleſię naſcitur: oportet. n. dicenti. contrarium, nō ſolum inter parentes matrimonium

non posse subsistere: sed etiam malam fidem amborum probare, Coua in epi.4.cap.8.§.3, nu. 2. cōmunem dicit ex Panor.& Præposi. in ca. peruenit qui fil. sunt legiti.

* § Concor.cum l.1.ti.13.par.4.

64 ¶ Nota quòd si pater nominat filium suum legitimum in testamento: non stantibus filijs legitimis efficitur legitimus viua matre habili ad contrahendū matrimonium, Boe.deci. 240.num. 15 vsque ad nu. 19.communem dicit.

65 ¶ Legitimus nō est temere pronunciandus nisi cum legitimo contradictore, idem ibi cōmunem dicit ex Anca.& Abba.in c.causam quæ el.2.qui fil.sunt legi. tamen sententia lata pro vno fratre, omnes alios fratres comprehendit l.19.ti.22.par.3.

66 ¶ Legitimus ex matrimonio præfertur legitimato per principem post natiuitatem legitimi, idem Coua in d.cap.8.§.2.nu.28.cōmunem dicit.

* § Concor.cum l.12.tau.

Nota quòd ius legitimatis non præscribitur per quinquennium à morte patris, Idem ibi.§.3.nu.2.cōmunem dicit.nec obstat l.25.ti.29.par.3.quæ loquitur in libertate.

Legitimatus excludit substitutum, Cur.Iuni. consi.83.num.8 Ias.in l.cum aut de insti.& substi. nu. 7.C.communem dicit.

67 ¶ Limita, si non sit citatus substitutus: quia tunc non excluditur, idem ibi, nu.10.communem dicit.

68 ¶ Amplia istam limitationem: etsi sit legitimatus viuente patre, Deci.consi.85.Coua.in epi.4.c.8.§.9.nu. 8.cōem dicit.de quo vide supra in ver.citatio, nu.31.

69 ¶ Legitimatus, verbum, idem importat quo legitimus, Cur.Iuni.consi.145.nu.10.cōmunem dicit, & sic filius legitimatus dicitur verus legitimus, consi. 258.communem dicit.

Amplia

70 ¶ Amplia etiam ad excludendum substitutum Decius consi. 365.nume.6.cõmunem dicit ex Alexan. consi.2.vol.1.

71 ¶ Limita istam cõmunem,quò ad suitatem per l,12. tau.vbi requiritur quòd in dispensatione exprimatur auus,ac alij ascendentes, aliàs ad illam non extenditur,vt per Cassa.in consue.Burgun.Ru.8.§.3.glos. ab intestato,nu.4.tenet etiam Angel.in authen.qui monatu.eff.leg.& §.filium col.7. & Bar. in l.omnium. C.de natur.libe.qa quò ad ascendentes dicitur extraneus:& tenent Docto.del.casti.& Pala.rub.in d.l.12.

72 ¶ Fallit,quò ad successionem in feudo:quia non succedit legitimatus, nisi sit dictum quòd succedat in feudo,Cur.Iuni.consi.136.num.1.cõmunem dicit.

73 ¶ Restringe istã limit. in legitimato per subsequens matrimonium,Iaso.in l.cum autem de insti.& substi.C.num.10.communem dicit.

74 ¶ Restringe istam restrictionem,si in contractu matrimonij sint instrumenta dotalia:Aliàs non,Cur. Iuni.136.num. 2. cõmunem dicit: quam intellige de iure ciuili,nõ tamẽ canonico,quã per plura deducit. Deci.consi.155.&dicit cõmunem opinionem,nu.1. in fi.de quo vide cõgesta perCoua.in epi.4.c.8.nu.8.

§ De iure autem regio est l.1.ti.13.par.4. & l. 12.ti. 6.par.1.& l.2.ti.6.l.3.fo.ll. quæ leges indistinctè dicunt filios legitimari per subsequens matrimoniũ,& quò ad successionem præcipue d.l. 2. & cum l. indistinctè loquatur:est intelligenda. c. si Romanorum, 19.distin.maximè cum in defectum iuris regni, reccurrendum sit ad ius canonicum,& non ad ciuile,p longe tradita per Io.Rube.in re.ru.de dona.inter vi. & vxo.col.7.in introductione,& secundum hoc debet intelligi cõmunis posita in verbo filius.

75 ¶ Fallit tertio,quando legitimatur quò ad quædam, Cur.Iuni.consi.75.nu.4.cõmunem dicit.:quia tunc

non dicitur propriè legitimus.

76 ¶ Fallit quarto, in legitimatis per Papam, quia non succedit in bonis existentibus in imperio. Cur. Iuni. consi. 136. nu. 7. communem dicit.

* § Concor. cum l. 4. ti. 15. par. 4.

Amplia etiam, si legitimatus sit clericus cum quo dispensatum est per Roma. pontificem: quia quo ad bona ecclesiastica requiritur dispensatio principis secularis, Coua in epi. 4. c. 8. §. 8. nu. 19. cōmunem dicit ex Socr. consi. 47. vol. 4.

77 ¶ Amplia etiam econuerso, quòd legitimatus per principem secularem non censetur legitimatus quo ad munera ecclesiastica: glo. cōmuniter approbata in c. lega. 10. distin. & Coua. ibi. nu. 8.

78 ¶ Nota, quòd princeps non potest legitimare non subditum: etiam de cōsensu eorū quibus præiudicat legitimatio: quò ad bona. sita extra suam iurisditionem, Alexan. consi. 67. vol. 1. cōmunem dicit, licet Crotus in. §. & quid si in tantum ff. de libe. & posthu. teneat contrarium, dicens cōmunem esse contrariā: quē refert, & nō sequitur Coua. in epi. c. 8. §. 8. nu. 15.

79 ¶ Fallit quinto, in statutis, Ludo. de Gozza. in consi. 6. nu. 9. cōmunem dicit. & Coua. in d. c. 8. §. 8. nu. 3. magis communem dicit.

80 ¶ Legitimatus à principe sine præiudicio venientiū ab intestato, potest institui hæres, legitimis non stantibus, Io. Durā. in ar. testa. ti. 3. cau. 8. cōmunem dicit.

81 ¶ Nota quòd clausula sine præiudicio venientium ab intestato habet locum in casu intestati. Gozza cōsi. 6. nu. 33. cōmunem dicit. & solum excludit fiscum, ac vxorem. Deci. consi. 338. communem dicit.

82 ¶ Legitimatio potest fieri per procuratorem, Petrus Raue. in alpha. aur. in ver. legitimatio, cōem dicit.

83 ¶ Legitimatus est de reseruatis principi in signum supremæ potestatis. Alci. in l. 1. ff. de verb. obli. nu. 48.

48.communem dicit.

84 ¶ Legitimandi facultas respectu potestatis, est fauorabilis: respectu legitimati, est odiosa. idem ibi nu. 47.cõmunem dicit.& ideo non extenditur, Cur.iuni.consi.75,nu.8.communem dicit, Alcia.in parado. c.16.concludit quòd respectu patris, est odiosa: & respectu filij, est fauorabilis.

85 ¶ Legitimandi potestas data post mortem patris, non intelligitur concessa in praeiudicium fideicõmissi, Cur.Iuni.consi.83.numer.10.communem dicit.

86 ¶ Legitimandi habens facultatem, non potest proprios filios legitimare. Coua.in epi.4.c.8.§. 8. num. 21.cõmunem dicit, ex Deci.in.cap.3.de probati.

87 ¶ Legitimandi habens potestatem, natos ex adulterio, item & ex incestu potest legitimare, si ambo concurrant in vno. Alcia.de verb.obli.ff. nume. 46. l. 2. communem dicit.

88 ¶ Nota, quod si concedatur facultas legitimandi alicui pro se & filijs, filij in vita patris possunt legitimare, Anto.Ru.in l.gallus.§.quidam recte ff. de lib. & posthu.co.fi.cõmunem dicit ex Ias.in d.§.quidam recte, quam intelligit nisi aliàs acquisita sint pro se, filijs, & haeredibus: quia tũc filij admittuntur ordine successiuo ex Franc.Cur.Iuni.consi.73.

89 ¶ Nota, quòd habens facultatem legitimandi, nõ potest legitimare sine causa: etiam si habeat amplissimam potestatem: quę summo pontifice non requiritur, Cur.Iuni.consi.75.nu.4.cõmunem dicit. Et vide in ver.dispensatio, num.67. cum sequenti.

90 ¶ Legitimatio si impetratur pro filio adulterino ex vtroque parente: debet fieri expressio vtriusque adulterij, Coua in epi.4.c.8.§.9.nu.3.communem dicit. ex Ferdinando de loazes de matrimonio dubio 10.

91 ¶ Fallit, si exprimatur filium esse spurium: etsi sit bastardus ex quacunque specie ex illegitimatis. Ia

so. consi. 11. vol. 3. communem dicit.

92 ¶ Nota, quòd legum expressio in dispensatione ac legitimatione contra quas sit dispensatio non est necessaria nisi aliàs quid graue præiudicium inferatur, Gome. in ca. 1. num. 6. de consti. communem dicit.

93 ¶ Nota, etiam quòd derogatio generalis sufficit in legitimatione ad tollendum. §. naturales si de feu. fue. con. tro. in vsi. feu. vbi disponitur quòd naturales etiam si fiant postea legitimi non admittuntur ad feudum, Cur. Iuni. consi. 157. communem dicit.

ADDITIO. An autem in legitimationibus possit fieri pactum inter patrem & filium de non succedendo nisi in tanta parte per Geor. nat. in. ca. quamuis de pac. in. 6. in 1. not. in fallen. 20. num. 3. & seq. & alios quos refert. M. Ant. Bard. in tract. de temp. vti. & contin. in cap. 11. nu. 10.*

94 ¶ Lex vel statutum semper est in viridi obseruantia etsi post multum tempus casus legis non veniat, secus tamen si casus euenerit & cõtra legẽ, vt statutum fieret actus, Cur. Iuni. consi. 129. nu. 12. cõem dicit.

95 ¶ Lex ciuilis obligat in foro conscientiæ, & contrafaciens legi peccat mortaliter, Alci. in l. cum contingat de iu. iuran. nu. 99. cõmunem dicit, vt plures limi. per Feli. in c. 1. de consti.

96 ¶ Lex exprimens aliquos casus ratione frequentioris vsus non intelligitur exclusa aliàs minus frequens. Cur. Iuni. consi. 107. nu. 8. cõmunem dicit.

97 ¶ Limita in pœna statuti concurrens cum pœna legis cõmunis, quia per statuti pœnam reccessum est pœna legis cõmunis, Hippo. in. §. quæritur. nu. 6. in practi. magis cõmunem dicit.

98 ¶ Lex noua imponens pœnam concurrens cum lege veteri etiam pœnali quælibet pœna potest imponi quam prosecuta est accusator, Panor. in cap. de causis de offic. dele. cõmunem dicit. nu. 14.

Lex

99 ¶ Lex reprobans consuetudinem non solum intelligitur de praeterita sed etiam de futura, Iaso.in l.de quibus nu.55.ff.de legi.& in l.cunctos populos nu. 74.C.de summa trinit.communem dicit.

100 ¶ Lex vel statutum conceptum verbis vniuersalibus de futuro continens actum & non concessionem quę restringitur ad habiles, nō habet locum ratione publicae vtilitatis, Iaso.in l.hoc edicto.§.renunciationum 5.ff.de noui.ope.enunci.communem dicit.

101 ¶ Lex statuens super matrimonium ac super alia spiritualia per quae intimidantur matrimonia non habent vim legis. Deci.in cap.aecclesia sanctae Mariae num.36.de consti.Coua.in epi.2.c.3.par.3.§.8.nu. 6.communem dicit.

102 ¶ Amplia quòd etiā dicta lex nō habet locū circa accidentia matrimonij: Praepo.in ca.1.def.cōem dicit.

103 ¶ Lex 2.C.de resc. ven. non habet locum in transactione: magis cōmunem dicit Alexan.consi.42.vol. 1. contrariam, immo quod habeat dicit cōmunem Fabianus in tracta.de emptio.& ven.q.48.princ.col, 4. & hanc dicit magis cōmunem Deci.consi. 203. nu.4. vbi dat concordiam assignatam A. Corneo. consi.27.li.4.dicens vel excessus vltra dimidiam est modicus & procedit primo, vel excessus est maximus & procedit secunda opi.quam no.& vi.eundem Deci.cōsi.216.per totum vbi allegat Corne.cōsi, 166. vol.1.& cum hac distinctione transit Molin.in addi. ad Alexan.in d.consi.in verbo communem nu. 11.

104 ¶ Nota quòd ad hoc quòd remedium d.l.2.competat emptori, sufficit quòd laesio excedat dimidium pretium rei emptae est, quō si pretium rei emptae non excedat centum & ipse dedit quinquagintaunum supra centum habet locum remedium d.l. Coua.in li.2.resolu.cap.3. num. 8. cōmunem dicit.

§ Concor.l.4.ti.7.li.5.ordi.repro.l. 16. ti.11.par.4,

quæ videbatur innuere, quòd pretium rei emptę deberet excedere in duplum, vt si valebat centum quod pretium esset ducenta & plus, & iuxta d. l. 4 nota quòd restituens non tenetur ad fructus, & hoc potius ex consuetudine quàm ex iure, vt per Rofre. 4. par. deli.rub.de actione ciuili quanto minoris, de qua per d.Coua nu.9.& intellige d.cōmunem 81.& sequentem in media læsione secus in enormissima, quæ etiam iuramentum fa.7.nu.& vi. Calca.consi.25.nu. 27.ex glos.in cap.fi.de restit.intel.li.vj.

105 ¶ Nota quòd renuncians speccialiter remedium d. l.2.non potest iterare remedium d.l.Coua. in ca. 4. nu.1.cōmunem dicit ex Bar.& Iaso.in l. siquis cum aliter ad fi.ff.de verb.obli.& Iaso.nu.22.

106 ¶ Amplia, inscientie verum valorem rei. & pretium: etiam si non renunciet, nō competit ei dictum remedium, Coua.in d.ca.4.num. 2. cōmunem dicit ex Deci.consi.583.

107 ¶ Nota circa d.l.2.quòd res est in obligatione: & pretium in solutione.secundum glos.cōmuniter approbatam in d.l.2.quam cōmunem dicit d.Coua. in d.ca.4.num.4.ex Caro Molin.in consue. pari. ti. 1. §.22.num.42.

* § Concor.l.56.ti.5.par.5. quam nota & vide ver. debitor.

108 ¶ Lex 1.de sacrosanctis eccle. habet locum in quocunqne testamento facto: & ab illo qui non est in articulo mortis, Iaso.in d.l.1.nu.31.cōmunem dicit.

109 ¶ Item d.l.1.habet locum in habilibus Boe.in consue.bitu.in rub.des costumens concernans les testamens.§.1.in.princ.cōmunem dicit contra Bar.

110 ¶ Nota quòd leges loquentes de clericis in his quæ non contradicunt canonibus, sunt obseruandæ, Alci. in cap.cum ab homine de iudi.nume.1.communem dicit.

Liber

111 ¶ Liber feudorum est approbatus. B. de S. Blasio in ru. de cre. q. 5. & Zas. in vsi feudorum, num. 3. communem dicunt.

112 ¶ Liber mercatorum non facit fidem in magnis summis pro se, Aymon de antiquit. tempo. in ver. vidimus, & abunde in 1. par. nu. 3. cõmunem dicit. ex Bart. in l. admonendi. ff. de iu. iuran.

113 ¶ Nota quòd si de consensu partis mercator in suo libro scripsit contractum, facit pro tertio: & contra tertium semiplenam probationem. Idem ibi nu. 29. communem dicit.

114 ¶ Libellus non est necessarius, sed sufficit quod redigatur in actis qualis qualis petitio: nisi à reo petatur vt offeratur libellus in scriptis, Anto. de Tremo. in addi. ad Bona, in practi. exceptionem de impe. executionem nu. 17. versi. sunt & alij, magis cõmunẽ dicit.

* § L. 41. ti. 2. par. 3. dicit in causis minoribus quæ non accedunt ad decem marauetinos: quòd non est necessarius libellus: secus in alijs hodie habes pragmaticam factam in curijs de Madrid. anno. 1534. vbi dicitur quòd in causis minoribus quæ non excedunt quatuorcenta dupondia non admittitur libellus in scriptis: nec fulminatur processus, sed simpliciter procedatur, vt denuo partibus satisfiat.

115 ¶ Amplia, cum petitur executio officio iudicis: Secus tamen, si agatur actione iudicati: vel in factum, Imol. & Rafael, quos refert Iaso. in l. intra diem. ff. de re. iudi. num. 2. cõmunem dicunt: licet contrarium teneat ipse Iaso. in secundo membro, sed quòd sufficit qualis qualis petitio. in nu. 6. quod mihi plus placet.

116 ¶ Amplia secundo, in causa criminali in qua etiam non requiritur conclusio. Zasius in. §. 1. insti. de acti. nu. 26. communem dicit.

117 ¶ Libellum non vitiat ordinis peruersio. Felinus

in ca.qualiter & quando de accusa.nu.3.cōem dicit.

118 ¶ Nota quòd in libello non est necessaria expressio nominis intentatæ actionis, Iaso.in l. ædita num. 1. C.de æden.cōmunem dicit, quam limita: quando procedirur ex clausula, sola veritate inspecta, quia tunc non requiritur: quia tempus, nec locus declaratur, vt notant Deci.in cap.delecti.de iudi. & Ias. in l. vinu.ff.si certum pet. & in terminis consuluit, Alexan. consi.6.vol.3.& Soc.consi.109.vol. 3. & Iuni.consi. 65. Item post conclusum in causa stante d. clausula, recipiuntur testes: quia solennitates de iure ciuili requisitæ, non attenduntur cle.sæpe de ver. signi. & ibi notat Imol.& Alexan.consi.84.vol.4.nec conclusio libell. notatur, Ange. Are. Iaso. & Alexand.in l. omnium.C.de testa.sed requiritur, quòd clare intentio actoris manifestetur, Cur.Iuni. 149.num.6.communem dicit.

§ Concor.cum.36.ti.2.par.3.& cum l.201.§.3.& 4. in pragma.

119 ¶ Item in criminalibus requiritur expressio temporis, & loci delicti: aliàs non valeat etiam parte non opponente, Bello.consi.63.nu.2. ex Bar. in l. edita. C.de eden.

120 ¶ Nota quòd libellus non potest emendari post litem contestam, Io.à Ripa in d.l.dita, num.44.communem dicit.

§ Hoc videtur etiam notari per l. 41. ti. 2. par. 3. & nota istā cōmunē cum sequenti ad eius intellectum.

121 ¶ Amplia etiam, si sit in eo clausula, saluo iure addendi, vel minuendi, non post mutari, minui, vel addi, Iaso.in d.edita, num.44.communem dicit.

§ Limita l.1.ti.3.li.3.ordi.per istam communem.

122 ¶ Libellus in quo continentur duæ actiones: quę ita se habeant, quòd sententia lata in vna, obstat exceptio rei iudicatæ in alia: non procedit, Bello.consi.

22.nu.16.cõmunem dicit ex Barto. in l. edita actio in quarto genere.C.de edendo.

123 ¶ Litteræ subreptitiæ sunt ipso iure nullæ.Feli. in cap.audientiam el.2.de res.nu.22.

124 ¶ Litis contestatio requiritur in omnibus iudicijs possessorijs,Iaso.in l.naturaliter.§.nihil.cõmune.ff. de acquir.posse.nu.165.cõmunem dicit.

125 ¶ Fallit primo, in possessorio edicti carboniani. Io.Cora.in.§.nihil cõmune, vers. expeditis nu. 37. communem dicit,licet sibi non placeat.

§ Limita l.1.ti.3 li.1.ordi.per istam communem.

126 ¶ Fallit secundo,cum est periculum in mora: Ias. in.d.§. nihil. cõmune nu. 172. cõmunem dicit. vbi ponit alias duas limitationes.

127 ¶ Litis contestatio fit per confessionem partis, Feli. in c.olim de litis contesta.nu.5.communem dicit.

128 ¶ Litis contestatio est necessaria in processu:taliter quòd nõ potest deueniri ad sententiam diffinitiuam lite non contestata,Mari.in c.1 .vt lite nõ contestata, nu.7.communem dicit.

129 ¶ Litis contestatio requiritur, cum agitur de fœdere matrimonij:nec testes recipi, nec sententia proferri potest,sine contestatione: cum ambo sunt præsentes,Coua.in epi.4.cap. 8.§. 12. nu. 6. cõmnnem dicit ex Decio in c.per tuas de appel.licet ipse dicat quòd cõmunis sententia est contra Decium. Immò quòd sententia poterit proferri, & testes recipi sine contestatione iuxta cle.dispendiosam de iudi.& cle. sæpe de verb.signifi.

130 ¶ Litis contestatio non est necessaria:quando agitur de restituione in integrum, Io. Mau. de resti. in integ.c.139.communem dicit,

131 ¶ Litis pendentia super possessione, non facit beneficium litigiosum. Cassiodo.vt lite pende. Deci.4, nu.1,communem dicit.

132 ¶ Locatio potiùs dicitur, quàm venditio: si fit constitutio annuæ pensionis per contractum. Io. Fran. in tract. de peste 2. par. princ. nu. 39. communem dicit.

133 ¶ Locatio ab emphitheosi discernitur ex quantitate pensionis, quia in emphitheosi datur modica pēsio solum iure cognitionis dominij; in locatione autem magna, Bello. consi. 21. nu. 8. cōmunem dicit. ex Barto. in l. 2. de iur. emphi. C. & Iaso nu. 35.

134 ¶ Nota quòd ex effectu contractus perpenditur qualis est contractus sub quacunque verborum forma concipiatur, Bello. consi. 21. nu. 6. cōmunem dicit, ex Panor. in c. constitutus de religi. domi. & Alexan. consi. 19. vol. 3.

135 ¶ Locatio facta per maritum de bonis dotalibus, non præiudicat mulieri soluto matrimonio, Coua. in suis resi. c. 15. li. 2. nu. 5. cōmunem dicit. ex Alberi. in l. diuortio nu. 11. ff. solu. matrimonio, licet sibi placeat opinio Alexan. in l. si filio familiàs. §. si vir. ff. solu. matri. quòd locatio per modicum tempus facta à marito valet.

136 ¶ Amplia, ad locationem factam per prælatum; qa nō trāsit ad successionē, Idē Coua. in cōem, dicit.

137 ¶ Intellige istam cōmunem cum locatio est facta de bonis, de quibus ipse prælatus percipit fructus, secus tamen de alijs bonis ecclesiæ quia præiudicat successori, Idem ibi communem dicit.

138 ¶ Lucrum quod maritus acquirit per statutum post mortem mulieris, dicitur aduentitium ex causa lucratiua, Hiero. cagno. in l. in eo. ff. de re. iur. communem dicit.

139 ¶ Lucrum quod alicui infertur contemplatione alicuius: debet ei applicari cuius contemplatione aufertur, Cur. Iuni. consi. 93. nu. 6. communem dicit.

140 ¶ Fallit pœna appossita ex dispositione hominis: quia non acquiritur illi cuius contemplatione acquisita

sita est: sed venientibus ab intestato, Io. Nico. in l. generaliter nu. 48. de secun. nupt. C. cōmunē dicit.

M

1 MAgistratus in his quae sunt voluntariae iurisditionis non potest alteri se summittere, Io. in l. est receptum, nume. 8. ff. de iurisd. omni. iudi. magis communem dicit.

2 ¶ Maior pars decurionum dicitur esse quando sunt congregatae duae partes ex tribus, Bello. consi. 39. nu. 1. communem dicit.

3 ¶ Mala fides defuncti impedit praescriptionem vniuersalis haeredis, vel successoris, Iaso. in l. cum quis nu. 22. ff. de acquir. possess. magis cōmunem dicit. Et vide quae habes in verb. praescriptio nu. 221.

4 ¶ Malitia supplet aetatem quo ad sponsalia contrahenda, Praepo. in c. iuuenis de sponsa. & Coua. in epi. 4. cap. 2. communem dicunt.

5 ¶ Mandans non comprehenditur sub statuto puniente facientem maleficium: secus tamen, si dicat pro homicidio: vel pro vulnere ponatur talis poena, Iaso. in l. si quis id quod nu. 36. ff. de iurisd. omni. iudi. communem dicit.

6 ¶ Mandatum generale comprehendit speciale sine quo mandatum generale redderetur frustatorium, Cur. Iuni. in l. 2. de iurisd. omni. iudi. nu. 43. ff. communem dicit.

7 ¶ Mandatum nō praesumitur interuenisse etiam post mille annos, Hiero. Cagno. in l. velle nu. 16. ff. de re. iur. communem dicit.

8 ¶ Fallit in his quae sunt parui praeiudicij: quia p̄sumitur lapsis decem annis, Ludo de Gozza. consi. 96. nume 11. communem dicit.

9 ¶ Mandatum procuratoris potest probari per testes sicut per instrumentum, Ias. in l. cautio nu. 7. de procur. communem dicit.

10 ¶ Mandatum speciale requiritur ad acceptandum beneficium nomine alicuius,& non sufficit generale licet non requiratur specialis beneficij expressio, sed sufficit generalis,Coua.in resolu:cap.16. li. 3. communem dicit,ex Panor.in c. accedens el. 2. de præben.& Docto.in c. si tibi absen.ti de præben.& nota vnum singulare quòd est contra Panor. in d.c. accedens,quòd si aliquis acceptat beneficium nomine absentis sine mandato, & postea principalis acceptet, valet acceptatio à die acceptionis primę suo nomine factæ,Idem Coua.ibi.cōmunem dicit ex Deci in l. qui non prohibet nu.7.ff.de reg.iu.

11 ¶ Maritus nubentis secundo infra annum luctus, si hæres instituatur insolidum: testamentum valet in tertia parte in qua poterat institui, & in alijs bonis succedunt venientes ab intestato.Io. à Garo. in l. lib. C.de secun. nupti.num.7.cōmunem dicit,Et de materia tam mulieris, quàm mariti secundo nubentis vide supra in ver.Binubis,per totum.

12 ¶ Maritus nomine vxoris,potest agere ad reuocationem venditionis à se factæ,Anto.nic.in concor.glos. 120.§.duodecimo adducitur,cōmunem dicit.Et uide quæ habes in ver.absens.

§ Amplia, ad bona data per maritum vxori in donationem propter nuptias. Ibi non sufficit consensus vxoris in alienatione illarum rerum l. 7. ti. 10. par. 4.& l.4.ti.2.li.3.fo.ll,Limita tamen,nisi aliàs res illa data, æstimata prout decima dè rebus dotalibus per l.7.ti.11.par.4.de qua per docto.de Pala.rube. in repet.ea.col.73.de quibus donationibus mulier mortuo viro,non potest alienare extantibus liberis mariti:nisi in quarta parte.vt habetur in 4.parte. ti. delas quas libr 3.fo.ll.Et quod dictum est quòd nō possunt alienari etiam si accedat consensus vxoris: est intelligendum nisi aliàs accedat binubis consensus,vel iu

ramentum

sacramentum de quo per d.Rube.in col.77.

13 ¶ Maritus potest vendicare vxorem, etiam à patre:licet lis inter patrem & filium prohibeatur per statutum,Præpo.in .c.non est despon.& Coua.in epi. 4.c.7.nu.4.communem dicunt.

14 ¶ Maritus potest expellere vxorem propter dotem non solutam,Coua.ibi nu. 2. licet sibi non placeat, cõmunem dicit:quam intellige si culpa vxoris non soluitur,Gui.consi.127.vbi etiam loquitur de alimen præstandis per maritum:de quo etiam per Ang. & Iasonem in l.si cum dotem §.fin auté.ff.solu.matrim. ADDITIO. Circa alimenta dicit 502.in tract.Fallen.in Fallen.315. Maritus,q maritus non tenetur alere vxorem,nisi dotem sibi promissam non dederit,& eam expellere, potest Quod fallit tribus casibus, vtibi pro eum.*

* § Nota quòd si maritus expellit vxorem, & assumit concubinam, vel aliam vxorem: dicitur alleuosus, & perdit medietatem bonorum l.8.ti. 19.lib.8. vltra pœna binubentis:de qua in l.6.ti.15. & l.8. in ordi. etsi non expellit mulierem à domo:sed habet concubinam,perdit quintam partem bonorum si non excedit decem milia marabetinorum l.3.eo.ti.de quibus ll. vide per docto.de Pala.Rub.in d.repet.col.280. §. Et nota quòd si secundum istam cõmunem, maritus expulit mulierem à domo propter dotem non solutam:quòd si interium maritus lucratur bona multa: quòd mulier non habebit medietatem bonorum acquisitorum iuxta l.2.ti.4.li.5.ordi.de quo per d.Ioan. Lupum col.315.

15 ¶ Maritus ex matrimonio momentaneo, non lucratur partem dotis,stante statuto quod maritus lucretur,Tiraquel.in l.si vnquam de reuo.dona.C.in verbo donatione largitus, nu.185.communem dicit.

16 ¶ Mariti domicilium est attendendum cum agitur

de lucranda dote per statutum, Iaso. in l. cunctos populos nu. 24. in prima l. & in 2. nu. 60. de summa tri. C. communem dicit.

17 ¶ Amplia primo, ad decisionem litis super dotem, est attendenda consuetudo: vel ex domicilij viri, Coua. in epi. 4. cap. 7. nu. 6. communem dicit.

18 ¶ Amplia secundo, quia non potest maritus conueniri de dote recepta restituenda in loco cōtractus, sed domicilij, Idem Coua. ibi communem dicit.

19 ¶ Limita nisi aliàs eo animo contractum sit matrimonium: vt in loco contractus viuatur, Idem ibi nu. 7. ex dicto Bal. in l. fi. C. si à non compet. iudi. communem dicit.

20 ¶ Nota quòd si bona tam mariti, quàm vxoris sint alio loco à loco contractus consuetudinis. ac leges illius loci vbi bona sunt, habent attendi, Anto. Rube. consi. 71. communem dicit.

* De iure regio fructus tam dotis, quàm bonorum paraphernalium sunt ad sustentanda onera matrimonij: & quæ supersunt, sunt cōmunes inter coniuges l. 3. ti. 2. li. 3. fo. ll. & l. fi. ti. 4. eo. ti. & sic est intelligenda l. 18. ti. 11. par. 4. conseruata dote vt in l. 21. eius ti. & par. quod intellige de fructibus durante matrimonio perceptis, de alijs autem habes l. 4. & 10. ti. 4. li. 3. fo. ll. quæ disponunt quòd si non sunt à solo esparati: sed fructus approbant, diuidentur inter virum & hæredes mortui, si autem fructus non apparent: erūt hæredis cuius erat proprietas soluta medietate expēsarum, si fructus sūt vineæ, vel arborum, si autem semini, erunt cōmunes pro medietate: (vt dictum est) si tamen terra erat bene culta, & non seminata: fructus erunt cuius erat prædium soluta medietate expensarum, de quibus per Io. Lupum in repet. rub. col. 301.

21 ¶ Maritus non tenetur restituere fructus naturales, vel

vel industriales bonorum vxorum: si sunt modicæ æstimationis,Coua.ibi ca.7.§.1.nu.1.cōmunē dicit.
22 ¶ Maritus si deprehendatur in adulterio post sententiam in qua fuit separatum matrimonium propter adulterium:reintegratur matrimonium, Coua. in epi.4.cap.7.§.6.nu.5.cōmunem dicit ex Feli.in c. lator de re iudi.nu.9.
23 ¶ Maritus si occidat vxorem deprehensam in adulterio peccat mortaliter,Coua.in epi.4.c.7.§.7.nu.9. cōmunem dicit ex Tiraquel.in connubiali in li.8.
24 ¶ Mariti hęres tenetur alimenta præstare vxori viduę infra tempus infra quod non sibi restituūtur mobilia. Alexan.in l.à diuortio.ff.solut. matrim.Coua. in epi.4.c.3.§.9.nu.9.communem dicunt.
25 ¶ Masculinum concipit fœmininum non ex propria significatione vocabuli, sed legis interpretatione. Curt.Iuni.consi.163.nu.13.communem dicit.
* § Quando de iure regio masculinum concipit fœmininum vide l.6.ti.33.par.7.
26 ¶ Masculinum in materia fauorabili comprehendit fœmininum,Cur.Iuni consi. 153, cōmunem dicit.
27 ¶ Masculinum non concipit fœmininum in contractibus,Iaso.in l.siquis quod. ff.de iurisd.omni.iudi.nu.23.cōem dicit,vbi ponit quatuor limitationes. ADDITIO. Fallit etiam vt per 502.in tract. fallen. in fallen.312.Masculinum.*
28 ¶ Mater in dubio non debet excludi à luctuosa hæreditate filij,Cur.Iuni.consi.134.nu.6.cōem dicit.
29 ¶ Mater acceptans tutelam filiorum si postea accedat ad iudicem dicens velle contrahere matrimonium quòd filijs prouideatur de tutore:locus est tutori datiuo,non autem legitimo, Cur.Iuni. consi. 94.nu.5. communem dicit.
ADDITIO Ad quam dationem dicit Bar. in. l. 2. §. confestim.ff.ad Tertull. ꝙ mater tenetur confestim

petere tutorem filiorum post mortem sui viri, & intellectibus illius dictionis confestim, non seruatur in practica, vt testatur Ang. in. l. sciant cuncti. C. de legit. hæred. nu. 2. Bal. in. l. precibus, nu. 22. C. de impu. & al. substit. dicentes quod habet annum ad petendum dictum tutorem.*

30 ¶ Mater si per statutum priuatur successione filiorum stantibus agnatis, priuatur etiam auus maternus. Io. Mico. in l. generaliter nu. 45. de secun. nupti. communem dicit.

31 ¶ Matri non creditur, dicenti ab alio quàm à marito filium recepisse: etsi multum vagauerit, Boe. Deci. 29. nu. 6. communem dicit.

32 ¶ Matrimonium solo consensu contrahitur: & non sunt necessaria verba, Hiero. Cagno. in l. nuptias. ff. de re. iu. nu. 5. communem dicit.

33 ¶ Consensus licet quò ad Deum, in matrimonio per voluntatem cognoscatur: tamen quò ad ecclesiam, per verba vel, alia signa consensum demonstrantia, dignoscitur. Et hic est verus sensus, & cõmunis c. tua nos despon. Coua. in epi. 4. c. 2. par. 2. nu. 1.

34 ¶ Matrimonium contrahitur per hæc verba non nisi te, habebo in vxorem, Præpo. in c. ex parte nu. 7. de spon. communem dicit.

* § Concor. cum hac communi l. 15. ti. 1. par. 4.

35 ¶ Matrimonium contrahitur: si dico non mutabo te pro meliori vxore, Idem Prepo. nu. 8. ibi cõem dicit.

36 ¶ Matrimonium dicitur contractum per hæc verba iuro vel promitto, quòd habebo te in vxorem, Coua. in epi. 4. par. 2. cap. 4. §. 1. nu. 5. communem dicit.

37 ¶ Matrimonium contrahitur præcedente expresso consensu mulieris ex traditione annuli, Idem ca. 4. nu. 3. communem dicit.

38 ¶ Matrimonium contrahitur: si parentes præsentibus filijs, ac tacentibus, contrahant nomine filiorum, Præpo.

Præpo.in cap.tuæ despon.communem dicit.

§ De iure regio dicit l. 10. ti. 1. par. 4. quod si pater vult vt filia contrahat matrimonium cum aliquo: & ipsa resipiscat, si cum alio contraxit sine voluntate patris: quòd potest illam exhæredare. Et de hoc vide Io. Lupum in repe. cap. per vestras de dona. inter vi. & vxo. col. 246.

39 ¶ Matrimonium præsumitur per cohabitationem quadragenariam. Præpo. in cap. consultationi: de spon. communem dicit.

40 ¶ Matrimonium sub conditione contractum; adueniente conditione, non est necessarius alius nouus consensus, aut contractus: Coua. in epi. 4. cap. 3. nu. 5. cõmunẽ dicit. ex Abba. in c. de illis de cõdic. appo.

41 ¶ Limita istam cõmunem, si à principio illicitus sit contractus, quia contrahentes erant impediti, & contrahunt si cum eis fuerit dispensatum: quia adueniente dispensatione, nouus requiritur consensus, Fran. de Areti. in l. apud Iulianum. ff. de le. 1. communem dicit.

42 ¶ Restringe istam limitationem ad consensum præsumptum: & sic si post dispensationem scienter cohabitauerint, vel se cõmunicent per carnis copulam sufficit ad hoc quòd dicatur matrimonium contractum, Ferdi. de loazes de matrimonio, dubio 12. nu. 24. cõmunem dicit. quem rafert Coua. in epi. 4, cap. 4. nu. 5. & dicit etiam cõmunem.

43 ¶ Limita primo cõmunem & sequentes nisi aliàs fuerit contractum per metum: quia est ipso iure nullum, Panor. in cap. cum locum desponsa. nu. 6. cõmunem. dicit. & Barba. consi. 54. vol. 1. num. 10. communem dicit.

§ Nota istam cõmunem cum sequentibus ad intel. l. 15. ti. 2. par. 4. vbi inuenies concordantias ad ea quæ fiunt per metum.

44 ¶ Amplia limitationem, non solum si fiat ex metu, sed etiam ex præsumptione metus; Io. à Ripa in c. cum. de consti. nu. 180. communem dicit.

45 ¶ Amplia secundo etiam si metum passus dederit causam metui, vel cohærtioni, glos. in ca. veniens de spon. Coua. in epi. 4. par. 2. c. 3. nu. 7. §. 3. cõem dicit.

45 ¶ Nota, quòd hic metus debet esse qui possit cadere in constantem virum: quod arbitrio iudicantis relinquitur, glos. in l. interpositas. C. de transacti. Coua. in epis. 4, cap. 3. §. 2. nu. 8. communem dicit.

47 ¶ Amplia istud notabile ad rescindendum quemcũque contractũ, etiã aliũ à matrimonio; Hiero. Cagno. in regula omnibus de re iu. ff. in princi. cõem dicit.

• § De iure regio, metus qui potest cadere in constantem virum: est metus mortis, mutilationis membri, vel tormenti corporalis, vel perditionis libertatis, vel famis, vel similium l. 7. ti. 33. par. 7.

48 ¶ Metus qui potest cadere in constantem virum, est excõmunicatio, Roma. consi. 369. cõmunem dicit.

49 ¶ Metus reuerentialis, præcedentibus minis, est sufficiens ad annullandum contractum matrimonij, Soc. consi. 26 1. vol. 2. Coua. in epi. 4. cap. 3. §. 6. par. 2. nu. 4. communem dicit.

50 ¶ Limita; nisi cũ timore reuerentialis enormis læsio accedit: quia non requirũtur minæ, Coua. ibi & Are. in consi. 24. communem dicit.

51 ¶ Limita secundo, in professione, quia metus reuerentialis sufficit. Ias. cõsi. 3. vol. 1. & Coua. vbi. supra, cõmunem dicit: licet sibi nõ placeat cum tanta libertas requirat in matrimonio carnali, quã in spirituali.

52 ¶ Limita tertio, in precibus importunis sine minis, Mathe. de Afflictis in deci. 69. communem dicit.

53 ¶ Nota quòd metus conditionalis est sufficiens ad nõ causandam ꝓsumptionem iuris, & de iure, ex copula superuenienti, Præpo. in c. is qui. fidem despon.

communem

communem dicit.

54 ¶ Metum illatum fuisse, potius creditur duobus testibus affirmantibus, quàm centum absque metu esse contractum, Deci. in c.fi. de appel. communem dicit.

55 ¶ Nota quòd metus non probatur per vnum testem, Alci. de præsum. re. 3. præsum. 7. nu. 6. cõem dicit.

56 ¶ Metum excludit præsentia patris, vel propinquorũ, Hiero. Cagno. in regu. In omnibus. ff. de re iur. nu. 8. communem dicit.

57 ¶ Limita quarto, cõmunem principalem cum sequẽtibus: si sit contractum ante pubertatem: quia matrimonium nõ contrahitur etsi sint verba, Pręposi. in c. 2. de despon. communem dicit.

58 ¶ Restringe, nisi alias cum illa, copulam carnalem consumauerit, idem ibi cõmunem dicit.

59 ¶ Restringe secundo, si sit proximus pubertati: & malitia supplet ætatem. c. de illis el. 2. de despon. impu. & proximus pubertati vir dicitur cum accedit ad decimum & dimidium suę ętatis annum, in fœmina ad nouennium cum dimidio, Coua. in epito. 4. nu. 5. cõmunem dicit ex glos. in. §. pupillus. de inutili. stipu. & in l. pupillum. ff. de re. iu. ipse cõcludit arbitrio iudicis relinquendum consideratis circunstantijs.

§ Cum hac communi concor. l. 8. ti. 3 1. par. 7.

60 ¶ Limita quinto, inter adoptãtem & arrogantem, & filiam adoptatam, ac arrogatam, & inter eius filios, & vxorem propter impedimentum legalis cognationis, Coua. in epi. 4. cap. 6. §. 5. nu. 2. par. 2. cõem dicit.

61 ¶ Amplia in tantum esse veram cõmunem: q si contrahatur matrimonium soluta cognatione legali, requirĩ nou⁹ cõsensus, Idẽ Coua. ibi, nu. 3. cõem dicit.

62 ¶ Fallit in filijs emancipatis: qui non sunt sub potestate patris: quia inter eos matrimonium non impeditur, Idem ibi in fine communem dicit.

63 ¶ Limita sexto si contrahatur sub conditione ocn-

tra substantiam matrimonij: de qua per tex. in ca. fin. de condi. appe. quam intellige, quòd si vnus apponat conditionem: & alius non consentiat resultant ex contractu sponsalia de futuro: quæ per carnis copulam transeunt in matrimonium, Iaso: in authen. ingressi, nu. 34. C. de sacro. san. eccle. cōmunem dicit.

64 ¶ Restringe hanc limitationem, si alius tacitè, vel expressè cōsentiat: quia ex hoc nec spōsalia resultant, Coua in epi. 4. cap. 3. par. 2. nu. 16. cōmunem dicit ex Geral. singulari: 21. & Hippol. sin. 286.

65 ¶ Limita septimo, si contrahatur matrimonium lite pendente super primo matrimonio: aliàs nullo, quod contrahentes credebant esse verum, nam tale matrimonium non valet, Prepo. in cap. cum in apostolica despō. cōmunem dicit, quem intelligit. Coua. in epi. 4. par. 2. cap. 3. §. 7. in foro conscientiæ non tamen in foro fori.

66 ¶ Limita octauo, si contrahens non potest generare quia non potest cōtrahere Io. de Neuiza in sylua nupti. par. 1. fol. 59. communem dicit.

67 ¶ Restringe ad eos qui non possunt generare natura impediente, quia sunt frigidi à natura, secus tamen in alijs: qui sunt ætate & natura habiles, licet impotentes. Panor. in cap. impuberes despon. impub. communem dicit.

68 ¶ Restringe secundo, in non volente cognoscere vxorem propriam sed cognoscit extraneam, Coua in epi. 4. cap. 4. §. 1. nu. 3. communem dicit.

69 ¶ Limita nono, in occisore presbyteri quia licet non dirimatur matrimonium contractum: impedit contrahendum, Coua. ibi c. 6. par. 2. no. 5. cōmunē dicit.

70 ¶ Limita decimo, quia impeditur contrahendum: licet non dirimat contractum fama publica, etiam præcedentibus sponsalibus iuratis, Præpo. in cap. præterea & 2. despon. communem dicit.

71 ¶ Et idem est in vno teste Præpo.ibi in fi,cõē dicit.

72 ¶ Nota quòd matrimonium quò ad thorum,dissolui tur per peccatum sodomię,Coua in epi.4.cap.7.§.5. nu.6.cõmunē dicit ex Panor.in c. maritis de adulte.

73 ¶ Matrimonium secundum contractum in facie ecclesiæ,præualet: primo clandestino probato per vnum testem.& famam,Soc.cõsi. 19.vol.3.cõnē dicit.

74 ¶ Matrimonium iuramento necessario coniugũ non probatur,Io.Cora.cap.4.in miscella.li. 3. cõmuuem dicit:quam intellige vt in ver.iuramentum nu. 107. & in ver.confessio.nu.96,quæ ibi habes lege. regni.

75 ¶ Matrimonium non probatur per nominationem; licet faciat aliquam præsumptionem, Ioan.Cora.ibi nu.7,communem dicit.

76 ¶ Matrimonium non probatur ex verbis narratiuis, vel enunciatiuis instrumenti,Cur.Iuni.cõs.95.nu.5. Feli.in cap.illud de presumpti,nu. 2.cõmunem dicit.

77 ¶ Matrimonium nondum consũmatum, vna parte iniusta,dispensatione potest dissolui,Cur.Iuni. 170. nu. 1.communem dicit.

78 ¶ Intellige si est causa dispensandi:quia aliàs dispensatus non est tutus in foro,Deci.ibi cõem dicit.nu.7.

79 ¶ Matrimonium carnali copula consũmatum , non potest diuidi per dispensationem, Hiero.Cagno.in l.nuptias.nu.5.de re.iu.ff.communem dicit.

80 ¶ Matrimonium per statutum punitum, intelligitur de consũmato,Hipp.singu. 196,communem dicit.

§ Ista cõmunis videtur limitare l.49. tau. loquentem de contrahente matrimonium clandestine: sed illa lex hanc restrictionem non recipit,secundum mentem quæ semper est attendenda: per longe tradita per Deci.consi.261. præcipue cum verba legis sint intelligenda iuxta materiam,& actum de quo agitur l.si vnô in princ. C.loca.l.damni infecti.ff.de damn. infec.l.fi.stipulatus de vsu. & Bar.in l. 1.per illas. ll.

C.de nego.gestis.Et in l.3.eius titu.& Iaso.in. l. explicito.§.hoc autem ad trebel.ff.lec. 2.& cũ in matrimonio clandestino ecclesia non curat de copula adhoc quòd dicatur clandestinum.c. diuortio & ibi docto.de cland.despõ.nimirũ. quòd d.l.tau.copulã non desideret. Et hanc opi.per plura tenet doctor.Del. castí.in d.l.Item etiã in adulterio nõ curatur de copula, vt in l.2.ti.15.li.8 .in ordi.vbi disponitur spõsam de pſenti posse occidi per spõsam apprehensam adulterio repro.2.li.4.ti.delos adulte .fo.ll.sed hanc l.intellige quando sponsalia de præsenti sunt contracta in facie ecclesię.vt disponitur in l. 81 .tau. tamẽ fiat clãdestine:puto procedere d.l. 2.fori. Et nota quòd ratione minoris ętatis non subuenitur si sit maior quatuordecim annorum l.4,ti.18.par.6.quam vide ad materiam an minor in delictis excusetur.

81 ¶ Matrimonij appellatione in odiosis non veniunt sponsalia, Feli.in rubr.despon. nu. 2,cõmunem dicit.

82 ¶ In matrimonio admittitur dandi conditio præter causam dotis:quando datur vxori iuueni,vel generosæ:etiam si sit vilis in præmium iuuentutis,Cur.Iuni.consi.60, nume, 20 ,cõmunem dicit. Nota quòd hęc donatio non tenetur à muliere reseruare filijs primi matrimonij,secundo nubens.Io. à Ripa in l. fœminæ.C,de secũ.nupt.nu.35.& Io.Lupus in repe, ru.§, 50.nu.35.quæ faciunt ad intellectum l. 15. tau. & ea quæ habẽtur supra in ver.binubis.

83 ¶ Conditio apposita,si inuenta sit virgo,reijcitur, & valet matrimonium:etsi inueniatur corrupta, Præpo.in cap.per tuas de condi.appo.communem dicit.

74 ¶ Mediocriter mali sunt qui decesserunt cum multis peccatis venialibus,Panor.in c.Matthęus nu.9.de cele.missæ communem dicit.

85 ¶ Merita probantur per assertionem electorum asserentium interuenisse in donatione facta inter personas

ſonas inter quas non eſt prohibita donatio, Cur. Iuni conſi.97 nu.5.cõmunem dicit.& de iſtis meritis vide ſupra in verb.donatio nu.97.

86 ¶ Merum, ac miſtum imperium & iuriſditio non præſcribitur niſi per tantum tempus:de cuius initio non eſt memoria hominum in contrarium, Cur. Iuni.conſi.174.nu.152.cõmunem dicit,licet præſcribi poſſit,Bello.conſi.46.nu.1.communem dicit.

87 ¶ Metus reuerentialis mariti. non eſt potens ad faciendum quòd contractus reſcindatur, Alci.in cap. cum contingat.de iure.iuran.nu.1.cõmunem dicit. & vide ſupra in ver.matrimoniũ nu.40. cum ſequẽ.

88 ¶ Nota quòd ſi per metum fiat aliquis actus tenet actus,licet reſcindatur Marti. naua.in rele. c. accepta de reſti.ſpolij.oppo.5.nu.8.communem dicit.

89 ¶ Amplia iſtam cõmunem ad renunciationem bene ficij factam per metum, Idem Noua.ibi.cõem dicit.

90 ¶ Minæ factæ à potente,vel à ſolito ponere minas in executione,eſt ſufficiẽs indicium ad torturam, Mar. Anto.in tract de indicijs nu. 175.cõmunem dicit, Idem cum communi dicit l.60.ſtili.

91 ¶ Minor ante vigeſimum annum non poteſt accuſare:niſi ſuam,vel ipſorum iniuriã proſequatur, Anto. de.Tre.in addit.ad Bonac.i pract.excepti.in rub.qui. mo.ſuo.au.nu.6.ver.ad illos caſus cõmunem dicit.

§ Concor.cum l.2.ti.1.par.7.ſed diſcordat quòd ſufficit per dictam l.quòd ſit maior quattuordecim annis.Et in dicta l.habes qui dicantur ſui ,ad hoc quòd minor poſſit accuſari.

92 ¶ Minor ante vigeſimum quintum annum, non po- conſtitui procurator.in iudicialibus:in extra iudicialibus ante decimum ſeptimum , ſic Iaſ.in l.exigendi. C.de procu.nu.19.cõmunem dicit.

93 ¶ Minor vigintiquinque annorum de omnibus geſtis p eũ,dũ ẽſt maior habet reſtitutionem,Iaſ.in l. ſigs ſuis.C.de repe.& abſtin.hære.nu.6.cõem dicit.

94 ¶ Amplia, etiam si per legem, aut statutum reputetur maior: nihilominus restituitur, Ludo. Roma. consi. 90. nu. 2. communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad intell. l. 47. tau. quæ disponit, filius matrimonium contrahendo sit emancipatus, & liberatus à patria potestate.

95 ¶ Fallit primo si sciens se læsum, iurat; non potest contrauenire etiam prætextu enormissimę læsionis, Cur. Iuni. consi. 43. communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad ampliationem l. 16. titu. 11. par. 3.

96 ¶ Fallit in doctore minore, si dicit esse lęsum, Boe. Deci. 350. nu. 6. cõmunem dicit: quam intelligit si dicit se læsum in allegatione iuris: secus tamen, si in alijs, lederetur circa bona quæ tanquam verè philosophantes contemnunt l. in hominibus. §. philosophus. ff. de vaca. ac execu. mune.

97 ¶ Nota quòd minor, ac mulier debet certiorari de suo iure expressè: aliàs nõ valet renunciatio, Io. Nico. in addi. Alci. de præsum. re. 1. præsump. 42. nu. 2. commnnem dicit.

98 ¶ Rrestringe istud notabile, & est secunda fallentia ad regulam si minor obligatur iuramento mediante; quia tunc non requiritur certioratio, Ias. in authe. sacra. C. si aduersus vend. nu. 56. communem dicit.

99 ¶ Nota, quòd minor quatuordecim annorum, maior, autẽ capacitate, si iurat, obligatur iuramento secundum canonistas. Panor. in consi. 108. vol. 2. secus tamen, de iure ciuili, Iaso. in authen. sacramenta. C. si aduersus vendi. nu. 10. cõmunem dicit. Deci. tamen in l. pupillum, ff. de re. iudi. & Io. Mau. in tracta. de restitu. in integ. cap. 112. dicunt simpliciter obligari iuramento, licet Alcia. in c. cum contingat de iur. iuran. nu. 141. dicat magis cõmunem simpliciter non obligari iuramento: quem vide.

Cum

§ Cum. Alcia. concor. l. 56. ti. 5. par. 5. quam intellige, & limita si minor. cum iuramento promittat non contrauenire prętextu minoris ætatis l. 16. ti. 11. par. 3. & l. 6. ti. 9. par. 6. & vide quæ habes supra in ver. iuramentum, nu. 95.
100 ¶ Fallit tertio, si pecunia minoris perdatur casu fortuito, nõ restituitur, Io. Mau. de resti. in integ. ca. 175. communem dicit.
101 ¶ Maior non tenetur probare esse infra tempus petendi restitutionem, Io. Nico. in addi. ad Alci. rub. 1, præl. 42. nu. 8. communem dicit.
102 ¶ Minor non habet vocem in concilio, nec in electione, nec in cõstitutiõe syndici, Iaso. in l. de pupil lo nu. 4. ff. de nou. ope. nunc. communem dicit.
103 ¶ Missio in possessionem propter contumaciam, non solum non habet locum in beneficio obtinendo, sed nec etiam in obtento, Io. de Selua in tract. benefi cij par. 1. q. 5. nu. 12. communem dicit.
104 ¶ Missio in possessionem ex primo decreto est mi sti imperij, Iaso. in l. possideri. §. genera, nu. 14. ff. de acquir. posses. communem dicit.
105 ¶ Missio in possessionem ex primo decreto facta vni ex creditoribus ex causa onerosa, prodest omnibus alijs creditoribus ex causa similiter onerosa: si tamen causa est lucratiua, vno immisso, iam dicuntur alij immissi, Anto. de Fano. de pigno, & Hippo. in 3. par. mem. 2. nu. 10. restrictione. sexta cõem dicit.
106 ¶ Nota quòd missus in possessionem ex primo decreto, non dicitur possessor, sed detentor, idem Fa. in d. mem. 2. nu. 6, communem dicit.
107 ¶ Fallit in reali; quia missus in possessionem ex pri mo decerto possidet ante annum reuocabiliter tantũ; post annum autem irreuocabiliter, Iaso. in d. l. possideri. §. genera, nu. 20, cõmunem dicit, sed dictus Fanus ibi dicit, quòd secundum cõmunem opi. canoni-

starum ante annum est detentor: & post annum, verus possessor: legistæ tamen tenent pro, vt Iaso. dicit cōmunem & Fanus concludit tenendum cum legistis ibi in versi. quòd immisso.
108 ¶ Fallit secundo, in misso in possessionem ex primo decreto, quādo creditor est psens per actionem hypothecariam: cum dicatur actio realis, quia possidet, Iaso. in d. §. genera, nu. 24. & Fanus, nu. 8. cōem dicūt.
109 ¶ Nota, quòd iussio de mittendo in possessionem ex primo decreto, quando creditor est præsens; per biēnium: si tamen est absens, durat per quadrienniū, Anto. de Fano. ibi in 3. par. mem. 2. nu. 3. cōmunē dicit.
ADDITIO. In materia missionis in possessionem, dicit Bart. in l. à diuo Pio. §. si sup rebus, nu. 1. ff. de re. iud. q̄ missus in poss. ex re iudicata, statim efficitur merus possessor, & sic quòd ex primo decreto possidet. Quæ opi. non seruatur, vt dicit Bal. in, in l. ordo, nu. 16. C. de exec. rei iudi. per l. 3. §. genera. ff. de acquir. poss. cum alijs per eum alleg. vnde talis missus non dicitur possessor. sed detenptor, vt testatur de cōmuni opi. Nicusan. in trac. de pignor. par. 3. mēb. 2. nu. 6. Intelligas tamen vt ibi p eū in, nu. sequētibus.*
110 ¶ Milites auratæ militiæ, vt sunt milites nostri temporis, non gaudent priuilegio l. 1. ff. de iur. & facti igno. Iaso. in authe. si qua mulier. C. de sacro. sanc. eccle. nu. 7. communem dicit.
111 ¶ Amplia, ad milites cœlestes. Iaso. ibi cōem dicit.
112 ¶ Milites breuiloquè substituendo personis impuberibus, probata eius voluntate, quòd etiam post aditam hæreditatem haberet locum substitutio in personam pupilli, habebit locum pupillaris directa, per quam pupilli succederent, si in personam fratis maioris haberet militaris directa, Iaso. in l. ex testamento, nu. 11. C. de testa. mili. communem dicit.
113 ¶ Monachus retinet iura suorum, Iaso. in l. patre furioso

furioso, nu.47 ff.de his qui.sunt sui, vel alie. iuris communem dicit.
114 ¶ Monachus solutus est à patria potestate.idē Iaso, ibi communem dicit.
115 ¶ Monachus potest præfici in beneficium curatum sine dispensatione, Panor.in cap.quòd Dei timorem nu.7.de statu monac.communem dicit.
116 ¶ Amplia etiam ad præsentationem, idem ibi cōmunem dicit.
117 ¶ Monachus effectus canonicus, non potest esse iudex delegatus, Gome. in c. statutum nu. 32, de rest. in vj.cōmunem dicit si tamen esset constitutus indignitate iudex de legatus potest esse, Arę.in c.causam de iudi. nu. 17. cōmunem dicit ex glo.in cle. & si principalis de resti.
118 ¶ Monachus fugitiuus magis ęquiparatur filio quā seruo, Iaso, in l.professio.§.seruuum nu.14. ff. de acquir.pòsse.communem dicit, sed Aret.ibi cōmunem contrariam, sed pro concoridia dic ꝙ ęquiparatur seruo quò ad effectum acquisitionis sed in acquisitione æquiparatur filio, Iaso.ibi.
119 ¶ Monacho instituto hærede, & repudiante, potest monasterium acceptare, & adire hæreditatem, Iaso. in l.cum proponas, de hęre.insti.C.cōmunem dicit.
120 ¶ Monasterium habetur loco filij. Ias. in authe. si qua mulier, nu.18.C.de sac.san.eccle. cōmunē dicit.
121 ¶ Amplia istam cōmunem, etiam vt excludat substitutum filio instituto, sub conditione, si decesserit sine filijs, Alexan.consi, 121.vol.2. nu. 11. Et plures alij, quos congerit Coua. in suis resolu.li. 1. ca. 19. nu.11.cōmunem dicunt etiam si sit additum, si decesserit sine filijs legitimis & naturalibus de matrimonio habitis.Caro.molin.in addi. ad Alexan.consi. 121.in ver.cōtrariā cōmunē dicit.ex Deci. cōsi.416.
122 ¶ Restringe hanc ampliationem si pater, vel testa-

tor excludit monasterium:quia valet exclusio, Caro, ibi cõmunem dicit ex Paul.& Bal.in l.Deo nobis.C. de epi scopis & cleri.

123 ¶ Monasterium non inducit præcisam cohertionem,Feli.in cap.tuæ.de simoni.communem dicit.

124 ¶ Monitio requiritur ad incurrendam pœnam quã do aliquid præcipitur fieri sine tempore; Et propter nõ factum pœnam imponet,Præpo.in c.quidã, 5.q.1.communem dicit.

* § Concor.l.12.ti.9.par.1.

125 ¶ Mora purgatur in transactione,Iaso.in l.si maior annis nu.3.C.de transac.communem dicit.

126 ¶ Intellige istam communem quando purgatur per transactionẽ factam siue ante,siue post litem contestatam ante sententiam.Iaso. ibi communem dicit.

127 ¶ Mora purgatur in omnibus casibus ante sententiam,Iaso.in l.pacto.nu.8.C.de pactis cõmunẽ dicit.

128 ¶ Nota quòd ad inducendam moram in legatis ad pias causas,in quibus dies certus est, non requiritur interpellatio,tamen ad incurrendam pœnam requiritur monitio,Gozza.consi.34.nu.6.communem dicit.

129 ¶ Fallit si per constitutionem generalem episcopi fiat præceptũ quòd legata pia adimpleatur quod tunc dies interpellat ad incurrẽdam pœnam.Idem Gozza. nu.8.ibi cõmunem dicit ex Are.consi.67.& Abbate consili.59.

130 ¶ Nota quòd tempus per quod purgatur mora relinquitur arbitrio iudicis.Deci.consi.138.num.7.communem dicit.

* § Concor.cum.l.13.ti.11.par.3.

130 ¶ Mors ciuilis, & naturalis solum æquiparatur in casu in quo ex ciuili effectualiter causaretur idem quod & per naturalem,Aret.in l.eam partem.§.insulam.ff.de verb.oblig.communem dicit.

131 ¶ Nota ex hac cõmuni iuncta l.28.ti.4.par.3.quòd monachus,

monachus, seruus, & in perpetuum exulatus effectua. liter dicitur mortuus, quod nota. Et vide Guilliel. bened. in rep. c. Raynuncius de testamen. in ver. mortuo de hac materia.

132 ¶ Morienti creditur ad suum praeiudicium, non autem ad alterius, Marc. Anto. de indicijs nu. 393. cõmunem dicit.

133 ¶ Mulier si de facto ordinetur: non recipit characterem, Mainer. in l. foeminae de re. iur. ff. nu. 8. communem dicit.

134 ¶ Mulier simpliciter nubendo, non videtur dare omnia bona sua in dotem, Cur. Iuni. consi. 168. nu. 4. communem dicit.

135 ¶ Mulier pro dote, non praefertur anterioribus creditoribus habentibus hypothecam expressam: Ripa in l. quęsitum, nu. 7. de pri. credi. nu. 3. ff. Io. Cora. in l. qui liberos nu. 118. ff. de ritu. nuptiarũ cõmunẽ dicit.

136 ¶ Mulier non potest relinquere bona suis propinquis quorum consensus requiritur in testamento. Io. Duran. in arte testã. ti. 11, cau. 2. nu. 2. cõmunẽ dicit.

137 ¶ Mulier dotem non habens, vel paruam: habebit ex bonis mariti quartam partem: si non sunt vltra tres filios: si tamen sunt plures: habebit virilẽ portionem, Io. Duran. in arte testan. ti. 6. ca. 20. communem dicit.

138 ¶ Mulier non iuuatur velleiano, si intercessit pro dote Io. Cora. in l. liberos, nu. 112. ff de ri. nup. cõem dicit.

139 ¶ Mulier si per statutum debet lucrari certam partem bonorum mariti intelligitur de consumato Hippo. sing. 106. communem dicit.

140 Mulier maritata non dicitur in odiosis quae est sponsata, Bened. in cap. Raynuncius. in verbo duas habens filias, nu. 151. communem dicit.

141 ¶ Mulier, quod sine consensu patris non possit contrahere: non potest induci statuto, Iaso. in l. 1. §. huius studij, nu. 12. ff. de iust. & iu. communem dicit.

142 ¶ Mulier, si secundum formam statuti non potest contrahere: bene potest tamen quasi contrahere, Iaso. in l. Barbarius nu. 4. ff. de offi. præsi. cõmunem dicit: licet ipse teneat contrarium.

143 ¶ Mulier de iure ciuili indistinctè admittitur in testem de iure tantum canonico, in criminalibus non admittitur: nisi in casibus à iure expressis: in ciuilibus tamen etiam criminaliter intentatis admittitur indistinctè, Panor. in c. quoniã de testi. nu. 12. cõmunem dicit. De iure autem regio, mulier non potest testificare nisi in rebus quę pertinent ad mulleres, vel in defectum probationis l. 8. ti. 8. li. 2. fo. ll. & l. stili. 96. Et nota verbum satis notabile in d. l. stili. Mas en aquel los lugares do hes cierto. quel hectio sue fectio ante honbres no son creidas si los honbres quæ se Acertaron o alguno dellos no testimonia esomismo quellos dizẽ en su testimonio. Ex qbus notat, quod habilitas vni* testis habilitat oẽs alios etiam inhabiles: quod etiã est ex mente Bal. in l. gallus §. ille casus. ff. de libe. & post hu. Quod intellige quãdo testes inhabiles non sunt ex toto inhabiles: sed solum habent diminutã fidem: quia si ex toto essent inhabiles, per habiles non habilitantur: vt per eum. Bal. & Fran. Cur. in tract. de testi. conclu. 1. per totum. Et sic procedit d. l. stili. Et nota quod adhoc, quod testes inhabiles possint recipi ex defectu probationis: requiritur qđ actu & habitu sit defectus probationis: attento cõmuni cursu per glos. in cap. licet de proba. Et producenti incumbit probatio secũdum Anto. & Imol. in ca. dilectis de testi. coge. & nisi probentur hæc duo, non admittuntur. Alexan. consi. 64. vol. 1. & de testimonio mulieris vi. Io. Lupum in alleg. here. praui. col. 34.

* § Concor. cum. l. 3. ti. 12. par. 5. de qua per Io. Lupum in repet. col. 223. ti. & de qualitate testium in causa criminali. De iure regio vide l. 12. ti. 14. par. 3. & l. 36.

26.ti.1.par.7.

144 ¶ In testamento tam de iure ciuili quàm de iure canonico mulier non potest esse testis, licet de iure canonico ad pias causas possit Bello. consi. 14. nu. 8. communem dicit.

145 ¶ Mulier non tenetur stare colono, vel locationi per maritum factæ soluto matrimonio, Coua. in reso. li.2.c.15.cõmunem dicit. ex Carolo Molin. in consti. paris.§.30.q.22.vide in verbo locatio.

N

1 Negatiua cum est fundamentum intentionis: dicenti incumbit onus probandi, Iaso.in l. qui se obtulit.§.cõdemnandum.ff.de re.iudi. nu.7.communem dicit.

2 ¶ Negatiua probatur sic in bonis Petri sunt alia bona: qui vult dicere aliud, probet, Curt.Iuni.cõsi.150.nu. 10.cõmunem dicit, quam intellige, quando pro hærede, vel dicenti est alia præsumptio, vt quòd cõfecerit inuentarium, Coua.in reso.cap.6.nu.4.li.2. communem dicit, ex Alci.de præsump.re.3.præsu.20.

§ Nota istam cõmunem ad intel.l.17.& 44.tau.

¶ Negotiorum gestor potest facere protestationem incitatoriam debitori vt soluat domino, & constituit eum in mora, non tamen si incitat vt sibi soluat, Io. à Ripa.in c.cum in de cõsti.nu.141.communem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad intel.l.5.fo.13.par.6.& l. 7.ti.6.li.3.fo.ll.

3 ¶ Nepos ex primogenito præfertur secundo genito in successione regni Barba.consi.4.vol.2. Io.Duran. in arte testan.ti.3.cau.8.cõmunem dicit. sed Alexan. consi.4.vol.4.& in consi.54.vol.3.quem refert Ias.in l.maximum vitium.C.de liber.præte.nu.4.cõmunem dicit contrariam.quam intellige si primogenitus mo

riatur viuo patre, Deci.consi.443.maximè si filius possidet, nume.38.

* § Opinio Barba. & Duran. est approbata indistinctè per l.40. in ordi.tau.

4 ¶ Nepos qui est suus, cui nullus præcedit in gradu: non potest institui sub conditione casuali, vel mista, Iaso.in l.si pater nume.19.C.de insti.& substi. communem dicit.

5 ¶ Nepos legitimus ex filio spurio ab intestato auo nõ potest succedere, Cur Iuni.consi.157.nu.1.cõmunem dicit.& Pyrrhus.in consue.Aure.de successorib⁹.c.6.

6 ¶ Nepos legitimus, vel naturalis ex filio spurio, deficiente prole legitima potest ab auo institui hæres, Coua.in epi.4.cap.8.§.5.numer.13.cõmunem dicit ex Decio, consi.461.

7 ¶ Amplia etiam si proles sit legitima ex rescripto principis, Idem ibi ex Decio, consili.185.cõmunem dicit.

8 ¶ Fallit in nepote ex filio incesto: idem ibi ex Sali. in l.si quis incesti.C.de incestis nupti.cõmunẽ dicit.

9 ¶ Fallit secundo, in nepote legitimo ex filio clerici insigniti ex ordine sacro, idem ibi ex Corsetto in sing.in ver.fornicatio, communem dicit.

10 ¶ Nepos succeddit cum patruo in successione legati patrui: secus in fideicõmisso, Deci.consi.1.nu.5.communem dicit.

11 ¶ Nepos ex filia mortua, viuente auo, habet ius petendi legitimam ex persona propria: etiam si mater renuntiauerit legitimę, Io.à Ripa de legi.li.1.c.6.nu.3.cõmunem dicit: Limita tamen si interuenit iuramentum per Decium consi.181.

12 ¶ Nepoti, patre repudiante hæreditatem aui vel lapso tempore quęrelæ de inofficioso testamento, competit quęrela de successorio edicto, Iaso. in rubr. de successo.edicto.C.nu.5.in fin.communem dicit.

13 ¶ Nobiles non gaudent priuilegio, quòd non conueniantur

biantur vltra id quod facere possint, Coua. in resolu. li.2.cap.1.nu.4.communem dicit.
§ De iure regio nobiles qui vulgo dicuntur, hisos dal go, non possunt pro debito incarcerari l. 4. ti. 2. li. 4.in ordi.quam intellige nisi aliàs debitum descendat de delicto, per l.79.tau.vel si aliàs est locator bonorum fiscalium, vel pro debito regio per d. l. 4. Item nec executio in domibus suæ habitationis, nec in armis, vel equo, vel mula l.3.eiusdem tituli, nec potest torqueri, p d.l.4.& p.ll.regni.nobiles in multis distinguunt ab alijs. vt appareat in prag 1. de blasphemijs. & in l.5.ti.22.li.8.ordi.& in l.tolle, 75.de 1525. compila.noua,ti.6,li.8.l.1.Et de cōsuetudine nobilis decapitatur: plebeus traditur furcæ, vt per Bal. in consi. 426.vol. 1.vbi vide quæ sit maior pœna de capitatio nis, aut furcarum.Et nota quòd ex æquali facto, magis punitur plebeus quàm nobilis glo.in l. seruos. C. ad l.iuli.de vi publi.& Sali.in l.2.C.vt ne priua.Et nobilis quis dicatur vide l. 2.ti. 11.par. 2. & Docto. de Pala.rub.in repet.rubr.col.29. & qualiter nobilis sit carcerandus in col.26.et l.4.ti.29.par.7.
14 ¶ Nobilitas non perditur per ingressum religionis, Boe.in consue. bitu. rub. descōstumes. concernentes les mariages.§.5. communem dicit.
15 ¶ Notarius non præsumitur nisi probetur titulus: etiam si conficiat instrumentum, vt notarius, Alcia. de præsum.reg.3.præsum.13. communem dicit.
16 ¶ Nota quòd si negetur instrumētum esse cōfectum à notario non sufficit, quòd probetur haberi pro tali: sed est probandum esse talis: aliàs instrumentum non valet, Iaso.in l.barbarius.nu.48.de offi.præsi. ff. communem dicit.
17 ¶ Fallit in antiquissimis, in quibus præsumitur titulus notarij, Aymon de antiq.tempo.in 3.par.versi. & vidimus in genere nu.8. cōmunem dicit. ex Bal. in
R

authen.quas actiones in fi.C. de sac.san.eccle. & vide Boe.deci.36.nu.11.vbi concludit hoc esse verum quòd constat alia instrumenta recepisse ante,vel post illam de qua quæritur,quia hoc sufficeret vt transferatur onus probandi in negantem esse notarium, vt tenet Bal.Alex.& Ias. & Deci.& Iaco.de Sancto Georgio in l. 1.C.qui admitti ad bono.posse.

18 ¶ Notarius non conficit instrumentum nisi rogetur à partibus:nec ei creditur nec potest rogari nisi de his quæ tunc fiunt à partibus,Cur.Iuni.consi.166. nu. 2. communem dicit.

19 ¶ Notarius non præsumitur esse rogatus nisi ipse in instrumento dicat esse rogatum,Boe.decis.75. nu. 7. etsi dicat ego scripsi.communem dicit.

20 ¶ Notarius si non dicat in testamento testes esse rogatos,& ad hoc specialiter vocatos:non valet quod agitur,Boe.decis.34.nu.4.communem dicit.

21 ¶ Fallit si sit ad pias causas,Idem ibi nume. 5. communem dicit.

22 ¶ Fallit secundo, si testes subscripserunt, Idem ibi communem dicit nu.8.

23 ¶ Notarius acquirit alteri. Panor.in procem. decret. cōmunem dicit nu. 22.quam intellige in actionibus vtilibus,non tamen in directis,Alci.in c.cum contingat de iur.iuran.nu. 133.communem dicit.

24 ¶ Fallit,si stipuletur pacem pro absente:non acquirit ius absenti,Alcia.in cap.cum contingat de iur.iuran. numer.237.

25 ¶ Notarius non computater inter testes:nisi à iudice sit examinatus,Matthæ.de Affli.Deci.ne apo.25.communem dicit.

26 ¶ Notarius non potest sine authoritate iudicis committere alteri notario ingrossationem instrumenti, Boe.Dec.36.nu.8.communem dicit.

• § Hæc opinio cōmunis concordat cum l. 8. ti. 9. par. 2.

a.loquente de notario principis cui cōmissa sunt aliqua secreta alicuius secreti:alij autem notarij ex infirmitate,vel ex alio casu possunt commitere ingrossationem instrumenti: dummodo seruetur traditum per l.55.titu.18.par.3.& l.5. titu. 19. par. ead. & l. 7.titu.8.li.1.fo.ll. & vid.l,stili.189.

27 ¶ Nota quòd ingrossatio instrumenti requirit signum notarij defuncti,Boe.ibi.communem dicit.

28 ¶ Notarius publicè excōmunicatus si conficit instrumentum:non valet quod agit,Ioa.à Ripa in c.2. li. 3. de dona.communem dicit.

29 ¶ Notario dicenti certiorasse mulierem de velleiano creditur, & firmat instrumentum,Alci.de præsum.re.3.præsum.13.cōmunem dicit.&vide in ver. iuramentum.

30 ¶ Notario asserenti sibi cōmissum: non creditur: nisi cum fide alterius notarij,Cur.Iuni.consi. 166. nu. 3. communem dicit.

31 ¶ Item non creditur notario dicenti in testamento ęgrum esse sanę mentis tempore conditi testamenti, Iaso.in l.senium ætatis, nume.3.C.qui testam. facere possunt,communem dicit.

32 ¶ Nouari non dicitur obligatio per actum sequentem alterius pręcedentis obligationis:etiam si noua persona intercedat. nisi expresse agatur, Alexan. consi. 72.vol.2.nu.1.magis cōmunem dicit.contra Bar. in l.pen.ff.de præto.stipula.

33 ¶ Nouum opus potest denunciari in opere etiam nemine præsente:sed tamen non præiudicat demino nisi deuenerit ad eius notitiam.Iaso.in l. de pupillo. §.mutationem.ff.de no.ope.nunt.nu. 5. cōem dicit.

34 ¶ Amplia ad denunciationem factam domino extra opus quia ei pręiudicat,Iaso.in d.l.de pupillo.§.siquis fortè nu.3.magis communem dicit.

35 ¶ Denunciatio facta fabris, etiam absente domino

& ingnorante in opere præiudicat, Idem. Iaso. in d. §. de pupillo nu. 6. & in. §. siquis numer. magis communem dicit.
36 ¶ Nouum opus non denunciatur nisi ab habente potestatem, Ias. in l. hoc edicto nu. 2. ff. eo cōem dicit.
37 ¶ Item nec inquilinus, aut colonus etiam procuratorio nomine non denunciat, Ias. in l. in prouinciali. §. si ego nu. 5. ff. eo. communem dicit.
38 ¶ Item nec minor etiā maior 18. annorū, etiā ex causa reipublicæ, & cū authoritate curatoris non denunciat, Ias. in l. de pupillo, nu. 3. ff. eo. communem dicit.
39 ¶ Item nec Forensis, quando ædificatur in publico: nisi ædificaretur in via, Iaso. in l. in prouinciali. §. si in publico nu. 1. ff. eod. communem dicit.
40 ¶ Item non denunciatur prætori: sed protestatur contra eum, cum lis non possit ei moueri, Ias. in d. l. de pupillo. §. siquis ipsi prætori nu. 1. ff. eo. cōem dicit.
41 ¶ Nota, quod nouum opus potest denunciari contra vicinum ędificantem in suo solo: & sibi non prodest, & alteri nocet Iaso. in d. l. de pupillo. §. meminisse nu. 9. ff. eo. communem dicit.
42 ¶ Nouum opus si denuncietur: supersedetur per tres menses, etiam si offeratur satisdatio: cum denuncians dicit hodie constat, hodie agatur, Iaso. in. l. hoc edicto nu. 19. ff. de no. ope. nun. cōmunem dicit, licet ipse teneat, quòd indistinctè siue dicat, siue non, debet per tres menses supersedere.
43 ¶ Nullus si sit actus eo mō, quo agitur minimè valet, prout valere potest: quando agitur de obligatione cōtrahenda quæ à duorum voluntate pendet, Coua. in epi. 4. cap. 2. cōmunem dicit ex Bart. in l. 1. §. siquis ita. ff. de verb. obli. contra quam Panor. in cap. quod super de offi. deleg. dicit esse tex. in cap. 1. de spon. impu. ideo cogita de communi.
44 ¶ Fallit, nisi aliàs illud quod fieri poterat: sub eo quod sit

sit includatur,Coua.ibi ex Flori.in d.l.1.cōem dicit,
45 ¶Nullitas sententiæ quæ prætenditur reformari ex eisdem actis,est petēda coram iudice ipsius actus,glo. in l.4.C.de accusa. aut principaliter prętenditur pronunciari nulla:& tunc datur optio grauato: nisi allegentur sordes ipsius iudicis,Feli.in c.pertuas de sent. exco.communem dicit.
§ Nota istam cōmunem ad intel.l.2.ti.28,par. 3. & l. 2.ti,15.lib.3.ordi.in qua l.assignatur tēpus sexaginta dierum ad dicendum de nullitate, de iure tamen cōmuni,in actorę durat vsque tempus actionis:& in reo in perpetuum,Iaso.in l.data opera.ff.de fideiu.quem refert Ant.de Trem.in addi. ad Bonac.in practi.excepti.de imper.executi. nu. 18. in verbo perpetuum. Vnum tamen nota,quòd si appellatio est interposita ex causa probabili quòd nullitas potest opponi: & finito processu appellationis,si tamen causa erat improbabilis,non potest opponi,secundum Bal.in l.contra maiores.C.de inoffi.testa.&sic est intelligendum dictū.Pauli.in consi.288.vol.1.nu.3.Item nota quòd licet nullitas sit euidens quæ de iure ciuili potest in perpetuum proponi,vt perBalbum de præs.in 4.pár. 4.par,q.32.tamen cum in d.l.sit taxatum tempus ad dicendum de nullitate:etiam si sit euisdens: non potest dici de nullitate post illud tempus vt elegāter traditur per Alexand .in consi. 105 . vol. 5 . nu. 4. & quæ per plura confirmat. Item nota, & tene menti: quòd si iudex admisit nullitatem post illud tempus: Cum aliàs non debeat admitti : debet pronunciarę super nullitate.vt per glos.& ibi Panor.& Feli. in c, cum contingat,de offi.deleg.
ADDITIO. Nullitatem ipso iure parit inhabilitas iudicis vel partium à iure naturę causata pro vt furor, surditas,infantia & simil.licet per aliquem nō sit opposita D.Seb.Vant.in tract,de nullit.sent.in cap.ex de

fectu iurisditionis ordin. nu. 136, cómunem dicit.*

46 ¶ Nuncio dicenti citasse, creditur magis quàm parti negāti, Alci. de psum. re. 3. psu. 14. nu. 9. cōem dicit.

* § Concor. cum l. stili. 21. & ob hanc l. non sumitur argumentum à contrario ex l. 8. ti. 7. par. 3. quæ videtur innuere contrarium.

47 ¶ Nuncio dicenti citasse de cōmissione iudicis, non creditur, Alci. ibi communem dicit.

Quia cōmissio iudicis non præsumitur nisi probetur: secundum Feli. de quo in ver. cōmissio. & concor. cum l. 1. ti. 2. li. 2. fo. ll. & cum pragm. 201. §. primeramente in pragma. Quia nūcio non creditur, nisi iuxta officium suum, secundum Ioan. And. in addit. ad Specu. de cita. §. 1. in princ. & Dida. de Segu. in l. si. ex legati. causa. ff. de verbo, nu. 58.

48 ¶ Nuptiæ incestæ illæ dicuntur ad hoc quòd contrahentes incurrant in pœnas ciuiles contra eos promulgatas quæ contrahuntur contra dispositionem canonis, non legis, Coua. in epis. 4. ca. 6. §. 8. nu. 18. ex Deci. consi. 158. communem dicit.

49 ¶ Nota quòd maritus qui aliàs habet annuam dilationem ad præstandam dotem iuxta l. vni. C. de rei. vxo. actio. si tamen nuptiæ sunt incestuosæ: perdit priuilegium illud, Coua. ibi nu. 24. cōmunem dicit.

50 ¶ Item nota quòd licet regulariter maritus nō possit conueniri vltra quàm facere potest, tamen in nuptijs incestuosis hoc priuilegium nec alimentorum habet Bal. nouel. de dote par. 11. nu. 18. communem dicit.

O

1 OBlationes debitæ vni, si in aliquo festo efferantur, etsi in die dominico ad alium pertinentes, si dies dominicus ac festum contigerit venire in vno die: diuidendæ sunt inter eos, Ias. in l. si

l.si arrogatore nu.50.ff.de adopti. communem dicit.

2 ¶ Obligatio naturalis non dicitur ex stipulatione Io. à Ripa in rub.de pactis.C.nu.7.communem dicit.

3 ¶ Obligatio naturalis potest cedi, Iaso.in l. hoc edicto. §.vsufructuarius, nume.6.ff.de no. oper.nunc. communem dicit.

Obligatio sub conditione potestatiua transit ad hæredes, Boe.dec.351.nu.2.communem dicit.

4 ¶ Obligatio si sonet in contractum nominatim, & nó potest valere; nec valebit vt contractus nominatus, Iaso.in l.si quis ante nu.18.ff.de acq. possess. cõem dicit.

5 ¶ Obligatio generalis comprehendit merces venales, Ant.de Fano de pigno.par.2.mẽ 2.nu.17.cõem dicit.

6 ¶ Intellige istam cõmunem si sunt penes debitorem Io.Crotus in l.si constante in secunda.lec.nu. 203. ff. solu.matrimonio cõmunem dicit sed contra istam cõmunem sic intellectam dicit.magis cõmunem Ias. in.§.item Seruiana,nu.51.q.,instit.de acti.qua Coua. in re.o,li.2.c.5.dicit,si obligatio referatur ad certum locum quia tunc res venales non comprehenduntur vt in mercibus illatis in domum conductam. vt in l.debitor. ff.de l. debitor.ff. de pigno. vel possumus dicere vt aliàs dixit Gome. in d.§. Item Seruiana, quod etiam in casu d. l. debitor. de mercibus illatis quòd veniunt in obligationem merces venales quando non sunt alia bona in quibus dicta obligatio verificetur per l. pediculis. §. Item cum quæritur. ff. de auro & argento, leg. vel dic secundum Zasium in. §. Item Seruiana, nu.20. quòd etiam inuectæ & illatæ merces comprehenduntur in obligatione generali tacite vel expresse taliter quòd ipsæ vel loco illarum positæ, si inueniantur in domo conducta tempore solutionis, sint obligatæ per l.cũ tabernam. ff.de pigno. & sic generaliter nostra cõmunis sit intelligẽda quòd in obligatione generali veniant merces venales quod

aliàs ita tenuit ipse Iaso. sibi contrarius in l. qui Romę. §. Callimachus.ff.de verb. obli. magis cōem dicit,& ita est tenendum,& nota omnia supradicta pro intel.l.5.ti.8.par.5.& l.vlti.li.17. fo. ll, dicentes omnia bona inuenta in re locata esse obligata pro solutione mercedis.

7 ¶ Obligatio ad carceres & renunciatio cessioni bonorum non firmatur iuramento,Alci.in cap.cum contingat de iur.iuran.numer.69.communem dicit.

ADDITIO. Hoc ꝙ debitor per obligationis renúciationem & pactum non possit cedere bonis cum sit cōtra bonos mores, limita in pluribus casibus vt per Socc.in tract.fallen.in Fallen.342.pactum.*

8 ¶ Obligatio nascitur ante diem quæ tacite inest ratione loci, actio tamen non,Hiero.Cagano.in l.in omnibus.ff.de re iu.communem dicit.

9 ¶ Obligatio dandi est indiuidua,Curt.Iuni.consi.74. communem dicit.

10 ¶ Obligatus ad dandum ex stipulatione viam, tenetur stipulari dationem,& factum, Alcia.in l. 2.§. 1.nu. 38.ff.de ver.obli.communem dicit.

11 ¶ Obligatus ad dandum aliquid in genere, præstando partem,non liberatur in totum nec in illa parte, obligatus tamen alternatiue, dando partem licet in illa parte non liberetur,tamē cessat exercitium actionis in illa parte, Alcia.ibi nu 55.communem dicit,

12 ¶ Amplia quòd in tantum est vera quòd creditor nō compellitur recipere,idem ibi nu.10.in ver.septimo limita,cōem dicit,licet sibi nō placeat in pūcto iuris.

13 ¶ Fallit in pœna apposita in obligatione dandi vel faciendi cum factum est indiuiduum:quia non debetur nisi pro parte pro qua non fuit completa vel fuit contrauentum, Boe.Deci.349.numer. 8.cōem dicit.

14 ¶ Obligatus ad factū medio iuramento astringitur vt promittens tenetur ad factum pręcise & non satisfaciat

tisfaciat dum interesse,Fortu.Garcia.in cap. 1. de pactis.nu.16.in fi.communem dicit.

Amplia in obligato. ad scribendum libros quia nõ satisfacit cũ interesse, sed præcise tenetur ad factum, Iaf.in l.stipulatio. §. habet autem nu. 11. ff. de nou. oper.nunc,cõmunem dicit. & reprehendit, Alexan, dicentem communem contrariam.

15 ¶ Nota quòd obligatus ad factum ex eadem obligatione tenetur ad interesse, & ex eadem potest conueniri,Iaf. in l.si quis.§. siquis promiserit, nu.3.ff.de re,iudi.communem dicit.

16 ¶ Obligatus ad dandum rem vel quantitatem respectu rei perẽpta re perimitur obligatio,Deci.in l.quod te.ff.si cer.pera,numer.6.cõmunem dicit.vbi vi. limita.& nota istam cõmunem ad obligatum alternatiue, de quo in ver.debitor supra totum.

17 ¶ Obligatus satisdare,satisfacit,dando fideiussorem aut pignora,Hiero.Cagno.in l.plus cautionis de re. iudi.ff.communem dicit.

18 ¶ Obligatus tamen ad dandum fideiussorem,nõ liberatur dando pignus,Idem ibi nu.4.cõem dicit.

§ Nota istam cõmunem ad intel. l. 2, ti. 3. li. 2. fo. ll. vbi disponitur quòd si debitor in iuditio vocatus, nõ sit idoneus in facultatibus:quòd debet præstare fideiussorem, aliàs iudex ponere illum in carcere: & sic ex ista cõmuni & l.colligitur quòd non satisfacit dando pignora,quod etiam facit ad intel.l. 1.titu. 5.lib. 2. fo. ll. quæ loquitur de petenti ferias, & ad intel. l.17.ti.13.par.5.& l.33.tit.18 par.3.& l.7.ti.18.li.3. fo.ll.sed tamen de iure regio satisfacit,dando pignora,si non habet fideiussorem per l.7.ti.8.li.2.fo.ll. approbata opinio,Bart.in l.prætoriæ.de præto. stipul. ff. de qua per Suarez. in d.l.2.ti.3.lib.2.fo.ll. nu. 10. Et nota quòd iste fideiussor qui prestandus est ad hoc quòd reus liberetur à carceribus sufficit quòd sit satis

datio faciei.& sic has ll. intelligit dictus Suarez. nu. 4. in fi.& dicit non obstare d.l.7.& sic obseruatur.

19 ¶ Occidi potest fur, pro defensione rerum quæ aliàs non possunt recuperari, Ias. in l. vt vini. numer. 25. ff. de iusti.& iu. cõmunem dicit: limitat de iure poli, & in clerico, & in re parua quem vide.

20 ¶ Occidere licet offendentem patrem, filium, vxorem, aut consaguineum, aut cognatum, Iason. ibi nu. 27. communem dicia.

21 ¶ Amplia ad extraneum, si aliàs vita eius non potest saluari. ibi. nu. 29. cõmunem dicit. limita tamen quò ad incurrendum irregularitatem glos. fi. in cle. 1. de homici.

Officialis absque peccatto, potest exequi sententiã principis: qui absq; processu mandat vt aliquis furca suspendatur, Hiero. Cagno. in l. velle nu. 15. ff. de re iur. communem dicit.

22 ¶ Amplia etiam cõtra tertium succedentem scienter in rem violenter affectam, Io. Cora. in l. naturaliter. §. nihil. cõmune. vers. explicitis, nu. 50. ff. de acquir. posse. communem dicit.

23 ¶ Offitium iudicis non datur contra tertium bonæ fidei possessorem ignoranter succedentem in rem affectam ex violentia, Cora. in. §. nihil cõmune, ver. explicitis nu. 53. de acquir. posse. ff. communem dicit.

24 ¶ Oratio particularis. plus prodest quàm generalis in remissionem peccatorum, Præpo. in cap. sacrosanctam. 22. distin. post princ. in cap. fraternitatis de sepul. communem dicit.

25 ¶ Ordinarius non potest deponere promotum à Papa, Feli. in cap. per tuas de maior. & obedi. communem dicit.

26 ¶ Ordinarius delegat ea quæ specialiter competunt si se absentat, vel si est infirmus. Ias. in l. quæcumque numer. 77 ff. de offi. eius cui mand. est iur. & Alcia. in cap.

in ca.quod sedem,numer.74.de offi.ordi. cõmunem dicit,Vide supra in ver. delegatus,nu.28.cũ sequen.
27 ¶ Nota quòd dicto ordinarij statur,dicentis delegare ex iusta causa, Alci. ibi. nu. 17. not. 2. communem dicit,
28 ¶ Ordinarius potest dare suo delegato potestatem subdelegandi.Iaso.in l.quæcumque nu. 16 .ff.de offi. eius &in l.à iudice.C.de iudi.nom.8.Anto.de Trem. addi.ad Bonacur.in prac.excepti.in rub.de impe.exe cu.nu.7. vers.merum imperium cõmunem dicunt.
29 ¶ Amplia istam cõmunem ad ordinarium minimũ, Maran.in specu.aure.par.4.nu.58. cõmunem dicit. ex glos.in l.is cui.de offi.dele.
30 Ordinarius cui cõmissa est causa vt procedat summarie &de plano,censetur delegatus.Ias.in l.hoc edi to.§.& post operis nu.4,ff. de no. oper. nunc. communem dicit.
31 ¶ Amplia,si in cõmissione est verbum, delego etiam si non alteret suam iurisditionem,Cur.Iuni.in l.man data.ff.de offi.eius nu.5.communem dicit.
Obrectio,& taciturnitas vitiat legitimationem.Cur. Iuni.consi.83.nu.8.communem dicit.
32 ¶ Originem non denotat,si aliquis vocetur Hispanus,vel Lombardus,Boe.Deci. 13. numer. 14. communem dicit.

P

1 PActum de futura successione non valet,nec firmatur iuramento.Guill.bene.in c.rainuncius de testa.in ver. duas. habens filias. num. 194. Cur.Iuni.consi.25.nu.7.communem dicit.
2 § De iure regio habes. l. 13.ti. 5. par. 5.disponentem quòd pactum de fatura successione generaliter non valet:secus tamen,de particulari nisi de voluntate il-

lius de cuius hæreditate paciſcitur. vbi vid. de materia, & in l. fi. C. de pactis.

2 ¶ Amplia, quia nec ſtatuto, ſeu conſuetudine poteſt introduci, Idem Guil. ibidem nu. 197. cõem dicit.

3 ¶ Fallit in pacto de ſucceſſione in re certa: quia valet, Bello. conſi. 60. nu. 2 Cur. Iuni. conſi. 81. nu. 4. cõmunem dicit.

4 ¶ Fallit ſecundo, in pacto de certa cota bonorum, Io. duran. in arte teſtan. ti. 2. cau. 10. communem dicit.

5 ¶ Fallit tertio in pacto de non ſuccedendo: quia bene firmatur iuramento, Iaſo. in l. pactum dotale. C. de colla. nu. 3. communem dicit.

ADDITIO. Ad quod faciunt etiam rationes, iura, & authoritates adductę per Paris in Conſ. 69. dominus Ambroſius, nu. 22. cum alijs ſeq. Limita niſi eſſet iuramentum iudęi, quia tunc nõ valeret, vt refert M. Anto. Bar. in trac. de tẽp. vti. & cõtin. in c. 11. nu. 10. *

* § Fallit quarto, in pacto facto inter coniuges de ſucceſſione ad inuicem, poſt annum contractus matrimonij l. 9. ti. 6. li. 2. fo. ll.

6 ¶ Pactum appoſitum in matrimonio quòd mulier ad alium locum nõ ducatur valet, Panor. in c. 1. qui ma. accu. poſſunt. communem dicit.

7 ¶ Pactum de non alienando, ſeu prohibitio non tollit alienationem: ſi non interueniat ſpecialis hypoteca, Anto. de Fano de pigno. par. 2. mem. 1. nume. 4. communem dicit.

8 ¶ Pactum non impedit translationem dominij. Cur. Iuni. conſi. 174. numer. 19. communem dicit.

9 ¶ Pactum appoſitum in emptione quòd quandocunque pretium reddatur teneatur emẽs reuendere, preſcribitur per triginta annos. Alci. in rub. de præſcri. nu. 6. & Balbus de præſ. in. 4. par. 5. par. q. 3. communem dicit.

10 ¶ Pactum quòd debitor prius mittatur in carcerem quam

quàm in bonis executio fiat:non valet.Ripa in l. obligationi,numer.24.ff.de pigno.communem dicit.
11 ¶ Amplia ad pactum quòd creditor possit detinere debitorem propria authoritate,non valet:Idem Ripa ibi nu.21.communem dicit.
12 ¶ Pactum quod donatio non reuocetur prætextu ingratitudinis,non valet,Ant.rube. consi. 114.communem dicit.
13 ¶ Fallit,si firmetur iuramento.Idem ibi nu. 31.communem dicit.
14 ¶ Pacto partium potest introduci quòd actus non possit probari nisi per testes,Hippo.in rub. de procu. nu.33.communem dicit.
15 ¶ Pactum appositum per monachum contra substantiam ordinis,valet professio:& pactum reijcitur, Iasi in Authen.ingressi nume.37.C. de sacro. sanc. eccle. communem dicit.
16 ¶ Pactum de non expellendo colonum ecclesiæ,operatur quòd non possit statim expelli infra biennium. Iaso.in l.qui rem nume. 13. C. de sacro. sanct. eccle. communem dicit.
17 ¶ Pactum,& præscriptio à pari. procedunt. Balbus de præsc. in 5.par.5.q.6. cōmunem dicit. Et vid. in ver.præscriptio.
18 ¶ Papa,vel Imperator si aliquid concedant semper intelligitur sine præiudicio alterius perDecium in c. dudum nu. 10.de decim.communem dicit.
19 ¶ Papa potest expedire ardua sine consensuCardinalium.Barba.consi.1.vol.1.communem dicit.
20 ¶ Papa nō inuoluitur crimine simoniæ.Feli. in ca. ex parte de offi.dele.numer. 2.communem dicit.
21 ¶ Papa de plenitudine potestatis potest cōmittere suspecto sine facultate recusandi:Panor.in ca.ad hoc de rest.in fi.communem dicit.
22 ¶ Amplia,quia potest cōmittere causam appellatio-

tis iudici à quo est appellatũ, Anto.de Treni.in addi. ad Bonac. in practi. excepti.in rub.quæ contra rescriptum, numer.8.in verb.libellum communem dicit.
13 ¶ Papa potest dare facultatem testandi de bonis intuitu eccle.acquisitis, Deci.cõsi.157.Io.Duran. in arte testan.cau.3.ti.3.numer.1.communem dicit.
14 ¶ Papa potest dispensare contra ius humanum etiam ab Apostolis traditum, vt per concilium generale promulgatum, Coua.in epi.4.cap.6.§.9.nu.6.communem dicit.ex glo.in ca.proposuit de conces. præben.
15 ¶ Papa potest dispensare in matrimonio nondum carnali copula consumato, Coua.in epi.4.cap. 7. §. 4. num.13.cõmunem dicit: secundum canonistas. Theologi autem tenent contrarium. Immo q non potest dispensare, & dicit cõmunem theologorum, Coua. ibi nume. 14. & ipse residet cum ista vltima communi. quippe quę fuit opinio Panor.in cap.ex publico de conuer.coniuga.Curt.Iuni.in consi.170.nu. 1. dicit quòd ex causa potest dispensare: sine causa autem non, & dicit cõmunem, & cum hac potest concordare opiniones contrarias.
16 ¶ Papa non potest dispensare cum existenti in ordine sacro ex maxima causa, Hiero. Cagno. in l. actus legitimi numer.8.ff.de re.iur.communem dicit.
17 ¶ Papa non censetur dispensare etsi dissimulet, nisi ipse scribat quòd dissimulet, Coua.in epi.4.cap. 6. §. 9.nu.15.cõem dicit ex Feli.in cap.1.tregua.& pace.
18 ¶ Participans in crimine criminoso cum excõmunicato, excõmunicatus ex sententia canonis, Car.in ca. nuper de sententia excom.communem dicit.
19 ¶ Pater etiam per iudicem secularem potest compelli pręstare alimenta filio spurio, Alci. in rub.de ver. obli.ff.nume.2.communem dicit.ex Soci. consi.161. volun.1.& sic erat Areti. in consi. 47. dicens glo. in cap. cum haberet de eo qui duxit in matrimo. solum

lium excitasse iudicem ecclesiasticum.

Et nota dictum satis notabile Bal.in authen. nisi rogati.C.ad Trebel.quòd filius spiritualis ex baptismo potest compellere in subsidium patrem spiritualem ad præstandum ei alimenta.

• § De iure regio potest relinquere ei quintam partem bonorum etiam stantibus legitimis l.9. in ordi. tau.

30 ¶ Fallit, si filius potest aliunde alimenta comparare sibi, Cur.Iuni.148.nu.1.communem dicit.

• § Concor.cum l.6.ti.19.par.4.

31 ¶ Pater potest prohibere filium alienare legitimam vsque ad certam ætatem, Boe.deci.87. numer.6. communem dicit.

• § Nota istam cõmunem ad notata per docto. in l. 27. tau. vbi omnes concludunt per patrem non posse poni grauamẽ aliqđ legitimæ, Et vide Boe.in decis. 87.

32 ¶ Pater habens iurisditionem mistam cum alijs rebus diuidendis inter filios, potest eligere vnum ad iurisditionem exercendam, Io.Duran. in arte testan. ti.1.cau.8.nu.5.communem dicit.

33 ¶ Pater non potest tollere etiam ex sua stipulatione ius quæsitum filio, nec minuere, Ias.consi.113.vol.1. Io.Duran.ibi ti.1.cau.8.nu.2.communem dicit.

34 ¶ Amplia, quia pater non potest repudiare bonorum possessionem delatam filio non solum in aduenticijs: sed nec etiam in profecticijs. Iaso. in l. emancipatus numer.1.C.de repu. bono. posse. cumnunem dicit

35 ¶ Pater potest relinquete filiæ pro dote, vel sua legitima certam rem: & valet testamentum. Alexan. & Decius in l.humanitatis.C.de imp.& alijs substi.Io. Duran.in arte testan.ti.5.cau. 20. communem dicit.

36 ¶ Nota quòd sufficit patri instituere filiã in sola dote, Guil.Bene.in repet.cap.Rainuncius in ver.Alterochæ filiæ nu.11, de testa. communem dicit.

37 ¶ Pater potest adire hæreditatem filio familias insti

tuto repudiante, Ant.de Tremo.in addi.ad Bonac.in rub.qui.mo.cini. numer.18.versi.pro mortuis reputantur,communem dicit.

38 ¶ Pater censetur stipulari filijs,vt hæredibus in dubio. Alci.de præsump.reg.3.præs.32.numer.7. communem dicit.

39 ¶ Pater in codicillo non potest directum pupillarem facere:sed per fidei cõmissum sustinere potest, & sui hæredes possunt deducere legitimam nisi eis rogetur vt restituant,Ias.in l.ex tribus. C. de inoffi. testam.Ioan.Duran.in arte testan.tit.5.cau.34. Et in dubio videtur inuictum fidei cõmissum nõ filijs, sed hæredibus,Iaso.consi.99.vol.2.communem dicit.

40 ¶ Nota quòd pater non potest grauare impuberem per fidei cõmissum:quod potest facere in personam substituti pupillaris,Iaso.in l.arrogator nu.28. ff. de adopti.communem dicit.

41 ¶ Pater obligatur naturaliter in donatione facta per eum filio,Io.Cora.in l.frater à fratre.§.quæsitum nu. 46.ff.de condi.inde.communem dicit.

42 ¶ Pater ex mutuo filij acquirit obligationem naturalem,Io.Cora.ibi.nu.28.& non acquiritur filio,nume. 37.communem dicit.

43 ¶ Pater si ingrediatur monasterium:filij efficiuntur sui iuris,Iaso.in l.patre furioso numer. 45.ff. de his qui sunt sui vel alie.iuris.communem dicit.

44 ¶ Pater qui adulteros potest occidere: potest committere filio,Coua.in epi.4.cap.6.§.7. nu. 5. cõmunẽ dicit.ex Tiraquel.de reso.dona.C.in l.si vnquam, in princ.numer.16.

45 ¶ Pater dissipans bona anteaquam interdicatur admi nistratio: potest pupillariter substituere filium. Iaso. in l.is cui bonis.ff. de ver.oblig.magis cõmunem dicit,& Segu.in l.imperator, nu. 110.ff.ad trebell.

* §.Cũ etiam potest facere testamentum l. 13.ti.1.par.6, pater

46 ¶ Pater filio non acceptante hæreditatem, excludit substitutum vulgarem, Iaso. in l. cum proponas nu. 12. C. de hære. insti. cōmunem dicit. ex Ripa in l. hæredes nu. 142. ff. de libe. & posthu.

47 ¶ Limita in filio instituto non contemplatione patris vt in institutione matris. & substitutus alius coniunctus, Ias. ibi nu. 15. communem dicit.

48 ¶ Pater non potest eligere sepulturam filio impuberi, Guill. bene. in repet. cap. rainuncius de testa. versi. si absque liberis moreretur el. 2. §. secūda substitutio, nu. 3. communem dicit.

49 ¶ Pater administrator bonorum filij potest alienare mobilia sine decreto iudicis, Iaso. in l. præsens de transacti. C. nu. 5. cōmunem dicit. & est Azonis in summa. C. de bonis libe. versicu. nec puto quòd in alinatione mobilium.

50 ¶ Pater habens administrationem bonorum filij tam quam tutor, non potest constituere procuratorem in iudicio post litem contestatam per filium, Iaso. in l. præsens. C. de transacti, nu. 3. cōmunem dicit. ex Bal. in l. 1. C. de bon. mater.

51 ¶ Patris priuilegium habētis duodecim filios, durat etiam si filij moriantur, Alci. in trac. præsum. re. 2. pręsum. 21. communem dicit.

52 ¶ Patria potestas nō dissoluitur per ordinem sacrum nisi sit ordo episcopalis, Ias. in l. patre furioso, nu. 5. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris communem dicit.

* § Concor. cum l. 14. ti. 19. par. 4. vbi dicit quòd per solam electionem liberatur à patria potestate.

53 ¶ Patria potestas non perditur per expositionem factam de filio, Anto. de Trem. in addi. ad Bonac. in practi. excepti. in rub. qui. mo. ciui. nume. 13. in ver. lex secunda licet ita communem dicit.

54 ¶ Patronus vendēs ius patronatus, & emens perdit illud, Pręp. in cap. qui studet 1. q. 1. communem dicit.

55 ¶ Pauper quis sit reliquitur arbitrio iudicis considerata qualitate personarum, Bello consi. 16. cõmunem dicit ex Decio, consi. 120.

* § De iure regio quod adhoc quòd non appellans intra tempus restituitur propter paupertatem dicit quòd tunc dicatur pauper, quando non habet in bonis nisi viginti marabetinos l. vigesima ti. 23. Et nota istam cõmunem ad intel. l. 14. ti. 2. li. 3. ordi. Et de valore marabetinorum. vide Coua. in suis reso. c. 11. li. 1. nu. 4. & Otal. de nobilitate Hispa. par. 2, cap. 4. numer. 11. cum sequen.

56 ¶ Pax prodest absenti etiam in foro iuditiali, Fran. de are. in l. stipulationum. §. cato. in fi. ff. de verb. obli. communem dicit.

57 ¶ Peccatum detectum in confessione de licentia pœnitentis potest publicari: etiam si postea non sit ratificatum, Feli. in cap. Mathæus de Simo. cõẽm dicit.

58 ¶ Pecunia simpliciter tradita, præsumitur mutuata Alexan. in l. cum quid. ff. si cer. peta cõmunem dicit.

59 ¶ Pecunia destinata ad emendam aliquam rem immobilem, computatur inter mobilia, Boe. Deci. 209. nu. 1. communem dicit.

60 ¶ Pecunia solus princeps mutat sine consensu populi, Boe. deci. 227. nu. 7. communem dicit.

ADDITIO. Circa pecuniam, dicit Bar. in l. Paulus, col. 2. ff. de solu. esse differentiã inter pecuniam grossam & minutã, postq̃ debitor fuit in mora soluẽdi, qa Anto. de But. in c. quanto, nu. 12. cir. med. de iure iuran. & ibi Imo. Io. Andr. & cęteri dicunt opi. Bar. non seruari, & indistincte in pecunia grossa & minuta periculum maioris ęstimationis pertinet ad debitorem morosum, & doct. in l. in minorem. C. in quib. cau. in inte. resti. nõ est neces. Marti. Lauden. in trac. de mone. nu. 20. & seq. cum allegatis per ipsum, Frã. Cur. in eo. tract. nu. 6. & Io. regna. etiam in eodem

tract.

tract. nu. fi.

61 ¶ Poena quae debetur ratione delicti cômissi:pertinet ad primum iudicem, seu primarium nõ ad secũdum, Boe. deci. 5. nu. 2. communem dicit.

62 ¶ Poena apposita ex dispositione hominis non acquiritur illi cuius contemplatione est apposita sed venientibus ab intestato, Io. Nico. in l. generaliter nu. 48. de secun. nupti. C. communem dicit.

63 ¶ Poena à lege. vel canone arrogata ipso iure efficit quòd post mortem haeredes tenentur ad illam soluendam, & conueniri possunt. Coua. in epi. 4. cap. 6. §. 8. communem dicit.

64 ¶ Amplia ad fructus rei qui ipso iure perduntur à die cõmissi delicti, Idem ibi nu. 7. communem dicit.

65 ¶ Limita quo ad forum cõscientiae, in quo de his poenis non curatur nisi petantur, Idem ibi nu. 10. communem dicit.

66 ¶ Amplia istam limitationem ad damnũ, ad qđ quis tenetur ex culpa leui, vel leuissima: quia in foro conscientię non tenentur, Idem ibi nu. 12. cõmunẽ dicit.

67 ¶ Restringe istam limit. quando culpa est in faciendo. idem ibi nu. 13. per glos. in l. Cornelia. ff. ad sil. & in l. si mora. ff. solu. matrimonio communem dicit.

68 ¶ Poena incestarum nuptiarum non incurritur. à contrahentibus ignorantia facti inductis. Bal. nouel. de dote par. 11. col. 8. cõmunem dicit quem refert, Coua. in epi. 4. cap. 6. §. 8. nu. 22.

69 ¶ Poena, si apponatur in actu qui est contra legem nõ tenet, secus tamen si praeter legem, Iaso. in l. non dubium. ff. de legi. nu. 59. communem dicit.

70 ¶ Poena, si apponatur in matrimonio à cõsanguineis, vel amicis: non valet: secus tamen, si ab extraneis, Panor. in ca. gemma desponsi. communem dicit.

§ Arra tamen potest pręstari l. 1. ti. 11. par. 4. quam intellige. quando arra ab altero tantum promittitur,

Iaso.in l. Titiam.ff.de verb.oblig.cõmunem dicit,licet non placeat Coua.in epl.4.cap.3.§.7.nu.7.& vide in verbo arra.
71 ¶ Nota quòd pœna,quę imponitur per statutum filijs contrahentibus matrimonium sine licentia parentum reijcitur:& valet matrimonium,& nõ statutum. Decius in l.nuptias.ff.de re.iu.nu.8.cõmunem dicit.
72 ¶ Periculum rei venditæ quæ consistit in mensura sub conditione,quòd mensuretur spectat ad vendentem ante mensuram,Curt.Iuni.consi.74.nu.17.communem dicit.
* § Concor.cum l.24.ti.5.par.5.Et vide Matthæ.de Afflicti.in Deci.399.per totum.
73 ¶ Permutatio,vel venditio perpenditur ex maioritate pretij,vel rei:nam si res pluris æstimationis est erit venditio,sin autem,permutatio,Coua.in suis reso.li.2.cap.4.nu.9.communem dicit.
* § Concor.cum l.2.ti.16.par.5.
74 ¶ Permutatio beneficij quod est de iure patronatus si fiat irrequisitis patronis non est ipso iure nulla,Ro. in ver.honorificũ,nu.8.q.3.cõmunem dicit,sed intellige prout est conclusum in meo compẽdio iuris patronatus.§.14.nume.14.cum sequen.
75 ¶ Periurus non est priuatus beneficio:sed venit priuandus,Ripa in cap.2.de res.nu.13.cõmunem dicit, si tamen instituatur: non valet institutio ipso iure, quia est infamis ipso iure Lamb. de iur. patro. par. 1.li.2.q.9.ar.15.cõmunem dicit cum est periurus, quia contrauenit contractui iurato per illum factum. vt per d.Lamb.vbi etiam communem dicit.
76 ¶ Personæ digniores quæ dicantur relinquitur arbitrio iudicis,Deci.in cap.sedes numer.7.de rest.communem dicit.
77 ¶ Petitorium, & possessorium adipiscendi possunt cõmutari Io.Cora.in l.naturaliter.§.nihil. cõmune

versi.explicitis,nu.19. regula 51. ff. de acqui.posse. communem dicit.
78 ¶ Nota quòd possessoria omnia concurrunt cum petitorio:excepto possessorio retinendæ:ratione côtrarietatis,Iaso.in d.§. nihil.cômune,nu.97.cômunem dicit,Io.à Ripa in li.de res.cap.7.numer.2.
79 ¶ Fallit nisi intentetur possessorium retinendæ:respectu diuersæ possessionis,Iaso.ibi nume.98.cômunem dicit,vbi vide distinctionem & intellectum.
80 ¶ Petitorium potest suspendere reus,intentâs possessorium post litem contestatam;Io. de Ripa in l.naturaliter.§.nihil cômune,nume.161.ff.de acqui.posse. cômunem dicit,ex tex.in cle.1.de cau. posse. & propriet.contrariam,immo.quòd non possit,tenent legistæ teste,Alexand.in d.§.nihil cômune,nume.85. & Iaso.nume,137.cômunem dicunt,&dicunt priorem pcedere in beneficialibus,posteriorê in alijs causis, Coua.in reso li.1.cap 16,videtur distinguere aut est ortum possessorium post litem contestatam. & procedit prior opinio,aut est ante litem contestatam. & procedit posterior,Cora.in d.§.numer.32.dicit communem esse opinionem per possessorium de nouo ortum post litem contestatam non suspendi possessorium,sed invtroq; proceditur,Otalora.autem in trac, de nobilitate Hispaniæ par.3. cap.5.col. 3. ex mente Ripæ in d.§.nihil.cômue,nume.154.& ex Iaso.post Alexan.in l.1.de carbo.edicto edicit. magis communem opinionem esse quòd possessorium non suspendit petitorium post litem contestatam:nisi in odium actoris spoliatoris:quia contra eum suspeditur: licet non contra alium,quod nota.
b § Nota istam cômunem ad intel.l.5.ti.10.& l.28.ti. 2.par.3.& l.18.ti.2.par.7.& l.3.ti.10.lib.1.fo.ll.
81 ¶ Populi.etiam subditi alterius imperio possunt facere statuta.Alci.in c.quòd sedem nu.59.ex de offi.or-

di,communem dicit.

82 ¶ Pignus datum in solutum à iudice creditori, censetur datum prolato credito etsi quid minus valeat. datum tamen simpliciter creditore non contradicente, Anto.de fano de pign.in 2.par.3.par.num.36.mem. 2.communem dicit.

83 ¶ Pignus si detur pro tanto pretio quòd non sit spes luitionis:potius dicitur alienatio quàm pignoratio, Soci.in l. 1.§.per seruum.ff.de acquiren.possess. communem dicit quem refert Fanus.in 4.par.mem.3.nu 10.communem dicit.

84 ¶ Pignus conuentionale non potest vendi nisi post biennium à tempore moræ,Ias.in l. debitoribus. nu. 4 ff.de re.iudi.communem dicit.

85 ¶ Pignus licet solo consensu videatur remissum: quã do non est secuta traditio: tamen si est secuta, solo consensu absque traditione non remittitur, Idem Fanus in.6.par.mem.3.numer. 75.cômunem dicit.

86 ¶ Pignus etiã pro executione debet vendi post duos mẽses computatiuos post quattuor mẽses qui dantur iudicatis,Ad soluendum,Ias.in l.à diuo pio.§.in venditione nu. 15.de re iudi.ff.communem dicit.

87 ¶ Pignoratus æquus præsumitur sumptibus creditoris alimentatus,Alci.de præsum.re. 1.præsum. 50. in fi.communem dicit.

88 ¶ Possessio est duplex ciuilis: vel naturalis. Anto. Nice.in concor.glos.concor.69.& Cora.in.§ nihil cõmune,nu.6.ff.de acqui.posse.cõmunem dicunt & Ripa in l. 1.ff.de acquir.posse.nu.28.

89 ¶ Possessio ciuilis est ius insistendi rei non prohibitæ possideri aptum producere ciuiles effectus,Cur.Iuni. consi. 127.nume. 2.cõmunem dicit.& Coua.in repe. reg.possessor.de reg.iu.li.6.par.2. numer.3. ex Bar. in d.l. 1.de acqui.posse.

90 ¶ Possessio ciuilis potest acquiri à principio sine naturali

turali,Iaſo.in l.clam poſſidere.§.qui nundinas, ff. de acquir.poſſe.numer.37.magis communem dicit.

91 ¶ Nota qđ poſſidens ciuiliter de voluntate poſſidētis à quo cauſam habet ,ꝓpria authoritate poteſt naturalem accipere,Curt.Iunio.conſi.127.nu.3.cōem dicit.

92 ¶ Amplia iſtam cōmunem etiam ad naturalem, & intellige ambas quando illa quæ intenditur acquiri eſt vacua,Anto.Gome.in l,45.tau.numer.43.communem dicit,Et gloſ.in d.l.clam poſſidere.

93 ¶ Amplia,quia etiam poteſt propria authoritate expellere occupatorem reſiſtentem, Iaſo.in in d.§.qui nundinas nu.24.ff. de acqui.poſſe. cōmunem dicit.

94 ¶ Poſſeſſio tam ciuilis quàm naturalis,Si ſit occupata de voluntate poſſidentis: transfertur, Idem Anto. in d nu.34.cōmunem dicit.ex gloſ.in l.& habet.§. ſi. vol.2.& placet.ff.de preca.46.

§* 95 ¶ Item iudex poteſt mittere in poſſeſſionē vnius ſpeciei.Idem Gome.in d.l.45.numer. 44. cōmunem dicit ex gloſ.in l.1.C.vbi in rem actio.

96 ¶ Poſſeſſio ciuilis retinet̄ ꝑ poſſidentē ciuiliter,ac naturaliter,etiam relinquens rem ſolam.ſi aliquis ingrediatur clandeſtine.Iaſo.ibi nu.36.communem dicit.

97 ¶ Nota quòd poſſeſſor clandeſtinus vi poſſidet, ſiue expellit poſſidentem,ſiue poſſidens non ſit auſus ingredi poſſeſſionem, vel ſuſpicans vi poſſe expelli, Idem ibi nu.34.communem dicit.

98 ¶ Reſtringe iſtud notabile quò ad timorem poſſeſſionis,non tamen quò ad timorem capturę:quia per iſtū timorem non perditur,Iaſo.in l. poſſideri. §. admittendi,nu.5.ff.de acquir.poſſe.communem dicit.

¶ Poſſeſſor clandeſtinus habet naturalem poſſeſſionem clandeſtinè,& ciuilem violenter,Iaſ.ibi nu.47. communem dicit.

99 ¶ Poſſeſſio eſt iuris non facti,Ioan. Cora.in. §. nihil commune,numer.3.ff.de acquir. poſſe. & Petr. Raue.

in alpha.aure.in verbo possessio cõmunem dicunt, sed intellige, vt per Iaso.in l. 1.ff.de acqui.posse.& in l. 1.ff.de vsufructu.nume.71.quod in apprehensione est facti.& postea est iuris.& dicit cõmunem ex qua cõmuni infertur, quòd si Romanus pontifex dat delegatum vt cognoscat de iure alicuius, delegatus potest cognoscere de possessione, Coua.in cap. possessor nume.3.par. 2.versi.ab hac diffinitione de reg. iu. li. 6.cõmunem dicit ex Inno.in ca.epischopi de reb.eccle.pro qua est tex.in l.peregrè.ff. de acqui. posse. & cap.dilecto.de verb.signi.

100 ¶ Possessio acquiritur animo, & corpore:, & amittitur solo animo. Mainer, in l.ferè nu.5.de re. iu. ff.communem dicunt.

ADDITIO. Et quomodo animus in materia accipiatur ponit Bartol.Romul.in l. 1.nu. 2. & seq. ff.de acquir. poss. An autem possessio cõtinuetur de patre in filium & alium hæredem per M.Anto.Bard.in trac. de tempo.vtili.&continen.in cap.13.nu.primo, cum duobus sequ.*

101 ¶Intellige istam cõmunem apprehensione manuũ in rebus mobilibus; & immobilibus per pedum positionem, Anto.Gome.in l.45.tau.nu.34. in fi. communem dicit ex Paul.deCastro in l. 1.de acqui.posse. ff.& l.3.eo.ti.

102 ¶ Intellige secundo, istam cõmunem non solum per actum verum, sed etiam per actum fictum vt per visum etiam si res distet per decem milliaria, Anto. Gomez.in d.l.45.numer.45.ex glo. in l. 1. ff. de acquir. posse.communem dicit.

103 ¶ Restringe istam intelligentiam duobus concurrentibus, voluntate possidentis cum actu, visu in conspectu rei, Idem, Anto.gomez, ibidem cõmunem dicit ex Bart.in d.l. 1.§.quod inferit.

104 ¶ Nota in ista materia, quòd sicut dominium transfertur

fertur solo animo tradentis: sic etiam possessio transfertur solo animo possidentis, Iaso. in l. possessio appellata. §. per procuratorem nu. 9. ff. de acquir. posse. communem dicit.

105 ¶ Restringe istam cõmunem secundo, ad possessionem de nouo acquirendam: nam si acquisita fuit & perdita quàm primo venit in aspectu illius acquiritur, Idem Anto. ibi commmunem dicit glo. in d. l. 1.

106 ¶ Nota quòd possessio rei quæ in nullius bonis est: non acquiritur per visum sine apprehensione, Idem Anto. nu. 47. cõmunem dicit ex l. 3. & docto. de acquir. posse. ff. §. Neratius.

§ Concordat cum ista cõmuni l. 20. ti. 28. par. 3. reproba. l. 16. ti. 14. li. 3. fo. ll.

107 ¶ Amplia istam cõmunem etiam si dicatur per statutum, quòd si inuentori, Idem ibi cõmunem dicit ex Bart. in d. l. 1.

108 ¶ Nota quòd si iudex, vel executor etiam si nõ possideant; si per impetum latronum, vel potentiam aduersarij non potest tradere veram possessionem: potest illam tradere per aspectum: & possessio acquiritur, Idem Anto. in nu. 54. & Tiraquel. de constituto in 3. par. li. 17. numer. 8. cõmunem dicunt ex Anca. in ca. contingit de dolo & cont.

109 ¶ Nota etiam generaliter, quòd si dolo, vel vi aduersarij non potest deueniri ad conspectum rei, potest tradi possessio etiam absente re. Tiraquel. ibi nu. 9. communem dicit.

110 ¶ Nota quòd possessio etiam acquiritur per traditionem scripturæ dominij antiqui rei venditæ, non tamen per contractum venditionis, vel translationis quæ de nouo conficitur, Anto. in d. l. 45. tau. nu. 57. cõmunem dicit ex Petro. Cano. & Bal. in l. 1. C. de dona. quod etiam est Bart. in l. licet. & Alexand. in l. possideri de acquir. posse. ff.

111 ¶Amplia istam cōmunem primo, siue res sit præsens:siue absens,Idem Anto .nu. 58.cōmunem dicit ex Io.de Imol,in c.2.de consue.

112 ¶ Amplia secundo, ad venditionem vel donationem instrumenti rei,Idem ibi nume. 59. cōmunem dicit.ex docto.in cap.penul.vt lite penden.& l. 1. C. de donatio.

§ De iure regio per traditionem iuramenti de nouo confecti possessio transfertur. l.8.ti.30.par.3.& l.2. ti.12.li.3.fo.ll.& l.17.tau.& 44.

113 ¶ Nota quòd etiam possessio transfertur per traditionem clauium.l. clauibus. ff. de contrahē. empt. si traditio clauium fiat in conspectu rei, Anto. Gomez in d.l.45,nu.60.cōmunem dicit. ex Bart. in l.1.q.4. de acquir.posses.contrarium affirmat Tiraquel.de iure constit.par.2.ampli.3.immo,quod non sit necessaria præsentia rei.

114 ¶ Item acquiritur per reseruationem, vsufructus factā per vendentem,vel donantem,Idem Anto. Gomez.in d.l.45.numer.63.cōmunem dicit ex l. quisquis.C.de donati.& Bal.in rub. de procur. quando reseruans habeat plenum ius ex glos.in l.quanuis .ff. de acqui.posse.nō tamen reseruat proprietatem quia requiritur traditio ex Roma. Aret. & Alexan.in l. 3.ff.de acquir.posses.

115 ¶ Item acquiritur per reconductionem factam per hæredem inquilino sine apprehensione,Idem ibi numer.67.cōmunem dicit ex glos.in l.qui vniuersas. §. per colonem.ff.de acqui.posse.

116 ¶ Item acquiritur possessio sine traditione; si res quam ego detinebam:fuit mihi vendita, vel donata, Idem Anto.nu.69.cōmunem dicit ex glos.in c. interdum insi.de re.diuisi.

§ Concor.cum ista cōmuni l.46.ti.28. par. 3. Et nota cōmunes sequentes ad illius ampliationem, & limitationem

mitationem.

117 ¶ Amplia primo, istam cõmunem etiam si res sit in absentia acquirentis, Idem Anto.nu.70.cõmunem dicit ex.Albe.Ange.& Paul.in l.certi conditio.§.fi. ff.si cer.peta.

118 ¶ Amplia, secundo, si res illa non sit detenta de voluntate domini, Idem Anto.nume.71.cõmunem dicit ex Bar.& Pau.& Cumã. in l. non solum §.quod vulgo ff.de vsu.

119 ¶ Restringe dictam cõmunem & ampliationes d. l.regni si dominus sciret per emptorem, vel donatarium rem detineri, aliàs secus, Idem Ant.in nu. 71. cõmunem dicit ex glos.in l.quædam mulier.ff.de rei vendi.possessio etiam acquiritur sine apprehensione si custos ponatur in re.Ant.in nu.74.cõmunem dicit ex Albe.& Pau.in l.quarundã rerũ.ff.de acquir.posse.

120 ¶ Item acquiritur possessio ex signatione rei, Idem Anto.nume.76.comunem dicit ex glos.in l. quòd. si nequam in fi.ff.peri.& commo.rei ven.

121 ¶ Item possessio ciuilis, & naturalis transfertur ex clausula constituti si constituens possideat vtranque, Anto.ibi nume.78, cõmunem dicit ex Bart.in l.quod meo ff.de acquiren.posse.

122 ¶ Intellige istam cõmunem quando possessionem acquirit, vel postea ratum habet. Idem Anto. nu 82. ex Panor.in c.cum venissent de resti.spolij.& Tiraquel. de consti.par.3.limit.1, nu.2.in fin.

123 ¶ Amplia primo, dictam cõmunem etiam quò ad veram possessionem, & non fictam. Tiraquel.de consti.par.2.ampli.1.in fi.communem dicit.

124 ¶ Amplia primo, istam ampliationem ad omnes modos acquirendi possessionem per actum fictum, Anto.in d.l.45.tau.nu.92.cõmunem dicit ex Barto. & Angel.in l.certe.§.1.de preca.ff.

* § Nota istam cõmunem ad ampliationem d.l.45.tau.

& l.17.in dicta.ordi.de donatione, & melioratione facta per patrem filio, quòd si est tradita possessio nõ, potest reuocari.

125 ¶ Amplia secundo, dictam ampliationem ad introducendam præscriptionem: quia præscriptio, etiam procedit ex possessione translata ministerio iuris, Coua.in repe.cap.possessor.de re iur.li.6.§.1.num.5. cõmunem dicit.ex glos.& docto.in cap.contingit de do.& concor.Roma.fin.410.

126 ¶ Amplia secundo, cõmunem ad procuratorem, quia per eum acquiritur per dictam clausulam constituti possessio, Idem Anto.nu.91.cõmunem dicit, & Tiraquel.de consti.par.2.ampli.25.nu.15.cõmuniorē dicit ex Ias.in l.is qui pro emptore nu.38.ff.de vsu.

127 ¶ Amplia tertio, etiam si res non sit præsens, Tiraquel.ibi par.3.li.1.nu.1.communem dicit.

128 ¶ Restringe istam amplia.in possessione quæ habet plurimum iuris, & minimum facti: vt in possessione est: quæ nobis ignorantibus acquiritur, non ex causa peculiari per filium, vel per seruum. quæ non causam vsucaptionibus, Coua ibi num.6.cõmunem dicit ex glos.in l.1.§.item acquirimus.ff.de acquir. posse. & Iaso.numer.39.

129 ¶ Restringe dictas cõmunes quò ad principales: secus tamen in alijs: & sic tutor vendens rem minoris. non potest tamen se constituere possidere nomine alterius, nec transfert possessionem, Idem Anto. nu. 88.communem dicit ex Bar.in l.1.ff.de acqui. posse.

130 ¶ Amplia istam restrictionem ad possessionem: quæ acquiritur in captis per filium, aut seruũ: quia per postliminium ea quæ sunt iuris non tamen facti redeunt. Idem ibi versi.hinc planè cõem dicit ex Iaso, nu.36, post Bar.in glos.in l. filis qui pro emptore.ff.de vsuca.

131 ¶ Amplia istam restrictionem ad procuratorem: quoniam licet habeat mandatum ad vendendum, non tamen

tamen se potest constituere possidere nomine emptoris, Tiraquel. de consti. par. 3. lib. 13. nu. 6. cōem dicit.
132 ¶ Nota quòd si duobus res vendatur: & primo transferatur possessio per constitutum, & secundo verè tradatur, sustinetur prior, Tiraquel. de consti. par. 1. nu. 23. commmunem dicit.
133 ¶ Intellige istam cōmunem, si constituatur possidere per simplicem constitutum: secus tamen, si per precarium: quia alteri tradendo verè, praeualet vera traditio secunda, Tiraquel. ibi par. 1. nu. 14. communem dicit. ex glos. in l. interdum. ff. de acquir. posse.
134 ¶ Limita secundo, cōmunem in constituto apposito in minus valido, vel inutili contractu, Tiraquel. de cōsti. fol. 7. nu. 4. communem dicit.
135 ¶ Restringe istam limitationem: quando cōtractus licet à principio sit inualidus, tamen habet actum successiuum in quo possit validari, vt in donatione inter virum & vxorem, quae confirmatur morte, Anto. Gome. in d. l. 45. tau.
136 ¶ Obligatio si fiat generalis omnium bonorum cum clausula constituti, si res quaepiam per cōstituentem alienetur: potest agi per constitutarium cōtra tertium nō excluso principali, Tiraquel. ibi nu. 57. & 64. communem dicit ex Cuma. in legibus. ff. de acqui. posse.
137 ¶ Nota quòd licet constitutus simpliciter non possit subuertere possessionem constituarij de omnibus suis bonis: si rè vera tradat alteri rem quampiam ex illis bonis transfert vsu capiendi conditionem & dominium in illum tertium: quale erit apud debitorem, Tiraquel. ibi par. 3. li. 14. nu. 10. communem dicit. ex Bar. in l. celsus. ff. de vsucap.
138 ¶ Item nota quòd constitutum non solum operatur in obligatione generali omnium bonorum circa praesentia: sed etiam quò ad futura bona, Tiraquel. ibi par. 3. limi. 30. nu. 12. cōmunem dicit ex Bar. in l. vlti. C.

quæ res pigno.œbli.possit.

139 ¶ Nota quòd si vendens se constituat possidere nomine emptoris: si distrahatur venditio: opus est vt interueniat etiam constitutum, Anto. Gome. in d.l. 45. nu. 8. cõmunem dicit ex Bald. in l. 1. C. quando liceat ab empti. disced.

140 ¶ Item acquiritur possessio per denunciationem noui operis: si denunciator possideat. & fiat denũciatio in præsentia rei, & statim trãsfertur in alium contra quem fit denunciatio, Anto. Gome. in d.l. nu. 3, cõmunẽ dicit. ex docto. in l. 1. §. in operis de nõ. ope. ff.

141 ¶ Item per statutum acquiritur possessio sine traditione per hæredem, Tiraqu. in trac. le mort saisit le. vif. decla. 6. nu. 6. in præfat. cõmunem dicit, ex Ias. qui generaliter in l. 1. omnia dele. nu. 7. dicit. quòd per statutum potest introduci quòd possessio transferatur sine apprehensione, communem dicit.

142 ¶ No. quod interdictum recuperandæ non datur fictè possidenti, videlicet per statutum disponens quòd possessio transferatur in hæredem, Alexan. in l. in suis nu. 9. ff. de liber. & posthu. & Alci. in trac. de psum. par. 3. nu. 6. in fi. quos refert cum alijs Tiraquel. in tract. le. mort. saisit le. vif in 6. par. decla. & neme. 2. in fi. & noster Coua. in reso. li. 3. c. 5. nu. 6, in versic & interdicto recuperandæ cõmunem dicunt, ipsi tamen Tiraquel. & Coua. tenent contrarium. & dicunt veriorem contrariam: cum veram possessionem habent de quo per ipsum met. Tiraquel. de iure constituti. par 1. nu. 68. & in 2. par. ampli. 11. quam opinionem in casu. hæredis approbat l. 45. lau.

143 ¶ Item nota quòd si bona. sunt possessa ab alio de voluntate domini tradentis transfertur per istos actus fictos sine apprehensione: si tamen possessio sit vacua: requiritur apprehensio vera, Ias. in l. possessio appellata nu. 86. de acquir. posses. communem dicit.

Nota

Nota quòd per apprehensionem vnius fundi, vel partis fundi intelligitur apprehensa possessio aliorũ fundorũ eiusdem qualitatis, & naturę, Anto. Gome. in d.l.45.tau.nume.39.cõmunem dicit ex glo.in l.4. ff.de acquir.posse.

144 ¶.Possessio acquiritur ex sola ratione tradentis si acquirens sit incertus ratione loci,& quotæ, Idem ibi numer.96.conclu. 4. communem dicit. ex Pau. & Imol.in d.l.3.§.incertam.

145 ¶ Possessio acquiritur per infantem quinquennalem cũ authoritate tutoris si tamen sit trium, vel duorum annorum, qui fari non potest, nõ acquiritur etiã cum authoritate tutoris: sed tutor solus sic acquirit, Iaso.in l. possessio. appellata. §. adipiscimur numer. 17.ff.de acquir.posse.communem dicit.

146 ¶ Fallit, in possessione violenta ex iussu tutoris: quia non acquiritur etiam per seruum pupilli, Iaso. ibi. §. item acquirimus numer.44, communem dicit.

147 ¶ Possessio acquiritur tertio, per seruum meum volente seruo, & tertio ratum habẽte, Ias. in d.l.possessio.§.hæc de seruis nu. 6.communem dicit.

148 ¶ Possessio non acquiritur per seruum emptum quousque possessio serui apprehendatur, Iaso.in d.l.ã.possessio.§.veteres nu. 11.communem dicit.

149 Possessio naturalis serui licet seruetur per fugam serui, non tamen ciuilis, Iaso. in d. l. possessio.§. per seruum nu.3.communem dicit.

* § Et in hoc casu loquitur l.penul.in fi.ti.30.par.3.

150 ¶ Limita istam cõmunem, si seruus diu se gessit pro libero: quia tunc tam ciuilis, quàm naturalis perditur, Idem ibi nume. 168.in fi.cõmunem dicit ex docto.in d.l.3.§.si seruus.

151 ¶ Possessio probatur per receptionem mercedis etiam in præiudicium tertij tunc temporis non possidentis, Boe.Deci.239.nu.5.cõmunem dicit, & sic est

intelligenda opinio, Bart. & docto. in l. quamuis. ff. de acquir. posse. communem dicit.
152 ¶ Item per dictum rusticorum dicentium aliquem tenere & possidere, Deci: 215. communem dicit.
ADDITIO. Et circa probationem possessionis & quomodo probetur continuata possessio per M. Anto. Bard. in tract. de temp. vtili. & contin. in cap. 14. nu. 2. cum duobus sequ.*
153 ¶ Possessio intermedia probatur probatis extremis, Panor. in cap. accidentibus de priui. etiam ad causandam præscriptionem, Corse. in singu. in verbo possessio. el. 2. communem dicit.
* § Concor. cum l. 10. ti. 14. par. 3.
ADDITIO. Intelligas intermedia per extrema probari. scilicet. in possessione seu præscriptione decennali, quia in alia 20. 30. an. non sufficit probare extrema nisi & medium temporis probetur, Coua. nu. in cap. possessor, in 2. par. relectio. §. primo nu. 1. & 3. de re. iur. & M. Anto. Bard. in tract. de temp. vti. & contin. in cap. 13. sub. nu. 4.*
154 ¶ Possessionem antiquorum probans nouus possessor præsumitur clandestinus, & inuasor. Cur. Iuni. consi. 165. nu. 5. communem dicit.
155 ¶ Possessio transfertur in voluntarium sequestrem: secus tamen, in necessarium. Io. Cora. in miscel. li. 3. cap. 2. nu. 3. communem dicit.
* § De sequestre necessario quod non possidet est l. 11. ti. 10. par. 7.
156 ¶ Possessio retinetur in immobilibus quandiu dominus est in ipsa re, vel habet eam in conspectu, vel si de facili potest eam intrare, Anto. gome. in d. l. 45. nu. 101. cōmunē dicit ex glo. in l. 1. ff. de acqui. posse.
157 ¶ Possessio naturalis amittitur si possidens se absentat longè ab ipsa re ex causa iusta, siue iniusta, Idem ibi nu. 102. cōmunem dicit ex Bar. in d. l. 3. §. admittenda

tenda.ff.de acquir.posse.

158 ¶ Possessio ciuilis nõ amittitur per absentiam quan diu veniens non resistit, vel si ipse animo desijt possidere: vel suspicatur se posse repelli, vel deuenit ad statum res quæ possideri non potest: vt per innundationem, vel alluuionem, vel per impetum latronum, vel potentiam occupantis. Idem ibi nu. 102. communem dicit ex Paul. & Imol. & Cuma. & Alexa. in d.l. quod meo. §. fi. de acquirend. posses.

* § Concor. cum l. penul. ti. 30. par. 3.

159 ¶ Possessio etiam ciuilis per longam absentiam possessoris amittitur siue ab alio res possideatur, siue nõ, Idem ibi in versi. quarto modo, cõmunẽ dicit ex glo. & Bar. in l. si id quod. ff. de acquiren. posse.

* § De iure regio tam possessio ciuilis, quàm naturalis perditur per annum, & diem alio possidente, sciente possessore per l. 1. ti. 11. li. 2. fo. ll. & l. 1. ti. 13. li. 3. ordi. & ll. 242. & 192. stili. cum bona fide & titulo. tñ.

ADDITIO. Distingue circa amissionem possessionis vt per M. Anto. Bard. in tract. de temp. vti. & contin. in cap. 18. sub. nu. 7.*

160 ¶ Possessio ciuilis est quæ caussat præscriptionem, idem ibi nu. 105. cõmunem dicit ex Panor. in cap. vigilanti de præscrip.

161 ¶ Possessio ciuilis cum bona fide etiam sine titulo acquirit fructus, Idem ibi nu. 106. cõmunem dicit. ex glos. in l. si quis à non domino instit. de rediuis.

162 ¶ Possessionem solam naturalem retinens vt in vsu fructuario, vel colono ad longum tempus retinetur animo: si sit absens. & non perditur, nisi in casibus in quibus ciuilis possessio perditur. Idem ibi nu. 107. cõmunem dicit. ex glos. & docto. in l. 3. §. vti fui. ff. de acquir. posse.

163 ¶ Possessio tam ciuilis quàm naturalis conseruatur per colonum, tutorem, filium, seruum, vel procurato-

rem etiã si detentor absens sit, Aret. idem ibi nu. 108. cõmunem dicit ex glo. in l. si colonus ff. de acq. posse.
164 ¶ Amplia primo, etiam si detentator alteri conducat, Idem ibi cõmunem dicit, ex Pau. in l. qui vniuersas. §. fi. ff. de acqui. posse.
165 ¶ Amplia secundo, etiam si detentator efficiatur furiosus non tamen si moriatur, Idem ibi cõmunem dicit ex gl. in l. si id quod. §. 1. ff. de acqui. possessio.
166 ¶ Possessio tam naturalis quàm ciuilis perditur solo animo, etiam si insistat in tali re, idem ibi conclu. 6. cõmunem dicit ex glos. in d. l. 3. §. in admittendã.
167 ¶ Missus in possessionem ex primo decreto non dicitur possessor: sed detentor, Antõ. de Fano. de pigno. par. 5. mem. 2. nu. 6. communem dicit.
168 ¶ Fallit in actione reali, quia ante annum dicitur detentor, post annum aũt possessor secundum canonistas: legistæ autem dicunt quòd ante annum est possessor reuocabiliter: post annum autem irreuocabiliter, Idem Fanus vers. sexto cõmunem dicit: & concludit tenendum cum legistitis.
169 ¶ Amplia istam limit. ad hypothecam, cum dicatur actio realis ibi, nu. 8. communem dicit.
170 ¶ Nota quòd immissio in possessionem ex primo decreto facta vni ex creditoribus ex causa onerosa, pdest omnibus alijs creditoribus ex eadẽ causa si tñ causa est lucratiua, misso vno alij non dicuntur missi. Idem Fanus nu. 10. restrictione. 6. communem dicit.
171 ¶ Possessio data vigore secundi decreti, reuocatur data satisdatione, Iaso. in l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudi. numer. 8. communem dicit.
172 ¶ Decretum de mittendo in possessionem ex primo decreto durat quando creditor est præsens per biennium: etsi est absens per quadriẽnium, Antõ. de Fano de pigno par. 3. mem. 2. nu. 3. communem dicit.
173 ¶ Nota quòd iudex potest facere quòd pars intret

in possessionem propria authoritate, Tiraquel. de con-
sti. posse. par. 3. li. 17. numer. 13. communem dicit ex
Barto. in l. iustè possidet. ff. de acquiren. posse.
174 ¶ Possessionis quæstio possessionem litigiosam red-
dit, Curt. Iunio. consi. 165. nu. 6. communem dicit.
175 ¶ Possessio transfert onus probandi in aduersarium
nisi aliqua p̄sumptio sit contra possidentem: vt q̄n ius
resistit possessioni, Cur. Iu. cōsi. 90. nu. 3. cōem dicit.
* § Hoc idem videtur innuere l. 10. ti. 14. par. 3.
176 ¶ Possessio transfertur ex contractu simulato quan-
do agitur vt transfertur, Cur. Iuni. consi. 108. nu. 12.
communem dicit.
177 ¶ Possessio iuris, & quasi iuris potest esse penes
plures, Iaso. in l. possideri. §. ex contrario nu. 82. ff. de
acquir. posse, communem dicit.
178 ¶ Possidere potest quis vnam rem duobus modis,
vno generali pro suo, & alio speciali, vtputa pro em-
ptore, Iaso. ibi. §. ex pluribus nu. 34. & 36. ff. de eo. tit.
communem dicit.
179 ¶ Amplia, siue concurrat eodem tempore, siue in
diuersis temporibus, dominium autem potest detine-
ri ex diuersis causis in idem tempus cōcurrētibus, Ias.
in d. l. possideri. §. ex pluribus nu. 38. cōmunem dicit.
180 ¶ Possideri dicuntur mobilia. Iaso. in l. possessio nu.
39. ff. eo. tit. communem dicit.
181 ¶ Possidere præsumitur tempore mortis qui semel
possedit, Alci. de p̄su. re. 2. p̄su. 21. nu. 51. cōem dicit.
182 ¶ Possidere præsumitur tempore expulsionis agen-
tis interdicto recuperandæ, probando quòd aliquan-
do possederit, Alci. de præsump. re. 2. præsum. 21. nu.
14. communem dicit.
183 ¶ Nota quòd non præsumitur possidere nisi alle-
get possessionem, Alcia. ibi in princ. cōmunem dicit.
184 ¶ Possessor malæ fidei postquam soluit de suo ante
litis contestationem, acquirit vtilem actionem ne-

gotiorum gestorum contra dominum, Boe. deci. 44. nu. 4. communem dicit.

185 ¶ Possessor contra quem agitur hypothecaria potest negare illum à quo habuit: habere titulum, esse domini num illius rei: & creditor tenetur probare esse dominum aliàs succumbet: licet ipse debitor, siue, agat, siue cõueniatur, non potest negare dominium: vel cum creditore, vel cum alio tertio, quia allegaret turpitudinem suam. Anto. de Fano, de pigno. par. 6. mem. 3. nu. 35. communem dicit.

186 ¶ Possidens sine titulo, non est legitimus contradictor, Ludo. de gozz. in consi. 93. nu. 5. cõmunem dicit.

187 ¶ Possessoria remedia non dantur pro iuribus merè personalibus, Otalora. de nobilitate hispanica cap. 1. par. 2. ter. par. nu. 3. magis cõmunem dicit ex docto. in l. certis annis. C. de pactis & in c. querelã de electi.

188 ¶ Potestas absoluendi remanet ei cui est potestas condemnandi sublata: nisi cum certa solemnitate in materia hęreseos. Hiero. Cagno. in l. nemo num. 4. ff. de re. iur. communem dicit.

189 ¶ Positionibus quibus quis respondit inductus assertioni aduersarij qui dedit causam errori potest etiam post sententiam reuocari. Bal. in l. cœ us versi. venio ad Barto. de vsu. capi. communem dicit.

190 ¶ Posthumus non rumpit testamentum si apponatur clausula codicillaris per verba futuri tempors, Corne. consi. 225. vol. 3. communem dicit. Sed Barba. consi. 6. vol. 2. dicit cõmuniorem esse quòd operetur clausula codicillaris: quia quæcumque verba concepta, & eum sequitur Ioã. Duran. in arte testan. ti. 3. cau. 10. nu. 3. bonis rationibus quem vide.

191 ¶ Prælatus non solum tenetur ad pręstandam patiẽtiam demolitionis ædificij à prædecessore facti, sed etiam tenetur pręstare expensas, Iaso in l. qui opus. ff. de no. ope. nu. 3. in fi. col. 8.

Prælatus

192 ¶ Prælatus ecclesiæ licet non possit hypothecare, vel obligare rem ecclesiæ specialiter, generaliter tamen potest, Anto. de Fano de pigno. in 2. par. mem. 1, communem dicit.

193 ¶ Prælegata non veniunt in vniuersali fideicõmisso postea subsecuto, Ias. in cõsi. 175. vol. 4. cõmunẽ dicit.

194 ¶ Præbenda est quæ prouenit ex institutione, & officio: canonica est ius proueniens ex electione, & receptione in fratrem, Io. arri. in cap. cum in de consti. nu. 170. communem dicit.

195 ¶ Præbendarũ numerus non augetur ex receptione alicuius in canonicum, idem ibi nu. 167. cõem dicit.

196 ¶ Præbenda vacatura si promittatur cum recipitur aliquis in canonicum: valet receptio, & vitiatur promissio, Idem ibi numer. 185. cammunem dicit.

197 ¶ Præscriptio est ius quoddam ex tempore cõgruẽs, legum authoritate vim capiens, negligentibus pœnam inferens, & finem litibus imponens, Balbus de præsum. in 1. par. col. 2. communem dicit.

198 ¶ Præscriptio causatur ex ciuili, vel naturali possessione, vel saltem ciuili, Balbus de præs. in 3. par. consi. 57. q. 3. cõmunem dicit tam in acquisitione dominij quam alterius iuris inferioris, vt vsus fructus contra Bart. in l. 3. §. ex contrario ff. de acquir. poe. vbi dicit quòd in acquisitione vsus fructus sufficit naturalis possessio: qui communiter reprehenditur,

199 ¶ Præscriptio tollit obligationem naturalem, Balbus de præs. 2. par. 3. par. q. 10. conc. 38. cõmunẽ dicit.

200 ¶ Præscriptio cum bona fide perimit obligationem ciuilẽ, & naturalem reddit inefficacem, Alci. in rub. de præscri. nu. 44. communem dicit.

201 ¶ Nota quòd ex præscriptione triginta annorum cum bona side acquiritur vtile dominium, Balbus ibi in 2. par. q. 2. conclu. 3. cõmunem dicit: & in tantum hoc est verum quòd completa præscriptione, non po-

test adiri ecclesia per denunciationem euangelicam, vt restituat rem præscriptam, cum sit tutus in cõscien tia. Balbus in 2. par. 3. par. q. 10. cõmunem dicit. Tamen si res præscripta post triginta annos veniret ad dominium licet aduersum quemlibet præscribens haberet actionem ad vendicandam: non tamen contra dominium verum, Balbus in 2. par. 3. par. q. 6. cõmunem dicit. Et nota quòd antiquus dominus potest auocare rem præscriptam à quocumque tertio: si ipse tertius non præscripsit. & non potest iuuari tertius à possessione primi possessoris. Balbus ibi communem dicit, quam tamen conclusionem cõmunem cũ præcedenti: limita nisi alias præscribens possideret cum titulo, & bona fide quia & per præscriptionem longi temporis (vt est viginti annorum,) nec dominus auocat à tertio, nec iuuatur contra præscriptionem quin possit agere contra eum rei venditione quod non prodesset trigenario possessori, & cum bona fide sine titulo, Balbus ibi col. 76. communem dicit.

202 ¶ Amplia dictam cõmunem opinionem quòd si duo, diuersis temporibus præscripserint rem aliquã: & alius tertius possideat rem præscriptam cũ titulo & bona fide: præfertur in re vendicanda secundus præscribens cum extinctum sit ius alterius, Balbus ibi nu. 9. communem dicit.

203 ¶ Præscriptio non introducitur nisi cum bona fide in principio, in medio, & in fine, Balbus in 2. par. 3. par. q. 7. communem dicit.

Intellige quòd requiritur bona fides. in principio: in medio autem cum non habeat malam fidem, & si dubitet dubitatione speculatiua, vt si dubitet an sit sua res, vel si iuste possideat: cum non habeat cõscientiam læsam credens posse possidere cum illa dubitatione: currit præscriptio si tamen dubitet, non solum de iure sed dubitet an teneatur restituere non

præscribi

praescribit eum agat contra conscientiam, vt tenet Coua. in d. re. possessor par. 2. nu. 4. ex Adriano. col. 2.
204 ¶ Praescriptio cum mala fide nō procedit: & in hoc est ius ciuile correctum per ius canonicum, tam in rebus corporalibus, quàm in actionibus realibus, & personalibus. Balbus ibi q. 17. cōmunem dicit: licet Soc. consi. 203. dicat cōmunem cōtrariam, sed tamen cōmunior est prima: & vide Alci. in rub. de praescripti. numer. 48.
205 ¶ Amplia istam cōmunem etiam per tempus immemoriale: si constat de mala fide praescribentis: temporis cursus non suffragatur. Alexan. in l. cum aliquis C. de iur. deli. communem dicit. quam refert Coua. in d. §. 8. numer. 4.
206 ¶ Limita in actionibus, quae sunt de sui natura temporales. nec continent poenam: sed potius dantur ad interesse, Idem Balbus ibi col. 48. communem dicit.
207 ¶ Limita secundo, in iure adeundi per triginta annos, cum ius sit quaerendum: & non quaesitum, Balbus ibi col. 88. communem dicit.
208 ¶ Limita tertio, in mala fide praedecessoris quae non impedit inchoare pscriptionem, Matthae. de Afflit. in Neapo. deci. 40. nu. 7. cōmunem dicit, Hieron. Cagno. in l. qui in alterius, nu. 16. ff. de re. iur. cōmunem dicit contrariam, sed pro concordia distingue, vt per Panor. in c. 2. de praescriptio. nu. 7. & 8. q. prima, opinio prima procedit in singulari successore: & secunda in vniuersali qui tenetur exonerare conscientiam defuncti, vt per Cur. Iuni consi. 170. nu. 14. vbi dicit magis cōmunem, secūdum quam intellige vt hic. vt per Pyrrhum in consue. aure. de executionibus ca. 14.
209 ¶ Restringe hanc tertiam limitationem ad successorem repraesentatem praedecessorem, secus in successore dignitatis, vel officij si non vult vti possessione praedecessoris. Coua. in reg. possessor par. 2. §. 9. nume.

6.versi.septimo apparet.cōmunem dicit ex glos.in c. cura de iure patr.

210 ¶ Nota quòd successor singularis præscribit spatio decem vel viginti annorũ solutionem minorum cum sibi non sit nunciatum de maiori summa si possidet cum titulo, si tamen nō habet titulum: præscribit cum bona fide per triginta annos, Balbus in 4.par.4.par.q. 7.communem dicit.

211 ¶ Mala fides superueniens circa vnum, interrumpit præscriptionem & alijs, Balbus in 2.par.6.q.2.communem dicit.

212 ¶ Limita si postea benè informatus deposuerit malam fidem, Balbus ibi 44.communem dicit.

213 ¶ Dubitatio non impedit præscriptionem, si post inchoatam præscriptionem interuenit: secus si à principio, Balbus in 2.par.3.par.q.2.& in 2.par.6.par.q. 2.cōmunem dicit. Et sic intellige, Iaso.in l. possidere, §.genera.de acquiren.possess.nume.19.ff.

214 ¶ Error iusti tituli causat præscriptionem quantum ad vsucapiendum & præscribendum: non tamen ad repellendum eum qui agit petitione hæreditatis, vel interdicto quorum bonorum, quæ iudicia regulariter non dantur contra titulo possidentem, Balbus in l.Celsus.ff.de vsucap.not.2.col.5.cōmunem dicit.

215 ¶ Amplia etiam si non subesset iusta causa credendi titulum esse verum: si tamen quis ita credebat. ibid, not.3.communem dicit.

216 ¶ Præscribi potest omnino obedientia Imperatoris per Reges, ac aliàs ciuitates, Balbus de præs.2.par. 5. par.q.2.communem dicit.

217 ¶ Præscribi etiam potest merum, ac mistum imperium, Idem ibi q.3.communem dicit. ex Feli. in cap.cum sit de foro compe. pro qua est tex in l.viros. C.de diuersi.offi.li.11.

218 ¶ Nota quòd merum, ac mistum imperium præscribitur

ſcribitur cōtra Imperatorem, ac Regem pſentem per ſpatium decem annorum ipſo autem abſente, requiritur tantum tempus de cuius initio non eſt memoria in contrariū, Idem Balbus q.3. in prima.q.2.par.5. par. cōmunem dicit. ſi autem iuriſditio eſt penes inferiorem à principe: præſcribuitur contra eum per decem annos. Petr. Nunius in cap. 1, de exequendis mandatis regum 15. communem dicit ex Balbo de præſc. in 2. par. 5. par. verſi. circa primam. Et de materia præſcriptionum iuriſditionis vide plenè per eum & in quantum Balbus affirmat ſufficere tempus decem annorum data ſcientia principis, Idem ſentit Iaſ. in l. imperium nu. 2. ff. de iuriſd. omni iudi. vbi dicit magis cōmunem Iaſonem reprahendit Cur. Iuni. conſi. 174. nu. 26. magis cōmunem dicens: contrariam quòd non præſcribatur niſi per tempus immemoriale. cui opinioni aſtipulatur noſter Coua. in reg. poſſeſſor. par. 2, §. 3.

219 ¶ Item nota quòd in præſcriptione iuriſditionis cum ſint tres ſpecies, videlicet merum, miſtum, ac iuriſditio ſimplex: ſi vnus actus præſcribatur: non cenſnetur omnes tres ſpecies præſcriptæ: ſed ſufficit prę́ſcripſiſſe vnum actum ſolum adhoc quòd dicatur præſcripta tota vna ſpecies illius actus. Balbus in 2. par. q. 2. verſi. ſecundo principaliter cōmunem dicit.

220 ¶ Præſcribi poſſunt ea quæ competunt principi in ſignum ſupremæ poteſtatis: & hæc præſcriptio ſortitur effectum per tempus de cuius principio non eſt memoria hominis in contrarium. Idem Balbus in 2. par. 5. par. q. 2. communem dicit.

221 ¶ Amplia iſtam cōmunem ad inferiorem à principe, quoniam poteſt præſcribere. ius collectandi, & exigendi pedagia per tantum tempus de cuius initio memoria non ſit in contrarium, Otalora. in cap. 3. primæ par. de nobilitate Hiſpanica cōmunem dicit.

§ De iure regio prescribitur iurisditio in ciuilibus per quadriginta annos:& in criminalibus per centum an nos l.7.ti.13.li.3.ordi.per quam corrigitur l.18.ti.4. par.3.& l.6.ti.29.par.3.& l.5.ti.11.li.2.fo.ll. Regalia autem, vt sunt collecta,ac tributa, non præscribũtur:vt apparet in d.l.6.quæ concor.cum hac cõmuni, & declarat eam,Et vide Paula.Rubeum in repet.cap. per vestras de dona.inter vir.& vxo.col.212.

212 ¶ Nota quòd præscribens regalia,iurisditiones, podagia,& similia,per tempus de cuius initio non est memoria hominum in contrarium:non tenetur probare scientiam ac patientiã principis. quia illa præsumitur per dictum tempus,Balbus in 2. par. 3. par. q.6.cõmunem dicit in præscriptione minoris tempus contra Regem semper requiritur scientia,& patientia,Alexan.cõsi.16.vol.5.cõmunem dicit, quẽ refert Petrus Munius de exequendis mãdatis regũ,ca.1. nu.15.versi.octauo,Deducitur,vbi videtur innuere, hodie per legem sextam dicti.ti.13.li.3.ordi.non esse necessariam scientiam,& patientiam regis ad præscribendum merum imperium cum ex illa l.appareat de volũtate principis,cum sit modici præiudicij præscrptio cum aliàs remaneat cõmunicatiua iurisditio penes Regem. & hoc modo possit Imperator res imperij alienare;vt per Ange. in l.2.§. hoc interdictum.ff.nequid in loc. publi. Et vltra illud, princeps concedendo iurisditionem, non censetur à se abdicare iurisditionem,nec dare priuatiuè; sed cumulatiuè,vt per plura deducit Cassa in cõsue,burgũ, rub.2.§.1.in glos.fi.nume.30.cum non possit abdicare à se omnem iurisditionem.vtile tamen dominiũ, & cõmoda potest:salua superioritate, & recognitione,& fide,secundũ Bal.in procem.fe.versi.expedita, nu.32.ad quem poterit appellare:& de causis appellationis cognoscere.Ioan. Andr. in addi.ad Specu. de iuris

iuris omni,iudi.versi. vidistis duas,col.fi.& Ange .in l.1 §.siquis mandatum.ff.de offi, eius cui mand. est iurisd.quàm superioritatem,& appellationem Rex (vt dictum est) non potest à se abdicare, vt per plura deducit Thomas Gramma. in consi. 28.per capi. dudum de præscrip.in 6.quod videtur innuere l. 1.ti. 1.li.3.ordi,item pro hac sua opinione in hoc regno adducit l.5. ti,2.par.1.iuncta l.11.ti,1,li.7.ordi.dicit enim quòd,in d.l. prohibetur introduci consuetudo sine scientia regis,& in d.l.11.mandatur vt consuetudines populorum obseruentur:ex quibus dicit sublatam d.l.3, & non requiri voluntatem principis, vel scientiam:& sic in d.l.6.non esse necessariam scientiã regis:cum iam ibi explicauit suam voluntatem q valeret præscriptio:& adducit ad hoc Bal.de pace.cõstan.in vsu feu.cap.1.§.1.& est in nu. 3.& dicit non obstare d.l.7.ti.1.li. 1. ordi. vbi disponitur quòd iudex ecclesiasticus nõ incarceret laicos,nec executionem faciat in suis bonis iuncta l. vlti.lata apud Toletũ de anno 1525.vbi reuocat consuetudinem circa dictam executionem:dicẽs por.quæ Aquello ha sido sin nostra scientia e paccentia.quia dictæ prohibitionis causa est quòd agitur de maximo præiudicio regis. quia quãdo per Prelatos præscribitur cõtra regem nõ præscribitur comulatiuè,sed priuatiuè & transit iurisditio in personas alterius fori:& non potest à principe reuocari iuxta notata per docto.in cap.noui;de iudic. sed his non obstantibus adhærendum communi opinioni,tum enim quia hanc opinionem tenet Inno. in cap.bonæ de postul.prælã,& Bar.in l. 1.ff. de aqua plu.arcen.& in l. si publicanus de publica. & Io. Lupus auriga donationum inter virum & vxorem in. repet.ca.in præludijs;versi.sed est pulchra dubitatio, nume.33.cum alijs sequen. & Petr.Bellug. in Spec. princ.rub.22.nu.67.& est communis opinio teste ipso

Nunio tunc etiam quia est maximum crimen vsurpare regis iurisdictionem;& capite est puniedus l.sacri afflatus.& ibiBal.C.de diuer.res.& incidit in crimen læsæ maiestatis qui se gerit pro magistratu.l.3.qui se. ff.de leg.iulia maiest. quod non inferretur tum etiam quia sequerētur duę specialitates in d.l.6.quod nō est dicendum vt per Bal.in rub.de caus.posse.& propriè, nu.13.l.penul.C.de dotis promis.& l.si mihi & Titio ff.de condit.& demonstra.& Iaco.de sancto Georg. de feu.in.§.dictiquevassalli,nu.22.vna reuocatio d.l. 18.ti.4.par.3.& l.6.ti.29.par.3.in qua prohibita erat præscriptio iurisditionis. De iure regni: per quam reuocatur ius cōmūne quod cōcedit præscriptionem per tempus de cuius initio non est memoria in contrarium per omnes supradictas cōmunes opinines Altera quòd præscriptio quadragenaria sufficiat. Et iam tertia quia non requiritur certioratio regis in præscriptione quadragenaria. Quod aliquo modo nō est dicendū:nec.Bal.in d.c.1.nu.3.de pace cōstantiæ. hoc dicit. immo totum cōtrariam in tangentibus ipsi regi,vbi ipsemet. Balbus distinguit:aut præscribitur contra transeuntes:vt soluant passagiū:& non requiritur scientia principis,si tamen præscribitur contra Cæsarem,reqrirur scientia,& patientia.vt in l.comperit.C.de præsc.trigin.ann.Item nec lex 11.ti.1.li. 7.ordi.tolllit d.l.5.immo.confirmat ibi Segu,que les fueron otorgadas por los reiecmons progenitores epornos confirmadas & Imadas. Et sic præsumitur notitia & certioratio:vt aliàs dicitur de minore qui iurat quòd non est necessaria probatio certiorationis,presumitur certioratus ex iuramento,Iaso.in au t hen.sacramenta,nu.65.C.si aduersus vendit: & Io. Mauri.de restitu.integ.ca.114.de qua supra in verb. certioratio, nu.32,vel est intelligenda illa lex iuxta distinctionem Bal.in d.cap.1.cum non præscribitur

contra

contra regem nec est facienda vis in intellectu d.l.7. titu.1.lib.1.ordi.quia vera ratio illius l. est quia prælati sunt incapaces, illius executionis:& data incapacitate,nec præscriptio etiam immemorialis procedit per ca.1.de præs.in 9.Prælati enim non habent territorium nec sua iurisditio adhæret territorio:vt per plura deducit,& probat Oldra cõsi.17.& Belluga.in Specu.prin.in d.rub.22.nu.48.Nec obstat ca.vt animorũ de cõst.in 6.quia vbi territoriũ est exponendum,id est diocœsim,vel certos terminos intra quos potest exercere iurisdictionem:& cũ nõ habeat territoriũ in quo cedat possessio:nimirum si nõ possit pscribere:cũ sine possessione præscriptio non procedat,reg.possessione de reg.iur.li.6.& ex his ego teneo in præscriptione quadragenaria in qua præscribitur iurisdictio ciuilis: quòd requiritur scientia, & patientia regis ad eam consequendam.Et nota verbum Aymon de antiq. tẽpo.par.4.in ver.absolutis differentijs,nu.23.quòd in casibus in quibus requiritur ad introducendum consuetudinem, vel præscriptionem scientia principis: quòd sufficit quòd officiales, ac procuratores regis, vel principis sciant vt ei prȩiudicetur ex Bal. consi. 340.vol.5.& Castren.consi.205.incipienti viso quodam saluo conducto,pro quo adducit l. cum mancipium,versi.circa procuratoris. ff.de ædic. diu. Nota quòd de iure regio ad præscribendum pedagia quæ por tam gos dicuntur:requiritur tẽpus quinquaginta annorum l.1.ti.10.li ordi.

123 ¶ Limita omnes istas cõmunes opiniones in eis quȩ sunt reseruata principi in signũ vniuersalis recognitionis quòd non præscribuntur,Pyrrhus in consue.aure. de prȩs.c.4 cõmunem dicit.vt sunt census,vel tributa de quo per Coua. in reg. possessor. par.2.§. 2. ver.secunda rerum species.

124 ¶ Præscribitur contra fiscum in bonis nondum

incorporatis, sed tantum delatis tanquam vacantibus propter vectigal nō solutum per lapsum quinquenij, in alijs autem bonis si denuntiatio precesserit per quadriennium: si tamen nō fuit denunciatum sine titulo & bona fide per triginta annos. cùm titulo autem & bona fide per viginti annos. Balbus in 2. par. 5. par. in princ. communem dicit.

225 ¶ Fiscus præscribit: quando vendit rem alienam per quadriennium iuxta l. bene Azenone. quam intelige si vendit bona fide, secus tamen Balbus de præs. ibi. q. 8. communem dicit.

226 ¶ Limita tertio, nisi ex priuilegio concederetur ecclesiæ vt contra eum non possit prescribi nisi per centum annos. ad instar ecclesiæ Romanæ. Idem Balbus ibi q. 1. in princ. communem dicit.

227 ¶ Nota quòd si res priuati peruenit ad ecclesiam tempore præterito: vtitur præscriptione priuati: pro futuro autem præscriptione ecclesiæ. Balbus ibi q. 3. communem dicit.

228 ¶ Præscribitur ius eligendi per quadraginta annos, Balbus in 5. par. q. 8. communem dicit.

229 ¶ Amplia etiam si vnicus actus interuenit in hoc tempore, idem ibi communem dicit.

230 ¶ Parochiani præscribunt ius præsentandi, quando ecclesia non constat ab alijs constructam fundatam vel dotatam esse, Coua. in reg. possessor par. 2. §. 10. numer. 3. communem dicit. ex Deci. consi. 117.

231 ¶ Nota quòd si ecclesia constat à principio liberam esse: non præscribitur contra eam per quodcunque tempus ius presentandi, Coua. & ibi nu. 2. cōmunem dicit. ex Panor. in cap. querelam nu. 9. de electi.

232 ¶ Præscribitur ius patronatus, cum constat ecclesiam esse patronā, idem Balbus. ibi q. 9. cōmunē dicit. si currat tempus quadraginta annorū cum titulo, vel immemorialem sine titulo, quod nota.

Amplia

233 ¶ Amplia etiam si dubitetur per tempus de cuius initio memoria non sit in contrarium, Balbus ibi nu. 100. communem dicit.

234 ¶ Præscribitur etiam ius patronatus præscripta villa, vel castro cui annexū est ius patronatus, Idem ibi communem dicit.

235 ¶ Præscibitur per Episcopum, vt possit alienare res ecclesiæ inconsulto capitulo: per tempus tamen, de cuius memoria non sit in contrarium Idem ibi q. 17. communem dicit.

236 ¶ Præscribitur cōtra ciuitatem etiam particularem per centum annos in quatuor casibus enarratis in l. fi. C. de sac. sanc. eccle. in alijs autem præscribitur contra eam iure priuatorum. Balbus in 3. par. 5. par q. 1. cōmunem dicit. Nec dicitur d. l. fi. correcta per d. authen. quas actiones, quò ad ciuitatem, sed solum quò ad ecclesias, monasteria, vel pia loca, Coua. in re. possessor. par. 2. §. 2. nu. 9. cōmunem dicit, reprobata opinione Boerij deci. 264. nu. 25. qui dicebat l. in fine esse in totum sublatam.

237 ¶ Amplia istam cōmunem ad castra, ac paruam villam: dummodo habeant multitudinem. Idem ibi q. 2. communem dicit.

238 ¶ Præscribitur contra cōditionem ex canone reintegrandæ per triginta annos, sicut & ipsa cōditio durat Balbus in 4. par. par. 4. q. 24. communem dicit.

239 ¶ Præscribitur contra remedium l. 2. C. de rescin. vend. per triginta annos, Idem ibi q. 26. cōem dicit.

* § De iure regio non durat hæc actio nisi per quadriennium l. 4. ti. 7. li. 5. ordi.

240 ¶ Præscriptio seruitus personalis per triginta annos. Idem ibi q. 16. nu. 1. communem dicit.

241 ¶ Nota quòd seruitutes habentes causam cōntinuā, quæ ad eius vsum non requiritur continuum factum hominis, licet à principio requiratur, præscribun-

tur inter pręsentes per decem annos.&inter absentes per viginti annos,Idem ibi par.2.par.4.q.1.communem dicit. Seruitutes autem habentes causam continuam inproposito licet naturaliter sint discontinuę, quibus potest quis vti quando voluerit:vt est itineris, vel vię,perduntur per decem annos inter præsentes, & per viginti inter absentes,si tamen habent causam discontinuam:videlicet hebdomadarum,vel dierum ex forma constitutionis perduntur per viginti annos: tam inter præsentes,quàm absentes,Balbus 5. par. 4. par.q.1.nu.1.communem dicit.

242 ¶ Limita istam vltimam cõmunem opinionem in seruitutibus personalibus in quibus non considerantur interualla temporis:nec distinctio prædicta, Balbus ibi q.6.communem dicit.

243 ¶ Seruitus discontinua requirens factum hominis constituitur,præscribitur,& probatur allegato titulo seruitutis,ac probata possessione decennali inter pręsentes,&vicennali inter absentes.& p̃sumitur titulus allegatus licet aliter non probetur, Cum scientia & patientia aduersarij.Balbus de præs.in 2. par. 4. par. q 1.cõmunem dicit.nume.5.& in nu. 1. dicit. quòd requiritur etiam bona fides,& dicit etiam communem contrariam.Immo quòd in istis seruitutibus habens causam discontinuam,requiratur tantum tempus de cuius initio non sit memoria in contrarium, Cur.Iuni.in consi.174.nu.28.& 38.dicit cõmunem. approbat.glos.la.grãde in l.fi.de serui.ff.sed tamen dictam cõmunem opinionem glo. intellige, vt in hac cõmuni,quando adest titulus ad præscribendum de quo per d. Balbum ibi vbi vide alias limitationes ad regulam dictæ glosæ.

244 ¶ Nota quòd scientia & patientia domini requiritur in præscriptione iurium incorporalium . Coua. in re.possessor.par. 2.nume.8 .cõmunem dicit.ex Inno.

no.in c.2.de.in integ.restitu.& l.2.C.de ser.& aqua.
245 ¶ Fallit primo, in præscriptione immemoriali iuriũ incorporalium, Bal.de præs.in 2.par. 4. par. q. 1. nu. 14.communem dicit.
246 ¶ Fallit secundo, in pręscribente cum titulo, & bona fide habente titulũ à tertio qui reputabatur dominus .quia non requiritur scientia, & patientia veri domini, & sufficit tempus ad instar rerum corporalium, Balbus ibi nu. 15.communem dicit.
247 ¶ Fallit tertio, in præscriptione libertatis cum res de facili reuertatur ad suam naturam, Coua, in d. nu. 8. vers.primo.sententiam communem dicit. ex l. si partem.§.si per fundum.ff. quemad. serui.amit.c. si de terra de priuileg.
248 ¶ Præscribuntur ea quæ competunt de iure gentium per spatium tanti temporis de quo memoria hominum non est in contrarium, Balbus de præs. in 3.par. 5.par.q.6.communem dicit.
249 ¶ Præscribuntur decimæ prædiales in partem, licet non in totum, Balbus ibi in 5.par.q.7. cõmunem dicit contrariam.immo quòd nulla consuetudine: possit introduci per laicos, quòd non soluant integram decimam, dicit cõmunem, Curt.in cap.fi. de consue. sed pro concordia, dic vt per Bello.consi.55. per. totom.vbi videtur innuere ꝙ opinio Balbi habeat locum in præscriptione de cuius initio non est memoria, Curt.autem de alia minori quam sic probat: nulli dubium, est quòd per Romanorum pontificem potest concedi.vel dando priuilegium, vel approbando consuetudinem, vt minus decima soluatur: per glos. in c. à nobis el. 1.de Deci.& ibi docto.& Abbas dicit hoc indubitatum in ca.in aliquibus de Deci.& Deci.cõsi. 147.& cõsi.113.& d.Bello.dicit de hoc esse cõmunẽ opi.Et consuetudo de qua non extat memoria in contrarium: habet vim priuilegij l. hoc. iure .§. ductus

aquæ.ff.de aqua coti.& æsti. & cap.super quibusdam de verb.signif.& ibi Panor. & Feli.in cap.ascendentes de præs.& Barbat.consi.41:vol.1.& in consi.45. vol.2.in fortiori casu,scilicet in laicis acquirentibus decimas,ergo consuetudine potest introduci: vt minus decima soluatur.Et hoc etiam tenet Alexan.consi. 6:vol.1.vbi.dicit hanc esse magis cōmunē opinionē.

150 ¶ Amplia istam cōmunem ad laicum qui potest præscribere per tantum tempus quòd non sit memoria hominum in cōtrarium ius percipiendi decimas: & obtinebit allegato titulo, cum possessione dicti temporis,Pyrrhus in cōsue.aure de posses.iudicijs ca. 2.in fi.magis cōmunem dicit sine titulo,cum sint incapaces: non præscribunt, vt per plura probat noster Coua.in reso.cap.17.li.1.nu.6.ex.Io.Mona.in cap. 2. de præben.in 6.Et nota in hac materia,cum per concilium lateranēse sit toleratum laicis vt percipiant decimas quæ ante illud concilium solitæ erant per eos percipi:quòd probata possessione immemoriali dicitur probatum sufficienter ante cōcilium lateranense percepisse,Coua.in ca.possessor.in.2.§.3.nu.9.versi. tertio fortius cōmunem dicit ex docto. in c.cum.apostolica,de his quæ fiunt à prælat.

§ Nota istam cōmunem cum præcedenti ad intel.l.1. ti.7.li.1.ordi.ibi.6.en los.otros lugares que. Antiquamente suelen tener los legos.

151 ¶ Præscribitur consuetudo quæ est contra ius, vel præter ius de iure ciuili per decem annos.de iure autem canonico,si est contra ius,requiruntur quadraginta anni:si propter ius,decem anni, Balbus ibi par. 5. par.5.q.12.communem dicit.

152 ¶ Præscribi non potest cum titulo nullo,Curt.Iuni. consi.185.nu.3.communem dicit.

153 ¶ Item non præscribitur contra hæreditatem iacentem etiam si sit vinca.Balbus in 6.par.in prin.in casu.

75.

75.communem dicit.
254 ¶ Item non præscribuntur ea quæ sunt meræ volun tatis.vt ire ad molendinum,vel similia, Balbus in 4. par.5.par.q.5.cõmunem dicit.pro qua est tex.in l. qui iure familiaritatis. ff.de acquirend.posses.
255 ¶ Limita si interuenit prohibitio: quia tunc bene præscribuntur per tempus longissimum.idem ibi q. 6.cõmunem dicit ex glos. in l. qui luminibus. ff. de seruit.vrba.prædio.Coua.in reg. possessor. §. 4. par. 2.numer.6.
256 ¶ Amplia istam limit. ad actus negatiuos qui non præscribũtur nisi à tempore prohibitionis.Bel.in cõs. 1.nume.15.cõmunem dicit.de qua per Alexan. cõsi. 136.vol.2.& Guid.deci.penul.
257 ¶ Item non præscribuntur ea quæ sunt reseruata principi in signum vniuersalis recognitionis: vt in communi supra eod.nu.153.
258 ¶ Præscribi non potest alienari prohibita,Ripa in §.diui.l.filius familiâs.ff.de leg.2.communem dicit.
259 ¶ Limita,& intellige istam cõmunem: vt nõ proce dat in præscriptione longi temporis viginti anno- rum cum bona fide Balbus de præs.in 5.par.5.par.q. 4.communem dicit.
260 ¶ Limita secundo,in præscriptione immemoriali, vel quadraginta annorum,si ius non resistit in prohi bitione alienationis in certas personas, Bello. consi. 46.nu.7.cõmunem dicit ex.Bart.in l.fi.C.in qui.casi. non est necess.in inte.resti.
261 ¶ Item nõ præscribuntur legata per hæredem cum testator sustulit præscriptionem, Barba. consi. 22. vol.4.& consi.51.vol.1.Io.Duran.in arte testan.ti.6. cau.31.communem dicit.
262 ¶ Item præscriptio non cadit inter socios etiam per longissimum tempus quin teneantur diuidere, Balbus in 4.par.4.par.q.13.communem dicit.

163 ¶ Præscriptio etiam interrumpitur, si pauci supersint dies ad illam complendam: licet concedatur restitutio, Balbus in 3.par.6.par.q.1.nu.8.cōmunē dicit.

164 ¶ Præscriptio etiam interrumpitur si superueniat inhabilitas in personam præscribentem: non tamen si superueniat in persona contra quam præscribitur, Balbus ibidem q.4.nu.1.communem dicit.

165 ¶ Fallit secundum membrum dictæ cōmunis opinionis in præscriptione trigenaria quæ dormit cōtra pupillum, idem Balbus ibi nu.eodem cōmunē dicit.

166 ¶ Præscriptio mista hoc est decem, vel viginti annorum interrumpitur per litis cōtestationem factam coram iudice competenti, Balbus in 2. specie 2. par. 6.par.q.1.nu.32.communem dicit.

167 ¶ Amplia ad actiones perpetuas, seu temporales: in actionibus autem annalibus, & pretorijs quæ regulariter durant per annum: interrumpitur præscriptio per litis contestationem, seu quasi: hoc est per libelli obligationem principi factam, Balbus ibi numer. 6. communem dicit.

168 ¶ Amplia etiam ad actiones criminales, Balbus ibi nu.24.communem dicit.

169 ¶ Limita in præscripitione decennali inducta per statutum cum sit loco præscriptionis triginta annorum: quæ per solam citationem interrumpitur: & non est necessaria litis contestatio, Idem ibi nu. 10. communē dicit. Et Pyrrhus in cōsue.aure. de possessorijs iudici c.3.communem dicit.

§ Nota istam cōmunem ad intel.l.3.ti.13.ordi.lib. 3.

170 ¶ Præscriptionem licet interrumpit defectus possessionis, non tamen defectus tituli: quin possit de nouo inchoari præscriptio, Balbus in 2.par.5.par.q.1.vers. quarto.communem dicit.

171 ¶ Nota quòd interruptio præscriptionis naturalis prodest omnibus: ciuilis autem interrumpenti solum,

Balbus

Balbus in 3.par.3.par.6.par.principalis q.3. communem dicit.

272 ¶ Præſcriptio non tollitur per pactum, Balbus de præſ.in 5.par.5.par.q.6.communem dicit.

273 ¶ Amplia,etiã ſi ſit dictum in obligatione,quod toties incipiat deberi: quoties fuerit præſcriptũ.[etiam ſi ſit appoſita dictio vt quandocunque poſſit petere, Balbus ibi communem dicit.

274 ¶ Intellige, & amplia iſtam concluſionem & ad præſcriptionem triginta annorum:quæ datur in odiũ negligentium, Alci.in rub.de præſ.nu.60. cõmunem dicit,vbi vide de hac materia nu.56 vſq; ad finẽ rubri.

275 ¶ Fallit hæc cõmunis in præſcriptione præterita quæ poteſt renunciari, Balbus de præſc.in d.q.6.communem dicit.

276 ¶ Præſcriptio,ſi eſt ſublata per ſtatutum ſimpliciter,vel per priuilegium intelligitur. In realibus de præſcriptione,decem, vel viginti annorum:in perſonalibus tamen triginta annorum, etſi ſtatutum poteſt operari in longa:non extenditur ad aliam,Idem Balbus ibi q.9.communem dicit.

277 ¶ Nota quòd præſcriptione ſublata per ſtatutum non intelligitur de præſcriptione de cuius initio non eſt memoria in contrarium, Bello. conſi. 8. nume. 8. communem dicit.

278 ¶ Nota quòd ſtatutum non poteſt tollere obligationem naturalem,vel ciuilem per quodcũque tempus: & tale ſtatutum non valet, Balbus in 5.par.5.par.q.6. & in 2.par.3.par.q.10.nu.& in 14.nu.cõmunẽ dicit.

279 ¶ Præſcriptio legalis inchoata cum defuncto, currit contra minorem.Sed datur reſtitutio excepta trigenaria:quia cum ſit odioſa; dormit in pupillo. Balbus in 6.par.in princ.in 23.caſu.comunem dicit.

280 ¶ Amplia etiam ſi currit ad corroborationem cõtractus celebratus cum defuncto, Balbus ibi cõem dicit.

281 ¶ Amplia secundo, ad præscriptionem statuariam, quia currit contra minorem adultum: licet dormiat contra pupillum. Balbus ibi cōmunem dicit.

282 ¶ Præscriptio immemorialis habet locum priuilegij concessi à principe ex certa scientia, Bello, consi. 55. nu. 5. cōmunem dicit, intellige. data capacitate in præscribente, Coua. in reso. li. 1. cap. 10. nu. 14. cōmunem dicit. ex Hyppo. singul. 80. Et nota aliud verbum Aymon de antiqui. tempo. par. 4. nu. 10. quòd in casibus in quibus casus verus æquiparatur ficto in illis appellatione priuilegij, & venit priuilegium fictum.

283 ¶ Præscriptio est loco solennitatis in alienãdo rem quando lex nõ resistit, sed solummodo ponit formam alienationis, Bello. consi. 46. nu. 7. communem dicit.

284 ¶ Præscriptio annuæ præstationis in legatis incipit in quolibet anno: in contractibus tamen sufficit vnica præscriptio, Boe. deci. 336. communem dicit.

285 ¶ Præscriptionis exceptio per arbitrium admittitur si præscriptio sit cum bona fide: secus tamen Balbus in 1. par. q. 5. communem dicit.

286 ¶ Præscriptionis exceptio impedit litis contestationem: si opponatur, Boe. deci. 344. nume. 2. & 8. communem dicit.

ADDITIO. Præscriptio an probetur & sufficiat per possessionem inceptam ab vno & finitam à successore, Bar. in. l. Pomponius. §. præterea in fi. ff. de acquir. poss. dicit q sic, & ita Paris. in cons. 107. laboriosa, nu. 11. vol. 3. M. Anto. Nat. in consi. 79. vide nu. 4. vol. 1. Soz. Iun. cōs. 47. viso prædicto nu. 1. cum duobus seq. vol. 2. Limita nisi in Beneficijs in quibus tempus prædecessoris cum tempore successoris ad finiẽdum triẽnium colorati tituli non coniungitur, continuatur, & ratio vt per M. Anto. Bard. in tracta. de temp. vtili. & contin. in cap. 14. nu. 6.*

287 ¶ Præsentes in hac materia præscriptionis dicuntur si fiunt

si fiunt laici quando sunt sub cōmuni preside: si autem sunt clerici: si sunt sub eodem Archipresbytero præsentes dicuntur, Balbus in 3.par.4.par, 1, q.4. in fi. communem dicit.
188 ¶ Præsens in iudicio compellitur recipere libellum etiam si adhoc non fuerit citatus: tamen non compellitur respondere nisi plenè instructus, Feli.in cap. 1. da iudi. 19.communem dicit.
189 ¶ Præsidentes ciuitatis non habent merum imperium: sed tantum minimam iurisditionem. Alci. in c.quod sedem nu.86.de off.ordi.communem dicit.
190 ¶ Præsentati duo ad beneficium, & colligantes si vnus moriatur: patroni nō possunt præsentare alium. Gome.in regu.cancel.de subrogan.q.13.cōem dicit.
191 ¶ Præsumptio iuris quando est pro aliquo: non releuat, nisi allegetur, Alcia.in tract. præsum. 31. nu. 2. cōmunem dicit. De iure regio exceptio si fiat notoria: sufficit quòd allegetur, & petatur l.42.in pragma, cap. 8.& per dictum l.declaratur l.2.ti.6.li.3.ordi.ex quibus resultat quòd si declinatoria iudicij sit notoria, quòd non requiritur probatio, & approbatur per d. ll.glo.in cle.appellanti de appel.& dictum.Io. And. in cap.sæpe de appella.quod fallit pro intel. l.14. ti. 2.li.3.ordi.& l.91.stili.vbi ponuntur casus de quibus potest quis conueniri in domo regia: ex quibus si vidua est notoria: non indiget probatione, vt tenet Cin.in l.2.ff.siquis in ius uoc.nō ierit. Et nota vnum satis notabile pro ampliatione d.l.14. & 91. quòd si quis cōmissit plura delicta.& inter ea sit vnū ex istis comprehensa in d.l. quòd curia potest de omnibus cognoscere.Cassane.in cōsue.Burgun.rub.2.§.1.glo. fi.nume.26.in fi.quæ etiam faciunt ad intel. opinionis positæ.in ver.iurisditio,nu.125.vide q̄ ibi habes.
192 ¶ Princeps obligatur per suum cōtractum & astringit successorem in dignitate, Iaso. consi.10.volun.3.

communem dicit.

§ Nota istam cōmunem quæ facit ad corroborationem l.3.ti.9.li.5.ordi.vbi Rex & Regina intuerunt contractum cum ciuitatibus regni sui, q̄ non possit alienare villas, aut ciuitates, vel loca, vel bona regni: nisi ex iustissima causa: & cum consilio senatorum magni consilij & contra factum est nullum, & Rex potest propria authoritate reassumere, pro qual. facit etiam cōclusio infra nu.214.& quæ ibi habes: de quo per Feli.& Deci.in 2.lectu.nu.6.in cap. ecclesia sanctæ Mariæ de consti.& in tantum est vera nostra communis, quòd nec de plenitudine potestatis, nō potest contrauenire, Paul.de Castro in l.digna vox de le. C. Et quòd Rex non possit alienare bona regni l.4.ti.15. par.5.etsi alienat perdit nomen regis l.6.ti. 1. par. 2. de qua per Io.Lupum in rep.cap.col.210.& vide supra in vers.præscribi.

292 ¶ Princeps sine causa non potest tollere alicui ea quæ sunt iuris naturalis.Curt.Iuni.consi.138.nu. 5. communem dicit.

293 ¶ Amplia quòd princeps non potest tollere ius suum alicui sine causa, Feli.ib cap.quæ ecclesiarum, nu. 33. de consti.cōmunem dicit.& Bello.consi.2.nu.2.& 3.

294 ¶ Amplia ad feudum quia de illo nō potest priuare vassallum sine causa, Aymon.de antiqui. tempo. par. 1.ver.nu.17.cōmunem dicit ex Bal.in cōsi.326.li. 1.

295 ¶ Nota quòd in his quæ non dependent à libera voluntate principis, prout sunt contractus, & vbi agitur de priuādo aliquem iure q̄sito: nō potest princeps procedere parte non citata, idem Aymon.par. 1. ver. 1.nu.30.communem dicit.ex Soc.consi. 16.

296 ¶ Amplia etiam de his de quibus princeps ad libitum disponere non potest: non potest disponere parte non citata, Idem Aymon.nu.32.communem dicit ex Bal.consi.326.vol.1.

Amplia

297 ¶ Amplia ad alienationem faciendam per principem hominibus villæ vel castri inuictis quod non potest facere: quia ipsis conuenit non mutare domi-num, Curt. Iuni. consil. 174. numer. 17, cōmunem dicit: quod tamen fallit nisi pro bono pacis, vt per Gome. in §. item seruiana instit. de acti. nu. 43. vbi vide alias limitationes. & vide Feli. in ca. dilecti de maio. & obe. in ver. inuictis.

* § Concor. cum l. 4. ti. 15. par. 2. nec donare potest l. 4. titu. 27. par. 2. & quò ad reddittus regales, vide l. 6. ti. 28. par. 3. & vide Io. de pala. rube. in cap. per. vestras de dona. inter. vir. & vxo. col. 209. §. 48. nume. 41.

298 ¶ Fallit, quia licet princeps non possit auferre alicui ius suum: potest tamen tollere obstaculum de medio, faciendo de incapace capacem sine causa, legitimādo spurium, vt sic succedat in hæredititate, Cur. Iuni. consi. 157. nu. 19. & consi. 138. nu. 10. cōmunem dicit: non tamen potest legitimare ad hoc quòd succedat in bonis iam acquisitis per hæredem, nō solum per aditionem ciuilem: sed etiam acquisitionem iuris gentium. Bello. consi. 2. numer. 3. communem dicit ex Ia. in l. gallus. §. & quid sic tantū. ff. de li. & posthu.

299 ¶ Principi, & de his quæ ex principio sequuntur: Idem iudicium est. Cur. Iuni. consi. 154. nume. 13. communem dicit.

300 ¶ Primogenita sunt licita. Coua in reso. in li. 1. c. 5. numer. 5. communem dicit ex Tiraquel. & de primogenitura q. 4. nu. 13.

301 ¶ Priuilegium concessum à principe habet effectum à tempore scientiæ, Iaso. in l. beneficium nu. 46. de consti. prin. ff. communem dicit.

Priuilegium concessum descendentibus masculis, & fœminis non comprehendit nuptas Io. à Ripa in res. 2. li. 2. de res. nu. 11. communem dicit.

302 ¶ Priuilegium concessum alicui, non debet operari

reuocationem alterius priuilegij, Iaso. in l. si rusticus, numer. 5. de testa. mili. communem dicit.

303 ¶ Priuilegium continens idem quod ius cõmune, per secundum derogatur etiam de illo. nõ facta mentione, Ripa in cap. 1. de res. nu. 78. communem dicit.

304 ¶ Amplia ad priuilegium insertum in corpore iuris; quia tollitur per aliud non insertum: & de eo mentionem non faciens, Idem ibidem communem dicit.

305 ¶ Amplia secundo, si in secũdo priuilegio sit inserta clausula derogatoria, non obstantibus priuilegijs in contrarium facientibus, etiam si de illis oporteret facere mentionem quorum tenores de verbo ad verbum volumus pro insertis haberi: quia per tale priuilegium tolluntur omnia priuilegia contraria, Anani. in consi. 56. cõmunem dicit, quam intellige vt per Ripam in d. c. 1. de res. nu. 80.

306 ¶ Priuilegium concessum in his quæ reiterationem recipiunt ad illud tollendum, requiruntur triginta anni, Ludo. Gozza. in consi. 23. nu. 9. dicit magis communem ex quo priuilegiati vt non teneantur ad collectas: perdunt priuilegium, si per triginta annos pacifice collectas soluerunt. Ripa in l. 1. de leg. cap. 21. nu. 11. communem dicit.

307 ¶ Priuilegium concessum habenti duodecim filios, durat etiam mortuis filijs, Alci. de præsum. re. 1. præsum. 36. communem dicit.

308 ¶ Priuilegijs concessis militibus armatæ militiæ gaudent milites legalis militiæ, Iaso. in l. miles de sententia & re. iud. nu. 9. ff. communem dicit.

309 ¶ Probatio incumbit dicenti pauperem, aut diuitem, Alci. de. de præsum. re. 2. præsum. 27. nu. 4. cõmunem dicit, de qua vide Coua. in reso. li. 2. cap. 62.

310 ¶ Probatio vitiatur si variatio circa cõfinia generet incertitudinem, Cur. Iuni. consi. 93. numer. 13. communem dicit.

Probatio

311 ¶ Probatio negatiua non solutionis potest fieri per explorationem librorum omnium, Cur. Iuni. consi. 106, nu. 10. communem dicit.

312 ¶ Probatio quæ dicatur in continenti relinquitur arbitrio iudicis, Præposi. in cap. quod restitu. 3. q. 1. communem dicit.

313 ¶ Probationum materia relinquitur arbitrio iudicis. Cur. Iuni. consi. 166. nu. 1, & in consi. 106. & in consi. 178. nu. 1, cõmunem dicit, vbi dicit quòd cum sit arbitraria: potest etiam testi plenè deponenti non adhibere fidem, & Deci. in. c. 3. de proba. & est l. 28. ti. 16. par. 3.

314 ¶ Probare tenetur qui habet præsumptionem iuris contra se, Gigas de pensio. q. 9, in fin. cõmunem dicit.

315 ¶ Probare tenetur allegans factum, meliori modo quo potest ad aliquid obtinendum, vel ad fundandam propriam intentionem, Coua, in reso. li. 2. cap. 6. nu. 5. cõmunem dicit ex Bart. in l. in illa. ff. de verb. obli. & vide in ver. vitam & in verbo negatiua.

316 ¶ Processus factus coram duobus iudicibus de vna re, valet, Io. à Ripa in cap. cum. m. de consti. nu. 99. communem dicit.

317 ¶ Fallit in sententia; quæ si data sit contra aliam: non valet secunda nisi secũda data sit pendente appellatione super prima: quia valet secunda, & poterit excipi coram iudice appellationis de secũda: & inde ventilabitur quæ illarum iustior sit, idem ibi nu. 200. communem dicit.

318 ¶ Nota quòd licet reus poterit comparere coram iudice quem maluerit: si in vno tempore citatur coram diuersis: & ille erit iudex competens, sed tamen si procurat citationem, nihil ei prodest, Io. à Ripa ibi communem dicit.

319 ¶ Processus factus, coram persona inhabili per l. vel statutum est ipso iure nullus. Petr. Rauen. in al

pha.aure.in ver.lex cōmunem dicit. & sic processus factus coram minore procuratore alterius est ipso iure nullus, etsi à parte non opponatur, Fran. in cap. qui generaliter. §. licet de procu. in 6. communem dicit.

§ Nota istam communem ad intel.l.5.ti.5.par.3.

320 ¶ Procurator fisci si aliquid vendat: non potest habere fidem de pretio, Iaso. in l. quæ acta. ff. de offi. procur. assess. enu. 18.

321 ¶ Procurator generalis non potest facere actum per quem dominus cadat in pœnam, Cur. Iuni. consi. 149. nu. 9. communem dicit.

322 ¶ Procurator ad resignandum ex causa permutationis etiam cum iuramento, potest reuocari, Boe. deci. 207. nu. 2. communem dicit.

323 ¶ Procurator non tenetur appellationem prosequi à sentētia diffinitiua: secus ab interlocutoria. nisi aliàs interlocutoria esset tractanda in loco remoto, Iaso. in l. inuictus nu. 4. C. de procur. communem dicit vide in verb. aduocatus.

324 ¶ Procurator actoris cū reus nō potest statim actorem reconuenire; tenetur satisdare de defendendo dominum in futurum, Ias. in l. actionem, nu. 7. C. de procura. communem dicit.

325 ¶ Procurator datus ad exigendum, potest recipere solutionem à sponte soluente, Raue. in alpha. aure, in verb. procurator in fi. magis communem dicit.

326 ¶ Procurator verè contumax licet non admittatur ad appellandum, non præiudicat domino quin possit appellare, Iunior. in l. 1. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. nō obtempe. nu. 12. cōmunem dicit. ex Bar. ibi.

§ Nota istam communem ad limitationem l.

327 ¶ Procurator si mittatur vt compareat, & non comparet: dominus dicitur cōtumax. Iunior, in d. §. 1. si procurator nu. 2. communem dicit. ex Bart. ibi.

328 ¶ Procurator specialis requiritur ad petendum restitutionem

ſtitutionem in integrum poſt quã ſententia tranſiuit in rem iudicatam, Panor. in cap. ſuſcita de reſti. in inte. nu. 5. communem dicit.

329 ¶ Procurator conſtitutus à domino & ſibi non conſtito de mandato, geſta per eum tanquam per falſum procuratorem, non valent, Alexan. in l. licet de procu. C. nu. 1. & Balbus. deci. 348. nu. 7. cõmunem dicit vbi d. Balbus limitat. in beneficialibus.

330 ¶ Procurator ſi ſit conſtitutus ad talem, vel talem actum: & poſtea ſequatur clauſula quòd promittit habere omnia rata geſta per procuratorem, illa verba generalia ponuntur ex ſuperabundanti, Iaſo. in l. quæ acta nu. 21. de offi. pro conſi. ff. communem dicit.

331 ¶ Procuratoris mandatũ poteſt probari ꝑ teſtes. Balbus deci. 190. Boe. deci. 281. nu. 1. Iaſ. de procura. C. in l. ſi cautio numer. 7. communem dicunt.

332 ¶ Procuratorium ſi dicat quòd cõſtituens promiſit ratum quidquid legitime factum ſit: eſt nullum, Iaſo. in d. l. quæ acta, numer. 23. communem dicit.

333 ¶ Procuratorium ſi habet clauſulam, quòd procurator poſſit facere omnia ea quæ poſſit dominus, ſi fuiſſet præſens: cenſetur habere mandatum cui libera, Iaſ. in l. quæ acta. numer. 22. de offi. pro, conſi. ff. communem dicit.

334 ¶ Procuratorium debet probari plenè. Iaſo. in l. cautio. de procu. C. communem dicit.

335 ¶ Procuratorium exemplatum manu ipſius notarij qui ipſum confecit: facit fidem: non tamen alterius, etiam ſi notarius dicat in inſtrumento donationis, vel alterius contractus, quòd Petrus nomine Petri, & de eius mandato quod ipſe vidit: non creditur niſi totus tenor ſit inſertus de verbo ad verbum authoritate iudicis, Boe. deci. 281. numer. 3. communẽ dicit.

336 ¶ Nota quòd ſi totus tenor inſtrumẽti in actis iudiciarijs inſeratur, creditur & facit fidem cau. 2. de.

281.nu.9.communem dicit.

337 ¶ Amplia,si de mandato iudicis in extraiudicialibus inseratur, si totus tenor inseratur in alio instrumento publico,Boe.ibi numer. 23.cõmunem dicit.

338 ¶ Amplia secundo,si per notarium fit insertus totus tenor in alio instru mento de consensu partium facit fidem,Boe.ibi nu.23.communem dicit.

339 ¶ Possessio probatur,probatis extremis,quia media præsumuntur probatis extremis.glos.in c. volumus 16.q.4.Segu.in.§.fi.l.3.nume.16.ff.de li. & posthu. communem dicit.

ADDITIO. Limita vt addidi supra in eadem litera sub numer.153.*

340 ¶ Professio minoris, ante legitimam ætatem facta iuxta cap.1.de regu.iur.in 6.est ipso iure nulla etiam si ipse minor sit discretus,glo.in d.c.1.quam Coua.in epi.4.cap.2.nu.1.communem dicit.

341 ¶ Profitens sub conditione,vt possit bona retinere: vitiatur professio,Barba.consi.3.vol.1. cõmunem dicit,vt refert Coua.in epi.4.cap.3.nu.18. contrariam dicit cõmunem,Iaso.in l.morte de no. ope. nunt. ff. immo quòd vitiatur protestatio siue cõditio, & Idem Iaso.in authen.ingressi.cap.de sacro. sanc. eccle. nu. 30.& 37.vbi vide regulam & tres limit. cum quibus possunt opiniones concordari.

342 ¶ Prodigus licet æquiparetur furioso in omnibus: nõ tamen in delictis:Hiero.Cagno.in l.furiosi nu.13. ff.de reg.iur. communem dicit.

343 ¶ Prodigus quantũcunque notorius,potest cõtrahere,& alienare antequam interdicatur. Anto.de tremo in addi.ad.bonac.in prac.excepti in rub.qui.mo.suo. no.nu.7.cõmunem dicit.contrariam:immo quòd nõ possit contrahere,nec administrare dicit cõmunem Anto.ice. Nin concor.glos.concor.70.sed tamen primam affirmat cõmunem Alexan.in l.cum bonis.ff.de verbo

verbo.obli.& Aufre.in addi.ad q.tholos.362. &] ista. est magis cōmunis vt p Boe.in cōsue.Bitur.§.8.in fine & cum hac concor.l.5.ti.11.par.5.Et secundum hāc cōmunem, intellige quam habes in verbo iuramentum, & cessante prodigalitate, cessat prohibitio: & absque sententia, Io. de Ripa in l.is cum bonis. ff. de verb.oblig.quam intellige quando est noto rium prodigalitatem cessare.Tiraque.de cessante causa in ver. interdictionis causa, nu.120.cōmunem dicit ex Bart. Paul.Alexan.Areti.in d.l.in bonis.

344 ¶ Procœmium generale, etiam si postea sequantur verba specialia:facit vt dispositio censeatur generalis, Cur.Iuni.consi.174.nume.1.& 2.communem dicit.

345 ¶ Prohibito vno, censetur prohibitum omne illud quod sequitur ex eo siue sit consequens, siue sit antecedens, Iuni.in l.2.nu.56.ff. de iurisd. omni. iudic. communem dicit.

346 ¶ Promittens donare, potest conueniri. vt donet, Io.à Ripa de dona.li.3.cap.12.communem dicit.

347 ¶ Promittens se curaturum, & acturum factum alterius, non est necessaria interpellatio, Cur. Iuni. consi.74.nu.6.communem dicit.

348 ¶ Promittens de contrahendo matrimonium cum vna ex filiabus Titij, si postea cognoscat vnam ex illis, transit in matrimonium promissio cū illa, Præpo. in cap.ex literis el.2.despon. nu.6.& Coua.in epi. 4. cap.4.§.1.nu.17.& Petrus in summa in verb. matrimonium el.2.q.11.communem dicunt.

349 ¶ Promittens non mouere quæstionem: non adimplet promissum si mouet etiam ante litem contestatam, Gome.in cap.dispendia de resti.li.6.nu.4. communem dicit.

350 ¶ Promittens quòd cum duobus equis accommodatis faciat quòd habeat tres, obligatur ad quinque: secus tamen, si dicit & promittit.quòd habeat tres:nō

exprimendo nisi vnam summam:tunc nō fit coacerua tio,Ias.in l.manumissionem,nu.15.ff.de iusti.& iur. communem dicit.

351 ¶ Promittens de soluendo in quocunque loco: non potest pęnitere:secus si promisit posse conueniri:quia potest pęnitere iuxta l.si conuenerit,Ias.siquis in con scribendo,nu.12.C.de pactis communem dicit.

352 ¶ Promissio omnium bonorum post mortem, non facta mentione de pręsentibus, nec de futuris, valet. Cur.Iuni.consi.15.communem dicit.

353 ¶ Promissio ex causa donationis,facta post mortem, est valida,idem consi.81.nume.3.communem dicit.

354 ¶ Propositio inepta si non sit necessaria: non vitiat actum,aut libellum.Alber.Brunus in tract.ti.effectu. ampli.18.fo.55.col.1.communem dicit.

355 ¶ Prorogare iurisdictionem non sui iudicis potest laicus in habentem consimilem iurisdictionem:vt in habentem merum merum mistum mistum. Panor. in c.cum sit de fo.compe.nu.12.communem dicit.

356 ¶ Fallit,quando in ciuitate est diuisa iurisdictio per quarterios:quia homines vnius quarterij non possūt prorogare iurisdictionem iudicis alterius quarterij, Iaso. in l.si per errorem,num. 7.ff.de iurisd.omni.iu. communem dicit.

357 ¶ Protestatio est denuntiatio cum testatione facta, Io.à Ripa in cap.cum.m.de.consti.nu.68.de consti. communem dicit.

358 ¶ Protestatio post actum perfectum super dependentibus à sola voluntate protestantis vitiatur:& valet actus.idem ibi numer.31.cōmunem dicit. Et sic dicit intelligendum esse tex.in l.per seruum.§.1.ff. de vsu.per l.sed si de fructu .ff. de vsu.& habit.

359 ¶ Protestatio facta per emphitheotā in alienatione rei emphitheoticę,videlicet sine preiudirio domini, non releuat potestatem,Io.a Ripa.ibi nu.80.commu

nem

nem dicit. Ias. in. §. morte. ff. de noui. oper. núc. nu. 77.
360 ¶ Fallit, si in alienatione dicatur, domini accedente consensu, aliàs quòd alienatio non valeat. Idem ibi, tu non recedas, communem dicit.
361 ¶ Protestatio si præcedat actui qui dependet de sola voluntate protestantis: non videtur deserta: Secus tamen, si dependet cum voluntate tertij, Anto. Gomesi. in l. 45. tau. nu. 44. cõmunem dicit. ex Barto. in l. non solum. §. morte. ff. de noui ope. nũ.
362 ¶ Protestatio quæ fit quotidie in productione instrumenti. s. quantum pro se. facit, & non in alijs operatur quòd in alijs iudex nõ possit se fũdare, Feli. in cap. imputari de fid. instru. cõmunem dicit. Io. à Ripa. in d. c. cum m. nu. 39.
363 ¶ Protestatio facta per mulierem cum iuramento de nõ alienando rem dotalem: si postea fiat alienatio: etiam cum iuramento, & ignorante recipiente alienationem: valet protestatio, Io. à Ripa ibi nu. 81. ver. secundo limitatur, communem dicit.
364 ¶ Protestatio non est necessaria: sed vtilis metum passo, Hiero. Cagno. in l. in omnibus. ff. de. re. iur. nu. 13, communem dicit.
365 ¶ Amplia ad impeditum etiam ex facto iudicis: quia non est necessaria, Idem ibi, nu. 15. cõmunem dicit. ADDITIO. Et hanc opi. tanq̃ humaniorem tenuit Rota in vrbe tempore Cardin. Cresentij dũm erat Aud. vt refert M. Anto. Bard. in tract. de temp. vti. & contin. in cap. 4. sub, nu. 3. & eam esse vtilem & de consilio, & non necessariam.*
366 ¶ Protestatio sola non probat metum: sed requiritur probatio metus, Io. à Ripa nu. 92. cõmunem dicit contrariam. immo quòd protestatio sola præcedens probet metum: tenent glos. in c. lotarius 32 q. 1. & Docto. cõmuniter in cap. 1. q̃ metus causa, sed pro concordia dic, aut actus dependet à voluntate solius

protestantis:& tunc protestatio pręcedens probat metum:vt tenet Bart.& Docto.communiter in l. qui aliena.§.fi.ff.de acquir. hære.aut actus dependet à voluntate duorum: & tunc si protestatio fiat ipso actu parte pręsente, probat metum;aut ante actū,& non probat, hæc Io.a Ripa in d.nu.92.

367 ¶ Protestatio contraria præsumptioni iuris, & de iure tollit ipsam pręsumptionem sicut cōfessio, Idem ibi,nu.94.cōmunem dicit.

368 ¶ Fallit protestatione cōtinente in se turpitudinem: quia tollitur per contrarium actum sequen.Io.de Ripa,nu.95.communem dicit.

369 ¶ Protestatio vnius ex contrahentibus matrimoniū quòd non intendit consentire: etiam si verba proferat altero nesciente,non valet matrimonium:glos.in cap. tua nos despon.quam cōmunem dicit Coua. in epi.4. par.2.q.2.nu.3.communem dicit.

370 ¶ Protestatio facta per profitentem vt possit bona retinere,vitiatur protestatio, Feli. in cap. cum.m. de consti.& Iaso.in Authen.ingressi.C.de.sacrosanc.eccle.vbi est glos.Barba.autem in.1. vol. consi. 3. cōem dicit contrariam : quem refert Coua. in epi.4.cap. 3. 2.par.nu.18.communem dicit & nullam elegit,mihi autem videtur primam esse magis communem.vt euidenter patet per Docto. in Authen. ingressi..in d.cap. cum m.& docto.in l.nō solum.§. morte de noui.ope. nunc.ff.præcipuè per,Iaso.in,nu.20.

371 ¶ Protestatio respondentis libello & dicentis quòd non facit animo cōtestandi : operatur quòd secundum alium intellectum interpretetur:vtputa animo informandi iudicem:& non contestandi, Ripa in d.c.cum m.nu.91.communē dicit.

372 ¶ Amplia, in protestatione rei opponentis in iudicio cum protestatione quòd non intendit in iudicem consentire: quod operatur etiam si deducat alias exce

ceptiones: quòd non videatur prorogare iurisditionē. Idem ibi, num. 99. communem dicit.
373 ¶ Nota quòd protestans, vt in communi pręcedenti est dictum: poterit per iudicem, tanquam contumax puniri, Io. a Ripa in d. cap. cum. m. nu. 99. communē dicit, quam intelligit: si solum stetit in iuribus protestationis: secus tamen, si salua protestatione respondit petitioni.
374 ¶ Protestatio facta in contractu dicens quòd protestetur quòd non vult consentire, vitiatur contractus, Deci. in d. cap. cum. m. de consti. nu. 23. communem dicit, vel etiam si in protestatione addat, nisi & quatenus de iure citatur: quia tunc, ex toto extinguit iurisditionem iudicis, Ias. in d. l. §. morte. ff. de no. ope. nunc. nu. 46. communem dicit.
375 ¶ Protestatio interueniens nō extenditur ad actum factum ex interuallo, Ripa in d. ca. cum. m. num. 101. communem dicit, Iaso. in d. §. morte. ff. de no. ope. nunc. nume. 13.
376 ¶ Intellige in actibus dependentibus ex voluntate aliorum; si protestatio non recipit futurum factum, aliàs secus, Iaso. in l. acta. nouissima, nu. 14. C. de pactis communem dicit.
377 ¶ Protestatio declaratoria animi per quam nemo grauatur, non requirit præsentiam alicuius, dummodo fiat taliter quòd possit de protestatione apparere, Io. de Ripa in. cap. cum. m. nu. 106. per l. idcirco. C. de codici. communem dicit.
.. Expressus consensus protestanti licet requiratur ad hoc, quòd ei præiudicet regulariter, sed in casu. l. fi. §. item si prædixerit. ff. naut. caup. stabu. sufficit tacitus. Ripa ibi num. 123. communem dicit.
378 ¶ Amplia primam conclusionem istius cōmunis ad matrimonium, in quo protestatio quæ fit contra substantiam matrimonij, tacenti non pręiudicat: nec vi-

detur consentire, Ripa, nu. 127. cōem dicit, quā vide.
379 ¶ Protestatio domini recipientis pensionem temporis futuri, saluo iure expulsionis: si emphiteota tacet: nihil valet: cum protestatio sit contraria facto, Io. à Ripa in d. cap: cum. m. nu. 139. ver. totius casus est, cōmunem dicit, quam intelligit: quòd durante tempore solutionis receptę non potest emphiteotam expellere: secus tamen postea.
380 ¶ Protestatio inhibitoriè ne fiat illud ad quod tenetur, nō est parendum nisi ueritas causæ ostendatur per instrumentum, quod nō requiritur, si protestatio fit authoritate iudicis: quia ei est parendum, Ripa ibi nu. 153. communem dicit.
381 Protestatio potest fieri vbicunque: etiam in ecclesia Ripa, nu. 144. communem dicit.
382 ¶ Proxeneta non est testis integer: nisi vtraque parte consentiente, Cur. iuni. consi. 112. nume. 8: communem dicit.
§ Concor. cum l. 36. ti. 16. par. 3.
383 ¶ Proximitas solum attenditur in fideicōmissaria substitutione, Alexā. consi. 305. vol. 6. Ioa. Durā. in arte testan: ti: 5. cau. 21. communem dicit.
384 ¶ Prouisio ordinaria generalis legis nō tollitur per prouisionem specialem hominis; Bello. consi. 22. nu. 3. cōmunem dicit ex glos. in l. 2. C. de iure emphi. & Iaso. num. 176, & Deci. in l. creditor. ff. si cert. petat. secus tamen, si sit extraordinaria: quia tunc cessatur per prouisionem hominis, Bello. ibi, nu. 5. cōmunem dicit: exemplum in primo casu: quia si in locatione per hominem sit prouisum circa nō faciendā diminutionem pensionis propter casum fortuitum: nō tamen cessat generalis dispositio circa interesse locationis.
385 ¶ Pluralitas resoluitur in suas singulares in materia substitutionum, Cur. Iuni. cōsi. 128. nu: 6. cōem dicit.
386 ¶ Pubes maior factus potest testificari de his quæ vidit

vidit ante pubertatem, Hiero. Cagno. in l. fœminas. §. fi. 23. ff. de re. iur. cōmunem dicit, & Coua. in reg. possessor. §. 3. par. 2. num. 8. ex Feli. in cap. vltimo de sen. excō. concor. cum l. 9. ti. 16. par. 3. Adde glos. in verbo impubes. §. testes autem instit. de testam. ordi.

387 ¶ Pubertati proximus dicitur vir, qui est decem annorum cum dimidio: fœmina autem nouenis cum dimidio, Iaso. in l. properandum. C. de. iudi. §. etsi. quidem, nu. 1. communem dicit.

§ Et hanc ætatem l. 8. ti. 8. 1. parte. 7. exprimit. adhoc quòd si committens delictum sit minor istius ætatis: non debet puniri.

388 ¶ Publicatio in causa potest fieri ab alio iudice succedente in officium primi iudicis. & non ab alio, Ripa in l. apud num. 32. C. de eden. communem dicit.

389 ¶ Publiciana requirit possessionem vacuam sicut & vsu capio, Præpo. in cap. reintegranda. 3. q. 1. communem dicit.

390 ¶ Puella cui pater assignauit certum quid, & præcepit vt cum illo esset contenta: potest petere supplemētum legitimæ. Boe. dec. 3. num. 10. cōmunem dicit.

391 ¶ Pupillus ex propria significatione vocabuli, non dicitur decedere intestatus: secus tamen, ex cōmuni vsu loquendi. Boe. in cōsue. bitu. in rub. des costumes concernens les testamens. §. 4. communem dicit ex Bar. consi. 138.

392 ¶ Purgatio moræ non admittitur in casu legis si quis maior. C. de transact. Deci. consi. 453. nume. 12. communem dicit.

Q

Qualitas quando est fundamentum intentionis: non solum sufficit probare intentionē: sed etiam qualitas est probanda, Cur. Iuni. consi.

24.nu.11.communem dicit.

2 ¶ Quarta quæ debetur arrogatis:non est aucta vsque ad trientem,quæ debetur legitimis, & naturalibus; Iaso.in l.si arrogator,nu.52.ff.de adopt.cōmunē dicit.

3 ¶ Quartæ detractio transit ad hæredes,Bal.cōsi. 282, & 377.vol.3.& Io.Duran.in arte testan.ti.5.cau. 31. cōmunem dicit.

4 ¶ Querela inofficiosi testamenti, quando exhæredatio est cū causa,est necessaria:licet secus,quando exhęredatio est facta sine causa,Iaso.in Authen. ex causa, C.de liber.præte.nu.18.communem dicit.

R

1 Ratificatio non potest fieri in præiudicium tertij,Curt.Iuni.consi.76.numer.6.& Deci. consi.247.num.5.communem dicunt.

* § Fallit in emptione rei alienæ facta cum bona fide: si res pereat,potest dominus rei ratificare. cum damno emptoris l.54.ti.5.par.6.

2 Ratificatio debet fieri illo tempore,quo actus principalis debet fieri:& sic tempore habili ad hoc quod valeat,Anto. Gomez in l.45.tau.nu.53,cōmunem dicit

3 ¶Ratio vnica statuti habetur pro expressa, Curt.Iuni, consi.170.nu.6.communem dicit.

4 ¶ Rationum librum mercator tenetur edere. ad fundandam intentionem actoris,Io.à Ripa in l.1.C. de edendo, nume.8,cōmunem dicit.Et intelligit in mercatotibus matriculatis,& iuratis qui dicuntur succedere in locum argentariorum.

5¶ Rasura,vel vitium scripturæ circa substantialia instrumenti vitiat instrumentum: in alijs autem vitiat solum casum in quo est rasura,Ant.Gome.in l.45.ta. num.145.cōmunem dicit,ex glos. in l. fi. C. de edi. diui.Adri.& Docto.in.cap.fraternitatis de hæreticis.

de hæreticis.

6. ¶ Nota quòd si rasura, vel cancellatio est correcta per notarium construentem scripturam: non vitiat instrumentum rasura (vt tenet Bar. in d. l. fi.) tamen ista correctio debet esse in dicta scriptura, & sub eius signo: & non sufficit quòd fiat in margine, Idem Gome. ibi, num. 146. magis communem dicit ex Bal. in l. si vnus. C. de testam.

7 ¶ Recidēs, ac rescissorium iudicium simul in eodem libello cumulari possunt, Io. Mau. in tra. de resti. in inte, c. 9. cōmunem dicit.

8 ¶ Reconuentio non fit coram iudice delegato electo de consensu partium, Gomesius in cap. dispendia de res. nu. 33. li. 6. cōmunem dicit.

* § Contrarium deciditur per l. 20. ti. 4. par. 3.

9 ¶ Rector vniuersitatis non potest eligi nisi sit clericus, Socc. in cap. 1. de for. compe. decla. 14. numer. 17. communem dicit.

10 ¶ Recusatio ita suspendit iurisditionem iudicis, sicut appellatio, Anto. de Tremo: in addit. ad Bonac. in rub. de recusa. in fi. magis cōmunem dicit.

11 ¶ Recusatione proposita, si iudex ex actis ante recusationem propositam procedit ad sententiam diffinitiuam: licet dicatur nulla, iudex recusationis, vel appellationis potest dictam sententiam confirmare, Philip. Franc. in addit. ad Io. Monachum in cap. iudex de offi. dele. li. 6. nume. 3. communem dicit ex Imol. & Io. And. in ca. 1. de confirm. vti. vel inuti. & Alexand. in consi. 67. vol. 6.

12 ¶ Reductio ad arbitrium boni viri in laudo potest peti vsque ad triginta annos, Prępo. in cap. à iudicibus, 2. q. 9. & Balbus de pręscr. in 4. par. 4. par. q. 33. cōmunem dicunt, Nota tamen verbum Nunij in alpha. hispano. de le. re. in litera a, in verbo aluedriadores qđ l. fi. ti. par. 3. quę disponit quòd à sententia arbitri e... ap

pellandũ in.x.dies habet locũ in arbitris,& no. Salic. in arbitratoribus,quod nota:& vide illum.

13 ¶ Reductio ad arbitrium boni viri, est petenda: vel appellatio est proponenda coram iudice illius contra quem sententia arbitri, vel arbitratoris est prolata, Alexand.consi.131.vol.2.quem refert Coua.in reso. li.2.cap.12 in princ.communem dicit, & hanc communé limitat Panor.in c.Quintauallis.de iur.iurãd. quando ex forma statuti,sententia arbitri, vel arbitratoris potest mandari executioni,quæ opi.facit. multũ ad intel.l. vlti. ordi. de madrid. & l.8. de anno dec. 1539.& in compilatione noua ti.4.li.3.le.1.or.sed tamen cõtra opi.Panor.tenet Paul.in l.2. C.vbi & apud quẽ,& alij quos refert d. Coua.in d.cap.12.in.verbo, primo etenim,quẽ vide quia ipse contra opin. Panor, se resoluit de iure regio per l.23.ti.4. est sublata hæc controuersia:quia disponitur,quòd per iudicem ordinarij vbi sẽtẽtia est prolata:tractetur de reductione, ibi delos Iuzes del tal lugar. do acacciere, Et ad hoc notat illam l. Nunius exequen.mand.reg.c.1.nu.17.

14 ¶ Nota quòd à sententia iudicis reductionis, vel appellationis non est appellandum, secũdum Bar.in l.2. C. vbi & apud quos, quam magis communem dicit Caro.Moli.in addit. Alexan.consi.106.vol.3.contrariam: immo quòd possit appellari,communem dicit, Deci.in l.1.ff.de re. iuris, & Philip. Franc.in rub.de reg.iur.li.6.nu.17. Et hanc magis communem dicit, Alexan.in d.consi. 106. & hanc vltimam dicit veriorẽ de iure. Coua. in resolu.li.2.cap.12.nu.5.versi.primo si authores.

§ De iure regio est approbata hæc vltima: vt possit appellari per l.vlti. in ordi. de madrid. de qua vid. per. Coua.in d.c.12.li.2.in resolutio.

15 ¶ Rei vendicatio competit contra ciuiliter possidentem,Io. Cora.in.§.nihil commune,nu.27.ff.de acqui.

posse.

posse.communem dicit.

16 ¶ Amplia etiam contra simplicem detentatoré. Idé ibi nu.30.communem dicit.

17 ¶ Nota quòd si rei vendicatio intentatur cótra aliqué qui tépore ferendæ sententiæ non possidet: actor pronunciabitur dominus: & absoluitur reus, & virtute istius declarationis, aufertur à reo si inueniatur possidere, Iaso.in d.§.nihil commune, numer.139.& 140. communem dicit.

18 ¶ Relictum per vxorem filio mariti, non habita mentione patris, nec patriæ potestatis, intelligitur factum intuitu filij, & non patris, Stephanus Bertran.in l.hac ædicta.C.de secun.nunp.nu.13.cómunem dicit.

19 ¶ Relictú filiæ si nupserit centum, & si non, quinquaginta, si ingrediatur in monasterium: habebit cétum, Deci.consi.64.Io.Duran.in arte testan.ti.6.cau.Deci. con.419.communem dicit.

20 ¶ Religiosis potest induci durior vita secundú regulam, & ordinem, Panor.in cap.ad nostram nu.4.de appell.cómunem dicit, & Deci.nu.6.

21 ¶ Relegato debet restitutio concedi, Cur.iuni.consi. 182.nu.13.comunem dicit.

22 ¶ Renunciatio exceptionis non numeratæ pecuniæ tempore cautionis, emissæ est nulla, Alexan. in consi. 35.vol.1.cómunem dicit, quem refert & idem sentit, Coua.in suis reso.cap.4.nu.3.li.1.

* § De iure regio, contrarium est determinatum per l. 9.ti.1.par.5.

23 ¶ Renunciatio omnium casuum per quos reuocatur donatio: non valet, Rube.consi.94. communem dicit.

24 ¶ Renunciatio reductionis ad arbitrium boni viri, vel appellationis in cópromisso non operatur cótra enormissimam læsionem, Curt.iuni. consi. 79. numero.4. communem dicit.

25 ¶ Renunciatio facta in iudicio, tollit ius conditiona-

le, Io.a Ripa in l.conditionis, numer. 16. C.de pactis communem dicit.
26 ¶ Amplia ad renunciationem iuratam, Idem ibi nu. 17.communem dicit.
27 ¶ Renunciatio generalis cum iuramento, operatur circa legitimam, Io. de Ripa de le.li.1. c.6.numer.8, communem dicit.
28 ¶ Amplia ad renunciationem bonorum paternorum cum iuramento, Idem ibi,nu.13. communem dicit, cõtrariam;dicit cõmunem Boe.deci.3.nu.7. sed tene primam;quia plures sunt qui tenẽt eam, vt per Coua. in relecti.cap.quamuis de pactis par.3.§.3.nu.3.
29 ¶ Renuncians beneficium in manibus prælati potest poenitere anteq̃ alteri facta sit collatio,Boe. dec.350, nu.5.communem dicit.
30 ¶ Represaliæ possunt concedi contra clericum debitorem,Guido papa deci.34.cõmunem dicit,
31 ¶ Res legata non censetur hypothecata legatario:sed solum aliæ res testatori,Ange.in.§.1.insti.de lega.nu. 5.communem dicit.
32 ¶ Rescriptum ad beneficium potest quis impetrare ꝓ alio absque mandato,Ripa in cap.ad aures de res. nu. 35.communem dicit.
33 ¶ Rescriptum secundum non faciens mentionem de primo,nõ est ipso iure nullum, sed venit annullãdum ope exceptionis,Panor.in cap. cæterum nume. 5. de res.communem dicit.
34 ¶ Rescriptum impetratum ad obseruantiam iuris cõmunis contra habentẽ priuilegium concernens merita causæ: non tenetur facere mẽtionem de priuilegio, Panor.in cap.cum ordinẽ de res.communem dicit.
35 ¶ Rescriptum si dicitur subreptitium : nõ sufficit solũ de subreptione excipere: sed requiritur quòd excipiẽs appellet, Panor. in d. cap. cæterum numero.9.communem dicit.

Rescri-

36 ¶ Rescriptum principis nouas, ac insolitas clausulas continens, præsumitur falsum: & non venit exequendum, Io. Nico. in addi. ad Alci. in tractatu. de præsum. re. 2. præsum. 3. in fi. communem dicit.
37 ¶ Rescripti sola impetratio ad diuersos iudices sine vsu; non punitur, Gometi. cap. dispēdia, nu. 28. de res. in 6. communem dicit.
38 ¶ Restitutio ex capite ignorantiæ post quadraginta annos infra quadriennium competit ecclesiæ, & pauperibus, reiecta opinione Alexan. dicentis quòd post cētum annos. Boe. dec. 39. nu. 7. & Bello. consi. 46. nu. 15. communem dicit.
39 ¶ Restitutio ex capite ignorantiæ, datur contra præscriptionem triginta annorum, Bertran. consi. 15. vol. 1. nu. 42. & Curt. iuni. consi. 57. nu. 3. & Balb⁹ de præs. in 4. par. 4. par. q. 29. cōmunem dicunt.
40 ¶ Limita, tam in præscriptione quadragenaria, quàm in aliâ: si restitutio in integrū petatur pro cōsequendo lucro, Iaso. in l. possideri. §. labeo nu. 14. de. acquir. possess. ff. communem dicit.
41 ¶ Nota primo, quòd hoc quadriennium infra quod restitutio est postulanda: incipit currere à tempore læsionis, & impletæ præscriptionis, Balbus de præscri. in 5. par. q. 2. communem dicit.
42 ¶ Nota secundo, quòd hoc quadriennium non currit per vitam Prælati alienantis, Idem Balbus. ibi cōmunem dicit. Et de hoc quadriennio vide supra in verbo absens nu. 2. cum sequentibus.
43 ¶ Restitutio in integrum transmittitur ad hæredem hæredis impeditū ex aliqua causa non adire hæreditatem sibi delatam, Rube. 57. nume. 2. cōmunem dicit.
44 ¶ Amplia, ad hæredem ab intestato. Io. Mau. de resti. inte. cap. 288. communem dicit.
45 ¶ Restitutio ni integrū per clausulam generalem datur hæredi non soluenti canonem, etiam aduersus præ

scriptionem quadragenariam. Hiero, Cagno. in reg. qui in alterius.ff.de reg.iur.nu.6.cõmunem dicit.vbi vide bonam distinctionem vide in litera.c.nu.70.

46 ¶ Restitutio in integrum ex clausula generali datur contra senium ex scriptura de nouo reperta.Cur. Iuni.consi.18.nu.1.communem dicit, quam intellige in reo:non autem in actore.& vide Boe. dec. 307.& Iaso.in l.imperatores, numer.6.ff.de re.iudi.

* § Nota istã cõmunẽ ad ampliationem l.1.ti.26.par.5.

47 ¶ Amplia ad testes de nouo repertos, Iaso.in d.l. imperatores,num.10.cõmunem dicit: quam cõmunem intellige in vniuersitate, ecclesia, ac minore: nam in alijs stat regula in contrarium, de qua per Iaso. in d. l.imperatores.vbi ponit regulam,& limitationes.

48 ¶ Restitutio est necessaria:quando petitur sentẽtiam retractari ex eo quòd fuit lata ex falsis probationibus: licet sit tutus ex probatione falsitatis, Iaso. in l. diuus Adrianus,nu.8.ff.de.re iudi.communem dicit.

49 ¶ Nota primo quòd hæc exceptio, vel actio falsitatis est proponẽda infra quadriennium,quòd datur ad restitutionom in integrum petendam, Ias.ibi. nu. 30. magis communem dicit.

50 ¶ Nota secundo,quòd ad hoc quòd competat restitutio: sufficit probare falsitatẽ testium sine eo quòd probet corruptelam:nisi petens ad vtrunque astringatur probandum, Iaso.ibi numer.18.communem dicit.

51 ¶ Amplia, si vtrunque imponatur diuersa oratione: vel quando vnum non qualificat alterum. vt si dicatur, actor produxit testes falsos,& corruptos:non teneatur ad vtrunque probandum, Iaso.ibi numer.22. communem dicit.

52 ¶ Restitutio concessa minori in his quæ sunt indiuidua,& connexa ad consortes extenditur, Ioa.Mau. de restiin.inte.c. 185.communem dicit.

ADDITIO. Hoc idem sequitur Cassan.in consi. 66.

Aliqua,

Aliquã,nu.65.& idem in alijs causis in quibus cõsors priuilegiatus fuerit cum vnitorum ad inuicem eadem sit natura,Io.de amic.in cõs.1.in causa & lite, nu. 15. & refert M.Anto.Bard.in trac.de temp.vti.& contin. in cap.18.sub,nu.24.*

* § De iure regio,licet appellatio vnius ex socijs prosit oibus alijs:tamen si sententia retractatur:ex restitutione minoris habentis rem cõmunem: non prodest alijs l.5.ti.23.par.3.quæ videtur esse cõtra nostram cõem.

53 ¶ Restitutio in integrum cessat in executionibus pœnarum,Mau.cap.152.communem dicit.

54 ¶ Restitutio in integrum potest delegari indistinctè, Ias.in l.nequicquam, nu.82. ff.de offi.procons. communem dicit.

55 ¶ Restitutio,si alicui est facienda de aliqua re:sufficit quòd in bonitate intrinseca,ac substantia non mutata restituatur,Boe.dec.327.nume. 11.cõmunem dicit.

56 ¶ Restitutio in vna causa concessa circa eandem rem non potest restitutio iterum postulari: nec est concedenda,Io.Mau.de.resti.in inte.cap.258.cõem dicit.

* § Nota istam cõmunem ad intel.l.18.in ordi. de madrid. vbi prohibentur minores restitui: secundo ad opponendum,& excepiendum in causa,quod illa prohibitio extenditur ad totam causam,etiam causæ appellationis.

57 ¶ Retractatio actus est pœna, Boe.deci.1.cõem dicit.

58 ¶ Retractus rei venditæ qui datur consanguineo, vel socio per statutum,vel consuetudinem: est contra ius cõmune,Tiraquel.de vtroque retrac.de retrac. lignagier.§.35.numer.8.cõmunem dicit.

59 ¶ Reuocatoria non potest agi contra tertium possessorem habentem rem alienatam in fraudem:nisi principalis antea excutiatur, Ias. in.§ :item siquis de acti, nu.67.communem dicit.

60 ¶ Limita, si notoriè constat nulla bona habere alie-

nans, Idem ibi num.68. communem dicit. & ponit alias septem limitationes.

61 ¶ Reus, si actor est cõtumax, & nihil probat: absoluitur diffinitiuè quando tempus est assignatum ad probandum: si autem nullum tẽpus est assignatum, absoluitur ab instantia, Iaso. in l. properandum. §. etsi quidem, numer. 15. C. de iudic. communem dicit.

62 ¶ Amplia istam communem intantum esse veram: quòd absolutus reus, quia actor non probauit: amplius de delicto illo nõ potest accusari nec per actorem, nec per alium, Coua. in reso. c. 1. li. 1. nũ. 8. communem dicit, ex Docto. in l. qui de crimine C. de accusa.

63 ¶ Reus exceptionem suam probans dubiè, etiam si actor probauerit plene, est absoluendus quãdo dubia probatio est talis quæ potest facere actum licitum, Iaso. in l. non solum. §. sciendum, nu. 6. de no. ope. nũt. ff. communem dicit.

64 ¶ Reus debet in expensis condemnari, si succumbat: etiam si sententia sit interlocutoria, Iaso in l. properãdum. §. siue autem numer. 19. communem dicit.

¶ Fallit, nisi iustam habuit litigandi, Hiero. Cagno. in l. alterius. ff. de re. iur. numer. 25. communem dicit.

* § Concor. cum l. 7. ti. 22. par. 3. per quam declaratur l. 39. ti. 2. & l. 8. ti. 3. par. ea & l. 6. ti. 13. li. 2. fo. ll. & vide quæ habes in ver. iudex.

¶ Reus conuictus de homicidio, potest se iuuari quòd ad suam defensionem faci, Hiero. Cagno. in l. nemo, nu. 4. ff. de re. iur. communem dicit.

65 ¶ Reus inuentus cum aliqua re subtracta? si res esset mansura in loco vbi inuenitur: potest ibi conueniri. aliàs ad suum iudicem data satisdatione, remittitur, Boe. deci. 218. nu. 3. & 4. communem dicit.

* § Aliter disponitur in l. 32. ti. 2. par. 3. in cau. 12. vbi disponitur quòd si res mobilis, vel se mouens si alicui petatur: quòd ibi respondere debet vbi inuenitur: etsi sit

sit bonæ famæ, sub fideiussoribus de iudicio sisti & iudicatum solui res sibi tradatur, aliàs si sit malæ famæ, detinetur cum re: & de re se mouenti, est l.5.ſtili. Et nota dictũ aureũ, Ang. in l.2.ff. vi. bon. rap. vbi dicit quòd possum & propria authoritate roncinum meum qui subtractus est furtiuè accipere, de quo per, Iaso. in consi.20.vol.3. in primo. quam cõmunem habui de facto, & pro ista opiniõe fuit liberatus Ares comes de Pinnero: & vide Pet. Rauen. in alpha aure. in ver. fur.

66 ¶ Reus opponens se in iudicio, cum clausula, quòd per actus quos facit non videatur prorogare iurisditionem: non intelligitur prorogare iurisditionem, Io. de Ripa in cap. cum m. num. 99. de consti. communem dicit. Et vide in verbo protestatio, nu. 277.

67 ¶ Rogatus hæreditatem expendere post mortem in virgines maritandas, vel in pauperes: nõ potest illam erogare in vita, Decius in l. cum tempus de re. iu. ff. cõmuuem dicit. Contrariam veriorem & communiorem dixit Hiero. Cagno. in d. l. per totam optimis fundamentis.

68 ¶ Rubrica generalior nigro non restringitur per nigrum specialiter loquens: Immo ex ipsa rubrica generalior potest extendi nigrum, Curt. iuni. cõsi. 107. nu.7 communem dicit.

69 ¶ Rubrica generalior nigro, potest allegari in sua generalitate, Cur. Iuni. cõsi. 65. nu. 3. communem dicit.

70 ¶ Rusticus ad hoc quòd possit petere restitutionem contra contractum initum contra ius: deberet saltem consulere duos in iure peritos: & non sufficit vnum, Io. Mau. in trac. de resti. in inte. c. 78. cõmunem dicit.

S

1 SAlarium integrum debetur potestati mortuo ante finitum officium, Iaso. in l. diem functo, numer. 38. ff. de offi. assesso. & Iunior. nume. 29.

communem dicunt.

2 ¶ Amplia, in salario assessoris, Iunior. ibi, nu. 37. communem dicit

3 ¶ Amplia secundo, in salario doctoris legentis, Idem ibi communem dicit.

4 ¶ Amplia tertio, in aduocato, Idem ibi num. 53. communem dicit.

5 ¶ Nota quòd si præsidens remoueatur propter culpam suam non perdit salarium præteritum, sed futurum, Idem ibi, nu. 53. communem dicit.

6 ¶ Salarium aduocati, vel procuratoris pars non petit si gratis officium exercuerunt, Boe Deci. 210. nume. 5. communem dicit.

7 ¶ Amplia in aduocato, qui propriam causam prosecutus fuit: quia non repetit salarium: si vincat. Boe. dec. 210. nu. 3. cōem dicit. Et vide supra aduocatus, nu. 44.

8 ¶ Scientia, & patientia principis non requiritur in præscriptione de cuius initio non est memoria: etiam si præscribatur merum, ac mistum imperium: secus in alia præscriptione, Balbus in tracta. de pres. par. 2. par. 5. q. 3. q. 2. communem dicit.

9 ¶ Amplia, etsi præscribantur vectigalia, vel pedagia, Idem Balbus in q. 4. communem dicit.

10 ¶ Amplia secundo, etiam ad vectigal. vel pedagium nondum formatum, Idem Balbus in d. q. 4. communem dicit.

Nota quòd in hac præscriptione. sufficit officialis, Idem ibidem communem dicit.

11 ¶ Scriptura habens plura capitula, potest pro parte approbari: & pro parte improbari, Bello. cōsi. 46. nu. 11. communem dicit.

12 ¶ Scriptura sumpta ex archiuo publico, probat solum inter subditos archiui, Carolus Molin. in consue. parisien. ti. 1. de mater. feuda. §. 2. num. 25. & 26. communem dicit, licet sibi non placeat.

Scriptu-

13 ¶ Scriptura campsoris non probat contra alium: licet contra se sic, Sali. in l. 1. nu. 9. C. de æden. cõem dicit.
14 ¶ Scriptura priuata, ad hoc quòd valeat: requiritur subscriptio triũ testiũ. Iuxta l. scriptura. C. q poti. ĩ pigno. habeant: testes autem debent esse viri, & non sufficiũt fœminæ, Aymon. in tract. de antiq. temp. in 1. par. in verbo propositum nostrum, nu. 34. cõmunem dicit.
15 ¶ Sententia interlocutoria nõ est necesse quòd in scriptis proferatur, Iaso. l. nequicquam, nu. 59. de offi. pret communem dicit.
16 ¶ Sententia absolutoria ab obseruatione iudicij licet sit interlocutoria habet tamen vim diffinitiuæ, Coua. in reso. li. 1. cap. 1. num. 8. cõmunem dicit, ex Rebuffo. l. quòd iussit, num. 48. ff. de re. iudi.
17 ¶ Sententia interlocutoria quò ad partes, transit in rem iudicatam: quò ad iudicem tamen non, Præp. in c. 12. q. 1. & Iaso. in l. quid iussit. nu. 46. de re. iudi. ff. communem dicit.
* § De iure regio, iudex habet terminum trium dierũ ad illam reuocandam. et si ab eo fuerit appellatum: vsque quò deueniat ad iudicem ad quem. l. 3. ti. 2. li. 2. fo. ll. Et de hoc loquitur l. 3. & 5. ti. 13. & l. 1. ti. 15. li. 2. fo. ll.
18 ¶ Amplia, etiam si contingat aliquod factum: potest reuocari, Iaso. ibi, numer. 23. communem dicit.
19 ¶ Amplia secundo, quòd in tantum est vera: q si pars in prosecutione appellationis fecerat expensas: non sunt resarciendę, Iaso. ibi, numer. 9. cõmunem dicit.
20 ¶ Fallit in interlocutoria, in qua iudex pronunciatur esse iudicem, quia per eum non potest reuocari, Iaso. ibi, nu. 9. communem dicit.
21 ¶ Fallit secundo, in interlocutoria bis cõfirmata, glos. in cle. fi. in ver. super ea de appell. secundum. Secut. & Car. ibi & Aufer. in addi. ad Deci. Tholo. 181. quia tũc nec per iudicem, nec per partes potest reuocari, Et vi-

de Alex.99.consi.99.vol.5.

22 ¶ Sententia lata contra vasallos, sciente domino, prę iudicat domino quantum ad possessionem non quò ad proprietatem, Feli.in cap.cum super, num. 12. de re iudi.communem dicit.

23 ¶ Sententia ex testimonio periti in arte nunquam trāsit in rem iudicatam, Hiero.Cagno, in reg. consilij de re.iuris, ff.nu.32.communem dicit.

24 ¶ Sententia quæ transit in rem iudicatam non potest impugnari ex eisdem actis, Cur.Iuni.consi.9.num. 6. communem dicit.

25 ¶ Fallit, si appareat euidenter iniqua ex eisdem actis quia nunquam transit in rem iudicatam, Cur. Iuni. 124.num. 14.cōmunem dicit:& est ipso iure nulla, Iaso.in l.errorem nu.11.C.de trāsac.cōmunem dicit.

26 ¶ Item sententia prolata non viso processu, est ipso iure.nulla: si cōstat, Antō.de Tremo.in addi.ad Bonac. in prac.excepti.in rub.de impe.executi, nu.17.in verbo, alij casus, versi.quid autem, de publicatione testium, communem dicit.

27 ¶ Item sententia lata pro absente non contumace nō valet, Iaso.in l.nequicquam.ff.de offi.prętō.& in l. furioso numer.3.de re.iudi.ff.communem dicit.

28 ¶ Amplia istam cōmunem: etiam si sit lata in fauorem furiosi, vel absentis qui nō potuit citari, Fran.de Aret. in cap.causam quæ de iudi.nu.23. ex Anto. ibi & ex glos.in l.furioso & in l.quæsitum.ff.de re iudi.

29 ¶ Item sententia diffinitiua, vel interlocutoria partè cuius interest: non citata, non valet, Anto. de Tremo. in addit.ad Bonac.in prac.excepti.nu.17. in fi. communem dicit.

30 ¶ Item sententia referens se ad aliquod instrumentum quod non est in processu: non valet: secus tamen si est in processu, Iaso.in l.ait pretor.§.si iudex nume. 19.ff.de re.iudi.cōmunem dicit, quia ad alia acta iure

re potest se referre,Sebastiã. Vãtius de defectu process su.& solenni.num. 105. communem dicit.
31 ¶ Amplia etiam si iudex sit informatus de dicto instrumento non tamen producto in iudicio, Coua. in suis reso.ca. 1.li. 1.nu.9.cõmunem dicit ex Areti. in cap.3.de accusa.nu.14.
32 ¶ Sententia prolata de nocte non valet,Iaso.in l. non minorem,num.3.C.de transac.communem dicit.
33 ¶ Item sententia lata pro maiori contra minorem ex falsis testibus,aut probationibus est ipso iure nulla: & non est necessaria restitutio,Iaso.in l.si quis ad quem ff.de acquir.hære.cõmunem dicit,sit tamen proferatur contra minorem:non est ipso iure nulla:sed cum beneficio restitutionis in integrum petito infra quadriennium secundum magis cõmunem opinionem, vt attestatur Ant.de Tremo.in addit.Bonac. in rub.de excepti.& Be.nu.3.in ver.vel instrumenta.
§ Nota istam cõmunem ad intel.l. 1.ti.26.par.3. & est maximi effectus: quia si esset ipso iure nulla: deberet nullitas proponi intra sexaginta dies latæ sententiæ.p l.2.ti. 15.li.3.ordi.sed cum requiratur restitutio sufficit quòd proponatur infra quadriennium, quod nota, & circa istam l.nota dictum notabile Bal. in trac. de præs.in 4.par.4.par.q.32.col.66.num.4. cum sequen. vbi dicit quòd si apparet de nullitate manifestè in perpetuum potest dici de nullitate, secus tamen,quia nõ durat nisi per triginta aunos.
34 ¶ Item sententia, in qua non est appositum verbum absoluo, vel condemno:non valet, Iaso.in l.errore.C. de testa.nu.3.communem dicit.
35 ¶ Sententia in vna parte inualida, quando sunt plura capitula:non est in totum inualida,Anto.Nice.in concorda.glos.concorda.55.cõmunem dicit.
36 ¶ Sententia nulla ex turpitudine iudicis non potest iudex qui protulit, corrigere, nec aliter pronunciare,

Panor,in cap.oporteat nu.6.de accuſ.cōmunem dicit.
37 ¶ Sententia iniuſta quæ tranſit in rem iudicatam : ſi hoc cōnſtat per confeſſionem partis,vel ſi ſit notoriū: condemnatus reſtituitur non obſtante re iudicata, Alci.in cap.nouit de iudi.nu.40.communem dicit,Et poteſt etiam retractari per euangelicam denuntiationem,Iuni.in conſi.104.nu.4.cōmunem dicit, Et vide Boe.dec.306.
38 ¶ Sententia arbitramentalis quæ tranſit in rem iudicatā à partibus emologata debet obſeruari. Cur.Iuni. conſi.177.nu.13.communem dicit.
39 ¶ Sententia lata per arbitros cum clauſula arbitratorum,& arbitrorum, ſi pronunciant tanquam arbitri, & arbitratores: cēſetur prolata tanquam arbitratores, Io.de Ripa in li.2.de reſ.ca.2.nu.5.cōmunem dicit.
40 ¶ Sententia poteſt proferri de conſenſu partium per iudicem ordinarium.arbiter autem non poteſt. Iaſo. in l.ſi conuenerit.de re.iudi.nu.7. ff.cōmunem dicit, quam intellige ſi à partibus non ſit emologata, ſecus tamen, cum pariat actionem in factum, Bar. in d.l. ſi conuenerit.
41 ¶ Nota quòd ſententia arbitri emologata ex cumpromiſſo,rato manēte pacto,producit actionem in factū, Iaſo.in l.ait prætor,nu.12.ff.de iudi. cōmunem dicit.
42 ¶ Sententia ſi per iudicem appellationis ſit confirmata:producit actionem, & ex ea agitur & nō ex prima, Iaſo.in l.res iudicata,nume.11.ff.de re iudicata communem dicit.
43 ¶ Fallit, ſi ſententia appellationis ſit cōnfirmata ex deſertione primæ per lapſum fatalium:cum ſit interlocutoria:agitur ex prima,Iaſo.ibi nu.14. cōem dicit.
44 ¶ Sententia lata contra hęredem,per quam eſt pronūciatum teſtamentū nullū:pręiudicat legatarijs,Alexā. in l.ſæpe.ff.de re iudi.magis cōmunem dicit, vt refert Anto.de Tremo.in addit.ad Bonacur.in pract.excepti.
in

in rub. de excepti. & Bene, numero. 5. in verbo, nota autem nono.

45 ¶ Sententia licet sit pronuncianda in loco maiorum, tamen propter necessitatem eminentẽ, potest proferri super turrim, Ias. in l. ab antiquis C. de. testa, communem dicit.

46 ¶ Sententia continens certam dispositionem, licet adijciantur (prout hactenus solitum est) illa verba non faciunt conditionem; nec oportet aliquid probare. quando petitur executio, Cur. iuni. consi. 97. nu. 3. communem dicit.

47 ¶ Sentẽtię verba strictè sunt intelligẽda. Cur. Iunior. consi. 74. communem dicit.

48 ¶ Sententiam, vel processum in fauorem falsi procuratoris, dominus potest ratificare, siue maior, aut minor, Iasa. in l. licet de procura. C. numero. 19. communem dicit.

49 ¶ Sepultura pręlati, licet sit honestum, quòd speretur ante electionem: non tamẽ est necessaria. Guid. consi. 206. nu. 1. communem dicit.

50 ¶ Sequestrum non tollit possessionem si est necessariũ: secus, si est voluntarium, Cur. iuni. de sequestris q. 2. nu. 71. communem dicit, vide in verbo possessio.

51 ¶ Sequestrum regulariter tollitur satisdatione, Balb. dec. 240. Cur. Iuni. de sequestris q. 14. cõem dicunt.

52 ¶ Sequester potest pręsentare beneficium ecclesiasticum, Io. Cora. in miscel. li. 3. cap. 2. nu. 16. communem dicit, licet contrariam dicat communem Corsettus in ca. examinata de iudi. sed hanc dicit magis communẽ Lambertinus de iur. patro. q. 9. ar. 3. li. 1. par. 2.

53 ¶ Seruus acquirit domino ignoranti ex causa peculiari possessionem, & vsucapiendi conditionem. Sed ex causa non peculiari licet acquirat possessionem: non tamen conditionem vsucapiendi, Iaso. in l. possessio appellata. §. item acquirimus, num. 35. ff. de acquiren.

posse.& in.§.per seruum nu.8.cōmunem dicit.

54 ¶ Seruitus non dicitur propriè quę per personam personæ debetur,Cora.in rub.de serui,numero.13. communem dicit.

55 ¶ Seruitus, vel ius piscandi, vel secandi ligna ex nemore, vel pascendi pecora in pratis alienis est personale,Idem Cora.ibi,nu.208.cōmunem dicit.

56 ¶ Seruitus de non ædificando molendinum,præscribitur à tempore præscriptionis aliorum habentium molendina,Iaco.de san.Georgi.in trac.de feudis in verb. molendino,nu.5.communem dicit.

57 ¶ Seruitus, vel ea quæ habent causam discōtinuam non pręscribitur nisi per tantum tempus de cuius initio non est memoria in contrarium: etiam cōtra scientem, Cur.Iuni.consi.178.nu.28. & 38. communem dicit & in verbo præscriptio.

58 ¶ Seruitutis probatio inducitur ex causa habili allegata,& probato tempore,Præpo.in cap. quia cognouimus 10.q.3.communem dicit.

59 ¶ Signum notarij non est necessarium quòd apponatur licet sit vtile propter comparationem, Alexan. in rub.de noui ope.nunciat.ff.nu.14.communem dicit.

60 ¶ Singuli de vniuersitate,quando agitur de pascendo nemore:nō sunt idonei testes:cum agatur de proprio interesse,Bertran.consi.42.nu.13.communem dicit.

61 ¶ Nota tamē differentiam inter vniuersitatem laicā, & ecclesiasticam:quia canonici, licet viuant de redditibus ecclesiæ:tamen sunt idonei testes.laici autem non,si ex redditibus vniuersitatis quærant victum.Et hanc distinctionem dicit cōmunem Bello. consi. 63. nu.19. ex Afflicta decis.Neapo. 400. & Panor.in cap. insuper de testibus & Soccino in reg.408.fallen.151. vbi communem dicit.

62 ¶ Simonia non est: recipere aliquid pro labore in sacramento ministrando: dummodo non veniat in

pactione

pactione rei spiritualis: etsi modicum sit, Præp.in ca. iudices 1.q. 1.communem dicit.

63 ¶ Amplia ad recipientes aliquid temporale à sponte dante, Io.à Rip.in cap. cum m. de consti.numer. 17. communem dicit.

64 ¶ Seu, dictio in legatis ampliat, Soc.in l.si is qui ducenta.§.vtrum, col. 2.ff.de rebus dubijs cõmunem dicit contra Deci.& alios in c.inter.cæteros.de resc.

ADDITIO. Natura huius dictionis, in reliquis est verba disiungere & cõtinuare sensum, Bar.in l. siquis ita ff.de ver.oblig. prout dictio vel, & aut, Io.Igne.in authen.ex causa, nu.236.C.de lib pret.vt per M. Ant. Bard.in tract.de tempo.vti.& contin.in c.19.nu.18.

65 ¶ Societas omnium bonorum tacitè, bene põtest contrahi.Iaso.consi.21.vol.3.& consi.3.cõmunem dicit.

66 ¶ Societas præsumitur inter fratres si simul post mortem patris vixerunt hæreditate indiuisa, & lucra cõmunicata non data ratione, Alci.in trac. præsum.reg. 1.præsum.25.in principio communem dicit.

67 ¶ Solennitas requisita per. cap.sine exceptione 12. q. 2.in alienatione rerum ecclesiasticarum, non potest tolli consuetudine.Solennitas autem introducta per authen.hoc ius porrectum.C.de sacro san.eccle.tollit consuetudine, Iaso.in l.de quibus. ff. de legi. nu. 62. commuuem dicit.

68 ¶ Solennitas extrinseca præsumitur ex tempore longissimo triginta annorum, Aymon. de antiquit. tempo.par. 3.in verbo, primo.nu. 25.communem dicit.

69 ¶ Amplia istam communem ad mandatum procuratoris insertum in alio instrumẽto antiquo, Boe.dec. 281.nu. 15.cõmunem dicit ex Alex.consi. 101.vol. 7.

70 ¶ Limita primo, quando ex eius aspectu apparet defectus, Curt. Iuni.consi.30.numer.4.cõmunem dicit.

71 ¶ Amplia etiam, in alienatione rerum ecclesiasticarum, Io.de Ripa in l.62.de resc.ca. 22.cõmunem dicit.

72 ¶ Solennitas intrinseca materialis non præsumitur: vt pretium in venditione, Alber. Bru. de forma & solenni. in parte de proba. & presumpti. formæ. consi. 5. communem dicit.

73 ¶ Solennitas sententiæ præsumitur quãdo partes fuerunt præsentes, Aymon. in 2. par. in verbo sed ista limitatio numer. 15. communem dicit.

74 ¶ Solutio debet fieri de moneta antiqua quę currebat tempore contractus, Cur. Iuni. consi. 24. nu. 4. communem dicit.

75 ¶ Fallit quando valor monetæ extrinsecus est mutatus: quia tunc inspicitur tempus solutionis, & non cõtractus, maximè quãdo debitor est in mora, Boe. deci. 327. num. 4. communem dicit.

76 ¶ Amplia, & in restitutione dotis. Fran. de aret. consi. 2. communem dicit.

77 ¶ Nota quatuor conclusiones communes in hoc, quãdo pecunia mutatur: Prima, si tempore solutionis ex toto sit mutata pecunia, & reprobata: soluitur ęstimatio eius in pecunia, Boe. in d. deci. numero. 22. communem dicit.

78 ¶ Secunda, si pecunia non est mutata ex toto: sed diminuitur propter diminutionem ligæ, vel ponderis, periculum est debitoris, Boe. ibi, nu. 13. cõmunem dicit.

79 ¶ Tertia, si pecunia non diminuitur ex liga, vel pondere, vel augeatur: sed quia principi placuit augmentum, aut diminutio: periculum est creditoris. Idem ibi communem dicit.

80 ¶ Quarta, si variatio est facta post moram debitoris soluere tenetur quanti plurimi fuit post morã, Idem ibi communem dicit.

81 ¶ Solutio de consuetudine potest fieri in moneta grossiori: licet moneta sit in obligatione, Cur. in cons. 24. nu. 5. communem dicit.

82 ¶ Solutio est probanda per dicentèm soluisse quando

agitur cum illo cui solutio erat facienda: secus tamen, si cum alio tertio opponente de non solutione; quia negatiua non solutionis est probanda per opponentem, Iaso. in l. in emphitheoticarijs nu. 133. C. de iur. emphi. communem dicit.

83 ¶ Solutionis exceptio semper potest opponi in executione sententiæ, vel contractus habentis executionem paratam, Hiero. Cagno. in l. bona fides nu. 2. ff. de re. iur. communem dicit.

84 ¶ Solutio partis stipulationis iuxta l. 2. §. & horum, ff. verb. obli. repetitur conditione indebiti. Alci in d. l. nu. 52. communem dicit.

85 ¶ Soluere promittens in certo loco cum renunciatione fori, potest ibi conueniri, etiam si ibi non inueniatur, Alci. de præsum. 36. communem dicit.

86 ¶ Soluens timore statuti dicitur habere iustum metum, Curt. Iuni. consi. 126. nu. 4. cõmunem dicit.

87 ¶ Spoliatus à iudice non potest petere, vt ante omnia restituatur: cum præsumatur pro iudice, Cur. Iuni. consi. 175. nu. 5. communem dicit.

88 ¶ Sponsalia trãseunt in matrimonium per copulam, etiam si sit protestatus quòd non intendit per copulã cõtrahere matrimonium, Ripa in c. cum in de constit. nu. 95. & Coua. in epi. 4. ca. 5. nu. 18. cõmunem dicũt.

89 ¶ Sponsalia ex sola traductione ad donum, non transeũt in matrimonium, Præpo. in cap. fi. de spon. Coua. in epi. 4. cap. 4. §. 2. communem dicit.

90 ¶ Amplia ad sponsalia de verbis quæ non transeunt in matrimonium per amplexus, oscula, & munera, Coua. in epi. 4. §. 2. cap. 4. commnnem dicit.

91 ¶ Fallit in sponsalibus de futuro ex iuris interpretatione: quæ contracta fuerunt per verba de præsenti, quia per amplexus, ac signa, ętate superueniente transeunt in matrimonium, Coua. in epi. 4. cap. 4. §. 2. nu. 3. & deci. consi. 368. cõmunem dicunt.

* § Concor.cum l.3.ti.1.par.4.
92 ¶ Amplia, ad matrimonium contractum ante septennium quòd ante pubertatem durauit, Coua.ibi, nu.fi. ex Deci.Rotæ.462, in nouis, cõmunem dicit.
93 ¶ Sponsalia si contrahantur medio iuramento: compellit iurans contrahere: etsi sponsa post sponsalia efficitur pauperior cum nihil promisit: secus tamen, si promisit, Coua. in epi.4.cap.5.nu.3.ex mente Docto. in ca.quemadmodum de iure iuran.cõem dicit.
94 ¶ Sponsalia etiam iurata soluũtur per matrimonium de præsenti, etiam nondum carnali copula subsecuta, Coua.ibi, nu.9.communem dicit.
* § Concor.cum l.10.ti.1.li.3.fo.ll. quæ faciũt ad intel. l.8.ti.1.par.4
95 ¶ Sponsalia de futuro non comprehenduntur per dispositionem punientem matrimonium clandestinum, Coua.in epi.4.par.2.cap.6.nu.22. communem dicit.
96 ¶ Spurij ex testamento, patri non succedunt: & statutum contrarium non valet: quia datur materia fornicãdi, Deci.in ca.in pręsentia dè proba.Io.Duran.in in arte testan.ti.1.cau.14.communem dicit, nisi causa alimentorum, Iaso.consi.26.vol.1.num.13.vel si cõferatur in tempus cum institui. possint data potestate legitimandi in testamento, Ias. cõs.117.vol.2. numer.15. communem dicit.
* § De iure regio per l.tau.9.& 11.& filij naturales matri succedunt non stantibus filijs legitimis, etiam si tempore mortis sint ascendentes legitimi, tam ex testamento, quàm ab intestato, patri autem solum ex testamento: etsi sint ascendentes, dummodo non sint descendentes, & in hoc corrigitur l.8.ti.13.par.6.& vi.l.1.ti.6.li.3.fo.ll.alijs autem filijs adulterinis, vel spurijs procedit nostra cõmunis opi.& concor.cũ l.22.ti.3.li.1.ordi.& l.tau.9.sed quantum hæc nostra cõmunis limitatur nisi causa alimentorum.d.l.22.&
l.2.

l.1.ti.3.lib.5.in dicto ordi.quæ de nouo approbatur per d.l.9.tau.non concordat cum cõmuni, Immo ex toto tollit omnem donationem, & legatum factũ per clericum suis filijs.ibi ordenamos y mandamos que los tales hijos de clerigos no ayan ni hereden ni puedã auer ni.heredar los vienes de sus padres cleriogs ni de otros parientes ni ayan ni puedan gozaz de qualiquier manda o donacion o vendida que les sea hecha. Hoc ideo quia leges vitium paternum tantum refrenandum esse æstimarunt vt in l.si C.de natu. libe. & l.3.in fin.tit.21.par.4.& ibi glo.& sic non potest eis legari expressè, nec fictè. vt traditur, per Dida.de Segu.in l.3.§.fin.de libe.& posthu.ff.nu.145.Et de materia istius l.& cõmunis vide per Boe.in consue.bitu. rub.descostumes concernens les testamens. & Fortu. Garcia.de vlti.fi.iuris cohe.28.cum sequen.vbi.conclu it tam spurijs filijs, quàm procreatis ex damnato coitu alimenta non sunt deneganda, quem vide.

97 ¶ Spurij filius legitimus non succedit auo: etiam legitimis non stantibus, nisi auus prohibeat vsum relictorum filio, Iaf.in l.hæredibus. ff.qui.vt indi.Io.duran.in arte testan.ti.1.cau.3.nu.12.cõmunem dicit.

98 ¶ Statutum disponens idem quod ius cõmmune addens, vel minuens pœnam: non tollit ius cõmune, Panor.in cap.de causis de offi.dele. Henrri. de brohic. defino.3.par.ar.1.nu.236.cõmunem dicunt, licet. Hẽri.tendat.in oppositum: & distinguit.

99 ¶ Statutum simpliciter loquens, non trahitur ad contractus iuratos, Cur.Iuni·consi.67.numer. 1. cõmunem dicit, ex qua iustificatur alia communis opinio: quòd statutum prohibens donationes sine decreto iudicis, non habet locum in iuratis: vt per Io.de Ripa. in li.3.de dona.capi.10.nu.3.cõmunem dicit, Et sic, si statutum prohibeat minori.contrahere: si contrahat, & iurat: valet, & tenetur ad obseruantiam iuramenti;

Ias. in Authen. sacramenta puberum,nu.51.C. si adver. vendit.communem dicit.

100 ¶ Statutum loquens in vno ex correlatiuis, etiam si sit correctorium iuris cõmunis, habet locum in alio, Cur.Iuni.consi.6.nu.1.cõmunem dicit.de qua vide Iaso.in Authen.quas actiones.C.de sacro. sanc. num. 33.& in l.Iuliam,nume.17.C.de indicta vidu.tollen. & in l.qui cõdemnare.ff.de re.iudi.nu.9.cõem dicit.

101 ¶ Amplia etiam,si sit pœnale,Iaso.in l.si prius.ff. de noui.ope.nuntia.nu.54.communem dicit.

102 ¶ Statutum deponens circa scribentem. manu. propria habebit etiam locum in subscribente, Deci. in Authen.siquis in aliquo documento.C. de æden. nu. 17.cõmunem dicit,ex Angelo in l.si ita stipulatus.§. Grisogonus.ff.de verbo.oblig.

*§ Nota istam cõmunē ad intel.Pragma.de anno 1524. nu. vlti. in conuentu matricio de apoca recognita, quòd habeat executionem paratam.

103 ¶ Statutum disponens quòd sententia lata contra vnum,potest exequi contra alium:valet,& tenet, Anto. de Tremo.in addit.ad Bonac.in practi.excepti.in rub. de excepti.& bene,quę post nu.5. in verbo & interdũ communem dicit.

104 ¶ Statutum concedens mercatoribus forum vt coram suo iudice conueniantur:intelligitur si agitur super re mercantili,Ioa.de Ripa de leg.cap.2.numer. 2. communem dicit.

105 ¶ Statutum disponens circa testamenta,comprehendit forensem ibi testantem:& trahitur testamentum ad bona vbicunque existentia.& hæres vbicũque succedit,Iaso.in l.cunctos populos,nu.91.de summa trinit.communem dicit.

Contrarium, immo quòd vel statutum loquatur cum rebus,vel personis: testamentum non habet locum nisi in bonis sitis in loco statuentium:tenet Soc. consi.

consi. 292.vol.& in consi. 288.eod.vol. vbi dicit communem. Et magis cõmunem dicit Alexan. consi. 19. vol.6.& in consi. 19.lib. 1.num. 1.cui.applaudit communis opi.de qua per Corne.consi. 162: vol. 3. & in consi. 115.vol. 2.dicentem quòd statutum excludens fœminas propter masculos, non extenditur ad bona existẽtia in alieno territorio. Et cũ Soc.referẽs oẽs has cõmunes opiniones, transit Gozza.consi.49. nu. 8. & 9 & 11.non referens: Iaso.reprobata opini.Bar. in d. l.cunctos populos.sed opinio quam cõmunem dicit, Ias.ego teneo, scimus enim ꝙ testamentum per forensem factum secũdum solennitatem loci, vbi testamẽtum cõficitur: vbique valere, etiam in locis vbi aliæ, vel diuersæ solennitates & formæ requiruntur. l. 1. C.de eman.libe.cum concor.& Bar.in d.repe.l. cunctos populos in 3.q.vbi tenet Cyn. Sali. & Fulgo. & alij quos refert Alber.Bru.in tract.de feu.& solen.ver si.quas res vel quos casus fo.96.col. 1.& 2. sed si vbique valet: quò ad effectum bonorum. ideo cogita.

106 ¶ Statutum disponens circa ea quæ sunt voluntariæ iurisditionis: comprehendit forenses, Iaso. ibi nu.86. communem dicit.

107 ¶ Statutum non potest facere quòd lapso aliquo tempore, statim creditor cadit à iure suo. Soc. consi. 203. cõmunem dicit, sed verior & cõmunior est contraria, quòd possit facere, Ferdi. de Soazes in tract. de matri.numer. 23.

108 ¶ Statutum respiciens factum in delictis, secundum delictum grauat primum: vt si dixerit, qui fecerit tria furta, moriatur: sed si respiciat pœnam, non grauat. vt si dicat, pro duobus furtis fur decapitetur, Alci. in ca. cum nõ ab homine de iudi.num.35.cõmunem dicit.

109 ¶ Statutum requirens in contractu solennitatem probatoriam, contractum non firmat iuramentum: si illa solennitas non adhibeatur: vt in testamento, in

quo requiruntur septem testes:iuramento nón valida tur. Alci in cap.cum contingat de iure iuran.nu.155. communem dicit.
110 ¶ Statutum non potest disponere quòd ingrediens in monasterium, non succedat, Iaso.in l.quæstione.C. de pacti.nu.25.communem dicit.
111 ¶ Statutum, quòd inuentus portare arma: ꝙ puniatur: intelligitur si fuerit inuentus, & deprehensus, Bel lo.consi.49.nu.4.cõmunem dicit.ex Bar.in l.barsatorem.C.de fideiusso.& Doctor.præcipuè.Iaſ.in.l. 1.ff. de acquir.posse.
112 ¶ Item statutum, prohibens vestes, vel alia sub pœna: nõ inciditur, in pœnã nisi apprehendatur cũ rebus vetitis, Anto.Gomez.in l.45.num.50.tau. cõmunem dicit ex Angel.in Authen.de sanc. epis.§. reuerendissimis, colla.9.
* § Nota istam cõmunem ad intel.Prag.215.& 177.& aliarum.ll.loquentium de prohibitione armorum, ac vestium, & aliarum rerum.
113 ¶ Statutum prohibens vxorem testari sine licentia mariti, non habet locum in testamento ad pias causas. Bello.consi.19.cõmunem dicit.ex Iaso.in l.1.C. de sacro.sanc.eccle.
114 ¶ Statutum excludens fœminam dotatam, solum excluditur ab hæreditare dotantis, Cur.Iuni.cõsi.65. nu.1.nisi statutum procedat exprimendo personas, ex quo colligitur ad omnes exetendi.idem ibi nu. 2. communem dicit.
115 ¶ Ex quo statutum excludens filiam dotatam à successione patris, non excluditur filia à successione fratris habentis bona patris. Iaso.in l.possissio appellata de acquir.posse.ff.nu.20.cõmunem dicit.Quia hæreditas nõ dicitur amplius hæreditas, vt per eundem ibi numer. 18.
116 ¶ Item statutum excludens matrem per patruum non

non extenditur ad patruum magnum, Iaso. in l. si mater nu. 2. C. successo. ædictio, communem dicit.

117 ¶ Item statutum excludens sororem à successione fratris, non excludit fratrem à successione sororis, Hiero. Cagno. in l. secundum naturam, nu. 30. ff. de re. iur. communem dicit.

118 ¶ Statutum excludens cognatos per agnatos, dicitur in fauorem conseruandæ agnationis, Cur. Iuni. consi. 154. num. 1. communem dicit, & in consi. 150. nu. 1.

119 ¶ Item statutum excludens fœminas dotatas propter masculos, & cōstitutum fauore agnationis, Cur. Iuni. consi. 107. numer. 7. communem dicit.

120 ¶ Amplia etiam ad fœminam ingressam monasterium, quòd statutum excludens fœminas ab hęreditate stantibus masculis, excludit eam, Io. de. Ripa li. 1. cap. 1. num. 2. communem dicit.

121. ¶ Nota quòd statutum de agantis loquens, comprehendit legitimatos, Cur. Iuni. consi. 153. cōem dicit.

122 ¶ Amplia ad statutū disponens quòd stantibus filijs, filiæ non succedant: quod habet locū nisi sint filij legitimati, Cur. Iuni. ibi magis cōmunem dicit, licet Cur. senior in consi. 73. cōmunem dicit contrariam. sed primam dicit communem Iaso. in l. cum accutissimi. C. de. fideicomiss. sed pro concordia, dic vt dicit Deci. in cōsi. 306. & Pau. de Castro. quos refert Goz. consi. 6. nu. 73. quòd prima opinio habet locum cum quis est simpliciter legitimatus, secus tamen, si sit legitimatus vt possit succedere in bonis parentum cognatorum in omnibus, & per omnia perinde ac si de legitimo matrimonio esset nat⁹: & sic pcedit cōis senioris: tamen ab hac distinctione discedit Caro. Molin. in cō sue. pari. rub. 1. §. 8. glos. 1. numer. 56. vbi sentit legitimam non excludere filiam etiam si legitimatio sit plena. vbi dicit cōmunem, & affirmat cōmunem etiam in addit. ad Alexan. consi. 2. in versi. legitimato, vol. 1.

ſed quòd ſat. ſit legitimato gaudere diſpoſitione, & fauore cõmuni, vt ſuccedat cum filia legitima. & hęc eſt magis communis opinio.

123 ¶ Nota quòd ſtatutum excludens fœminas propter maſculos eſt licitum, Alber. bru. in tract. de ſtatu. exlc ludente fœminas col. 2. communem dicit.

124 ¶ Statuto, ſtante quòd decedente vxore in matrimonio, maritus lucretur dotem: non poteſt maritus plus habere quàm vnus ex filijs, Cur. Iuni. conſi. 122. nu. 10. cõmunem dicit, quam intellige: quando ſtatutum diſponit ſimpliciter: ſecus tamen, ſi adiungat etiã ſtantibus filijs, ſecundum Iaſo. in l. præterita nu. 15. C. vnde vir. & vxor: quod nota.

ADDITIO. Circa ſtatuta dotium dicit Bar. in. l. iubemus. §. ſane. C. de ſacr. ſanc. ecleſ. ꝙ ſtatutũ loquens de dote data, nõ habet locum in dote promiſſa. Quæ opi. cõmuniter reprobatur, vt Nic. de Neap. rub. niſi. ſol. mat. Bal. in l. deo nobis. C. de epiſ. & cler. & in l. ſi. pater. C. de iure. do. & alij.

125 ¶ Statuentes nõ poſſunt artare modum probationis reſpectu clerici agentis. Alcia. in cap. cum contingat. de iu. iuran. nu. 155. communem dicit.

126 ¶ Stipulatio interpoſita in quacunque materia, ſemper intelligitur ſecundum materiam illius actus, Iaſ. in l. cum mota. nu. 10. C. de tranſacti. comunem dicit.

127 ¶ Stipulatio alteri facta firmatur iuramento, Alcia. in d. cap. cum contingat, nu. 221. cõmunem dicit.

128 ¶ Stipulans ſine cauſa, ſi ſciat ſe non debere donare videtur: ſi tamen dubitetur: ſi ſciuerit, vel ne: non valet ſtipulatio, Curt. Iuni. cõſ. 131. nu. 4. cõem dicit.

129 ¶ Subſtitutio popularis facta de duobus filijs, ſi deceſſerit in pupillari ætate: vno pręmorienti impubere, non habet locum niſi ambo deceſſerint. etiam ſi nõ ſit poſita dictio vterque, Iaſo. in l. cum quidam nu. 6. de impu. & alijs ſubſti. C. communem dicit.

Subſti-

130 ¶ Substitutio pupillaris reciproca facta inter duos filios per patrem emancipato vno,& substitutione sublata tollitur & reliqua, Iaso. in l. testamenta. C. de testa. nu. 21. cõmunem dicit, licet ipse veriorem contrariam affirmet,& teneat.
131 ¶ Substitutio pupillaris non conualescit impubere arrogato descendente ante arrogatorem, Iaso. in l. arrogator nu. 1. & 38. ff. d adopti. communem dicit.
132 ¶ Substitutio pupillaris potest per patrem fieri vsque ad pubertatem: filio instituto hærede, etiam in legitima substituere vniuersaliter per fideicommissum non potest: licet possit in substitutione pupillari iniungere vniuersaliter fideicõmissum, non solum in legitima, sed etiam in alijs bonis ipsius filij. Iaso. in l. ex tribus. C. de inoff. testa. nu. 2. communem dicit.
133 ¶ Substitutio impuberi facta per verbum cõmune, vtsi dicat, Lucium filium meum instituo,&ei, quandocunq; sine filijs decesserit: Sempronium substituo. intra tempora pubertatis moriente filio directa est, & post pubertatem reuertitur in obliquam, Iaso. in cõsi. 129. vol. 1. & matrem excludit à legitima, Alexan. in l. centurio. ff. de vulga,& in consi. 12. vol. 4. communẽ dicunt, Deci. tamen in consi. 128. dubitat de hac communi: & ideo putat deberi dare ligitimam matri. & vide eundem consi. 371.
134 ¶ Substitutio tacita pupillaris resultat expressa vulgari, & dicta vulgaris expressa continet sub se substitutionem tacitam pupillarem, Iaso. in l. præcibus. C. de impub. & alijs subst i. nu. 6. cõmunem dicit.
¶ Fallit quò ad matrem, quia non admittitur. Iaso. ibi, nu. 7. communem dicit.
135 ¶ Substitutio si fiat per paganum filio compendiose, per verbum cõmune substituo: si contingat filium mori in pupillari ętate, admittitũ substitutus ex directa pupillari post pubertatem: si moriatur, solum habet lo

cum fideicommissaria substitutio, Iaso.in d. l. præcibus nu. 15. communem dicit.

136 ¶ Limita, quia si mater est in medio: censetur eius fauore talis substitutio omni tempore compendiosa: etiam pupillo decedente in pupillari, Io.de.Ana.cōsi. 79. & Fran.de are.con. 155. communem dicit, licet Iaso. in d.l. precibus, nu. 15. teneat contrariam. Immo quòd cum tractemus de compendiosa substitutione sub qua pupillaris continetur, excludit matrem: sed prima videtur magis communis.

137 ¶ Amplia istam limitationem ad patrem: quia substitutio vulgaris expressa aui quę continet tacitam pupillarem: non excludit patrē, Bened.in.cap.Rainūtius.§. si absque liberis nu.88.de testa.cōmunem dicit.

138 ¶ Substitutus pupillaris potest grauari per fideicommissum: sicut possunt veniētes ab intestato, Rode.Suarez.in l.quoniam in prioribus fallen.prima.nū. 14.cōmunem dicit, ex Imol.in l.Rainuntius de testa.in.fi.

139 ¶ Substitutio exemplaris quæ parētibus conceditur: cum filius est mēte captus: si habet filios, sufficit quòd fiat in vnum, Iaso.in l.humanitatis, nū. 5. C.de insti.& substi.communem dicit.

140 ¶ Substitutio vulgaris tollit suitatem, Segu.in l.3.§. fi.nu. 158.de liber.& posthu.cōmunem dicit.

141 ¶ Nota quòd substituto vulgari competit beneficiū l.fi.C. de ædic. diui. Adri; & potest pętere se mitti in possessionem, Bellō. consi. 19.nu. 15.cōmunem dicit, ex Bar.& alijs in d.l.fi.q.4.

142 ¶ Substitutio vulgaris tollitur, si substitutus non fit hæres, vel si moriatur intra annum intra quem tenetur adire: si transmittat hæreditatem, Iaf.in l.cum pro ponas, nu. 18.C.de hæred.instit.cōmunem dicit.

143 ¶ Substitutio fideicommissaria facta duobus simpliciter in quocunque eorum deper se purificatur conditio: & substitutus admittitur etiam si non sit omniū bono-

rum, Iaso. in l. cum quidam nu. 7. C. de. instit. & substi. communem dicit.
144 ¶ Substitutio facta sub his verbis, instituit & substituit: ex verbo istituo resultat directa: ex verbo substituo fideicommissaria. Cur. Iuni. consi. 83. uumero. 2. communem dicit.
145 ¶ Substitutio in forma simplicis compendiosa per verba communia continet vulgarem, Caro. Molin. in addit. ad Alexan. consi. 1. in verbo respondeo. communem dicit.
146 ¶ Substitutio tacita vulgaris ita confert vires testamento: sicut expressa vulgaris, Alex. in dicto consi. 1. nu. 11. magis cōmunem dicit.
147 ¶ Substitutio conditionalis euacuatur si substitutus moriatur ante euentum conditionis: Et si substitutus sit de descendentibus testatoris. Io. Duran. in arte testan. titu. 5. cau. 33. & Alexan. in l. cū ex filio. ff. de vulga: & pupil. cōmunem dicit.
148 ¶ Substitutio conditionalis non transmittitur etiam ad filios: nisi aliud appareat ex coniecturata mente testatoris, Cur. Iuni. consi. 3. nu. 25. cōmunem dicit.
149 ¶ Substitutio fideicommissaria habens plures gradus, si primus deficit, admittitur secundus loco illius, Cur. Iuni. consi. 83. nu. 1. cōmunem dcit, & con. 135. nu. 2. communem dicit.
150 ¶ Nota quòd substitutiò facta per verba habentia tractum temporis, & plura tempora respicientia dicitur compendiosa: puta quando fit sub conditione mortis, cum quis possit diuersis temporibus mori, Bello. consi. 30. nu. 3. communem dicit, ex Bar. in l. centerio versi. expediti. ff. de vulga. & pupil. & Doctor. in l. precibus de impub. & alijs substit.
151 ¶ Substitutio compēdiosa de re certa facta per ciuilia verba, vt heres esto, vel instituto trahitur ad vniuersa, bona filij in pupillari ætate descendentis, Boe. deci.

33.nu.7.communem dicit.

152 ¶ Substitutio cum sit post mortem alterius: dicitur compendiosa,Cur.Iuni.consi.172.nu.2.cõem dicit.

153 ¶ Substitutio reciproca resultat cum subijcitur substitutio ab vltimo moriente in tota hæreditate, Cur.Iuni.consi.155.num.1.& consi.139.nu.5.communem dicit.

154 ¶ Item si post mortem omnium.idem ibi nu.2.cõmunem dicit.

155 ¶ Substitutio de filijs,& de illorum filijs, filijs autem præmorientibus absque liberis dicuntur vocati ordine successiuo, Cur. Iunio.consi.161.numero.5.communem dicit.

156 ¶ Substituto extenditur de casu ad casum.Ias.consi.203.vol.1.& Io.Duran.in arte testan.tit.5.cau.5.communem dicit.

157 ¶ Substituto vniuersali hærede, si filius sine filijs decedat:non est substitutus hæres hæredis, Iaso. in l. centurio.ff.de vulga.& pupil.Duran in titu.5.cau.24.communem dicit.

158 ¶ Substitutum excludit qui ab intestato substitutũ excluderet,Corne.276.litera.9.vel 3.cõmunem dicit, & in consi.138.vol.2.litera a, dicit quòd si ab intestato non excluderet,non excludit,& dicit communem.

159 ¶ Suorum ac emancipatorum nulla est differentia, Alci.in parado.li.3.cap.10.communem dicit.

160 ¶ Suitas tollitur per dationem vulgaris substituti, Iaso.in l.si in fraudem num.3.C.si omssia.causa testa.communem dicit.

161 ¶ Suspicionis causa de iure ciuili non est alleganda, secus tamẽ de iure canonico,Anto.de Tremo in addi. ad Bonac.in pra.excep.in rub. de recusa.nu. 2.litera. b.communem dicit.

§ De iure regio sufficit iurare iudicem habere suspectum l.1.ti.5.li.3.ordi.per quam corrigitur l.27.ti. 4. par.

par.3.& l.9.& 10.ti.7.li.1.fo.ll.Et circa istam l. nota iūcta differentia quam cōmunis nostra ponit inter ius canonicum & ciuile,quòd processus habitus per iudicem recusatum de iure ciuili est ipso iure nullus: secus tamen,de iure canonico:& cum hac distinctione tollitur cōmunis disceptatio doctorum,quam opin.tenet Bal.in capi.cum speciali de appella & sequitur. Imol.ibi & Decius in nu.9.quem vide.Et cum differentia nostræ cōmunis opinionis euacuatur aliud dubium,quod doctores torquet in cap.iudex de offi. de leg.in 6.Et Feli.in cap.insinuante,nu.15.de off. dele. an recusatio,vel suspicio possit propponi post litem cōtestatam,vel conclusum in causa:ad cuius decisionem in Barba.in tracta.de præstan.cardi.in q.5.par. 2.nu. 6.quòd de iure ciuili cum nō requiratur cognitio causæ in quacunquæ parte litis proponitur:secus tamen, de iure canonico:quod nota pro ista lege. Item nota quòd sicut Iudex potest recusari,ita & notarius causæ, & sufficit iuramentum ad hoc quòd teneatur recipere socium secundum Bal. in cap.super quæstione. §. verum de offic.deleg.& in l. 1.C. de rela. & glos. in Authen.de trien.& semi.§. & quòd sæpe, & secundū Bal.in d.locis fac regulam,quòd omnis persona quæ potest interuenire in iudicio:potest recusari secundū Ange.in l.obseruare.ff.de iudi.& Præpo. in cap. cum speciali.col.13.de appell.quæ faciunt ad ampliationem l.72 in curijs Vallisoleti.de 1537.& 70. de madrid.de anno. 1534. Et nota quòd sufficit quòd vnus ex socijs scribat:& alter subscribat, secundum Inno. in cap.quoniam contra de proba.quem sic fert, & sequitur Panor. col.17.Item nota quòd associati,tam iudicis,quàm notarij debēt esse sine suspicione:vt apparet per d.l.1.tit.5.li.13.ordi.ibi entresi dos sin sospedra,alias possunt recusari,de quo Perigen.in cap. statutum.§.assessorem.de res.in 6.Item in quantum per

d.l.disponit quòd si non sit alter iudex, vel decuriones quòd iudex recusatus tenetur sibi associar alios homines integrę opinionis; approbata opinione Abba. in d. cap. quoniam contra falsam in 16. col. in fin. vbi dicit quòd officium istorum est quasi testium arg. l. Domicius Labeo. ff. de tēsta. & ibi Bal. in l. apartissimi. C. de iudi. vbi est materia & sorte dirimatur quis debet esse cum iudice: Multi. enim casus de iure. ciuili dirimuntur sorte, vt in l. fin. C. cōmunia de legi. & glos. in §. pe. insti. de satis tuto, nec est in his casibus sors prohibita, quando enim sortes sunt licitæ: vide Feli. in c. capitulum sanctæ Crucis de res. num. 21, & Iaso. in l. huiusmodi. §. fi. in fi. ff. de leg. primo & sanct. Thom. secunda secūdæ q. 75. ar. 8, & Turris. Cremata in cap. 126. q. 2.

162 ¶ Suspensus nō priuatur à testificādo, Fran. de aret. in cap. olim. de accusa. num. 2, cōmunem dicit, licet ipse arguat in contrarium, & videatur distinguere inter temporalem suspensionem, & perpetuam, per tex. in cap. testimonium de testi. & d. cap. olim cui dicit non posse responderi, & concludit istam esse veriorem opinionem.

T

1 TAbellio non præsumitur nisi probetur titulus, Boe. deci. 36. numer. 8. communem dicit, Et vide in verbo notarius.

2 ¶ Taciturnitas in dispensatione habilitatis primę reddit secundam subreptitiam, Curt. Iuni. consi. 29. nu. 9. communem dicit.

3 ¶ Tempus datus ad cognoscendum, incipit currere à tempore præsentationis cōmissionis. si detur sub certo numero dierum; secus, si vsque ad certum diem, Fran. in cap. super eo: el. 2. de appella. cōmunem dicit.

Tempus

4 ¶ Tempus decem annorum dicitur longum. Naua. in cap.1.§.2.de pœnſi.diſtin.1.num.5.cōmunē dicit.

5 ¶ Tempus faciendi inuentarium currit à tempore aditæ hæreditatis, Deci. conſi.633. Roma. conſi. 84. Duran.in arte teſtan.ti.11.cau.8.Iaſo.in l. ſcimus. C. de iure.delibe. num.7.Bello.conſi.68. cōmunem dicent, & poſt aditam hæreditatem debet incipere infra triginta dies & finire intra ſexaginta.

ADDITIO. Dictiq; 30.dies continui ſunt,ac à die ſcientiæ delationis hæreditatis incipiunt, & ſimpliciter alij 60. continui, à die hæreditatis aditæ incipien. & ita de cōmuni teſtatur Bero.in q.62. an tempus, & q.ſeq.& refert M.Anto.Bard.in tract.de temp.vti. & contin.in cap.3.ſub.nu.7.*

6 ¶ Nota quòd tempus datum à prætore,non poteſt abbreuiari ad finem excluſionis: ita nec tempus datum ad adeundum,de iure ciuili.Cur.Iuni.conſi.108. nu. 37.communem dicit.

7 ¶ Iudex tamē poteſt abbreuiare tempus ad adeundam hæreditatem,ne legatarij diu expectent, Alex. conſi. 4.vol.2.& idem Alexā.& Iaſo.in rubr.de ſucceſſo:edicto.C.communem dicit.

8 ¶ Nota quòd intentio creditoris non eſt fundata contra hæredem filium,ex eo quòd probatur ꝙ non abſtinuit:quia interim dum ſe non immiſcuerit: potuerit abſtinere:Pyrrhus in cōſue.aure.de ſucceſſionibus,ca. 29.communem dicit.

9 ¶ Tempus ſtatutum ad aliquid faciendum, non currit ignoranti,Curt.Iuni.conſi.8. numer.2.cōem dicit.

10 ¶ Fallit in tempore, dato patronis ad præſentandum, quia currit à tempore vacationis beneficij,Lamber.de iure patro.li.2.par.2.q.1.art.8.nu.1.cōem dicit.

11 ¶ Fallit ſecundo, in petitione reſtitutionis ex capite ignorantiæ:quia non poteſt peti, poſt quadraginta annos,Boe.dec.39.nu.7.cōmunem dicit,de quà in verbo

restitutio nu.32.

12 ¶ Tempus lõgissimum facit præsumi solennitates extrinsecas, Boe.dec.1.nume.15.communem dicit.

13 ¶ Fallit si ex eius aspectu apparet defectus. Iunior consi.130.nume.4.communem dicit, de qua in verbo solennitas.nu.60.

14 ¶ Tempus centum annorum requiritur ad hoc quòd dicatur concurrisse tempus de cuius initio memoria non sit in contrarium. Iuni.consi.90.nu.2. communẽ dicit, Aymon. de Craue. de antiquitate temporũ.par.4.in versi.absolutis differentijs in princ. vsque ad uu, 9.disputando hanc materiam, concludit, quòd quãdo requiritur tempus de cuius initio non sit memoria: nõ est necessarius cursus centum annorum; sed quòd probetur quòd non sit memoria hominũ in contrarium, per notata.per Docto.in cap.1.de præscri.in vi. De iure regio ad probandam immemorialem, sufficit quòd testes deponant de quadraginta annis de visu, & de auditu auditus antiquorum; cum publica fama, & voce, (vt habetur in l.41.tau.) in contrarium probato tempore immemoriali non dicitur probatum tempus centum annorum: cum requiritur lapsus temporis centũ annorum, Coua.in cap.possessor de re.iu.li.6.nu.9.cõmunem dicit, ex glos.in cap.cum nobis de testi.

15 ¶ Tempus de cuius initio memoria non sit in contrarium, debet probare ille qui fundat intẽtionem suam in dicto tempore, Cur.Iuni.consi.90.in fi.cõem dicit.

16 ¶ Tempus in quo grauamen incipit effectum, non considerat; sed tempus in quo grauamen profertur à iudice, Præpo.in cap.biduũ 2.q.6. & fallit in excomunicatione cõmunem dicit.

17 ¶ Tempus quod datur condemnatis vt soluant: est in iudicis arbitrio, Boe.dec.45.nu.2.cõmunem dicit.

18 ¶ Tempus executionis causarum criminalium est in iudicis arbitrio, Idem ibi nu.7.cõmunem dicit.

Tempus

19 ¶ Tempus quadriennij ad petendum restitutionem, currit a tempore finitæ præscriptionis, cum præscribitur contra nunc maiorem, qui tempore inchoatæ præscriptionis minor erat, Ioan. Maur. de resti. in integrũ cap. 44. communem dicit.

20 ¶ Testamentum licet, quò ad solennitates, sit de iure ciuili: tamen inuentũ est de iure gentium: & ideo rescriptio non potest tolli. Bello. in consi. 2. nu. 4.

21 ¶ Nota quòd si testator condidit testamentum in scriptis in quo deficit aliqua solennitas; valet nihilominus, vt testamentum nuncupatiuum. Gomez. consi. 3. numero. 10. communem dicit, ex Bar. in l. fi. in fi. ff. de iure codici.

22 ¶ Testamentum licet ad hoc quòd valeat requirantur septem testes per l. hac consultissima in prin. tamẽ fallit primo, tempore pestis, quia sufficit quòd fiat coram quinque testibus & valet. Matthæ. de offi. de res. numero. 2. Barba. consi. 83. numero. 4. Deci. consi. 284. cõmunem dicit, licet Alexan. consi. 60. vol. 2. dicat cõmunem, contrariam: quem refert Iaso. in l. & ab antiquis nu. 4. C. do testa. sed tamen eum nõ sequitur.

• § Circa istam cõmunem, & sequẽtes vide l. 1. ti. 1. li. 5. ordi. & l. 3. tau. quæ disponunt quòd in testamento. nũcupatiuo & si sit inter liberos, debent adhiberi tres testes & notarius; et si notarius de fecerit; quinque testes, & si quinq; nõ, ad minus sint tres, & in testamento in scriptis, requiruntur septem testes & notarius qui omnes vnà cum testatore, subscribant testamentum, vt per dictas ll. apparet.

23 ¶ Fallit secundo, si fiat coram presbitero parochiali, & duobus testibus, Io. Duran. in arte testan. titu. 2. cau. 2. Corne. 191. tol. 4. communem dicunt. & Dida. consi. 284. & si non sit parochius, requirũtur quatuor testes, Bello. consi. 12. numer. 2. communem dicit.

24 ¶ Fallit tertio, si sit in præsentia principis: quia non

requiruntur testes ad eius validationem. Coua. in rubri.de testa.par.2.numer.2.communem dicit.
§ Concordat l.5.ti.1.par.6.
25 ¶ Amplia non solum si fiat coram eo, sed etiam si confirmet, Idem ibi cōmunem dicit: ex Bar. in l. omnium C. de testamen.
26 ¶ Fallit quarto, si quis institutus sit intuitu pietatis: ysi hæres verè pauper est, valet testamentum: etiam si nō sint additi nisi duo testes, Io. Duran. in arte testa. ti. 2. cau. 2. Barba. in ca. ad hæc el. 2. de testa. cōem dicunt.
27 ¶ Fallit quinto, in testamēto patris inter liberos: quia valet etiam per cedulam vbi de voluntate, & institutione constat: & sine testibus, Alexan. consi 105. vol. 3. & Iaso. cōsi. 57, vol. 2 & Io. Duran. ti. 3. cau. 2. infra communem dicit.
§ Concor. cum l. 7. ti. 1. par. 6.
28 ¶ Fallit sexto, si per statutum constituatur: vt valeat testamentum cum duobus testibus, Iaso. in l. 1. de sum ma trini. C. nu. 37. communem dicit.
29 ¶ Nota quòd tale statutum non ligat forenses: secundum magis communem opinionem, vt per Iaso. ibi numer. 40.
30 ¶ Fallit septimo, si à testatore est electa fides hæredis, quia non requiritur alia solennitas nec alij testes, Iaso. in l. quæstionum, nu. 14. C. de fideicom. cōem dicit.
31 ¶ Testamentum nō infirmatur ex eo quòd testes sint legatarij. si solenniter sit confectum: secus si in testibus consistit, Cur. Iuni. consi. 18. nu. 18. cōmunē dicit.
§ Concor. cum l. 11. ti. 1. par. 6. & cum l. 8. ti. 5. fo. ll.
32 ¶ Item nec probatur legatum sibi ademptum. Ias. in l. dictātibus. C. de testa. num. 6. & Io. Duran. in arte testa. ti. 2. cau. 2. cōmunem dicunt. & Bellon. in consi. 16. Idem cōcludendo, numer. 7. & dicunt cōmunem tam istam, quàm præcedentem.
33 ¶ Testamentum comprehendatur legitimè esse factum

ctum per duos testes testamentarios, Alexand.consi. 84.vol.2.& Duran.cau.2.num.6. communem dicit.

34 ¶ Testamentum non reuocatur ex eo quòd testator coram septem testibus.dicat nolle valere testamentum:nisi dicat se velle mori ab intestato. Io.Duran.ti.2.cau.3.communem dicit.

35 ¶ Testamentum subuertitur filijs non institutis,etiam si eis legata sit res certa, Io. Duran,in arte testan.ti. 3. cau.1.communem dicit.

§ Etiam si legetur ei legitima:si non instituatur.l.5.ti. 8.par.6.sed tamen de hoc vide quæ habes in verbo legitima,nu.40.cum sequentibus.

36 ¶ Amplia,si instituantur filij sub conditione non potestatiua,Durã.in d.cau.1.nu,3.& Soci.consi.97.vol. 3.communem dicit.

37 ¶ Amplia,in testamento filij patre non instituto:quia non valet,Io.Duran.ibi.numer.8.communem dicit.

38 ¶ Testamentum in quo pater instituit filios simpliciter:non comprehendit filium quem ignorabat habere: & est nullum,Iaso.in l.sicuti num.2.C.de testa. milit. communem dicit.

39 ¶ Testamentum inter liberos non sustinetur ea via quæ melior de iure valere potest,Io.Duran.dicta cau. 1.nu.7 communem dicit.

40 ¶ Testamentum matris, vel aui materni sustinetur per clausulam codicillarem:etiam si filius sit præteritus:quia grauati censentur venientes ab intestato restituere,Io.Duran.in arte testan.ti.3.cau.15.communem dicit.

41 ¶ Amplia ad testamentum nullum ex quacunq; causa:si in eo sit apposita clausula codicillaris veniens ab intestato:tenentur restituere hæredibus scriptis obtenta quarta trebellianica.Iaso.in Authen.ex causa num. 22.C.de libe.præte.&Duran.in arte testan.ti.8.cau.1. num. 4.ti.11.cau.1.& Io.Nico.in consi.2. num. 6. de

secund.nuptijs cõmunem dicit,quam intelligit Rub. consi. 125.numer.7.quando venientes ab intestato tẽpore testamenti tenebant primum gradũ, quod nota.

42 ¶ Testamentum patris cum clausula codicillari per verbum de presenti valet,non comprehendit posthumum,secus tamen per verbum,valet,& valebit de futuro & de presenti,Alexan.cõsi.124.vol.1.cõmunem dicit reprobata opinione Bart.dicentis clausulam codicillarem,per quodcumque verbum nõ comprehendere posthumum.Et hanc Bart.opinionem,Franc.de Are.consi.vlt.nu.7.cõmunem dicit,quos refert Ias.in Authen.ex causa,nu.24.de libe.prete.Et hãc vltimam dicit magis cõmunem,Anto.rub.consi.112.fi.vbi dicit Barbatium, & Soccinum hanc dixisse cõmunem.

43 ¶ Testamentum est ipso iure nullum quando erratur in persona hæredis,quam credebat testator esse cõiunctam,Iaso.in l.eam,numer.16.C.de fideicõmissis communem dicit.

44 ¶ Testamentum in quo filius sub potestate est præteritus:si filius dicat nullum:rumpitur,aliàs.non. Ias. in l.posthumo.nu.23.C.de bono.posse. cõmunem dicit, licet ipse faciat cõclusionem contrariam,dicens quòd est ipso iure nullum: & in Authen. ex causa de libe. præt.C.num.8.dicit hanc suam conclusionem communem:quòd sit ipso iure nullum in filio sub potestate & in emancipato non sit ipso iure nullum.

45 ¶ Nota quòd licet testamentnm sit nullum ex preteritione filij in potestate:tamen debentur legata,Iaso.in Authen. ex causa num.1. delibe. præte. communem dicit,& Alexan.consi.36.nu.8,li.1.

46 ¶ Fallit si in testamento sit clausula codicillaris: quia valebit invim codicilli,Alci.in l.1.§.siquis.ita nu.17. ff. de verbo. obli. cõem dicit, quia rupto testamento ex præteritione clausula codicillaris sortitur suum effectum integrum.magis cõmunem dicit Alexan. con

si.38.

fi.37.vol. 1.numer.3.
Amplia istam cõmunem:& si testator ingnoraret natos sibi esse nepotes, Alexand.in consi.26.num.9. magis cõmunem dicit, sed Caro. Molin.in addit.ad ipsũ, Alex.in d.consi. 26. dicit quòd hodie cõmunis opinio est in contrarium reprobata glos.in Authen.ex causa. C.de libe.prçte.vt per Bar.Paul. & Iaso.ibi nec etiam recipit limitationem.Bart.in quantum intendebat dicere ꝙ hæc noua cõmnnis opinio non habet locum, quando testator diu vixerit.Et nota quòd hæc noua cõmunis opinio dicitur magis cõmunis ab Alexand. consi.47.nume. 11.li.2.

47 ¶ Restringe istam ampliationem in legato paruo, secus tamen,in magno:quia rupto testamento per natiuitatem posthumi,rumpitur legatum magnum, Alci.de præsum.re. 1.præsumpti.13.in prin.cõem dicit.

48 ¶ Amplia , etiam si prætereatur posthumus, Iaso. ibi nu.2.communem dicit.

49 ¶ Amplia secundo , etiam quò ad substitutiones exemplares & pupillares , Iaso.ibi numer. 10. communem dicit.

50 ¶ Amplia tertio,quò ad fideicõmissa.nu. 11. communem dicit idem Ias.

51 ¶ Amplia quarto,etiam in exhæredatione sine causa, vel cum causa, non probata, ibidem nu. 8. communem dicit Ias.

52 ¶ Limita in legatis relictis ipsi filio rumpenti testamentum,Idem Iaso.nu.5.communem dicit.

53 ¶ Testamentum rumpitur per ingressum religionis, Io.Duran.in arte testan.ti.3.cau.9.communem dicit.

54 ¶ Testamentum si inueniatur cancellatum penes testatorem præsumitur de eius voluntate , Ias. in l. si vnus nu.9.C.de testa.communem dicit.

55 ¶ Testamentum non vitiat solennitas leuis omissa.Iaso.in d.l.si vnus nu.4.communem dicit.

56 ¶ Nota quòd per statutum potest dari testandi forma, vltra formam traditam per ius ciuile, Ioa. Duran. in arte testand. ti. 2. cau. 6. communem dicit.

57 ¶ Testamentum factum secundum formam loci in quo testamentum conficitur attenditur, & non loci rei sitæ, & ad illa bona extenditur, Iaso. in l. 1. num. 44. C. de sacro. sanc. eccle. cōmunem dicit, licet ipse in l. si arrogator, numer. 40. ff. de adoptionibus dicat opinionem Petri quæ huic contrariatur : communiter teneri. sed tenet primam.

58 ¶ Testamentum secundum, in quo est clausula, nō obstante quocunque alio testamento, sub quacunqe forma verborum concepta, irritat primum : & si in eo clausula sit derogatoria, Areti. in cap. 1. de ref. commu nem dicit.

59 ¶ Amplia, si constat quomodocunque quòd testator voluit mutare voluntatem, Io. Duran. in arte testan. ti. 10. cau. 1 communem dicit.

* § Concor. cum l. 22. ti. 1. par. 9. & vi. l. 44. in ordi. tau. loquente de eo qui fecit maioricatum.

60 ¶ Testamenta duo si inueniātur facta in vno die, neutrum valet propter incertitudinem, Boe. Dec. 371. nu. 3. cōmunem dicit, vide limit. per Decium, & Iaso. in l. fi. C. de edi. diui. tollen.

* § Didacus Perem. in aduit. ad securam. in l. quoniam ff. de acqui. possessio. nume. 92. vult dicere quòd ambo hæredes succedant per l. 3. ti. 14. par. 6. quæ lex mihi non probat, verba enim legis sunt, Asiamos mostraren algun. decedro en los vienes del defunto ambos de vensermetidos spossesion dellos yqual mente, non quòd lex requirit quòd ambo demonstrent de suo iure: & sic acquiritur quòd ambo habeāt ius: sed nullum habent propter in certitudinem. arg. l. duo sunt. ff. de testa. tuto. & lex debet intelligi: quando vel sunt consanguinei inæquali gradu : vel æqualiter probatur per

per testes de iure proprio:sed cogita.

61 ¶ Intellige istam cōmunem:quando hæc incertitudo non potest vitari,vel per horam,vel per momentum: si tamen de tempore anteriori potest constare qualitercunque:testamentum prius valet,Anto. Gomez.in l.45.tau.nume.148. magis cōmunem dicit ex Bart. Paul.& doctor.in l.ex pluribus ff.de solut.

62 ¶ Vni primo, nisi vnus ex illis iam possideret. Idem ibi nu.149.ex glos.in l.si cum actum. ff. de nego. gest. & Bal.in l. 1. C. quando prouocandum non est.

63 ¶ Vni secundo,si vnus ex institutis esset de venientibus ab intestato. idem ibi cōmunem dicit ex glossa. in l.si prius.ff.de contra.

64 ¶ Testator sub conditione potestatiua potest hæredem instituere:& valet institutio,Io.Duran.in arte testan.ti.3.cau.4.communem dicit.

65 ¶ Testator si exprimat nomen in institutione: & omissit hæres esto:vitiatur testamentum:secus tamen si sint omissa hæc duo per errorem notarij:& exemplificat,& Iasō.in testatore qui facit testamentum in scriptis manu propria:& in notario in nuncupatiuo in l. errore.C.de testa. numer. 2.communem dicit.

66 ¶ Nota quòd error notarij nōn potest probari,nisi per septem testes in testamento,& in codicillis per quinque,cūm sint de substantia testamenti,Iaso.in d.l.errore.nu.7.communem dicit.

67 ¶ Testator potens loqui,& intelligere si per notarium interrogetur an velit Lucium suum hæredem instituere:& ipse respondet quòd sic: & notarius dicit quòd suum hæredem instituit:valet testamentum,Io.Dura. in arte testan.ti.4.nu.2.Boe:deci.36.nume. 6. Bellon. consi.62.& Iaso.in l.iubemus.C.de testa. numer. 20. cōmunem dicit,Et de intellectu istius cōmunis vide Suarez.in in alleg.1.fo.124. distinguentem an notarius sit rogatus à testatore,vel non? Caro.Molin.in ad

dit.ad Alexan.consi.12.in verbo quòd sic hanc cōmũnem,dupliciter intelligit: quando testator constat esse sanæ mentis,& articulatè loquens: secundo, quando apparet testamentum ab initio scriptnm de voluntate testatoris.secus, si eo inscio sit scriptum ex Io. And.in addit.ad Specula.de testa.§. 1.& Iaso.in l.iubemus in fi.& consi.196. & Hippo. singu. 449.& Afflic.decis. 143.quod nota.

68 ¶ Testator filios impuberes instituens, & eos inuicem substituens ex his verbis inter impuberes vulgaris, & pupillares est substitutio: inter puberes autem solum vulgaris censetur facta, Iaso.in l.Lucius. ff.de vulga.& pupil.& in consi.134.vol.1. & Io. Durau.in arte testan.ti.5.cau.29.communem dicit.

69 ¶ Testator substituens Petrum,& eius filios,& hæredes,intelligitur ordine successiuo, Cur.Iuni.cōsi.121. nu.5.communem dicit.

70 ¶ Testatoris mentem non constat:inhærendum est verbis, & eius virtuti, Cur. Iuni. consi. 169. nume. 1. communem dicit.

71 ¶ Amplia,quia in fideicommissis, testatoris coniectu rata mens non operatur quando Arect. sermonis non patitur,Cur.Iuni.consi.69.nu.2.cōmunem,dicit.

72 ¶ Testator,& contrahentes in dubio, videtur se cōformare cum dispositione statutaria, vel cōsuetudinaria, Cur.Iuni.cōsi.86.nu.6.& consi.171.nu.1.cōem dicit.

73 ¶ Item & cum dispositione iuris communis,& in fideicommissis videtur vocare,& ordine quo ab intestato erant successuri,Cur.Iuni.consi.125,nu.2.& consi. 128.nu.8.commnnem dicit.

74 ¶ Testator excludens fœminas,propter filios,& propter nepotes videtur exclusisse, Cur.Iuni. consi. 116. nu.1.communem dicit.

75 ¶ Testator videtur vocare nepotem cum patrono. cũ disponit inter personas inter quas cadit ordo necessitatis:

tatis:secus tamen, quando solum cadit ordo affectionis,& charitas:quia tunc admittūtur simul, & semel; Cur.Iuni.consi.128.nu.1.communem dicit.

76 ¶ Testator non potest prohibere ius accrescendi:communem dicit Alexan.in l.siquis priore.ff.ad Trebel.& in l.hæres.C. de hære. insti.Io. Duran.in arte testan. ti.6.cau.15.contraria, immo quòd potest; tenet Iaso. consi.8.vol.3.vbi dicit magis cōmunem,pro concordia.vide Anto.Nice.in contrari.Bar.contrar.194. sed melius vide per Franc.Cur.Iuni.consi.12.nu.5.vsque in fi.vbi concludit,quòd quādo testator fecit duo testamenta,vnum solenne,& aliud minus solenne: tunc bene potest prohibere ius accrescendi:& sic procedit doctri. Bart. in d.l. siquis priore. Et quòd hęc est cōmunis opinio,& nulli dubia,sed quādo est vnicum testamentum:procedit cōtraria eiusdē.Barto.in l.quoties. §.fi.de hære.insti.quem vide.

77 ¶ Testator potest prohibere detractionem trebellianicam in fideicommisso. Barba. consi.10.vol.4.Iaso. consi.84.vol.1.& cōsi.146.vol.2. vel si testator vtitur verbis amplissimis:vt plenā hæreditatē, vel quicquid ad eum peruenerit,vel omnia bona restituere mandauerit,Alexan.consi.5.vol.3.Ioa.Duran.in arte testantis,cau.& Ludo. Gozza.consi.97.nu.6.cōmuuem dicunt,& magis cōmunem dicit Alexan.consi.67. vol. 1.nu.1.in quantum hæc communis dicit quòd quando testator mandat restituere totam hæreditatem, quòd trebellianica non detrahitur, Bellon.in consi.64.nu. 1.cōmunem dicit ex Alexandro, consi.5.nu. 3.vol. & consi.141.vol.2.& consi.2.& consi.133.vol.5.& Ange.consi.135.incipiet,hoc est testa.sed dictus Bello.in consi.55. nu. 1. dicit magis communem contrariam: Immo quòd detrahitur ex mente Decij. consi.495.& vide eundem. Bello.consi.66.nume.1.& 2.ex Roma. consi.239.qui dicit cōmunem,& Paul. in Authen. cū

testator.C.ad le.fal.& Capra.consi.83.

§ Nota istam communem ad intelle. l. vlt.ti.5. pár.6. & l.8.ti.11.par.ead.

78 ¶ Fallit quãdo filius primi gradus instituitur:& grauatur de restituendo:quia inefficax est prohibitio,Deci. consi.81.& 299.& Cur.Iuni.consi.70.nu.16.&Ludo. deGozz a.consi.45 numer.21.communem dicunt,sed Alexan.consi. 29. nu.5. & Corne. consi.22. vol. 2. dicunt cõmunem contrariam. sed pro concordia vide Decium consi. 480. dicentem aut sunt detrahendæ duæ quartæ:& potest prohibere:si tamen vna,non,sed tamẽ C.Iuni.con.160, nu.3,&Coua.in cap.Rainuntius de testa.§. nu.7. indistinctè dicunt patrem non posse prohibere deductionem trebellianicam,&Ludo.de Gozz a,97.nu.4.dicit communem primam:etiam si deducendæ essent duæ quartæ, quòd nõ potest prohibere.Et hæc videt cõmunior.

§ Et si filius restituit absque detractione trebellianica: potest repetere,glos.in cap.fi.de dona. iter vir.& vxorem,& l.5.ti.2.par.4.

79 ¶ Nota quòd si institutus non confecit inuentarium nõ detrahit trebellianicam:& perdit eam, Bello.cõsi. 19.nu.12.cõmunem dicit,ex Deci.consi.495. & Bello.consi.54.nu.4.magis cõmunem dicit.

80 ¶ Amplia & in filio primi gradus. Idem ibi communem dicit,ex Cur.Iuni.consi.54.

81 ¶ Amplia,ad occultantem bona hæreditaria: quia nõ detrahit trebellianicam: & punitur. quia duplicatur res omissa,Bello.consi.30.nu.5.communem,ex Alex. & Iaso.in l.fi.licentia.C.de iure. delibera.

82 ¶ Nota quòd in omnibus casibus in quibus trebellianica est detrahenda:cõputãdi sunt omnes fructus quos percepit restituens, bona fide fideicõmissario,Bello. consi.64.nu.8.cõmunem dicit ex Bart. &Paul.in l.iubemus.§.fi.C.ad Trebell.

Testes

83 ¶ Testes prodocti in vna causa, impediunt vt alij noui in alia causa ad eundem effectum tendentes non producantur, Cur. Iuni. in l. 2. C. de eden. numero. 110. communem dicit.
84 ¶ Testes in eadem instantia post dedicita testificata non possunt produci, Bello. consi. 25. nu. 6. cómunem dicit, ex, §. si verò in Authe. de testi.
85 ¶ Amplia, quòd si testes sunt publicati in prima instãtia: facit impedimentum vt alij testes non possint produci in causa appellationis, Iunior in d. l. 2. nu. 3. communem dicit, quòd de iure cano. clara est reg. cle. 2. de testi. sed legistę tenuerant contrariam cum de iure canonico habeamus claram determinationem per. d. clem. illi standum est per tex. ex Panor. in cap. 1. de noui ope. nunt. & sic remanet firma nostra cómunis.
86 ¶ Fallit primo, in causa criminali, in qua iudex potest etiam publicatis attestationibus, super eisdem articulis recipere ad defensam, Fran. de Are. in cap. fraternitatis, nu. 36. de testi. cómunem dicit, vbi etiã dicit, posse fieri ad petionem partis.
87 ¶ Fallit secundo, in causa matrimoniali: in qua etiam post didicita testificata, quando agit de probanda consanguinitate, vel impedimento, possunt adduci noui testes & de directo contrarij, Iason. consi. 15. vol. 3. cómunem dicit.
88 ¶ Amplia istam fallentiam: cui producantur per eum qui facit pro matrimonio, Iaso. in de. cósi. cóem dicit.
89 ¶ Nota quòd consanguineus in causa criminali omnino repellitur à testimonio, in ciuili minus credit Fran. de Are. i cap. cũ oporteat de accusa. nu. 11. cóem dicit.
90 ¶ Nota quòd testes in causa matrimoniali debent per iudicem examinari, & iudex non cómittit. Panor. in cap. si quis testium. C. de. testi. cómunem dicit.
91 ¶ testis vnicus etiam deponens de facto proprio, non probat, Boer. decis. 221. nu. 17. cómunem dicit.

92 ¶ Limita primo, istam communem ad hoc quòd facit semiplenam probationem, Cur. Iuni. consi. 122. nu. 7. communem eicit.

93 ¶ Fallit secũdo, si de consensu partium admittatur ad hoc quòd plenè ei credatur, Iaso. in l. 1. §. vlti. ff. de ver bo. obli. nu. 8. cõmunem dicit, quam intellige: quãdo consensus prçstatur vni personæ & nominatim, quò ad certum negotium: ne detur occassio fraudi secundũ Ange. in l. pactũ. inter hæderes. ff. de pact. & Aret. in d. §. vlti. num. 28. de quo per Coua. in reso. li. 2. cap. 3. & vide supra in litera e, nu. 24.

94 ¶ Testis reuocans suum dictum in alio iudicio, stabitur primo, Alci. de præsum. re. 2. prçsũ. 29. cõem dicit.

95 ¶ Amplia ad testem bene deponentem in ciuili iudicio: si in tormẽtis reuocat suum dictum, valet primũ, Alci. in d. tract. nu. 13. cõmunem dicit.

ADDITIO. In iudicio autem criminali reuocan. dictum suum statur secundo dicto in tormentis, quòd verius præsumitur, bene tamen poterit corrigere non ex interuallo sed statim, vt de his Trad. in Tract. de testi. lib. 2. in prima par. princ. cap. 11. & cap. seq. nu. 1. & in 3. par. prin. cap. 2. nu. 2. eo lib. cum multis alijs de quibus per. M. Ant. Bard. in Tract. de Temp. Vti. & cõtin. in cap. 11. nu. 2. Testis autem. si non fidei esset, poterit se corrigere vsque ad publicationem vt per Bard. in eo. loco.

96 ¶ Testis sibi contrarius in eadem depositione reicitur in totum, tanquam falsus, Alci. in d. Trac. præsumpti. communem dicit.

97 ¶ Testis de credulitate non probat, gl. communiter approbata in l. testium. C. de testi. quam communem dicit Panor. in cap. quoties de testi.

98 ¶ Amplia, ad testem deponentem per verba. Indicio suo, quia non creditur, Cur. Iuni. consi. 165. num. 17. communem dicit.

99 ¶ Nota quòd testi deponenti circa ea quæ sensu corpo reo non percipiuntur: nisi rationem scientiæ per sensu. corporeum assignauerit, etiam non interrogatus, non concedit, Cur. Iuni consi. 250. nu. 1. cōmunem dicit.

100 ¶ Testibus deponentibus veri similiora, magis credi tur, Cur. Iuni. consi. 178. nu. 3. cōmunem dicit.

101 ¶ Testis non præsumitur rogatus. Alber. Brunus in tracta. de forma, & solen. de. probatione, & præsum- pti formæ conclu. 14. communem dicit. falle, 1.

102 ¶ Fallit, si notarius dicit testem esse rogatum: vel si dicit, quòd testes fuerunt adhibiti, & vocati: quia tunc dicuntur rogati, Idem ibi colum. 15. cōmunem dicit.

103 ¶ Amplia istam cōmunem: si notarius dicat testem iuratum deposuisse, Alci. de præsum. re. 3. præsum. 13. nu. 4. communem dicit.

* § Nota istam ampliationem ad intel. l. 23. ti. 16. par. 3. dicentis testimonium non iuratum nullum esse. Et vi de Iaso. in l. admonendi. ff. de iure. iuran. num. 119. ex Bar. in l. Theopompus, numero. 7. ff. de dot. præleg. & vide in verbo electus.

104 ¶ Testes corrūpens, vel falsificans instrumenta non perdit causam, Boc. Dec. 291. nu. 3. communem dicit.

105 ¶ Testes non productos potest examinare iudex pro absentibus, & in ciuilibus, Ripa in l. apud nu. 28. C. de edendo. communem dicit.

106 ¶ Testes post omnium dilationem præsentati, sunt eijciēdi, nisi pars iuret de nouo ad suam notitiam per uenisse, Boe. Deci. 52. numer. 2. communem dicit.

107 ¶ Testis non debet deponere in scriptis: sed ore pro prio pronunciare debet, Gozza. in resolu. li. 2. cap. 13. col. 10. communem dicit.

108 ¶ Testium habilitas non solum requiritur in tempo re productionis in testem: sed etiam in tempore quo adhibentur: vt possint probari gesta per eos: cum alias non requirantur, Iaso. in l. testes nu. 7. C. de testi. com

dicit.ex Bart.in l.cum.de in rem verso.ff.de vsu.per l. litibus.C.de agricolis,& consi.lib.11.

116 ¶ Amplia istam comunem:et si ista præstatio annua vniformis ex causa sit facta à rustico. Idem ibi commune dicit in versi.tertio,probatur ex Bar.in l.litibus.

117 ¶ Restringe istam comnem:cum ius resistit,vel præsumptio iuris est contra possessorem: vt in dominis qui præsumuntur à vasallis extorsisse per metum seruitium alias indebitum: tunc requiritur tempus de cuius initio non sit memoria hominum in contrariũ. Coua.ibi nu.5.cõmunem dicit,ex Fabio in.§.æquæ si agat insti.de acti.& Aret.consi.14.in.§.5.nu.2. versi. quinta conclusio.

§ Concordat cum hac cõmuni l.20.in conuentu matritio de anno. 1548.

118 ¶ Torqueri non debet contra quem est legitimè probatũ, Hippo.in l.1.nu.2.ff.de questi. cõmunem dicit.

119 ¶ Nota qđ ex primis iudicijs non debet quis repeti in tormentis,Alexan.consi.5.vol.1.nu 4. magis communem dicit.

120 ¶ Indicium probandum est per duos testes, Caro. Molin.in addit.ad Alexan.in d.consi.5.in versi.iudicium.cõmunem dicit ex Bar.& Ba.in l.fi.ff.de questi.

121 ¶ Transactio non est sufficiens indicium, ad torturam in delictis in quibus imponitur pœna sanguinis, vel concessis à iure: in alijs autem sic. Mar. Anto. in trac.de iudici.numer.306.communem dicit.

§ Plus dicit l.22.ti.1.par.7.& l.14.ti.13.li.4.fo.ll.quòd in delictis in quibus non imponitur pœna sanguinis, vel falsitatis: quòd transactio est sufficiens ad condemnationẽ,quia habetur pro confesso in delictis,aut in quibus pœna sanguinis est imponẽda transactio sola sine probatione,nõ est sufficiens ad imponendam dictam pœnam per d.l.22.& l. transigere. C. de pactis nec ad torturam.vt in ista cõmuni.Et sic debet intelli

requiruntur testes ad eius validationem. Coua. in rubri.de testa.par.2.numer.2.communem dicit.
§ Concordat l.5.ti.1.par.6.
25 ¶ Amplia non solum si fiat coram eo, sed etiam si confirmet, Idem ibi cōmunem dicit: ex Bar.in l. omnium C.de testamen.
26 ¶ Fallit quarto, si quis institutus sit intuitu pietatis: si hæres verè pauper est, valet testamentum: etiam si nō sint additi nisi duo testes, Io.Duran.in arte testa.ti.2. cau.2.Barba.in ca.ad hæc el.2.de testa. cōem dicunt.
27 ¶ Fallit quinto, in testamēto patris inter liberos: quia valet etiam per cedulam vbi de voluntate, & institutione constat: & sine testibus, Alexan.consi 105.vol. 3.& Iaso.cōsi.57.vol.2 & Io. Duran.ti.2.cau.2.infra communem dicit.
§ Concor.cum l.7.ti.1.par.6.
28 ¶ Fallit sexto, si per statutum constituatur: vt valeat testamentum cum duobus testibus, Iaso.in l.1.de summa trini.C.nu.37.communem dicit.
29 ¶ Nota quòd tale statutum non ligat forenses: secundum magis communem opinionem, vt per Iaso. ibi numer.40.
30 ¶ Fallit septimo, si à testatore est electa fides hæredis, quia non requiritur alia solennitas nec alij testes, Iaso.in l.quęstionum, nu.14.C.de fideicom.cōem dicit.
31 ¶ Testamentum nō infirmatur ex eo quòd testes sint legatarij. si solenniter sit confectum: secus si in testibus consistit, Cur.Iuni.consi.18.nu.18.cōmunē dicit.
§ Concor.cum l.11.ti.1.par.6.& cum l.8.ti.5.fo.ll.
32 ¶ Item nec probatur legatum sibi ademptum. Ias. in l.dictātibus.C.de testa.num.6.& Io.Duran.in arte testa.ti.2.cau.2.cōmunem dicunt.& Bellon.in consi. 16.Idem cōcludendo, numer.7.& dicunt. cōmunem tam istam, quàm præcedentem,
33 ¶ Testamentum comprehendatur legitimè esse factum

ctum per duos testes testamentarios, Alexand.consi. 84.vol.2.& Duran.cau.2.num.6. communem dicit.

34 ¶ Testamentum non reuocatur ex eo quòd testator coram septem testibus.dicat nolle valere testamentum:nisi dicat se velle mori ab intestato. Io.Duran.ti.2.cau.3.communem dicit.

35 ¶ Testamentum subuertitur filijs non institutis,etiam si eis legata sit res certa, Io. Duran,in arte testan.ti.3. cau.1.communem dicit.

§ Etiam si legetur ei legitima:si non instituatur.l.5.ti. 8.par.6.sed tamen de hoc vide quæ habes in verbo legitima,nu.40.cum sequentibus.

36 ¶ Amplia,si instituantur filij sub conditione non potestatiua,Durã.in d.cau.1.nu,3.& Soci.consi.97.vol. 3.communem dicit.

37 ¶ Amplia,in testamento filij patre non instituto:quia non valet,Io.Duran.ibi.numer.8.communem dicit.

38 ¶ Testamentum in quo pater instituit filios simpliciter:non comprehendit filium quem ignorabat habere: & est nullum,Iaso.in l.sicuti num.2.C.de testa. milit. communem dicit.

39 ¶ Testamentum inter liberos non sustinetur ea via quæ melior de iurevalere potest,Io.Duran.dicta cau. 1.nu.7 communem dicit.

40 ¶ Testamentum matris, vel aui materni sustinetur per clausulam codicillarem:etiam si filius sit præteritus:quia grauati censentur venientes ab intestato restituere,Io.Duran.in arte testan.ti.3.cau.15.communem dieit.

41 ¶ Amplia ad testamentum nullum ex quacunq; causa:si in eo sit apposita clausula codicillaris veniens ab intestato:tenentur restituere hæredibus scriptis obtenta quarta trebellianica.Iaso.in Authen.ex causa num. 22.C.de libe.præte.&Duran.in arte testan.ti.8.cau.1. num.4.ti.11.cau.1.& Io.Nico.in consi.2. num. 6. de

secund.nuptijs cõmunem dicit,quam intelligit Rub. consi. 125.numer.7.quando venientes ab intestato tẽpore testamenti tenebant primum gradũ, quod nota.

42 ¶ Testamentum patris cum clausula codicillari per verbum de presenti valet,non comprehendit posthumum,secus tamen per verbum,valet,& valebit de futuro & de presenti,Alexan.cõsi.124.vol.1.cõmunem dicit reprobata opinione Bart.dicentis clausulam codicillarem,per quodcumque verbum nõ comprehendere posthumum.Et hanc Bart.opinionem,Franc.de Are.consi.vlt.nu.7.cõmunem dicit,quos refert Ias.in Authen.ex causa,nu.24.de libe.prete.Et hãc vltimam dicit magis cõmunem,Anto.rub.consi.112.fi.vbi dicit Barbatium , & Soccinum hanc dixisse cõmunem.

43 ¶ Testamentum est ipso iure nullum quando erratur in persona hæredis,quam credebat testator esse cõiunctam,Iaso.in l.eam.numer.16.C.de fideicõmissis communem dicit.

44 ¶ Testamentum in quo filius sub potestate est præteritus:si filius dicat nullum:rumpitur,aliàs.non. Ias. in l.posthumo.nu.23.C.de bono.posse. cõmunem dicit, licet ipse faciat cõclusionem contrariam,dicens quòd est ipso iure nullum : & in Authen. ex causa de libe. præt.C.num.8.dicit hanc suam conclusionem communem:quòd sit ipso iure nullum in filio sub potestate & in emancipato non sit ipso iure nullum.

45 ¶ Nota quòd licet testamentum sit nullum ex præteritione filij in potestate:tamen debentur legata,Iaso.in Authen. ex causa num.1. delibe. præte. communem dicit,& Alexan.consi.36.nu.8.li.1.

46 ¶ Fallit si in testamento sit clausula codicillaris: quia valebit invim codicilli,Alci.in l.1.§.siquis.ita nu.17. ff. de verbo. obli. cõem dicit, quia rupto testamento ex præteritione clausula codicillaris sortitur suum effectum integrum,magis cõmunem dicit Alexan. consi.38.

si.37.vol. 1.numer.3.
Amplia istam cõmunem:& si testator ingnoraret natos sibi esse nepotes, Alexand.in consi.26.num.9. magis cõmunem dicit, sed Caro. Molin.in addit.ad ipsũ, Alex.in d.consi. 26. dicit quòd hodie cõmunis opinio est in contrarium reprobata glos.in Authen.ex causa. C.de libe.prçte.vt per Bar.Paul. & Iaso.ibi nec etiam recipit limitationem.Bart.in quantum intendebat dicere ꝙ hæc noua cõmnnis opinio non habet locum, quando testator diu vixerit.Et nota quòd hæc noua cõmunis opinio dicitur magis cõmunis ab Alexand. consi.47.nume.11.li.2.

47 ¶ Restringe istam ampliationem in legato paruo, secus tamen,in magno:quia rupto testamento per natiuitatem posthumi,rumpitur legatum magnum, Alci.de præsum.re.1.præsumpti.13.in prin.cõem dicit.

48 ¶ Amplia, etiam si prætereatur posthumus,Iaso. ibi nu.2.communem dicit.

49 ¶ Amplia secundo, etiam quò ad substitutiones exemplares & pupillares, Iaso.ibi numer. 10. communem dicit.

50 ¶ Amplia tertio,quò ad fideicõmissa.nu.11. communem dicit idem Ias.

51 ¶ Amplia quarto,etiam in exhæredatione sine causa, vel cum causa, non probata, ibidem nu. 8. communem dicit Ias.

52 ¶ Limita in legatis relictis ipsi filio rumpenti testamentum,Idem Iaso.nu.5.communem dicit.

53 ¶ Testamentum rumpitur per ingressum religionis, Io.Duran.in arte testan.ti.3.cau.9.communem dicit.

54 ¶ Testamentum si inueniatur cancellatum penes testatorem præsumitur de eius voluntate, Ias. in l. si vnus nu.9.C.de testa.communem dicit.

55 ¶ Testamentum non vitiat solennitas leuis omissa.Iaso.in d.l.si vnus nu.4.communem dicit.

56 ¶ Nota quòd per statutum potest dari testandi forma, vltra formam traditam per ius ciuile, Ioa. Duran. in arte testand. ti.2.cau.6. communem dicit.

57 ¶ Testamentum factum secundum formam loci in quo testamentum conficitur attenditur, & non loci rei sitæ, & ad illa bona extenditur, Iaso. in l. i. num. 44. C. de sacro. sanc. eccle. cõmunem dicit, licet ipse in l. si arrogator, numer. 40. ff. de adoptionibus dicat opinionem Petri quæ huic contrariatur : communiter teneri, sed tenet primam.

58 ¶ Testamentum secundum, in quo est clausula, nõ obstante quocunque alio testamento, sub quacunqe forma verborum concepta, irritat primum : & si in eo clausula sit derogatoria, Areti. in cap. 1. de ref. communem dicit.

59 ¶ Amplia, si constat quomodocunque quòd testator voluit mutare voluntatem, Io. Duran. in arte testan. ti. 10. cau. 1 communem dicit.

* § Concor. cum l. 22. ti. 1. par. 9. & vi. l. 44. in ordi. tau. loquente de eo qui fecit maioricatum.

60 ¶ Testamenta duo si inueniãtur facta in vno die, neutrum valet propter incertitudinem, Boe. Dec. 371. nu. 3. cõmunem dicit, vide limit. per Decium, & Iaso. in l. fi. C. de edi. diui. tollen.

* § Didacus Perem. in aduit. ad securam. in l. quoniam ff. de acqui. possessio. nume. 92. vult dicere quòd ambo hæredes succedant per l. 3. ti. 14. par. 6. quæ lex mihi non probat, verba enim legis sunt, Asiamos mostraren algun. decedro en los vienes del defunto ambos de venfermetidos sposseſion dellos yqual mente, non quòd lex requirit quòd ambo demonstrent de suo iure: & sic acquiritur quòd ambo habeãt ius: sed nullum habent propter incertitudinem. arg. l. duo sunt. ff. de testa. tuto. & lex debet intelligi: quando vel sunt consanguinei inæquali gradu : vel æqualiter probatur per

per testes de iure proprio: sed cogita.

61 ¶ Intellige istam cõmunem: quando hæc incertitudo non potest vitari, vel per horam, vel per momentum: si tamen de tempore anteriori potest constare qualitercunque: testamentum prius valet, Anto. Gomez. in l. 45. tau. nume. 148. magis cõmunem dicit ex Bart. Paul. & doctor. in l. ex pluribus ff. de solut.

62 ¶ Vni primo, nisi vnus ex illis iam possideret. Idem ibi nu. 149. ex glos. in l. si cum actum. ff. de nego. gest. & Bal. in l. 1. C. quando prouocandum non est.

63 ¶ Vni secundo, si vnus ex institutis esset de venientibus ab intestato. idem ibi cõmunem dicit ex glossa. in l. si prius. ff. de contra.

64 ¶ Testator sub conditione potestatiua potest hæredem instituere: & valet institutio, Io. Duran. in arte testan. ti. 3. cau. 4. communem dicit.

65 ¶ Testator si exprimat nomen in institutione: & omissit hæres esto: vitiatur testamentum: secus tamen si sint omissa hæc duo per errorem notarij: & exemplificat, & Iaso. in testatore qui facit testamentum in scriptis manu propria: & in notario in nuncupatiuo in l. errore. C. de testa. numer. 2. communem dicit.

66 ¶ Nota quòd error notarij non potest probari, nisi per septem testes in testamento, & in codicillis per quinque, cùm sint de substantia testamenti, Iaso. in d. l. errore. nu. 7. communem dicit.

67 ¶ Testator potens loqui, & intelligere si per notarium interrogetur an velit Lucium suum hæredem instituere: & ipse respondet quòd sic: & notarius dicit quòd suum hæredem instituit: valet testamentum, Io. Dura. in arte testan. ti. 4. nu. 2. Boe: deci. 36. nume. 6. Bellon. consi. 62. & Iaso. in l. iubemus. C. de testa. numer. 20. cõmunem dicit, Et de intellectu istius cõmunis vide Suarez. in in alleg. 1. fo. 124. distinguentem an notarius sit rogatus à testatore, vel non? Caro. Molin. in ad

dit.ad Alexan.consi.12.in verbo quòd sic hanc communem, dupliciter intelligit: quando testator constat esse sanæ mentis,& articulatè loquens: secundo, quando apparet testamentum ab initio scriptnm de voluntate testatoris.secus, si eo inscio sit scriptum ex Io. And.in addit.ad Specula.de testa.§.1.& Iaso.in l.iubemus in fi.& consi.196. & Hippo. singu. 449.& Afflic. decis. 143.quòd nota.

68 ¶ Testator filios impuberes instituens, & eos inuicem substituens ex his verbis inter impuberes vulgaris, & pupillares est substitutio: inter puberes autem solum vulgaris censetur facta, Iaso.in l.Lucius. ff.de vulga.& pupil.& in consi.134.vol.1. & Io. Durau.in arte testan.ti.5.cau.29.communem dicit.

69 ¶ Testator substituens Petrum,& eius filios,& hæredes,intelligitur ordine successiuo, Cur.Iuni.cōsi.121. nu.5.communem dicit.

70 ¶ Testatoris mentem non constat:inhærendum est verbis, & eius virtuti, Cur. Iuni. consi. 169. nume. 1. communem dicit.

71 ¶ Amplia,quia in fideicommissis, testatoris coniectu rata mens non operatur quando Arect. sermonis non patitur,Cur.Iuni.consi.69.nu.2.cōmunem,dicit.

72 ¶ Testator,& contrahentes in dubio, vidētur se cōformare cum dispositione statutaria, vel cōsuetudinaria, Cur.Iuni.cōsi.86.nu.6.& consi.171.nu.1.cōem dicit.

73 ¶ Item & cum dispositione iuris communis,& in fideicommissis videtur vocare,& ordine quo ab intestato erant successuri,Cur.Iuni.consi.125,nu.2.& consi. 128.nu.8.commnnem dicit.

74 ¶ Testator excludens fœminas,propter filios,& propter nepotes videtur exclusisse, Cur.Iuni. consi. 116. nu.1.communem dicit.

75 ¶ Testator videtur vocare nepotem cum patrono. cū disponit inter personas inter quas cadit ordo necessitatis:

tatis:secus tamen, quando solum cadit ordo affectionis,& charitas:quia tunc admittũtur simul, & semel, Cur.Iuni.consi.128.nu.1.communem dicit.

76 ¶ Testator non potest prohibere ius accrescendi:communem dicit Alexan.in l.siquis priore.ff.ad Trebel.& in l.hæres.C. de hære. insti.Io. Duran.in arte testan. ti.6.cau.15.contraria, immò quòd potest; tenet Iaso. consi.8.vol.3.vbi dicit magis cõmunem,pro concordia.vide Anto.Nice.in contrari.Bar.contrar.194. sed melius vide per Franc.Cur.Iuni.consi.12.nu.5.vsque in fi.vbi concludit,quòd quãdo testator fecit duo testamenta,vnum solenne,& aliud minus solenne: tunc bene potest prohibere ius accrescendi:& sic procedit doctri. Bart. in d.l. siquis priore. Et quòd hęc est cõmunis opinio,& nulli dubia,sed quãdo est vnicum testamentum:procedit cõtraria eiusdẽ.Barto.in l.quoties. §.fi.de hære.insti.quem vide.

77 ¶ Testator potest prohibere detractionem trebellianicam in fideicommisso. Barba. consi.10.vol.4.Iaso. consi.84.vol.1.& cõsi.146.vol.2. vel si testator vtitur verbis amplissimis:vt plenã hæreditatẽ, vel quicquid ad eum peruenerit,vel omnia bona restituere mandauerit,Alexan.consi.5.vol.3.Ioa.Duran.in arte testantis,cau.& Ludo. Gozza.consi.97.nu.6.cõmuuem dicunt,& magis cõmunem dicit Alexan.consi.67. vol. 1.nu.1. in quantum hæc communis dicit quòd quando testator mandat restituere totam hæreditatem, q trebellianica non detrahitur, Bellon.in consi. 64. nu. 1.cõmunem dicit ex Alexandro, consi.5.nu. 3.vol. & consi.141.vol.2.& consi.2.& consi.133.vol.5.& Ange.consi.135.incipiet,hoc est testa.sed dictus Bello.in consi. 55. nu. 1. dicit magis communem contrariam: Immò quòd detrahitur ex mente Decij. consi.495.& vide eundem. Bello.consi.66.nume.1.& 2.ex Roma. consi.239.qui dicit cõmunem,& Paul. in Authen. cũ

83 ¶ Testes producti in vna causa, impediunt vt alij noui in alia causa ad eundem effectum tendentes non producantur, Cur. Iuni. in l. 2. C. de eden. numero. 110. communem dicit.

84 ¶ Testes in eadem instantia post dedicita testificatã non possunt produci, Bello. consi. 25. nu. 6. cõmunem dicit, ex, §. si verò in Authē. de testi.

85 ¶ Amplia, quòd si testes sunt publicati in prima instãtia: facit impedimentum vt alij testes non possint produci in causa appellationis, Iunior in d. l. 2. nu. 3. communem dicit, quòd de iure cano. clara est reg. cle. 2. de testi. sed legistę tenuerant contrariam cum de iure canonico habeamus claram determinationem per. d. clem. illi standum est per tex. ex Panor. in cap. 1. de noui ope. nunt. & sic remanet firma nostra cõmũnis.

86 ¶ Fallit primo, in causa criminali, in qua iudex potest etiam publicatis attestationibus, super eisdem articulis recipere ad defensam, Fran. de Are. in cap. fraternitatis, nu. 36. de testi. cõmunem dicit, vbi etiã dicit, posse fieri ad petionem partis.

87 ¶ Fallit secundo, in causa matrimoniali: in qua etiam post didicita testificata, quando agit de probanda cõsanguinitate, vel impedimento, possunt adduci noui testes & de directo contrarij, Iason. consi. 15. vol. 3. cõmunem dicit.

88 ¶ Amplia istam fallentiam: cui producantur per eum qui facit pro matrimonio, Iaso. in de. cõsi. cõem dicit.

89 ¶ Nota quòd consanguineus in causa criminali omnino repellitur à testimonio, in ciuili minus credit Fran. de Are. i cap. cũ oporteat de accusa. nu. 11. cõem dicit.

90 ¶ Nota quòd testes in causa matrimoniali debent per iudicem examinari, & iudex non cõmittit. Panor. in cap. si quis testium. C. de. testi. cõmunem dicit.

91 ¶ testis vnicus etiam deponens de facto proprio, non probat, Boer. decis. 221. nu. 17. cõmunem dicit.

92 ¶ Limita primo, istam communem ad hoc quòd facit semiplenam probationem, Cur. Iuni. consi. 122. nu. 7. communem eicit.

93 ¶ Fallit secũdo, si de consensu partium admittatur ad hoc quòd plenè ei credatur, Iaso. in l. 1. §. vlti. ff. de ver bo. obli. nu. 8. cõmunem dicit, quam intellige: quãdo consensus prçstatur vni personæ & nominatim, quò ad certum negotium: ne detur occassio fraudi secundũ Ange. in l. pactũ. inter hæderes. ff. de pact. & Aret. in d. §. vlti. num. 28. de quo per Coua. in resõ. li. 2. cap. 3. & vide supra in litera e, nũ. 24.

94 ¶ Testis reuocans suum dictum in alio iudicio, stabitur primò, Alci. de præsum. re. 2. prçsũ. 29. cõem dicit.

95 ¶ Amplia ad testem bene deponentem in ciuili iudicio: si in tormẽtis reuocat suum dictum, valet primũ, Alci. in d. tract. nu. 13. cõmunem dicit.

ADDITIO. In iudicio autem criminali reuocan. dictum suum statur secundo dicto in tormentis, quòd verius præsumitur, bene tamen poterit corrigere non ex interuallo sed statim, vt de his Trad. in Tract. de testi. lib. 1. in prima par. princ. cap. 11. & cap. seg. nũ. 1. & in 3. par. prin. cap. 2. nu. 2. eo lib. cum multis alijs de quibus per M. Ant. Bard. in Tract. de Temp. Vti. & cõtin. in cap. 11. nu. 2. Testis autem si nõrç fidei esset, poterit se corrigere vsque ad publicationem vt per Bard. in eo. loco.

96 ¶ Testis sibi contrarius in eadem depositione reicitur in totum, tanquam falsus, Alci. in d. Trac. præsumpti. communem dicit.

97 ¶ Testis de credulitate non probat, gl. communiter ap probata in l. testium. C. de testi. quam communem di cit Panor. in cap. quoties de testi.

98 ¶ Amplia, ad testem deponentem per verba. Indicio suo, quia non creditur, Cur. Iuni. consi. 165. num. 17. communem dicit.

99 ¶ Nota quòd testi deponenti circa ea quæ sensu corpo reo non percipiuntur:nisi rationem scientiæ per sensi. corporeum assignauerit,etiam non interrogatus,non concedit,Cur.Iuni consi.250.nu.1.cõmunem dicit.
100 ¶ Testibus deponentibus verisimiliora, magis credi tur,Cur.Iuni.consi.178.nu.3.cõmunem dicit.
101 ¶ Testis non præsumitur rogatus.Alber. Brunus in tracta.de forma,& solen.de. probatione, & præsum-pti formæ conclu.14.communem dicit.falle, 1.
102 ¶ Fallit,si notarius dicit testem esse rogatum : vel si dicit,quòd testes fuerunt adhibiti,& vocati:quia tunc dicuntur rogati,Idem ibi colum.15.cõmunem dicit.
103 ¶ Amplia istam cõmunem : si notarius dicat testem iuratum deposuisse,Alci.de præsum.re.3.præsum.13. nu.4.communem dicit.
* § Nota istam ampliationem ad intel.l.23.ti.16.par.3. dicentis testimonium non iuratum nullum esse.Et vi de Iaso.in.l.admonendi.ff.de iure.iuran.num.119.ex Bar.in l.Theopompus, numero.7.ff.de dot.præleg.& vide in verbo electus.
104 ¶ Testes corrũpens,vel falsificans instrumenta non perdit causam,Boc.Dec.291.nu.3.communem dicit.
105 ¶ Testes non productos potest examinare iudex pro absentibus,& in ciuilibus,Ripa in l.apud nu. 28. C. de edendo.communem dicit.
106 ¶ Testes post omnium dilationem præsentati, sunt eijciedi,nisi pars iuret de nouo ad suam notitiam per uenisse,Boc.Deci.52.numer.2.communem dicit.
107 ¶ Testis non debet deponere in scriptis:sed ore pro prio pronunciare debet, Gozza.in resolu.li.2.cap. 13. col.10.communem dicit.
108 ¶ Testium habilitas non solum requiritur in tempo re productionis in testem:sed etiam in tempore quo adhibentur:vt possint probari gesta per eos:cum alias non requirantur, Iaso.in l.testes nu.7.C.de testi. com

dicit.ex Bart.in l.cum.de in rem verso.ff.de vsu.per l. litibus.C.de agricolis,& consi.lib.11.

116 ¶ Amplia istam cõmunem:et si ista præstatio annua vniformis ex causa sit facta à rustico. Idem ibi communẽ dicit in versi.tertio,probatur ex Bar. in l.litibus.

117 ¶ Restringe istam cõmnem:cum ius resistit,vel præsumptio iuris est contra possessorem: vt in dominis qui præsumuntur à vasallis extorsisse per metum seruitium aliàs indebitum: tunc requiritur tempus de cuius initio non sit memoria hominum in contrariũ. Coua.ibi nu.5.cõmunem dicit,ex Fabio in.§.æquæ si agat insti.de ácti.& Aret.consi.14.in.§.5.nu.2. versi. quinta conclusio.

§ Concordat cum hac cõmuni l.20.in conuentu matritio de anno. 1548.

118 ¶ Torqueri non debet contra quem est legitimè probatũ, Hippo.in l.1.nu.2.ff.de quęsti. cõmunem dicit.

119 ¶ Nota qđ ex primis iudicijs non debet quis repeti in tormentis,Alexan.consi.5.vol.1.nu 4. magis communem dicit.

120 ¶ Indicium probandum est per duos testes, Caro. Molin.in addit.ad Alexan.in d.consi.5.in versi.iudicium.cõmunem dicit ex Bar.& Ba.in l.fi.ff.de quęsti.

121 ¶ Transactio non est sufficiens indicium, ad torturam in delictis in quibus imponitur pœna sanguinis, vel concessis à iure: in alijs autem sic. Mar. Anto. in trac.de iudici.numer.306.communem dicit.

§ Plus dicit l.22.ti.1.par.7.& l.14.ti.13.li.4.fo.ll.quòd in delictis in quibus non imponitur pœna sanguinis, vel falsitatis: quòd transactio est sufficiens ad condemnationẽ,quia habetur pro confesso in delictis,aut in quibus pœna sanguinis est imponẽda transactio sola sine probatione,nõ est sufficiens ad imponendam dictam pœnam per d.l.22. & l. transigere. C. de pactis nec ad torturam.vt in ista cõmuni.Et sic debet intelli

gi.d.l.22.quæ concordat.cum d.l.transigere. Et recipit omnes limitationes illius legis; quod nota. & vide Gandi.in rub.de transac.in q.incipiente, sed pone, quem refert Reginus in practi.crimi.in.§.6. nu. 379. quòd non facta distinctione inter crimina super quibus potest transigi vel alijs, dicunt esse communem opinionem, quòd facta transactione potest iudex ex officio cognoscere de illo crimine ne crimina remaneant impunita l.ita vulneratus.ff.ad leg.aquiliam, Et vide Ange.in l.libellorũ.§.fi. & in l.hi tamen.ff.de accusa.vbi dicit quod reo absoluto ab instantia iudicij, amplius nõ admittitur accusator, sed iudex ex officio potest procedere contra eum. Et sic praxis obseruat: de quo per Coua.in resolu.li.1.cap.1.nu.8.

122 ¶ Transactio super alimentis, iuramento vallata valet, Gigas in tract.de pensi.q.45.& Alci.in cap.cum cõtingat, num.192.de iur.iuran.cõmunem dicunt.& rogo videas Alciatum.

123 ¶ Transactio post rem iudicatam, iuramẽto accedente in vim pacti, valet, Alci.in d.c.cũ cõtingat, nu.184.

124 ¶ Amplia ad transactionem super testamento non cognitis verbis testamenti cum iuramento, valet, Alci.in d.c.cum contingat, nu.194.

125 ¶ Transactio non annullatur ex eo quòd partes errarunt in calculo: & si fuerit transactum ex errore calculi. Iaso.in errorem de transa. numer. 22. communem dicit.

126 ¶ Tutor, curator, prælatus, ac procurator, vel similis possunt in contractu præiudicare dominis ponendo pacta pœnalia, vel resolutilia, Cur. Iuni. consi. 148. nu.5.communem dicit.

127 ¶ Tutoris datio non competit iure magistratus: nec potest delegari, Cur.Iuni.in l.1.nu.55.ff.de offi. eius cui demand.est iurisd.communem dicit.

128 ¶ Tutori non prodest testatoris prohibitio de non reddenda

reddenda ratione siquid ex dolo fecit. Barba. cõsi. 68. vol. 2. Deci. cõsi. 178. cõmunem dicit etiam si dictum sit per testatorẽ, quòd nõ teneatur reddere rationem: Et quod omne in quo fuerit condemnatus, vult sibi restitui per hæredem. Alci. in tract. de præsum. re. 1. Præsum. 6. numer. 2. communem dicit.

129 ¶ Tutela redditur nulla si tutor non se obligat de recipienda defensione pupilli, Iaso consi. 4. vol. 3. nu. 4. cõem dicit, etiam si dicat, & promittat vtilia reijcere, Alber. Bru. de forma & solenni. verb. ex quibus forma oriri solet col. 14.

V

1 VAlorem fructuum beneficij impetrans, nõ tenetur probare quòd satis est si dicat verum valorem expressisse, Io. de Ripa in cap. ad aures, de res. num. 77. cõmunem dicit.

2 ¶ Variare possunt ascendentes petendo hæreditatem ex testamento, vel ab intestato, Boe. deci. 33. num. 19. cõmunem dicit.

3 ¶ Vassallus non tenetur iuramentum fidelitatis præstare omnibus filijs qui successerunt domino feudi: sed vni tantum, Fra. de Aret. in l. 2. §. in his ff. de verb. oblig. cõmunem dicit: quem refert Iaso. in l. de pupillo. §. si plurium, num. 6. ff. de no. oper. nunt.

4 ¶ Vassallus per non petitam inuestituram, non est priuatus feudo, sed venit priuãdus, domino volẽte, Cur. Iuni. consi. 142. numer. 2. communem dicit.

ADDITIO. Vnde si infra annum & diem vel mẽsem à lege traditũ in quo post mortẽ domini petere debet inuestituram à domino hærede, vt per Bal. in c. 1. quo tẽp. mil. inuest. pet. de b. in prin. in vsi. feud. & ibi præposit. Aluaro. & alij, & fuerit impeditus, currit sibi tẽpus, nec protestari tene t dum tẽpus est vtile, & de fa-

cto feudum nō aufertur, sed causa cognita, Io. de Ana. in consi. 32 vltra alia, nu. 2. cum addi. Lud. Bolog. nu. 12. vt refert M. Anto. Bard. in tract de. temp. vti. & cōtin. in cap. 9. nu. 2.*

5 ¶ Vassallus si cōmittit felloniam, & dominus remittit dilectum: ex hoc feudum nō dicitur nouū sed antiquum, Io. de Imol. in cap. 2. nu. 16. de feud is communem dicit.

6 ¶ Vassallus non potest constituere vsumfructum in re feudali in suo dominio, Iaso. in l. possideri. §. ex contrario, num. 66. ff. de acquir. posse. communem dicit.

7 ¶ Vassallus licet possit in feudare quem idoneum ad seruiendum pro feudo: illa tamen infeudatio durat per vitam primi vassalli: statim transit ad dominū, Ias. in d. §. ex contratio, num. 72. communem dicit.

8 ¶ Vassallus non præsumitur ex præstatione decennali seruitiorum personalium: sed requiruntur triginta anni, facta tamen contemplatione rei vel causæ, Balbus de præs. col. 16. par. 3. q. 10. vers. de primo communem dicit.

9 ¶ Vectigalia licet princeps possit imponere: non tamē inferior qui superiorem recognoscit, Cur. Iuni. consi. 74. num. 1. communem dicit.

10 ¶ Venditor tenetur rem præcise tradere si est in sua facultate: secus quia tunc nō tenetur nisi ad interesse, Anto. Nice. in concor. glos. cōcor. 54. cōmunem dicit, & Tiraquel. de iure consti. par. 1. nu. 35.

* § Nota istam comunem ad intel. l. 2. ti. 5. par. 5.

11 ¶ Nota quòd promittens vendere, tenetur ad rem tradendam, quia hæc obligatio est indiuidua, Cur. Iuni. consi. 74. nu. 1. communem dicit.

12 ¶ Amplia istam cōmunem, quòd licet venditor se cōstituat nomine emptoris possidere, vel, precario: & ex hoc videatur translata possessio in emptorem: tamen tenet, & ad traditionem facti ad nudam detentationem,

nem,Tiraquel.de iure consti.par. 1.numer. 1. cômunem dicit ex Alexand.consi.28.volum. 2.& concor. consi.43.volum.1.
13 ¶ Venditor non habet prælationem,Ripa in l.si nego tiorum.§.in bonis.& de priuil. credi. cômunẽ dicit.
14 ¶ Venditor nô tenetur de euictione, nec de pretio: quando debitor sciebat rem alteri esse obligatam, Lu do.de Gozza.in consi.24. numer. 7. cômunem dicit, vide quæ habes supra in verbo.donatio,nu.113.
15 ¶ Venditio præsumitur facta ante litis côtestationem, & non post, Alci.in tract.de præsu.re.3. præsum. 42. num.3.communem dicit.
16 ¶ Venditio facta duobus, si secundo tradita erit res: etiam si venditio facta sit per virum ecclesiasticum; est potior,Iaso.in l. quoties nu.19.C.de rei vendi. cômunem dicit.
17 ¶ Vendita re ad pondus in re mobili; vel ad mensuram in immobili,attendenda est mensura,vel pondus loci contractus,Hiero.Cagno.in l.semper in stipulationibus nu.5.ff.de re.iur.& Curt.Iuni.consi.677.nu. 7.communem dicit.
18 ¶ Verbum in statutis debet intelligi secundum vsum loquẽtis:& præfertur cuicunque propriæ significationi,Ias.in rubr.ff.de no.ope.nunt.nu.7.cônem dicit.
19 ¶ Verbum,libere, positum in dispositione ad quam aliàs de iure erat habilis:operatur relaxationem iuris, Ripa in cap.1.de res.num.56.communem dicit.
20 ¶ Verbum sit,inducit canon sententiæ,Panor.in cap. 2.de for.compe.communem dicit.
21 ¶ Item verbum careat,estcanô latæ seutentiæ.Gome. in cap.dispendia de res.num.23.communem dicit.
22 ¶ Verbum,in contractibus, & vltimis voluntatibus non disponit,Iaso.in l.cunctos populos,nu. 23. C. de summa trini.in secunda lectura.& Guillel. Bened. in cap.Rainuntius de testa.in verbo,testamentum,el. 3. nu.53.

nu.53.communem dicunt.

23 ¶ Verbum, relinquo, adiectum vniuersitati bonorũ importat institutionem: si tamen adijciatur certæ rei, vel quantitati, importat legatum, Iaso. in Authen. nouissima, nu. 33. C. de inoffi. testa. cõmunem dicit.

24 ¶ Verbum, lego, est obliquum: licet in lege duodecim tabularum sit cõmune, Soc. Tertius in rub. de leg. 1. ff. Io. Duran. in arte testan. ti. 6. cau. 44. cõem dicit.

25 ¶ Verbum, sit tibi tanquam etnicus & publicanus, refertur ad excõmunicationem, Alci. in cap. nouit nu. 20. de iudi. communem dicit.

26 ¶ Verba in matrimonio non sunt necessaria: sed sufficit q̃d per signum consensus exprimatur, Boe. deci. 1. numer. 18. Aret. consi. 13. communem dicunt.

27 ¶ Verba enuntiatiua inter contrahentes non probãt: quando agitur de enuntiato, Cur. Iuni. consi. 24. nu. 3. & consi. 95. num. 1. communem dicit.

28 ¶ Verba enuntiatiua geminata emissa propter aliud, plenè probant. Aymon. de antiquit. temporum in 1. parte in verbo, propositum nostrum, nu. 31. cõmunem dicit ex Bar. in l. cum scimus de agri. & censi. li. 11. cõmunem dicit.

29 ¶ Verba enuntiatiua, etiam in antiquis non probant. in prçiudicium tertij: siue principaliter sint prolata propter se: siue propter aliud, Aymon in d. tra. in verbo, viso de fama, numer. 21. communem dicit.

30 ¶ Verba, si dirigantur ad iudicem in legibus cõpetit officium iudicis, & non actio, Ripa in l. 1. nu. 20. C. de eden. communem dicit.

31 ¶ Vestes & iocalia tradita a viro, vel ante matrimonium, vel durante eo, non præsumuntur donata: sed in vsum tantum concessa, Petr. de Ancar. consi. 181. communem dicit.

* § De hoc vide l. 52. in ordi. tau. vbi disponitur quòd hæc iocalia sunt sponsæ: & vide supra in verbo, donata

lectum

lectum tamen quotidianum est vxoris mortuo viro l.6.ti.6.de li.3.fo.ll.

32 ¶ Intellige istam cõmunem in pretiosis:secus, in his quæ ad vsum quotidianum concedantur,Pala. Rube. in rep.rub.de dona.inter.vir.& vxo. col. 34. §. 11. in principio cõem dicit.quã approbat l.32.ti.11. par. 4.

33 ¶ Vicarius Episcopi non potest esse laicus. Panormita. in cap.discernimus,num. 12.de indi.cõmunem dicit.

34 ¶ Vidua impudica viuens perdit dotem. Boe. Deci. 338.num.11.licet opinio contraria sit ęquior,Deci.in cap.pastoralis de iudi.& secundum istam æquitatem fuit iudicatum,vt per Boe.ibidem.

* § De iure regio mulier luxuriosè viuens, post mortem viri perdit omnia lucra acquisita durante matrimonio.l.4.ti.4.l.5.ordi.

35 ¶ Vicarius primus non censetur reuocatus per creationem secundi,Boe.Deci 347.numer.7.cõem dicit.

36 ¶ Villa,aut castrum si tenetur de delicto commisso in suo territorio:non statur dicto damnum passi;nisi probaretur,Iaso.in l.si quando numer.37.C.vnde vi.communem dicit.

37 ¶ Vinum vetus obligatus ad reddendum,satisfacit si dat nouum:Et creditor compellitur recipere:quod & bonus iudex arbitrabitur, Io.Cora i. miscell.li.3.cap. 12.numer.6.communem dicit.

38 ¶ Virtualiter,& comparatiuè comprehensa non dicũtur comprehendi sub litera:sed solum quòd de necessitate infertur,Cur.Iuni.consi.6.num.7.cõmunem dicit:Et sic declaratur dictum Decij in cap translato de consti.nu.3.de quo per Alexand.in consi. 126.vol.6. per totum,vbi dicunt, ꝙ statutum dicens instrumentum habere executionem paratam extenditur ad cõprehensa in instrumento ex dispositione iuris cõmunis per d.Ange.in l.1.ff.de his quæ in testamento delen.quæ faciunt ad decla.l.4.ti.8.li.3.ordi.pro quibus

est illud Anto.de Fano.de pigno. num. 187. vbi dicit quòd statutum disponens quòd instrumenta confessionata, ac guaretigia habeant executionem paratam: habet etiam locum si petatur exequi tanta hypotheca: quæ comprehenditur in dicto instrumento. & dicit hanc esse communem opinionem. Nota tamen quòd hæc habent locum contra principaliter obligatum: secus tamen quod ad alium tertium: vt ibi per eum per plura quæ non transcribo.

39 ¶ Amplia ad dotem, quæ non fuit stipulata tradi per maritum: nihilominus mandabitur executioni ex instrumento dotis habente executionem paratam. Iaso. in l. certi conditio nu. 21. ff. si cer. peta. cõmunẽ dicit.

40 ¶ Limita cõmunem in clausula ex certa scientia principis: si expresse non apponatur: sufficit quòd comprehendatur, Feli. in cap. si quando de sent. excom. communem dicit.

41 ¶ Vis compulsiua, vel expulsiua requiritur ad hoc quòd quis cadat à iure suo: & sic cõmuniter intelligit l. extat. ff. quod met. cau. secundum Alexan. in l. non dubium. ff. de leg. 1. Io. Duran. in arte testan. ti. 6. cau. 12. communem dicit.

42 ¶ Vim vi repellere licet cum moderamine inculpatæ tutelę, non solum iure fori, sed etiam poli, Anto. Nice. in concor. glos confi. 56. communem dicit.

43 ¶ Vitam allegans pro fundamento, debet illã probare Bello. consi. 56. numer. 1. cõmunem dicit. ex Barto. in l. siquidam. C. solũ matrim. & Modern. in l. si emancipati. C. de colla. & in l. sed. & si sua. ff. de acquir. posse. quã intelligit nisi aliàs allegans possideat, quia possessio releuat àb onere probandi, vt per. Bar. in l. si inter. ff. de rebus dubi. & ibi Soc.

44 ¶ Vniuersitas, vel corpus fictum repræsentãs viuum, acquirit possessionem, Iaso. in l. possessio appellata. §. municipes, nu. 9. ff. de acquir. posse. cõmunem dicit.

Vniuer-

45 ¶ Vniuersitas non constituitur contumax: vel in dolo ex contumacia syndici: sed debet fieri in collegio, vel in vniuersitate citatio, Balbus Deci. 60. cõmune dicit.

§ Intellige istam cõmunem in prima citatione quæ debet fieri gubernatoribus ciuitatis: secus tamen in alijs, vt habetur in l. 3. ti. 2. par. 3. & glos. ibi

46 ¶ Vniuersitas, vel collegium adhoc quòd obligetur ex contractu, vel delicto: requiritur quòd fuerit solenniter conuocata, & cõgregata: & quòd præcesserit præpositio: & consilio dato sequatur deliberatio: aliàs non dicitur fieri per vniuersitatem: sed per singulos, Cur. Iuni. consi. 175. nu. 9. in fi. communem dicit.

§ Nota ad intel. l. 17. ti. 10. par. 7. & si non teneatur: tamen inquantum ad ipsam vniuersitatem peruenit: tenetur l. 5. ti. 15. par. 7.

47 ¶ Vniuersitas, ecclesia, castrum, aut ciuitas si destructa facto superioris sine spe reædificationis: amittit omnia iura sua: nec si reædificetur illa recuperat, vt si destruitur à Tyranno: & non amittit, Bello. consi. 1. nu. 8. communem dicit. Et nota ad communem in verbo collegij iura.

48 ¶ Voluntas testatoris, in qua legauit ad pium vsum: si illud potest exequi, semper est adimplenda: & non potest mutari, nisi per papam. Barba. in cap. nos quidem nume. 11. de testa. communem dicit.

49 ¶ Voluntas testatoris in testamento nuncupatiuo licet debeat exaudiri à partibus; tamen sufficit quod audiant testes explicitè vel implicitè. Iaso. in l. ait prætor. §. si iudex de re. iur. nu. 3. ff. cõmunem dicit. nisi aliàs alia solennitas requiratur. vt per Iaso. ibi.

50 ¶ Vsus loquendi præfertur in legibus, & statutis cuicunque propriæ significationi, Iaso. in rub. de damno infecto. ff. num. 7. communem dicit.

51 ¶ Vsum habere syluæ, æquiparatur vsufructario: & ideo potest ligna vendere l. diuus. ff. de vsu. & habi.

quam intellige,quando est procul à domo,sylua,quando non potest vti ea ad vsum domus, Bello. consi. 49. numer. 11 .communem dicit.

* § Nota ad materiam l.6.& totius tituli 31 par.3.

52 ¶ Vsufructus duplex est: formalis, qui à proprietate separatus est:& casualis,qui cum sua causa hoc est dominio,iungitur.Cora.in l. 1.num.3 .ff.de serui. communem dicit.

53 ¶ Vsufructus vni legatum,& alteri fundum,ambo cō currunt in vsufructu,nisi aliud appareat de mente testatoris.Io.Duran.in arte testan.ti.6.cau.24.communem dicit.

54 ¶ Amplia,quòd vsufructu omnium bonorum vni legato,& alteri fundum certum, vsufructus competit tam vsufructuario,quàm legatario. Idem ibi communem dicit.

55 ¶ Amplia,ad vsufructuarium vnius rei:si alteri legatur res,vsufructus erit amborum,idē ibi cōem dicit.

56 ¶ Vsufructuarius possidet naturaliter, Iaso.in l. naturaliter num.5.ff.de acquir.posse.communem dicit.

57 ¶ Amplia ad quasi ciuilem possessionē, Fran.de Aret. in d.l.naturaliter,numer.2.communem dicit.

58 ¶ Intellige sibi,& non proprietario,Tiraquel.in trac. leg.mort.sarsit l.vix.par.3.decla.1.nu.4.cōem dicit.

59 ¶ Vsufructuarius tenetur prçstare cautionem. Soci. in consi.131.vol.1.cōmunem dicit,& non potest remitti à testatore.

* § Concor.cum l.2.ti.31.par.3.

60 ¶ Vsufructuarius percipit fructus à solo sublatos a se,vel de eius mandato:etiam si in horreo nō sint reconditi,Gemini.in cap.si propter de resti. in 6.communem dicit.

* § Nota quòd fructus bonorum mariti,& vxoris soluto matrimonio cū inter virum & hæredes mortui diuidentur,Iuxta l.3.ti.4.li.3.fo.ll.& si maior pars alterius

rius sit:tamen hæc cōmunis opi.non obseruaſ,sed debent diuidi etsi non essent à solo separati, vt per docto.de pala.Rube.in rep.rubri.de dona. inter virum. & vxo.col.301.§.62.nu.10.

61 ¶ Vsufructuarius certæ rei non tenetur ad soluēdum æs alienum,Coua.in resolu.li. 2.cap. 2.cōem dicit.

62 ¶ Amplia ad vsufructuarium omniū bonorum quia non tenetur soluere æs alienum:sed hæres. Alexand. in l.si filio §.si vir.ff.solut. matrimonio, cōmuem dicit,& Bello.consi.7.numer. 1. ex Barba. consi. 63. & Deci.consi.533.

63 ¶ Intellige istam cōmunem quia potest hæres anteaquam tradat legatario, incipiendo à mobilibus soluere æs alienum: & residuum legatario dare præstita cautione de soluendis alijs debitis. Deci. consi. 620. cōmunē dicit,licet Gozza.in cōsi.94.teneat. cōtrariū.

64 ¶ Amplia secundo,cōmunem ad legata gratuita testotoris,Coua.in d.ca. 2.numer.7. communem dicit.

65 ¶ Vsufructuaria si mulier relicta sit stantibus liberis; alimenta tantum debētur,Cora.in l. 1.nu.3.de seruit. ff.cōmunem dicit,Deci.consi. 54. num. 1.cōmunem dicit, vnum tamen habebit:quòd alimenta suo iure; ac sua manu percipiet.Ang.in l. 1.ff.rerum mota: ac mortuis filijs pleno vsufructu gaudebit. Bar.in l.sicut in annos.ff.quib.mō.vsu.amit.

* § Alimenta autem pręstabuntur secundum æstimationem iudicis,habito respectu ad vitam vsufructuarij:pręstabūt data satisdatione de longiori,vel breuiori vita vt per Pala.Rube.in repet. rubr. de dona. col. 103.quæ facit ad intel.l.9.titu. 5.volum.3.fo.ll.& l.7. titu. 12.l.3. eius fori ad taxationem alimentorum si excedat quintam.

66 ¶ Vsucapione perfecta, ex vna causa cessat vsucapio:ex altera licet non possessio. Iaso. in l. ex pluribus nu. 21.ff.de acq. uir.possess.communem dicit.

Vsura

67 ¶ Vsura non est permissa de iure ciuili.Iaso.in l.1.C. de summa trinit.num.47.communem dicit.

68 ¶ Vsura constituitur ex modicitate pretij cum pacto de retrouendēdo:Corn.consi.4.vol.1.Thom.Ferra.in ter cau.17.cōmunem dicit,& si non sit ita modicitas prætij,hæc duo non sufficiunt:nisi sit solitus fœnerari. Alexand.consi.107.vol.4.quem refert & sequitur Ias.consi.150.vol.4.

* § Nota ad intel.l.1.ti.2.li.8.ordi.

69 ¶ Vsurariorū bona nō sunt tacite hypotecata pro resti tutione vsurarum,Anto.de Fano.in trac.de pigno.in 2.par.mem.4.numer.155.communem dicit.

70 ¶ Vsurarij manifesti donatio de omnibus bonis vel maiori parte non valet:nisi cauerit de restituendo vsu ras,Alexan.in l.discretis.C.qui testa.face.possunt. Io. Duran.in arte testan.ti.1.cau.7.communem dicit.

71 ¶ Vsurarij, etiam si per iudicem ecclesiasticum puniātur:possunt puniri per iudicem secularem,Alci.in cap perniciosam,nu.8.de offi.ordi.communem dicit.

72 ¶ Vsurariorū iudicium si disputatur de iure:est ecclesiasticū: si autē de facto potest iudex secularis se intromittere.Alci.in d.cap.perniciosam,num.77.communem dicit.

73 ¶ Pœna si adijciatur in compromisso solutioni alicuius quantitatis non debet presumi esse apposita in fraudem vsurarum,Caro.Molin.in addit.ad Alexan. consi.119.li.2.in verb.fraudem cōmunem dicit,contra Alexan.qui ibi attestatur magis cōmunem conclu sionem esse contrariam.

74 ¶ Vxor tenetur sequi virum si velit mutare domiciliū: nisi pacto in contractu matrimonij aliud sit dispositum,Panor.in cap.1.qui matri.accusa.possunt communem dicit.

75 ¶ Vxor transiens ad secunda vota,perdit legata sub cō ditione relicta,si caste vixerit, Iasō.in l.fi.C.de iudic. vidui.

Vidui.tollen.Io.Duran.in arte testan.ti.6.cau.39.com munem dicit.

76 ¶ Vxor quæ ex forma statuti debet lucrari aliquid de bonis mariti: cōpensatur cum lagato ei facto per legatum mariti, Iaso.in l.prætera.C.vn.de vir & vxor.nu. 20 & Suarez in l.1. ti. delas aras pagi. 2.fo.35.cōem dicit, sed tamen Io.Cora.in cap.1.mi scell.li.3. dicit. sibi non placere:nec obstat huic cōmuni l. 16. tau. huius regni: quia ibi maritus nōdum debitor, nec in illo obligatus mulieri.& nimirum, si non fiat compensatio cum legato; quia illa lucra veniunt ex dispositione legis.& per Segu.in l.3.§.fi.nu.126.ff.delibe.& post illum.& transmittitur ad hæredes etiam si non sint agnati, vt per eum ibidem.ex d.Bal.in l.fi.C. de bon. mater.Et maritus potest durante matrimonio, aliena re etiam inuita vxore l.205.stili.& l.ordi.li.5.ti.4.l.4. de qua per d.Suarez.in ti.de lasgaua char. 21. & Gome.Aref.in l.52.tau.ac Segu.in trac.de bonis ducca. durante matrimonio nu.12. & Io. Lupnm in repet. rub.col.320.potest etiam alienare:dummodo hoc nō faciat in fraudem. vt d.l.205. & per d. Io. Lupum in col.364.Sed nota quòd licet hæc bona sint mariti, durante matrimonio, & possit alienare, si tamen sit condemnatus, vel maritus perdit omnia bona ex delicto: medietas hæc non dicitur confiscata, l. 77. tau. quam opinionem antea tenuit Segura.in dicto tracta. num. 15.& Docto.Io.Lupus in repet.rubr.col.361.

FINIS

Series chartarum.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T V X Y Z. A a.

Omnes sunt quaterniones præter
A a quinternionem.

Venetiis apud Ioannem Variscum & socios
M D L X IIII.

Emi solidis xxx. Ferrarie, die iiij. februarii
MDlxvi.
Iac.s Ronchalus